

O Tetemanti

Aia Bokinreirei Taan Angareirei Ibukin Reirein te Euangkerio

O Tetemanti

Aia Bokinreirei Taan Angareirei Ibukin Reirein te Euangkerio

Boretiaki ioun
Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira
Salt Lake City, Utah

Kaoti ao Iango ni Katautau

A na rangi ni butimwaeaki ami kaoti ao iango
ni katautau ibukin te bokinreirei aei.

Taiaoka kanakoi nakon:

Curriculum Planning

50 East North Temple Street, Floor 24

Salt Lake City, UT 84150-3200

USA

e-mail: cur-development@ldschurch.org

Taiaoka karinani aram, aetureeti, uoote, ao
titeiki. Taraia bwa ko na anga aran te bokinreirei.

Ngkanne anga am kaoti ao iango ni katautau
ibukin tamaroan te bokinreirei ao itera ake a na
kona ni katamaroaki.

Tinanikuna: *Ngke E Anga Natina te Mwaane Aana ae Tamuera nakon Eri*,
iroun Robert T. Barrett

© 1996, 2005 iroun Intellectual Reserve, Inc.

A bane ni kawakinaki kariaia

Boretiaki n te United States of America

Kariaiakaki n te Ingiriti: 1/01

Kariaiakaki rairana: 1/01

Rairan te *Old Testament: Gospel Doctrine Teacher's Manual*

Kiribati

Kanoana

Nambwan ao Atuun Reirei	Iteraniba
Buoka Ibukin te Tia Reirei	v
1 "Aio Au Mwakuri ao Mimitongiu" (Moses 1)	1
2 "Ko a Kaman Rineaki Imwain Bungiakim" (Abraham 3; Moses 4:1–4)	6
3 Te Karikibwai (Moses 1:27–42; 2–3)	10
4 "Ibukin Uruakan te Tua Irou A Kaureaki Matau" (Moses 4; 5:1–15; 6:48–62)	13
5 "Ngkana Ko Karaoa ae Tamaroa, Ko na Butimwaeaki" (Moses 5–7)	19
6 "Noa . . . E Katauraoa te Aake ibukin Kamaiuan Ana Auti" (Moses 8:19–30; Karikani Bwaai 6–9; 11:1–9)	25
7 Ana Berita ae Tabu Aberaam (Abraham 1:1–4; 2:1–11; Karikani Bwaai 12:1–8; 17:1–9)	30
8 Maiuakinan te Etieti n te Aonaaba ae Buakaka (Karikani Bwaai 13–14; 18–19)	35
9 "Te Atua E na Bon Katauraoa Ana Tiibu te Teei (Abraham 1; Karikani Bwaai 15–17; 21–22)	39
10 Kakabwaia Man Karineam Ni Karimoa; Te Mare n Te Berita ae Tabu (Karikani Bwaai 24–29)	43
11 "N Na Iranna Ni Karaoa Te Buakaka Ae Korakora Aei?" (Karikani bwaai 34; 37–39)	50
12 "N Na Kakariki N Te Aba Ae I Karawawataaki Iai" (Karikani Bwaai 40–45)	55
13 Te Tautoronaki, Te Toa Are Te Riao, ao Te Otinako (Te Otinako 1–3; 5–6; 11–14)	60
14 "Kam Na Riki Bwa Bon Au Aomata Mai Buakoia Botanaomata Ni Kabaneia" (Te Otinako 15–20; 32–34)	66
15 "Taraa te Atua ao Ko Na Maiu" (Warekaia Iteraera 11–14; 21:1–9)	73
16 "I Aki Kona N Riaon Ana Taeka Te Uea" (Warekaia Iteraera 22–24; 31:1–16)	79
17 "Tarataraiko Bwa Ko Kawa Ni Manuoka Te Uea Atuam" (Te Tua-Kaua 6; 8; 11; 32)	84
18 "Ko Na Korakora Ma n Ninikoria" (Iotua 1–6; 23–24)	89
19 Aia Tautaeka Taani Motikitaeka (Taani Motiki-taeka 2; 4; 6–7; 13–16)	95

20	"Ni Kabane Kaain Te Aba . . . Ataia Bwa Te Aine Ngkoe Ae Te Kabanea N Raoiroi"(Ruta; 1 Tamuera 1)	101
21	Te Atua E Na Karineia Naake A Karinea (1 Tamuera 2–3; 8)	106
22	"E tarataraa te Nano Te Uea" (1 Tamuera 9–11; 13; 15–17)	111
23	"E Mena Te Uea Imarenau Ma Ngkoe N Aki Toki" (1 Tamuera 18–20; 23–24)	117
24	"Karika te Nano ae Itiaki i Nanou" (2 Tamuera 11–12; Taian Areru 51)	122
25	"Kariai Bwaai ni Kabane Aika Maiu n Neboa te Uea" (Taian Areru)	129
26	Te Uea ae Toromon: Te Mwaane ae Wanawana, Te Mwaane ae Nanobaba (1 Uea 3; 5–11)	135
27	Uaan aia Mwakuri Mataniwi aika Buakaka ao aika Kororaoi (1 Uea 12–14; 2 Rongorongo 17; 20)	140
28	"Te Bwanaa ae Maraara n Rau Imwin te Ai" (1 Uea 17–19)	146
29	"E tabekirake . . . Niniran Eria" (2 Uea 2; 5–6)	152
30	"Nakomai nakon ana Auti te Uea" (2 Rongorongo 29–30; 32; 34)	156
31	"E a Kabwaia te Aomata ae Kunea te Rabakau" (Taeka n Rabakau ao Te Minita)	163
32	"I Ataia E Maiu Te Tia Kabooira" (Iobi 1–2; 13; 19; 27; 42)	171
33	Tibwauaan te Euangkerio ma te Aonaaba (Iona 1–4; Mika 2; 4–7)	176
34	"N na kainrouiko ma Ngai n te Raoiroi" (Otea 1–3; 11; 13–14)	181
35	E kaoti Bwai Aika Raba te Atua Nakoia Ana Burabeti (Amota 3; 7–9; Ioera 2–3)	185
36	Mimitongin Tion e na Riki bwa te Tabo ni Kamanomano (Itaia 1–6)	191
37	"Ko a tia ni Karaoi Bwaai aika Kamiimi" (Itaia 22; 24–26; 28–30)	196
38	"Akea Te Tia Kamaiu Irarikiu" (Itaia 40–49)	200
39	"Ai Tamaroara iaon Maunga" (Itaia 50–53)	204
40	"Kaabwabwaka Nnen Umwam n Rianna" (Itaia 54–56; 63–65)	207
41	"I a tia ni Karaoko N te Bong Aei . . . bwa te Boua ae te Biti" (Ieremia 1–2; 15; 20; 26; 36–38)	212
42	"N na Korei Bwaai Aikai Inanoia" (Ieremia 16; 23; 29; 31)	217
43	Taan Kawakin Tiibu ibukin Iteraera (Etekiera 18; 34; 37)	221
44	"Ao a na Bane ni Maiu Aika E Roko te Karanga Iai" (Etekiera 43–44; 47)	228
45	"Ngkana Tao N na Mate, ao N na Mate" (Taniera 1; 3; 6; Etita 3–5; 7–8)	232
46	"Te Abanuea, Are E Naki Kona Ni Kamaunaaki" (Taniera 2)	238
47	"Ti Na Teirake Ma Ni Kateitei" (Etira 1–8; Neemia 1–2; 4; 6; 8)	243
48	"Ana Bong Te Uea ae Kakannato mani Kakamaku" (Tekaria 10–14; Maraki)	249

Buoka ibukin te Tia Reirei

E taku Beretitenti Gordon B. Hinckley: “I kaantaningaia bwa ibukimi ngkami [ake kam reiakin koroboki aika tabu] e na riki bwa te bwai are e na kakukurei riki nakon te beku; ma e na raoiroi riki, bwa e na riki reiakinan koroboki aika tabu bwa karikirakean te tangira ae korakora ibukin Ana taeka te Atua. I berita nakoimi bwa ngke kam wareware, a na kabebeteaki ami iango ao tamneimi a na tabekaki rake” (“The Light within You,” *Ensign*, Meei 1995, 99).

Ngkai ngkoe te tia reirei n Reirein te Euangkerio, iai am anga ni buokiia kaain am kiraati n reiakina tangiran te O Tetemanti ao ni kunea te kabebeteaki are e berita iai Beretitenti Hinckley. Ngkana ko angareirei, ko na iriira ana katooto te Tia Kamaiu, are E tangiri koroboki aika tabu ao e kamanenai n reireinia ana reirei.

Imwiin raoi mangautin Iesu, e kamanenai koroboki aika tabu n reireiniia uoman Ana reirei koaua aika [mwaaka]. Te reirei ae arana Kireoba ma raona a nakonako iaon te kawai nako Emmauti, ao a marooroakina te rongorongo are a tibwa tia n ongo bwa ai akea rabwatan Iesu n te nne ni mate. Ngke a nakonako, a iraki iroun Iesu ma a aki kinaa. E titiraki bwa tera are a kakarabakauakinna ao bukin tera ngke a nanokawaki, ao a tuangnga ibukin te Tauraki n te Kaibangaki ao te Mangauti. Ngke e ongo aio Iesu, ao e “kaeti nakoia baike E taekinaki iai ni kabane ni koroboki aika tabu” (Ruka 24:27).

Ngkanne Kireoba ma raona a tuanga te Tia Kamaiu bwa E na tiku irouia, ao ngke a tekateka n amwarake a kinaa bwa te Uea are e a tia ni mangauti. Ngkanne E a bua mai mataia, ao a taku imarenaia, “Tiaki a bue nanora i nanora, ngke E taetae ma ngaiira inanon te kawai, ao ngke E kabwarai nanon koroboki aika tabu nakoira?” (Ruka 24:32).

Koroboki aika tabu ake a karika bueen nanoia reirei boni man ana boki Mote ao burabeti—koroboki aika tabu ake ti atai bwa te O Tetemanti. Ngke ko angareirei naba iaon koaua aika tabu aikai, e na kakoauai koauaia te Tamnei ae Raoiroi nakon am kiraati n aron are E karaoia nakoia Kireoba ma raona.

Reiakinan te O Tetemanti e na kakorakorai aia koaua kaain te kiraati iaon te Tia Kamaiu ao katabeia ni maiuakina ana euangkerio. Ni kairiaia iroun te Tamnei n aia kekeiaki, a riai kaain te kiraati ni kona ni kakoaua ma Iobi, “Ma I ata au tia kamaiu bwa e maiu, ao E na tei rake rimwi iaon te aba” (Iobi 19:25).

Te Angareirei ma te Tamnei

Ngkana ko katauraoi ibukin Reirein te Euangkerio n te kiraati, e kakawaki bwa ko na karekea te kairi ao te ibuobuoki mairoun Tamnein te Uea. “Ko na anganaki te Tamnei man te tataro n onimaki,” e taku te Uea, “ao ngkana ko aki karekea te Tamnei ko riai n aki angareirei” (D&C 42:14). Uringnga bwa te Tamnei ae Raoiroi bon te tia reirei n am kiraati.

Te kawai n ukoukoran te Tamnei iroum bon rinanon te tataro, te aki mamatam, reiakinan koroboki aika tabu ni katoa bong, ao te ongeaaba nakon tuua. Ngkana

ko katauraoi nakon te kiraati, tataro nakon te Tamnei bwa e na buokiko n ota ni koroboki aika tabu ao kainnanoia kaain te kiraati. E kona naba te Tamnei ni buokiko ni bairei kawai aika iai nanoia ni marooroakin koroboki aika tabu ao ni kamwakuri nakon taai aikai (1 Nibwaai 19:23). N ana ibuobuoki te Tamnei, ko na riki bwa tabonibain te Uea ae nakoraoi n reiakinan Ana taeka nakoia natina.

Tabeua iango ni katautau aika kaotaki inano bwa e na kanga ni kaoaki te Tamnei nakon am kiraati:

1. Kaoia kaain te kiraati bwa a na karaoa aia tataro imwain ao imwiin te reirei. N tain te kiraati, tataro inanom ibukin te Tamnei bwa e na kairiko, bwa e na katauraoi nanoia kaain te kiraati, ao ni kakoaua ma ni kairi nanoia.
2. Kamanenai koroboki aika tabu (tara “Katuruan taraan Koroboki aika Tabu” ae inano).
3. Kaota am koaua n te tai are e wirikiriki iai nakoim te Tamnei, tiaki ti imwiin te reirei. Kaota am koaua ibukin te Tia Kamaiu. Kaoia kaain te kiraati n taai nako bwa a na kaoti aia koaua.
4. Kamanenai anene n taromauri, anenen te Moanrinan, ao anene riki tabeua aika tabu ni katauraoi nanoia kaain te kiraati n namakina te Tamnei.
5. Kaota te tangira ibukiia kaain te kiraati, ibukiia tabeman, ao ibukin Tamara are i Karawa ao ibukin Iesu Kristo.
6. Tibwauai atatai aika inano, namakin, ao atatai ake a kaineti nakon moan tuua n te reirei. Kaoia kaain te kiraati bwa a na karaoa naba anne. A kona naba kaain te kiraati n taekinna bwa a kanga n tia ni kamwakuri ke n angareirei iaon ake a tia ni marooroakinaki n reirei ake imwaina.

Katuruan taraan

Koroboki aika Tabu

Te katauraoi ibukin te kiraati iaon Reirein te Euangkerio e tangira te nanomwaaka, te tataromwaaka n reiakinan koroboki aika tabu. E tua te Uea, “Tai ukoukora katanoataan au taeka, ma ukoukora moa karekean au taeka.” Ngkana ko a karekea Ana taeka rinanon reiakinan koroboki aika tabu, e berita te Uea bwa “[e na] bwaranako newem, ngkanne, ngkana ko tangiria, ko na karekea Tamneiu ao au taeka, eng mwaakan te Atua n anai nanoia aomata” (D&C 11:21).

Te bokinreirei aei bon te bwai ni mwakuri are e na buokiko n angareirei iaon koroboki aika tabu. Kaungai nanoia kaain te kiraati bwa a na uoti aia boki aika tabu nakon te kiraati ni katoa wiiki. N te tai are e riai iai, a kona ni kamanenaaki koroboki aika tabu ake a tia ni karaoaki ni Boong Aika Kaitira. Tarai kanoan te Bwaibwara aika kimototo ake a anaaki n Ana Raitaeka Iotebwa Timiti ake a mena ni bukinibaan te Bwaibwara ao n te kibu are imwiin Rikitionaren te Bwaibwara.

N tain te kiraati, kawakina te marooro bwa e na boboto iaon koroboki aika tabu. Kaiangoraoiko ni kamanenaan te kamentere ao kamataata man booki aika tiaki koroboki aika tabu. A riai kaain te kiraati n reireinaki bwa a na ukoukora te rabakau ao ana kairiiri te tamnei man koroboki aika tabu ao taeka mairouia burabeti ni boong aika kaitira.

A riai n anganaki kaain te kiraati n tatabemania katooton te *Old Testament Class Member Study Guide* (34592). Te boki ae uarereke aei iai inanona baika a kakimototoaki ao titiraki ake a na buokiia kaain te kiraati n ota ni koroboki

aika tabu, ni iangoi raoi bwa a na kanga ni kamwakuraki, ao ni katauraoi ibukin te marooro n te kiraati. Kaungaia kaaro bwa a na kamanena te kaetieti ibukin te kamatebwai n reiakinan koroboki aika tabu n te utu.

Aron Tein te Reirei

E a tia ni koreaki te bokinreirei aei ibukiia kairake ao ikawai ake kaain kiraati n Reirein te Euangkerio ao e na kamanenaki ni katoa aua te ririki. A tia ni iangoaki reirei aikai bwa a na iai riki inanoia rongorongo nakon are ko na konaa n angareirei iai inanon teuana te tai ni kiraati. Ukoukora Tamnein te Uea n rinean rongorongan koroboki aika tabu, titiraki, ao mwakuri ni kakukurei ake a na kaaitarai kainnanoia kaain te kiraati.

Reirei n tatabeua nako iai inanoia mwakoro aikai:

1. *Kaantaninga*. Rongorongan te kaantaninga e karekea nakoim oin te iango are ko na katurua am iango iaona ngke ko katauraoi ao n angareirei iaon te reirei.
2. *Katauraoi*. Moan iteran te mwakoro aei e kakimototoi rongorongan koroboki aika tabu ni moan waakinan te reirei. Reirei tatabeua a iangoaki iai wareware riki tatabeua are e na anganiko kabatiaan riki te atatai. N reirei aika batia a kaairaki naba n te mwakoro aei katauraoi riki tatabeua ake a iangoaki, n aiaron bwaai n reirei ake ko na kan uoti nakon te kiraati.
3. *Kamwakuran te Iango*. Iai inanon te mwakoro aei mwakuri ni kakukurei aika beebeete, te reirei ma bwaai, ke titiraki ake a na buokiia kaain te kiraati ni katauraoi ni butimwaea te reirei, ni ira buakon te waaki, ao n namakina ana ibuobuoki te Tamnei. Bwa tao ko na kamanena kamwakuran te iango ke ae bon oin am kario, e boni kakawaki bwa e na kairi aia iango kaain te kiraati ni moan waakin te reirei. E riai ni kimototo te mwakuri ni kakukurei.
4. *Maroroakinan Koroboki aika Tabu ao Kamwakuraia*. Aio boton raoi te reirei. Tataro mwaaka n reiakinan rongorongan koroboki aika tabu n te aro bwa ko aonga n angareirei ao ni maroroakin n aroia ae nakoraoi. Kamanenai iango ni “Buoka ibukin Angareirei ni Koroboki aika Tabu” (mai nano) ni bibita aron am angareirei ao ni kateimatoai kukurein nanoia kaain te kiraati.
5. *Kabaneana*. Te mwakoro aio e buokiko ni kakimototoi reirei ao ni kaungaia kaain te kiraati ni maiuakin moan tuua ake ko a tia ni maroroakin. E kauringko naba kaotakin am koaua. Taraia bwa ko na karekea te tai ae tau ni kainan reirei n tatabeua nako.
6. *Iango n angareirei riki tatabeua*. Te mwakoro aio iai inanona koaua riki man rongorongan koroboki aika tabu, aron te waaki n angareirei ae bibilitaki, mwakuri ni kakukurei, ao iango ni katautau riki tatabeua ake a na ikotaki nakon bairean kanoan te reirei. Tao ko na bae ni kan kamanenai tatabeua iango aikai bwa mwakoron te reirei.

**Buoka ibukin
Angareirei ni
Koroboki
aika Tabu**

Kamanenai iango ni katautau n angareirei aikai iaon taekan koroboki aika tabu bwa a aonga n nakoraoi riki ao ni mwaiti riki te kakaokoro:

1. Buokiia kaain te kiraati n ataia bwa tera ae reiakinaki ni koroboki aika tabu ibukin Iesu Kristo, are te Iehova n te O Tetemanti, are bungiakina, ana mwakuri n te maiu ae mamate, kauaokina, ao ana tai n uea n te ngaa n ririki a kaman taetae ni burabetiaki n te O Tetemanti.
2. Tuangiia kaain te kiraati bwa a na iangoi ao n tibwauai kawai aika mataata raoi are e kona iai te kibu ae kimototo man koroboki aika tabu ni kamanenaki inanon maiua.
3. Irarikin te reirei, katurui riki karaki n te O Tetemanti, e a moa riki karakin te onimaki, n tarai a bwa a na ota iai kaain te kiraati ao marooroakin kawai ibukin kabonganakiia.
4. Tuangiia kaain te kiraati bwa a na taratarai taeka, kibuntaeka, ke iango ake a aki toki n okioki ni kibun koroboki aika tabu ke ake iai nanoia aika okoro irouia.
5. Koroia iaon te burakibooti tabeua mwakorontaeka, boton taeka, ke titiraki ake a irekereke nakon rongorongan koroboki aika tabu. Ngkanne wareka ke kakimototoa te rongorongo. Ngkana a ongo kaain te kiraati taiani mwakorontaeka, boton taeka, ke taian kaeka nakon titiraki, teei ao marooroakin.
6. Rinanon Ana Boki Moomon, te mwakorontaeka ae “ao ti nooria” bwa e kamanenaaki ni kabwarabwara kakimototoan moan tuua ake a reiakinaki. Imwiin marooroakinan mwakoro aika uarereke man koroboki aika tabu, tuangiia kaain te kiraati bwa a na kabwanina te kibuntaeka “ao ngaia are ti nooria” n te aro are e na kamataata moan tua n te euangkerio are e tabe n reireiakinaki.
7. Kakaei ao marooroakin kanikinaa ake a kamanenaki inanon ni kabane te O Tetemanti. N aron te katooto, te tia mare te aine ao te tia mare te Mwaane a tei ibukin Iteraera ao te Tia Kamaiu.
8. Taraia bwa a kanga aomata ke baike a riki ni koroboki aika tabu ni konaa ni kabotauaki ibon imarenaia. N aron te katooto, ko kona ni kabotaua Kain ma Abera ao Enoka (Moses 5–7); Tawita ao Batateba (2 Tamuera 11) ma Iotebwa are i Aikubita ao buun Botiba (Karikani Bwaai 39:7–13); ke te burabeti Eria ma te uea ae buakaka ae Aaba (1 Uea 16:29–33; 17–19).
9. Karaoa te tabo ibukiia taani wareware n te aro are a na wareki taeka kaain te kiraati mairouia aomata aika a kakaokoro ni koroboki aika tabu.
10. Bwenaua te kiraati nakon uoua ke e batu riki nakon kurubu aika uarereke. Imwiin rinanoan rongorongan koroboki aika tabu, tuangiia kurubu n tatabeua nako bwa a na koroi moan tuua ake a reiakinaki n te rongorongo. Ngkanne tuangiia kurubu bwa a na ikaruoruo ni marooroakinna bwa a na kanga moan tuua aikai ni kamwakuraki inanon maiua.
11. Kaoia kaain te kiraati bwa a na uota aia bentira ni mwaaken kiibu aika kakaawaki ngkai ko marooroakin.

**Kaungaan te
Marooro n
te Kiraati**

Ni bon arona ko riai n aki angareirei n te taetaenikawai ma ko riai ni kataia ni buokiia kaain te kiraati bwa a na ira buakon marooroakinan koroboki aika tabu ma te nano ni koaua. Ngke a ira buakon te reirei kaain te kiraati, a na reiakin

raoi riki koroboki aika tabu ao a ataia riki bwa a na kanga ni kamwakuri moan tua n te euangkerio. Ukoukora ana kairiiri te Tamnei ni baireia bwa titiraki ra ake ko na titiraki iai, ko na kanga ni bairei, ao ko na kanga ni karikirakei. Marooro n te kiraati a riai ni boboto iaon bwaai ake a na buokiia kaain te kiraati n roko nakon Kristo ao ni maiu bwa ana reirei. Manga kaeti marooro ake a aki kakoroi nanon kaantaninga aikai.

Kiibu aika a na taraaki ni koroboki aika tabu a katauraoaki ni buokiko ao kaain te kiraati ni kunei kaeka nakon angiin titiraki ni koroboki aika tabu. Kaeka nakon tabeua titiraki a na roko man aia atatai kaain te kiraati.

Taekinan bwaai ni kabane n te reirei e aki batu ni kakawaki nakon buokaia kaain te kiraati n atai riki koroboki aika tabu ao ni katabeia ni karikirakea maiuakinan maiuia ana reirei Kristo. Ngkana a reireiakiniia kaain te kiraati man te marooro ae tamaraoa, e bon ibuobuoki n angiin te tai ngkana e reitinako nakon taekinan bwaai ni kabane n te reirei.

Kamanenai kairi aika inano ni kaungai marooro n te kiraati:

1. Taekina te titiraki ao anga kiibu aika a na taraaki ni koroboki aika tabu bwa a aonga kaain te kiraati ni konaa ni kunea te kaeka.
2. Tabeki titiraki ake a na tangira te iango ao te marooro, nakon kaeka ake ti eng ke tiaki. Titiraki ake a moanaki man *bukin tera, e kanga, antai, tera, nningai*, ao *iaa* a bon rangi n nakoraoi ibukin kaungaan te marooro.
3. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia namakin ibukin te bwai are a reiakinna man koroboki aika tabu. Kaungaiia naba bwa a na tibwauai atatai ake a kaotia bwa a na kanga moan tuua ni koroboki aika tabu ni konaa ni kamwakuraki nakon te maiu. Taekin iango aika riai ibukin te bwai are a anga.
4. Nanamakina kainnanoia kaain te kiraati n tatabemania. E ngae ngke a riai ni kaungaaki kaain te kiraati ni kabane bwa a na ira buakon te marooro n te kiraati, tabeman a na bae ni iremwe ni kaeka. Ko na bae n tangiria ni marooro ma ngaiia n ti ngaiia ni kakaea bwa e kanga aia namakin ibukin te wareware ni kabaibati ke ni ira buakon te kiraati. Taraia raoi bwa ko na aki weteiia kaain te kiraati ake a na bae ni maama.
5. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na katauraoi ibukin te kiraati ni kamatebwaii rongorongan koroboki aika tabu ake a anganaki ao te *Old Testament Class Member Study Guide* (34592). A na kona riki ni iri buakon marooro ngkana a tauraoi. Kaota am iango bwa a na maroroakin kaain te kiraati rongorongan koroboki aika tabu ao reirei ma aia utu.

“Aio Au Mwakuri ao Mimitongiu”

Reirei

1

Moses

Kaantaninga

Ni buokia kaain te kiraati n ataia bwa (1) ngaiira natin te Atua, (2) ti kona n totokoi ana kariiri Tatan, ao (3) Ana mwakuri ao mimitongin te Atua boni karekean maiura ae aki mamate ao te maiu ae akea tokina.

Katauraoi

1. Reiakin koroboki aika tabu ma te tataromwaaka man te Pearl of Great Price:
  - a. Moses 1:1–11. Mote e noora te Atua ao e taetae n aitara ma ngaia. Mote e ataia bwa ngaia natin te Atua te mwaane n aiaron katotongan Ana Rikitemanna te Tama. Taraia: A riai n ataia kaain te kiraati bwa Iehova, tiaki Tamara are i Karawa, are e kaoti nakon Mote n te mii ni burabeti aei. Iehova bon Iesu Kristo imwain rikina n rabwata ao te Atua n te O Tetemanti. A katiteuanaaki Ngai ma Tamana n te kaantaninga ao e tei ibukina n te mwaaka ao te kariaiakaki. Ana taeka bon ake mairoun te Tama, ao n tabetai, n aron are ni Moses 1:6, e taetae n te moan aomata ibukin te Tama. (Tara James E. Talmage, *Taekan te Koaua*, ka-12 ni karoaaki [1924], 470–71.)
  - b. Moses 1:12–23. Tatan e kaitara ma Mote; Mote e tinanikuia.
  - c. Moses 1:24–39. E a manga kaoti te Atua ao e reirei Ana mwakuri ao mimitongina.
2. Reiakin te reirei ao baireia bwa e na kanga te angareirei iaon rongorongan koroboki aika tabu. Ibukina bwa e na kangaanga tabekan titiraki n tatabeua nako ke ni katiai ni kabane itera n te reirei, rinei ma te tataromwaaka kabanea n tamaroa ake a na aitara ma kainnanoia kaain te kiraati. Ko na bae ni kainnanoia ni kangaraoi tabeua titiraki ni kabotaui ma aroia kaain te kiraati.
3. Karekea katooton te *Old Testament Class Member Study Guide* (34592) ibukiia kaain am kiraati n tatabemaniia. (E na riai n tia te uoote n otan kakairi ibukin kamatebwai bwa iteran te ota n te karikuram n te ririki; e riai n tia kaain te bitiobiriki n anga nakon te beretitentii n te Reirei n Tabati.)
4. Ngkana ko kamanena te kauoua ni kamwakuran te iango, karekea te beeba ke te baeki te kunnikai ao katikui inanona tabeua bwaai aika e tataneiai te aba iai ni katoa bong, n aiaron te atiibu, te koom, ao te bentira.

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kabwarabwara
nakon te O
Tetemanti

Te O Tetemanti bon rongorongan ana mwakuri te Atua nakoia ana aomata ni berita man tain te Karikibwai ni karokoa tabeua bubua n ririki imwain bungiakin te Tia Kamaiu. A reke man te O Tetemanti katooto aika a kakannato n te onimaki ao te ongeaba. E kaoti naba mwiin te mwamwaninga, te aki ongeaaba, ke kaitarakin te Atua. Ana taetae ni burabeti e kakoaua bungiakin te Meetia, te kaboomwi n angakarea, te kauaoki, ao te tautaeka n uea n te ngaa n ririki.

Kamwakuran
te Iango

Ni ikotaki nakon te O Tetemanti, te waaki aio a karin iai booki aika Moses ao Abraham man te Pearl of Great Price. Booki aikai a karekei bwaai tabeua aika kakawaki ao a kamaaata nakon tabeua bwaai n te boki ae Karikani Bwaai. Te boki ae Moses e anaaki man Rairan te Bwaibwara ioun Iotebwa Timiti. Te boki ae Aberaam bon te rairai are e karaoia te Burabeti Iotebwa Timiti man beeaban Aikubita tabeua. Ibukin rongorongo riki tabeua ibukin Ana Raitaeka Iotebwa Timiti, tara “Ana Raitaeka Iotebwa Timiti.” Taraia naba bwa rinerine man Ana Raitaeka Iotebwa Timiti a karinaki.”

Ko na bae n tangiria ni kamanena teuana man kamwakuran te iango aikai (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana iai te reirei. Rinea kamwakuran te iango ae moan te tamaroa ibukiia kaain te kiraati.

1. Tuangiia kaain te kiraati bwa a na tara Moses 1:6, 20–22, ao 39 ni kinai koaua aika kakawaki ake a kaotaki. A kona ni kakaokoro kaeka. Kamataata bwa te reirei aei e na katuruaki iaon koaua ake teniua ake a karinanaki iaan “Kaantaninga” iaon iteraniba 1.
2. Rinea uoman kaain te kiraati ao anganiiia te baeki are iai inanova tabeua bwaai ake e tataneiai te aba iai ni katoa bong (tara “Katauraoi,” iteraniba 1). Tuangiia kaain te kiraati bwa iai te takakaro are a na karaoia, ma tai anga te kaetieti ke ni kamataata bukin te takakaro. Tuangiia ake a iri bwa a na kauka te baeki ao ni moana te takakaro. A na kaantaningai kanoan te baeki bwa a na kabwarabwara aron te takakaro. E ngae n anne, ma kanoana a aki anga te rongorongo aei, ao taan ira te takakaro a na miimi bwa tera ae a na riai ni karaoia.

Kaotia bwa ngkana ko na ataa te takakaro ti riai n ataa bukina ke te kaantininga iai. Aiarona naba, bwa ataakin maiura iaon te aonaaba ti riai n ataa bukina ke te kaantininga ni maiura. Moses 1 e buokira n ataa aio ni kaekaan tenua titiraki aika kakawaki:

Antai ngaiira?

Ti na kanga ni konaa n tokanikai iaon ana anainano Tatan?

Tera ana mwakuri te Atua ao mimitongina?

Maroroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngke ko angareirei iaon kibun taeka man koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua ni koroboki aika tabu. N te tai ae angaraoi n tain te reirei, tibwatibwa te *Old Testament Class Member Study Guide* (34592) ao kaungaia kaain te kiraati bwa a na kamanena ni buokiia riki n oin aia kamatebwai ao te utu ni koroboki aika tabu.

1. E reirei te Atua bwa Mote bon natin te Atua.

Angareirei ao maroroakina Moses 1:1–11.

- Tera are e reiakinna Mote ibukin te Atua man atatai ake a kabwarabwaraki ni Moses 1:1–7? Tera ae ataia Mote ibon ibukina? (Ko na bae n tangiria bwa a na taua mwiin te tai are e kaotia iai te Atua bwa Mote bon “natiu te mwaane” ni kiibu aikai.)
- Tera ae nanonaki bwa Mote e karikaki “ni katotongan” te Tia Kamaiu? (Mote 1:6). Tera te kaokoro ae kona ni karikia inanon maiura n ataa bwa ngaiira natin te Atua, ake ti karikaki ni katotongan Natina?

E reirei Unimwaane Dallin H. Oaks: "Iangoa korakoran te iango are e reiakinaki ni kunara ae tatangiraki 'Ngai Natin te Atua.' . . . Aio te kaeka nakon teuana te titiraki ae kakannato n te maiu, 'Antai Ngai?' Ngai natin te Atua ae iai reitakiu n te itera n tamnei nakoia tamara ake i karawa. Te aro ni karokaro anne e kabwarabwara arora ae tau ae akea tokina. Te iango ae korakora anne bon te bwainaoraki ae korakora ibukin katokan te nanokawaki ae korakora. E kona ni kakorakoraira n tatabemaniira ni karaoi rinerine aika raoiroi ao ni ukoukora te kabanea n raoiroi are inanora. E kabobonga n ana iango te . . . aomata te iango ae korakora bwa teuanne ke neienne bon natin te Atua, ao ko a tia n anga te aro ni karinerine ao te kaungaunga ni kitarai kangaangan te maiu" (inanon Conference Report, Okitobwa 1995, 31; ke *Ensign*, Nobembwa 1995, 25).

- Man kaokiokan wewetean Mote bwa natina ao n taekinna bwa e karikaki "ni katootongan ana Rikitemanna," te Atua e angan Mote te raunnano ao te ataa bonganana. E na kanga irakin te moan tua aio ni kona ni buokira ngaiira aika kaaro? E na kanga ni kona ni kakorakorai maare? E na kanga ni kona ni kakorakorai iraorao?

Kaota am iango bwa n te aonaaba are e angii iai te tiribure ao iango aika bubuaka, ao kamangoraia tabeman a tara n taumatoa, ma ti riai ni ira ana katooto te Uea ao n taekin bwaai ake e na buokia tabeman n nooriia bwa ngaiia natin te Atua ake iai karineaia ao bonganai.

- Kakawakin Mote ao bonganana ae akea tokina a katuruturuaki ni Moses 1:1–7. E ngae n anne, ao imwiin nakon te Atua mairouna, e taku Mote, "Ngkai, ibukin aio ao I a ataia bwa bon akea aron te aomata" (Moses 1:10). N te iango raa ae a uaia iai ni koaua kaantaninga aikai? (Te Atua bon akea tokin wanawanana ao e mwaaka riki nakoia mwaane ao aine aika a mamate. Bon akea ngaiira ngkana akea Ngaia. E ngae n anne, ngkai natina ngaiira ao iai ara konaa n riki n aiarona.)

2. Tatan e kaitara Mote; e teweaki nako iroun Mote.

Angareirei ao marooroakina Moses 1:12–23.

- Ngke e roko Tatan, tera are e tuanga Mote bwa e na karaopia? (Tara Moses 1:12.) E aera ngkai ko taku n am iango bwa Tatan e arana Mote bwa "natin te aomata"? (Tatan e tangira Mote bwa e na kakoaua bwa *tiaki* natin te Atua ngaia.) E aera Tatan e tangirira bwa ti na nanokokoraki ke n aki tabeakina are ngaiira natin te Atua? E kanga ni kataia ni karaoa aei?
- E kanga Mote ni kaeka ngke e aranna Tatan bwa "natin te aomata"? (Tara Moses 1:13.) E kanga ni konaa te koaua ae matoatoa bwa ngaiira natin te Atua aika mwaane ao aine ni buokira n totokoa te kariiri?
- Iraua te tai ae tuanga Tatan Mote bwa e na nako? (Tara Moses 1:16, 18, 20, ao 21.) Tera ae reireinira aio ibukin totokoan ana mwakuri Tatan?
- E kanga Mote ni karekea te korakora n totokoa ana kariiri Tatan? (Tara Moses 1:18, 20–21.) E kanga Mote ni karekea nakon Tatan? E kanga ni konaa te tataro ni kakorakoraira n totokoa te kariiri? Tera riki ae ti kona ni karaopia ni karekea te korakora?

3. E a manga kaoti riki te Atua ao e reirei ana mwakuri ao mimitongina.

Angareirei ao maroroakina Moses 1:24–39.

- Imwiin nakon Tatan, e a manga noora riki mimitongin te Atua Moote ao e a manga kaotaki nakolina te mii ni burabeti teuana ibukin te aonaaba ao kaaina (Tara Moses 1:24–28). Baikara titiraki aika uoua ake e titiraki iai Mote ngke e kaotaki nakolina te mii ni burabeti aei? (Tara Moses 1:30.) Baikara kaeka ake e anga te Atua? (Tara Moses 1:31–32, 39.)
- E ngae ngke e a tia te Atua ni kariki aonaaba ao aomata ake a aki kona ni warekaki iroura, e tuanga Mote n akea te nanokokoraki bwa e atai ni kabane (Moses 1:35). Kam kanga n namakinna bwa Tamara are i Karawa ao Iesu Kristo a ataingkami n tatabemani ngkami ao a tangiringkami? (Tao ko na tangiria ni kaota am koaua ibukin te tai ngke ko namakina aia tangira ao tabeaiangaia ibukim.)
- Ana mwakuri te Atua ao mimitongina bon te (kakoroa bukin te aki mamate ao te maiu ae akea tokina iroun te aomata“ (Moses 1:39). Tera te aki mamate? Antai ae na karekea te aki mamate? Tera te maiu ae akea tokina? Antai ae na karekea te maiu ae akea tokina?

E taku Unimwaane James E. Faust: “Iai te kaokoro imarenan te aki mamate, ke te maiu n akea tokina, ao te maiu ae akea tokina, are bon karekean am tabo irarikin te Atua. Rinanon ana akoi Iesu Kristo, e roko te aki mamate nakoira ni kabane . . . , ake a raoiroi ao ake a aki raoiroi, ake a raoiroi ao ake a buakaka. E ngae n anne, te maiu ae akea tokina bon ‘te kabanea ni bwaintituaraoi ae kakannato mairoun te Atua’ (D&C 14:7). Ti karekea te bwaintituaraoi ae kakannato aei, n aron ae taku te Uea, ‘ngkana ko kawakin au tua ao n teimatoa n uaa te toki.’ Ngkana ti teimatoa, te berita bwa, ‘ko na karekea te maiu ae akea tokina’ (D&C 14:7)” (inanon Conference Report, Okitobwa 1988, 14; ke *Ensign*, Nobembwa 1988, 12).

- E aera e kakawaki ibukira bwa ti na ataia bwa tera ana mwakuri te Atua ao mimitongina? Baikara tabeua kawai aika a ataaki are ti kona iai ni buokia n te mwakuri ae kakannato aei?

E taku Beretitenti Gordon B. Hinckley: “Ti mena ikai bwa ti na buoka Tamara n Ana mwakuri ao Mimitongina, ‘ni kakoroa bukin te aki mamate ao te maiu ae akea tokina nakon te aomata’ (Mote 1:39). Katabeam e rangi ni kakaiaki ni iteran mwiokoam n aiaron katabeau n au itera. Akea te mwiokoaki n te ekaretia aio ae uarereke ke ae uarereke mwiina. Ngaiira ni kabane ngkai ti kekeiaki ni kakoroi bukin ara beku n riing maiuia tabeman. Nakoira ni kabane ni katabeara n tatabemaniira ao e a tia n taku te Uea: . . . ‘Ni karaoan bwaai aikai ao ko na karaoa kabanean te raoiroi nakoia raom n aomata, ao ko na karikirakea mimitongina are bon am Uea’ (D&C 81:4)” (inanon Conference Report, Eberi 1995, 94; ke *Ensign*, Meei 1995, 71; tara naba D&C 81:5–6).

Kabaneana

Moses 1 e reiakina te reirei ae kakannato are ngaiira naati mwaane ao aine iroun te Atua. Kaoia kaain te kiraati bwa a na iangoa raoi kakawakin te koaua aio. Kakoauaa bwa Tamara are i Karawa e ataira ao e tangiriira n tatabemaniira nako. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na kaota aia koaua nakoia aia utu ibukin te bwai are a tia n reiakinna man Moses 1.

Iango n Angareirei**Riki Tabeua**

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e bati riki man iango aikai bwa iteran te reirei..

1. “Mote e a tiku n tingaia” (Moses 1:9)

- A na bae ni iai taai ake ti na “tiku iai i bon [iroura]” n aiaron ngkoa Mote—n taai ake ti aki namakina iai korakoran te Tamnei ke ni karekei kataaki aika mwaiti. Tera ae ti kona n reiakinna man Moses 1 ni buokira ni kaitarai taai aikai? (A kona n rin n reeke: Karawawata akanne tao a aki riki ibukin karaaoan te kaairua iroura; te Atua e aki kitanira n ti ngaira, n aron ane e oti n te kibu 15; ao n angiin te tai ti karekea te korakora ae bati ni kaitaraan katakira, ni wetean te Atua, ao ni kabatiaan ara onimaki.)

2. Ni kabane bon natin te Atua

- Mote e karekea te mii ni burabeti are e koreaki ni Moses 1 imwaain kairai a tibun Iteraera mai Aikubita. Ko kanga ni iangoia bwa te mii ni burabeti aei e buokia n ana konaa, e a moa riki ngke e bwara nanona ibukin aia aki toki aomata ni kakaitara ao n akean aia onimaki? E na kanga ataakin ae ngaiira ni kabane natin te Atua ni buoka te tia reirei ke te tia kairiiri? E na kanga te rabakau aei ni buokiira n aron marenara ma kaain ara utu, raoraora, ao tabeman riki?

3. Rairan te Bwaibwara iroun Iotebwa Timiti

Ngkana e kona n reke te *Old Testament Video Presentations* (53224), ko na kan kaota “Mwaakan Ana Raitaeka Iotebwa Timiti,” te mwakoro ae nimaua minitina, bwa iteran kanoan te reirei. Kauringia kaain te kiraati bwa te boki ae Moses e anaaki man Rairan te Bwaibwara iroun Iotebwa Timiti.

“Ko a Kaman Rineaki Imwain Bungiakim”

Abraham 3; Moses 4:1–4

Kaantaninga	Ni buokiia kaain te kiraati n ataa te bwai ae na riki man te reirei imwain taina ao oin tabeia ni buoka katean uean te Atua ao ni kairiia aomata nakon Kristo.
-------------	--

Katauraoi	<p>1. Reiakin ma te tataro mwaaka koroboki aika tabu aikai man te Pearl of Great Price ao te Doctrine ao Covenants:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Abraham 3:11–12, 22–23; Doctrine and Covenants 138:53–57. Aberaam e aitara n taetaenikawai ma te Uea ao e ataa bwa n te maiu n tamnei a mwaiti tamnei aika “mimitong ao ni kakannato” ake a kaman katabuaki nakon aia mwakuri n rabwata (Abraham 3:11–12, 22–23). Beretitenti Joseph F. Smith e ataa riki aroia “naake a mimitong ao ni kakannato” n te mii ni burabeti ibukin te Tia Kamaiu ngke e kawara te aonaaba n tamnei imwain Mangautina (D&C 138:53–57). b. Abraham 3:24–28; Moses 4:1–4. Aberaam ao Mote e kaotaki nakoia n te mii ni burabeti bwa Iesu Kristo e rineaki n te Kauntira i Karawa bwa e na riki bwa ara Tia Kamaiu ao ti rinea bwa ti na iria. E kaotaki naba nakoia bwa Rutibero (Tatan) ao tamnei ake a iria a karenakoaki mai karawa. <p>2. Reitan te Wareware: Itaia 14:12–15; Kaotioti 12:7–9; Aramwa 13:3–5; Doctrine ao Covenants 29:36–39; ao nikiran Abraham 3 ao Doctrine ao Covenants 138.</p>
-----------	---

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran te Iango	<p>Ko na bae n tangiria ni kamanena teuana mai buakon mwakuri ni kakukurei aikai (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana iai te reirei. Rinea te mwakuri ni kakukurei ae moan te tamaroa ibukiia kaain te kiraati.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Taekinna bwa koroboki aika tabu a rikirake ni iai nanoia nakoira ngkana ti kamwakuri reirei mai iai ni maiura. Ni karaoan aio, n anguin te tai ti riai ni mena n aia tabo burabeti nikawai ao taan iririia. E ngae n anne, ma n Abraham 3:22–28 ti aki riai ni mena n aia tabo tabeman ibukina bwa kiibu aikai bon ibukin baika riki aika kakawaki ake ti iri buakoia. Taai aikai a riki inanon maiura n te maiu are imwain aio. 2. Koroi 14 taabo aika akea kanoaia iaon te burakibooti bwa a na tei ibukin 14 manin te taeka ae <i>foreordination</i>. Kamataata bwa te taeka anne are a tei ibukina taabo akana a aki kakanoa e kaeti nakon te maiu are imwain te maiu aio. <p>Anganiia kaain te kiraati 14 aia tai ni keetinna ke ni kanamakinna bwa maan raa ake a kabwanina te taeka anne. Ngkana a keetina ke ni kanamakina teuana te man ae eti, koroia n are bon ana tabo n taabo ake a aki kakanoa. Ngkana a keetina ke ni kanamakina te man ae aki kabonganaki n te taeka, koroia n te tabo teuana iaon te burakibooti bwa e aonga n aki keetinaki ke ni kanamakinaki uoua te tai.</p>
------------------------	---

Ngkana a tia kaain te kiraati ni kaoni ni kabane taabo ake akea kanoaia ke ni keetina ke ni kanamakina te taeka, buokiia ni kabwarabwara nanona. (Te kamanikatabuaki bon Ana katabu te Atua n te maiu are imwain te maiu aei nakoiia natina n tamnei ake a na kakoroi nanon mwakuri ake a katauaki nako iai inanon maiuia n rabwata.) Kamataata bwa te reirei aei bon ibukin te maiu are mai mwaaina, ngke a mwaiti tamnei ake a kaman katabuaki ibukin karoan mwakuri aika kakaawaki ibukin Tamara are i Karawa.

Maroroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngke ko angareirei iaon kibuntaeka aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua ni koroboki aika tabu.

1. E ataia Aberaam bwa n te maiu are imwain te maiu aei a mwaiti tamnei ake a kaman katabuaki nakon aia mwakuri n te maiu ae mamate.

Angareirei iaon ao maroroakina Abraham 3:11–12, 22–23, ao Doctrine and Covenants 138:53–57.

- N te mii ni burabeti are e koreaki n Abraham 3, te Uea e kaotia nakon Aberaam te Kauntira i Karawa are e karoaki imwain karikan te aonaaba. (Taraia bwa burabeti ni boong aikai a tia ni kaotia bwa te Kauntira are i Karawa bon bootaki aika batia tiaki te bootaki ae ti teuana.) Antai are e ira te kauntira? (Tamara are i Karawa ao natina aika tamnei.) Tera ae ti reiakinna ibukin te kauntira aei man Abraham 3:22–23?
- Antai aika “mimitong ao ni kakannato” ake a kabwarabwaraaki n Abraham 3:22–23? (Burabeti ao taani kairiiri n te Ekaretia.) Kamataata bwa n 1918, Beretitenti Joseph F. Smith e noriia tabeman aika “mimitong ao ni kakannato” n te mii ni burabeti ibukin te aonaaba n tamnei. Antai are e nooria Beretitenti Smith? (Tara D&C 138:53; tara naba te kauoua ni iango ibukin te angareirei.)
- Tera nanon are Aberaam e “rineaki imwain ae bungiaki”? (Tara Abraham 3:23. E a kaman katabuaki bwa te burabeti.) Tera nanon ae ko a kaman katabuaki? (Noora kabwarabwaraana n te kauoua ni kamwakuran te iango.) Tera are a na karoia aomata ake a kaman katabuaki n aron are e taekinaki n Doctrine ao Covenants 138:53? (Tara D&C 138:53–56.)
- Te kamankatabuaki e kamatoaa bwa Aberaam, Iotebwa Timiti, ao tabeman riki a na riki bwa burabeti? Tera te itoman imarenan te kamankatabuaki ao te inaomata n rinerine? (E ngae ngkana e a kaman katabuaki te aomata nakon te wewete, ma te wewete anne e bon nakon kororaoin ao kukurein te aomata ni butimwaeia.)
- Irarikin kamankatabuaia burabeti nakon weteaia, te Atua e a kaman katabuia aika mwaiti aika “tamnei tabeman aika rineaki” ni buoka katean ueana ni itera aika kakaokoro. Tera are tao ti a kaman katabuaki nako iai bwa ti na karoia? (Tara D&C 138:56.)

E reirei Beretitenti Ezra Taft Benson:

“E a kaman katikuko n tataninga te Atua bwa ko na kaoti ni kabanean boong imwain kauaokin te Uea. Tabeman a na bwaka; ma uean te Atua e na teimatoa ni bwanin ni butimwaeia okin mataniwina—are bon Iesu Kristo. Ngkai ara roro aei e na kona ni kabotauaki ma te buakaka n ana bong Noa, ngke e

kaitiaka te aonaaba te Uea n te ieka, bon iai te kaokoro ae bubura n te tai aei. Bwa te Atua e a kaman katauia nakon te kabanea n tai tabeman Natina aika matoatoa, ake a na buoka kateimatoan ueana ma te kakatonga. . . .

“. . . Tai burebureaki iai—ngkami te roro ae kam taketenaki. Bon akea ngkoa kaantaningakia aika kakaonimaki n te tai ae rangi ni kimototo n aron ae iai ngkai ibukira” (*The Teachings of Ezra Taft Benson* [1988], 104–5).

- Ti na kanga n ataia raoi bwa ti kakoroi nanon weteara ake ti a kaman katabuaki nako iai? (Kaeka a kona n rin naba ni maiuakinan te euangkerio, reiakinan ara kakabwaia n tamanuea, ao ukoukoran kaotioti ni bon nakoira. Kauringii kaain te kiraati bwa kakoroan nanon wewete aikai, ti riai ni kariaia ao ni kororaoi. Tara naba D&C 58:27–28.)
- 2. Iesu Kristo e rineaki n te Kauntira i Karawa bwa ara Tia Kamaiu; ti rineia bwa ti na iriiria. Rutibeero (Tatan) ao tamnei ake a iriiria a karenakoaki mai karawa.**

Angareirei ao maroroakina Abraham 3:24–28 ao Moses 4:1–4.

- Kamataata bwa n te Kauntira i Karawa, Tamara are i Karawa e anga ana babaire ni kamaiu ao e rinea te Tia Kamaiu ibukira. Antai tamnei ake uoman ake a anga nanoia ni kan riki bwa ara Tia Kamaiu? (Tara Abraham 3:27; Moses 4:1–2.) E kanga ni kaokoro aia anganano? (Iesu e kan ira ana babaire Tamara are i Karawa ao n anganna te mimitong. Rutibeero e tangiria ni ira oin ana babaire ao n taua te mimitong ibon ibukina.) E aera Tamara are i Karawa E rinea Iesu Kristo bwa te Tia Kabooira? (Tara Moses 4:2–3.)
- Antai ae ti rineia bwa ti na iriiria n te Kauntira i Karawa? Ti na kanga n ataia bwa ti rineia ni kan iriira Iesu Kristo? (Ti a tia ni bungiaki n te aonaaba bwa ti na karekei rabwatara.)
- Baikara nanon taeka aika *moan aron maiura* ao *kauouan aron maiura* are n Abraham 3:26? (*Moan aron maiura* e kaeti nakon te maiu are imwain te maiu aei, ao *kauouan aron maiura* e kaeti nakon te maiu ae mamate. Ti kawakina *moan aron maiura* ngke ti rinea bwa ti na iriira Iesu Kristo ao tiaki Rutibeero.) Tera te kakabwaia ae ti karekea n tatabemaniira ibukina ngke ti kaawakina *moan aron maiura*? (Te kona ni bungiaki iaon te aonaaba). Baikara kakabwaia ake ti na karekei ngkana ti kaawakina *kauouan aron maiura*? (Tara Abraham 3:26.) Ti na kanga ni kona ni kaawakina *kauouan aron maiura*?
- Tera ae riki nakon Rutibeero (Tatan) ao naake a rinea bwa a na iriiria? (A karenakoaki mai karawa ao a aki anganaki te kona ni kareke rabwataia. Tara Moses 4:3; Abraham 3:28; Kaotioti 12:7–9; D&C 29:36–37.)
- Tera ae a karaoia ngkai Tatan ao taan iria? (Ae a bon teimatoa ni kataia n urua inaomatara n rinerine. A mena ngkai iaon te aonaaba bwa tamnei aika buakaka ake a kaririira nakon te bure. Tara Moses 4:4.) Baikara kawai tabeua ake a kataia Tatan ao taan iriiria ni kataia n tiatiana ke n urua inaomatara n rinerine? Tera ae ti kona ni karaoia ni kinai ao n totokoi aia mwakuri?
- E kanga ni buokiko ataa kin ake ko rinea n te Kauntira are i Karawa bwa ko na iriira Iesu Kristo? Kaungaia kaain te kiraati bwa a na teimatoa ni karaoi babaire ni iriira Kristo, n aiaron are a karaoia n te maiu n tamnei.

Kabaneana	Kaota am koaua ibukin Iesu Kristo ao n ana mwakuri are e a kaman katabuaki nako iai bwa ara Tia Kamaiu. Kaota am aki nanokokoraki n aia konabwai kaain te kiraati ni kakoroi nanon aia mwakuri ake a kaman katabuaki nako iai ni buoka katean uean te Atua.
Iango n Angareirei Riki Tabeua	<p>Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa iteran te reirei..</p> <p>1. “Ao ti na kakoauai ikai”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Abraham 3:24–25 e kamataata teuana oin te kaantninga ibukin Iesu Kristo, iaan ana babaire Tamara are i Karawa, ngke e karika te aonaaba. Bukin tera ngke e karikaki te aonaaba? E kanga ni buokiko ataakin ae ko rineia bwa ko na roko nako aonaaba ma n ataia bwa ko na kataaki ikai? <p>2. “Naake a kakannato ao ni korakora”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ni miina ni burabeti are e koreaki n Doctrine ao Covenants 138, Beretitenti Joseph F. Smith e noriia naba tabeman aika “kakannato ao ni korakora” ake a tia ni maeka iaon te aonaaba imwain bungiakin Kristo. Antai ake e noriia Beretitenti Smith? (Tara D&C 138:38–49. Ko na bae n tangiria ni karinani aara aikai iaon te burakibooti. Katerea nakoia kaain te kiraati bwa a na atai angia naakai inanon te ririki ae na roko n te Reirei n Tabati.)

Moses 1:27–42; 2–3

Kaantaninga	Ni buokiia kaain te kiraati n namakina te kakaitau bwa e kariki bwaai ni kabane te Atua ibukira ao bwa ti karikaki ni katotoongana.
Katauraoi	<p>1. Tataro mwaaka n reiakin booki aika tabu aikai man te Pearl of Great Price:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Moses 1:27–42. Mote e noori ana karikibwai te Atua n te mii ni burabeti ao e tuangaki bwa e na korea rongorongan karikan te aonaaba. b. Moses 2:1–25; 3:1–14. Mote e ataia bwa te Atua te tia kariki bwaai ni kabane. c. Moses 2:26–31; 3:7, 15–25. Mote e ataia bwa mwaane ao aine a karikaki ni katotongan te Atua. <p>2. Reitan riki te wareware: Abraham 4–5; Karikani Bwaai 1–2.</p> <p>3. Ngkana ko kamanena te kauoua ni kamwakuran te iango, uota te bokaboka ni karaobwai ke te tiaoka.</p> <p>4. Ngkana a tauraoi bwaai n reirei ibukin te taratara ao te kakauongo, ko na bae n tangiria ni kani kamanenai tabeua mai iai bwa mwakoron kanoan te reirei:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. “Ni katotoongan te Atua,” te mwakoro ae teniua minitina man te <i>Old Testament Video Presentations</i> (53224). b. Te mwakoro ae kimototo man “Te Karikibwai,” mwakoro 1 n te <i>Beginnings/Aberaam</i> witeokatiete (53150). c. Tamnein te Karikibwai (62483; Te Kete Ibukin Tamnein Te Euangkerio 100).
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kamwakuran te Iango</p> <p>Ko na bae n tangiria ni kamanena teuana mai buakon mwakuri ni kakukurei aikai (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana iai te reirei. Rinea te mwakuri ni kakukurei ae moan te tamaroa ibukiia kaain te kiraati.</p> <p>1. Tuangiia kaain te kiraati bwa a na iangoia bwa mwaitira te rongorongo ae a na anga ngke a kataia ni kaeka teuana maibuakon titiraki aikai ibukia ataein te reirei ake a rangi n uarereke: E kanga ni kona ni beti iaon te eea te wanikiba? E kanga te terewition ni mwakuri? A kanga n rikirake aroka? Angiira ti na iangoa aia atatai ataein te reirei ake a rangi uarereke ao ti na ti anga iango aika tabangaki, ao ti katikui aroia aika tabwanin ni karokoa e a matoa riki te ataei.</p> <ul style="list-style-type: none"> • A kanga katooto aikai n titebo ma ana kaotioti te Uea ibukin te Karikibwai? (E a tia te Uea ni kaota ti mwakoron te koaua ae akea tokina are a kona iai n ota ara iango n rabwata ao are ti kainnanoia n ataia ni karekean te kamaiuaki.) <p>Te reirei aei e na maroroakin koaua ake e a tia ni kaoti te Uea ibukin te Karikibwai.</p>

2. Tuanga temanna kaain te kiraati bwa e na anga nanona ni karaoa ke ni korea tamnein te man ae uarereke ni kabongana te bokaboka ni karaobwai ke te tiaoka (kariaia ti teuana ke uoua te miniti). Ngkanne marooroakina te koaua ngkai ti kona ni karaoa katotongan te bwai ae maiu, ti te Atua ae kona ni karika te maiu. Te reirei aei e na marooroakina kamiimin ana karikibwai te Atua aika kakannato ae te aonaaba ma bwaai ni kabane ake a maiu iaona.
-

Marooroakinan
Booki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngke ko angareirei iaon kibuntaeka aika tabu, marooroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua ni koroboki aika tabu.

1. E noora te mii ni burabeti Mote n ana karikibwai te Atua.

Angareirei ao marooroakina Moses 7–42.

- Antai ae korea rongorongan te Karikibwai ni Karikan Bwaai? (Tara Moses 1:40; 2:1.) Bukin tera ngke e korea te rongorongo aei Mote? (Tara Moses 1:40–41.) Tera ae ti kona n reiakinna man Moses 1:27–39 ibukin mwaakan te Atua? Tera ae ti kona n reiakinna ibukin ana tangira te Atua ibukiia natina?
- A kanga rongorongan te Karikibwai ake a kuneaki ni Karikani Bwaai, Moses, ao Abraham ni kakaokoro? (Aberaam ao Mote a nooria n te mii ni burabeti bairean te aonaaba aio ao a koroi rongorongan miia. Ngaiia n tatabemaniaa a kairii teutana kakaokoron bwaninin taekaia. Te rongorongo are ni Karikan Bwaai e boni moan koreaki iroun Mote, ma tabeua bwaninin ana rongorongo a bua. Bwaninna e a manga kaokaki n te boki ae Moses.)

2. Mote e ataia bwa te Atua e kariki bwaai ni kabane.

Angareirei ao marooroakina Moses 2:1–25; 3:1–14.

- Antai ae karika te aonaaba? (Tara Moses 1:32; 2:1; tara naba Ioane 1:1–3, 14; Ebera 1:1–2; Motiae 3:8; D&C 14:9.) Bukin tera ngkai e kakawaki ibukira bwa ti na ataia bwa antai te Tia Karikibwai?
- Tera are e a tia ni kaotia te Atua ibukin te kaantaninga n te Karikibwai? (Tara Moses 1:39; Abraham 3:24–25; tara naba 1 Nibwaai 17:36; 2 Nibwaai 2:11–15. Te kaantaninga n te Karikibwai boni karekean te tabo ike a kona iai natin Tamara are i Karawa aika tamnei n roko ni karekei rabwataia ao ni kataaki ke ni kakoaua n nooraki ngkana a na ongaaeaba irouna ngkana a raroa nako mai rarikina. Naake a kakaonimaki a na karekea te maiu ae aki toki. Ko na bae n tangiria ni katerea bwa e ngae ngke e kairaki rongorongan te Karikibwai n te boki ae Karikan Bwaai, kaantaninga ao kakawakin te Karikibwai a ti kamatataaki ni kaotioti ni boong aika kaitira.)
- Ni kawai baikara are te maiu n aonaaba e katauraoira ibukin te maiu ae akea tokina? (Kaeka aika kona ni kariaiakaki: Ti karekei rabwatara n aomata, ti reiakina kabonganaan inaomatara n rinerine, ti karekea te ataibwai, karekeia ara utu, karekei otenanti, ao ti karaoi berita aika tabu.)
- Tera ana taeka te Atua ibukin mwiin te Karikibwai? (Tara Moses 2:4, 10, 12, 18, 21, 25, 31; 3:2. Waniua te tai n rongorongan te Karikibwai ae kimototo, e katanoata te Atua bwa e raoiroi ana mwakuri.) Baikara ana karikibwai te Atua

aika taraa riki n tamaroa iroum? E aera ngkai e na uaana nakoira nooran tamaroan te karikibwai ma te karaurau riki ni katoa bong?

- E karikaki te aonaaba man te akea? (Tara Abraham 3:24; 4:1.)

E taku te Burabeti Iotebwa Timiti: “Te taeka ae karika e reke man te taeka n [Ebera] ae *baurau* are e aki nanona te karikiriki man te akea; nanona e borikaki; n titebo ma te aomata are e bairei bwaai ao e kabaa te kaibuke. Ngaia, are ti taku bwa iai ana bwai te Atua are e bairea iai aron te aonaaba man te mangaongao—bwaai aika mangao” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, rineaki iroun Joseph Fielding Smith [1976], 350–51).

- E kanga rongorongan te Karikibwai n roota am namakin nakon Tamara are i Karawa ao Iesu Kristo? A kanga karikibwai ni “kaota koauan” te Atua? (Tara Moses 6:63; Aramwa 30:44.) Ti na kanga ni kaota te kakaitau ibukin bwaintituaraoi te Karikibwai?

3. Mote e a ataia bwa mwaane ao aine a karikaki ni katotongan te Atua.

Angareirei ao maroroakina Moses 2:26–31; 3:7, 15–25.

- N antai katotongana ae ti karikaki iai? (Tara Moses 2:26–27.)

E taku te Moan Beretitentii: “Ni kabane mwaane ao aine a katotongia te Tama ao te Tina ni kabuta, ao bon natin te Atua mwaane ao aine” (“The Origin of Man,” *Improvement Era*, Nobembwa 1909, 78).

- E na kanga ataakina bwa ti karikaki ni katootongan te Atua ni kakabwaiai maiura? E na kanga n rooti ara iraorao ma tabeman?
- Tera ana taeka Enoka ni Moses 7:30 are e reiakina aron te Atua ni mwamwannano nakoira n tatabemaniira? Tera are a reiakinira iai ibukin Tamara are i Karawa ao Iesu Kristo?
- Tera n am iango are e nanonna te Uea ngke e tuangira bwa ti na tautaeka iaon ana karikibwai iaon te aonaaba aio? (Tara Moses 2:26. Ti bon riai ni karinea te aonaaba ao n tabeakina ana karikibwai nako te Atua.) Ti na kanga ni konaa riki ni kakoroi nanon katabeara n tautaeka iaon taian karikibwai?

Kabaneana

Kaota am koaua ni koauan moan tuua ake ko a tia n angareirei iai. Kaoia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia namakin ibukin te Karikibwai.

Iango n Angareirei Riki Tabeua

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa iteran te reirei..

Anaun te Karikibwai

Anaun te tai ae tangiraki ibukin te Karikibwai e aki ataaki. Te taeka ae *ngaina* n rongorongan te Karikibwai ni booki aika tabu e aki tei ibukin te tai ae 24 te aoa. Te taeka n Ebera ae *yom* e kona n rairaki bwa te “bong,” “tai,” ke “mwakoron te tai.” Te Abotoro Betero e taku bwa “titebo te bong ae ti tebongina ma ririki aika tengai iroun te Uea” (2 Betero 3:8; tara naba Abraham 3:4).

“Ibukin Uruakan te Tua Irou A Kaureaki Matau”

Reirei

4

Mote 4; 5:1–15; 6:48–62

Kaantaninga

Ni buokia kaain te kiraati n tatabeman nako n ataia bwa te Bwaka bon iteran ana babaire ae riai Tamara are i Karawa ibukira.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aika imwiina:

- a. Moses 4; 5:10–11; 6:48–49, 55–56. Tatan e roko n te Onaroka i Eten ao e ukoukora kewean Ewa. Ewa ao Atam a katoonga uaan te kai ibukin ataakin te raoiroi ao te buakaka (4:5–12). Ibukina ngke a tia ni bwaka, Atam ao Ewa a kanakoaki man te onaroka (4:13–31). Imwiina ao a kimwareirei Atam ao Ewa ibukin kakabwaian te Bwaka (5:10–11). Enoka e reirei uaan te Bwaka (6:48–49, 55–56).
  - b. Moses 5:14–15; 6:50–54, 57–62. Ibukin ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo, rabwata aika mamate a kamaiuaki man te mate n rabwata rinanon te Mangauti ao a na bae ni kamaiuaki man te mate n tamnei rinanon te onimaki, rairannano, bwabetito, ana bwaintituaraoi te Tamnei ae Raoiroi, ao te ongeaba nakon tuua.
  - c. Moses 5:1–9, 12. Atam ao Ewa a moana te maiu n rabwata ae mamate. A riki natiai ao a reireinia koaua ake a tia n reiakin (5:1–4, 12). Atam e angakarea n aiaron ana angakarea te Rikitemanna (5:5–9).
2. Reitan te wareware: Karikan Bwaai 2–3; 1 I-Korinto 15:20–22; 2 Nibwaai 2:5–30; 2 Nibwaai 9:3–10; Ereman 14:15–18; Doctrine ao Covenants 19:15–19; 29:34–44; Taekan te Onimaki 1:2; “Bwakan Atam,” Rikitionaren te Bwaibwara, iteraniba 670.
  3. Ko na bae n tangiria n tuanga temanna kaain te kiraati bwa e na katauraoa rongorongan Bwakan Atam ao Ewa ae kakimototoaki (Moses 4:6–31) ao temanna riki kaain te kiraati ni katauraoi ni kakimototoa rongorongan ana angakarea Atam (Moses 5:5–9).
  4. Ngkana a tauraoi bwaai n reirei ibukin te taratara ao te kakauongo, ko na bae n tangiria ni kani kamanenai tabeua mai iai bwa mwakoron iteran te reirei:
    - a. “Te Bwaka,” te mwakoro ae onoua minitina man te *Old Testament Video Presentations* (53224).
    - b. Te tamnei Atam ao Ewa (62461; Te Kete Ibukin Tamnein Te Euangkerio 101).

Katautauan Karikirakean te Reirei

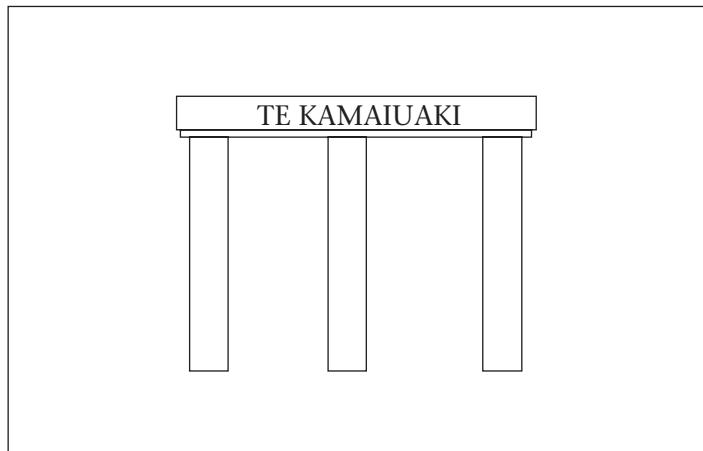
Kamwakuran
te Iango

Ko na bae n tangiria ni kabongana te mwakuri ni kakukurei aei (ke bon man oin am kario) ni moana te reirei iai.

Korea te kamataata n te tamnei iaon iteraniba 13 iaon te burakibooti. Tuangia kaain te kiraati bwa e taku Unimwaane Bruce R. McConkie bwa kamaiuara e reke

ibukin “teniua baika a mimitong—teniua bouan te tai ae akea tokina” (*A New Witness for the Articles of Faith* [1985], 81). Ngkanne tabeka te titiraki ae imwiina:

- Baikara tabeua baika a riki aika tau kakawakia n riki bwa “bouan te tai ae akea tokina” are e na kona n reke iai te kamaiuaki? (E taku Unimwaane McConkie bwa boua aikai bon te Karikibwai, te Bwaka, ao te Mwakuri ni Kamaiu, ake bon iteran ni kabane ana babaire te Atua ibukin kamaiuara. Koroi taeka aika *Karikibwai, Bwaka, ao Mwakuri ni Kamaiu* iaan boua ake teniua iaon te burakibooti.)

Kamataata bwa te reirei aei e buokira n ataia bwa e kanga te Bwaka n riki bwa iteran ana babaire Tamara are i Karawa ae riai ibukin karekean te maiu ae aki mamate ao te maiu ae akea tokina (Moses 1:39).

Marooroakinan
Booki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngke ko angareirei iaon mwakoron koroboki aika tabu aika imwiina, marooroakinna bwa a kanga ni kamwakuraki nakon te maiu ni katoa bong. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwauai atatai ake a irekereke nakon moan tuua ni koroboki aika tabu.

1. Bwakan Atam ao Ewa ao mwiina nakoia ao nakoira

Angareirei ao marooroakina Moses 4; 5:10–11; 6:48–49, 55–56.

N te Onaroka i Eten, te Atua e tuangiiia Atam ao Ewa bwa a na “kabatiaia kanoaia, ao ni kaonrakea te aonaaba” (Moses 2:28). E tuangiiia naba bwa a na aki kana uaan te kai ibukin ataakin te raoiroi ao te buakaka (Moses 3:17). Inanon aia tai n aki kana uaan te kai ae tabuaki, a na teimatoa n tiku inanon te onaroka ao a na aki mate. Ma a na aki kona naba n ongeaba nakon tuangakiia bwa a na kamwaitiia (Moses 5:11; 2 Nibwaai 2:23). Tamara are i Karawa e anganiia te inaomata n rineia maibuakon tuangakiia ake uoua.

Kakimototoa n rinanon Bwakan Atam ao Ewa man Moses 4:6–31, ke mwiokoa kaain te kiraati temanna bwa e na karoia.

- Baikara mwiin Bwakan Atam ao Ewa—ao ibukira? (Tara Moses 4:22–29; 5:10–11; 6:48–49, 55–56; 2 Nibwaai 2:22–23; 9:6; Karikani Bwaai 3:16–23.) Ko na bae n tangiria ni karinani tabeua mwiia iaon te burakibooti. Katerea bwa angin koaua aikai ibukin te Bwaka a tia ni kaokaki rinanon te Burabeti Iotebwa Timiti ao e tabangaki atakiia n te aonaaba.

- a. A kona n reke natiia Atam ao Ewa, are ti a kona iai n roko nako aon te aba ao ni karekei rabwatara aika mamate (Moses 5:11; 6:48; 2 Nibwaai 2:23, 25).
- b. Ti namakina te mate n rabwata, ke karaurean te rabwata man te tamnei (Moses 4:25; 6:48; 2 Nibwaai 9:6).
- c. Ti namakina te mate n tamnei, ke te karaureaki mai rarikin te Atua (Moses 4:29; 6:49; 2 Nibwaai 9:6).
- d. Ngaira taani katoonga te kananoanga ao te rawawata (Moses 6:48; Karikan Bwaai 3:16–17).
- e. Ti kona ni karaoa te bure (Moses 6:49, 55; 2 Nibwaai 2:22–23).
- f. E karekeaki kain aontano, n te aro are e karikiira bwa ti riai ni mwakuri (Moses 4:23–25; Karikanibwaai 3:17–19).
- g. Ti kona n reiakina ataakin te raoiroi ao te buakaka (Moses 4:28; 6:55–56; 2 Nibwaai 2:23; Karikani Bwaai 3:22).
- h. Ti kona ni karekea te kimwareirei n te maiu ae mamate (Moses 5:10; 2 Nibwaai 2:23, 25).
- i. Ti kona n ata te kimwareirei mani kabooan maiura (Moses 5:11).
- j. Ti kona ni karekea te maiu ae akea tokina (Moses 5:11).

Ngke kam marooroakin mwiin te Bwaka, katuruturua bwa e kanga te Bwaka ni uaana nakoiria. E kamataataki ni kaotioti ni boong aika kaitira bwa imwain te Karikibwai, e a kaman kataua Tamara are i Karawa bwa maiura n te aonaaba bon te tai ni kataaki ao ni kakoaua bwa ti kona n riki n ai arona (Abraham 3:24–26). N aio ao e tangiraki bwa ti na riki bwa rabwata aika mamate, ao ni kona n rinerine imarenan te raoiroi ao te buakaka, are e riki rinanon te Bwaka.

- E na kanga ni konaa ataakin ni koaua te Bwaka ni buokira inanon te maiu ae mamate?
- Bukin tera e kakawaki ataakina bwa te Atua e a kaman noora te Bwaka bwa iteran ana babaire ae riai ibukin kamaiuara?
- Tatan e kaantaningaia bwa karekean Atam ao Ewa bwa a na kana uaan te kai ae tabuaki, e na kamangaoa ana babaire te Atua (Moses 4:6). Tera ae reireinira rongorongan te Bwaka ibukin ana konaa Tatan ni kamangaoa ana kaantaninga te Atua? (Tara D&C 3:1–2.)

2. Ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo e kamaiura man te mate n rabwata ao n tamnei.

Angareirei ao marooroakina Moses 5:14–15; 6:50–54, 57–62.

Bwakan Atam ao Ewa e karokoa te mate n rabwata ao n tamnei nakon te aonaaba. Te mate n rabwata bon karaurenakoan te rabwata ao te tamnei are e riki n tokin maiura n rabwata. Te mate n tamnei bon te raure nako mai rarikin te Atua, are e riki ngke a kanakoaki Atam ao Ewa man te onaroka. Kamataata bwa ti aki kona n tokanikai iaon te mate ibon iroura. Ibukin anne, Tamara are i Karawa e kanakoa ana Rikitemanna bwa e na kabooira man te mate rinanon ana angakarea ni kamaiu (Aramwa 22:14).

- Ngkana a angareirei burabeti ibukin Bwakan Atam ao Ewa, a aki toki naba n reirei ibukin ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo (Moses 5:10–15; 6:48–62; 2 Nibwaai 9:6–10). Bukin tera ngkai e kakawaki bwa e na angareirei te aba iaon te Mwakuri ni Kamaiu ni ikotaki ma te Bwaka? (Te Bwaka e karekea te Mwakuri ni Kamaiu are e bon riai n ana babaire te Atua ibukin kamaiuara.

Reiakinan te Mwakuri ni Kamaiu ni ikotaki ma te Bwaka e buokira n ataia bwa ti kanga ni kabooaki man te mate n rabwata ao n tamnei.)

E taku Beretitenti Ezra Taft Benson: “Te babaire ibukin te kamaiuaki e riai ni moanaki ma rongorongan bwakan Atam. N aron ana taeka Moronaai, ‘Mairoun Atam ao e roko te bwaka nakon te aomata. Ao ibukin bwakan te aomata ao e roko Iesu Kristo, . . . ao ibukin Iesu Kristo ao e roko kabooan te aomata’ (Moomon 9:12). N aiaron te aomata ae aki kainnanoa te amwarake ni karokoa ae baki, ngaia are e aki kainnanoa ana kamaiu Kristo ni karokoa e ataia bwa e aera e kainnanoa Kristo. Akea temanna ae ataia ni koaua bwa bukin tera e kainnanoa Kristo ni karokoa e ataa ao ni butimwaea reirein te Bwaka ao mwiina nakon te botanaomata ni kabane” (inanon Conference Report, Eberi. 1987, 106; ke *Ensign*, Meei 1987, 85).

- Ti kanga ni kamaiuaki man te mate n rabwata? (Tara 1 I-Korinto 15:20–22; 2 Nibwaai 2:8; 9:6. Rinanon ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo, ti na manga kautaki.)
- Ti na kanga ni kona ni kamaiuaki man te mate n tamnei? (Tara Moses 5:14–15; 6:50–52, 59; Ereman 14:15–18; D&C 19:15–19. Ibukin te Mwakuri ni Kamaiu, ti kona ni kaitiakaki ao ni kororaoi ni maeka ma te Atua rinanon te onimaki iroun Iesu Kristo, rairannano, bwabetito, ana bwaintituaraoi te Tamnei ae Raoiroi, ao te ongeaba nakon tuua.)

Te burabeti n Ana Boki Moomon ae Iakobwa e kimwareirei n te kabooaki man te mate are e roko rinanon ana angakarea ni kamaiu te Tia Kamaiu (2 Nibwaai 9:10). Ko na bae ni kan wareka te kibuntaeka aio ao n tibwaua am koaua ao tabeua am namakin ibukin kakabwaia ake ti karekei rinanon te Mwakuri ni Kamaiu. Kaoia kaain te kiraati bwa a na karaoa naba anne.

3. Atam ao Ewa a moana maiuia bwa rabwata aika mamate, ni kona ni karikiia ataei, n reiakiniiia te euangkerio, ao n taromauria ao n ongeaba iroun te Atua.

Angareirei ao maroroakina Moses 5:1–9, 12.

- Tera ae a karaoria Atam ao Ewa imwiin kanakoia man te Onaroka are i Eten? (Tara Moses 5:1–5, 12.) Ni kawai baikara aika titebo iai maiuia Atam ao Ewa ma maiura ni boong aikai? Tera ae ti kona n reiakinna man Moses 5:1–9, 12 ibukin kaantaninga ni maiura aika mamate?
- Rinanoa te rongorongo are ni Moses 5:5–9, ke mwiokoa temanna kaain te kiraati bwa e na karaoria. Tera te tua are e anga te Uea nakon Atam? (Tara Moses 5:5.) Bukin tera ngke e angakarea Atam ao e aki ataa bukin karaoana irouna? (Tara Moses 5:6.)

E taku te Burabeti Iotebwa Timiti, “Bwa are e tangiria te Atua e bon eti, . . . e ngae ngke ti na aki kona n noora bukina ni karokoa te tai ae maan imwiin rikin te bwai” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, e rineaki iroun Joseph Fielding Smith [1976], 256).

- Bukin tera bwa e kakawaki bwa ti na ongeaba nakon ana tua te Uea e ngae ngkana ti aki atai bukina ni kabane ibukiia? Ko kanga n tia ni kakabwaiaki ibukin kawakinan tuua ake ko aki rangi n ota raoi iai?

- Tera te kaantaninga ibukin angakarea ake e anga Atam? (Tara Moses 5:7–9. Bon ti te aekakina, ke bon katotoongan, te angakarea are e na karaoia Tamara are i Karawa iroun Natina ae te Rikitemanna. Angabwai n aron angakarea bon te kauring nakon Atam ao kanoana bwa rabwata ni kabane aika mamate a kona ni kabooaki man te Bwaka rinanon ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo.) Baikara kauring n reirein te Ekaretia aei ake ti a tia n anganaki? Ti na kanga ni kona ni kaota ara kakaitau ibukin te Bwaka ao te Mwakuri ni Kamaiu?

Kabaneana

Manga wareka ana kakoaua Ewa ni kakabwaian te Bwaka (Moses 5:11). Kaota te kakaaitau ibukin aia mwakuri Atam ao Ewa, ibukin te Bwaka, ao ibukin ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa iteran te reirei..

1. Kanakin uaan te kai are e tabuaki tiaki te bure

Ni buokia ni kamataata bwa Atam ao Ewa a aki bure ngke a kana uaan te kai are e tabuaki, wareka te rongorongo ae imwiina mairoun Unimwaane Dallin H. Oaks:

“Bon Ewa are e riaon tuan te maiu n te onnaroka are Eten bwa e aonga ni moana waakin te maiu ae mamate. Ana mwakuri, bwa tao tera arona, ni bon arona bon riaon te tua ma n te tai ae akea tokina bon te kakukurei ae riai nakon kaukan te mataroa nakon te maiu ae akea tokina. Atam e kaota wanawanana ngke e karaoa naba arei. . . .

“. . . Ti neboa ana mwakuri Ewa ao ti karinea wanawanana ao ninikoriana n te bwai ae kakannato are e a tia n riki ae aranaki bwa te Bwaka. . . . E taku Unimwaane Joseph Fielding Smith: ‘I tuai man taekina ana itera Ewa are e karaoia n te bwaka aio bwa te bure, ao I aki bukina Atam n te bure. . . . Aio riaon te tua, ma tiaki te bure.’. . . .

“Te kaokoro ae katautauaki imarenan te *bure* ao *riaon te tua* e kauringira karaoan taekan raoi te kauoua n taekan te onimaki: “Ti kakoauaa ae a na katuaeaki aomata nako ibukin oin aia *bure*, ao tiaki ibukin *riaon te tua* iroun Atam” (e kaairaki te itaeriki). E takaruaea naba te kakaokoro ae ataaki n te tua. Mwakuri tabeua, n aron te tiriaomata, boni bure kioina bwa a boni kairua. Mwakuri tabeua, n aron kamwakuran te bwai teuana n akea te raitienti, bon ti taiani bure ibukina bwa a katabuaki iaan te tua. Iaan taian kakaokoro aikai, te mwakuri are e karekea te Bwaka bon tiaki te bure—e rangi ni kairua—ma riaon te tua—e kaairua ibukina bwa e boni katabuaki. Taeka aikai a aki kakamanenaki n taai nako ni kaota kakaokoron te bwai, ma te kaokoro aei e tara ni iai nanona n aron iteran te Bwaka” (inanon Conference Report, Okitobwa 1993, 98; ke *Ensign*, Nobembwa 1993, 73).

2. Te kaokoro imarenan *mwiin* ao *bukintaeka ibukin* te Bwaka

Ni kabane kanoan Atam ao Ewa a reke irouia *mwiin* te Bwaka, ni ikotaki ma te mate n rabwata ao n tamnei, ma tiaki te *mwiokoaki* ibukin te Bwaka. Te kauoua n taekan te onimaki e reireiakinna bwa “a na katuaeaki aomata ibukin oin aia bure, ao tiaki ibukin riaon te tua iroun Atam.” Tara naba Moronaai 8:5–23.

3. "Kainnanom e na nakon kaainabam"

Rongorongo aikai a na buokia kaain te kiraati n ata ana rongorongo te Uea nakon Ewa ngke e kangai, "Kainnanom e na nakon kaainabam, ao e tautaeka iaom" (Moses 4:22).

E taku Beretitenti Spencer W. Kimball: "Iai au titiraki ibukin te taeka ae *tautaeka*. E anga te kaantaninga ae kairua. I tangiria ni kamanena te taeka ae *tararua* ibukina bwa anne are e karaopia. Te mwaanenumwa ae etieti e tautaeka iaon buna ao ana utu" ("The Blessings and Responsibilities of Womanhood," *Ensign*, Maati 1976, 72).

E taku Unimwaane M. Russell Ballard: "Te Atua e a tia ni kaotioti rinanoia ana burabeti bwa mwaane a na karekea te nakoanibonga, n riki bwa kaaro, ao ma te nimamannei ao te tangira ae aki bureburea te aba, ao ma ni koaua ao a na kairiia ao n tobwaia aia utu n te kororaoi n aiaron te Tia Kamaiu ngke e kaira te Ekaretia (tara Ebeto 5:23)" ("Equality through Diversity," *Ensign*, Nobembwa 1993, 90).

“Ngkana Ko Karaoa ae Tamaroa, Ko na Butimwaeaki”

Reirei

5

Moses 5–7

Kaantaninga

Ni buokiia kaain te kiraati n ataia bwa rinerine ni kan ira Iesu Kristo e kairiko nakon te kainaomataaki, te kukurei, ao te maiu ae akea tokina, ao rinerine ni kan ira Tatan e kairiko nakon te kananoanga ao te tautoronaki.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka n reiakin booki aika tabu aika imwiina man te Pearl of Great Price:
  - a. Moses 5:16–41. Kain e tangira Tatan riki nakon te Atua ao e ongeaaba n ana kaetieti Tatan ni karaoa ana angabwai nakon te Uea (5:16–19). Te Uea e totokoa ana angabwai Kain ao E tuanga Kain bwa e na raira nanona (5:20–25). Kain e berita n ae tabu ma Tatan ao e tiringa Abera (5:26–33). Te Uea e kamaraiaa Kain, ao Kain e kainaki mai rarikin te Uea (5:34–41).
  - b. Moses 6:26–63. Enoka, ana kaaman n tibutoru Atam, e weteaki iroun te Uea bwa e na tataekina te rairannano nakoia aomata (6:26–36). Enoka e ongeaaba n ana kaetieti te Uea ao e reireiniia aomata (6:37–63).
  - c. Moses 7:13, 17–21, 23–47, 68–69. Ana onimaki Enoka e rangi ni korakora n te aro are a kamwaingaki maunga, karaanga a bitaki kawaiia, ao botanaomata ni kabane a korakora maakuia (7:13, 17). Te Uea ao Enoka a tang ibukin buakakaia aomata n te aonaaba (7:23–47). Aomata ake n ana kaawa Enoka bon ti teuana nanoia ao teuana aia kaantaninga ma te Uea, ao te kaawa anne ni kabane e uotakirake nako karawa (7:18–21, 68–69).
2. Reitan te wareware: Moses 5:42–55; 6:10–23; 7:14–16, 59–64; 2 Nibwaai 2:25–27; Karikan Bwaai 4:1–16.

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran te Iango

Ko na bae n tangiria ni kabongana te mwakuri ni kakukurei aei (ke bon man oin am kario) ni moana te reirei iai.

Imwain te kiraati, koroi rongorongo aika uoua aikai teuana irarikin teuana iaon te burakibooti:

Tiete 1	Tiete 2
“Antai te Uea are I riai n ataia?”	“Boni ngaia Atuau, ao Atuam.”
“I inaomata.”	“E aera ngkai kam reireiningkami, ao kam aki mutiakina Atuan karawa?”
“Ngai te tia kawakina tariu?”	“Ngkami tariu.”

Tuangii kaain te kiraati bwa kiibuntaeka inanon taian karinan aika uoua aikai a karoaki irouia uoman mwaane ake kam na atai aroia n te reirei aei. Titirakinia kaain te kiraati bwa tera ae a kona ni baireia ibukiia mwaane akanne n tatabemaniaa iaon ana tiete ni kibuntaeka. (Ko na bae n tangiriia kaain te kiraati ni bootaki ni kurubu aika uarereke ni marooroakin rongorongo aikai. Ngkana a tia kurubu ni marooroakin rongorongo inanon nimaua ke onoua te miniti, karekea temanna man kurubu n tatabeua nako bwa a na kakimototoi ana marooro te kurubu ibukiia kaain te kiraati ni kabane ake nikirana.)

Ngkana a tia ni kaeka kaain te kiraati, kamataata bwa kibuntaeka ake n te moan tiete a karoaki iroun Kain, are e rineia bwa e na ira Tatan. Kiibuntaeka ake inanon te kauoua n tiete a karoaki iroun Enoka, are e rineia bwa e na iriira te Uea. Ana kibuntaeka temanna te mwaane e kaota arona nakon te Atua.

Marooroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngke ko angareirei iaon kibuntaeka ni booki aika tabu aikai, marooroakinna bwa a kanga ni kamwakuraki nakon te maiu ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai atatai ake a irekereke nakon moan tuua ni booki aika tabu.

1. Kain e berita n ae tabu ma Tatan, e tiringa Abera, ao e kamaraiaiki iroun te Uea.

Angareirei ao marooroakina Moses 5:16–41.

- Atam ao Ewa a kaantaninga bwa a na ira te Uea natiaa ae Kain n ai aroia. Ma Kain “e aki kan ongo” nakoia ana karo ao te Uea ao e titiraki, “Antai te Uea ae I riai n ataia?” (Moses 5:16). Tera ae kaotia te titiraki aio ibukin katein Kain nakon te Atua? Tera ae ti riai ni karoia bwa ti aonga n ataa te Atua? (Tara Aramwa 22:17–18.)
- E aera Kain e karoa te angabwai nakon e Uea? (Tara Moses 5:18.) Tera ae anga Kain? (Tara Moses 5:19.) E aera te Uea e butimwaea ana angakarea Abara ao e totokoa ana angabwai Kain? (Tara Moses 5:5, 20–23. Te Uea e a tia n tuangiia Atam ao Ewa ao natiaa bwa a na anga moan aia nanai. Abara e ongeaba nako iai, ma Kain e mwannanoi ana taeka Tatan ao e anga uaan aontano.) Bukin tera e kakawaki karoan angakarea n aron ana kawai te Uea ake e a tia n tua?

E reirei te Burabeti ae Iotebwa Timiti: “Abara e anga nakon te Atua te karea are e butimwaeaki, are boni moan te nanai. Kain e anga uaanikain aontano, ao e aki butimwaeaki, ibukina bwa e aki karoia n te onimaki. . . . Kawawaean raraan te Rikitemanna ni karoan te mwakuri ni kamaiu ibukin te aomata . . . bon te babaire ni kamaiu; . . . ao ngke e karoaki te angakarea n aekan wakinana, are e na kinaa iai te aomata te karea ae kakannato are e a tia ni katauraoia te Atua; n anga te angakarea are e kaaitara ma anne, akea te onimaki ae konaa ni kamwakuraki . . . ; ngaia are tokina a akea ana onimaki Kain; ao are akea iai te onimaki, bon te bure” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, rineaki iroun Joseph Fielding Smith [1976], 58).

- E kanga aron Kain ngke e totokoa ana angakarea te Uea ao e tuangnga bwa e na raira nanona? (Tara Moses 5:21, 26.) Bukin tera e kangaanga n tabetai ibukira ngkana ti tuangaki bwa ti na rairinanora? Ti na kanga ni karikirakei naano nakon te kan rairannano riki?
- Imwiin tiringan tarina ae Abara, e taku Kain, “I a inaomata” (Moses 5:33). Tera n am iango are e onimakinna Kain bwa e a inaomata mai iai? E kanga te aki

ongeaba nakon ana tua te Atua ni kauarerekea inaomatara? E kanga te ongeaba ni kabatiaa riki inaomatara?

- E kanga Kain ni kaeka ngke e titiraki te Uea bwa e mena iaa Abera? (Tara Moses 5:34.) Tera nanon te riki bwa te tia kawakina tarira? (Tara 1 Ioane 3:11, 17–18.) Ni kawai baikara ae ti kona iai n riki bwa te tia kawakinia tarira ao mwaanera?

E taku Bitiobi Robert L. Simpson: “Te aonaaba e tuangko n te bong aei bwa ko na katuka raom n arona. Iai riaina n roko ao n nako n aron ae tangiria. E tuangko te aonaaba bwa te anainano nakon irakin te taromauri ke bootakin te nakoanibonga ke ni katoka te katei ae buakaka e na kona ni kairiko nakon te aki rau n nano ao te tabeaianga ae aki kaantaningaki; ma I a manga kaoka riki ana taeka te Uea: Ngkoe te tia kaawakina tarim, ao ngkana ko a rairaki, iai katabeam ni kakorakora tarim” (inanon Conference Report, Okitobwa 1971, 114; ke *Ensign*, Ritembwa. 1971, 103).

- Tera ae riki nakon Kain imwiin rineana irouna bwa e na ira Tatan n onea mwiin te Atua? (Tara Mote 5:23–25, 36–41.) E kanga mwiin ana rinerine Kain n rootia kanoana ao boni ngaia? (Tara Mote 5:41–43, 49–52, 55.) A na kanga ni konaa ara rinerine aika eti ke aika aki eti n rootia kaain ara utu?

2. Enoka e tataekina te rairannano nakoia aomata.

Angareirei ao marooroakina Moses 6:26–63.

- E kanga aron Enoka ngke e weteaki iroun te Uea bwa e na tataekina te rairannano nakoia aomata? (Tara Moses 6:31.) Tera ana berita te Uea nakon Enoka ngkana e waaki nako n aron are e tuangaki? (Tara Moses 6:32–34.) Tera ae ti kona n reiakinna man rongorongan Enoka ibukin arona bwa e kanga te Uea n rineiia ana tia kairiiri? (Tara naba 1 Tamuera 16:7.) Tera ae ti kona n reiakinna mairoun Enoka ibukin te beku ibukin te Uea e ngae ngkana ti aki namakina konabwaira?
- E aera ngkai ko taku n am iango bwa a un aomata ngke e moanna Enoka n tataekina te rairannano? (Tara Moses 6:37; tara naba 1 Nibwaai 16:2; Motiaeia 13:7.) Bukin tera ngkai a ongora irouna e ngae ngke a un? (Tara Moses 6:38–39. N te moantai kanga a ti ingainga ni kan ataia, ma imwiina ao a ataia bwa ana aomata te Atua.) Ti na kanga ni kona ni karekea ara kakoaua bwa te burabeti ae maiu bon ana aomata te Atua? E na kanga ni konaa te kakoaua aio ni buokiira n iriira te burabeti e ngae ngkana a aki rangi n ataaki ana reirei?
- Baikara reirein te euangkerio ake e angareirei iai Enoka ngke e weteia aomata nakon te rairannano? (Tara Moses 6:47–63. Ngkana ko marooroakin kiibu ake n reirei 4, ko na aki riai ni manga rinanoi riki.)
- E a tia te Uea ni karikira bwa “taan tei ibon [irou]ra” (Moses 6:56). Tera nanon aei? (Iai mwaakara n rinerine.) E aera te inaomata n rinerine e bon riai n ana babaire te Atua ibukin kamaiuara? (Ti kainnanoa te inaomata n rinerine n te aro bwa ti na boni mwiokoaki n ara rinerine.) Baikara mwiin rinean te ira Tatan? Baikara mwiin te rinea te ira te Uea? (Tara 2 Nibwaai 2:25–27.)

3. Aomata ake n ana kaawa Enoka bon ti teuana nanoia ao ti teuana aia iango ma te Uea, ao e uotakirake te kaawa ni kabane nako karawa.

Angareirei ao marooakina Moses 7:13, 17–21, 23–47, 68–69.

- Baikara kakai ake e karaoi te Uea ibukin korakoran ana onimaki Enoka? (Tara Moses 7:13.) Baikara kakai n ara bong aikai ake e karaoi te Uea ibukin aia onimaki aomata?
- A kanga aomata ake a ongo ana taeka Enoka ao n rairi nanoia man aia bure ni kakabwaiaki? (Tara Moses 7:17–18.) Bukin tera ngke e aranaki te kaawa bwa Tion? (Tara Moses 7:18.) Tera nanon te riki n “te nano teuana ao te iango teuana”? Tera ae ti kona ni karaoia n riki n nano teuana ao n iango teuana ma te Uea? inanon ara utu? inanon te Ekaretia?
- Tera are e riki nakon Enoka n tokina ao aomata ake n ana kaawa? (Tara Moses 7:19–21, 69.)
- Ni Moses 7:28, Enoka e noora te Uea n tang. E aera ngke e tang te Uea? Bukin tera Enoka e titiraki tangin te Uea? (Tara Moses 7:29–31.) Tera ana kaeka te Uea? (Tara Moses 7:32–33, 36–37.) E kanga am namakin ibukin te Uea ngke ko wareki kiibu aikai?
- Ngke e noora buakakaia aomata Enoka, e tang naba (Moses 7:41, 44). E kanga te Uea ni karaua nanon Enoka? (Tara Moses 7:44–47.)

Ko na bae ni kan tuangiia kaain te kiraati bwa reirei n taai aika a na roko a na marooroakin manga katean Tion ni boong aika kaitira (ni ikotaki ma Ierutarem ae Boou), Kauaokin te Tia Kamaiu, ao ana tautaeka n te ngaa n ririki iaon te aonaaba, are e nooria Enoka ni miina ni burabeti (Moses 7:62–65).

Kabaneana

Taekinna bwa Kain e rineia n ira Tatan ao n reiakin ana mwakuri aika buakaka nakoia natina ao taan iriiria. N tokina, kanoan Kain a rikirake n te buakaka ao a kamaraiaiaki iroun te Atua ibukin aki kororaoia. Ni kaitaraan aei, Enoka e rineia ni ira te Uea. Ibukin ana rinerine Enoka n riki n ongeaba ao n reiakina te euangkerio nakoia ni kabane ake a kan ongora, e riki te kaawa anne ni kabane n rangi n raoiroi ngaia are a anaaki man te aonaaba n nako ni maeka ma te Atua.

Kakoauaa bwa te rinerine are ti karaoia ni ira Iesu Kristo e na ibuobuoki ni katikiira ni kaanira nako rarikina ao ni kairiira nakon te inaomata, te kukurei, ao te maiu ae akea tokina.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa iteran te reirei..

1. Kawakinan tauan mwiin te utu

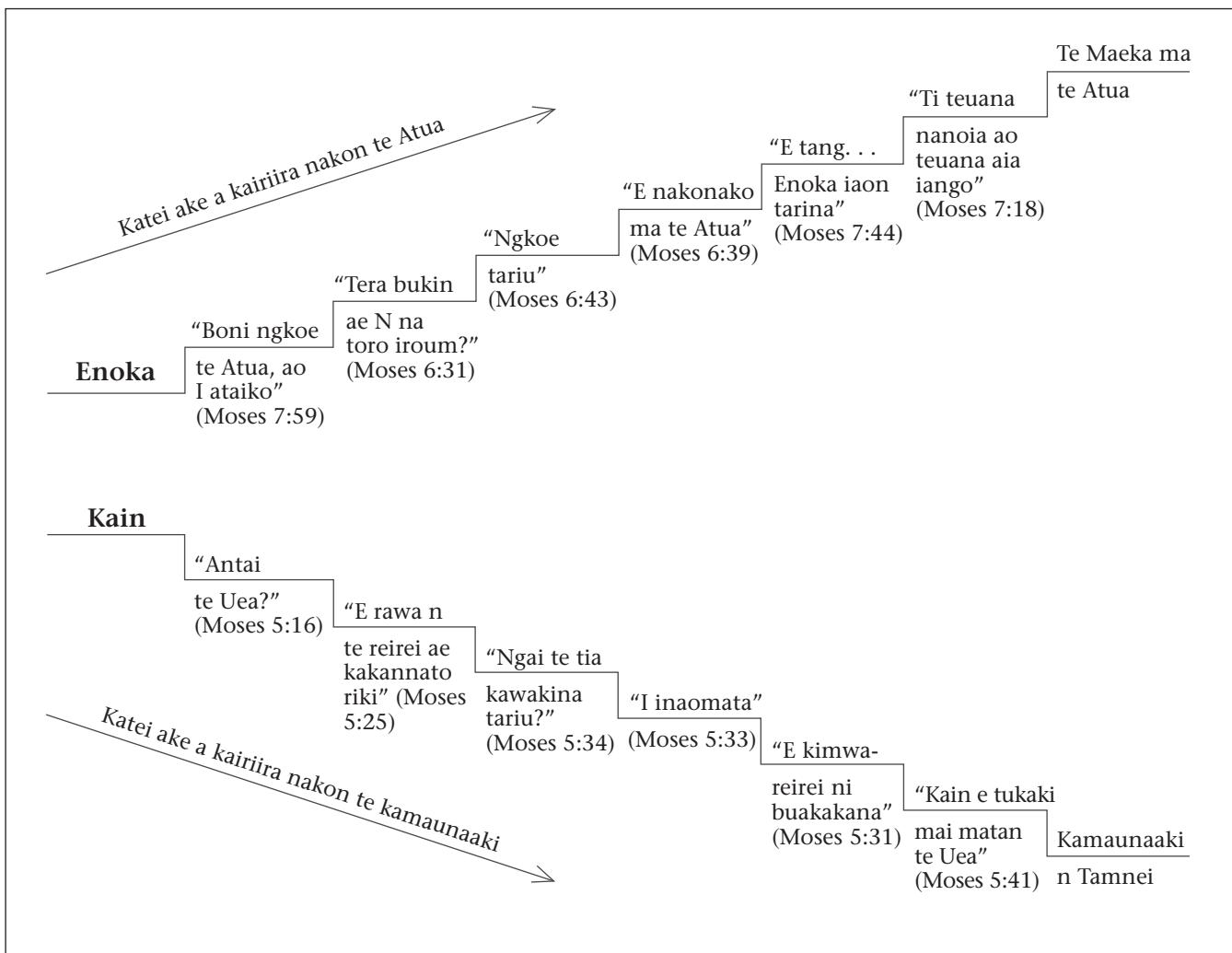
- Bukin tera e kakawaki bwa Atam ao Ewa ao kanoaia a kawakina te boki ni kauring ao te kateiriki? (Tara Moses 6:5–8, 45–46.) Bukin tera e kakawaki ibukira bwa ti na kawakin rekooti ni boong aikai? A kanga mwiin rongorongo ake a tauaki ibukin maiuia am bakatibu ni buokiko? E na kanga tauan mwiin maium ao am onimaki n te koroboki ni buokiia kaain am utu?
- A na kanga koroboki aika tabu ni iangoaki bwa tauan mwiin te utu? A na kanga kaaro ao taan reirei ni kamanenai koroboki aika tabu n aroia ae nakoraoi n reireinia ataei?

2. Kabatauaia Enoka ao Kain

Koroi iaon te burakibooti uoua tiete ni kaintamwarake, teuana ae waerake ao teuana e ruo rikaaki (tara te kamataata iaon iteraniba 21). Korobokiia te kaintamwarake are e waerake *Katei ake a kairiira nakon te Atua*, ao korea aran Enoka iaon moan waen te kaintamwarake. Korobokiia te kaintamwarake are e ruo rikaaki. *Katei ake a kairiira nakon te kamaunaaki* ao korea aran Kain ni moan mwanekana.

Tuangiia kaain te kiraati bwa a na wareka te moan kibu are e kaotaki n ana kaintamwarake Enoka (Moses 7:59) ao te moan kibu are kaotaki iaon ana kaintamwarake Kain (Moses 5:16). Ngkanne koroi boton taeka iaon mwanekan kaintamwarake ake a riai iai iaon te burakibooti. Manga kaokia ibukin nikiran mwaneka ake tabeua. Ngkana a tia ni bane ni warekaki kiibu, korobokiia tokin mwaneka ake iroun Enoka *Te maeka ma te Atua*, korobokiia tokin mwaneka are iroun Kain *Te kamaunaaki n tamnei*. Maroroakinna bwa a kanga ana taeka Enoka ao ana mwakuri ni buokia ni kaania riki te Atua ao ana taeka Kain ao ana mwakuri a uotia ni kaania nakon Tatan.

- Ni kawai baikara ae ti konaa iai ni ira ana katooto Enoka ao ni kaania riki te Atua?

3. "Kabirii matam . . . ao ko na noraaba" (Moses 6:35)

Iesu Kristo e kaurei matan te mataki n tetaina ngke e kabirii matan te aomata anne n te bokaboka (Ioane 9:1–7). Enoka, are e tuai ni ikawai n te tamnei mangaia are kanga e riki iai ni mataki nakon bwaai tabeua, e tuangaki naba bwa e na "kabirii [matana] n te bokaboka, ao n teboki" (Moses 6:35).

- Tera ae nooria Enoka ngke e karaoa aei? (Tara Moses 6:36.) Tera te kanikina ibukin tebokan te bokaboka ni kanakoaki ae reireinira?
- Tera ae ti kona ni karaoia bwa ti aonga ni kauki raoi matara nakon ana bwai te Atua? Ti na kanga ni katamaroa reiakinan koroboki aika tabu bwa ti aonga n noori baike a kakawaki inanoia?

4. Aika tangiraki iroura ake a bua kawaia

- E ngae ngke Atam ao Ewa a reireiniia natia te euangkerio (Moses 5:12), Kain ao ake tabeman a rinea maiuakinan te aki raoiroi. Tera ae ti kona ni karaoia ni buokiira n taonnanora n te maraki ngkana a bure kawaia aika tangiraki? Tera ae ti kona ni karaoia ni buokiia aika tangiraki aikai?

E reirei Unimwaane Richard G. Scott:

"A mwaiti iroumi aika rawawata nanoia ibukina bwa te nati te mwaane ke te nati te aine, te buu te mwane ke te buu te aine, a tia n rairaki nako man te kororaoi ao a ukoukora te buakaka. Au rongorongo e kaeti nakoimi.

"E kaonaki maium n te rawawata, te maraki, ao, n tabetai, te bwarannano. N na tuangko bwa ko na kanga ni kabebeteaki iroun te Uea.

"Te moan, ko riai ni kinai uoua moan tuua aika ko riai ni kateitei iaona:

"1. Ngkai a bati bwaai ake ko kona ni karaoi ni buoka kainnanon ae tangiraki, iai tabeua bwaai ake a riai ni karaoaki iroun te Uea.

"2. Irarikina naba, akea te rikirake ae teimatoa ae kona n riki n akea kamwakuran te raoiroi n te inaomata n rinerine. Tai kataia n riaon te inaomata n rinerine. Ngaia ae te Uea e aki kona ni karaoa anne. Te ongeaba ae kairoroaki e aki karekei kakabwaia (tara D&C 58:26–33).

"N na kaoti itiua kawai aika ko kona ni ibuobuoki iai.

"Te moan, te tangira n akea tiatiana. . . . Kauoua, tai baka n aki noori riaoan tuua, ma reitanako te kaantaninga ni kabane ao te boutoka nakon te tia riao te tua. . . . Kateniua, reiakin koaua. . . . Kaaua, kabwarabure ma te koaua n aron mwaitin ae tangiraki. . . . Kanimaua, tataro ma te kakoaua. 'Te . . . tia tataro ae babane nanona e karekeia ae mwaiti' (Iakobo 5:16). . . .

"Kaonoua, kawakina nooran bwaai ngkai ni karokoa te tai ae akea tokina. . . . Ngkana a tia bwaai ake ko boni kona ni karaoi ni ibuobuoki iai, katuka taekan te bwai anne nako nanon bain te Uea ao tai manga nanokawaki iai. Tai namakina ae ko bure ibukina ngke ko aki kona riki ni karaoia. Tai kabanebuaka korakoram iaon te nanokawaki ae akea manena. . . . Inanon te tai, ko na karekei namakin ao ko na ataia bwa ko na kanga n anga riki te buoka. Ko na kunea riki te rau ao te kukurei, ko na aki kaaki taekaia tabeman ake a kainnanoiko, ao e na kona n anga te ibuobuoki ae kakannato riki ibukin te taratara ae reitinako n akea tokina. . . .

"Teuana te kabanea ni katautaau—Bon tai kaaki bongaia aika tangiraki!" (inanon Conference Report, Eberi 1988, 69–71; ke Ensign, Meei 1988, 60–61).

“Noa. . . . E Katauraoa te Aake ibukin Kamaiuan Ana Auti”

Reirei
6

Moses 8:19–30; Karikan Bwaai 6–9; 11:1–9

Kaantaninga Ni buokiia kaain te kiraati ni maiu ni kororaoi ao n totokoi buakakan te aonaaba.

- Katauraoi**
1. Tataromwaaka n reiakin booki aika tabu aika imwiina:
    - a. Moses 8:19–30; Karikani Bwaai 6:5–22; 7:1–10. Noa e tataekina te euangkerio, ma a aki kan ongo aomata (Moses 8:19–25). Ibukin buakakaia aomata, te Uea e katanoata bwa e na kamaunaia aomata ni kabane mai aonaaba (Moses 8:26–30; Karikani Bwaai 6:5–13). Te Uea e tuanga Noa bwa e na kabaa te aake ao e na anaiia ana utu ao kakauoman baika a maiu nako iai (Karikani Bwaai 6:14–22; 7:1–10).
    - b. Karikani Bwaai 7:11–24; 8; 9:8–17. E bwaka te karau inanon 40 te ngaina ao 40 te bong (7:11–12). Ni kabane aomata ao maan ake a aki mena iaon te aake a mate, ao te ran e rabuna te aonaaba inanon 150 te bong (7:13–24). Ngke e a kerikaki te ran, Noa, ana utu, ao maan a kitana te aake (8:1–19), ao Noa e angakarea nakon te Uea (8:20–22). Te Uea e karaoa ana berita ae tabu ma Noa ao e katea te wirara bwa kanikinaean te berita ae tabu (9:8–17; tarai bwa n ana Rairairi Iotebwa Timiti ni kibu 15 e taekinaki iai bwa te berita ae tabu bon imarenan te Atua ao Noa, tiaki imarenan te Atua ao maan ni kabane aika maiu).
    - c. Karikani Bwaai 11:1–9. Tabeuia te roro imwiin te ieka, a kataia aomata ni katea te taua nako karawa (te taua are Babera). E kamangaoa aia taetae te Uea n te aro are a na aki ota ibon imarenaia ao e kamaeia nako iaon te aonaaba ni kabuta.
  2. Reitan te wareware: Ebera 11:7; Mote 7:32–36.
  3. Ngkana a tauraoi bwaai n reirei ibukin te taratara ao te kakauongo, ko na bae n tangiria ni kani kamanenai tabeuia aika inano bwa iteran te reirei:
    - a. Taekana ae kimototo are e anaaki man “Noa ao te Ieka,” mwakoro 2 n te moan/*Aberaam* witeokatiete (53150).
    - b. Tamnei ake Kabaakin te Aake (62053; Te Kete Ibukin Tamnein Te Euangkerio 102); Noa ao te Aake ma taian Man (62305; Te Kete Ibukin Tamnein Te Euangkerio 103); ao Karikibwai—Maan aika Maiu (62483; Te Kete Ibukin Tamnein Te Euangkerio 100).
-

**Katautauan
Karikirakean
te Reirei**

Kamwakuran
te Iango

Ko na bae n tangiria ni kamanena teuana mai buakon mwakuri ni kakukurei aikai (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana iai te reirei. Rinea te mwakuri ni kakukurei ae moan te tamaroa ibukiia kaain te kiraati.

1. Ngkana e bon tau buburan am umwanreirei, tuangiia tabeman kaain te kiraati bwa a na tei n te rain ae eti, ma baiia aika a taakin nako ao taboni baiia a na riing tabonibaiia naake irarikia. Kamataata bwa tao 85 kaain te kiraati ake a tei n aron aei ni karaoa te rain ae titebo anauna ma te aake are e kabaia Noa.
2. Kaota te tiaata are n tokin te reirei ni buokiia kaain te kiraati n nooria n aia iango buburan ana aake Noa ni kabotaui ma kaibuke ake a tataneiai te aba iai.

Maroroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngke ko angareirei iaon kibuntaeka aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai atatai ake a kaeti nakon moan tuua aika tabu.

1. Aomata a totokoa ana wewete Noa nakon te rairannano; Noa e a kabaa te aake.

Angareirei ao maroroakina Moses 8:19–30 ao Karikan Bwaai 6:5–22; 7:1–10. (Ngkana iai aia titiraki kaain te kiraati ni kaeti ma maan aika “itiaki” ao aika “aki itiaki”, ko kona n tuangiia bwa a na nakon Nakoaia Ibonga 11:1–31.)

- Tera aron te aonaaba ngke e wetea Noa te Uea bwa e na tataekina te euangkerio? (Tara Moses 8:20–22.) Baikara baika ko kona n noori aika titebo imarenaia aomata n ana bong Noa ao aomata n ara bong aikai? A na kanga ni kona aomata n ana bong Noa n totokoa te kamaunaaki? (Tara Moses 8:23–24.) E kanga ni konaa te kakauongo ao irakiia burabeti ni buokiira n totokoa te kamaunaaki n tamnei ao n rabwata?
- Bokin tera ngke e kabaa te aake Noa? (Tara Ebera 11:7.) a tia taani kairiiri n te Ekaretia n tuangiira bwa ti na “kabai oin ara aake” (W. Don Ladd, inanon Conference Report, Okitobwa 1994, 36; ke *Ensign*, Nobembwa 1994, 29). Tera ae ti kona ni karaoia ni kataniira ao ara utu n te itera n tamnei? Baikara tuua ake ko namakin bwa a raka kakawakiia ni kataniira ni boong aikai? (Ko na bae ni kani kabongana te boki ae uarereke *Ibukin Kakorakoraia Kairake* [34285] n am maroro.)
- Tera ae ti kona ni karaoia ni katauraoira n te itera n aonaaba ibukin tao te kangaanga ke kainnano riki tabeua? (Noori taeka aika kaotaki inano ao ake a taekinaki mairoun Unimwaane L. Tom Perry iaon iteraniba 54.) E aera angira ti taotaona karaoan katauraoi aika riai? Ti na kanga ni konaa ni katabeira riki ni katauraoi n taai aikai?

E taku Beretitenti Ezra Taft Benson, “Te kaoti are ibukin karekean ao kawakinan te amwarake tao e na rangi ni bongana ibukin mweraoira n te aonaaba ni boong aikai n ai aron tokaran te aake ngkoa irouia aomata n ana bong Noa” (inanon Conference Report, Okitobwa 1987, 61; ke *Ensign*, Nobembwa 1987, 49).

E reirei Unimwaane W. Don Ladd: “Ngkana e a moanna ni bwaka te karau, e a rangi n iremwe moanakin kabaakin te aake. . . . Ti. . . . kainnanoia n ongora nakoiia ana tia taetae te Uea. Ti kainnanoia ni waakinako ma te rau ni waakirake ao ni katauraoi ibukin te bwai are e na bon roko. Ti na aki kanakoi nanora ke ni maaku, bwa ngkana ti tauraoi, n te itera n tamnei ao n rabwata, ngaiira ma ara utu ti na maiu man taian ieka. A na beti ara aake iaon marawan te onimaki ngkana ara mwakuri a tia ni katauraoaki raoi ibukin taai aika na roko” (inanon Conference Report, Okitobwa 1994, 37; ke *Ensign*, Nobembwa 1994, 29).

- Baikara ua aika raraoi ake e kaoti Noa ni kabaakin te aake? (Kaeka a kona n reke iai te onimaki, te ongeaba, ao te bekumwaaka.) Ti na kanga ni kona ni kakorakorai anua aika raraoi aikai ibon iroura?

E kamataata Beretitenti Spencer W. Kimball bwa ngke e kabaa te aake Noa, “bon akea te karau ao te ieka. . . . Ana kauring a iangoaki bwa akea koauaia. . . . Ai nanobabara kabaan te aake i aontano ae mwauu ma taai ae bane otana ma te maiu ae waakinako ni bon arona! Ma e a uarereke te tai. E a tia te aake. E a roko te ieka. Taan aki ongeaba ao ni katei a bwabwa. Kamiimin te aake e rimwiin te onimaki are e kaotaki ni kabaakina” (*Faith Precedes the Miracle* [1972], 5–6).

2. Te Uea e kaitiaka te aonaaba n te ieka.

Angareirei ao marooroakina Karikan Bwaai 7:11–24; 8; and 9:8–17.

- Tera ae riki ngke e roko te ieka? (Tara Karikani Bwaai 7:23.) Baikara “aake” ake iai iroura ni boong aikai ake a kona ni buoka kamaiuara man te buakaka are ti katobibiaki iai? (Tao ko na tangiria ni kan karinanii kaeka iaon te burakibooti ao ni kaoia kaain te kiraati bwa a na taekinna bwa a kanga taian “aake” aikai n tia ni buokiia ni kataniia. Kaeka aika tau a kona n reke iai mweengara ao ara utu, raoraora, tembora, tieminari, bootakin te Ekaretia, te tataro, booki aika tabu, ao burabeti aika maiu.) Ti na kanga ni kona ni buokiia tabeman ni karekea te katantan n taian “aake” aikai?)
- Imwiin tokin te karau, bukin tera Noa e kaotinakoa te taobe man te aake? (Tara Karikani Bwaai 8:8.) Tera ae riki inanon uatai ngke e moa ni kaotinakoa te taobe? (Tara Karikani Bwaai 8:8–11.) Tera ae riki n te kateniua n tai? (Tara Karikani Bwaai 8:12.)
- Tera te moani bwai are karoia Noa ngke e a kitana te aake? (Tara Karikani Bwaai 8:20; tara naba Ana Raitaeka Iotebwa Timiti, Karikani Bwaai 9:4.) Ti na kanga ni kaota ara kakaitau nakon te Uea ngkana e buokira rinanon rawawatara?
- Tera ae katekea te Atua i karawa imwiin tokin te ieka? (Tara Karikani Bwaai 9:13.) Tera are e taku te Atua bwa e tei ibukina te wirara? (Tara Karikani Bwaai 9:12–13, 16–17.) Tera te berita ae tabu ae karoia te Atua ma Noa? (Tara Karikani Bwaai 9:8–11, 15; tara naba ana Raitaeka Iotebwa Timiti, Karikani Bwaai 9:21–22, 24.)

3. Aomata a katea te taua are Babera.

Angareirei ao marooroakina Karikani Bwaai 11:1–9.

- A aera kanoan Noa ngke a bairea katean te taua? (Tara Karikani Bwaai 11:4.) Tera n am iango are a tangiria ni kakoroa bukina “bwa a na atongaki iai araia”? Tera te kaokoro imarenan kan atongakin arara ao katokaan aran Kristo iaora? Baikara mwiokoaki ake ti katokai iaora ngkana ti kakoauaa aran Kristo? (Tara Motiae 18:8–10.)
- Tera mwiin kataan katean te taua nako karawa? (Tara Karikani Bwaai 11:5–9.) E aera ti aki kona n roota karawa ibon iroura ke n te anga n aomata? Tera ana kawai te Uea ibukira n roota karawa?

Kakoaua bwa ti te kawai ibukira n roota karawa—n oki ni maeka ma Tamara are i Karawa—bon rinanon ana euangkerio Iesu Kristo. Ti riai ni maiu ni kororaoi, n aiaron Noa, te onimakina Kristo, rairi nanora man ara bure, ni karekei otenanti aika tabu, ao n teimatoa ni karokoa tokin maiura. Ngkana ti karaoi baikai, ti na tokanikai iaon te buakaka ao ti na kona n oki nako rarikin te Atua.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa iteran te reirei..

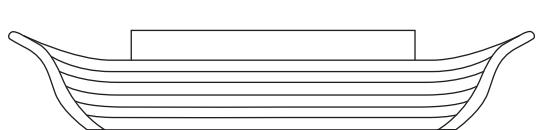
1. Enoka e noori ana bong Noa n te mii ni burabeti

Enoka, are tibutorun Noa, e noori n te mii ni burabeti buakakaia te roro n ana tai Noa ao mwiina are te ieka (Moses 7:41–52). E nanokawaki Enoka ibukin te buakaka aei, ao e butia te Uea bwa e na nanoanga Noa ao natina. Te Uea e berita nakon Enoka bwa E na manga aki kamaunaa te aonaaba n te ieka (Moses 7:51). Te Uea e berita naba nakon Enoka bwa e na riki bwa kanoana, ao ngkanne e na reitinako kanoan Enoka iaon te aonaaba ao imwiin naba te ieka (Moses 7:52; 8:2, 6, 8–9). Te Uea e a manga kabouua te berita ae tabu aei ma Noa imwiin te ieka (Karikani Bwaai 9:8–17; taraia bwa ana Raitaeka Iotebwa Timiti ni kiibu 9 ao 11 e kaeti nakon ana berita ae tabu te Uea ma Enoka; tara naba ana Raitaeka Iotebwa Timiti, Karikani Bwaai 9:21–25).

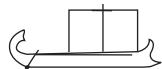
2. Te Uea E kawakinia aika kororaoi

N te tai are a kamaiuaki iai Noa ma ana utu man te ieka ibukin kororaoia, te Uea e kataniia naba aomata aika kororaoi n tain te taua are Babera. Marooroakina rongorongan Iareta ao tarina ni kakimototoa, n aron are kuneaki n Ita 1:1–5, 33–37, ao bukin tera ngke e aki kamangaoaki aia taetae.

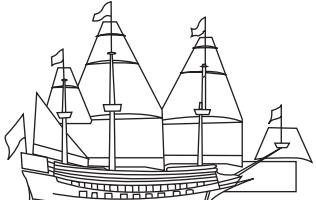
Kabotauan Tuua ibukin Kaibuke Tabewaa (tara kamwakuran te iango)

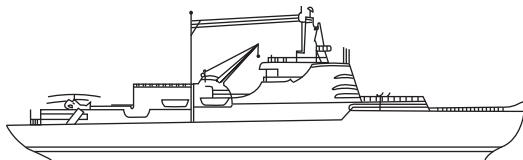
Te Aake

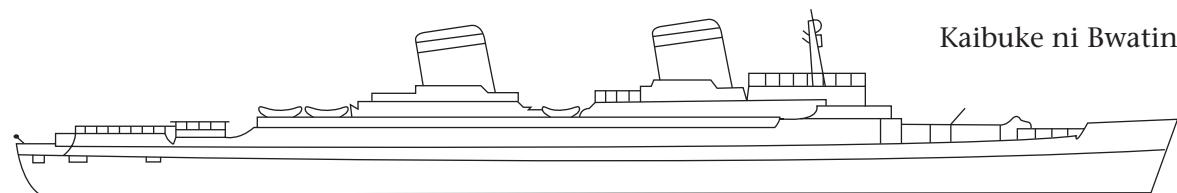
Kaibuken Erene

Kaibuke ni Buaka

Kaibuke n Uruiaiti

Kaibuke ni Bwatintia

Ana Berita ae Tabu Aberaam

Aberaam 1:1–4; 2:1–11; Karikani Bwaai 12:1–8; 17:1–9

Kaantaninga	Ni buokiia kaain te kiraati bwa a na atai kakabwaia ao mwiokoaki n ana berita ae tabu Aberaam.
-------------	--

Katauraoi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tataro mwaaka n reiakina Abraham 1:1–4; 2:1–11; Karikani Bwaai 12:1–8; 17:1–9. Abraham e ukoukora te riki n etieti ao ni maiuakina te kororaoi n ana kakabwaia te Atua. Te Atua e berita n ae tabu ma Aberaam, ni berita bwa e na mwaiti kanoana ake a na karekea te aba ni berita ao kakabwaian te nakoanibonga ao te euangkerio. 2. Reitan te wareware: Karikani Bwaai 15; Doctrine ao Covenants 132:19–24, 29–32; “Aberaam, Covenant of,” Bible Dictionary, iteraniba 602. 3. Ngkana a tauraoi bwaai n reirei ibukin te taratara ao te kakauongo, ko na bae n tangiria ni kani kamanenai tabeua mai iai bwa iteran te reirei: <ol style="list-style-type: none"> a. Teutana ae anaaki man “Aberaam—The Journeys” ke “Aberaam—The Promise,” mwakoro 3 ao 4 n te <i>Beginnings/Aberaam</i> witeokatiete (53150). b. Tamneia mitinare (62611) ao te tembora n te tabo.
-----------	--

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran
te Iango

Ko na bae n tangiria ni kabonganai mwakuri ni kakukurei aikai (ke teuana man oin am kario) ni moana te reirei iai.

- Tera te kakabwaia n tamanuea?

E taku te Moan Beretitentii: “Kakabwaia n tamanuea [bon] katanoataan rikin are e anganaki, ao riki, ngkana a riingaki iroun te Tamnei, te rongorongo ni burabeti ae aanaki n te tamnei ibukin maiun are e anganaki, ni ikotaki ma kakabwaia, katautau, ao kauring n aron te wirikiriki nakon te tamanuea are e anga. . . . Ataakin ni kabane berita ni kakabwaia e kabotoaki iaon te kakaonimaki nakon ana euangkerio ara Uea” (reta nakoia beretitenti n titeiki, 28 Tuun 1957; taekinaki ni Bruce R. McConkie, *Mormon Doctrine*, ka-2 ni karoaki [1966], 558).

- Iraman mairoumi ake a tia n reke aia kakabwaia n tamanuea? Tera nanon ae te tamanuea e na katanoata rikira n te kakabwaia? (Ngkana e katanoata rikira te tamanuea, e kaotia nakoira bwa ngaira ti riki maioun te burabeti Aberaam rinanon Eberaim, Manate, ke temanna ae kanoan Abraham)

Kamataata bwa te reirei aei e marooroakin kakabwaia ake ti kona ni karekei ao katabeara ngkai ngaira kanoan Aberaam.

Marooroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon kibuntaeka ni booki aika tabu, marooroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tua man koroboki aika tabu.

1. Te Atua E berita n ae tabu ma Aberaam.

Angareirei ao marooroakina Abraham 1:1–4; 2:1–11; ao Karikani Bwaai 12:1–8; 17:1–9.

- Ngke te ataeinimwaane Aberaam, e tangiria n raoiroi ao ni maiu ni kororaoi n ana kakabwaia te Atua. Ni kaeti nakon Abraham 1:2–4, baikara kakabwaia ake e tangiri Aberaam?
- Te Atua e tuanga Aberaam ao ana utu bwa a na kitana mweengaia i Ura ao ni mwananga nakon te aba ae aranna bwa Aaran (Abraham 2:1–4). Ikanne are e tataro iai Aberaam ao e karekea te mii ni burabeti are e berita iai n ae tabu te Atua ni kakabwaia ao kanoana. E aranaki aio bwa ana berita ae tabu Aberaam. Baikara kakabwaia are e berita iai te Atua nakon Aberaam n te berita ae tabu aio? (Tara Abraham 2:6–11; Karikani Bwaai 12:1–8; 17:1–9. Ko na kan katerea bwa Aberaam e tataninga inanon ririki aika batimwain kakoroan nanon tabeua berita ni kakabwaia aikai, ao ae a tabe naba ni kakoroaki nanoia ni boong aikai.)

Te tiaata ae imwiina e na buoka kauarerekean kakabwaia ake n ana berita ae tabu. Ko na bae ni kani korea te tiaata ae kauarerekeaki iaon te burakibooti, ni katuka te tabo ae mwaawa bwa te mwakoro are e na ikotaki nako iai “Mwiokoaki” n aron ane e oti iaon iteraniba 29:

Kakabwaia ao Mwiokoaki n ana Berita ae Tabu Aberaam			
Kakabwaian Aonaaba:	Te aba are e beritanaki bwa a na maeka iai (Abraham 2:6, 19; Karikani Bwaai 12:7; 17:8)	Te kanoa ae kakannato (Abraham 2:9–10; Karikani Bwaai 12:2–3; 17:2, 4–6)	Ana euangkerio Iesu Kristo ao te nakoanibonga ibukin Aberaam ao kanoana (Abraham 2:9–11; Karikani Bwaai 17:7)
Raain aika Eeti aika Akea Tokiia:	Te abanuea ae tiretio (D&C 88:17–20)	Te mare ae akea tokina ao te raka ae akea tokina (D&C 132:19–22)	Te karietataki ao te maiu ae akea tokina (D&C 132:23–24)

2. Ngaiira taani bwaibwai nakon kakabwaia ao mwiokoaki n ana berita ae tabu Aberaam.

Kamataata bwa kaain te Ekaretia ni kabane bon “kanoan Aberaam,” are nanona bwa ngaiira kanoana. E taku Unimwaane Joseph Fielding Smith: “Angiia naake a

riki bwa kaain te Ekaretia boni kanoan ni koaua Aberaam rinanon Eberaim, are natin Iotebwa. Naake tiaki ni koaua kanoan Aberaam ao Iteraera a na bon riki bwa ngaiia, ao ngkana a bwabetitoaki ao ni kamatoaki a kanimwaki nakon te kai ae ti teoina ao a riai nakoia kariaiakaki ao aanga ni kabwaia bwa taani bwaibwai" ("How One May Become of the House of Israel," *Improvement Era*, Okitobwa 1923, 1149).

- Ngkai kanoan Aberaam, kaain te Ekaretia bon taani bwaibwai nakon kakabwaia ao mwiokoaki n ana berita ae tabu Aberaam. Ti kanga n riki bwa taani bwaibwai nakon te berita ae tabu aei? (Ngkana ti bwabetitoaki nakon te Ekaretia, te berita ibukin te *kamaiuaki* are n ana berita ae tabu Aberaam e kabouuaki ma ngaiira. Ngkana ti kabaeaki n te tembora, te *karietataki* are n ana berita Aberaam ae tabu e kabouuaki ma ngaiira. Ni karekean kakabwaian te berita ae tabu, ti riai ni kakoroi mwiin mwiokoaki ake a airi ma ngaia ao ni maiu ni kororaoi.)

E kamataata Unimwaane Bruce R. McConkie:

"Aberaam e moa ni karekea te euangkerio n te bwabetito (are te berita ae tabu n te kamaiuaki); ngkanne e a tia ni katokaa iaona te nakoanibonga are e rietata riki, ao e mareaki n ae akea tokina (are bon te berita ae tabu ibukin te karietataki), ao e karekea ataakin are e na karekea te raka ae akea tokina; n tokina ao e karekea te berita bwa kakabwaia ni kabane aikai a na bane n anganaki kanoana n rabwata. (Abra. 2:6–11; D. & C. 132:29–50.) Are e kaairaki n te berita ae mimitong nakon Aberaam bon kaotana raoi bwa e na roko Kristo rinanon kanoana, ao kaotana raoi naba bwa kanoan Aberaam a na karekea te rinerine ae onoti, aaba ni berita bwa aia bwaibwai n ae akea tokina. (Abra. 2; Karikani Bwaai 17; 22:15–18; I-Karatia 3.)

"Ni kabane berita aikai ngkana a ikotaki ni kabane ao a aranaki bwa ana *berita ae tabu Aberaam*. Te berita ae tabu aei e a manga kabouuaki ma Itaaka (Karikani Bwaai 24:60; 26:1–4, 24) ao manga Iakobwa. (Karikani Bwaai 28; 35:9–13; 48:3–4.) *Mwakoro ake a kaeti nakon karietataan temanna ao te raka ae akea tokina a kabouuaki ma kaain te auti ae Iteraera n tatabemaniia ake a karaoa te mare ae tiretio*; rinanon te waaki anne ao bootaki aika uaitera a riki bwa taani bwaibwai n ana kakabwaia ni kabane Aberaam, Itaaka, ao Iakobwa. (D&C. 132; I-Rom. 9:4; I-Karatia 3; 4.)" (*Mormon Doctrine*, ka-2 ni karaoaki [1966], 13).

- Baikara kakabwaia ake ti kona ni karekei rinanon ana berita ae tabu Aberaam? (Ti kona ni karekei kakabwaia ni kabane ake e karekei Aberaam, n aron ake a kaotaki n te tiaata are imwaina. Kakabwaia aikai e rin iai te euangkerio, te nakoanibonga, karietataki, ao te iraorao n te utu ae akea tokina.)
- Baikara mwiokoara ngkai taani bwaibwai ngaiira n ana berita ae tabu Aberaam? (Tara Abraham 2:9, 11; Karikani Bwaai 18:19. Ti na buokiia ni kabane natin te Atua, aika maiu ao aika mate, ni karekei kakabwaia n te euangkerio aika bwanin. Ti na ongeaba naba nakon ana tua te Atua.)

Ngkana ko a tia ni korea te tiaata are iaon iteraniba 28 iaon te burakibooti, ikota te mwakoro teuana mai nano n te tiaata, ni karinani mwiokoara n aron aikai:

Mwiokoaki:	Buokiia ni kabane natin te Atua bwa a aonga ni karekea kakabwaian te euangkerio ae bwanin (Abraham 2:9, 11)	Ongeaba n ana tua te Atua (Karikani Bwaai 18:19)
------------	--	--

- Ti na kanga ni buokiia tabeman ni karekea te euangkerio? (Ni karaoan te mwakuri ni mitinare, ni karaoan otenantin te tembora ibukiia maate, ao n riki bwa katooto n te kororaoi. Tao ko na kani kaota tamnein te tembora ao mitinare.)

E taku Beretitenti Ezra Taft Benson, “Mwiokoia kanoan Aberaam, ake ngaiira, bon te riki ni mitinare ni ‘karaoa te mwakuri aei ao te Nakoanibonga nakoiia botanaomata ni kabane’ (Aberaam 2:9)” (inanon Conference Report, Eberi 1987, 107; ke *Ensign*, Meei 1987, 85).

Unimwaane Boyd K. Packer e karaoa te kabotau aei ni kaatuua mwiokoara n tibwaua te euangkerio ma tabeman:

Iangoia bwa aongkoa e a tia n rineira ara bitiobi bwa ti na bairea te bikiniki ibukiia kaain te uuote. E na riki bwa te kabanea n tamaroa ni bootaki n rongorongan te uuote, ao n aki tabe ma te kabanemwane. Ti taua te tabo ni kanabuaka ae tamaroa. Ti na boni karekea ni kabane ti ibukira.

E roko te bong ao a bane n nakoraoi bwaai nako. A katauraoaki taibora ao a kakukurei amwarake. Ngkanne, ngke e a tibwa tia ni karaoaki te kakabwaia, e kaoti te kaa ae e a mane n te tabo ni bikiniki ao rebwetatan te intin e toki n te tai ae waetata. E kauka rabunan te intin te mwaane ae tara n nanokawaki ao e otinako te buane. Tabeman ataei a otinako man te kaa. Te tina ae tara n nakonnano e uota te bwaoki nakon te taibora ae kaan. E katikui nikira n amwarake tabeua iaon te taibora, ni kataia bwa a na taraa n ai aron te amwarake ae bwanin ibukiia natina aika baki. Ma e aki tau.

Ngkanne temanna te ataeinaine ae uarereke e noora ara taibora. E katika mwanena ae uarereke nakira ao e karina atuna imarenam ma ngai. Ti kamwawaia. E taku te ataeinaine ae uarereke, “Tara te bwai anne; I miimi bwa arora kangkangina.”

Tera ae ti na karaoia? Ti na aki tabeakinia aomata ke ti na tuangiia bwa a na aki beroro? Ti na kaokia nakon aia taibora ao n anganiia tabeua te amwarake are ti bon aki batu ni kainnanoi? Ke ti na kaoia bwa a na roko ni ikotaki ma ngai, n tekateka imarenara ao ni katoonga te amwarake, ao ni kariaira bwa ti na buokiia ni katiaa aia kaa ao n anganiia te bwai teuana ibukin aia mwananga?

E titiraki Unimwaane Packer: “E na kona n iai riki te kimwareirei nakon noorana bwa mwaitira ae ti kona ni karekea bwa a na kanna ataei ake a baki akekei? E na kona n iai riki te rau n nano nakon katokan ara kakukurei ni [buokiia] ni karaoa aia kaa? . . .

“ . . . Iai aomata ni katobibia te aonaaba ao irarikira—kaain rarikira, raoraora, tabeman inanon oin ara utu—ake, n taekana n te itera n tamnei, a aki maiuraoi. Tabeman a mate n te baki! Ngkana ti kawakina aio ibon ioura, ai bon tiaki aekan te baka n amwarake imataia ake a bora ni baki” (inanon Conference Report, Eberi 1984, 59–61; ke *Ensign*, Meei 1984, 41–42).

- Tera ae reireinira te kabotau aio ibukin mwiokoara ni buokia tabeman ni karekei kakabwaian te euangkerio? (Ti a tia ni kakabwaiaki ni bwaninin te euangkerio, te baka n amwarake ae moan te korakora are e a tia n ataia te aonaaba [D&C 58:8–12]. Te Atua e kaantaningaira bwa ti na tibwaua te kakabwaia aio ma tabeman, nakoiia aika maiu ao aika mate.)
- E kanga katanoataan rikira ni kakabwaiakira n tamanuea n titebo ma te wewete ni kakoroi nanon mwiokoara bwa taani bwaibwai n ana berita ae tabu Aberaam? (Ni katanoata bwa ngaiira kanoan Aberaam, kakabwaiakira n tamanuea e katurua riki ara konaa ni karekei kakabwaia n ana berita ae tabu Aberaam ao katabeara ni kakoroi bukin ana mwioko.)

Kabaneana

Kaota am koaua ni kakabwaia n ana berita ae tabu Aberaam. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na kakoroi mwiokoia ngkai ngaiia taani bwaibwai n te berita ae tabu aei.

Iango n Angareirei Riki Tabeua

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa iteran te reirei..

Te kakaewenako n te maiu n te aonaaba

Kamataata bwa kaain Iteraera nikawai a otawaniniaki n tautaeka aika batu ake kaaia a aki kakoaua te Atua ae koaua. Botanaomata aikai bon kaain Aturia, kaain Bwaburon, I-Aikubita, ao tabeua riki. (Tao ko na tangiria n tuangiia kaain te kiraati bwa a na nakon te mwabe 2 n te Bwaibwara Ibukiia Aika Itiaki ae te King James Version.)

- Bukin tera n am iango ngkai e katikuia ana aomata ni berita te Uea ibuakoia kaain te aonaaba nikawai n onea mwiin are a na kona n tiku n aki kumeaki iai n ti ngaiia? (Tara te Tua Kaua 4:6–8. E tangiria bwa a na karaoa katea te katooto ibukiia tabeman ao ni kakoroa nanon ana berita ae tabu Aberaam ni kakabwaiaia botanaomata ni kabane.)

Kamataata bwa a batu rongorongo n te O Tetemanti ake a kaoti tokanikaia ao kabwakaia ana aomata te Uea ni kawakin aia berita aika tabu ao n anai nanoia tabeman nakon te kororaoi. Aberaam, Iotebwa, Taniera, Etita, ao a batu riki boni katooto n te anainano aika raoiroi. Tamton, Aabu, tibun Iteraera ake a aiwa inanon te rereua, ao tabeman riki a kariaia te aonaaba bwa e na kairia.

N aron are e karaoia ma Iteraera nikawai, e a tia te Uea ni katikuira, aika ana aomata ni berita ni boong aika kaitira, i nukan te aonaaba. Kakaewenakoara bwa ti na anaa nanon te aonaaba nakon kawai aika raoiroi nakon kariaiakan te aonaaba bwa e na anai nanora nakon kawai aika aki eti.

Maiuakinan te Etieti n te Aonaaba ae Buakaka

Reirei
8

Karikani Bwaai 13–14; 18–19

Kaantaninga

Bwa e na kakorakoraia kaain te kiraati ni kona ni kateimatoaia ni kawakin kainibaire aika raoiroi inanon taai aika e korakora iai te buakaka.

Katauraoi

1. Kamatebwaii ma te tataro koroboki aika tabu aikai. Taraia: Karikani Bwaai 17:5 e taekinna te Uea ngke e bita aran Aberam nakon Aberaam. Te ara ae *Aberaam* e kabonganaki n te reirei aei ni kabuta.
  - a. Karikani bwaai 13. Imwiin tikuna i Aikubita ibukin te rongo ae reke n te aba are Kanaan, ao e oki Aberaam ma ana utu nako Kanaan. E maeka Aberaam ma ana utu i Hebron, ao Rota ai natina te mwaane e maeka irarikin Totom.
  - b. Karikani Bwaai 14:1–2, 8–24. E tauaki bwa te bure Rota n tain aia buaka ueea ao e kamaeuaki iroun Aberaam (14:1–2, 8–16). E kabwaka ana kabwianibwai Aberaam nakon Merekitereka ao e rawa ni butimwaea te buaka mai iroun te kiing are i Totom (14:17–24).
  - c. Karikani Bwaai 18:16–33; 19:1–29. E katanoata te Uea bwa e na kamaunankoa Totom ao Komora ibukin te buakaka (18:16–22). Ma e bubuti nakon te Uea Aberaam bwa e na aki kamaunai aaba ngkana e kuneia aomata aika raraoi aika maeka ikekei (18:23–33). E tuangaki Rota ma ana utu bwa a na kitana Totom (19:1–23; kakoaua anne n Ana Raitaeka Iotebwa Timiti, ni Karikani Bwaai 19:11–13 ao e taekinaki bwa e aki anga natina te aine Rota nakoia mwaanen Totom; ma, e kataia ni kamanoa natina te aine mai irouia mwaane). E kamaunankoa Totom ao Komora (19:24–29).
2. Reitan te wareware: Karikani Bwaai 12; Ana Raitaeka Iotebwa Timiti, Karikani Bwaai 14:25–40; 19:9–15.
3. Ngkana ko kabongana kamwakuran te iango, uota te beebea ni kaongora n te tai ae tibwa nako nakon te kiraati.
4. Ko bae n tangiria ni kaoti tabeua koroboki man booki aikai “Abraham—The Promise” ke “Abraham—Sodom and Gomorrah,” mwakoro 4 ao 5 n te *Moan/Aberaam* birimin te witeo (53150), bwa kanoan te reirei.

Katautuan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran
te Iango

Ko na bae n tangiria ni kabongana te mwakuri ni kakukurei aei (ke teuana man oin am kario) ni moana te reirei iai.

Kaota te nutibeeba n te tai ae tibwa nako nakon te kiraati. N akea te kabane tai iaon rongorongo riki tabeua, ao taekinna bwa ti kanga n otawaniniaki ni kairoro aika bure. Kabwarabwara bwa te reirei aei e boboto iaon bonganan te kokoaua e ngae ngke ti otawaniniaki n te buakaka.

Maroroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko reirei iaon mwakoron kiibu aikai, ao maroroakinna bwa a na kanga ni kaeti ma aron maiura ni boong aikai. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwauai baika a tia n riki nakoia are e kaeineti ma moan tuan koroboki aika tabu.

1. A maeka Aberaam ma ana utu i Hebron, ao Rota ma ana utu a maeka i Totom.

Angareirei ao maroroakina Karikani bwaai 13.

Ko na bae n tangiria n anga te reirei ae kimototo iaon mwanangan Aberaam nakon te tai aei ni maiuna. E rikirake iaon Ur i Chaldea, ao imwiina e a manga kairaki iroun te Uea nako ni maeka i Aran ao a maeka iai (Karikani Bwaai 11:31; Abraham 2:1–5). Te Uea imwiina ao e a manga kairia nako Kanaan ao e berita, “N na anganiiia am kariki nako te aba aei” (Karikani Bwaai 12:7). Ibukin te rongo ae korakora i Kanaan, ao Aberaam ma ana utu a nako Aikubita (Karikani Bwaai 12:10). Karikani Bwaai 13 e moanaki ma karairakin Aberaam ma ana utu mai Aikubita nako Kanaan.

- E aera ana utu Aberaam ao Rota a aki kona ni maeka ngke a okira Kanaan mai Aikubita? (Tara Karikani Bwaai 13:5–7.) Tera ae ti a tia n reiakinna mai iroun Aberaam man ana taeka ni Karikani Bwaai 13:8–9? Ti na kanga n iira ana katooto Aberaam ngkana iai ara itabarara ma kaain ara utu ao tabeman riki?
- E ngaa ana tabo Rota ae rineia bwa e na maeka iai? (Tara Karikani Bwaai 13:10–12.) Kabwarabwara bwa kaain Totom bon aomata aika buakaka. (Karikani Bwaai 13:13), ma Rota e bon rineia naba bwa e na maeka ma ngaia. Tera te bwai ae rangi ni katika nanon Rota bwa e na maeka i Totom? (Tara Karikani Bwaai 13:10. E bon rangi n “aoneinei” ao n tamaroa.)
- N te moan tai ao Rota “e maeka n te kaawa are aoraoi,” itinanikun Totom, ao e “katea ana umwa n rianna ni kaaitara Totom” (Karikani Bwaai 13:12). Ao imwiina e maeka ni kawan Totom n tingaia (Karikani Bwaai 14:12). Baikara bwaai aika ti riai ni karaoi aika bwain tamnei aika ti tebo ma katean ara umwa ni kaaitara Totom? (Ti kona n irekereke ma bwaai aika buakaka n oneamwiin are ti na totokoi, ke ni kariaia bwa ti na karaoi buure aika uarereke n aki iangoia bwa bure akanne a kona ni bubura.) Ti na kanga ni bitii kateini maiura imwain rikin kanganga ke bure aika uarereke bwa bure aika bubura?
- Ana aomata te Uea are Beniamina n Ana Boki Moomon a kateitei naba umwaia ni kaitara te tabo teuana ae onoti n ai aron naba Rota. E kaitara tera aia umwa n rianna? (Tara Motiae 2:6.) Ti na kanga ni katei mweengara ni kaitara te tembora irarikin taabo tabeua n te aonaaba aei?

2. Aberaam e kamaeuia Rota, e kabwaka ana kabwianibwai nakon Merekitereka, ao n aki butimwaea te buaka mai iroun Uean Totom.

Reirei ao maroroakina Karikani Bwaai 14:1–2, 8–24.

- Ao ngke e maeka Rota i Totom, ao uean kaawa tabeua, n ikotaki ma Totom ao Komora, a bane ni bo ni buaka bon imarenaia (Karikani Bwaai 14:1–2, 8–9). Ao tera ae riki nakon Rota n te tai aei? (Tara Karikani Bwaai 14:10–12.) E kanga Aberaam ni buoka Rota imwiin are kabureaki? (Tara Karikani Bwaai 14:13–16.)
- Antai are e kaaitibo ma Aberaam imwiin kamaeuan Rota? (Tara Karikani Bwaai 14:17–18.) Antai Merekitereka? (Tara Karikani Bwaai 14:18; Tara naba D&C 107:1–2.) Tera te bwai ae anganaki Merekitereka iroun Aberaam.? (Tara Karikani Bwaai 14:20; tara naba Ana Raitaeka Iotebwa Timiti, Karikani Bwaai 14:36–40.)

- E aera e rawa Aberaam ni kariaia te karai teaina bwa te kaniwanga mai iroun uean Totom? (Tara Karikani Bwaai 14:21–24. E aki tangiria ni butimwaai bwaai mai irouia uea aika aki kokoaua.) Tera ae nanonaki n te “karai” ni maiun te aomata ae aki raoiroi n te aonaaba n taai aikai? Tera ae nanonaki n te “karai” ibukin te aki kokoaua? Ti kanga n tabetai ni kukurei ni mwaitin te aki kokoua are ti kariaia n te mwakuri ni kakukurei are ti ukeukeria? E aera bwa e rangi ni kakawaki bwa ti na aki kariai bure aika uarereke bwa a na rin inanon maiura? (Tara 2 Nibwaai 28:20–21.)
- Tera ae ti kona n reiakinna man kabaean Aberaam nakon te Uea man kabotauan ana mwakuri nakon Merekiteraka ao nakon Uean Totom?

3. E kamaunananako Totom ao Komora te Uea.

Reirei ao maroroakina Karikani Bwaai 18:16–33; 19:1–29.

- Ibukin aki nakoraoia imarenaia kaain Totom ao Komora, ao e baireia te Uea bwa e na kamaunananakoi kaawa aikai.(Karikani Bwaai 18:20–21). Tera ae tuatua Aberaam nakon te Uea imwiin ataakin te babaire aei? (Tara Karikani Bwaai 18:23–32.) Tera ae ti kona n reiakinna man te koaua are te Uea e kona n aki kamaunai kaawa ngkana iai aomata aika raraoi ibuakoia?
- E aera ngkai e tuangaki Rota bwa e na kitana Totom? (Tara Karikani Bwaai 19:12–13, 15.) Tera ae karaoia natin Rota mai iroun ana karo ngke e kairoroia bwa a na nako? (Tara Karikani bwaai 19:14.) E aera tabeman aomata a aki kariaia bwa a na kiton kairoro aika buakaka e ngae ngke a ata te kabuanibwai ae na kona n reke mai iai?
- Tera te reierei ae anga te anera ngke a kitana te kaawa Rota ma kaain ana utu? (Tara Karikani Bwaai 19:17.) E a tia te Uea n anga te reierei ae ti tebo ma aei nakoia taan iriria (Ruka 9:62; 17:29–32; D&C 133:14–15). Tera ae nanonaki n“tanrikaaki”? (Te rawa n aki kan ongo nakon te baere ko tuangaki, bon kabanean te tai nakon irakin te Kristo.) Ti na kanga n tabetai n “tanrikaki”?
- Tera ae riki nakon buun Rota ngke e tanrikaaki n tara Totom? (Tara Karikani Bwaai 19:26.) Tera ae ti kona n reireinaki iai man rongorongan buun Roota ibukin te rairannano? (N te rairannano, ti riai ni biti nanora ao kateira. Ni karaoan aei ti riai n tabetai n rinea te katei ni maiu ae boou ao raoraora aika boou.)
- Tera ae kabua Rota ngke “e katea umwana n rianna ni kaitara Totom”? Tera ae ti kona ni kabua ngkana ti tiku n taabo ake ti ataia bwa ti na kona ni kaririaki iai? Ti na kanga n rootaki ngkana ti kariaia bwa ti na otabwaniniaki n taian riaboro, e ngae ngke ti aki rekereke ma mwakuri akana a bure akanne?
- Tera raoi ae nanonaki ni Karikani bwaai 19:29 ibukin kamaiuan Rota ngke e kamaunaaki Totom ao Komora? (E uringa te Uea ana kakaonimaki Aberaam.) A na kanga aroarora aika raraoi ni buokia tabeman?

E taku Beretitenti Spencer W. Kimball: “Ara aonaaba ae ngkai ai ti tebo ma are n aia tai burabeti irouia Nibwaite are a taku: ‘ . . . ngkana tiaki ibukin aia tataro ake a kokoaua . . . ao e na bon kawaraki ni kamaunaki. . . .’ (Al. 10:22.) E koaua, ae a mwaiti kurikuri aika bwaina te etieti ao n onimaki aika maeuakini ni kabane taian tua ao ngaia naba ake a tia ni kawakina te aonaaba aei man te kamaunaaki man maiuia ao man aia tataro” (inanon Conference Report, Eberi. 1971, 7; ke *Ensign*, Tuun 1971, 16).

Kabaneana

E kakoaua kakawakin totokoara man taian bure, e ngae ngke ti otawaniniaki n te bure. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na riki ngaia bwa taan kaunga te etieti n te aonaaba irarikin are a na kairoroaki ni kaibwabwarun te aonaaba aei.

Ko kona ni kabanea am reirei n ana taeka Unimwaane M. Russell Ballard:

“N te Ekaretia ao ti aki toki ni kaokioki taeka ni kaikonaki aikai, ‘Maeka n te aonaaba ma tiaki ni bwain te aonaaba.’ Ngkana ti mataku n terewition ake a kaoti katei aika aki boraoi ma ana kantaninga te Uea, mwakuri n tiritiri, te mwakuri n aki onimakinaki ioun buum, ke raoraom man te wene ni bure ma te aomata temanna n taabo aika ti tebo ma akea te bwai ae riki iai ao man anai nano aika kamiimi, bon ara kantninga bwa tera ngke ti kona n rokanira man te aonaaba aei n aanga tabeua ake a na aki kona n nooraki mwakuri aikai irouia ara utu.

“Tao ti bon riai ni kaokoroi taeka ni kaikonaki ake a tia n taekinaki mai imwaina nakon uoua. Teuana, ‘*Maeka n te aonaaba.*’ Ko na irekereke, ko na ataia. Kataia n atatai ni bwaai nako ao butimwai taeka ke katei aika ko aki tataneiai iai ao ni kariai naba aekakin reeti n aomata aika kakaokoro. Karaoi mwakuri aika bongana nakon bootaki rinanon te mwakuri n anga nano ao n ibuobuoki. Te kauoua, ‘*Tiaki ni bwain te aonaaba.*’ Tai toui kawai aika bure ke a baoua ni karini ke ni kariai bwaai aika aki eti. . . .

“A riai kaain te Ekaretia bwa a na kairoro riki, nakon are ti na kairoroaki. Ti riai ni mwakuri ni katoka butin te bure ao te buakaka imwain are ti na uotaki nako iai. Ti riai ni bane ni ibuobuoki ni katoka te kanganga nakon are ti na tukia ke n aki tabe iai ” (inanon Conference Report, Eberi. 1989, 100–101; ke *Ensign*, Meei 1989, 80).

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa iteran te reirei..

1. Buure mai Totom ao Komora

N aron are e taekinaki ni Karikani bwaai 19:4–11 ao n Ana Raitaeka Iotebwa Timiti ibukin te Karikan Bwaai 19:9–15, ao e kakoauaki bwa kaain Totom ao Komora a irekereke ma te bure ae kakaiai ae te wene ni bure. Ma e ngae ngke a rangi ni kakaiaki buure aikai, tiaki ti buure aikai ake a kamaunaaki iai kaawa aikai. Tuanga temanna kaain te kiraati bwa e na wareka Etekiera 16:49–50 ni kabaibati, ao marooroakinna ma te kiraati buure riki tabeua ake a kaairua iai kain Totom ao Komora. Buokiia kaain te kiraati bwa a na ataia bwa ti kona ni kamaunaaki tiaki ti man buure aika bubura ma aika uarereke naba.

2. Te Kairiiri man te katooto

N te aro bwa e aonga ni mataata raoi te kawai teuana ae a kona ni karoia Aomata Aika Itiaki Ni Boong Aika Kaitira bwa taani kairoro nakon te raoiroi irarikin are te kairoroaki nakon te aonaaba, ko na bae n tangiria ni kan kaota “Te Kairiiri Man te Katoto,” Itiua te miniti maanin mwakorona man te Witeo ae te O Tetemanti (53224). Ni mwakorona aei, ao te kabanea n etieti n ataeinnaine e a tia ni buoka raoraona n rairaki nakon ana euangkerio Iesu Kristo.

“Te Atua E na Bon Katauraoa Ana Tiibu te Teei”

Reirei

9

Aberaam 1; Karikani Bwaai 15–17; 21–22

Kaantaninga

E na buokiia kain te kiraati n ata ana karea Tamara are i Karawa n anga natina te Mwane n aron are a tia n reiakinna iroun Aberaam ngke e tauraoi nanona n anga natina ae Itaaka bwa ana karea.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aikai. Taraia: Karikani bwaai 17 e taekina te Uea ngke e bita aran Aberam nakon Aberaam ao aran Tarai nakon Taara (Tarai kiibu 5, 15). A kabonganaki aara aika *Aberaam* ma *Taara* ni kabanea te reirei aei.

- a. Abraham 1:1, 5–20. Ngke te teei ni mwaane ngaia, ao Aberaam e a tia ni bwainikirinaki irouia ana ibonga ni kewe Barao. A kataia n tiringnga, ma e kamaiuaki iroun Iehova.
  - b. Karikani Bwaai 15–17; 21. Tabeuia te tai imwiin maiuna, nanon Aberaam ae abwabwaki ao kanoana ni berita (15:1–6). E anga Taara, Aaka nakon Aberaam bwa buuna; e karika Itimaera, Aaka (16:1–16). E a manga taekina ana berita te Atua ma Aberaam, e berita bwa e na riki bwa tamaia botanaomata aika batii (17:1–14; Tara Reirei 7). Bungiakin Itaaka, are e na reitinako iai te berita, e katanoataaki (17:16–22). E bungia Itaaka, Taara (21:1–12).
  - c. Karikani bwaai 22. E tuangaki Aberaam iroun te Atua bwa e na anga natina Itaaka bwa ana karea (22:1–2). E tauraoi Aberaam n anga Itaaka, ma te Atua e katauraoa te tiibu te mwaane bwa te karea (22:3–19).
2. Reitan te wareware: Ebera 11:8–19; Iakobo 2:21–23; Jacob 4:5; Doctrine and Covenants 132:34–36.
  3. Ngkana ko kabongana te kauoua ni Kamwakuran te Iango, ao ni katoa wiiki imwain ae waaki te reirei aei ao titirakinia tabeman kaain te kiraati bwa a na tauraoi n taekina te tai teuana are a tia ni kakabwaiiaaki iai ibukina bwa a tia n tauraoi n anga nanoia ni kaaki ake a rangi n tangiria.
  4. Ngkana iai bwaai n ibuobuoki n aron aikai iroumi, ao kam kona ni kabonganai tabeuia bwa raon te reirei.:
    - a. Kabwarabwaraan tabeuia tamnei man “Aberaam—Te Berita” ke “Aberaam E Tuangaki bwa e Na Kareana Itaaka,” mwakorona 4 ao 6 n te *Moanakina/Aberaam* birimwin te witeo (53150).
    - b. Tamnein te Anera Ngke E Kamaiua Aberaam (62607; Te Kete Ibukin Tamnein Te Euangkerio 104) ao Aberaam Ngke e Anaa Itaaka Bwa e Na Kamatea bwa te Karea (62054; Te Kete Ibukin Tamnein Te Euangkerio 105).

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran
te Iango

Ko na bae n tangiria ni kamanena teuana mai buakon mwakuri ni kakukurei aikai (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana iai te reirei. Rinea te mwakuri ni kakukurei ae moan te tamaroa ibukiia kaain te kiraati.

1. Titirakinia kaain te kiraati bwa a na iangoa te aomata ae a rangi n taatangiria ke aia bwai ae rangi ni mamate nanoia iai.
  - Tera am namakin ngkana e tuangko te Atua bwa ko na kabwara nanom mai iai, ke ni kareana, te aomata ke te bwai anne,? Tera ae ko na karaoia?
2. Kaoia tabeman kaain te kiraati bwa a na taekina te tai teuana are a tia ni kakabwaiaaki ibukina bwa a tauraoi n anga bwa aia karea.

Imwiina teuana mai buakon kamwakuran te iango aikai, ao e kabwarabwara bwa te Atua e tuanga Aberaam bwa e na anga natina te mwaane ae Itaaka bwa ana karea, are mamaten nanon Aberaam. E ngae ngke e aki tiringa natina n tokina, ma nanona ae abwabwaki ni kani karaoia e a “tauaki mwiina ibukin ana etieti” (D&C 132:36). Ibukin ana kokoaua Aberaam, ao e a tia ngaia ma ana kariki ni kakabwaiaaki.

Maroroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon kibun taeka aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua aika tabu.

1. E a kuri n tiringaki Aberaam irouia ana ibonga ni kewe Barao.

Reirei ao maroroakina Abraham 1:1, 5–20. Iteran te reirei aei e boboto iaon tuangakin Aberaam bwa e na anga Itaaka bwa ana karea. N te aro bwa e na buokii kaain te kiraati ni kaotaia n aron bonganan te babaire aei ao korakoran ana onimaki Aberaam, e moanaki te reirei ma kabwarabwaraan rongorongan Aberaam ngke ngaia, ae te ataenimwaane, ae kuri ni bwainikirinaki irouia ana ibonga ni kewe Barao.

- E kanga aron tarakin bwaai i Chaldea ngke e maeka Aberaam ikekei? (Tara Abraham 1:1, 5–8.) Tera ae a kataia ni karaoia ana ibonga ni kewe Bwarao nakon Aberaam? (Tara Abraham 1:7, 12.) E kanga ni kamaiuaki Aberaam mairovia ibonga ni kewe aikai? (Tara Aberaam 1:15–16, 20.)
- E kanga ana namakin Aberaam n te bao ni karea irouia ibonga ni kewe n tia ni buokia ibukin katakina nakon taai aika imwaira. E na kanga katakira ni buokiira ni katauraoira nakon kanganga akana imwaira?

2. E karikiia Natina Aberaam irouun Aka ao Taarai.

Reirei ao maroroakinan Karikani Bwaai 15–17; 21.

- Tera te berita ae anga te Uea nakon Aberaam ibukiia natina? (Tara Karikani bwaai 15:1–6.) E aera Tarai ngke e anga Aka nakon Aberaam bwa buuna? (Tara Karikani bwaai 16:1–3; D&C 132:34–35.) Tera te berita ae anga te Uea nakon Aka? (Tara Karikani bwaai 16:10–11.)
- Tera ae kaotia te Atua nakon Aberaam ni Karikani bwaai 17:15–16, 19, ao 21? Ao e kanga Aberaam ni kaekaa? (Tara Karikani bwaai 17:17. Kakoaua bwa e ngae ngke e taekinaki n te King James Version bwa e “ngare” Aberaam ngke e ongo bwa e na bungia natina te mwane Tarai, nanona raoi n te taetae n Ebera bwa “rejoiced.” E taekinaki n ana Raitaeka Iotebwa Timiti n te Baibara bwa e “kimwareirei” Aberaam n te rongorongo.)
- E kanga te kaotioti ni kona n taekinna bwa Aberaam ao Tara a na karika natia te mwane n reireiniira bwa e kanga te Atua ni kakoroa nanon ana

berita? (E na bon kakoroa nanon ana berita te Atua, tiaki n te kawai ke n te tai are ti kaantaningaia. Kamataata bwa Aberaam ao tabeman riki inanon Koroboki aika Tabu a na tataninga ma te onimaki inanon ririki aika mwaiti imwaain ae a anganaki berita ni kakabwaia.)

- A kanga berita ake e karaoi te Atua ibukin Itaaka ni kaokoro ma ake e karaoi ibukin Itimaera? (Tara Karikani bwaai 17:19–21.)

3. E tuanga Aberaam te Atua bwa e na kareana natina Itaaka.

Reirei ao maroroakina Karikani Bwaai 22.

- E aera te Atua e tuanga Aberaam bwa e na kareana Itaaka? (Tara Karikani Bwaai 22:1. E taekinaki n te bukiniba are inano 1a, bwa te taeka ae *tempt* n te kibu aei e nanonaki iai bwa te kataaki ke kakoaua.) E aera ngkai e na riki aei bwa te kabanea ni kanganga ni kataaki ibukin Aberaam? (Tiaki ti Itaaka natina, ma e a tia ni kamatoa ana berita te Atua bwa te berita ibukin Aberaam e na reitinako rinanon Itaaka ao ana kariki imwiina [Karikani Bwaai 17:19]. Teuana naba bukina ae na rangi ni kanganga bwa ngkai bon te ataenimwaane ae uarereke ngaia, Aberaam i bon irouna e kuri ni kamateaki irouia ana ibonga ni kewe Bwarao [Abraham 1:1, 5–20].)
- E kanga Aberaam ni kaekaa ana taeka te Atua are e na kareana Itaaka? (Tara Karikani Bwaai 22:2–3.) Tera ae ti kona n reiakinna mai iroun Aberaam ibukin te onimaki ao te karinerine? (Tara Ebera 11:17–19; Iakobo 2:21–23.)
- Tera aron Itaaka nakon te kanganga aei? (Tara Karikani Bwaai 22:3–10. Bon akea te bwai ae nooraki mai iroun Itaaka ni kaaitara nanon Aberaam ni kani kamatea bwa te karea nakon te Uea.)

E kabwarabwara Unimwaane Dallin H. Oaks: “Ngke a roko n te tabo are e tuangnga te Atua, ao e katea te bao ni karea Aberaam ao e kawenei aia taian kai iaana. Ao e a manga taku te Baibara, ‘Aberaam . . . e kabaea natina ae Itaaka, ao e kawenea iaon te bao ni karea iaon te aia’ (Karikani Bwaai 22:9). Tera ana iango Itaaka ngke e karaoa te mwakuri ae rangi ni kamiimi aei Aberaam? E taekinaki n te Bwaibwara bwa e aki iniinimaki ke n totoko. E kona ni kabwarabwaraaki ana aki kakarongoa Itaaka bwa ana onimaki ao ana ongeaaba nakon tamana” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1992, 51; ke *Ensign*, Nobembwa. 1992, 37).

- Nanon Aberaam ae rangi ni korakora ni kareana Itaaka bon katotongan nanon Tamara Are i Karawa n anga Natina ae Te Riki Temanna bwa te karea (Iakobwa 4:5; Karikani bwaai 22:8, 13). Baikara bwaai tabeua ae a titebo n ana atatai Aberaam ao ana atatai Tamara Are i Karawa? Tera te kabanea ni bubura ni kaokoro?
- N te anga raa ae ti kona ni kabotauaki iai ma Itaaka? Ngkana e tei ibukira Itaaka, antai ae tei ibukina te tiibu mwaane n te buakonikai? A na kanga taian kabotau aikai ni buokiko n ataa ana tangira Tamara Are i Karawa ibukim n anga Natina bwa te karea?

E taku Unimwaane Dallin H. Oaks: “Te karaki aei . . . e kaota raoiroin te Atua ni kamanoa Itaaka ao ni katauraoa onean mwiina n te aro bwa e na aki mate. Ibukin ara bure ao mamatera, ngaira, n aron Itaaka, ti na bon bane ni mate. Ngkana a bane ni bua ara kantaninga, ao Tamara Are i Karawa e katauraoa

ana tiibu te mwaane te Atua, ao ni kamaiuaki man ana anga nano " (inanon Conference Report, Okitobwa. 1992, 51; ke *Ensign*, Nobembwa. 1992, 37).

- Tera ae kakoaua Aberaam man te kataaki aei? (Tara Karikani Bwaai 22:11–12.) Kaoia kain te kiraati bwa a na taekin kanganga tabeua, man booki aika tabu ke bon mai irouia, ngke a tia ni kataaki n aia onimaki. Tuangia naba kain te kiraati bwa a na taekina kukureia ao taian kakabwaia ake a tia ni karekei man kakoauaan te kokoaua.
- E aera Itaaka n aron are e taekinaki ni Karikani Bwaai 22:16 bwa ti natin Aberaam te mwane? (Itaaka bon te nati te mwane are e na kateimatoa te berita. Te kibu naba aei are e kaotaa naba te itoman imarenan Itaaka ao ara Tia Kamaiu, ti Ana Riki Temanna te Mwaane te Tama.) Tera kakabwaia ake a tia ni kakoauaki nakon Aberaam ibukin ana onimaki? (Tara Karikani Bwaai 22:15–18.) Tera kakabwaia ake ti a tia ni beritanaki iai rinanon ana berita Aberaam? (Tara reirei 7.) Tera tabera ngkai ngaira taan bwaibwai n ana berita ae tabu Aberaam?

Kabaneana

Kaota kukureim ibukin te katoto n te onimaki ao te karinerine are karoia Aberaam. Kakoaua bwa nanon Aberaam n anga Itaaka bwa ana karea bon katotoongan nanon Tamara Are i Karawa n anga Natina te Riki Temanna bwa te karea. Kaoia kaain te kiraati bwa a na kaota aia namakin ibukin te Mwakuri Ni Kamaiu ao aia tangira ae korakora te Tama Are i Karawa ao Iesu Kristo ibukira.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa iteran te reirei..

1. Reirei man taian kataaki

- E taekinna Beretitenti Hugh B. Brown bwa te Atua e tuanga Aberaam bwa e na anga natina Itaaka bwa te karea bukina "E tangiria Aberaam n reiakin aroaron Aberaam" (in Truman G. Madsen, *The Highest in Us* [1978], 49). Baikara bwaai tabeua aika e a tia n reiakinna Aberaam ibukina man te atatai aei? Tera ae ko a tia n reiakinna man kataakim?
- E kaotia te Uea bwa ti riai ni bane ni kataaki "n aron Aberaam" (D&C 101:4). E aera n am iango bwa e riai te kataaki? (Tara D&C 101:5, 35–38; 122:5–7.) Tera ae ti kona ni karoia ngkai ni katauraoiria nakon anga nano ae na tuangiira te Uea bwa ti na karoai?

2. Karaoan te itoman ae korakora ma te Atua

E kabwarabwaraki n Abraham 1 ao 2 te iraorao ma te Atua are e a tia n reke iroun Aberaam ma tamana. E okira te Atua taman Aberaam n tain te kanganga, ma e na manga okiri boua n anti n taromauri ngkana a nakoraoi bwaai ni maiuna (Abraham 1:5, 30; 2:5). Ma Aberaam e ukoukora te Atua n taainako (Abraham 1:2, 4; 2:12).

- Ti na kanga ni ukoukora Te Atua, bwa e aonga n teimatoa ara reitaki ma ngaia ma tiaki n tabetai. Ti na kanga ni kateimatoai katabeakira nakon Te Atua n taai nako, n te aro bwa ti na kona n ukoukoria n tain te rau ao te mweraoi n ikotaki ma taai ni kataaki?

Kakabwaia Man Karineam Ni Karimoa; Te Mare n Te Berita

Reirei
10

Karikani Bwaai 24–29

Kaantaninga

E na kakorakorai nanoia kaain te kiraati ni maiuakina te kororaoi nakon kakabwaiaia ao kaboakinakoan inaomataia ni karimoa ao nakon te mare are akea tokina.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aikai:
  - a. Karikani Bwaai 24. E katuruturua Aberaam kakawakin te mare ae akea tokina (te mare ae akea tokina) rinanon kakaean buun Itaaka ae kororaoi.
  - b. Karikani Bwaai 25:20–34. E karekeia te kaotioti Rebeka ibukin bungiakin natina bwebwe aika mwaane (25:22–23). Ngke a ikawai bwebwe mwaane aikai, ao Etau e kaboa karineana ni karimoa nakon Iakobwa (25:29–34).
  - c. Karikani Bwaai 26–29. E berita Aberaam nakon Itaaka ma ana kariki n ana kakabwaia ni berita Aberaama (26:1–5). E mare Etau itinanikun te berita ao e uota te kananokawaki nakoia ana karo (26:34–35). E kakabwaiaaki Iakobwa iroun Itaaka bwa e na tautaeka iaoia aomata ao iaon te aba aei (27:1–46). Ao Itaaka e katoka iaon Iakobwa ana kakabwaia ni berita Aberaam ao e kanakoa bwa e na kakaea buuna ae kororaoi (28:1–10). E mare Iakobwa ma Rea ao Rakera n te berita (29:1–30).
2. Ngkana ko kabongana te moan Kamwakuran te Iango, ao uota te boora ae uarereke ke te baeki ni baobukoon ke te mwakoro ni uaanikai.
3. Ngkana ko reireiniia te roro n rikirake ke kairake aika tuai n iein, kabongana tabeua kanoan te kauoua n Iango n Angareirei, “Te mare ae eti e moanaki ma te tai ni karekenano ae eeti.”
4. Ngkana iai iroumi tamnei aikai, ao ko kona ni kabonganai tabeua bwa kanoan te reirei:
  - a. “Te Mare n te berita,” aua te miniti kanoana man te *Witeo ae Te O Tetemanti* (53224).
  - b. Rongorongo tabeua mai iroun “Rebeka” ke “Etau ao Iakobwa” mwakoro 1 ao 2 ni birimin te witeo ibukin *Itaaka ao Iakobwa* (53151).
  - c. Tamnein Rebeka n te Mwanibwa (62160).

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran te Iango

Ko na bae n tangiria ni kamanena teuana mai buakon mwakuri ni kakukurei aikai (ke teuana ae bon am kario) ni moana te reirei iai. Rinea te mwakuri ni kakukurei ae moan te tamaraoa ibukiia kaain te kiraati.

1. Kaota te boora ke te baeki ni baobukoon ke te mwakoro ni uanikai, ao titirakinia kaain te kiraati titiraki aikai

- Ngkana ko na karaoa am rinerine imarenan te boora ni baobukoon (ke te mwakoro ni uanikai) ngkai naba, ke te berita ibukin te baobukoon are akea tokina (ke te uanikai) rimwi, ngke ko a tia n ununiki, karikirakea te maiu ae raoiroi, ao n ribanaa te uanikai, tera ae ko na rinea? Ao bukin teraa?

Kabwarabwara bwa ti aki toki ni kaitara ma rinerine imarenan bwaai aika ti kai karekei ngkai naba ke bwaai aika ti riai ni mwakuriia ao n tataninga teutana ibukiia. N tabetai ao ti rinei ake a na anganira te kukurei ke te rau n nano), e ngae ngke te rinerine ni mwakuri ao n tataninga e na kona ni karekei kakabwaia aika mwaiti. Rinean ae ko na karekea am baobukoon (ke te uanikai) ngkai ke imwiina tiaki te iango ae rangi ni kakawaki. E ngae n anne, ao ti bon kaitara ma rinerine riki tabeua ni maiura—n aron babaire bwa antai ao n te tabo raa ae ko na mare iai—te tabo raa ae ko rinea te kukurei ae tawe e kona n totokoi kakabwaiara aika kakukurei ao n teimatoa.

2. Titirakinia kaain te kiraati titiraki aikai:

- Iai te tai teuana ae ko a tia ni kabanea am mwane ke am tai ni karekea te bwai teuana, ao ni kakoaua imwiina bwa e aki materaoi aron are ko a tia ni kabanea iai?

Kaoia kaain te kiraati tabeman bwa a na taekina te tai teuana ngke a tia ni kabane mwane n ae rangi ni bubura ni kaboa te bwai ae aki rangi ni kainnanoia (ko na bae n tangiria n tibwaua am atatai n ae bon oin am kario)

Kabwarabwara bwa e kona n riki te bwai n aron anne ni maiura n tamnei. Man karoakin rinerine aika aki eti, ti kona n iokinibwai kakabwaia ake akea tokiia ibukin bwaai aika aki rangi ni bongana. Ngkana ti maiuakina te etieti, ao ti kona ni karekei kakabwaia ake e a tia Tamara Are i Karawa ni katauraoi ibukira.

Maroroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon kibun taeka aika tabu, maroroakinna bwa a kanga ni kamanenaaki ni maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia namakin ake a kaeti nakon moan tuua ni koroboki aika tabu.

1. E Kamatata Aberaam bonganan te mare n te berita (te mare are akea tokina).

Reirei ao maroroakina Karikani Bwaai 24. Ngkana ko maroroakina bonganan te mare are akea tokina, ao ko na rangi n iangoa raoi aia kanamakin kaain te kiraati ake a tuai ni mare n te tembora ao naake a tuai ni mare aia karo n te tembora.

- E aera Aberaam ngke e rangi ni kamatoa bwa e na mare Itaaka ma te aine ae bon ana koraki ma tiaki man te Canaanites, n te aba are a maeka iai Aberaam ao Itaaka? (e tangiria Aberaam bwa e na mare Itaaka ma ae bon kaain ana onimaki n te aro bwa a aonga ni mareaki n te berita. E riai aio ibukina bwa a aonga berita n ana kakabwaia Aberaam n anganaki ana karaki ke kanoan nako Aberaam.) E aera ngkai e rangi ni kakawaki bwa ti na mare n te berita? (Kabwarabwara, ngkana e riai bwa ni boong aikai, ao taeka n aron, te *mare n te berita, te mare ibukin te maiu are akea tokina*, ao te *mare n te tembora a kabonganaki man aki kona ni bitaki*.)
- Ai maanra te mare n te berita n riki bwa ana tua te Atua? (Bon te otenanti are akea tokina are e a tia n riki bwa ana kaetieti te Uea n te roro teuana ma te roro teuana ngke e moan roko bwaninin te euangkerio n te aonaaba. Atam ma Ewa, ngaia moan aomata ni karekea te otenanti aei.)

- E kanakoa ana toro Aberaam bwa e na kakaea buun Itaaka (Karikani Bwaai 24:4). Tera te bwai ae anaa nanom iroun ana toro Aberaam? (Tara Karikani Bwaai 24. A kona ni kakaokoro reeke ma a kona n iai aia reke n aron aikai, te onimakinaki, teimatoa n onimaki, bwaina te tataro mwaaka, ao te onimaki. E ngae ngke e rangi n abwabwaki te mwananga ma e aki kona n amwarake ni karokoa e tia tabena ibukin nikiran ana rongorongo Aberaam. E tangiria bwa e na anaa Rebeka ao ni kaineti n oki nakon Aberaam, nakon are e na tiku ni ira te katekeraoi inanon te maan ae 10 te bong. Tera ae ti kona n reiakinna mai iroun ana toro Aberaam ni buokiira ni kakoroi mwiokoara ake e a tia n anganira te Uea.
- E na kanga ana toro Aberaam n taekinna bwa e na rangi n nakoraoi ngkana e riki Rebeka bwa buun Itaaka? (Tara Karikani Bwaai 24:15–20, 58. E rangi n akoi Rebeka ao n tauraoi ni kani buokiia aomata nako, n aron are e nooraki n ana itiran ibukiia ana toro Aberaam ao ana kamero. Ko kona naba ni taekinna bwa e kona te kamero n nima te ran ae nakon 30 te kaaran n te bongina, bwa e aonga n ataia Rebeka bwa e na rangi ni kainnanoaki ibukiia 10 kamero. E kukurei nanon naba Rebeka ni kitania ana utu bwa e na mare ma Itaaka, tao bukina ae rangi ni korakora ana onimaki ao e ataia naba bwa bon nanon te Uea bwa e na mare ma Itaaka.)
- Baikara katei aika kakawaki ae ko na tangiria ibukin te bu te mwaane ao te buu te aine? E aera bwa e rangi ni kakawaki katei n tamnei? Tera katei aika ti riai ngaira n tatabemaniira nako ni karekei (e ngae ngke ti tuai ni mare) are e na kona ni karikira bwa bumwaane ao buaine aika tamaroa.
- N ningai te tai ae kona te aomata ni moana ana katauraoi nakon te mare are akea tokina? Tera bwaai tabeua ake a kona ni karaoi ataei ao te roronrikirake ni katauraoia nakon te mare are akea tokina? A kanga kaaro ao ataei tabeman ake a ikawai ni buokia ataei ao te roronrikirake ni katauraoia nakon te mare n te tembora.

E taku Beretitenti Howard W. Hunter: “Ti riai ni babaire ibukin ao n reirei ao ni kamatoa nakoia ara ataei bwa a na mare n ana auti te Uea. Ti riai ni manga kamatoa n ae matoatoa n aron ae ti a tia ni kakaraoia n taai aika nako bwa e rangi ni kakawaki bwa ko mare iaa ao man te kariaia ae ngaa ae kam a tia ni kabaeki iai bwa buu mwaane ao aine ngkami” (inanon Conference Report, Okitobwa 1994, 118; ke *Ensign*, Nobembwa.1994, 88).

2. E kaboa nako karineana ni karimoa Etau nakon Iakobwa.

Reirei ao maroroakina Karikani Bwaai 25:20–34.

- Tera te kaotioti are karekea Rebeka ibukin natina bwebwe mwaane ake e tuai ni bungiaki? (Tara Karikani Bwaai 25:22–23.) E aera ana rongorongo te Uea are kangai “ao e na toro te karimoa iroun te karimwi” bon te kaotioti ae kamimi? (N taainako ao nakoa ni karimoa e anganako te karo nakon te nati te mwaane te karimoa. Karekean te Nakoa Ni Karimoa e nanonaki ikai bwa e na taboro tibwangan te karimoa man kaubwain te utu, ao e na tararua naba te utu ao e na kawakiniia tamana ao tinana imwiin maten Tamana. Te taeka are te “karimoa e na tararua te karimwi” n ana kaotioti te Uea nakon Rebeka e nanonaki ikai bwa te nati are te karimwi e na karekea te Karineaki ni karimoa ao a na riki ana kariki bwa aomata n te berita.)

- Tera ana namakin Etau, natina te mwane ae ikawai riki, ibukin nakoana ni karimoa, ibukin nakoana ni Karimoa nakon te berita are e a tia ni karaoaki imarenan tibuna Aberaam ao te Uea? (Tara Karikani Bwaai 25:29–34. Kukurein nanon Etau n anga nako nakoana ni karimoa ni katoka bakina e kaota aron uarereken nanona ni kabongana nakoana ni karimoa.)
- Ngkai ngaira kaain te Ekaretia, ao ti bane n tau nakon nakoara ni karimoa mai iroun ara karo are i Karawa. Tera kakabwaia ae a kona n reke man nakoara ni karimoa? (A kona n rin bwaai aikai bwa ami reke te mwaaka n te nakoanibonga, kakabwaia man te tembora, otenanti, kaotioti, ao ara kona ni karietataaiki.)
- E na kanga te tabo are ti mare iai n rota ara kona ni karekea te kakabwaia ibukin nakoara ni karimoa? (Ti kona n riki bwa iteran ana berita Aberaam are irekereke ma te kamaiuaki ao te rikirake n akea tokina man karoakin ao kamatoakin berita n te entaunmente n te tembora ao n te mare are akea tokina.)
- A kanga ara taeka ao ara mwakuri ni kaota aron kakawakin nakoara ni karimoa? A na kanga tabeman mai ibuakora ni karaoi kairua ae titebo ma ake e karaoi Etau, n rinei bwai ake a na waekoa ni kukurei iai ngkai, nakon bwaai ake iai bonganaia nakon te maiu are akea tokina?
- Inanon bairean te tia bwaibwai n te berita ae tabu, te Uea e rinea Itaaka iaon tarina are e ikawai riki ae Itimaera (I-Karatia 4:22–23), Iakobwa iaon tarina ae ikawai riki ae Etau, Ioteba iaon tarina ae te ikawai riki Reuben (1 Rognorongo 5:1–2), ao Eberaim iaon tarina ae ikawai riki ae Manate (Karikani Bwaai 48:17–20). Tera te bwai ae tuangira bwa ti na karoia bwa ti aonga ni kona n tau nakon ana wewete te Atua ao ana kakabwaia?

3. E mare Iakobwa ma Rea ao Rakera n te berita, ao e reiti nako ana berita Aberaam.

Reirei ao maroroakina Karikani Bwaai 26–29.

- Baikara bwaai aika kakawaki ae tuangira Etau man rineakin buuna? (Tara Karikani Bwaai 26:34–35; 28:6–9.) Tera ae ti kona n reiakinna mairoun Iakobwa man ana kekeiaki ni kani mare n te berita? Teuana te bwai ae ti kona n reiakinna bwa te mare n te tembora e rangi ni kakawaki nakon Iakobwa. E karoa te mwananga ae rangi n abwabwaki ni kakaea te aine ae rangi n onimaki ae na mare ma ngaia. Imwin anne ao e mwakuri ibukin Raban n te maan ae itiua te ririki imwain ae mare ma Rakera ao n teimatoa ni mwakuri ma ngaia imwiina.) Ti na kanga ni kaotia bwa te mare n te berita bon te bwai ae rangi ni kakawaki nakoira?

E taekina te utu teuana Beretitenti Gordon B. Hinckley are a kaaina te Ekaretia i Australia ao a kaboi nako aia bwai n te aro bwa a aonga ni kona ni mwananga nako New Zealand ao ni kabaeaki ma aia utu. E taetae te karo n te utu aei ao e taku “Ti aki kona ni kaboa nakora [nakon te tembora]. Ara bwai n te aonaaba aei bon te kaa ae e a rangi ni mane, bwain ara auti, ao ara bwai n amwarake. I taku nakoia au utu, ‘Ti aki kona n ae ti na *aki* nako. Ngkana e na anganai te Uea te korakora, I kona ni mwakuri ao ni karekea te mwane ae tau ibukin te kaa riki tewaana ao bwain te auti ao bwai n amwarake, ma ngkana I kabuaia naake a tatangiraki irou, ao N na manga riki ni kainanano n te maiu aei ao n te maiu are akea tokina’ ” (Ti na riki bwa katoto [1981], 138).

- Imwin are a tia ni mare n te tembora uoman aomata, tera ae a na riai ni karaopia ni kakoaua bwa e a tia n reke irouia te koaua ibukin te mare are akea tokina? E na kanga te buu te mwane ao te buu te aine ni kateimatoa ao ni katamaroa aia mare n te aro bwa a na kakoroaki nanon berita ao kakabwaia ake a tia ni karaoaki n te tembora? (Ko na bae n tangiria ni kaoia kaain te kiraati n tibwaua te katoto teuana are a tia ni karaoia buuia ke aia karo ibukin karekean tamnein tiretio nakon aia mare.)

Kabaneana

Katuruturua bonganan te mare n te berita ao te kororaoi ibukin kakabwaia n te nakoa ni karimoa. Kataia kaain te kiraati bwa a na karaoi aia rinerine aika tamaroa man aki kaboinako kakabwaia ake akea tokia ibukin te kukurei ao karauan nanom ae aki teimaan.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa iteran te reirei..

1. E rineaki Rebeka bwa buun Itaaka

Koroi kiibu aikai mani Karikani Bwaai 24 iaon te beebea ae onoti ao aanga teuana ke e mwaiti riki nakoia kaain te kiraati. Tuangia kaain te kiraati bwa a na kabonganai koroboki aika tabu ni kakaea bwa antai ae karaoa te rongorongo ao n te kibu raa ae a koreaki iai kiibu aikai. Ngkana a tia kaain te kiraati, ao maroroakina te rongorongo ao booki ake a karaoaki mai iai. Taekina aron bonganan te mare n te berita, te onimaki ao te ongotaeka iroun ana toro Aberaam, ao anuan maiun Rebeka are e a tia ni karikia bwa te rinerine ae raoiroi ibukin te rao nakon te maiu are akea tokina.

- a. "Ko na tai anaa buun natiu te mwaane mai irouia naati aine aika kaain Kanaan."
- b. "Ko na nako nakon abau, ao nakoia au buu, ao n anaa iai buun natiu te mwaane."
- c. "Te Uea are Atuaia kaain karawa . . . e na kanakoa ana anera imwaaim."
- d. "N na ataia ikanne bwa ko a tia ni kaota te akoi nakon au mwatita."
- e. "N na karekea te ran ibukiia naba am kamero, ni karokoa a tia ni mooi."
- f. "Ngai natin Betuera te aine are natin Mika te mwaane, are bungia rinanon Naora."
- g. "Bwa e na kakabwaiaaki te Uea ae te Atua [are] kairai nakon ana auti tarin au mwatita."
- h. "Ao e taku nakoio, mooi ngkami ni kauoman, ao N na karekea naba te ran ibukiia am kamero: ao e na ti tebo ma te aine are a tia n rineia Uea bwa buun natin au mwatita te mwane."
- i. "Ao ngkai ngkana ko karaoa ae raoiroi ao ni koaua ma au mwatita, tuangai: ao ngkana e aki, tuangai."
- j. "Nooria, Rebeka e mena imwaaim, ana neienne, ao naako, ao karikia bwa buun buun natin am mwatita te mwane, n aron are e a tia n taekinna te Uea."
- k. "N na nako."
- l. "Ngkoe ae mwaanera, bwa e na riki bwa tinaia ngaa ni mirion."

Reeke: a-Aberaam (v. 3); b-Aberaam (v. 4); c-Aberaam (v. 7); d-te toro (v. 14); e-Rebeka (v. 19); f-Rebeka (v. 24); g-te toro (v. 27); h-te toro (v. 44); i-te toro (v. 49); j-Rabwan Betuera (v. 51); k-Rebeka (v. 58); l-Ana utu Rebeka (v. 60).

2. "Te Mare Ae Eeti e moa man te boon taeka ae Eeti "

- A tuangaki Itaaka ao Iakobwa irouia aia karo bwa a na mare ma aine aika ti tebo aia onimaki ma ngaia. E uota te nanokawaki ae korakora Etau nakoia ana karo man marea kina ma buuna aika aki kakoaua Atuan Aberaam. E aera e rangi ni kakawaki bwa ti na marea ki ma te aomata ae ti tebo ara onimaki ma ngaia?

E anga te reirei aei Beretitenti Spencer W. Kimball: "Bwauro e tuangia kaain Korinto, 'Kam na tai reitaki buaka ma akana a aki Kiritian . . . ' Tao e tangiria Bauro n taraia bwa kakaokoro n te Ekaretia bon kaokoro aika a rangi ni kakawaki. E kakoauaki bwa kakaokoro n aaro e rangi ni karika te itabarara. Te kakaonimaki nakon te Ekaretia ao te kakaonimaki nakon te utu a boni bane ni kaaitara. Maiuia ataei a rangi ni kananokawaki. E kona te aomata ae tiaki kaain te Ekaretia n rangi ni wanawana, reiakinaki raoi mani kan taraaki, ao teuanne ke neienne e bon rangi ni kamaiu naba kateina, ma ngkai akea ana onimaki ae kinaaki, ao te kanganga e tei imwaiia ibukin te mare. Iai nakoraoia n itera tabeua, ma te tua e matoatoa ao n tokina bon te kananokawaki" (*The Miracle of Forgiveness* [1969], 240).

- Tera ae ko kona ni karoia ni kakoaua bwa te aomata are ko na mare ma ngaia bon te aomata are ko kona ni mare ma ngaia n te mare are akea tokina? E na kanga aron am reitaki ma am iraorao n roota maium ni kabane ao n te maiu are akea tokina?

E reitia Beretitenti Kimball ma n taku: "E matata raoi, bwa te mare ae eeti e moanaki man te kareke nano ae riai. N aron ae ataaki ao e na mare te aomata ma temanna ae rangi n . . . tataneiai ma ngaia. Ngaia are, te kauring aei e roko ma n katuruturua. Tai kataia ni karekea am tai ni karekenano ma ae tiaki kaain te Ekaretia, ke kaain te Ekaretia aika aki reireinaki raoi ao akea aia onimaki. E na kona n taku te aine, 'O, I aki nanonna bwa N na mare ma te aomata aei. Bon ti te maroro ni "manikangare ". ' Ma ko na bon aki kona ni kaitara te tai are ko a tangira iai ma temanna ae na bon aki kona ni butimwaea te euangkerio. E koaua, e rangi ni uarereke te betienti ae a tia ni bwabetitoaki imwiin mareia ma kaain te Ekaretia. . . . A bon kakabwaiakaki. . . . Ma angii a aki kaaina te Ekaretia ao . . . te untaba, te aki nakoraoi ao te raure e mwakena angii aia tai inanon aia mare" (*The Miracle of Forgiveness*, 241–42).

3. E anga te kaotioti te Atua nakoia aine ao nakoia naba mwaane

Angiin rongorongo man koroboki aika tabu a taekinaki iai aron reitakin te Atua ma Mataniwiin te nakoanibonga, ake mwaane. Ma e kakoauaki bwa ni Karikani Bwaai 25:22–23 ao e kaotaki ikai rongorongan te Atua ngke e anga te kaotioti nakon te aine.

Ni kaineti ma ana tataro Rebeka, E taku Unimwaane Bruce R. McConkie: "I kona ngkai n anaa ara bakatibu ae rangi ni kinaaki, Rebeka, bwa te banna ni katooto ibukin bwaai aika a kona natina aika aine n te Ekaretia ni karoai ni boong aikai?"

. . . Ngke e reke n te kanganga Rebeka ao ni kainnanoa te kairiiri mairoun te Atua e uotaarake te kanganga aei nakon te Uea, ao e kaeka n taetae nakoina. E anga te kaotioti te Uea nakoia aine aika tataro nakoina ma te onimaki " (inanon Conference Report, Maungatabu n Aonon Tahiti 1976, 16).

- A na kanga mwaane ao aine n reitaki ni katauraoia ni karekea te kaotioti?

4. Ana kaotioti Iakobwa ibukin te kaintamarake are rota karawa

- Ngke e tabe Iakobwa ni mwananga mai Kanaan nakon abaia ana bakatibu ni kakaea buuna ao ni birinako man unin Etau, e tiku ni motirawa n te tairiki anne ao e mii n te mii ae rangi ni kamimi (Karikani Bwaai 28:10–19). Tera ae noria Iakobwa n te mii aei? Tera te kakabwaia ae a tia te Uea ni berita iai? (Tara Karikani Bwaai 28:13–15. Aikai kakabwaia man ana berita Aberaam, are e kabouaki ma Iakoba n te kaotioti aei; tara te reirei 7.) Tera ae kanikinaea te kaintamwarake?

E taku Unimwaane Marion G. Romney ibukin te mii aei: "E tibwa ataa Iakobwa bwa te berita are e karaopia ma te Uea . . . bon te kaintamwarake are e riai ngaia n tamwarakeia n te aro bwa e na karekei kakabwaia ake a tia ni beritanaki—berita ake a na kona ni karinna i karawa ao n reitaki ma te Uea " ("Tembora—Te Mataroa Nako Karawa," *Ensign*, Maati. 1971, 16).

“N Na Iranonna Ni Karaoa Te Buakaka Ae Korakora Aei?”

Karikani Bwaai 34; 37-39

Kaantaninga

E na buokiia kaain te kiraati (1) n reireiniia bwa a na kanga ni karaoi atatai ni kabane ao aroaro ni kabane a bane ni ibuobuoki ni karika te raoiroi ao (2) kakorakorai mwiokoia n ongeaba nakon ana kainibaire te Uea ibukin te wene ni bure ae riai.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aikai:

- Karikani Bwaai 37. Iotebwa, te katengaun ma temanna n nati ni mwaane iroun Iakobwa, e ribaaki irouia tarina ao karbonakoaki bwa te kaunga.
- Karikani Bwaai 39. E tokanikai Iotebwa man te toronaki ma e kabureaki ibukina bwa e kuneaki ni karaoa te mwakuri ae aki raoiroi (39:1-20). Ao te tia kawakinia buure e angan Iotebwa te mwiokoaki iaoia bure (39:21-23).
- Karikani Bwaai 34:1-12; 35:22; 38:1-30. Te bure mani mwakuri aika aki raoiroi, iai mwiina ae aki raoiroi nakon ana utu Iakobwa—Rina, natina te aine (34:1-12); Reuben, ana karimoa te mwaane (35:22); ao Iuta, temanna ma ibuakoia natina mwaane (38:1-30).

2. Reitan te wareware: Karikani Bwaai 34:13-31.

3. Ngkana a tauraoi bwaai n reirei ibukin te taratara ao te kakauongo aikai iroumi, ao kam bae n tangiria ni kani kabonganai tabeua mai iai bwa mwakoron kanoan te reirei:

- Te mwakoro n taeka ae kimototo man “The Dreamer” ke “Joseph Interprets Pharaoh’s Dream,” mwakoro 1 ao 2 man te *Joseph and His Brothers* videocassette (53152).
- Tamnein Iotebwa E Kaboaki Nako Irouia Tarina (62525; Te Kete Ibukin Tamnein Te Euangkerio 109) ao Iotebwa E Rawa Iroun Buun Botibwara (62548; Te Kete Ibukin Tamnein Te Euangkerio 110).

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran te Iango

Ko na bae n tangiria ni kabongana te mwakuri ni kakukurei aei (ke teuana man oin am kario) ni moana te reirei iai.

Tuangia kain te kiraati bwa a na aran tabeua tamnei, kamataku man te terewition, booki, ke maekatiin aika rangi n ataaki n am tabo.

- Tera te kainibaire ibukin te wene ni bure ae riai, ae a tia ni kaotaki man taabo ni kamataku aika rangi ni kinaaki? A kanga kainibaire aikai ni kaokoro ma ana kainibaire te Uea n aron are ti a tia n reiakinaki iai man koroboki aika tabu ao mai irouia ara mataniwi n te Ekaretia?

Kabwarabwara bwa katei aika bubuaka n te aonaaba aei a rangi ni kaokoro ma kainibaire ake e a tia ni karekei te Uea. Ngkai Kainibairen te botanaomata a kona ni bilitaki, ma ana Kainibaire te Uea a aki bilitaki.

E maroroakinaki n te reirei aei ana atatai te temanna te mwaane ae ira ana Kainibaire te Uea ibukin aroaro aika raraoi ao are temanna e aki iria. E maroroakinaki naba n te reirei aei mwiin bwaai aika riki man irakin ao aki irakin ana kainibaire te Uea.

Maroroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon kibun taeka man koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga ni kaeti nakon maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tua ni koroboki aika tabu.

1. E kaboakinakao Iotebwa bwa tetoro irouia tarina

Angareirei ao maroroakina Karikani Bwaai 37.

Ao Iakobwa e mare ma Rea ao Rakera, natin mwanen tinana are Rabwan, ao e mare naba ma ana toro aine, Tirebwa ao Birea. A bungiaki tengaun ma uoman naati mwaane irouia buun Iakobwa, are e a moanaki naba ikai aia baronga Iteraera ake Tengaun ma uabaronga (ao te Uea e bita aran Iakoba nakon Iteraera; Tara Karikani Bwaai 32:28). Natin Iakobwa are te katengaun ma temanna bon Iotebwa; ngkai ngaia bon aia karimoa Iakobwa ao Rakera, ao e a karekea te nakoa ni karimoa Iotebwa ngke, Reuben ana karimoa Iakobwa ao Rea, e kabua tibwangana ni karimoa rinanon te aki kokoaua (1 Rongorongo 5:1–2).

- E aera ngkai tarin Iotebwa a bakantang irouna? (Tara Karikani Bwaai 37:3–8.) E na kanga arom ngkana kaain am utu a ribaiko ke a karekea te tibwanga ae raoiroi riki nakoim? Ti na kanga n totokoi iango ni kairiribai ao n un nakoia kaain am utu ke raoraom?
- Tera aron Iotebwa ngke e tuangaki ioun tamana bwa e na nako Tekem n noria bwa a uara tarina? (Tara Karikani Bwaai 37:13–14. Ko na ataia bwa raroan Tekem bon 45 te maire.) Tera te bwai ae karaoria Iotebwa ngke e aki kuneia tarina i Tekem? (Tara Karikani Bwaai 37:15–17. Ko na ataia bwa raroan Dothan e nakon manga 12 riki te maire.) Tera ae ti kona n reiakinna mai ioun Iotebwa man te mwakuri aei? (A kona reeke n aron ae kangai bwa e rangi ni bwaina te karinerine nakon tamana ao n teimatoa ni karaoa nanon tamana.)
- Tera te mwakuri ae buakaka ae a karaoria tarin Iotebwa ngke e a roko Iotebwa n te rereua are a kamwarakeia iai tiibu? (Tara Karikani Bwaai 37:12–18.) A kanga ana iango Reuben ao Iuta ibukin kamaiuakin Iotebwa? (Tara Karikani Bwaai 37:21–22, 26–27.) Tera ae a karaoria taari akekei nakon Iotebwa irarikin are a na kamatea? (Tara Karikani Bwaai 37:28, 31–33.)

2. E rawa Iotebwa ni “bure n ekanako Te Atua.”

Angareirei ao maroroakina Karikani bwaai 39.

- E kanga te Uea ni kakabwaia Iotebwa imwiin are e kabokinako bwa te toro? (Tara Karikani Bwaai 39:1–4.) E aera Botibwa, ana tia mwakuri n te aobiti Bwarao ae rangi ni korakora e katuka te onimakinaki ioun te toro ae Iotebwa? (Tara Karikani Bwaai 39:5–6.)

- Tera ae karaoaia Iotebwa ngke e kataia buun Botibwa n ana nanona bwa e na wene ma ngaia? (Tara Karikani Bwaai 39:11–12. Kamataata bwa n te tai anne ao Iotebwa e kamwawaa man te mwakuri ni kabwakabwaka anne.) Ti na kanga n ira ana katoto Iotebwa ngkana ti kataaki?
- Tera te anga are na kona ni kamaeua iai Iotebwa ngke arona bwa e kariaia ana iango ni kabwakabwaka buun Botibwa? Tera te anga are a na kona ni karaoaia aomata n taai aikai ni kamaeuia man iango aika kammaira? Bukin tera ngkai aanga ni kamaeu aikai tiaki raoi koaua?
- E kanga Iotebwa ni katuaeaki ngke e karaoa ae raoiroi ngke e kawaria buun Botibwa? (Tara Karikani Bwaai 39:12–20. E moan riki bwa te tia tarataraa ana auti Botibwa nakon te kabureaki.) A kanga tabeman aomata n tabeakinia aomata ake a raoiroi n te aonaaba n taai aikai? (A kona ni kakaokoro taian reke. N tabetai ao tabeman aomata ake a raoiroi a taraaki bwa kanga nanobaba ao man aki tabeakinaki, ma a boni karineaki n taai nako.) Ko na bae n tangiria ni kan maroroakina katikitikin te aonaaba nakon mwakuri aika bubuaka n aron ae a kaitara ma ngaai iai ngkai kairake ao ana kanga kairake aikai n tokanikai iaon te katikitiki aei.
- E kamataataki ni koroboki aika tabu bwa ngke e kainaki Iotebwa n te autinikaikain ao te Uea e memena irouna (Karikani bwaai 39:21–23). Tera te bwai ae kaotaki ikai ibukin Iotebwa? (E teimatoa n onimaki nakon are e na titiraki ke ni bukina te Atua ibukin te kabureaki are e reke man karaaoan ae raoiroi.) Tera ae ti kona n reireiniira iai iroun Iotebwa ibukin bitakin namakin aika bubuaka ao aroaro nako nakon aika raraoi? (Ko na bae n tangiria ni kan wareka I-Rom 8:28 inanon tain te marooro aei.)

E kamataata Unimwaane Hartman Rector Jr. : “[Te] konabwai ni biti bwaai ni kabane nakon te raoiroi bon te katei ae raoiroi. E taraa n ae n taainako ao e kona ni karaoa aei Tamara Are i Karawa. E ngae ngke a rangi ni buakaka bwaai ni kabane, a riki bwa bwaai n tokanikai iroun te Uea. E ngae ngke Iotebwa, te toro man aki tau ni karekei koaua aikai, ma e bon teimatoa n onimaki nakon te Uea ao n teimatoa ni maeuakin tuua ao ni karaoi mwakuri aika rangi n tamara ibukin bwaai ake a na akea onimakinana iai. Aomata n aron aikai a bon aki kona ni konaki” (inanon te Conference Report, Okitobwa 1972, 170; ke *Ensign*, Tianuare 1973, 130).

3. A karaoi buure aika rangi ni kakaiaiki Tekem, Reuben, ao Iuta.

Reirei ao maroroakina Karikani Bwaai 34:1–12; 35:22; ao 38:1–30. Tai rangi ni kabanebuaka am tai ni maroroakin aia bure mwaane aikai; kabonganai bwa kabotau nakon ana kakaonimaki Iotebwa.

- Kabwarabwara bwa tiaki ni kabane ana utu ma raoraon Iotebwa ake a rangi n ninikoria n aron Iotebwa ngke e kaitara ma te kataaki. Tera aroia Tekem, Reuben, ao Iuta ni kaitaraa te kataaki n te wenenibure aei?
- Tara te taetae are ni Karikani Bwaai 34:3 are e kabwarabwara ana namakin Tekem nakon Rina: “Ao rabwatan teuarei e nimta Rina . . . ao e tangira te teinnaine arei.” E aera te kabwarabwara aei e aki boraoi ma ana mwakuri Tekem? (Ngke arona bwa Tekem e tagnira raoi Rina, ao e na bon kaman aki kamwaraea te aine arei. Buokia ni kaotia nakoia kaain te kiraati bwa aomata a tangira kamaeuakiia “Ti bane n tangira” ni katamaroai mwakuri aika buakaka,

ma aomata ake a tangiria ni koaua i bon irouia a na aki karika te kaairua ao te karawawataaki ni katoki nanoia ni baika a tangiri rabwataia. Katei ake a karika te nano n aki kan tataro, a karikia aomata bwa a na aki kororaoi n rin n te tembora, ke utu aika maenako e aki kateimatoaki man te tangira.)

- Ngke e kakabwaiaia natina Iakobwa n tatabemaniaa nako n tokin maiuna, ao e okiri katein Reuben aika aki raoiroi n riaoan te tua ao e kabwarabwara taekan Reuben bwa ti tebo ma “te ran ae aki tiku n arona” (Karikani Bwaai 49:3–4). E kanga te kabotau aei ni kakoauaki bwa e eti? Tera ae taekinna Iakobwa nakon Reuben ibukin te bwai ae na riki ngkana e teimatoa n riki bwa “ te ran ae aki tiku n arona?
- Kabotaua boon te bwai are karaoia Iotebwa ngke e karaoa ae raoiroi ma boon te bwai are e karaoia Reuben ngke e karaoa te mwakuri ae buakaka. Tera ae kabua Reuben ibukin ana mwakuri ae buakaka? (Tara 1 Rongorongo 5:1–2.) Tera rekenikai n tamnei ao n rabwata ake a kona n reke man te wenenenibure n te bong aei? E aera te Uea e rangi ni kaokiokia bwa e rangi ni kakawaki bwa ti na bwabwaina te itiaki?
- A tia mataniwi n te Ekaretia n reirei bwa te karinerine nakon ana tua te Atua bon ngaia te kainaomataaki ni koaua. Ti kanga n noora aei man maiun Iotebwa? E kanga te aki ongeaaba ni karika te aki kainaomataaki ibukin Tekem, Reuben, ao Iuta? E kanga rineakin kawakinan taian tua ni kainaomataira riki nakon rinean are ti na urui? (Tara Ioane 8:31–36.)

Kabaneana

Ko na kakoaua bwa man ana ibuobuoki te Uea, ao a kona ni mwakuri ara atatai ao kateira ni karaoa te raoiroi. Ko na kakoaua naba aron bonganen teimatoam n itiaki n am iango ao n am mwakuri. Kaewenakoia kaain te kiraati bwa a na noori raoiroin ke buakakan taian tamnei, maekatiin, ao tamnei riki tabeua ao kabonganai ti ake a kaeti ma ana Kainibaire te Uea ibukin te wene ni bure ae itiaki. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na uringnga n tainako ana kakaonimaki Iotebwa ni karinea tuan te itiaki.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa iteran te reirei.

1. Betaera—ana auti Te Atua

- Ngke e tabe ni mwananga Iakobwa mai Kanaan nakon abαιa ana bakatibu, ao e tiku ni motirawa n te tairiki anne ao e miia te kaintamwarake are e roota karawa (Karikani Bwaai 28:10–19; Tara te kaaua n iango n angareirei ae reirei 10). E arana te tabo aei Iakobwa bwa *Betaera*, are nanona “ana auti te Atua” (Karikani Bwaai 28:19; Tara tebukinibaa 19a). Te tabo raa ae titebo arana ma ngaia n te bong aei? (Te tembora, are e a aranaki bwa ana auti te Uea.)

E taku te Unimwaane ae Marion G. Romney, “A kaeineti nakoira Tembora ni kabane ao Betaera e kaeineti nakon Iakobwa” (“Temples—The Gates to Heaven,” *Ensign*, Maati 1971, 16).

- Ni Karikani Bwaai 35:1–15, E anaia ana utu Iakobwa rikaaki nakon te tabo ae tabu aei. Tera te bwai ae tuangia ana utu Iakobwa bwa a na karaoia bwa a na

katauraoia n oki nako Betaera, ana “Auti te Atua”? (Tara Karikani Bwaai 35:2.) A kanga bwaai aikai ni kabotauaki ma te katauraoi ibukin nakora nakon ana auti te Uea? Baikara “atua aika kamimi” aika kona ni mena ibuakora?

E taku Beretitenti Spencer W. Kimball:

“E a tia te Uea ni kakabwaiaria bwa aomata ngaira aika totokanikai iaoia aomata ni kabane n taai aika tia n nako. Bwaai n ibuobuoki ake a tia ni katukaki inanon mwakara a rangi n tamaroa, ao ni bongana ibukin ara mwakuri n te aonaaba aei. Ma I raraoma bwa a mwaiti mai buakora aika tia ni kaonrakeaki ni kaubwain te aonaaba aei n aron taian tiibu, kaa, te aba ke am bwai, ao auti ni kawakin oin ara bwai ake ti a moanna n taromauri kaanga atua aika kewe, ao mwaakaia iaora. Iai riki ara bwai aika tamaroa nakon are ti kona n tei iai iaon are bon ara onimaki? . . .

“E ngae ngke ti kukurei ni kaitiakan rabwatara n aron ae boou, ao ara kona ni iangoia bwa ti karekea rabakaun te aonaaba ae akea te aomata ae a tia ni karekea n taai aika a tia n nako —e ngae ngke bwaai aikai, ao ngaira ni kabane, bon aomata ake a taromauri boua n anti—te katei are e rangi n riribaki iroun te Uea” (“The False Gods We Worship,” *Ensign*, Tuun 1976, 4, 6).

- Ti na kanga “ni katinanikui atua[ra] aika a aki ataaki aroia . . . ao ni kaitiakaki” ao ni kororaoi n rin n te tembora? (Tara Karikani Bwaai 35:2; Taian Areru 24:3–4; 2 I-Korinto 7:1; Moronai 10:30, 32.)

2. A manga kaitiboaki Iakobwa ao Etau

- N okina nako Kanaan, ao e ataia Iakobwa ae na manga kaaitibo riki ma tarina are Etau (Karikani Bwaai 32:3–23; 33:1–17). E aera e maku Iakobwa n nora Etau? (Tara Karikani Bwaai 32:11.) E kanga Iakobwa ni katauraoia ni kaaitibo ma Etau? (Tara Karikani Bwaai 32:13–20.) E kanga aron Etau ngke e a manga kaaitibo riki? (Tara Karikani Bwaai 33:4, 8–11.) Tera ae ti kona n reiakinna mai iroun Iakobwa ao Etau ibukin katokan te kanganga n te utu?

3. Buu N Raka n taai n te O Tetemanti

Ni Karikani Bwaai 35:22, Birea, bon ngaia temanna ana tia mwakuri Rakera, e atongaki bwa buun Iakobwa n raka. E katauraoi kabwarabwara aikai Unimwaane Bruce R. McConkie ibukin kabonganaan te taeka ae te *buu n raka* n te O Tetemanti:

“Ni kabane rinanon nako rongorongan ana mwakuri te Atua ma ana aomata, n ikotaki ma ake n ana auti Iteraera, n taai akekei ao kauoman ni buu aika tia ni mareaki n te tua ao te mare n te berita ibukin ngkai ao te tai are akea tokina ao . . . N taai akekei ao a atongaki *Kauoman kauaei baabana*, bwa buu ake akea raoi nneia ke aia eti n aron are kakaraoaki n taai akekei nakon are te buu ni koaua ” (*Mormon Doctrine*, 2nd ed. [1966], 154).

“N Na Kakariki N Te Aba Ae I Karawawataaki Iai”

Reirei
12

Karikani Bwaai 40–45

Kaantaninga

E na buokia kaain te kiraati bwa a na oota bwa ngkana ti onimaki ao n ongeaba, ao Te Atua e na katabui rawawata ibukin ara raoiroi.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aika imwiina:

- a. Karikani Bwaai 40–41. N te umwanikaikain, ao Iotebwa e kabwara raoi nanon miin ana toro Barao. E kabwara naba nanon miin Barao are ibukin kaao ao koon. E riki Ioteba bwa te tia tautaeka iaon Aikubita iaan ana babaire Barao ao e katauraoia aomata ibukin rokon te rongo.
  - b. Karikani Bwaai 42–45. E kanakoia Iakobwa natina mwaane nako Aikubita te kauoua n tai bwa a na kaboo wiita. E kaotia Iotebwa nakoia tarina ao e kabwarai aia bure ao a bane ni kimwareirei.
2. Reitan te wareware: 2 Nibwaai 2:2; Tua ma Berita 64:8–11; 122:5–9.
  3. Ko na bae n tangiria n titirakina temanna kaain te kirati bwa e na katauraoia n anga te rongorongo ae kimototo man Karikani Bwaai 42–43.
  4. Ko na bae n tangiria ni kaoti kabwarabwara aika kimototo man “Joseph’s Brothers” or “Reconciliation,” parts 3 and 4 of the *Joseph and His Brothers* videocassette (53152), bwa mwakoron kanoan te reirei.

Katautuan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran te Iango

Ko na bae n tangiria ni kabongana te mwakuri ni kakukurei aei (ke teuana man oin am kario) ni moana am reirei.

Titirakinia kaain te kiraati, bwa a na iangoia bwa aongkoa a tia ni mate ao a roko n te aba n tamnei ao a manga rinanoi aia atatai n maiu ae mamate. Kabwarabwara bwa ko na titirakinia aua titiraki ni buokia ni iangoia bwa a kanga kanganga n roota aron maeuia. Imwiin titirakinaia aua te titiraki, kaoia kaain te kiraati bwa a na anga aia kaeka iaon te titiraki are a bon tangiria.

- Baikara kataaki tabeua aika ko a tia ni kaitaraki iai n te maiu aei?
- Baikara reirei aika ko a tia n reiakin mani kangangan te maiu aei?
- Ngkana ko kona ni katamaroa maeum, tera ae ko na bitia man aron mwakurian kataakim?
- Ko kanga ni kona ni karekea ae tamara riki man am atatai ni maium?

Kabwarabwara bwa te reirei aei ibukin Iotebwa, natin Iakobwa, bwa e kanga ni kakaonimaki ao n ongeaba inanon kanganga aika korakora.

Maroroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei man koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon tuua man koroboki aika tabu.

**1. E kabwarabwara Iotebwa nanon miin te tia touati, te tia kariki, ao Barao.
Barao e karaoa Iotebwa bwa e na tautaeka iaon Aikubita.**

Reirei ao maroroakina Karikani Bwaai 40–41.

Anganiia kaain te kiraati bwa a na rinanon reirei ake mai imwaina man taekin tabeua kangaanga ake e rinanona Iotebwa inanon maiuna ngkoa (Karikani Bwaai 37; 39). Ko na bae n tangira ni kan koroi aia reke kaain te kiraati iaon te burakibooti. A kona reeve n ikotaki ma aikai:

- a. E ribaaki irouia tarina (Karikani Bwaai 37:4).
  - b. A iangoa tiringana tarina, ma a manga kaboa nako bwa te toro n oneamwiin are a na tiringnga (Karikani Bwaai 37:18–28).
  - c. E aki riai karinana n te umwanikaikain, imwiin rawana ni karaoa te bure (Karikani Bwaai 39:20).
- E kanga Iotebwa ni kaitarai ana kanganga? E kanga te Uea ni kakabwaia Iotebwa mani karaoan te etieti inanon tain te kanganga?
  - E raonaki Iotebwa irouia ana touati ao ana tia kariki Barao, ake a tia ni uaia ni mii n te mii are a aki ata nanona. Ngke e kabwara nanon miin te tia kariki Iotebwa, tera are butia te touati imwiina? (Tara Karikani Bwaai 40:14–15.) Tera are riki nakon te touati ngke e kaotinakoaki man te umwanikaikain? (Tara Karikani Bwaai 40:21, 23.) Bukin tera ngkai e a manga kataaki riki Iotebwa? (Tara Karikani Bwaai 41:1, 14. E tiku inanon te umwanikaikain inanon uoua riki te ririki.)
  - E aera ngkai e a tibwa kaotinakoaki Iotebwa? (Tara Karikani Bwaai 41:1, 8–15.) Tera ana kaeka Iotebwa ngke e taku Bwarao, bwa e ongo ae Iotebwa e kona ni kabwarai nanoni mii? (Tara Karikani Bwaai 41:16.) Ti na kanga n angan te Uea ara karabwarabwa ibukin ara tarena ao bwain tangira? (Ti kona ni kabonganai ibukin neboan te Atua ke ni kakabwaiaia tabemwaang, ma tiaki ibukin kamoamoakira.)
  - Tera ae miia Barao? (Tara Karikanibwaai 41:1–7; 17–24.) Tera kabwarabwaran nanon miin Barao? (Tara Karikani Bwaai 41:25–32.) Imwin are e anga te kabwarabwara Iotebwa, tera ae iangoia bwa e na karaoia Bwarao? (Tara Karikani Bwaai 41:33–36; Tara naba te kauoua n iango n anga reirei tabeua.) Tera ana kaeka Bwarao nakon ana iango Iotebwa ni katauraoi ibukin te rongo? (Tara Karikani Bwaai 41:37–43.)

2. E kaotia Iotebwa nakoia tarina ao e kabwarai aia bure.

Reirei ao maroroakina Karikani Bwaai 42–45. Ko bae n tangiria ni kan tuanga ataein te kiraati are e a tia ni katabeaki bwa e na kakimototoa Karikani Bwaai 42–43.

- E aera ngkai a nako tarin Iotebwa nako Aikubita n te moantai? (Tara Karikani Bwaai 42:1–3.) E aera ngkai a okirikaki nako Aikubita te kauoua n tai? (Tara Karikani Bwaai 42:33–34; 43:2.) E aera Iakobwa e aki tangira Beniamina bwa e na nako ma tarina nako Aikubta? (Tara Karikani Bwaai 42:36, 38.) E aera

imwiina e a manga kariaia Beniamina bwa e na nako? (Tara Karikani Bwaai 43:3–5, 11–14.)

- Ni kanakoan Beniamina nako Aikubita ma tarina, e makinna Iakobwa bwa e na manga bua riki natina te mwaane (Karikani Bwaai 42:36). E kanga te Uea ni bita te rawawata aei nakon te kakabwaia ibukin Iakobwa?
- Ngke te ataeinimwaane Iotebwa, iai miina are e a kaman taekinna bwa rimwi ao a na bobaraki tarina ni karinea (Karikani Bwaai 37:5–11.) E na kanga ni koro nanon te mii aei? (Tara Karikani Bwaai 42:6; 43:26–28.) E kanga nanon te mii, aei are a taku tarina n aia iango bwa e na karekea te kanganga nakoia, e na bitaki nakon te kakabwaia?
- E raka iaon 20 te ririki imwiin are a kabonakoa Iotebwa bwa te kaaunga, ao a bon tiku naba tarina n raraoma ibukin te mwakuri are a karaoia (Karikani Bwaai 42:21.) E kanga te raraoma ni buokira ni kakorakoraira inanon maiura? E na kanga naba ni karekeira n te kanganga? E na kanga te rairannano ae bwanin n roota ara namakin ibukin ara bure? (Tara Enoti 1:4–6.)
- E kanga Iuta are tarin Iotebwa ni kaotia bwa e a tia n riki te aomata ae akoi riki man te kabanea n tai are e noora iai Iotebwa? (Tara Karikanibwaai 44:18, 30–34. Kauringia kaain te kiraati bwa bon ana iango Iuta bwa e na kabonakoaki Ioebwa bwa te kaunga.)
- Bukin tera ko taku bwa tarin Iotebwa a raraoma ngke e kaotia Iotebwa nakoia? (Tara Karikani Bwaai 45:1–3.) E kanga Iotebwa ni kaotia nakoia tarina bwa e a kabwarai aia bure? (Tara Karikani Bwaai 45:4–11, 14–15.) Ko na kanga n taku bwa ana kabwarabure Iotebwa e buokia tarina ni karikirakea maiuia n tamnei?
- Tera ae tuangira te aonaaba bwa ti na karaoia ngkana te aomata e karaoa te bure nakoim, n aron tarin Iotebwa ngke a karaoia nakoina? Tera ae tuangira te Uea bwa ti na karaoia? (Tara D&C 64:8–11.) Ko na kanga ni kakabwaiakaki ngkana ko nanoangaia tabeman ake a tia ni bainikirini ngkami? Ti na kanga ni karikirakea te nano ni kabwarabure?
- E kanga karinan Iotebwa n te autinikaikain i Aukibita, are bon te karawawataki nakoina, n riki bwa te kakabwaia nakoina, ana utu, ao nakoia kaain Aikubita ni kabane? (Tara Karikani Bwaai 45:4–8.) Ti na kanga n toua mwiin ana katoto Iotebwa, ni kaitarai oin ara kangaanga ao kataakira?
- N te Nu Tetemanti, ao te Abotoro are Bwauro e tuangia kaain Rom bwa “bwaai a bane n ibuobuoki ibukiia akana tangira te Atua” (I-Rom 8:28). Ko kanga ni kakoaua aei inanon maium? Tuangia kaain te kiraati bwa a na tibwaua aia atatai iaon te bwai ae riki n te moan tai bwa te kanganga ao imwina e a riki bwa te kakabwaia.

Kabaneana

Kauringia kaain te kiraati bwa inanon ana kanganga Iotebwa aika bat, ao e teimatoa n onimaki. E bon kabwarai aia bure tarina ibukin kabonakoana bwa te kaunga. Ibukin ana kokoaua Iotebwa, ao e rangi ni kakabwaiakaki. Kakoaua bwa ngkana ti kakaonimaki, ao e na kakabwaiaira te Atua man kamwakuran bwaai ni kabane bwa a na bane n ibuobuoki ni karika te raoiroi.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e bat i riki man iango aikai bwa iteran te reirei..

1. Iotebwa ae Kakannato ni Boong Aika Kaitira

Ana Raitaeka Iotebwa Timiti ni Karikani Bwaai 50:24–38 iai inanona taeka ni burabeti ake e taekinna Iotebwa ibukin kanoan temanna are e na riki bwa te “tia mamataa.” A kaokaki taeka ni burabeti aikai n 2 Nibwaai 3:5—15 n ana Boki Moomon ioun te burabeti are Riai. Te kinoa are e taetae ni burabetiaki ikai bon te Burabeti are Iotebwa Timiti.

Maroroakinna bwa a kanga taeka ni burabeti aikai ake a taekinaki ioun Iotebwa ae kaain Aikubita ni kakoroaki nanoia ni maiun Iotebwa Timiti:

- a. Temanna mai buakon kanoan Iotebwa e na riki bwa te “tia mamata” (Ana Raitaeka Iotebwa Timiti, Karikani Bwaai 50:26; 2 Nibwaai 3:6).
- b. Te tia mamata aei e na rangi ni karineaki irouia kanoan Iotebwa (Ana Raitaeka Iotebwa Timiti, Karikani Bwaai 50:27; 2 Nibwaai 3:7).
- c. E na reireiniia ana berita te Atua are karaoia ma aia bakatibu (Ana Raitaeka Iotebwa Timiti, Karikani Bwaai 50:28; 2 Nibwaai 3:7).
- d. E na ongeaba nakon te Atua (Ana Raitaeka Iotebwa Timiti, Karikani Bwaai 50:28; 2 Nibwaai 3:8).
- e. E na riki bwa te burabeti ae kakannato, n aron Mote (Ana Raitaeka Iotebwa Timiti, Karikani Bwaai 50:29; 2 Nibwaai 3:9).
- f. Bon te anga are e na kona ni kaokaki iai koroboki aika tabu ae boou (ae Ana Boki Moomon) are e na boutokaa te mwakuri ma booki aika tabu ake a kaman reke (te Baibara) (Ana Raitaeka Iotebwa Timiti, Karikani Bwaai 50:30–31; 2 Nibwaai 3:11–12).
- g. E ngae ngke e na mamara, ma e na anganna te korakora te Uea (Ana Raitaeka Iotebwa Timiti, Karikani Bwaai 50:32; 2 Nibwaai 3:13).
- h. Boni ngaia ma tamana ae a na aranaki bwa Iotebwa (Ana Raitaeka Iotebwa Timiti, Karikani Bwaai 50:33; 2 Nibwaai 3:15).

2. Katauraoi ibukin te rongo

- E tuangaki Bwarao ioun Iotebwa bwa e na kabonganita ia te ririki ae rangi n tau ibukin katauraoan Aikubita nakon te itiua te ririki n rongo imwiina (Karikani Bwaai 41:29–30, 34–36). Tera te reirei nakoia ara mataniwi n te Ekaretia ae anganira ibukin katauraoara imwain tain te rongo ke kanganga riki tabeua?

E reireiniira Unimwaane L. Tom Perry:

“Ngkai e rangi ni kakawaki katauraoara ni maiura n tamnei, ti riai naba ni katauraoira ibukin bwaai aika kainnanoi rabwatara. . . . Ti a tia ni kauringaki inanon ririki aika mwaiti bwa ti na irii bwaai aika aua ni katauraoira imwain te bwai ae na riki.

“Teuana, karekea am reirei ae tau. Reireiniko mwakuri n taboni baim ke te rabakau are e na kona ni karekea am mwakuri ae teimatoa are e na kona ni karekea iai te mwane ae tau ibukim ao am utu. . . .

"Te kauoua, am kabane mwane e na aki riaon am kareke mwane ao kawakina teutana ibukin taai ni kangaanga. Moanna n iri babaire aika matoatoa ni kawakina te mwane inanon maium bwa ko na kanga ni kabongana te bwai ae a tia ni kakabwaiako iai te Uea. N taai nako ngkana ko kabwaka am kabwianibwai kaokoroa teutana ibukin bwaai tabeua ae kainnanoi te utu nakon taai aika a na roko. . . .

"Te katenua, tai kabatia te tarau. Tarau aika riai bon tarau aika rinanoaki ao man iangoaki raoi n raonaki ma te tataro, ao imwiin karekean taeka n reirei aika raoiroi. Ti kainninoa ae ti na bon kona ni kairiira ibon iroura bwa ti aonga ni kona n teimatoa ni kabwara ara tarau. . . .

"Te kaaua, kaboi ao kaikoi amwarake aika teimaan ao bwaai aika a na kona ni kateimatoa te maeu [ngkana e kariaiakaki n tuan te aba]. Karekei kunnikai ao karekea am akaunti ibukin te karinimwane ibukin taai aika riai are e na kona ni buokiko iai n tain te kanganga. N aron au ururing, ao ti a tia n reiakinaki bwa ti na kakatauraoi ibukin taai aika a na roko, ao ni kaikoi bwaai aika riai ibukin teuana te ririki. N au katautau ao te ririki ni mari, e a bon tia ni kamwaningai ara iango man te reirei aei. I kakoaua bwa te tai are kamwaningai ara iango man te reirei aei e a toki. Ngkana ti iangoi bwaai aika riki n te aonaaba ni boong aikai, e riaiI n iangoaki bwa te bwai ae kakamaku" (inanon Conference Report, Okitobwa. 1995, 46–47; ke *Ensign*, Nobembwa. 1995, 36).

- N tain te rongo, "aba ni kabane a bane n nako Aikubita nakon Iotebwa" bwa a na kabooi amwarake ibukina bwa ti te aba ae Aikubita ae a tia ni katauraoi ibukin te rongo (Karikani Bwaai 41:54–57). E na kanga te katauraoi ni karekea angara ni buokia tabeman?

3. Natin Iotebwa

- Imwiin are e anganaki bwa e na tautaeka iaon Aikubita, ao Iotebwa e mare ma te aine ae arana Atenati, ao a bungia natia uoman mwaane (Karikani Bwaai 41:45, 50). Antai araia natia Iotebwa ao Atenati? (Tara Karikani Bwaai 41:51–52.) E aera ngkai aikai aara aika riai ibukin natin Iotebwa? (Ko na bae n tangiria ni kan tuangia kaain te kiraati bwa te taeka ae *Manate* nanona "te mwamwaninga" ao *Eberaim* nanona "kakariki." Tara te Bible Dictionary, iteraniba 666 and 728.)

Te Tautaronaki, Te Toa Are Teriao, ao Te Otinako

Te Otinako 1–3; 5–6; 11–14

Kaantaninga	E na kaungaia kaain te kiraati n (1) onimakina te Uea ni kakoroi nanon ana berita, (2) ni karikirakea nanoia ni kakaitau ibukin maten te Tia Kamaiu, ao te ka (3) ni karika te toa bwa e na bongana inanon maiuia.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aika inano aikai:<ol style="list-style-type: none"> a. Te Otinako 1–3. A karikaki natin Iteraera bwa tooro irouia kaain Aikubita (1:1–14). E motikia Bwarao bwa moan nati mwaane ake a bungiaki nakoia Iteraera a na bane n tiringaki (1:15–22). E bungiaki Mote ao e kaikawaki iroun natin Barao te aine (2:1–10). Mote e tiringa temanna kaain Aikubita ao e birinako nako Mirian, are e a mare iai ma Tibora (2:11–22). E kaoti te Uea nakon Mote n uramwakan te ai mai buakon te kai ae karako ao e weteia man tuangnga bwa e na kamaiuia kain Iteraera man te tauronaki (3:1–22; taraia bwa n Ana Raitaeka Iotebwa Timiti n te Bwaibwara, te taeka ae “ana anera te Uea” n te Otinako 3:2 e bitaki nakon “ni kaotin te Uea”). b. Te Otinako 5–6. Ao Mote ma Aaron a tuanga Bwarao bwa e na kainaomataia kaain Iteraera, ma e totokoia Bwarao ao e a kakorakora riki te karawawataaki nakoia aomata (5:1–23). E berita te Uea bwa e na kakoroa bukin ana berita are karaopia ma Aberaam (6:1–8). (Tara: Mwakoro 7–10 e taekinaki iai kakawaran Bwarao iroun Mote inanon taai aika mwaiti ni butia kainaomataia Iteraera. E rawa Bwarao e ngae ngke e a rangi n rawata kanikina, kamimi, ao kanganga aika bat. N Ana Raitaeka Iotebwa Timiti ni kiibu aikai, te taeka ae “Te Uea e kamatoa nanon Bwarao ” e bitaki nakon “Bwarao e kamatoa nanona.”) c. Te Otinako 11–13. E berita te Uea bwa e na anga riki te rekenikai nako aon Aikubita, bwa a na bane ni mate moan naati ake a bungiaki ni mweengaia nako (11:1–10). E tuangaki Bwarao iroun Mote bwa e na kairianako ana aomata mai Aikubita, ao kaain Iteraera a ongo ao a nako. E tuangia natin Iteraera Mote bwa a na kawakina bongin te toa are te berena are aki karikaki, nakon boong aika a na roko bwa kanuringaan kainaomatakiia (13:1–16). E rimoia te Uea n te boua ae te nang ni ngaina ao n te boua ae te ai ni bong (13:17–22). (Taraia bwa te ara ae “Te toa are te riao” ao “Te toa are te berena are aki karikaki ” a kabonganaki n nanoia ae ti teuana, te Toa are te riao bon moanibongin te Toa Are Te Berena Are Aki Karikaki.) d. Te Otinako 14. A rimwiaki natin Iteraera iroun Bwarao ma ana tanga ni buaka (14:1–9). A maku aomata, ao e tang Mote nakon te Uea ibukin buokana (14:10–18). A kamaiuaki natin Iteraera mai irouia tani buaka ao n rinukan te Red Sea n te tano ae mwau; A rimwiaki irouia ana aomata Bwarao ao tokina a bwabwa (14:19–31). 2. Reitan te wareware: Te Otinako 4; 7–10; 15. 3. Tuanga temanna kaain te kiraati bwa e na anga kakimototoan te rongorongo man Te Otinako 1 ao 2.

4. Katauraoi beeба n taeka ibukin taeka aika *Te toa are te riao ao Te toa*.
5. Ngkana a tauraoi bwaai n reirei ibukin te taratara ao te kakauongo aikai iroumi, ko na bae n tangiria ni kani kamanenai tabeua mai iai bwa iteran te reirei:
  - a. "Te Angakarea Ni Maan ao n te Mwakuri Ni Kamaiu," ruaiwa te miniti maanna man te *O Tetemanti Witeo Kabwarabwara* (53224).
  - b. Tamnein Iesu te Kristo (62572; Te Kete N Tamnei n Te Euangkerio 240); Mote n te Bulrushes (62063; Te Kete n Tamnein Te Euangkerio 106); Mote ao te Buakonikai ae Ura (62239; Te Kete n Tamnein Te Euangkerio 107); ao Rinukan te Red Sea (62100).

**Katautauan
Karikirakean
te Reirei**

Kamwakuran
te Iango

Ko na bae n tangiria ni kabongana te mwakuri ni kakukurei aei ke teuana man oin am kario ni moana te reirei iai.

Tuangia kaain te kiraati ngkana a tia ni kamaiuaki man aro ni kabuanibwai. Kaoa temanna ke uoman mai buakoia bwa a na tibwaua aia atatai, ke taekina teuana are mai iroum. Tuangiia kaain te kiraati bwa tera aia kanamakin nakon te aomata are e kamaiua.

Kabwarabwara bwa te reirei aei bon ibukin te kamaiu teuana ae ataaki bwa e a tia n riki —kainaomatakiia tibun Iteraera man te kamaraia ae te mate ao man te tautoronaki irouia kaain Aikubita. Kabwarabwara naba bwa te kamaiu aei are e raka riki arona nakon kamaiu riki tabeua —kamaiuara man te bure ao te mate rinanon ana anga karea ni maraki te Tia Kamaiu.

Maroroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon kibun taeka aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua ni koroboki aika tabu.

Imwiin are a muae Iakobwa ma ana utu nako Aikubita, a kaman maeka ikekei Iteraera inanon 430 te ririki. N te tai anne, ao e teirake Bwarao are e kamaiuia man te tautoronaki ao e katokaa te karawawataki ae korakora iaoia. N aron are e a tia n taetae ni burabetiia Iotebwa, e kateirakea Mote te Uea bwa e na kainaomataia tibun Iteraera (2 Nibwaai 3:10).

1. E Wetea Mote te Uea bwa e na kainaomata Iteraera man te Tautoronaki.

Tuanga temanna are e a tia n rineaki n te kiraati bwa e na anga ana kabwarabwara ae uarereke iaon Te Otinako 1 ao 2; ao imwiina e anga Reirei ao ni maroroakinna Te Otinako 3.

- E kanga te Uea ni wetea Mote bwa e na kainaomataia tibun Iteraera man te tautoronaki? (Tara Te Otinako 3:1–4.) Tera ae tuanga Mote te Uea ngke e tabe ni wetea arana? (Tara Te Otinako 3:5–10.) Tera ae ti kona n reiakinna ibukin te Uea ngke wetea Mote? (A kona taian reke n aron aikai bwa, Te Uea e kinaia ana aomata, e nanoangaia, e tangiria ni kakabwaiaia, ao ni kawakin ana berita nakoia.)

- Kaoia kaain te kiraati bwa a na iangoia bwa aongkoa tibun Iteraera ngaiia aika maeka i Aikubita. A tia n reiakinaki bwa ngaia ana aomata ni berita Te Atua ao e na kakoroi nanon ana berita are e a tia ni karaoi ma Aberaam. Ao gkai a bon riki bwa tooro, ni maeka inanon te karawawataaki ao te tautoronaki. Tera ae ti kona ni karekei man te kanganga aei are kona ni buokira ngkana ti kaitara ma te karawawataki? (E aki mwaninga taekara Te Atua man ara kanganga, n aron are kaotia ngke e wetea Mote ao man kainaomataia tibun Iteraera. Ma e aki waekoa ni katoki kataakira n te tai naba anne. E aki tabe bwa maanra katakira, ti riai n teimatoa n tataro n tainako nakoina, n onimakinna bwa e tangirira ao a na nakoraoi bwaai ni kabane ngkana ti karinea. Tara D&C 90:24; 98:3; Motiaeae 24:14–15.) Ko kanga ni karekea te mweeraoi ao te ibubuoki mairoun te Uea inanon tain te kanganga.
- Tera ae taekinna Mote ngke e weteaki iroun te Uea bwa e na kamaiuia tibun Iteraera? (Tara Te Otinako 3:11; 4:1, 10.) Aanga raa ae namakinna Mote bwa e aki tau? Tera kanikinaa ae anganna te Uea? (Tara Te Otinako 3:12; 4:11–12.) Tera am namakin ngkana ko karekea te nakoa mai iroun te Uea? E aera n tabetai te namakin ibukin te aki tau te bwai ae raoiroi? E kanga te Uea n tia ni buokiko n nakoam aika ko taku bwa a aki tau?
- Tera ana mwakuri ni kamaiu Mote ngke e kariaia bwa e na kairia ana aomata? (Tara Ebera 11:24–26.) Tera mwakuri ni kamaiu man kariaiakan taian wewete bwa ti na beku ibukin te Uea? E aera bwa e rangi ni kakawaki bwa ti na mwakuri ibukin te Uea?

2. E anga rekenikai te Uea nakoia kaain Aikubita.

Reirei ao maroroakina Te Otinako 5–6. Ko na bae n tangiria naba n anga rongongo aika kimototo man Te Otinako 7–10, kabwarabwara bwa e mwaiti kawaran Bwarao ao n tuangnga bwa e na kainaomataia Iteraera. E aki kariaia Bwarao, ma n aki mutiakin kanikina, kamimi, ao rekenikai. Ko riai n aki kabanea ana tai te kiraati n rinanoi kanikinaa n tatabeua nako, kamimi, ao rekenikai.

- E kanga ana moan kaeka Bwarao nakon Mote ao Aron ngke a tuangnga bwa e na kaotinakoia tibun Iteraera? (Tara Te Otinako 5:1–9.) A kanga tibun Iteraera ni kaeka nakon te kataaki aei? (Tara Te Otinako 5:15–21.) E kanga ana kaeka Mote nakon te bwai aei? (Tara Te Otinako 5:22–23.) Tera ae ti reiakinna man te mwakuri aei? (Teuana te bwai ae ti kona n reiakinna bon te taotaonaki n nano n tain te rekenikai. E na kakoroa nanon ana berita te Uea e ngae ngke e aki karaoia n te tai anne ke n te kawai ae ti kantaninga.)
- Imwiin are e kakorakora te karawawataaki Bwarao nakoia kaain Iteraera, e kaokioka Ana berita te Uea nakon Mote. Tera berita aikai? (Tara Te Otinako 6:4–8.) A kanga natin Iteraera ni kaeka ngke e kauringia nakon berita aikai? (Tara Te Otinako 6:9.) E aera tabeman mai buakora a toki ni kan ongoraa nakoia burabeti ma a kokoaua ana berita te Atua n taai ni kataki? Ti na kanga ni kateimatoa te onimaki iroun te Atua n tain te kanganga?
- Tera ana kaeka Mote ngke e tuangaki te kauoua n tai iroun te Uea bwa e na nakon Bwarao te kauoua n tai ni butiia ibukin kainaomatakia kaain Iteraera te kauoua n tai? (Tara Te Otinako 6:10–12.) Taekinna naba bwa n tabetai ao ti na bon kona n rawa n te bwai are e tangiria te Uea ibukin te maaku ao ibukina naba bwa ti taku bwa e na bon aki korobukina. E kanga n tia te Uea ni buokiko ngke ko nanououa ke ni maku?

3. E tuanga Moote te Uea n tain katauraoan te Toa are Te Riao

Angareirei ao maroroakina Te Otinako 11–13.

- Tera te kaantaninga ibukin te moan Toa are te Riao? (Tara Te Otinako 12:12–13, 22–23.) E aera te Uea e tangira Iteraera bwa a na teimatoa ni kawakina te Baka n Amwarake are Te Toa Are Teriao inanon ririki aika a na roko? (Tara Te Otinako 12:24–27, 42; 13:1–10.)
- Kabwarabwara bwa irarikin are kauringakiia Iteraera are e a tia Te Atua ni kamanoia man te karawawataaki n te mate ao ni kamaiuaki mai irouia kaain Aikubita, e kanikinaea naba te Toa Are te Riao te bong naba ae rangi ni kakawaki ibukin taai aika a na roko. Tera te bong ae rangi ni kakawaki aei? (Ana mwakuri ni kamaiu Iesu Kristo, ana Tiibu te Teei te Atua, are e kamaiuira man te bure ao te mate. Tara 1 I-Korinto 5:7.) E kanga te Toa are te Riao ni kanikinaea te Mwakuri ni Kamaiu?

Ko na bae n tangiria ni kaoti baika boraoi iai te Toa are te Riao ao ana mwakuri ni kamaiu Iesu Kristo:

- a. A riai Tibun Iteraera ni kabongana te tibu tetei te mwaane ae ti teuana ana ririki ae akea barekana ao akea buakakana n tain te Toa are te Riao. (Te Otinako 12:5). Te Tia Kamaiu bon ana moa n nati te Atua, ao ana Tiibu te tetei te Atua ae akea buakakana ao akea barekana. (1 Betero 1:19).
  - b. Ao tibun Iteraera a na anaa raraana, ao a na kanimmwa iaon bouan te mataroa bwa aonga ni kamaiuaki natiaa mwaane karimoa man te mate (Te Otinako 12:7, 22–23). Raraan te Tia Kamaiu, are e wawanako i Ketetemwane iaon te kaibangaki, e kaitiakiia taan onimaki ao e kamaiuia man te mate n tamnei (Motiae 4:2).
  - c. A na kana te bwerena are aki karikaki kaain Iteraera (Te Otinako 12:8, 15–20). “E renganaki, ke e iitinaki, e taraaki n taai aikekei bwa te kanikina ibukin te bure bukina bwa a kai uruaki ao ni kai bwebwe. . . . Ibukiia kaain Iteraera, kanakin te bwerena ae aki karikaki e kanikinaea bwa a taua te bwerena ae aki buakaka ke n itiaki, arana, te Berena ni Kamaiu, ae Iesu Kristo (Tara Ioane 6:35)” (*Booki n Angareirei Ibukin Te O Tetemanti: Karikanibwaai–2 Tamuera* [1981], 119). Kanakoan te iiti e kaota te nano n rairannano, ke kanakoan te bure man maiun te aomata.
  - d. Tibun Iteraera a na kana te Toa Are Te Riao ni kawaetata (Te Otinako 12:11). Ti riai ni kaeka ma te nano ae ingainga ao n te tai ae waetata, n aroia kaain Iteraera, nakon te kamaiuaki are e anganira te Tia Kamaiu .
- N Te Kabanea n Tai ni Baka, ao te Uea e katauraoa te toa n onea mwiin te Toa Are Te Riao (Mataio 26:19, 26–28). Kaota tamnein te Uea, ni katea te taeka ae *Te Toa Are Te Riao* n te anga maing ao te taeka ae *Te Toa Are Te Riao* n te angatai. Tera te bwai ae boraoi iai te Toa are te Riao ao te Toa? (Tara Te Otinako 12:14; 13:9–10; D&C 20:75–79.)

E reirei Te Unimwaane Howard W. Hunter bwa n tain te Toa Are Te Riao are bon te kabanea ni Baka n Amwarake, “te berena ao te wain, ae tiaki te man ao aroka aika mao, [a riki] bwa katotongan rabwatan te Tiibu ao rarana, katotongana ake a na kanaki ao n nimaki n te aro ae mimitong ao ibukin naba kauringaakina n taainako.

"N te aro ae bebete ao n anai nano e a tia te Tia Kamaiu ni karaoa te otenanti ae ataaki n taai aikai bwa ana toa ni baka te Uea. Ibukin te karawawataaki e tokanikai Kristo i Ketetemwane ao iaon korakaina i Kareware, ao mangautina man te ruanimate n te onnaroka are i Ketetemwane, Iesu e kakoroi nanon tuua ni kawai ao ni moanna man koron te bong ae boou ae boboto iaon tuan te angakarea ae rietata man tabu riki. Akea ae na manga karekea te tiibu te teei te mwaane man aia nanai, bukina bwa e a tia n roko ana Moan Nati te Atua ni kaotia ngaia bwa te 'karea ae akea tiana ao akea tokina' " (inanon Conference Report, Eberi 1985, 22; ke *Ensign*, Meei 1985, 19).

- E taekinna Unimwaane Howard W. Hunter bwa te Toa Are Te Riao bon te berita ni katantan ibukiia kaain Iteraera ni kawai, te toa bon te "berita ae boou nakon te kamaiuaki" ibukira (inanon Conference Report, Eberi 1974, 24; ke *Ensign*, Meei 1974, 18). E kanga te toa n riki bwa te berita ni kamaiu ibukira? (E kauringira te toa ibukin ana mwakuri ni kamaiu te Tia Kamaiu, are e uota te kamaiuaki nakon te maiu are akea tokina man kamaiuira man te kabaeaki n te bure ao n te mate. Te berita ae tabu are ti kabouua ngkana ti taua te toa e buokiira naba nakon te kamaiuaki are akea tokina.)

E titiraki Unimwaane Jeffrey R. Holland:

"Ti tara [te toa] are te riao bwa *ara* toa, kauringaan kawakinara ao kamaiuakira ao kabooakira."

"E riai bwa te otenanti aei ae kauringa aron tokanikaira mai iroun aneran te roo e riai n aki manikangareaki. E riai bwa e na riki bwa te tai ae korakora, e mimitong, ni kauring. E na kaungai naano n tamnei ao naano n aonteaba" (inanon Conference Report, Okitobwa. 1995, 89; ke *Ensign*, Nobembwa. 1995, 68).

- N ana kaetieti ibukin te Toa Are Te Riao, ao te Uea e kamataata aron kakawakin reiakinaia ataei bonganana irouia aia karo (Te Otinako 12:26–27; 13:8, 14). E aera bwa e rangi ni kakawaki irouia aia karo ataein Iteraera bwa a na karaoa aei? E kanga te bwai aei ni kaeti ma aron maiura ni boong aikai? (N aroia kaain Iteraera ni kawai, ti riai n reireiniia ara ataei kakawakin te toa ao otenanti riki tabeua ake a kauringiira n ana mwakuri ni kamaiu te Uea man te bure ao man te mate.)

4. A rinanon Taari Ae Uaura natin Iteraera.

Reirei ao maroroakina Te Otinako 14.

- Imwiin kariaiakaia tibun Iteraera bwa a na kitana Aikubita ao e bitaki nanon Bwarao ao e kanakoia ana taanga ni buaka n rimwiia (Te Otinako 14:5–9). Tera ae a karaoia tibun Iteraera ngke a noriia tanga ni buaka n rimwiia? (Tara Te Otinako 14:10–12.) Tera ae tuangjia natin Iteraera Mote ngke e a mamaara aia onimaki? (Tara Te Otinako 14:13–14.) Ti na kanga ni karikirakea te onimaki are e na kona ni kamatoaira ngkana ti kaonaki n te maaku?
- E kanga te Uea ni kamaiuia tibun Iteraera mai irouia ana taanga ni buaka Aikubita ake a rimwiia? (Tara Te Otinako 14:21–31.) E kanga te karaki aei ni buokiira n tain te kataaki?

Kabaneana

Kakoauaa bwa ngkai e a tia te Uea ni kakoroa nanon ana berita ma te Uea bwa e na kainaomataia tibun Iteraera man te tauronaki, ao e na bon kakoroa naba ana berita nakoiria. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na kabatia aia kakaitau ibukin ana mwakuri ni kamaiu te Tia Kamaiu ao n taua te toa ma te kororaoi ao n iangoia raoi, ni kawakina te berita bwa a aonga n “ururingnga n taainako” (D&C 20:77).

Iango n Angareirei**Riki Tabeua**

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e bat i riki man iango aikai bwa iteran te reirei.

1. Tatan e karaoi katotongan mwaakan te Atua ni kewe

- Tera ae karaoia Bwarao ngke Mote ao Aaron a kaoti kanikinaean mwaakan te Atua? (Tara Te Otinako 7:8–12, 17–22.) Tera ae ti kona n reiakinna man kibu aikai ibukin Tatan?
- Baikara kawai tabeua ake e kona Tatan ni karaoi katotongan mwaakan te Atua ao kakabwaia ni kewe ni boong aikai? Baikara bwaain tangira ake e a tia n anganira te Uea ni buokiira n ataa te raoiroi ao te buakaka? Ti na kanga ni karikirakea ara atatai ni ataa te raoiroi man te buakaka?

2. Taian Rekenikai

- E aera te Uea e kareke kaiia kaain Aikubita? (Tara Te Otinako 7:5, 17; 8:10; 9:14, 29; 10:2; 14:4.) Tera ae karaoia Bwarao ibukin taian rekenikai? (Tara, te katoto, n Te Otinako 8:8, 15, 25, 28, 32.) Bukin tera rekenikai a aki karawawataia Iteraera? (Tara Te Otinako 9:4–6, 23–26; 10:22–23; 11:4–7.)

3. Te Toa Are Te Riao

Ngkana ko reirei bwa e kanga te Toa Are Te Riao n tei bwa te kanikina ibukin ana Mwakuri Ni Kamaiu Iesu, ko na bae n tangiria ni karekei bwaai aikai ni kabwarabwarai kanikinaean Te Toa Are Te Riao:

- a. Tamnein te tiibu te teei ao te mataroa.
- b. Te berena are aki karikaki, mwakerukeru, ke te kariki (e na tei ibukin te kariki ae boraoi aona ao n aki karikaki).
- c. Te Tiooti ke te retati (lettuce) (man baanikai aika kamangingi).
- d. Te kau ke te kauniwae are bwakoro (amwarake kaain Iteraera ma aia kau, e kanikinaea te tai are a kitana iai Aikubita ni katawe).

4. “A bane ni bwabetitoaki . . . n te nang ao n taari ” (1 I-Korinto 10:2)

Ko na bae n tangiria ni wareka 1 I-Korinto 10:1–4, are e kaotia ikai Bwauro bwa a bwabetitoaki tibun Iteraera inanon te nang ao n taari. E kabwarabwara bongan te bwai aei, Unimwaane ae Bruce R. McConkie man taku, bwa “e taekinna [Bwauro] bwa e ngae ngke kaain Iteraera, a rinanon Taari are Uaura, a roko mai Aikubita n aron te maiu n aonaaba, n te aro bwa kanoaia ni Kiritian, ana kitian iango aika aki raoiroi ao ni maeuakina maiun te Atua rinanon te bwabetito” (*Doctrinal New Testament Commentary*, 3 kanoana. [1966–73], 2:355).

“Kam Na Riki Bwa Bon Au Aomata Mai Buakoia Botanaomata Ni Kabaneia ”

Te Otinako 15–20; 32–34

Kaantaninga	E na kaungaia kaain te kiraati bwa a na nima te ran ao ni kana te kariki, are bon rabwatan te Uea, kamatoaia ana tia kairiiri, ao n ongeaaba nakon ana tua bwa e aonga ni karaoia bwa “botanaomata aika tabu ” (Te Otinako 19:6).
--------------------	---

Katautauan Karikirakean te Reirei	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aika inano aikai:<ol style="list-style-type: none"> a. Te Otinako 15:22–27; 16:1–31; 17:1–7. A ngurengure tibun Iteraera bukina bwa a taka ao a baki, ao te Uea e karekea te ran, te maana ao te kuere. b. Te Otinako 17:8–13; 18:13–26. A roko tibun Amareka ni buaka ma Iteraera. E tokanikai Iteraera ngke e katea baina Mote, ma ngke e karuo baina Mote ao e tokanikai Amareka. A tabekarake bain Mote Aron ao Ura ao a tokanikai Iteraera n te buaka (17:8–13). Mote e toua mwiin ana reirei Ietero, ao e rineia ana tia kaeti taeka man anganiia te mwaaka (18:13–26). c. Te Otinako 19–20. E kaaitibo te Uea ma Mote iaon te Maunga are Tinai ao e anganiia Iteraera Tua ake Tebwina. d. Te Otinako 32–34. E karekei bwatua aika atiibu, ma kanoaia aika kaetieti ma iroun te Uea, ma e urui bwatua ngke e oki mai Tinai, ngke e nooria aomata bwa a taromauriia te kao te teei ae karaoaki man te koora (31:18; 32:1–24). E anai Otenanti te Uea ibukin te Nakoanibonga ae te Merekitereka mairouia Iteraera ao e anganiia te tua ae bebete riki, ake a na tua Mote (Ana Raitaeka Iotebwa Timiti, Te Otinako 34:1–2). E karaoi bwatua aika boou Mote n atibu, n onei mwiin ake a tia n uruaki, ma akea inanon bwatua aika boou “taekan te berita ae akea tokina ibukin berita n te nakoanibonga ae tabu” (Te Otinako 34:1–5; Ana Raitaeka Iotebwa Timiti, Te Tua-Kaua 10:2). Aomata a berita bwa ana toui mwiin ana tua Mote (34:10–35). 2. Reitan te wareware: Taian Areru 78; 1 I-Korinto 10:1–11; Tua ma Berita 84:19–27. 3. Uoti nakon te kiraati tabeua booki ke bwaai ake a rawawata ngkana ko kamanena te bwai n anga reirei are n iteraniba 64–65. 4. Ngkana iai te <i>O Tetemanti Witeo Kabwarabwara</i> (53224), ko na bae n tangiria ni kaota “Modern Idolatry,” itiua te miniti taina, bwa mwakoron kanoan te reirei.
--	--

Kamwakuran te Iango	Ko na bae n tangiria ni kabongana te mwakuri ni kakukurei aei ke teuana man oin am kario ni moana te reirei iai.
--------------------------------	--

- Iangoia bwa ko riai ni karaoa mwanangam nakon te rereua are ko tuai man roroko iai ao e bon tuai naba ma ni karaoaki maben te tabo anne. Ko kanga ni katauraoiko ibukin te mwanganga anne? (A kona ni kakaokoro reeke, ma teuana te katauraoi ae na rangi ni ibuobuoki bon karekean te tia kairiiri.)
- Tera te bwai ni kakoaua ae ko tangiria iroun te tia kairiiri are e na kairiko nakon te tabo are rereua? (A kona ni kakaokoro reeke ma te tia kairiiri e riai n ataa te tabo ao n onimakinaki raoi.)
- Antai te tia kairiiri ibukin Mote ao tibun Iteraera imwiin kitanan Aikubita nakon te rereua? (Te Uea.)

Kaota kakawakin aia atatai Iterara bwa inanon mwanangaia n te rereua e kona n reireiniira reirei aika rangi ni bongana ngkana ti tabe ni mwananga rinanon te maiu ae mamate. Teuana te reirei ae rangi ni bongana e kangai bwa ti na onimakina te Atua bwa e na kairira ao n tararuaira n aron are e karaoia nakoia tibun Iteraera.

Marooroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Inanon am angareirei iaon taekan koroboki aika tabu, ao maroroakinna bwa a kanga reirei akanne ni kaeti nakon maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua ni koroboki aika tabu. Bukina bwa e na rangi ni kanganga titirakinaia titiraki ni kabane ke n rinanoi reirei ni kabane, tataro mwaka n rinei ti ake a na kainnanoi kaain te kiraati.

1. E kautaraoa te ran te Uea, te maana, ao te kueiro.

Reirei ao maroroakina Te Otinako 15:22–27; 16:1–31; and 17:1–7.

Imwin tiaia Iteraera n rinanon Taari ae Uaura, ao te Uea e tuanga Mote bwa e na kairiia nakon te aba ni berita. Ma te Uea e kataa moa aia onimaki Iteraera inanon te rereua. A mwaiti aomata aika bwaka n aia onimaki, a ngurengure nakon te Uea, ngke a na riai n oki nakoina. Ma e ngae n anne ao te Uea e karekea te ran ibukin takaia ao te maana ao kuere ibukin bakiia.

- Tera te kanganga are a kaitara mangaia Iteraera n te Otinako 15:22–24 ao 17:1–3? E kanga ni kaekaia aomata Mote ngke a ngurengure ibukina? (Tara Te Otinako 15:25; 17:4. E okirikaki nakon te Uea ibukin buokana.) Tera ae ti reiakinna man ana kaeka Mote? Tera ana kaeka te Uea nakon Mote ibukin buokana? (Tara Te Otinako 15:25–26; 17:5–7.)
- E karekea te Uea te ran n rabwata ao n tamnei ibukiia natin Iteraera. Te ran n rabwata e reke man te bwaa are e katabwena Mote; te “ran n tamnei” e roko man te “Bwaa n tamnei,” are bon Kristo (1 I-Korinto 10:4). Tera te ran n tamnei are waanako mai iroun te Kristo? (Tara 1 Nibwaai 11:25.) Ti na kanga ni kona n nima te ran anne? Tera te berita nakoia ake a nima te ran anne? (Tara Ioane 4:14; D&C 63:23.)
- Tera te kanganga ae a kaitara ma ngaia kaain Iteraera n te Otinako 16:2–3? E kanga ana kaeka te Uea? (Te Otinako 16:4, 11–15.) Irarikin, katokakin bakiia aomata, tera riki bukin kanakoan te maana?
  - a. E kaotia te Uea bwa ana aomata a ongeaaba nakoina (Te Otinako 16:4, 16–31).
  - b. E na anganiiia aomata te kauring ni katoa bong ibukin mwaakan ao ana tangira te Uea (Te Otinako 16:12).

- c. E na reireiniia aomata bwa a aki maeu tii man te berena, ma a maeu naba man taeka ni kabane aika otinako mai wiin te Uea “ (Te Tua Kaua 8:3).
- d. E na kananorinanoia aomata ao ni buokia ni karekea te kamaiuaki (Te Tua-Kaua 8:16).
- Ko kanga n iangoia bwa kanakoan te maana e na buokia ni kakoroi nanon kaantninga aikai? E kanga te Uea ni kakoroi nanon kaantninga aikai inanon maiura?
- E na kanga te maana n tei ibukin Kristo? (Tara Ioane 6:35.) E kanga ni kaokoro ana berena ni kamaiu Kristo man te maana? (Tara Ioane 6:48–51.) Ti na kanga n taua ana kariki ni kamaiu Kristo ni katoa bong?
- A tangiria kaain Iteraera n ikoikoti maana ni katoa bong bwa e na kateimatoa korakoran rabwataia. E na kanga aio n titebo ma ae ti karaoia ni kateimatoa korakoran tamneira? (N aron ae ti kainnanoa kamwarakeara ni katoa bong ni kateimatoa korakoran rabwatara, ti kainnanoa naba kamwarakeara ni kateimatoa korakoran tamneira. Ti aki kantanningaia bwa ti na kamwarakea tamneira ngkana ti reiakinii booki aika tabu, ao ti tataro n tabetai.)
- Tera ae tataneiai n ririki ngkana a katuka te maana kaain Iteraera nakon te ingabong? (Tara Te Otinako 16:19–20.) Tera ae riki ngke a katuka te maana nakon te bong are imwiina ibukin te katauroi nakon te Tabati? (Tara Te Otinako 16:22–25.) Ti na kanga ni kabonganaa te moan tua aei nakon ara katauraoi n te wiiki ibukin te Tabati?
- Tera ae na riki nakoia kaain Iteraera ngke arona bwa a kataia ni mwananga rinanon te rereua n akea ana ibuobuoki te Uea? Tera ae na kona n riki nakoira ngke arona bwa ti kataia ni mwananga inanon te maiu aei n akea ana ibuobuoki te Uea?

2. A tabeki rake bain Mote, Aaron ao Ura bwa a aonga n tokanikai Iteraera n te buaka ma Amareka. Mote e toua mwiin ana reirei Ietero, ao e rineia ana tia kaeti taeka man anganiia te kariaiakaki.

Reirei ao maroroakina Te Otinako 17:8–13 ao 18:13–26. Katereterea raoi bwa rongorongo aikai a reireiniira bonganan boutokakin ao kamatoakiia taan kairiiri n te Ekaretia.

- A aki nakoraoi I-Amareka ma tibun Iteraera inanon ririki aika bat, e moa man ana tai Mote. A kanga kaain Iteraera ni konaia ana aomata Amareka n te buaka are e taekinaki n Te Otinako 17:8–13? (Ngke Aaron ao Ura a tabeka bain Mote, ao Iteraera e tokanikai n te buaka.) Baikara bwaai ni buaka n tamnei aika ti buaka iai ni boong aikai? E na kanga kamatoan te burabeti ni buokiira bwa ti na tokanikai man taian buaka?

E taku te Beretitenti Ezra Taft Benson: “I kauringaki ikai bwa e kanga Mote iaon te maunga n taakini rake baina ibukin ana tokanikai ana taanga ni buaka Iteraera. N te tai are e taakini rake iai baina, ao e tokanikai Iteraera, ma ngkana e bwaka baina ibukin te korakai, ao a na tokanikai ana kairiribai. Ao ngkanne, Aaron ao Ura a tabeki rake baina, temanna n iterana are teuana ao temanna n iterana are teuana, ao e tokanikai Iteraera (Te Otinako 17:12). Ti kona n tokanikai ngkana ti tabeki rake bain ana toro te Uea aika tia ni katabuaki” (inanon Conference Report, Eberi. 1986, 98; ke *Ensign*, Meei 1986, 77).

- E aera e tabeaianga nanon Ietero ngke e nooria aomata bwa a kawara Mote ni katoa bong ao n tairiki? (Tara Te Otinako 18:13–18.) Tera ae reireinaki iai Mote, iroun Ietero bwa e na karaoia? (Tara Te Otinako 18:19–23.)
- Baikara mwiokoan te burabeti ake a taekinaki n Te Otinako 18:16–20?

Ko na bae n tangiriia kaain te kiraati bwa a na noori mwiokoia inanon kiibu aikai, ao imwiina ko karinani reke iaon te burakiboti. Ko na bae n tangiria naba ni kani kabonganai bwaai n reirei aikai: Kaoa temanna kaain te kiraati bwa e na arori baina. Ngkai e a ataaki te moani mwiokoaki, katoka te boki ke te bwai ae rawawata iaon bain te aomata anne. Manga katokai riki booki ke te bwai ae rawawata ngkai e a manga ataaki mwiokoaki riki ake tabeua.

- a. Ko na riki bwa te tia motikii taeaia aomata (Te Otinako 18:16).
  - b. Te tia tei ibukiia aomata imatan te Atua (Te Otinako 18:19).
  - c. “Reireiniia otenanti ao taian tua” (Te Otinako 18:20).
  - d. “[Kaota] te kawai are e na riai n toua” (Te Otinako 18:20).
  - e. “[Kaoti] nakoia . . . te mwakuri are a na riai ni karaoi” (Te Otinako 18:20).
- Ti na kanga n tabeki rake baiia ao ni kabebetei rawawataia ara burabeti ao Abotoro ni boong aikai? (Tara D&C 21:4–5; 107:22. N te tai are a kaoti iai aia iango kaain te kiraati, karuoi booki tabeua ke bwaai tabeua mai bain kaain te kiraati are e taui.)
  - Ti na kanga ni boutokaiia ma ni kamatoaiia ara tia kairiiri n te Ekaretia? (A kona reeke n aron aikai taetae raoi ibukiia, kabanea ara kona ni buokiia, kabanea ara kona ni karaoi tibwangara n te Ekaretia, ao n riki bwa taan reirei n te mweenga ao taan kakawari n reirei irouia aine aika nakoraoi.)
  - Ko kanga n tia ni kakabwaiaaki ngke ko a tia ni boutokaia mataniwi n te Ekaretia? (Ko na bae n tangiria ni kamanena D&C 21:6 n te maroro aei.)

3. E kaaitibo te Uea ma Mote iaon te Maunga are Tinai ao e anganiiia Iteraera Tuua ake tebwina .

Reirei ao maroroakina Te Otinako 19–20.

Ngke a roko n te rereua inanon te maan ae tenua namwakaina, e tangiria te Uea ni karaoa ana berita ma ngaia (Te Otinakos 19:5–6). E kaoti tuua ake tebwina nakon Mote bwa iteran te berita aei.

- Tera ana berita te Uea nakoia tibun Iteraera ngke a kaembwa iaon te Maunga are Tinai ngke arona bwa a ongeaaba? (Tara Te Otinako 19:3–6. E na karikia bwa “aomata aika onoti, . . . abanueaia ibonga, ao te aba ae mimitong.”) Tera ae nanonaki ni berita aikai? A kanga berita aikai ni kaineti nakoira n te bong aei? A nanonaki berita aikai bwa Iteraera a na riki bwa ana aomata ni berita te Uea, e tangiria ibuakoia aomata nako ao n rineaki bwa a na tataekina te nakoanibonga ao te euangkerio nakoia aomata ni kabane (Tara naba Te Tua Kaua 7:6; 14:1–2; 1 Ioane 2:9). Taraia bwa n te kibu aei, *onoti* e nanonaki ikai bwa “ana aomata te Uea aika onoti ke bwaai aika kakawaki,” tiaki nanona “kamimi ke aki teiraoi” (Bible Dictionary, “Peculiar,” 748).
- Tera te atatai ae tangiria te Uea bwa e na reke irouia ana aomata ngke a mena n te maunga are Tinai? (Tara Te Otinako 19:9, 11, 16–17; D&C 84:23.) Tera te

bwai ae tangiria te Uea bwa a na karaoia ana aomata imwain are a na kaitibo ma ngaia? (Taraa Te Otinako 19:10, 14.)

- Te Maunga ae Tinai bon te tabo ae tabu are tangiria te Uea bwa e na taetae ma ana aomata ao ni kaotia nakoia. Aekakira tabo aika tabu ae a tia ni katauraoi, are ti na kona ni karekei aeka ni kakabwaia aikai (Temples; Tara D&C 97:15–16; 109:12–13.). Kaoia kaain te kiraati, bwa e kanga te Tembora n tia ni buokiiia n namakina ao n ongo bwanaan te Uea.
- Moan tua ake aua n te Otinako 20 e reireiniira raoi te itoman ae tamaroa imarenara ma te Atua (Te Otinako 20:3–11). E kanga te tua are ko na taromauria iai te Uea ao akea riki irarikina n irekereke ma boong aikai? Aekakira atua ni kewe aika taromauriaki irouia aomata ni boong aikai? (Tara 1 Tamuera 15:23; Ebeto 5:5; D&C 1:15–16.)

E taku Beretitenti Spencer W. Kimball:

“Taromaurian bouananti bon teuana mai buakon buure aika rangi ni kakaiaki. . . . A kona n riki bwaai aikai bwa Bouananti aika karaoaki ni boong aikai ke atua ni kewe kunnikai, mweenga, bitineti, mitiin, kaa, booti ni kakukurei, ao aekakin riki bwain te aonaaba aei ae kararoaira man te kawai nakon te aro n atua. . . .

“Bwaai aika aki kona n ringaki a kona n riki naba bwa atua aika kewe ke n anai nano nakoira. Beeba aika bubura aika reke man reirei aika ririeta kaniwanga ibukin taian tokanikai n tatakaro ao anganakiiia aomata mwakuri aika ririeta n aobiti. . . .

“A mwaiti aomata aika a katei moa ao a kaboi moa bwain aia auti ao ni kaboi aia kaa —ao tokina a bane aia mwane ao a aikoa kona’ ni kabwaka aia kabwianibwai. Antai ae a taromauria? Bon koauana tiaki te Uea ibukin karawa ao aonaaba. . . .

“A mwaiti aomata aika taromauria te nako ni katiiman, te nako n akawa, te nako ni motirawa, te bikiniki n taai ni motirawa, ao te nako ni kakakibotu. Tabeman a karaoi takakaro ni bekan, orobooro, butiboro, te kaun kao (bullfight), ke te karebangabanga. . . .

“Ma iai riki te bouananti are a taromauriia aomata are bon te mwaaka ao te karineaki ibukin te nakoa ae rieta, ... Mwaaka n anti, kaubwaira, ao anainano aikai a rangi n tangira ara tai ae mwaiti bon ai aron raoi aia kao te teei are a karaoia man te koora tibun Iteraera n te rereua” (*The Miracle of Forgiveness* [1969], 40–42).

- Baikara kawai tabeua ake a kona iai ni manrerea aran te Atua? E aera e rangi ni kakawaki bwa ti na aki manrerea arana?
- E aera e rangi ni kakawaki ibukira bwa ti na kawakina te bong ae te Tabati? (Tara Te Otinako 20:8; 31:16–17; Itaia 58:13–14; D&C 59:9–10.) Ti na kanga ni baireia bwa mwakuri ni kakukurei raa aika tau ibukin te Tabati? Ko kanga n tia ni kakabwaiaaki ngke ko a tia ni karaoa te Tabati bwa te bong ae tabu?
- Rinanoi tua ake onoua ake a kaineti ma ara reitaki ma aomata riki tabeman (Te Otinako 20:12–17). E kanga karinean tuua aikai ni karikirakea ara reitaki ma tabeman? (Ko kona ni kabanea am tai iaon tuua aikai n tatabeua nako, ni kabwarabwara bwa tera nanoia ao ni maroroakin ma ngaiia ngkana e riai.)

4. E kaotai ana tua Mote te Uea.

Reirei ao maroroakina Te Otinako 32–34.

Ngke e taetae te Uea ma Mote iaon te Maunga are Tinai, e kaota te tua are iai inanona taian otenanti ibukin te Nakoanibonga ae te Merekitereka (D&C 84:19–23). E ngae n anne, ma kateia ni beekan tibun Iteraera n taromauri bouannanti a kaotia bwa a tuai n tauraoi ni maiuakina bwaninin te euangkerio (Te Otinako 32:1–9; D&C 84:24). Ibukina bwa a waekoa ni mwaninga taekan te Uea, ao e anaa te Nakoanibonga are te Merekitereka mai irouia ao e kaoka te tua ae bebete—are ana tua Mote (Ana Raitaeka Iotebwa Timiti, Te Otinako 34:1–2; D&C 84:25–27).

Ana tua Mote e aki onei mwiin tuua ake tebwina, berita, ao moan tua n te euangkerio. Ma e boboto riki iaon karaoan “te tua ibukin te mwakuri ao te otenanti, te tua are a riai n ira nanona man te bong teuana ma te bong teuana, are a na kauringaki iai bwa a na ururinga iai te Atua ao aia beku ibukina” (Motiae 13:30). E reireiniia aomata ana tua Mote bwa a na kakaoti aia bure ao kabomwi ibukin aia bure, n toui mwiin tuua aika tabu ibukin kabuokan maan bwa karea, ni kamarurungii rabwataia, ni boutokaa ana mwakuri te Uea, n anga te kakaitau, ao n raoiakinaki ma te Atua.

- E aera te Uea e anganiia tibun Iteraera ana tua Mote? (Tara I-Karatia 3:23–24; Motiae 13:29; Aramwa 25:15–16; D&C 84:19–27.) E na kanga te tua aei ni kona ni buoka Iteraera bwa te aba ae mimitong ao ni uotia nakon te Kristo? (Tara Motiae 13:30; Aramwa 34:14–15.)
- Nningai are e koro iai nanon ana tua Mote? (Tara 3 Nibwaai 15:4–10.) Ngkai te Uea e aki tangiri karea aika maan aika kabuokaki, ake bon iteran ana tua Mote aika kakaawaki, baikara anga karea ae tuangira bwa ti na karaoi? (Tara 3 Nibwaai 9:19–22.) Tera ae nanonaki n ae kona n anga te nano ae uruaki ao te tamnei ae raraoma?

E reireiniira Unimwaane M. Russell Ballard:

“E ngae ngke a koro nanon ana tua Mote, ma te reirei ibukin tuan te anga karea e reiti nako bwa iteran ana reirei te Ekaretia.

“E ngae ngke te kantninga n tuua n te anga karea e na teimatoa bwa kataakira ao ni buokiira n nakon Kristo, uoua bitaki ake a karaoaki imwiin ana anga karea Kristo. Teuana, te otenanti ibukin te toa e onea te otenanti ibukin [te man] te anga karea; ao te kauoua, e kakorakora riki te bitaki n te karea man ana man te aomata nakon te aomata. Bon etina raoi, te anga karea e bitaki man te anganga nakon te tia anganga. . . .

“. . . Imwiin ana mwakuri n te maiu aei, ao Kristo e karieta te tua ibukin te anga karea nakon te mwaneka ae boou. . . . Ngkoao ao te Uea e tangira ana man ke ana wiita te aomata, ma n taai aikai e tangirira bwa ti na kabwarai nanora man bwaa ake e aki boraoi ma ana kantninga te Atua. Aio ae rangi ni bwainaki ibukin te tua n te anga karea; e roota nanon tamnein te aomata” (*The Law of Sacrifice* [address delivered at the Church Educational System Symposium, 13 Aokati. 1996], 5).

Kabaneana

Kakoaua nakoia kaain te kiraati bwa ngkana a na katoongnga ana ran ao ana kariki n tamnei te Uea, kamatoaia ana tia kairiri aika tia n rineaki, ao e na kaoia nakon ana maunga ae tabu—te tembora. Ikanne are kam na kona ni kaitibo ma ngaia, karekei ana tua, bon aio mimitongina, waaki nako bwa kam aonga n riki n ai arona.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e bat i riki man iango aikai bwa iteran te reirei..

1. Tua Ake Tebwina

Uringnga bwa Tuua Ake Tebwiina a kaokiokaki n Tua Kaua 5:5–21, Motiaeae 12:33–36 ao 13:12–24, ao D&C 42:18–27 ao 59:5–16. Iangoi kiibu aikai n reita otam nakon Tuua ake Tebwiina.

2. Te Kao Te Teei Ae Karaoaki Man Te Koora

Ko na bae n tangiria ni maroroakinna ma te kirati ibukin katean ao neboan te kao te teei ae karaoaki man te koora n aron are e taekinaki n Te Otinako 32. A mwaiti reirei aika kona ni karaoaki man te karaki aei, n ikotaki ma uoua aika koreaki inano:

- a. Arora n onimaki ke kateira ngkoa a bon rangi ni matoatoa uruakakiiia. E ngae ngke kaain Iteraera a tia ni kitana Aikubita n rabwataia, ma tamneia a bon tuai n inaomata man ana kairoro. Imwiin are a tia n ongo bwanaan te Atua kaain Iteraera n anga tua ake Tebwiina man te Maunga are Tinai, ao a waetata ni urui ake uoua.
- b. E rangi ni kakawaki bwa ti na kona ni kitarai iango aika aki raoiroi. Aaron e anganiia kaain Iteraera naano aika kairua. N tabetai ao mataniwi ao kaaro a na bon riai n atonga ae kangai “tiaki,” ngkana e na karika te nano ae aki raoiroi nakon tabeia.

“Taraa te Atua ao Ko Na Maiu”

Reirei
15

Warekaia Iteraera 11–14; 21:1–9

Kaantaninga

Bwa e na kaungaia kaain te kiraati bwa a na kona n tokanikai man tangiran bwain te aonaaba aei ao ma ni maaku ao n onimakina te Tia Kamaiu ma ana burabeti ibukin kairakiia.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aika inano aikai:
  - a. Warekaia Iteraera 11. A ngurengure kaain Iteraera ibukin te maana ao nanoia n tangiria ni kana te iriko (11:1–9). E butia te Uea, Mote ibukin ana kairiiri ao ana ibuobuoki ibukin rawawataia are a uouotia (11:10–15). E botiia Unimwaane ake 70 Mote bwa a na buokia n aron are e tuangnga te Uea (11:16–17, 24–30). E kaekaia kaain Iteraera te Uea ibukin tangiran te iriko ao e kanakoia kuere ae riao mwaitia ao a kamateaki n te aoraki ae moan te korakora ibukin kan amwarakeia ao mataaia (11:18–23, 31–35).
  - b. Warekaia Iteraera 12. A taetae ni kabuakaka Mote Miriam ao Aaron, a ngureakinna ngke e na mareaki ma te aine ae kaain Ethiopia ao a kaewenakoa bwa te tia tararua ae anganaki te kariaiakaki. (12:1–3). E batia n un te Uea ao e katuaia Miriam ao Aaron ibukin aia ngurengure (12:4–16).
  - c. Warekaia Iteraera 13–14. E tuangia 12 mwaane Mote bwa a na ukoukora te aba are Kanaan (13:1–20; taraia bwa “Iotua” ni kibuna 16 bon ti tebo ma te ara are Iotua). A uoti rongorongo aika kakukurei ibukin kaubwain te aba, ni kabane te aomata a tangiria n okira Aikubita bwa a makuia kaain te aba, ma ti Iotua ao Kareba (13:21–14:10). E tuangaki Mote ioun te Uea bwa Iteraera ake akea aia onimaki, ao a batia ni ngurengure, a na tictionako inanon te rereua 40 te ririki, ni karokoa ae a bane ni mate te roro aika ikawai ma ti Iotua ao Kareba (14:11–39).
  - d. Warekaia Iteraera 21:1–9. Kaain Iteraera a tiringia kaain Kanaan ake a aki toki ni kaaitaraia (21:1–3). E kanakoia naeta aika tiritiri te Uea bwa a katuaeaki kaain Iteraera ibukin aia ngurengure ae batia (21:4–6). E karaoa te naeta ae te buraaati Mote, e kabaea nakon te boua, ao e tuangia aomata bwa ngkana a taraia, ao a na maiu (21:7–9).
2. Reitan te wareware: Ioane 3:14–16; 1 Nibwaai 17:41; Aramwa 33:18–22; 37:46–47; Ereman 8:13–15.
3. Ngkana ko kabongana Kamwakuran te Iango, karaoa am boutita ma taekana ae *Te Aba Ni Berita*.
4. Ngkana iai tamnein Mote ao te Naeta ae te Buraati, ko kona ni kabongana n tain te anga reirei (62202).

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran
te Iango

Ko na bae n tangiria ni kabongana te mwakuri ni kakukurei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei iai.

Korea te taeka ae *Aikubita* iaon te burakibooti. Katea te boutita ma te taeka ae *Te Aba Ni Berita* n iteran te ruu are teuana. Tuanga temanna kaain te kiraati bwa e na nakonako man te burakibooti nakon te boutita man tara te taeka ae *Aikubita* iaon angan teuanne ke neienne.

Ngkana iai te kanganga irouia kaain te kiraati n roota te boutita, taekin titiraki aikai:

- E aera bwa e kanganga te nakonako ni kaeta kawaim nako mooa ngkana ko tanrikaki?

Ngkana kaain te kiraati e roota te boutita n akea te kanganga, titirakinna titiraki aikai:

- N am katautau, raroara ae ko kona n toua n akea tibankom man te rain ae eti? E aera e rangi ni kanganga bwa ko na nakonako ni kaeta kawaim nako mooa ngkana ko tanrikaki?

Kabwarabwara bwa te kamataata aei a kona ni kabotauaki ma mwanangaia Iteraera mai Aikubita. E ngae ngke a karekei kakabwaia kaain Iteraera mai iroun te Uea, makuia ao kerikakin aia onimaki ngaia are e karika teimatoan aia iango n tiku i Aikubita. Tangiran Aikubita are e a karika waeremwen ao kangaanga ibukin mwanangaia nakon te aba ni berita.

Maroroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon koroboki aika tabu aikai, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti taekaia ma moan tua aika tabu. Ibukina bwa e na rangi ni kanganga bwa ko na titiraki n titiraki ni kabane aikai ke n rinanoi ni kabane taian reirei, tataro mwaaka ibukin reirei ake a na nakoraoi riki ibukia kaain te kiraati. Ko na kainnanoi ni biti tabeua titiraki bwa a aonga n nako raoi ibukia kaain te kiraati.

1. E kaekaia kaain Iteraera te Uea ngke a tangira te iriko ao e kanakoia kuere ao ni ituaki n te buti n aoraki ae kamamate.

Reirei ao maroroakina Warekaia Iteraera 11.

- E ngae ngke te maana bon te kakabwaia mai iroun te Uea, ma a moanna ni ngurengure ibukina kaain Iteraera (Warekaia Iteraera 11:6). Tera bukin aia ngurengure? (Tara Warekaia Iteraera 11:4–5; a moanna ni manga iangoi ao n tangira te iriko ao amwarake riki tabeua ake a tia ni kakang i Aikubita.) Tera te kanganga ngkana ti tangira ae mwaiti nakon are iai ioura?
- E a rangi ni moamoa riki tangiran te iriko irouia kaain Iteraera, ngaia are e bua iangoan te Aba ni Berita ao a moanna n iangoia bwa tera ngke a aki kitana Aikubita (Warekaia Iteraera 11:4–6). Baikara katoto tabeua ni boong aikai irouia aomata aika anga nako kakabwaia aika korakora ti ibukin te bwai ae

a tangiria bwa a na kukurei n te tai naba anne? E aera a karaoa aei aomata? Ti na kanga n tokanikai iaon kabwakabwaka akanne?

- E kanga te Uea ni kaekaia kaain Iteraera ibukin tangiran te iriko? (Tara Warekaia Iteraera 11:18–20; 31–33.)
- E rangi ni karawawataaki Mote n aia bure kaain Iteraera ngaia are e butia te Uea bwa e na ana maiuna (Warekaia Iteraera 11:14–15). E kanga te Uea n anganna te kabebeteaki? (Tara Warekaia Iteraera 11:16–17. Itingaun mwaane ake a weteaki bwa a na buoka Mote.) Baikara kakabwaia aika karekei mwaane aikai? (Tara Warekaia Iteraera 11:24–29.)

2. Te Uea e katuaia Miriam ao Aaron ibukin aia taetae ni kabuakaka Mote.

Reirei ao maroroakina Warekaia Iteraera 12.

- A taetae Miriam ao Aaron ni kaitaraa Mote are te mataniwi n tararua, a taekinna bwa a tia naba ni karekei kaotioti (Warekaia Iteraera 12:2). Tera ana kaeka te Uea nakon ngurengureia? (Tara Warekaia Iteraera 12:5–9.) Tera tokin inaomatara ni karekei kaotioti?

E taku Unimwaane James E. Faust: “Te burabeti, te Tia Mamata, ao te Tia Kaotioti, e a tia ao n teimatoa n tia ni karekea te mwiokoaki ao ni katanoatai ana taeka Te Atua ibukin te aonaaba. Kaain te Ekaretia n tatabemania nako, kaaro, ao mataniwi iai inaomatatai ni karekei kaotioti ibukin oin mwiokoacia ma akea katabeia ke inaomatatai ni tataekinan ana taeka te Atua iaon tokin mwiokoacia” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1989, 9; ke *Ensign*, Nobembwa. 1989, 8).

- te Uea e karawawataia ao e karekei kaiia, Miriam ao Aaron n aia ngurengure ibukin Mote ngke e mare ma te aine ae kaain Ethiopia (Warekaia Iteraera 12:1, 9–10). Ti na kanga ngaira n rotaki ngkana ti kabuakakaia ara tia kairiri inanon te Ekaretia? E na kanga ara kabuakaka ibukiia ara taan kairiiri n te Ekaretia n rootia ara utu ao raoraora?
- E taekinaki ni Warekaia Iteraera 12:3 bwa “E rangi n nimamannei Mote.” Tera ae nanonaki n te nimamannei?

E taku Beretitenti Gordon B. Hinckley, “Te nimamannei e katautauaki bwa kanga te tamnei ni kakaitau ae kitaraki n te katei ae te kan tei iaon waena, te kakaitau ibukin te mwaka ae korakora ae riaon temanna, kinakin te Atua, ao butimwaeana tua” (“With All Thy Getting Get Understanding,” *Ensign*, Aokati. 1988, 3–4).

- E kanga Mote ni kaota ana nimamannei ngke e katuaeaki Miriam ibukin ana taetae n aki akaka nakoina? (Tara Warekaia Iteraera 12:13–15. Irarikin kukureina ngkai iai irouna te kariaiakaki bwa e na tararua mwanena, e butia te Uea bwa e na buoka te aine arei. A taona mwanangaia ngaia ma ana aomata ni karokoa e kamaiuaki te aine arei.) Ti na kanga ni bwaina te nimamannei, e ngae ngke aomata a kabuakakaira ke a kitaraira? E na kanga ni buokira te nimamannei ni kaitaraa te buakaka?

3. E tuangia Mote mwane aika 12 bwa a na tuoia te aba are Kanaan.

Reirei ao maroroakina Warekaia Iteraera 13–14.

- Ngke a roko Iteraera n tian te aba are Kanaan, ao e kanakoia 12 mwaane bwa a na tuo te aba, kaubwaina, ma kaaia ni kabane (Warekaia Iteraera 13:17–20). Tera te rongorongo ae a uotia ibukin kaubwain te aba? (Tara Warekaia Iteraera 13:23–27.) Tera aia ribooti mwaane ake 10 irarikin Kareba ao Iotua ibukia aomata ake a maeka i Kanaan? (Tara Warekaia Iteraera 13:28–33.) A kanaga tabeman mai buakora ni karaoa te kaairua ae ti tebo ma mwaane ake 10?

E taku Beretitenti Gordon B. Hinckley:

“Tengaun tibwaai aika mate ibukin aia nanokokoraki ao makuia. A anga te riboti ae bure ibukin mwaitin ao abwakia kaain Kanaan. . . . A kabotauiia bwa kanga taian kuratiobwa (grasshoppers) nakoia aintoa ake a tia n noori n te aba. . . .

“Ti nooria tabeman irarikira ake a kaokoro n iango ibukin nakoraoin te mwakuri aei nakon taai aika a na roko, ake a akea kukurein nanoia, ake a taetae iaon te tiatianaki, ake a kaota te maaku, ake a kabanei aia tai n ukeuke ao ni koroi bwai ake a taku bwa taian kabwakaia ake akea mwiia. Ma te raraoma ibukin mwakuri n te ekaretia, akea raoi aia babaire ibukin taai aika a na roko” (inanon Conference Report, Okitobwa 1995, 93–94; ke *Ensign*, Nobembwa 1995, 71).

- E na kanga aia rongorongo Kareba ma Iotua ni kaokoro ma aia ribooti mwaane ake 10? (Tara Warekaia Iteraera 13:30; 14:6–9.) Bukin tera Kareba ao Iotua a aki maaku irouia kaain Kanaan? (Tara Warekaia Iteraera 14:9.) Tera kawai aika ti kona n toui man aia katooto Kareba ao Iotua ngkana ti kaitara ma kanganga n aron aikai?

E taku Beretitenti Gordon B. Hinckley:

“Akea te tabo n te mwakuri aei ibukia aomata aika tia ni kakoaua te euangkerio ibukin reirei aika aki kakukurei ke ni kabwara nano mani kairua. Te euangkerio bon te rongorongo ae raoiroi. Bon rongorongan te tokanikai. Bon te waaki ae riai ni kariaiakaki ma te kukurei.

“E aki taekinna te Uea bwa a na aki kona ni manga reke taian kanganga. A atai aekan karawawataaki nako ao naake a kakaitara te mwakuri aei a tia ni buakania. Ma aia onimaki e teimatoa ni buokiia man rawawataia. E a tia n teimatoa ni waaki nako te mwakuri aei ao man tuai ni kerikaaki man te tai are e moa ni kateaki iai. . . .

“N te aonaaba aei, n taai aikai ao e na rangi n rawata bwaai aika buakaka aika a na riki. Aio te roro are a ti kona n noori raoiroin bwaai. Nakoia tariu ao mwaaneu n taabo ni kabane, I wetei ngkami bwa kam na manga kakorakorai ami onimaki, ni wakina te mwakuri aei ni kabuta te aonaaba. Ko kona ni kakorakora n aanga aika mwaiti n aron kateim” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1995, 94–95; ke *Ensign*, Nobembwa. 1995, 71–72).

- A kanga n rootaki te botanaomata n aia taeka Kareba ao Iotua? (Tara Warekaia Iteraera 14:10.) E kanga te Uea ni karekei kaia kaain Iteraera ibukin teimatoan ngurengureia ao tangiran te kan oki nako Aikubita? (Tara Warekaia Iteraera 14:22–23, 26–35.) E kanga ni karekei kaia mwaane ake 10 ake a anga te rongorongo ae aki koaua ibukin Kanaan? (Tara Warekaia Iteraera 14:36–37.) E kanga ni kakabwaiia Kareba ao Iotua ibukin aia kakaonimaki? (Warekaia Iteraera 14:24, 38.)

4. E karaoa te naeta te burati Mote ao e tuangia aomata bwa ngkana a taraia ao a na kamaiuaki.

Reirei ao maroroakina Warekaia Iteraera 21:1–9.

- E ngae ngke e buokiia Iteraera te Uea bwa a na taenikai kaain Kanaan, kaain Iteraera a teimatoa ni ngurengure. E kanga te Uea ni karekei kaiia? (Tara Warekaia Iteraera 21:6.) A kanga aia kaeka Iteraera nakon te tua aei? (Tara Warekaia Iteraera 21:7.)
- Tera te bwai ae tuanga Mote, te Uea bwa e na karaopia ngke e butia Mote bwa e na kanakoi naeta aika tiritiri aikai? (Tara Warekaia Iteraera 21:8–9.) Tera ae riai ni karaopia aomata n tatabemania nako bwa a aonga ni kona ni kamaiuaki man tenakiia irouia naeta aika tiritiri?
- A reirei burabeti aika uoman man Ana Boki Moomon, Nibwaai ao Aramwa bwa a mwaiti kaain Iteraera aika mate ibukina bwa a aki tara te naeta. E aera bwa a aki taraia? (Tara 1 Nibwaai 17:41; Aramwa 33:18–20.)
- E kabotauaki nakon antai te naeta? (Tara Ioane 3:14–16; Ereman 8:13–14.)
- N aroia natin Iteraera ae a tangiria ni kan tara te naeta te burati bwa a aonga ni kamaiuaki, ngaira ti kainnanoia bwa ti na tara Iesu Kristo bwa ti aonga ni karekea te maiu are akea tokina (Aramwa 37:46–47; Ereman 8:15). Tera nanon ae ko na tara te Kristo? A kanga mwaitiia aomata n te bong aei ni karaoa te kairua ae ti tebo ma are a karaopia kaain Iteraera ngke a rawa n tara te naeta? (Tara Aramwa 33:20. A aki tara Iesu Kristo bukina bwa a aki kakoaua are man karaokina ao a kona ni kamaiuaki.)

E taku Unimwaane Carlos E. Asay: “Ngaira, ti tebo ma Iteraera ngkoia, ti riai ni kaoka ara taratara ao ara iango nakon . . . Kristo ngkana ti kantaningaia bwa ti na karekea te maiu are akea tokina. . . . A riai n aki kariai ara taratara bwa a na taratara nako iaon te kawai ke n tiku iaon bwain te aonaaba aika kakai mauna. E riai te mata . . . ni kataneiaki bwa e na tara eeta. Ti riai n tara te Atua ao ni maiuakinna!” (inanon Conference Report, Okitobwa 1978, 81; ke *Ensign*, Nobembwa 1978, 54).

- E reirei Aramwa, bwa n aron te kawai nakon te kamaiuaki man te naeta ae tiritiri e bebete, te kawai nakon te maiu are akea tokina e bebete (Aramwa 37:46). N te anga raa ae te kawai nakon te maiu are akea tokina e bebete? A kanga aomata tabeman ni kataia ni karaoa te kawai nakon te maiu are akea tokina bwa e na kanganga? (Tara Iakobwa 4:14. A taraia nakon are iaon moan tuan te kamaiuaki n aron te onimaki inanon Iesu Kristo, kabwarabure, ao karinerine.) Ti na kanga ni kateimatoa ara taratara nakon te onimaki inanon Kristo?

Kabaneana

Kaungaia kaain te kiraati bwa a na katinanikui bwain ngkoia te aonaaba ao man aki maaku iroun te “aintoa” are e katabetabeira man bwaai aika rangi ni kakawaki. Kakoaua bwa ngkana ti na “tara Natin te Atua ma te onimaki” (Ereman 8:15) ao n irii ana burabeti, ti na bon kakabwaiaka n te maiu aei ao n te maiu are akea tokina.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e bati riki man iango aikai bwa iteran te reirei..

1. “Ti na manga okira Aikubita” (Warekaia Iteraera 14:4)

- Tera aia kaeka kaain Iteraera ngke:
  - a. A mwane imarenaia kaain Aikubita ma Taari are Uraura? (Tara Te Otinako 14:10–12.)
  - b. Akea te bwai ae a anganaki bwa a na kanna ma ti te maana? (Tara Warekaia Iteraera 11:4–6, 18–20.)
  - c. Te kakaewenako ma te iango ibukin buakanan te aba ae Kanaan? (Tara Warekaia Iteraera 14:1–4.)
  - d. E kabwaraki nanoia man te mwananga ae kanganga n te rereua? (Tara Warekaia Iteraera 21:4–5.)
- Bukin tera n am iango bwa e rangi ni kanganga irouia Iteraera bwa a na kabwarai aia bure kaain Aikubita? Tera bwaai aika rangi ni kanganga iroura bwa ti na mwaninga n te bong aei? Ti na kanga ni kakorakoraira n tatabemanira nako ngkai ti kekeiaki ni biti anuan maiura ni kawai ke kateira n aonaaba?

2. Ti na karekea mai iaa te ibuobuoki

Te boki ae Warekaia Iteraera e reireinira bwa ti na karekea mai iaa te ibuobuoki. Ko na bae n tangiria ni kamataitaoi reirei aikai ni korei iaon te burakibooti ngkai ko reirei n rongorongan koroboki aika tabu:

- a. Tara te burabeti (Warekaia Iteraera 12).
- b. Tara te aba ni berita—ibukira, te abanuea ae te tiretio (Warekaia Iteraera 13–14).
- c. Tara te Tia Kamaiu (Warekaia Iteraera 21:4–9).

“I Aki Kona N Riaon Ana Taeka te Uea”

Reirei
16

Warekaia Iteraera 22–24; 31:1–16

Kaantaninga E na kaungaia kaain te kirati bwa a na karekea ana kantaninga te Atua n aki maku.

- Katauraoi**
1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aika inano aikai:
    - a. Warekaia Iteraera 22:1–21. Baaraka, uean Moaba, e maaku n rokoia kaain Iteraera. E na angan Baraam te kaniwanga ngkana e kona n roko nako Moaba ni karereantia kaain Iteraera. E tuangaki Baraam ioun te Atua bwa e na aki nako, ao e ira nanona Baraam (22:1–14). E na anganaki riki te karineaki ao te kaubwai Baraam ioun Baaraka ngkana e nako Moaba ni kamaunaia kaain Iteraera. E tuangaki Baraam ioun te Atua bwa e kona n nako ngkana e kan nako ma te bwai are e na taekinna bon ti taeka ake e na anganna te Atua (22:15–21). E a tangiria ni kan nako Baraam. (Taraia bwa n te kibu 6 te taeka ae *ata* e nanonaki bwa “ataia.” Taraia naba bwa n Ana Raitaeka Iotebwa Timiti n Te Otinako 22:20 e karina te taeka “ngkana ko na” imwain te taeka “nako ma ngaia.”).
    - b. Warekaia Iteraera 22:22–35. E ura unin te Atua ioun Baraam ngke e nako Moaba, ma te kantaninga nakon kakabwaia tabeua aika e na karekei mai ioun Baaraka. Iaoni kawaina ao e reirei aron kakamakun aki kakukureian te Atua, ngke a taetae ana taongki (donkey) ao te anera nakoina.
    - c. Warekaia Iteraera 22:36–24:25. E kaitiboaki Baraam ma Baraka (22:36–23:2). E tuanga Baaraka teniua te tai bwa e na karereantia kaain Iteraera, ma Baraam e ongo ioun te Atua ao a kakabwaiaaki kaain Iteraera ni katoa tai (23:3–24:9). E a manga karereantia Moaba ma ana burabeti Iesu Kristo (24:10–25).
    - d. Warekaia Iteraera 31:1–16. Kaain Iteraera a kamaunaia I-Mirian man tiringa Baraam. E kabwarabwara Mote bwa e a tia Baraam n tuangiia I-Mirian bwa a na ana nanoia kaain Iteraera nakon te bure. (Mwiin ana taeka Baraam a kabwarabwaraki ni Warekaia Iteraera 25:1–3. E ngae ngke e na aki karereantia Iteraera Baraam, e tangira te kaniwanga mai ioun Baaraka ma te kakaiaki n te aro are e a iangoia bwa e na anai nanoia kaain Iteraera, n te aro are a kabuua ana otanga te Atua.)
  2. Reitan te wareware: 2 Betero 2:15–16; Iuta 1:11; Te Kaotioti 2:14.

**Katautauan
Karikirakean
te Reirei**

**Kamwakuran
te Iango** Ko na bae n tangiria ni kabongana te mwakuri ni kakukurei aei (ke teuana man oin am kario) ni moana te reirei iai.

Tuangia kaain te kiraati bwa a na kakauongo raoi nakon taian taeka aikai ao iangoia bwa aekakira te aomata ane e karaopia:

“Ngkana [te Uea] e na anganai te auti aei ae onrake n te tirewa ao te koora, I aki kona n riaon ana taeka te Uea, Atuaau” (Warekaia Iteraera 22:18).

"Bwaai ni kabane aika E tua te Uea, ao I a karaaoia" (Warekaia Iteraera 23:26).

"Ao I aki kona n ri aon ana taeka te Uea, ni karaoa ae raoiroi ke ae buakaka n ai aron nanou; ane e atongnga te Uea, ao ai ngaia ae N na atongnga naba" (Warekaia Iteraera 24:13).

- Tera bwai aika kantaningaki mai iroun te aomata ae na atong bwaai aikai? (Te rongorongo anne e kaotia bwa te aomata anne e karinerine, e onimaki, ao e nanorinano.)

Kabwarabwara bwa rongorongo aikai a karaoaki iroun te aomata ae arana Baraam, are e kaota riain te ongeaaba nako iai, ma inanona e tangiri kaniwangana ao karineakina man bwain te aonaaba aei. E kaotaki man te reirei aei taian kanganga man ara imanono ni karaoa oin nanora ni kakoroi nanon te baere ti tangiria.

Maroroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon kiibu man koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga ni kabonganaaki ni maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua ni koroboki aika tabu. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai are e kaeti ma moan tua ni koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a na kanga ni kaeti ma maiura ni katoa bong.

1. E aki butimwaea te kaniwanga Baraam mai iroun Baaraka ibukin karereantian Iteraera.

Reirei ao maroroakina Warekaia Iteraera 22:1–21.

- E taonna te maku man rokoia kaain Iteraera, Baraka, are uean Moaba, e kanakoia taan uarongorongo n tuanga Baraam kaniwangana ngkana e nako Moaba ni karereantia Iteraera (Warekaia Iteraera 22:5–7). E kanga ana kaeka Baraam ibukin te kaniwanga aei? (Tara Warekaia Iteraera 22:8–14.) Tabeua kaniwanga a kona ni karaoaki n onea mwiin aki karinean te Atua?
- Imwin are e rawa Baraam n nako Moaba, Baaraka e a manga kanakoia aia kauouua ni baronga mwaane, aika kukurei riki nanoia nakoia ake mai mwaaina, bwa a na kataia n ana nanona. Tera ana bwaintangira Baaraka nakon Baraam? (Tara Warekaia Iteraera 22:15–17.) Tera ana kaeka Baraam? (Tara Warekaia Iteraera 22:18–19.) Bukin tera e tangiria n titirakina riki te Uea? (Ana kantanninga Baraam iroun te Uea bwa e na bita ana iango ma ni kariaia bwa e na karekea te kaniwanga are e anganna Baaraka.) Tera kanganga man karaoan te bwai teuana ae kaitara ma ana tua te Atua ao ana reirei?
- E anga te kariaia te Uea nakon Baraam bwa e na nako ma ana tia uarongorongo Baaraka ngkana e tangiria ni karaopia. Ma e korakora unin te Uea iroun Baraam ibukina bwa e nako (Warekaia Iteraera 22:20–22). Tera ae kaotaki n unin te Uea ibukin nanon Baraam? (Tara 2 Betero 2:15; Itaia 29:13.)

2. E kaota te kanganga te Uea ibukin ana imanono Baraam ibukin karaoan are bon tangiria ni kani karaopia.

Reirei ao maroroakina Warekaia Iteraera 22:22–35.

- Iaon kawaina nako Moaba, ao Baraam e kataia tenua te tai ni imanonoa ana taongki bwa e na kaoka kawaina (Warekaia Iteraera 22:22–30). E kanga te bwai aei n riki bwa kaanga aron ana itoman Baraam ma te Uea? (E tangiria Baraam

n anga nanona bwa e na karaoa are a tangiria ni karaoia te taongki ao te Uea. Taekinna naba bwa e nora te anera te taongki, ma e aki noria Baraam. Ti tebo naba ma ngke e nori bwaai aika mwaiti te Uea nakon are e nori Baraam.)

- Tera bwaai n taai aikai aika ti imanonoi ni karaoi n tatabemanira nako ke n te kurubu irarikin bwaai ake e tangiria te Atua bwa ti na karaoi ke n irii aia reirei kaaro ke taani kairiiri aika rangi n eti?

Ko na bae n tangiria ni maroroakin katooto n aron aikai:

- a. Te teei ae aki kukurei n te reke iroun te karo temanna, e na manga nakon temanna riki te karo, ma te kantaninga bwa e na kaokoro te reke.
- b. Kaain te Ekaretia, ae aki kukurei ma ana reirei te mataniwi n te nakoanibonga, e na nako nakon te mataniwi n te nakoanibonga riki temanna.
- c. A katereterea Kaain te Ekaretia bwa te tua e aki kaeti nakon teuanne ke neienne n aron are e riki nakoia kaain te Ekaretia ake tabeman.

- E katuaeaki Baraam iroun te Uea rinanon te anera ao te taongki. E kanga Baraam ni kaeka, nakon taeka ni katuua mai iroun te anera? (Tara Warekaia Iteraera 22:31–35.) Bukin tera te Atua e katuaia natina? (Tara D&C 95:1.) E na kanga ana katuua te Atua n riki bwa te kakabwaia nakoira?

3. E rawa Baraam ni karereantia Iteraera.

Reirei ao maroroakina Warekaia Iteraera 22:36–24:25.

- Imwiin rokon Baraam i Moaba, e tuanga Baaraka teniua te tai bwa e na karereantia Iteraera. N taainako ngkana e tuangaki Baraam iroun te Uea bwa e na kakabwaiaa Iteraera, ao e karoia Baraam. Tera te korakora ae kaotia Baraam n te bwai aei? (Tara Warekaia Iteraera 22:38; 23:8, 19–20; 24:1, 12–13.) Baikara kabwakabwaka aika kona ni kakoauaki iroun Baraam? (Tara Warekaia Iteraera 22:41; 23:1–3, 13–15, 27–30. E ngae ngke Baraam e aki kariaia ana bubuti Baaraka ni karereantia Iteraera, e rangi n tauraoi n irira Baaraka man te tabo teuana nakon te tabo teuana ao man ongo nakon ana bubuti e ngae ngke e atai bwa a kairua.) Baikara kanganga man ongoraeakin iango ni katautau aika aki raoiroi (mai irouia raoraora ke bwaai ni kakauongo, n aron te katooto) ngkana ti ataia bwa a kairua?

4. Iteraera a kamaunananokoia tibun Mirian ao a kamatea Baraam.

Reirei ao maroroakina Warekaia Iteraera 31:1–16.

- E aera a buaka Iteraera ni kaitaraia tibun Mirian? (Tara Warekaia Iteraera 31:1–3; e un te Uea irouia tibun Mirian ibukin anakin nanoia kaain Iteraera bwa a na karaoa te bure, n aron are e koreaki ni Warekaia Iteraera 25:1–3.) Antai ae tua-nzia tibun Mirian bwa a na ana nanoia tibun Iteraera bwa a na taromauri boua n anti ao mwakuri aika aki raraoi? (Tara Warekaia Iteraera 31:16.) E aera Baraam e anga te reirei aei? (E ngae ngke e ongeaaba Baraam nakon ana kaetieti te Uea ni kakabwaiaia kaain Iteraera nakon karereantiakiia, ma inanona e tangira kari-neana ao anganakina kaniwanga ni bwain te aonaaba aei. Ni karekean kaniwanga aikai, e iangoia ni kabwaka Iteraera nakon te bure, ao n tokina a kabuua kawakinaia iroun te Atua.) Tera ae riki nakon Baraam n tain ana buaka Iteraera ma Mirian? (Tara Warekaia Iteraera 31:8.)
- Teniman tani koroboki n te Nu Tetemanti aika taekina Baraam (2 Betero 2:15–16; Iuta 1:11; Te Kaotioti 2:14). Tera kukureia irouna?

- Baikara reirei aika ti kona ni karekei man te karaki aei? (Kaain te Ekaretia aika a ukoukori kaniwangaia ao karineaia n te aonaaba aei, aika ukoukori kitarakin ana reirei ao ana tua te Atua, ke ake a kataia ni karikirakei iango n te aonaaba aei, karaaoakiia, ke kainibaire n te Ekaretia a ira ana katoto Baraam aika bure. E atongaki aei bwa “ana tua Baraam” n te Kaotioti 2:14.)

E taekinna Unimwaane Bruce R. McConkie:

“Ai kakaongorara te karaki aei! Aio ana burabeti te Atua are e rangi ni matoa ti nakon ana kaetieti Uean karawa. Bon akea te nano uoua n ana iango ibukin te kawai are e na toua. E tei ibukin te Uea, ao te auti ae onrake n te koora ao te tirewa ke karineaki aika rietata aika e karekei te Uea e kona ni katibanakoa man kawaina are e a tia ni kateia. . . .

“Ma ibukin mataaiakinan te kaubwai ao kaririiana n te karineaki. Ai tamaroara [ibukina]te riki ni kaubai ao ni mwaaka. . . . Tao e na bon bita ana kainibaire te Uea ao ni karekei kaubwain ao mwaakan te aonaaba aei. . . . I bon rangi ni mimii bwa manra tabeman mai buakora aika tia ni karekei kaetieti man te Ekaretia ao imwiina, n aron Baraam, e tang ni bubuti ibukin kaniwangana man te aonaaba aei. . . .

“Baraam, . . . anaki nanona ao e korakora n arona ngkoa, e bua tamneina n tokina bukina e katikui ana kantaninga ni bwain te aonaaba aei irarikin kaubwain te maiu are akea tokina” (“The Story of a Prophet’s Madness,” *New Era*, Eberi. 1972, 7).

- Oki rikaki nakon te taeka are ni Kamwakuran te Iango. Taekinna bwa e ngae ngke e rangi ni kaota te nano n ongotaeka, kukurein nanona bon karekean kaniwanga ao karineakina n te aonaaba aei. Tera ae reireiniira iai te karaki aei ibukin kakawakin kawakinan baika a tangiri nanora bwa a na itiaki? Ti na kanga ni kawakin baika a tangiri nanora bwa a na itiaki?

Kabaneana

Kakoaua bwa ngke arona bwa e a tia n ira ana kantninga te Atua, ao a na kaman totokoaki bure ma karawawataki ibukina ao ibukin Iteraera. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na kakorakoraia ni karaoi bwaai ake e tangiria te Uea bwa a na karaopia nakon ae a na imanono —ukoukora ao toua ana kantninga te Uea n aki kataia ni katikua ke ni bitia.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa iteran te reirei..

1. Karinea te Uea

Ti kona n reiakinna mai iroun Baraam kakawakin karinean te Uea. Ti kona naba n reiakina te bwai aei man aia banna ni katoto mwane ao aine riki tabeman ni koroboki aika tabu. Ko na bae n tangiria ni kan okiri katoto aikai:

- a. E ata te karawawataki te Tia Kamaiu are e na riki nakoina i Ketetemane ao iaon te kaibangaki, “e katorobubua, n tataro, ao e kangai, Tamau, ngkana e riai iroum, ao ko na uotanako te mangko aei mai irou, ma akea au taeka, ma e na tauaki am taeka ” (Ruka 22:41–42).

- b. Ngke e tuangaki Aberaam bwa e na anga natina ae Itaaka bwa te karea, ao “e uti mwaaka n te ingabong” ni moana mwanangana nakon te maunga are i Moria (Karikani Bwaai 22:3).
  - c. Ngke e tuangaki Maria bwa e na riki bwa tinan Natin te Atua, e kaeka ni kangai, “Nora ana toro te Uea; e na karaoaki nakoiu n ai aron am taeka” (Ruka 1:38).
  - d. Ngke e tuangaki Nibwaai bwa e na oki nako Ierutarem n anai bwatua aika buruati mai iroun Rabwan, e waekoa ni kaeka, “N na karaoi baike e a tia n tua te Uea” (1 Nibwaai 3:7).
  - e. A tokanikai natin Ereman n te buaka bukina bwa “a ongeaba ma ni karaoi nanon taeka ni kairiiri ni kabane” (Aramwa 57:21).
- 2. “Ao noria e tukiko te Uea man te karineaki” (Warekaia Iteraera 24:11)**
- Ngke e rawa Baraam ni karereantiia Iteraera ao ni butimwaea kaniwangan Baraka ao karineana, e tuangnga Baraka, “Ao noria e tukiko te Uea man te karineaki” (Warekaia Iteraera 24:11). E kanga n tabetai ngkana ti ira nanon te Uea ni kona n totokoira man karekean kaniwangan ao te karineaki n te aonaaba aei? Tera ana berita iai te Uea in onea mwiin kaniwangan ao te karineaki n te aonaaba? (Tara D&C 81:6.)

“Tarataraiko Bwa Ko Kawa Ni Manuoka te Uea Atuam”

Te Tua-Kaua 6; 8; 11; 32

Kaantaninga	E na kaungaia kaain te kiraati bwa (1) a na uringa te Uea ao taian berita ake a tia ni karaoi ma ngaia ao (2) karaoa te otawanin are e na buokiia n ururinga.
-------------	---

Katauraoi	<p>1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aika inano aikai:</p> <ol style="list-style-type: none"> Te Tua-Kaua 6:1–9; 11:18–21. E anga kaetieti Mote nakoia tibun Iteraera bwa e na buokiia n ururing aia berita. E tuangia kaaro bwa a na reireiniia natia ana taeka. Te Tua-Kaua 6:10–12; 8:1–20. E kauringia Mote tibun Iteraera ana kakabwai te Atua nakoia. E kauringia bwa a na kamaunananakoaki ngkana a aki kawakin ana tua te Atua ao n ururingngaa. Te Tua-Kaua 32:1–4, 15–18, 30–40, 45–47. E reireiniia tibun Iteraera Mote bwa a na mwannanoa te Bwa ni kamaiu (Iesu Kristo). <p>2. Reitan te wareware: Te Tua-Kaua 4; 7:1–4; 13:1–8; 34.</p> <p>3. Ngkana ko kabongana Kamwakuran te Iango, uoti bwaai akanne akana a taekinaki ni “Kamwakuran te Iango.”</p>
-----------	---

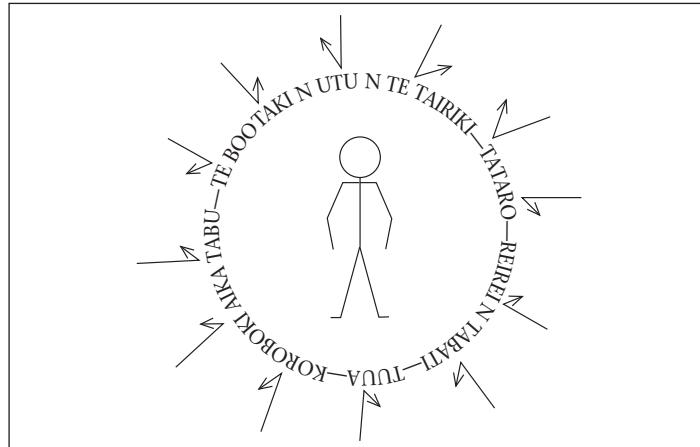

Katautauan Karikirakean te Reirei	
Kamwakuran te Iango	Ko na bae n tangiria ni kabonganai mwakuri ni kakukurei aikai (ke teuana man oin am kario) ni moana te reirei iai. Rinea te mwakuri ni kakukurei ae moan te tamaraoa ibukiia kaain te kiraati.
	<p>1. Katei bwaai tabeua aika ko uoti man mwengam are e na kauringko ioun te Uea ao berita ake ko a tia ni karaoi ma ngaia. (A kona n tei bwaai akanne n aron booki aika tabu, tamnei, booki, ao anene aika raweaki.) Tuangia kaain te kiraati bwa a aera a rangi ni kakawaki bwaai aikai nakoim. Kabwarabwara bwa iteran te reirei aei bon taekan bwaai aika kabonganaki irouia ana batatibus Iteraera ni kauringia ioun te Uea ao aia berita ma ngaia. Kaotia bwa bwaai n rabwata a kona n riki bwa bwaai ni kauring aika mwaka ibukira ni kabane.</p> <p>2. Korei taeka aikai iaon te burakibooti:</p>

Burebureira, kamataaira, kamwaneira, katoto, kamaunaia, kakauongo, kabwakabwaka, mamaara, un, matakia, wene, kababa, buakanakiia

- Tera te bwai ae ti te arona iai taeka aikai? (teuana te anua ae rangi n okioki bon ana waaki Taatan ni kataia ni katikiira nako maioun te Uea.)
- Tuanga temanna kaain te kiraati bwa e na wareka D&C 76:28–29. Kabwarabwara bwa kiibu aikai bon man te kaotioti are e anganaki Iotebwa Timiti ao Sidney Rigdon. Tera te bwai ae ti riai ni karaoia bwa ti aonga ni kona ni kawakinaki iai man ana kairoro Taatan? (Ko na bae n

tangiria ni kabonganai tamnei aikai ni kabwarabwari bwaai tabeua ake ti kona ni karaoi n otangaira iai man ana kariiri Tatan.)

Kabwarabwara bwa n te boki ae Te Tua-Kaua, ao Mote e reireiniia kaain Iteraera aron karoan aia otawanin are e na kona ni buokia n ekaanako ana kariiri Tatan. E a manga rinanon te reirei aei ana reirei Mote ao e maroroakinna bwa ti na kanga ni karaoia ni boong aikai.

Maroroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon kibun taeka aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua aika tabu.

Imwiin katakiia, katuaeaki, ao reireinakiia tibun Iteraera n te buakonikai inanon te maan ae 40 te ririki, e taku te Uea bwa a tauraoi n rinnako n te aba ni berita. Ma teuana, iai ana kaetieti tabeua aika rangi ni kakawaki ibukiia. E taekin kaetieti aikai Mote inanon teniua mwakorona ake a koreaki n te Tua-Kaua.

Inanon kabwarabwara aikai ao Mote e manga rinanon mwanangaia Iteraera inanon 40 te ririki inanon te rereua, man karekea ana ibuobuoki te Atua ni kainaomatakiia. E maroroakina naba Mote tabeia kaain Iteraera n aron rineaia bwa ana aomata te Atua. E katuruturua bwa a riai ni kawakin ana tua te Atua, ma e moa riki te tua n ururinga ao ni kitan taromaurian bouananti. E kauringia bwa e ngae ngke natin Iteraera a tauraoi n rin nakon te aba ni berita, ngkana a manga okira aroia ni buakaka ao a na kabuai maekaia ao ni maenako.

1. E anga kaetieti Mote nakoia tibun Iteraera bwa e na buokia n uringa aia berita.

Reirei ao maroroakina Te Tua-Kaua 6:1–9 ao 11:18–21.

- Iai inanon Te Tua-Kaua ana kabanea n taeka nakoia tibun Iteraera. Ngkana ko na anga teuana te kabanea n rongorongo nakoia am utu ao raoraom, tera te bwai anne?
- Tera ae motikia te Uea bwa a na karaoia tibun Iteraera n Te Tua-Kaua 6:5–7? Ti na kanga ni karini taikan booki aika tabu inanora? A na kanga kaaro ni katamaroa aia anga reirei nakoia natia taikan te euangkerio ma ni buokia n reireiniia bwa a na tangirii booki aika tabu?

- Tera ae reireiniia tibun Iteraera Mote bwa a na karaoria n te Tua-Kaua 6:8–9 ao 11:18–20? (Taraia bwa te frontlets bon “kunin te man ae abwabwaki are a koreaki iai aua kibu n taeka man koroboki aika tabu . . . ao man rukumaki ao ni kanimwaki nakon buraeiniman ae bwainaki ke mwaenaki] . . . ni katotobia ramwam ke ni katobibia baim” [Bible Dictionary, “Frontlets,” 676]).
- Bokin tera Mote e tuangiia aomata bwa a na katikui karinanin kiibu man koroboki aika tabu imarenan mataia, iaon baia, iaon bouan aia auti, ao iaon oon aia auti? A na kanga kauring aikai n roota aron ara mwakuri? Tera ae ti kona ni karaoria ni mwengara bwa ti aonga n aki toki n uringa te Uea, ana taeka, ao ara berita ma ngaia? Tamnei iaon te o, koroboki aika ti wareware iai, ao taian tamnei ma terewition aika ti matakua iai e kauringira te Uea, ke a uotira nakon bwain te aonaaba aei?

E taekinna Beretitenti Ezra Taft Benson bwa aomata aika “a kairaki iroun te Kristo a na bon kaonaki iroun Kristo. . . . A rin ni mweengaia, tamnei iaon te o, booki iaon nnen booki, te anene n te eea, aia taeka ao aia mwakuri a kaotia bwa Kiritian ” (inanon Conference Report, Okitobwa 1985, 6; ke *Ensign*, Nobembwa. 1985, 6–7).

2. E reireiniia tibun Iteraera Mote bwa a na karinei ana tua te Atua ao n uringnga.

Reirei ao maroroakina Te Tua-Kaua 6:10–12 ao 8:1–20.

- Tera ana rongorongo Mote aika rangi ni kakawaki inanon Te Tua-Kaua 6:10–12 ao 8:1–20? Tera ae nanoaki bwa a na mwaninga te Uea? (Tara Te Tua-Kaua 8:11.) Tera rekenikai ngkana ti mwaninga taekana? (Tara Te Tua-Kaua 8:19.) Ti na kanga ni kakoaua bwa ti na aki mwaninga taekan te Atua?
- N te aro raa ke tera kakaewenako ake e aran Mote are na kona ni karika nanoia aomata bwa a na mwaninga taekan te Atua? (Tara Te Tua-Kaua 6:10–12; 8:10–20.) E aera tabeman aomata a mwaninga taekan te Uea imwiin are e a tia ni bwabetitoia? (Tara Te Tua-Kaua 8:17.)

E taku Beretitenti Brigham: “Te kabanea ni korakora ni maaku ae I a tia ni karekea ibukiia [kaain te Ekaretia] bwa a na rangi ni kaubwai n te aba aei, a na mwaninga taekan te Atua ao ana aomata, a na marikarika, a na kitana te Ekaretia ao n nako moone. Aomata aikai a na tei ni mangaongao, a na iraa, kainnano, ao aekaki ni bure nako, ao ni bwaina te koaua. Ma te bwai ae I rangi ni makuia riki iai bwa a aki kona ni kaaitarai kaubwai; ao n tokina a na boni kataaki ni kaubwaia, bwa a na riki bwa kabanea ni kaubwai n aomata n te aonaaba aei” (n te Preston Nibley, *Brigham Young: The Man and His Work* [1936], 128).

- Antai mwiokoan kaubwai aika iai iroura? (Tara Te Tua-Kaua 8:18.) Ti na kanga ni kabonganai kaubwaira ni waakina iai ana mwakuri te Uea? (Tara Te Tua-Kaua 8:18; Iakobwa 2:18–19.)

3. E reireiniia Mote kaain Iteraera bwa a na mwannanoa te Bwaa ibukin te kamaiuaki (Iesu Kristo).

Reirei ao maroroakina Te Tua-Kaua 32:1–4, 15–18, 30–40, 45–47.

- Antai te Bwaa are e taekinaki n Te Tua-Kaua 32:3–4? (Iesu Kristo; tara naba mwakoro 15, 18, and 30–31.) Bukin tera e atongaki n tabetai Iesu Kristo bwa te Bwaa? (Tara Ereman 5:12.)
- E kateretere Mote bwa “aia Bwaa” (te atua ae kewe ibukiia taan buakaka) “tiaki n aiaron ara Bwa” (Te Tua-Kaua 32:31). E kanga “aia Bwaa” ni kaokoro ma “ara Bwaa”? (Tara Te Tua-Kaua 32:37–40.)
- Tera ae nanonaki n te kateitei iaon te Bwaa? (Tara Te Tua-Kaua 32:46–47; Mataio 7:24–27; D&C 50:44.) Ti na kanga ni karaoa aei? (Tara Te Tua-Kaua 18:18–19, n, taetae ni burabetian rokon te Kristo, e taekinaki aron kainanoakin te ongotaeka nakon ana taeka.)

Kabaneana

Kaota am koaua ibukin te Tia Kamaiu ao kaota nanom ni kakaitau ibukin te berita are ko a tia ni karaoia ma ngaia. Katuruturua bonganan ururingan te Atua ao ni kawakin berita ake ti a tia ni karaoi ma ngaia. Kakoaua bwa bwaai ake ti katekei irarikira—n aron tamnei, booki, ao katangitang—a kona n riki bwa kauring aika korakora ibukin te Uea ao nakon berita ake ti a tia ni karaoi ma ngaia. Kabwarabwara bwa te kantaninga ibukin katobibira ma bwaai aikai bon ti tebo ma te kantninga ibukin kabaean ramwaia kaain Iteraera ni kawai: e na buokira ni kateitei iaon te Bwaa—e na buokira n uringnga ao n toua mwiin te Uea.

Iango n Angareirei**Riki Tabewa**

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e bat i riki man iango aikai bwa iteran te reirei..

1. “Koroi iaon rarikini mataroan am auti” (Te Tua-Kaua 6:9)

Kaoia kaain te kiraati bwa a na karinani tamnei, katanoata, anene aika raweaki, ao bwaai riki tabewa inanon mweengaia. Tuangia bwa a na koroi mai iaon bwaai n tatabeua nako te “+” (e kaota te bwai anne bwa e na kairi aia iango n ururinga te Uea) ke te “–” (e kaota te bwai anne bwa e na kairi nanoia ni mwaninga taekan te Uea). Ko kona n tuangia kaain te kiraati bwa a na karaoia n aia kai n utu n te tairiki.

2. “Ane E na aki kakiko” (Te Tua-Kaua 4:31)

- Imwiin are e taetae ni burabeti bwa kaain Iteraera a na taromauri atua riki tabewa ao a na kamaenakoaki (Te Tua-Kaua 4:25–28), E anga taeka ni kaunga nano Mote. Tera ana berita nakoia ake a ukoukora te Uea ma nanoia ni kabane? (Tara Te Tua-Kaua 4:29–31; Itaia 49:14–16.) E kanga te berita aei n tia ni kakoroaki nanona inanon maium? Tera ae ti riai ni karaoia n ukoukora te Uea ma nanora ao tamneira ni kabane?

3. Totokoan aia waaki ni kabuakaka tabemwaang

- Tera te kabuanibwai are e kauringira iai Mote n aron are e taekinaki n Te Tua-Kaua 13:6–8? Ti na kanga n ataa te aomata ae kataia ni katikira ni kararoaira ma te Uea? Ti na kanga ni kaeka nakon te aomata anne?

4. "A na aki kaoti imatan Iehova n akea uotaia" (Te Tua-Kaua 16:16)

- Te tabo are e taekinaki n Te Tua-Kaua 16:2, 11, ao 16 bon te tabaenako are te tembora ae bon tau ibukiia kaain Iteraera. N tain te katauraoi ibukin te amwarake ni baka n te umwantabu, ao e tuangiia aomata Mote bwa a na aki "kaoti imatan te Uea n akea uotaia" (Te Tua-Kaua 16:16). E na kanga te bwai aei ni kaeti ma nakora nakon te tembora? Ti na kanga ni katauraoira ibukin nakora nakon te tembora n te aro bwa ti na nakon te tembora n "akea uotara"? E na kanga te katauraoi aei ni buokira ni "kimwareirei imatan te Uea" inanon te tembora? (Te Tua-Kaua 16:11).
- E reirei Beretitenti Howard W. Hunter: "Ti riai n riki bwa aomata aika a nanakon te tembora. Naanako nakon te tembora n angiin te tai ni mwawan am tai. Katea tamnein te tembora n te tabo are a na kona n nonoria am ataei" (inanon Conference Report, Okitobwa 1994, 8; ke *Ensign*, Nobembwa 1994, 8). Bukin tera bwa e rangi ni kakawaki bwa ti na nanakon te tembora? Bukin tera bwa e rangi ni kakawaki bwa ti na kawakina tamnein te tembora ni mweengara?

5. "Akea te aomata temanna ae ata ruana ni mate" (Te Tua-Kaua 34:6)

Te aomata are korea te boki ae Te Tua-Kaua ti ngaia ae ataia bwa e a tia n nako Mote ao ni katautaua naba bwa e a tia ni mate, ma n tia n taunaki iroun te Uea, ao akea ae ataia bwa e mena iaa ruanimatena. Ma, ti ataia bwa e a tia n rairaki Mote. (Ibukin kabwarabwaraan te taeka ae te mate n rairaki, tara 3 Nibwaai 28:7–9, 37–40.) E kaotaki man te Rikitionare n te Baibara kabwarabwara aikai ibukin ana Rairairi Mote:

"N aron ae ririki irouwia angia burabeti ni kawai, ao ana tautaeka Mote e kaananauaki riki nakon are iaon tokin ana kona n te maiu aei. E kaoti Mote ma Eria, e roko nakon Maungan Te Kaotioti ma ni kaoki kiingin te nakoanibonga nakon Betero, Iakobo, ao Ioane (Mataio 17:3–4; Mareko 9:4–9; Ruka 9:30; D&C 63:21; *History of the Church*, 3:387). Man te tai aei, are e riki imwain manga utin Iesu, ti ataia bwa Mote bon te aomata ae kaokaki ao e bon aki mate n aron are taekinaki n te Te Tua-Kaua 34 (Aramwa 45:19). E bon riai bwa e na kaokaki, n te aro bwa e na karekea rabwatana ae iai irikona ma riina n tain te mangauti, ngkai te mangauti e tuai ni wakinaki. Ngke arona bwa ti te tamnei n tingaia, ao e na bon aki kona ni karaoi mwakuri iaon te maunga, ngke e anga kiing nakon rabwata aika mamate aika Betero, Iakobo, ao Ioane (cf. D&C 129)" (Bible Dictionary, "Mote," 735).

“Ko Na Korakora Ma n Ninikoria”

Reirei
18

Iotua 1–6; 23–24

Kaantaninga E na kaungaia kaain te kiraati bwa a na korakora ao man ninikoria ni maiuakina ana euangkerio Iesu Kristo.

-
- Katauraoi**
1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aika inano aikai:
    - a. Iotua 1. Te Uea e wetea Iotua bwa e na onea mwiin Mote ao n tuangnga bwa e na korakora, e na ninikoria, kamatebwai koroboki aika tabu, ao ni kawakin tua. E katauraoia kaain Iteraera Iotua bwa a na taua te aba are e a tia ni berita ibukina te Uea.
    - b. Iotua 3–4; 6. A rinanon te Karanga are Ioretan kaain Iteraera iaon te tano ae mwau man katikui atibu aika 12 bwa kanuringan mwanangaia. Ibukin aia onimaki kaain Iteraera ao e kamaunananakoaki Ieriko.
    - c. Iotua 23; 24:14–31. E berita Iotua ma ana aomata bwa a na beku ibukin te Uea.
  2. Reitan te wareware: Iotua 7; 14.
  3. Tuangiia kaain te kiraati bwa a na katauraoa te rongorongo are e irekereke ma te buaka are i Ieriko bwa aongkoa teuae ke neiei a nora te bwai are e riki (Iotua 6). Tuanga temanna ke uoman kaain te kiraati ake tabeman bwa a na katauraoia n tibwaua aia atatai are e kauringiiia iai mwaakan te Atua ao ana tangira.
  4. Ngkana ko kabongana kamwakuran te iango, karekea te beeба, te kanim ke te rabwa, been, ao te boki. Ngkana ko kabonganai titiraki iaon taiani kainikabwaru ao ko na bae n tangiria n uota te bwainikabwaru ae uarereke, n aron bwain kamwanean te kimoa, ni kamataata raoi te reirei.

Katautauan Karikirakean te Reirei

- Kamwakuran
te Iango** Ko na bae n tangiria ni kabongana te mwakuri ni kakukurei aei (ke teuana man oin am kario) ni moana te reirei iai.
- Kabwarabwaraa bwa te reirei aei bon taekan Iotua, te burabeti are e kairiia tibun Iteraera ngke a taua te aba ni berita. Ngke e weteaki Iotua bwa e na riki bwa te burabeti, e tuanga te Uea bwa e na korakora ao man ninikoria “ (Iotua 1:6). Korea te taeka aei iaon te burakiboti. Kaota te baa ni beeба ao te boki. Tuanga temanna kaain te kiraati bwa e na katea te beeба iaon mangeena ao ni kataia ni kabaeranta te boki iaona.
- Ngkana e a tia kaain te kiraati ni kataa aio, ao kabwarabwara bwa iai aron karaoan te beeба bwa e na matoatoa bwa e aonga ni kona ni buoka te boki ni kamatoa. Ninira te beeба ni kamronronna ao kabaea ma te rabwa ke te teibi. Katea te beeба are ko a tia ni kamronronna iaon te bwai ae boraoi. Katoka te boki iaona ma te karaurau. (Ko na bae n tangiria ni kataneiai ni karaoa aei imwain te kiraati.)

Maroroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Kabwarabwara bwa e riki ni korakora Iotua ngkai e a tia ni kariaia te Atua bwa e na kaoka aron maiuna. Ti tebo naba, ngkana ti kariaia te Atua bwa e na kaoka aron maiura, ao ti kona n riki ni korakora ao ni kakoroi nanon bwaai ake e tangiria te Atua bwa ti na karaoi.

Ngkana ko angareirei iaon koroboki aika tabu, ao maroroakinna bwa a kanga bwaai aikai n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua ni koroboki aika tabu.

E a tia n anga Mote ana tua te Atua nakoia kaain Iteraera inanon aia tai ni maeka 40 te ririki inanon te rereua, ao man riki bwa aia tia ibuobuoki. Ti ngaia te tia kairiiri mai Iteraera ae kinaaki. Ma e anaia te Uea imwiin tikuia inanon te rereua 40 te ririki —ti tebo ma ngke a kaitara ma te kataaki ae bubura. E uringa ana berita nakoia kaain Iteraera, e kateirakea te tia kairiiri ae boou te Uea, Iotua, are e tabeka buakanakiia ao maekaia n te aba ni berita.

1. E Wetea Iotua Te Uea.

Reirei ao maroroakina Iotua 1.

- Tera taian kakaewenako n am iango ae kaaitara ma nguai Iotua ngke e weteaki iroun te Uea bwa e na onea mwiin Mote ni kairiia kaain Iteraera? (E na kaira Iteraera ni buakana ao ni maekana Kanaan, te mwiokoaki ae rangi ni bubura. E na taua naba nakoan te tia kairiiri ae rangi n rietata.) Tera te koaua ae anga te Uea nakon Iotua ngke e tabe ni katauraoi Iotua n rin n te aba ni berita? (Tara Iotua 1:5.) E na kanga te koaua aei ni buokira n nakoara aika boou ke ni kakaewenakoara? E na kanga te Uea n tia ni buokiko n aron taian katei akanne?
- Tera kaetieti ae kaokioki te Uea inanon teniua te tai n Iotua 1:6–9? Tera ae taekinna te Uea bwa e na kainnanoia ni karaoria? (Tara Iotua 1:7. Taekinna bwa e ngae ngke e kainnanoa te ninikoria Iotua ni un ni bobuaka aika mwaiti, e na kainnanoa naba te ninikoria n rabwata—te ninikoria ni kakaraoan te eti.) Baikara kakaewenako aika ti kaitara ma nguai ni boong aikai ao are ti na kainnanoa iai te ninikoria ma te korakora n rabwata? Tera katooto ibukin te ninikoria n rabwata ae ko a tia ni kakoaua?
- Tera te bwai ae tuangaki Iotua iroun te Uea bwa e na karaoria “e na tekeraoi”? (Tara Iotua 1:8. Kabwarabwara bwa bokin tua bon koroboki aika tabu.) Bukin tera reirei man koroboki aika tabu a na rangi ni kakawaki ibukin Iotua bwa e na tokanikai ni weteana. E na kanga te reirei man koroboki aika tabu n anguin ara tai ni ibuobuoki nakoira?

2. A rinanon te Karanga are Ioretan tibun Iteraera iaon te tano ae mwau; rinanon aia onimaki, e kamaunananakoaki Ieriko.

Reirei ao maroroakina Iotua 3–4 ao 6.

- Ngke a tangiria n rinanon te Karanga are Ioretan natin Iteraera, ao a nooria bwa e taonako te karaanga. E kanga te Uea ni kaotia nakoia natin Iteraera bwa e bon mena iroun Iotua n aron are e mena ngkoia iroun Mote? (Tara Iotua 3:7–8, 14–17; 4:14. Ngkana e riai, kabwarabwara bwa te ati ni berita, bon te bao ni karea ae konaa ni kamwaingaki ma kanoana koroboki aika tabu, n ikotaki ma ana koroboki Mote ao te bwaatua are kanoana Tua ake Tebwiina.) E kanga ni kaotia

nakoira te Uea bwa ngaia are e tuangia ao e kairiia burabeti aika maiu n taai aikai n aron are e karaoria nakoia burabeti ni kawai?

- Tera te bwai ae riai ni karaoria te ibonga are uouota te aake imwaain are e toki ranin te Karanga are Ioretan? (Tara Iotua 3:13–17. A ria n rinanon te karanga are e taonako ma ni uouota te aake.) E kanga n tabetai te Uea n titiraki iaon bwaai aika ti tebo?

E taku Unimwaane Boyd K. Packer:

“Tabeua te tai imwiin weteakiu bwa te Mataniwi ni Kabuta, ao I nakon Unimwaane Harold B. Lee bwa N na reirei ma ngaia. E ongora ma te karaurau nakon au kanganga ao e tuangai bwa N na Tara Beretitenti David O. McKay. Ao e reireiai aron te kawai ae I riai n toua Beretitenti McKay. E rangi n tauraoi nanou bwa N na ibuobuoki ma bon akea noran riaina nakoiu bwa N na karaoria n aron are e reiakinai bwa N na karaoria.

“I oki rikaki nakon Unimwaane Lee ma n tuangngae ake akea noran riain ae N na waaki nakon te kawai are I a tia n tuangaki bwa N na nako iai. E taku, ‘Te kanganga iroum bwa ko tangiria ni kan ataa te bwai ae riki imwain are ko karaoria.’ I kaeka ma n tuangngae bwa I tangiria ni kan ataa teuana te mwaneka ke uoua imwiin taia. Imwiina e a manga reireinai teuana te reirei ae rangi ni kakawaki inanon maiu: ‘Ko riai n reireiniko te nakonako n tokin te ota, ao imwiina tabeua mwaneka nakon te rootongitong; ao imwiina e na roko te oota; ni kaota mwaain kawaim’” (“The Edge of the Light,” BYU Today, Maati. 1991, 22–23).

- Bukin tera Iteraera a karaori kauring aika 12 atibu imwiin are a rinanon te Karanga are Ioretan? (Tara Iotua 4:1–9. A na riki bwa kakoauan mwaakan te Uea nakoia rooro aika a na roko, ni kauringiiia bwa e na kakabwaiaia te Uea n aron are a karaoria nakoia tamaia.) Tera bwaai ake a kona ni kauringko ibukin mwakan te Atua inanon maium? (A kona n rin inanona reeke n aron aikai te toa; tamnein te Kristo, tembora, ao burabeti; koroboki aika tabu; ao atatai man te tamnei aika tauaki mwiia n te boki n tau kanoanibong.) A na kanga taian kauring aikai ni kona ni kakabwaiai maiuia tabeman? (Tara Iotua 4:21–24.)

Kakoaua bwa te Uea e na kaekai tataro, e na anga kakabwaia, e na anga te kaotioti, ao ni karaori mwakuri aika rangi n tikiraoi ibukiia te roro aika boou. Tuangia kaain te kiraati ake a kaman tuangaki bwa a na tibwaua aia atatai are e kauringiiia aron mwakan te Atua ao ana tangira.

- Tuanga temanna kaain te kiraati are e a kaman tuangaki bwa e na kabwarabwara bwakan Ieriko ae kanga ti tebo ma te tia kakoaua n te tai anne (Iouta 6). Tera ae karika bwakan oon Ieriko? (Tara Ebera 11:30.) Bukin tera kateia kain Iteraera a kaota te onimaki?
- Antai mai buakoia kaain te aba ae Ieriko aika kamaiuaki? (Tara Iotua 6:17, 22–25; Tara naba Iotua 2:1–15.) Tera ae ti reiakinna man kamaiuan Raaba ma ana utu?

3. A berita Iotua ma ana aomata bwa a na toro iroun te Uea.

Reirei ao maroroakina Iotua 23 ao 24:14–31.

- Ngke e a kaan toki maiun Iotua, ao e kauringia kaain Iteraera te mwakuri are e a tia ni karaoria te Atua ibukiia. E reireiniia naba Iotua bwa a na tuki kainikabwaru ao bwaai ni kamwane. Ngkana ko uota am bwai ni kabwaru ae uarereke, kaotia bwa e kanga ni mwakuri. Ngkana ko aki uota am bwai ni kabwaru, kabwarabwara bwa e kanga ni mwakuri. Tera bwaai aika ti riai ni karaoi bwa ti na aki mwane n te bwai ni kabwaru? (Ti riai ni kakoaua moa bwa bon te bwai raoi ni kabwaru, ngkana ko kakoaua bwa te bwai ni kabwaru ao kararoako mai iai.)
- N ana kabanea n reirei, e kaumakiia kaain Iteraera Iotua bwa a na “nimta te Uea” nakon are a na “nimtiia nikiraia botanaomata aikai [kaain Kanaan]” (Iotua 23:8, 12. Kakoaua bwa n te tai aei, te taeka ae *nimtia* e nanonaki ikai bwa ko na kanimmwa ke n tomai ni kabane). Ti na kanga “n nimta te Uea” nakon are ti na nimta te aonaaba? E na kanga te nim ma kaain Kanaan n riki bwa te bwai ni kamwane ao te kai ni kabwaru nakoia kaain Iteraera? Baikara bwaai ni kamwane tabeua ao kainikabwaru n te aonaaba aei ni boong aikai?
- Tera te reirei ae rangi ni kakawaki are e a tia Iotua n anga n tokin maiuna? (Tara Iotua 24:14–15.) Antai ae e a tia ni berita ibukin Iotua ao Iteraera bwa a na toro ibukina? (Tara Iotua 24:15–18, 21–25, 31.) E aera e aki kona te aomata n toro iroun te Atua ae koaua ma atuan te aonaaba n te tai ae ti teuana?
- E aera e rangi ni kakawaki bwa ti na rinea te *bong aei* n toro iroun te Uea? Ti na kanga ni kaotia bwa ti a tia n rinea bwa ti na toro irouna?

E taku Unimwaane Marvin J. Ashton: “E kauringira Iotua aron kakawakin karaoran am babaire n te bong naba aei: ‘N te bong aei kam na rinea ae kam na toro irouna; . . . ao ngai ma kaain batau, ti na toro iroun te Uea’ (Iotua 24:15). Tiaki ningabong, tiaki ngkana ti a tauraoi, tiaki nakon taina ae riai—ma ‘n te bong aei,’ ngkai naba, rinea bwa antai ae ko na toro irouna. Teuare e kaoira bwa ti na iria e na bon mena imoara n taainako ma Tamneina ao ana kairoro ni kaira te kawai. E a tia ni baireia ao ni mwaakena te kawai, kauki mataroa n rin, ao ni kaira te kawai. E a tia ni kaoira bwa ti na nako Ina, ao te kabanea n tamaroa n tai ae ti na kona ni kukurei ma Ngaia boni ngkai. Ti kona ni karekeaa ara kooti ao n tiku iaon ara kooti man karaoran are karaoria Iesu—cabanea am tai ni karaoa nanon Tamam Are i karawa” (inanon Conference Report, Eberi. 1983, 41; ke *Ensign*, Meei 1983, 30–31).

Kabaneana

Ana kabanea n reirei Iotua nakoia tibun Ieraera e rin naba iai te reirei are e a tia n anga te Uea ngke e weteia bwa e na riki bwa te burabeti—bwa e na korakora ma n ninikoria (Iotua 23:1–6). A kaeti reirei aikai nakoira ni boong aikai n arona ni kawai ngkai ti bane ni kabaeaki nakon te buaka n tamnei imarenan te raoiroi ao te buakaka.

E taekinna Unimwaane Ezra Taft Benson bwa moan tua ake uoua a rangi ni kakawaki ibukin kamanoam ao karekean te rau: “Te moan, onimakina te Atua; ao te kauoua, te nano ae korakora ni kani kawakin tuua, te toro ibukin te Uea, ni karaoa ae te eti. . . . E a tia te Uea ni kamataata n te kaotioti bwa e ngae ngke a moanna ni kakamaku taai, e ngae ngke ti otawaniniaki n taian kabwakabwaka ao n te bure, e ngae ngke e na iai te nano n raraoma, e ngae ngke nanoia mwane

e na kabwakaia ao te nano ae korakora e na kaoni tamneia, ngkana ti onimakina te Atua n ti ngaia ma ni kawakin ana tua ao ti na bon aki kona ni maku” (inanon Conference Report, Okitobwa 1950, 146).

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa iteran te reirei..

1. Onea mwiin te tia kairiiri ae rangi ni kororaoi

- A mwaiti aomata, n aron Iotua ao Brigham Young, ae a tia ni weteaki bwa a na onoi mwiiia taan kairiiri aika rangi ni kororaoi. Tao tera tabeua aia kakaewenako? Tera n am iango ae buokiia bwa a na tokanikai? Tera ae ti kona ni karaoia bwa e na buokira ni kona n tokanikai ngkana ti taua mwiin temanna are e a tia n rangi n tamaroa, tao ni mweengana, Ekaretia, n te reirei, ke n te mwenga?

2. Mwiin ana bure temanna nakoia aomata tabeman

- Reirei rongorongan Akan n Iotua 7. Ibukin ana aki onogtaeka Akan, ao a konaki tibun Iteraera irouia kaain Ai (Iotua 7:1–5). Tera ae a tia ni karaoia Akan bwa e na riki aei? (Tara Iotua 7:20–21. E a tia ni uota ana aki kariaia te Uea iaon Iteraera man aki ira nanona n anaakin kunnikai ao mwaane mai Ieriko.)
- Tera mwiin ana bure Akan ae kaotia bwa a kanga ara bure n tatabemanira nako n rotiia aomata tabeman? Tera te bwai ae bure man iangoan te bwai ae ti karaoia ae kaineti nakoira ao e aki kona n rotia tabeman riki? (Ko na bae n tangiria ni kabonganai katoto bwa e na kanga ana mwakuri temanna n rotiia tabeman: Te kabuanibwai ae reke mairoun te tia kabuti kaa ae manging e kona n roti maiuia aomata aika akea aia bure ake a ikoaki. Te aomata ae kakeru n tain te Reirei n Tabati e karika te kanganga irouia tabeman bwa a na ongora raoi man namakina te Tamnei ae Raoiroi. Te aomata ae karaoa te wene ni bure ke n aki kawakina Tuan te Mauri e karika te maraki ao te karawawataki nakoia tabeman. Te buu ae aki onimaki e kona ni kamaenakoa te utu ma ni karika te maraki ae korakora nakoia kaain te utu ae bon akea aia bure. Kaain te Ekaretia n tatabemanira nako ake a aki ira te Uea a kona n rotiia kaain te Ekaretia ni kabane man aki karekean ana kakabwaia te Uea.)

E taku Unimwaane James E. Faust: “Rinerine mai iroura a bon aki onoti; iai mwiiia ni kabane nakon te botanaomata. . . . Ara botanaomata bon mwaitia ae mirion aika karaoi aia rinerine bon irouia. Te mwaiti anne, ae a karaoi oin aia rinerine e bon korakora mwiina nakon te botanaomata ni kabuta te aonaaba. Bon akea oin ara rinerine” (inanon Conference Report, Eberi. 1987, 101; ke te *Ensign*, Meei 1987, 80).

3. E anganaki Kareba te aba are Eberon bwa abana

- Iotua 14 e taekinaki ikai bwa e kanga Kareba n anganaki te aba are Eberon iroun Iotua. Bukin tera ngkai Kareba e anganaki te aba are Eberon? (Tara Iotua 14:6–14. Taraia bwa te kibu ae “a bane n ira te Uea” e kaokiokaki n kiibу aika 8, 9, ao 14.)

E kaota nanona ae abwabwaki Beretitenti Spencer W. Kimball ibukin Kareba ao ni katei reirei tabeua aika ti reiakinaki mai irouna:

“Ti a tia ni karekei reirei aika rangi ni kakawaki man ana katooto Kareba. N aron Kareba ngke e rangi ni kekeiaki ao n teimatoa n onimaki ni karekei kaubwaina, ngaia ae ti riai n uringa anne, ngkai e a tia ni berita nakoira te Uea ara tabo n abanueana, ti riai ni kekeiaki man teimatoa n onimaki n te aro bwa ti aonga ni kororaoi ni karekea te kaniwanga.

“E kaina ana rongorongo Kareba ma te bubuti ao te kakaewenako ake I bane ni kukurei iai. Te aintoa ae tenaan Anakims, a bon tiku ni maeka n te aba ni berita, ao a riai ni kanakoaki. E taku Kareba, n ana ka 85 n ririki, ‘Ko na anganai ngkai te maunga aei’ (Iotua 14:12).

“Aio au namakin ibukin te mwakuri n te tai aei. A mwaiti kakaewenako imwaaira, a rawata taai aika a na angaraoi nakoira aika ti na kaitibo ma ngaa. I butimwaea te tai ane e na koro iai bukina n taai aika imwaira ao n tangiria ni kan atongnga nakon te Uea, ma te nanorinano, “Ko na anganai ngkai te maunga aei,’ anganai kangaanga aikai” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1979, 115; ke *Ensign*, Nobembwa. 1979, 79).

4. “N Te Bong Aei Kam Na Rinea Ane Kam Na Toro Irouna”

Ngkana e tauraoi te tamnei ae te *Old Testament Video Presentations* (53224), ko na bae n tangiria ni kaota “N Te Bong Aei Kam Na Rinea Ane Kam Na Toro Irouna,” onoua te miniti manna, tamnein katakin aia onimaki aia baronga kaain Arabia n te tai are a rotaki iai n te baki ao te taka.

Aia Tautaeka Taani Motikitaeka

Reirei
19

Taani Motikitaeka 2; 4; 6–7; 13–16

Kaantaninga

E na kaungai nanoia te kiraati bwa a na ukoukori anainano ake e na kakorakoraia ni maiuakina te euangkerio n te aonaaba ae bat i te kangaanga iai.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aika inano aikai:
  - a. Tani Motikitaeka 2:6–23. Raunin kitanan te koaua, e moa man te tai are a kitana iai te Uea te roro ae tabe n rikirake irouia tibun Iteraera n toro irouia antiia aomata ake irarikia.
  - b. Tani Motikitaeka 4:1–16. E tuangaki Baraka bwa e na kamaeu Iteraera mai iroun Iabin, are ueani Kanaan (4:1–7). E kukurei n nako ngkana e kariaia Tebora bwa e na iria (4:8–9). A kainaomataia Iteraera Teebora ao Baraka mai irouia kaain Kanaan (4:10–16).
  - c. Tani Motiki-taeka 6–7. E tuangaki Kiteon bwa e na kainaomataia Iteraera mairouia tibuni Mirian (6:1–24). Ngaia ao 10 mwaane riki tabeman a urua ana bao ni karea Bwaara n te tairiki (6:25–35). E kaota ana ibuobuoki te Uea nakon Kiteon man anganakina kanikina aika uoua (6:36–40). E kainaomataia tibun Iteraera mai irouia tibun Mirian Kiteon ao 300 mwaane riki tabeman (7:1–25).
  - d. Tani Motiki-Taeka 13–16. Ao e tua te anera nakoia ana karo Tamton bwa a na karikirakea te tei bwa te I-Natiarait (13:1–25). E karaoi mwakuri aika kanganga ao ma ni korakora Tamton ma a mwaiti ana berita Natiarait aika e urui (14–15). E anaki nanon Tamton ioun Terira, e anga irana bwa e na koreaki, ao e moanna ni kerikaki korakorana; e tauaki irouia Baretain, ao e mate ngke e kabwaka aia tembora (16:1–31).
2. Reitan te wareware: “Taani Motikitaeka,” ao “Taani Motikitaeka, Boki ae,” Bible Dictionary, iteraniba 719–20.
3. Ko na bae n tangiria n titirakinia kaain te kiraati bwa a na katauraoia n anga teuana ke e mwaiti riki kauarerekean rongorongo man koroboki aika tabu man reirei aikai.

Katautauan Karikirakean te Reirei

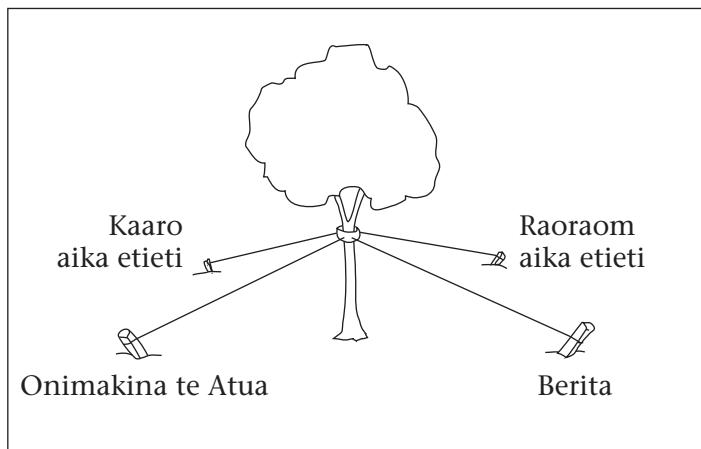
Kamwakuran te Iango

Ko na bae n tangiria ni kabonganai mwakuri ni kakukurei aikai (ke teuana man oin am kario) ni moana te reirei iai.

N te taina ao Beretitenti Gordon B. Hinckley e karakina te tai teuana ngke e unika te aroka ae uarereke n ana onaroka ma n aki tabe ma totokoia ni kaai ake e na buokia n rikirake n eti ni waerake. N tain te ang ao te aroka e a rara nakon iterana are teuana. E ataia Beretitenti Hinckley bwa ngke e a tia ni kabaea te aroka anne nakon kaai ni kautoko, e na bon tia ni buokaki ni karokoa te tai

are a matoatoa ni kaitara te ang ibon irouna. (inanon Conference Report, Okitobwa. 1993, 77–78; ke *Ensign*, Nobembwa. 1993, 59.)

Kabwarabwara bwa ti kona n tabetai n riki kanga ai aron te aroka are uarereke arei, ti aki kona ni kaitara korakoran te ang (ana kariiri Tatan) ibon iroura. N te boki ae Tani Motiki-Taeka ao ti reirei mai iai taekan “kaai ni boutoka” ake a kona ni boutokaira. Koroia iaon te burakiboti te aroka ae uarereke ae kabaeaki nakon aua kaai ni boutoka. Inanon am tai ni waaki rinanon koroboki aika tabu aika aua n te reirei, kanikinai kaai ni boutoka n aron aikai:

Maroroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon kibun taeka aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tua ni koroboki aika tabu.

A kairaki iroun Iotua, tibun Iteraera n tautaekan mwaitin te aba ni berita. Imwiin maten Iotua, ao e aki katiteuanaaki Iteraera iaan te tia kairiri ae ti temanna ni karokoa ana bong te burabeti ae Tamuera ao te Toka are Tauro. I marenan taai aikai, ao 12 tani motiki-taeka aika mwakuri ibukia kaain Iteraera bwa aia tia kaeti tua ao aia tia kairiri n te buaka. N angiin aia tai n tautaeka e bon kananokawaki bwa Iteraera e rinanon raaunin kitanan te koaua, tautoronaki, rairannano, kainaomatakiia inanon taai aika mwaiti.

Ni kabooan mwiin mwakoron te rongorongo ae kananokawaki aei bon karakinaia aomata aika teimatoa ni bwaina te kokoaua, karaoaan te katoto ae korakora bwa e na kanga ni kamwakura te onimaki ao n ninikoria n te aonaaba are iai iai kitanan te koaua. Tebora ao Kiteon bon tan motiki taeka aika raoiroi aika tia ni karikirakeaki iroun te Uea bwa a na kainaomataaki Iteraera. Ana onimaki Tebora bon ti ibukin kainaomatakiia tibun Iteraera mai irouia ana tanga ni buaka Kanaan. Ana onimaki Kiteon iroun te Uea e kariaia ana taanga ni buaka aika 300-mwaane bwa a na tokanikai iaoia tibun Mirian.

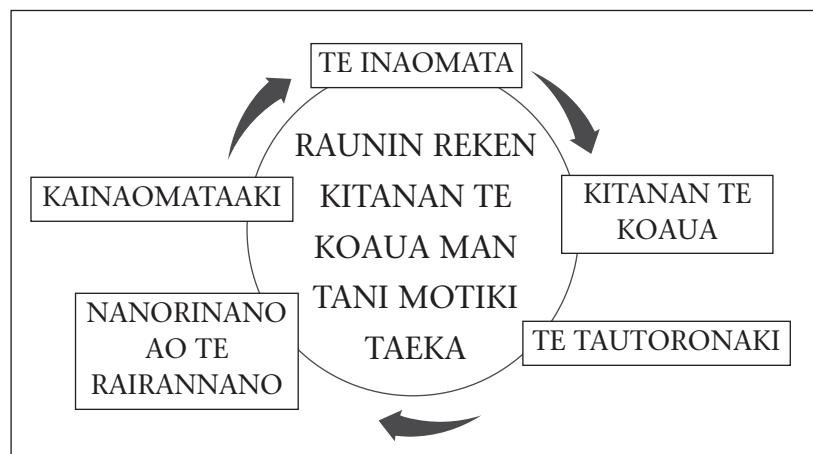
1. Korakoraia kaaro aika etieti ao te kanganga man kitanan kawaia

Reirei ao maroroakina Tani Motiki-Taeka 2:6–23.

- N te boki ae Tani Motiki-Taeka, ao a karekea aia atatai tibun Iteraera iaon tabeua kawai ibukin karaoaan ae raoiroi ao kitanan te koaua (Tara “Raunin Reken Kitanan te Koaua n aia boki Tani Motiki-Taeka” tamnei n te iteraniba 89). A kanga te roro ae rikirake iaon Iteraera ni moana aron reken kitanan

te koaua? (Tara Tani Motiki-Taeka 2:10, 12, 17, 20, ao 22. Iangoia bwa kaain te kiraati a mwaaken taeka aika kakawaki man kiibu aikai. Taekinna bwa a kitana te Atua ao a kitani kawai ao aia berita aia karo.)

- E aera n tabetai a mwaninga reirei aika eti ao kawaia aia karo? A na kanga karo ni buokia natia bwa a na onimaki? A kanga am karo ke kaain am utu ake tabeman n tia ni buokiko ni kakorakorako ni maium aika raoiroi?
- Ti na kanga ni kinai moani kanikina ibukin kitanan te koaua? E na kanga te aomata n urua aron reken kitanan te koaua? Ti na kanga ni kona ni buokiiia kaain ara utu ke raoraora aika a moanna ni kitana te koaua?

2. Tebora—korakoran te rao ae kororaoi

Rinanon karakinan Tebora ao Baraka ni kakimototoa man Taani Motiki-Taeka 4:1–16, ke angan temanna kaain te kiraati bwa e na karaoia.

- Tera are e tangiria te Uea are tuanga Baraka bwa e na karaoia? (Tara Taani Motiki-Taeka 4:6–7.) Tera ana namakin Baraka ibukin te mwakuri aei? N te itera raa are e kukurei iai Baraka ni buaka ni kaitara Titera ao ana kaa ni buaka aika 900? (Tara Tani Motiki-Taeka 4:8.) Bukin tera ko taku n am iango bwa e tauraoi Baraka ni kaitara Titera ngkana e tauraoi n nako ma ngaia Tebora?
- Tera ae anaki iai nanom iroun Tebora? Baikara bwaai aika iai iroun Tebora ae akea iroun Baraka? (Tara Taani Motiki-Taeka 4:4–9, 14.)
- Tera ae ti kona n reiakinna mairoun Tebora ibukin te rao ni koaua? (Teuana te bwai ae ti kona n reiakinna ibukin te rao ni koaua bwa e na kairiira bwa ti na ongeaba iroun te Uea ao e na anganiira te korakora ni karaoa te bwai ae eti.) A kanga raoraom n tia ni buokiko ni kaaitarai kakaewenako aika kanganga ke n ongeaba nakon ana tua te Uea? Ti na kanga n riki bwa rao aika raoiroi nakoia raora tabeman?

Iangoia bwa kaain te kiraati a na koroi araia raoraoia ao n titirakinia ibon irouia (1) ngkana arona bwa ti tebo ngaia ma Tebora nakoia raoraona aikai ao (2) ngkana raa aikai ti tebo ma Tebora.

3. Kiteon—te korakora n te onimaki inanon te Atua

Rinanona ma te karaurau te karaki ibukin Kiteon inanon te boki ae Tani Motikitaeka 6–7, ke karekea temanna kaain te kiraati bwa e na karaoia.

- Tera ae tuanga Kiteon te Uea bwa e na karaoia? (Tara Taani Motiki-Taeka 6:14.)
Tera ana moa ni kaeka Kiteon? (Tara Taani Motiki-Taeka 6:15.)
- E kanga te Uea ni kakoaua Kiteon bwa e a tia n tuangna bwa e na kainaomata Iteraera ao bwa e na memena irouna ao ma ni buokia? (Tara Taani Motiki-Taeka 6:16–23, 36–40; 7:9–15.)
- Ngke e a tia ni kakoaua raoi Kiteon, bwa e a tia n tuangaki iroun te Uea bwa e na kainaomataia Iteraera, e waaki rake ma te onimaki. Bukin tera te Uea e tangira ana tanga ni buaka Kiteon ae 32,000 mwaane bwa e na kerikaki mwaitia nakon 300 bwa a na buakania tibun Mirian? (Tara Taani Motiki-Taeka 7:2. E tangiriia kaain Iteraera te Uea bwa a na kakoaua ao ni kinaa mwaakana, tiaki mwakaia.) E kanga te Uea n reireiniira n onimakinna ao ni kinaa mwaakana ni boong aikai?)
- Tera ae riki ngke a kaitaraaki Mirian iroun Kiteon ma ana mwaane ake 300? (Tara Taani Motiki-Taeka 7:16–23.) Bukin tera Kiteon ao ana mwaane a takarua, “Ana kabaang te Uea, ao Kiteon”? (Tara Taani Motiki-Taeka 7:20. E ataia Kiteon—ao e tangiriia ana mwaane bwa a na ataia—bwa raoia te Uea.)
- Tera ae ti kona n reiakinna mai iroun Kiteon? E na kanga te Uea n tia ni buokiko ni karaoa te bwai teuana ae rangi ni kanganga? (Ngkana a tibwauai aia atatai kaain te kiraati, kakoaua bwa ngkana e tuangira te Uea bwa ti na karaoa te bwai teuana, e na buokira ni kakoroa bukina.)

4. Tamton—korakoran taian berita ao taian kanganga man uruakakiia

Rinanona ma te karaurau karakinan Tamton man Taani Motiki-Taeka 13–16, ke angan temanna kaain te kiraati bwa e na karaoia.

- E na kanga tinan Tamton ae te kanoabo, n ataia bwa e na bon reke natina te mwaane? (Tara Taani Motiki-Taeka 13:2–3.) Tera ana taeka te anera nakon tinan Tamton ibukin te nati te mwane are na bungia? (Tara Taani Motiki-Taeka 13:4–5. Kabwarabwara bwa kaain Natiraite a karaoi berita aika tabu ma te Uea bwa a na karaureia ma bwain te aonaaba ao man riki ni kakannato iroura. A koreaki aia berita Natiraite ni Warekaia Iteraera 6:2–6, 8.)
- Tera kakabwaia ae a tia te Uea n angan Tamton ni buokia ni kakoroa ana mition bwa e na kainaomataia natin Iteraera mairouia kaain Biritia? (Tara Taani Motiki-Taeka 13:24–25; 14:5–6, 19; 15:14–15. E anganna te Uea te korakora n tamnei ao n rabwata.)
- N aron te Natiraite ao kaain ana auti Iteraera, e karaoi berita aika tabu Tamton ma te Uea. Ma n te tai ae aki maan ao e urua ana berita Natiraite ao ana berita aika tabu n aroia kaain ana auti Iteraera. Baikara berita ao berita aika e a tia n urui? (Aikai tabeua berita aika tabu ake e a tia n urui Tamton.)
  - E mareaki itinanikun ana berita ana auti Iteraera (Taani Motiki-Taeka 14:1–3).
  - E karaoa te mwakuri ae aki raoiroi ma te aine ae kameaka (Taani Motiki-Taeka 16:1).
  - E korobuatauaki irana (Taani Motiki-Taeka 16:4–20).
- Baikara mwiin riaoakin uruakakin ana berita aika tabu Tamton? (Tara Taani Motiki-Taeka 16:17–21. E kabua korakorana n tamnei ao n rabwata, ma Bwaretain a kamatakiia ao a kabaea. Ngkana e riai, kabwarabwara bwa tiaki iran Tamton ae ngaia ae anganna korakorana n rabwatana. Irana bon te

kanikina ibukin ana berita aika tabu ma te Uea, ma ngke e korobuatauaki irana, ao e anaki korakorana iroun te Uea bukina bwa e a uruaki te berita ae tabu.) Tera ae na riki ngkana ti urui ara berita aika tabu? Baikara kanikina aika iai iroura ibukin ara berita aika tabu ma te Uea?

- Berita aika tabu aika ti karaoi ma te Uea a na riki bwa korakorara, kairirara, ao kabaeakira. Baikara berita aika tabu aika ti a tia ni karaoi ma te Uea? A kanga berita aika tabu aikai n anganiko te korakora? (Teuana te kawai ae a kakorakoraira berita aika tabu bon man buokara ni kona ni kaitara ana mwakuri Tatan ni kamatakiira ao ni kabaeira.)
- Iai te kantaninga ibukin Tamton ae korakora. Te anera ae katanoata bungiakina e taekinna bwa e na kainaomatai tibun Iteraera mai irouia tibun Baretain. E kakabwaiaki iroun te Uea ma bwain tangira aika bat, n ikotaki ma te korakora n rabwatana. Tera kabwakana inanona ae a karika bwakana? (Tara Taani Motiki-Taeka 15:7; 16:1; D&C 3:4. A kona n reke taian reke n aron aikai kakukureiam, te aro ae aki riai, ukoukoran te kabomwi, ao uruakan berita aika tabu.) Ti na kanga n tokanikai iaon kabwaka ake a na kona n tukira iai man kakoroan nanon ara kantaninga?

Kabaneana

1. Kabwarabwara bwa n ana boki Iotua ao Iteraera e mwaiti ana buaka ni kaitaraia kaain Kanaan aika e tokanikai iai. Ma e kabwarabwaraki n te boki ae Taani Motiki-Taeka bwa a moanna tibun Iteraera ni konaki ni buaka n tamnei, ma ni kairoroaki irouia tibun Kanaan man kabwakabwakan te aonaaba aei ao atua aika bure. Ti kaitara ma aekan buaka n tamnei aikai. Kakoaua bwa ti kona n tokanikai ni buaka aikai ngkana (1) iri kawaia ara karo ao ara bakatibu aika etieti, (2) karekeia raoraom aika raoiroi, (3) karikirakei ara onimaki iroun te Uea, ao (4) kawakin ara berita aika tabu.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e bat iango aikai bwa iteran te reirei..

1. Aia ibuobuoki kaaro nakon ana kabwakabwaka te aonaaba nakoia natia (Taani Motiki-Taeka 1:28)

- Bukin aki teimatoaia te roro n rikirake iaon Iteraera n onimaki bon tiaki aia kairua. N aron are taekinaki n Taani Motiki-Taeka 1:21, 27–33, ao 2:1–4, e kanga ni moa n reke bwakaia natia? (E moan reke man aki koron nanon kanakoakia kaain Kanaan irouia aia karo. E ngae ngke a rangi ni korakora aia karo n ekanako ana kairoro te aonaaba ni kabuta, ma natia a aki kona.)
- A kanga karo tabeman ni boong aikai ni kanakoia natia nakon kairoro n te aonaaba aei, mani karaoi kairua ake a tia ni karaoi aia karo ibukin te “roro ae rikirake” iaon Iteraera? (Kaungai kaeka aika bwarabwara raoi.)

2. Kamimi ni boong aikai

- Bukin tera ngkai tebeman aomata ti tebo aia namakin ma Kiteon, bwa e bat iango mwakuri aika kamimi ae karaoi te Uea n taai rimoa nakon aia tai? (Tara Taani Motikitaeka 6:13.) Tera mwiokoara ni karaoan mwakuri aika kamimi?

(Tara Moronai 7:35–38.) Ko kanga n ataia bwa te Atua e teimatoa ni karaoi mwakuri aika kamimi ni boong aikai? Ti na kanga ni kona ni kinai mwakuri aika kamimi aika bebete inanon maiura?

3. “Bwa rimwi ao a kamoamoaia Iteraera n ekai nako” (Taani Motiki-Taeka 7:2)

- Bukin tera te Uea e tuanga Kiteon bwa e na kanakoia angia ana tanga ni buaka nakon mwengaia imwain are e kaitaraia tibuni Mirian? (Tara Taani Motiki-Taeka 7:2.) A kanga tabeman mai buakora ni boong aikai ni “kamoamoa[ira]”? (Irarikin atakina bwa kakabwaia ao korakorara ake a reke mai ioun te Uea, tabeman a taku bwa a tia ni karekei boni man oin korakorara.) Ti na kanga n tokanikai iaon te kanganga aei?

4. Totokoan kabwakabwaka

- Bukin tera, imwiin are Tamton e ataia bwa e a tia Terira ni kamwanea teniua te tai, e tuangnga aron reken korakorana? (Tara Taani Motiki-Taeka 16:15–17.) Kaoti kakaokoron ana kaeka Tamton nakon Terira ma ana kaeka Iotebwa nakon bun Botibwa (Karikani Bwaai 39:7–12). Ti na kanga n totokoi ke n tokanikai iaon kariiri aikai?

“Ni Kabane Kaain Te Aba . . . Ataia Bwa Te Aine Ngkoe Ae Te Kabanea N Raoiroi”

Reirei
20

Ruta; 1 Tamuera 1

Kaantaninga E na kaungaia kaain te kiraati bwa a na katotonga katein Ruta, Naomi, ao Anna aika eti.

-
- Katauraoi**
1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aika inano aikai:
    - a. Ruta 1–2. Imwin maten buna, ao e kitana mwengana Ruta n nako Betereem ma tinan buna, Naomi. I Betereem ao e mwakuri Ruta n ana tawaana Boati, are e rangi ni batu n akoia.
    - b. Ruta 3–4. E matu Ruta ibukin waen Boati, ao e berita bwa e na mare ma ngaia. A mare ao e a reke natia. Aia kariki n ikotaki ma te Uea Are Tawita ao Iesu Kristo.
    - c. 1 Tamuera 1; 2:1–2, 20–21. E kakabwaiaaki Anna ao e anganaki natina te mwane, ao e a manga angan te Uea n aron are e a tia ni berita iai. Ao imwiina ao e a manga kakabwaiaaki n anganaki ana kariki aika mwaiti.
  2. Ngkana ko kabongana Kamwakuran te Iango, uota te mwakoro ni beeба ao te kai ni koroboki ke te bentira ibukiia kaain te kirati ni kabane.
  3. Ngkana iai te tamnei ae te *Old Testament Video Presentations* (53224), ko na bae n tangiria ni kaota “Ana Onimaki Anna,” tenua te miniti manna, bwa kanoan te reirei.
-

**Katautauan
Karikirakean
te Reirei**

- Kamwakuran
te Iango**
- Ko na bae n tangiria ni kabongana te mwakuri ni kakukurei aikai (ke teuana man oin am kario) ni moana te reirei iai.
Angania kaain te kiraati n tatabemania nako te mwakoro ni beeба ao te kainikoroboki ke te bentira.
Kabwarabwara bwa e ngae ngke e rangi ni uarereke ana boki Ruta, e kaotia ma te koaua bwa Ruta bon te aine ae kororaoi. Ngkanne titirakinia titiraki aikai ao tuangia kaain te kiraati bwa a na koroi aia reke iaon aia mwakoro ni beeба:
- Ngkana e na kabwarabwaraki kateim n taeka aika kimototo, tera aekakin taeka akana ko tangiri? Tera teuana te bwai ae ko kona ni karaopia n te wiiki aei bwa e na kaniiko nakon te bwai ae ko iangoia ni kabwarabwara?
- Kabwarabwara bwa te reirei aei e na maroroakinaki iai kororaoin Ruta ao uoman riki aine, Naomi ao Anna.

Maroroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon kibun taeka aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwaua aia atatai are e kaeti ma moan tua ni koroboki aika tabu, ao maroroakinna bwa a na kanga ni kaeti nakon maiura ni boong aikai.

1. E kitana mwengana Ruta n nako Betereem ma Naomi.

Reirei ao maroroakina Ruta 1–2.

- Bukin tera e nako ni maeka i Moaba Naomi ma ana utu? (Tara Ruta 1:1–2.) E aera e okira Betereem Naomi imwiin maten buna ao natina te mwaane? (Tara Ruta 1:6. Betereem boni mwengana, ao e a toki bukin te rongo ikekei.)
- Ngke e maeka i Moaba, natin Naomi mwaane a iein nakon Orebwa ao Ruta, aika ainan Moaba (Ruta 1:4). E kanga ni kaota ana tangira ao tabeaiangana irouia buia natina ngke e anga nanoia bwa a na iria n okira Betereem? (Tara Ruta 1:7–13.) Tera ae ti kona n reiakinna man tabeaiangan nanon Naomi ibukiia buia natina mwaane are e kona ni buokira n reitakira ma ara utu?
- Temanna buun natin Naomi te mwaane, Oreba, e okira ana utu, ma are temanna, Ruta, e imanonoa te nako Betereem ma Naomi. Tera ae ti kona n reiakinna ibukin Ruta man ana berita nakon Naomi n Ruta 1:16–17? (E tatangira, e kakaonimaki, ao e kukurei n taotaona nanona.) Ti na kanga ni kaota te kakaonimaki ae korakora riki n ara utu? Ti na kanga ni kaota te nano ae korakora riki n aki iaiangoira, n aron are karaoia Ruta?
- Tera ae karika aki kan nakon Ruta nako Betereem ma Naomi? (A kona am reke n irekereke ma oin abana, ana utu, raoraona, ao ana aro.) Tera ae karekea Ruta ngke e nako ma Naomi? (Ana euangkerio Iesu Kristo; tara te moan iango n anga reirei.) Tera ae ti kona n reiakinna mairoun Ruta ibukin ana taotaonannano ibukin te euangkerio?
- Imwiin te nako Betereem, tera ae karaoia Ruta ibukin katauraoan kanaia ibukina ma Naomi? (Tara Ruta 2:2. Ko na bae n tangiria ni kabwarabwara bwa te tia karemrem bon te aomata are e a tia ni kariaiakaki bwa e na boboti ao ni kawakin nikiran uiita ake n te tawaana imwiin te tai.) Antai ana tawaana ae karemrem iai Ruta? (Tara Ruta 2:1, 3.) Bukin tera e rangi n anaki nanon Boati iroun Ruta? (Tara Ruta 2:5–7, 11. E nora Ruta bwa e rangi ni mwamwakuri Boati. E atai naba ana mwakuri Ruta ae a tia ni karaoi ibukin Naomi.) E kanga Boati ni kaota te akoi nakon Ruta? (Tara Ruta 2:8–9, 14–16.)
- E kanga Ruta ni kaota ana mwamwannano ngke e oki man ana karemrem? (Tara Ruta 2:14, 17–18. E uoti uita Ruta ake e a tia ni karemremwi rikaki nakon Naomi, ao e uoti naba amwarake ake e a tia ni kawakin man ana katawanou ibukin Naomi.) Kam kanga n tia ni kakabwaiaaki man aia mwakuri ni mwamwannano aomata tabeman?

2. A mare Ruta ao Boati ao a karika natia.

Reirei ao maroroakina Ruta 3–4.

- E taetae Naomi nakon Ruta bwa e na karekea te kawai are e na kona iai ni mareaki Ruta ma Boati (Ruta 3:1–5). Mani wenena ibukin waen Boati, Ruta e karekea te anga are e na mareaki iai ma ngaia. Tera ana ongotaeka Ruta nakon ana taeka n reirei Naomi are kaotaki iai aron ana namakin nakon Naomi?

- Tera ana kaeka Boati ngke e a uti ao e kunea Ruta ni wene ibukin waena? (Tara Ruta 3:8–15. Uringnga bwa ngke e taetae Ruta, “Rabuna . . . am toro te aine ni kunikaiia,” e nanonna “tararuai, kawakinai, tararuai.”) N te anga raa are e kariaia Boati bwa e na mareaki ma Ruta? (Tara Ruta 3:11–13. Kabwarabwara bwa ngke e mate buun Ruta, ao ana koraki te mwane ae kaan nakoina, are ngaia ae riai ni mareaki ma Ruta. Boati bon tiaki ngaia ana koraki te mwaane ae kaan nakoina, ma e kariaia ni mare ma Ruta ngkana ana koraki te mwaane ae kaan nakoina e aki tangiria ni karaoia.)
- Tera aia iango aomata i Betereem ibukin Ruta? (Tara Ruta 3:11.) E kanga te iango aei ni ibuobuoki nakon ana reitaki ma Boati? Bukin tera bwa e rangi ni kakawaki bwa kaain ara utu, raoraora, ao kaain rarikira bwa a na ata te bwai ae ti kakoaua ao tera kakawakina ae ti uaiakinna ni boutokaia?
- Tera ae karaoia Boati imwin are e berita bwa e na mareaki ma Ruta? (Tara Ruta 3:15; 4:1–8.) E kanga Boati ni kaotia bwa ngaia bon te mwane ae kokoaua? (Tara Ruta 4:9–10, 13. E kakoroi nanon ana berita nakon Ruta ao ni karinea kaain abana are e a tia ni mate.)
- Tera ae kinaki iai uean Iteraera bwa a riki mai iroun Ruta ao Boati? (Te uea are Tawita boni ngaia tibu toruia; Tara Ruta 4:17, 21–22.) Antai riki aika riki mai iroun Ruta ao Boati? (Iesu Kristo; Tara Mataio 1:5–16; Ioane 7:42.)
- Unimwaane Thomas S. Monson e arana Ruta bwa te aine ae ninikoria (inanon Conference Report, Okitobwa. 1974, 156; ke *Ensign*, Nobembwa. 1974, 108). N te anga raa ae kotaku bwa Ruta bon te aine n ninikoria? (E taku Unimwaane Monson bwa Ruta bon te banna ni katoto ae kokoaua ao e onimakinaki. Kaain te kiraati a kona n iangoi tabeua kawai bwa Ruta te aine ae ninikoria.)

3. E kakabwaiaaki Anna ma natina te mwaane, are e angan te Uea n aron are e a tia ni berita iai.

Reirei ao maroroakina 1 Tamuera 1.

- Anna, bon buun Erekana, akea natia. Ni katoa ririki inanon te Tembora e korakai n tang ao n tataro ibukin natina te mwane (1 Tamuera 1:1–7). Tera ana berita Anna ae karaoia nakon te Uea n 1 Tamuera 1:11? Tera ae ti kona n reiakinna man ana berita Anna aio? (Te aine ae korakora ana onimaki; a kona ni manga iangoi aia reke riki tabeua.)
- Antai ae kakoaua Anna bwa e tataro n te tembora? (Tara 1 Tamuera 1:9–12.) Tera ae tuangaki Anna iai iroun Eria ibukin ana berita nakon te Uea? (Tara 1 Tamuera 1:17.) Tera ana namakin Anna imwiin are e ongo ana taeka Eri? (Tara 1 Tamuera 1:18.) Ana kanga mataniwia kaain te Ekaretia ni buokira ngkana ti reke n te kanganga?
- Anna e tuanga Eri bwa e a tia n “anga rabwatana ao tamneina i matan te Uea” (1 Tamuera 1:15). Ti na kanga ni karaoa ara tataro n ae koaua riki ao ni iai nanona ae ota raoi?
- Tera ae riki ni kaekaan ana berita Anna nakon te Uea? (Tara 1 Tamuera 1:19–20.) E kanga Anna ni kawakin ana berita imwin bungiakin Tamuera? (Tara 1 Tamuera 1:21–28.) Baikara berita aika ti karaoi ma te Uea? (Reeke a kona n ikotaki ma berita aika tabu ae ti karaoi ma ngaia n tain te bwabetito ao inanon te Tembora.) Tera ae ti kona n reiakinna mai iroun Anna bwa e na buokiira ni kaota te nano ni mwamwannano nakon kawakinan berita aikai?

- Tera am iango n ana namakin Anna ibukin Tamuera ngke e anga nakon ana mwakuri te Uea? Tera ae tuangira te Uea bwa ti na anganna? Tera arora n anga nakoina? (Ti riai n anga ma te kukurei, n uringnga bwa bwaai ni kabane ake ti karekei a bon roko mai iroun te Uea.)
- Ngke e uotaki Tamuera iroun Anna nakon te tembora, e karaoi anga karea ao n anene ni kakaitaua te Uea (1 Tamuera 1:24–25, 28; 2:1–2). E aera e rangi ni kakawaki bwa ti na riai n ururingnga ni kaaitaua te Uea ibukin kakabwaia ae aki toki n anganganira?
- E tataninga Anna inanon ririki aika batimwaa in are e kakabwaiaaki ma natina (1 Tamuera 1:2; 2:21). Baikara riki katei n te Bwaibwara aika kakabwaiaaki ibukin kaantaningaan te Uea? Tera ae taekinna te aonaaba ibukina bwa nningai ae ti na karekei bwaai aika ti tangiri? Tera ana taeka te Uea? Ti na kanga n ataia bwa ti na kona n tataninga ibukin kakabwaia ake a na roko n ana tai te Uea?

Kabaneana

Kaungaia kain te kiraati bwa a na karaoi katei aika eti ae a karaoaki iroun Ruta, Naomi, ao Anna. Kakoaua bwa karikirakean katei aikai e na bon kaanira nakon te Tia Kamaiu, Iesu Kristo.

- Baikara katei aika eti ae a tia ni karaoi Ruta, Naomi, ao Anna? (Karinani katei aikai iaon te burakibooti.)

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e batimwaa man iango aikai bwa iteran te reirei..

1. Butimwaeaia Tientaire ake a rairaki nako nanon te berita nakon Aberaam

Kabwarabwara bwa tiaki kaain Iteraera Ruta man bungiakina. Ngke e kitana Moaba nako Betereem ma Naomi, e mwaninga naba taikan ana aro ao e ira Atuaia Iteraera, e taku Naomi, “Atuam Atuau [e na reke bwa] Atuau” (Ruta 1:16). E riki Ruta bwa kaain te baronga ae kakannato mai Iteraera ngkai e a mareaki ma Boati.

- E kanga rairakin Ruta ao kariaiakana nakon ana auti Iteraera ni kaota anuan maiun Iesu nakoia naake a kukurei ni kani kaaina te Ekaretia? (Tara 2 Nibwaai 26:33; Aramwa 19:36; 3 Nibwaai 21:6.) Ti na kanga ni buokia ake a tibwa rairaki n namakina butimwaeaia nakon te Ekaretia?

2. Motikitaeka n ae riai

- Ngke e tabe Eri ae te ibonga n taratara Anna n tataro inanon te tembora, e bure ana kantaninga irouna, n taku bwa “e a tia ni manging” (1 Tamuera 1:13). Tera kanganga man motikan taikan te aomata ti man bwai aika ko noori? Ti na kanga n totokoa te aeka ni motikitaeka aei?
- E taekinna Beretitenti Hugh B. Brown, “Bwa ngkana I karaoi buure [man motikan taekaia aomata,] I tangiria bwa a na mena n te itera n tangira” (n te Eugene E. Campbell ao Richard D. Poll, *Hugh B. Brown: His Life and Thought* [1975], 225). Ti na kanga ni karaoa te moan tua aei?

3. Katokan raraoma ao kangaanga man te nakon te tembora

- E karaoi iia ana berita Anna nakon te Uea? (Tara 1 Tamuera 1:9–11.) E na kanga te nakon te tembora ni buokira ma raraomara ao ara kanganga?

E taku Unimwaane John A. Widtsoe: “I kakoaua bwa te aomata ae rangi n tatabetabe . . . ae iai raraomana ao ana kangaanga, e kona n tokanikai iaon ana kanganga aikanne riki ao ni waekoa riki inanon ana te Uea nakon tabo riki tabeua. Ngkana e na karaoi mwakuri n te tembora ibukina ao ibukiia maate, ao e na bon karekea te kakabwaia ae korakora nakoia nake a kaman tia n nako rimoana, ao . . . e na roko te kabwaia nakolina, ibukin te tai ae aki kantaningaki, inanon ao itinanikun te tembora e na roko nakolina, bwa te kaotioti, katokan taiani kanganga are e na karika ana kanganga. Anne te bwaintangira are e roko nakoia ake a riin n te tembora n te aro ae riai” (e taekinaki iroun David B. Haight, inanon Conference Report, Okitobwa. 1990, 76; ke *Ensign*, Nobembwa. 1990, 61).

Te Atua E Na Karineia Naake A Karinea

1 Tamuera 2–3; 8

Kaantaninga	Bwa e na buokiia kaain te kiraati n atai kakabwaia man karinean ao kakukureian te Uea imarenaia, aomata tabeman, ke te aonaaba.
--------------------	---

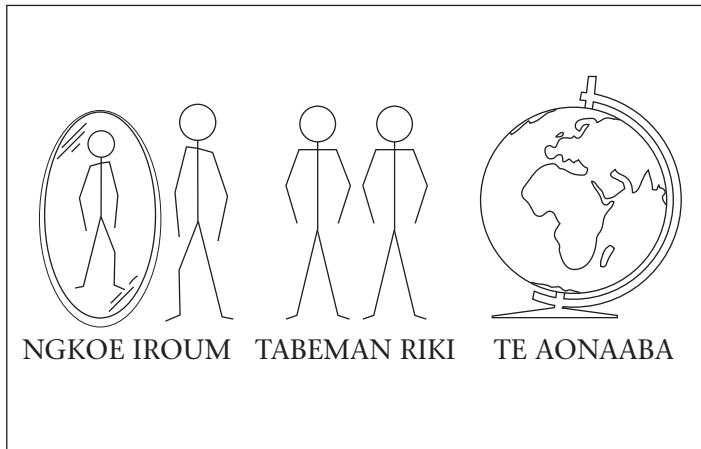

Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aika imwiina:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Tamuera 2:12–17, 22–25. A karaoa te bure natin Eri ao a reireinaki iroun aia karo. 1 Tamuera 2:27–36; 3:12–14. Ana aomata te Atua e kauringa Eri ibukin taian kanganga aika a na riki man aia mwakuri n riaboro ana utu. 1 Tamuera 3. Te Uea e wetea Tamuera, ao e kaeka. 1 Tamuera 8. A tangira aia uea kaain Iteraera n te aro bwa a aonga “n ai aroia botan aomata ni kabane.” E kauringia Tamuera ibukin te kanganga n aia rinerine anne. <p>2. Ko na bae n tangiria n titirakina temanna kain te kiraati bwa e na katauraoi n anga kimototon te rongorongo ibukin wetean Tamuera 1 (1 Tamuera 3) ao temanna riki kaain te kiraati bwa e na katauraoia n anga kimototon rongorongan Iteraera ibukin tangiran aia uea (1 Tamuera 8).</p> <p>3. Ngkana ko iangoia ni maroroakina te boki <i>Ibukin Korakoraia Kairake</i> (34285) n te reirei aei, ao uota te katoto nakon te kiraati.</p> <p>4. Ngkana ko kabongana Kamwakuran te Iango, uota tamnein te Tia Kamaiu (62572; Te Kete Ibukin Tamnein Te Euangkerio 240). Ngkana ko aki tangiria ni korotamneia iaon te burakibooti, ao uota te tirotaam, te bwai teuana ae na tei ibukin te aomata temanna, ao te mabe, tamnein te aonaaba, ke te bwai riki teuana ae na tei ibukin te aonaaba.</p> <p>5. Ngkana e tauraoi tamnein te ataeinimwaane ae Tamuera E Weteaki iroun te Uea, ao ko kona ni kabongana n tain te reirei (62498; Te Kete Ibukin Tamnein Te Euangkerio 111).</p>
--	---

Kamwakuran te Iango	<p>Ko na bae n tangiria ni kabongana te mwakuri ni kakukurei aikai (ke teuana man oin am kario) ni moana te reirei iai.</p> <p>Imwain te kiraati, katea ao rinanon tamnein te Tia Kamaiu. Koroi tamnein tamnei aika tenua iaon iteraniba 97 iaon te burakibooti ao rinanoi (ke katei ao rinanoi bwaai aika tenua akana koreaki iaan “Katauraoi”). Kabwarabwara bwa bwaai akana teniua akana a karabaki iai rekerekeia ma antai ae ti karinea ao antai ae ti kataia ni kakukureia.</p> <ul style="list-style-type: none"> N te aro are taekinaki n 1 Tamuera 2:30, are ngaia are e na karinea te Uea?
--------------------------------	---

Tuangia kaain te kiraati bwa e na maroroakinaki n te reirei aei kakabwaia man karinean te Uea. Kabwarabwara bwa ana kaotaki bwai ake a karabaki n taia aika riai n tain te reirei.

Maroroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon kibun taeka aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua aika tabu.

1. A Karineia Natin Eri bon irouia iaon te Uea.

Reirei ao maroroakina 1 Tamuera 2:12–17, 22–25.

Oberi ao Bineati bon natin Eri mwaane, te ibonga ae rietata, ao ibonga ngaiia. E ngae n anne, ma a bon buakaka. Ngke a roko Iteraera n anga karea n te tabaenako, Obeni ao Bineati a Kaman anaa irikon te man ae te karea imwain kabuokakin rabwatana ae bwanin iaon te bao ni karea. A anai naba taian iriko ake a tia ni kaburoaki irouia taan anga karea bwa amwarake iaon te bao ni karea (1 Tamuera 2:12–17). Aikai bure aika rangi ni korakora n ana tua te Atua, ae ti tebo ma irae an te Atua. Natin Eri a karaoa te bure ae rangi ni korakora ngke a wewene ma aine ake a beku ni mataroan te tabaenako (1 Tamuera 2:22).

- Tera mwiin aia mwakuri natin Eri nakoia kaain Iteraera ake tabeman? (Tara 1 Tamuera 2:17, 24.)
- Tera ae kaota aia mwakuri natin Eri ibukin te aomata are a na rinea bwa a na karinea? (Kanakoa rabunan te moan korotamnei ke te tirotaam ni koaua.) N arora ra inaon maiura ae ti a tia n rangi ni karineira ao ni kakukureira irarikin te Uea? A kona kain te kiraati ni iangoi mwakuri tabeua n aron:
  - a. Kakukurei
  - b. Karaoan nanon tuan te Tabati
  - c. Maroro ni karekenano ma aro aika riai
  - d. Akimamatam
  - e. Wewete n te Ekaretia
- Bukin tera n am iango n tabetai ti rinea bwa ti na kakukureira riki nakon te Atua? Tera mwiin ae ti karineira nakon te Atua?

2. E karineia riki natina mwaane Eri nakon te Uea.

Reirei ao maroroakina 1 Tamuera 2:27–36; 3:12–14.

- Tera taben Eri ngke e reiakin aia buakaka natina mwaane? Tera ae karaoia? (Tara 1 Tamuera 2:22–25.) Tera aia kaeka? (Tara 1 Tamuera 2:25.)
- Imwiin are e kauringia natina mwaane, akea riki te bwai ae karaoia Eri ni kaeta te bure ae kaorakora n ana utu ao n te tabaenako. Ao n tokina, e roko ana aomata te Atua ni kamwaraea, n tuangnga bwa e karineia riki natina mwaane nakon te Atua (1 Tamuera 2:27–29). N te anga raa ae a tia Eri ni karineia riki natina mwaane nakon te Atua? Tera ae taekinna natin te Atua bwa e na riki nakon batan Eri? (Tara 1 Tamuera 2:30–35.)
- N te anga raa ae n tabetai ao ti rangi ni karineia riki aomata tabeman nakon te Atua? (Kauka rabunan te kauoua ni korotamnei ke te bwai are e tei ibukia aomata riki tabeman.) A kona kain te kiraati ni karioi kawai n aron aikai:
  - a. Ti kariaia raora nako bwa a na kaungaira ni karaoi mwakuri aika bure.
  - b. Ti karaoi mwakuri aika aki kokoaua bukina bwa ti aki kona n ata aia iango aomata tabeman ibukira.
  - c. Ti kabwaka ni kaetia utu ke raoraora man aia mwakuri aika bure bukina bwa ti tangiria ni kateimatoa te iraorao ma ngaiia.

E reirei Beretitenti Joseph F. Smith: “E riai n [akea] mai buakora ae na iai irouna te aki konabwai ni katoki mwakuri aika kairua, burababa, ao ni katoki ara tangira ibukia ara ataei are ti aki tabeakinia inanon kawaia, mwakuri aika bure, ao n aia nanobaba n tangiri bwain te aonaaba nakon tangiran te bwai ae raoiroi, bukina bwa ti taku bwa a na un iai” (*Gospel Doctrine*, 5th ed. [1939], 286).

- Ana kanga kaaro ni kakororaoi nanon tabeia ibukia natia aika waakirake ma tamnein te tangira? Tera tabeia naati ngkai a tabe aia karo ni kairia nakon te etieti?

3. Tamuera E karinea te Uea.

Reirei ao maroroakina 1 Tamuera 3. Ko na bae n tangiria ni katabea temanna kaain te kiraati ni kakimototoa ni kabwarabwara kanoan te mwakoro aei. Kauringia kaain te kiraati bwa te teinimwane ae Tamuera e mwakuri n te tembora imwin tinana ae Anna ngke e tia n anga Tamuera bwa e na beku ibukin te Uea, n aron are e a tia ni berita iai (1 Tamuera 1).

- Antai ae taetae nakon Tamuera n te tairiki? (Tara 1 Tamuera 3:4.) Antai te aomata ae reke n ana iango n te moan tai are weteia? (Tara 1 Tamuera 3:5–6, 8). E kanga n ataia Tamuera ae ngaia ana wewete te Uea? (Tara 1 Tamuera 3:8–9.)
  - E kanga te Uea n reitaki ma ngaira? (E reitaki n tainako rinanon ana wirikiriki te Tamnei Ae Raoiroi. A kona kain te kiraati ni kaoti aia iango ibukin kawai riki tabeua are e kona n reitaki iai ma ngaira.) Ti na kanga ni katauraoira ni karekeao n oota n aron te reitaki ma te Uea?
  - Ni kawai raa ake e karinea iai te Uea Tamuera (Kanakoa rabunan tamnein te Uea.) Ko bae n tangiria ni kan iangoi mwakoron rongorongo aikai inanon ami marooro: “Ao N na kateirakea te ibonga ae kakaonimaki, ae na kakaraoi baika I tangiri ma n nano iai” (1 Tamuera 2:35).
- “Ao te Uea e wetea Tamuera: ao e taku, Aei Ngai” (1 Tamuera 3:4).

"Ao e taku Tamuera, Taetae; bwa e ongo am toro" (1 Tamuera 3:10).

- E berita te Uea bwa e na karineia akana karinea (1 Tamuera 2:30). E kanga te Uea ni karinea Tamuera? (Tara 1 Tamuera 3:19.) E na kanga n am iango ni karineira te Uea ngkana ti karinea n aron are karaoia Tamuera?

4. A karinea te aonaaba tibun Iteraera.

Reirei ao maroroakina 1 Tamuera 8. Ko na bae n tangira temanna kaain te kiraati bwa e na katurua teutana kanoan te mwakoro aei.

- Tera te aeka n tautaeka irouia Iteraera n ana tai n tautaeka Tamuera? (Tara 1 Tamuera 8:1. A tautakanaki kaain Iteraera irouia taani Motikitaeka.) Antai are ngaia ae a kantaninga Iteraera bwa kanga aia uea? (Tara 1 Tamuera 12:12.)
- Bukin tera tibun Iteraera a tangira te Uea? (Tara 1 Tamuera 8:5, 20.) Ngke a tuatua ibukin aia uea "n aroia aaba ni kabane," antai ae a ribaia Iteraera? (Tara 1 Tamuera 8:7.) Tera ae tuangaki Tamuera ioun te Uea ibukin te kanganga are karekean te Uea? (Tara 1 Tamuera 8:9–18.) Tera aia kaeka Iteraera nakon ana kauring Tamuera? (Tara 1 Tamuera 8:19–22.)
- Inanon te bubuti ibukin karekean te Uea, antai ae a karinea Iteraera? (Ieta rabunan te katenua n tamnei ke te bwai are e tei ibukin te aonaaba.)
- Tera te kawai n tabetai ae ti kona ni kaboraoira "n ai aroia botanaomata ni bane"? (Tara 1 Tamuera 8:5.)

Ko na bae n tangiria ni kabongana te boki *Ibukin Korakoraia Kairake* (34285) ni maroroakin kainibaire ake e a tia ni katauraoi te Uea ibukira bwa ti aonga n aki irekereke ma kawain te aonaaba aika bure. Kabwarabwara bwa kainibaire aikai a kaineti nakoia ikawai ao kairake.

- Te Uea Iesu Kristo boni ngaia ara uea ae eti ibukira, n aron ae a tia naba n riki bwa te Uea ae eti ibukia Iteraera (Taian Areru 47:7; 89:18; 149:2). E kanga te rabakau aei n rooti katein maiura nakon ana kawai te aonaaba? Ti kanga n tabetai ni manga aki kariaia bwa e na riki te Uea bwa ara uea?

Kabaneana

Kaira aia iango nakon bwaai ake aua ake a tia ni kaotaki n tain te kiraati.

Kabwarabwara bwa ngaira ni kabane ti rinea te aomata ae ti na karinea ni katoa bong. Kaota am koaua ibukin kakabwaia ao kakukurei ake ko a tia ni karekei ngke ko karinea te Uea. Kaoia kaain te kiraati bwa a na tibwaua aia atatai ke aia koaua.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa iteran te reirei..

1. Bonganen bwaai aika ti rinei

- N tabetai ao ti kaibibiti bwaai aika rangi ni kakawaki nakon bwaai aika aki rangi ni kakawaki. Tera bwaai ake a katikui Eri ma natina mwaane ibukin aia rinerine? Tera bwaai aika rangi ni kakawaki ae tuangia kaain Iteraera Tamuera bwa a na katikui ngkana a tangira aia uea? (Tara 1 Tamuera 8:11–17.) Tera bwaai aika rangi ni kakawaki ae n tabetai ti katikui ibukin bwaai aika aki rangi ni bongana?

2. "Antai are e weteia te Uea, e kakororaoia te Uea nakon nakoana"

E taekin taeka aikai Beretitenti Thomas S. Monson ni kaota aron ana karinerine te Uea nakoia ake a Karinea:

"Tabeman mai buakomi a na maamaa n aron te mwakuri are ko na karaoria ke ni bon iangoiko bwa ko aki tau ibuakoia raom nakon nakoam. Uringnga bwa te mwakuri aei tiaki am bwai ao tiaki au bwai n tingai. Bon ana mwakuri te Uea, ao ngkana ti a karaoa ana mwakuri te Uea, ti bon kariaiakaki nakon ana ibuobuoki te Uea. Uringnga bwa antai are e weteia te Uea, ao e kakororaoia te Uea" (inanon Conference Report, Eberi. 1996, 62; ke *Ensign*, Meei 1996, 44).

E karakin karaki aikai Beretitenti Monson:

"Ngkana ti namakina [te] mwakuri bwa e matoatoa ke ni kana te tai, N na tibwauaia ma ngkoe ana atatai temanna te tia reirei n te mweenga ma toana n te tabo ngkoa ae Tiaman Maeao.

"E a tia ni kaaina te Ekaretia Tari Johann Denndorfer i Tiaman, ao ni uakaan ma te Buaka n te Aonaaba II ao e riki ngaia bwa te bure n oin abana—aban Hungary n te kaawa ae Debrecen. E kanga n tangiria ni kawara te tembora! E kanga n reke nanona ni karekei kakabwaia n tamnei! Te bubuti ibukin te mwananga nakon te tembora i Switzerland e rangi ni batu aki butimwaeaki, ao e a kaan bwara nanona mai iai. Ao e kawaria ana tia reirei n te mweenga. E roko te Tari Walter Krause mai meangmaeaon iteran Tiaman n nako Hungary. E a tia n taku nakon toana n reirei n te mweenga, 'Ko kona n irai n nako ni karaoa ara reirei n te mweenga n te wiiki aei?'

"E taku toana, 'Ti na nako nningai?'

"'Ningabong,' e kaboa te Tari Krause.

"'Ti na oki nningai?' e titiraki toana.

"'O, inanon tao teuana te wiiki—ti a oki ao ngkana!'

"E ngae n anne ao a kawara te Tari Denndorfer. Akea ana tia reirei n te mweenga imwain te buaka. Ngkai, ngke e noriia ana toro te Uea, ao e onrake n te kukurei. E aki taubai ma ngaia, ma e nakon ana ruu ni matu, ao e anaia man te tabo ae karabaaki ana kabwianibwai are e a tia ni kaikoa man te tai are e riki iai bwa kaain te Ekaretia ni karokoa a oki nako Hungary. E kaota ana kabwianibwai nakoia ana tia reirei n te mweenga ao e taku: 'Ngkai I a kaan ma te Uea. Ngkai I taku bwa I a tauraoi ni iobai ma ana toro te Uea!'

"E titiraki te Tari Krause nakoina ibukin ana bubuti ni kan nakon te tembora i Switzerland. E kaeka te Tari Denndorfer: 'Akea nanona. I a tia ni kataia ao ni kataia. E a tia te tautaeka n anai au boki n te Ekaretia, au bwai ae te kabanea ni kakawaki.'

"Te Tari Krause, te tamanuea, e angan te Tari Denndorfer ana kakabwaia te tamanuea. N tokin te kakabwaia, e taku nakon te Tari Denndorfer, 'Kawara riki te tautaeka ibukin te nako Switzerland.' Ao te Tari Denndorfer e a manga uotarake riki te bubuti nakoia nake tabeia. N te tai aei ao e a kariaiakaki, ao e nakon te Swiss Tembora te Tari Denndorfer ao e tiku ikekei teuana namakaina. E karekeia oin ana etaunmente, e kabaeaki ma buna are e a tia ni mare ma ngaia, ao e a karaoi mwakuri ibukiia tebubua ana bakatibu. E oki rikaki nakon mwengana mani kaboua n rabwata ao n tamnei" (inanon Conference Report, Eberi. 1996, 64–65; ke *Ensign*, Meei 1996, 45–46).

“E tarataraa te Nano te Uea”

Reirei
22

1 Tamuera 9–11; 13; 15–17

Kaantaninga	E na kaungaia kaain te kiraati bwa a na onimakina te Uea nakon are bon oin rabakauia.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aika imwiina:<ol style="list-style-type: none"> a. 1 Tamuera 9–11. E karekea te ibuobuoki Tauro mai iroun te burabeti are Tamuera (9:1–14, 18–24). Te Uea e kaotia nakon Tamuera bwa e na uea Tauro (9:15–17). Tamuera e reireina Tauro ao ni kabiria bwa ana moan uea Iteraera (9:25–27; 10:1–8). E a manga bungjaki kaua Tauro n te tamnei, ao e taetae ni burabeti (10:9–13). Tamuera e kaota Tauro nakoia aomata (10:17–27). E kairiia kaain Iteraera Tauro nakon te tokanikai n ana buaka ma natin Amon (11:1–11). E rawa ni katuia mwaane ake a tia n nanououa n ana konabwai ni kairiia aomata (11:12–15). b. 1 Tamuera 13:1–14. E kabueka te karea Tauro n akea te kariaiakaki raoi. c. 1 Tamuera 15. E tuangaki Tauro bwa e na kamaunaia tibun Amareka ao aia bwai ni kabane, ma e kawakin tabeua ana man ibukin te karea (15:1–9). Te Uea e totokoa Tauro bwa e na riki bwa te Uea, ao Tamuera e tuanga Tauro bwa e raoiroi riki te karinerine nakon te karea (15:10–35). d. 1 Tamuera 16. E rinea Tawita bwa te Uea, te ataeinimwane ae uarereke ae te tia kawakin tibu, bwa e na onea mwiin Tauro n uea (16:1–13). E nako te Tamnei Ae Raoiroi mai iroun Tauro, man oneaki mwiina n tamnein te buakaka (16:14–16; taraia bwa ana Raitaeka Iotebwa Timiti e kaeti kibu aikai ni kaotia bwa tamnein te buakaka bon <i>tiaki</i> mai iroun te Atua). Tauro e rinea Tawita bwa e na Katanga te abi ibukina ao e na riki bwa ana bwa te tia uouoti ana kai (16:17–23). e. 1 Tamuera 17. E kamateaki Koria iroun Tawita man korakoran te Uea. 2. Reitan te wareware: 1 Tamuera 12; 14. 3. Ko na bae n tangiria n tuanga temanna kaain te kiraati ni katauraoa kakimototoan rongorongan te Uea n rinea Tawita bwa te uea (1 Tamuera 16:1–13) ao temanna kaain te kiraati e na katauraoa kakimototoan rongorongan Tawita ngke e tiringa Koria (1 Tamuera 17:1–54). 4. Ngkana ko kabongana teuana mai buakon kamwakuran te iango, koroi kibu man booki aika tabu aikai iaon te burakiboti ke iaon te beeba ae bubura: “Onimakina te Uea ma nanom ni kabane; ao tai onimakina oin rabakaum. Tuangnga kawaim ni kabane, ao e na kaira kawaim” (Taian Areru 3:5–6). Ngkana ko kabongana te moan Kamwakuran te Iango, rinea te taeka man te Rikitionari n te Bwaibwara are e na aki rangi n ataaki irouia kaain te kiraati, n aron <i>diaspora</i>, <i>hyssop</i>, ke <i>laver</i>. Koroi taeka aikai iaon te burakiboti ke iaon te boutita. 5. Ngkana a tauraoi bwaai n reirei ibukin te taratara ao te kakauongo, ko na bae n tangiria ni kan kamanena bwa iteran te reirei:

- a. “ ‘Te Uea . . . E Na Kainaomataai,’ ” aua te miniti manin te tamnei, rongorongan Tawita man te *Old Testament Video Presentations* (53224).
  - b. Tamnein Tawita Ngke e Kamatea Koria (62073; Te Kete Ibukin Tamnein Te Euangkerio 112).
-

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran
te Iango

Ko na bae n tangiria ni kabongana teuana man mwakuri ni kakukurei aikai (ke bon man oin am kario) ni moana te reirei iai. Rinea te mwakuri ni kakukurei ae moan te tamaroa ibukiia kaain te kiraati.

1. Tuangia kaain te kiraati bwa ana tarai taeka ake aki rangin ataki irouia ake ko a tia ni koroi iaon te burakiboti ke te boutita (Tara “Katauraoi” ieta). Tuangia kaain te kiraati bwa a na keetin nanon taeka akanne. Imwin taian keeti tabeua ao tuangia kaain te kiraati bwa a na tara nanona ni koaua inanon te Rikitionari n te Baibara.

Kabwarabwara bwa keetinakin nanon te taeka ae ko aki rangi n ataia ti tebo ma karaaoan te iango nakon oin otara. Kaoti koroboki man Taian Areru 3:5–6. Kamatata bwa bon ti tebo ngkana ti nakon booki aika onimakinaki ni kakaea raoi nanon te taeka, ti tangiria bwa ti na onimakina te Uea ao ni ukoukora ana kantaninga bwa ti aonga ni karaoi babaire aika eti inanon maiura. Te reirei aei e kaota kakaokoron aia atatai uoman mwaane, Tauro ao Tawita, n reiakina aron kakawakin onimakinan te Uea ao n ukoukoran ana kairiiri ngkana ti karaoi ara babaire.

2. Tuanga temana kaain te kiraati bwa e na taekin tabeua babaire aika rangi ni kakaawaki aika tibwa tia ni karaoi. Tuangia, bwa tera te bwai ae buokiia ni karaoi babaire akanne.

Katei koroboki man Taian Areru 3:5–6 (ko na bae n tangiriia kaain te kiraati ni kamatenanoa tain kibu akanne). Kabwarabwara bwa te reirei aei e kaaitarai aia atatai mwaane ake uoman, Tauro ao Tawita, n reiakina kakaawakin onimakinan te Uea ao ni ukoukora ana kairiiri ngkana ti karaoi ara babaire.

Maroroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon kibun taeka aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua aika tabu. Bukina bwa e rangi ni kangaanga bwa ko na kanakoi am titiraki ni kabane ke n rinanoi bwaai ni kabane n te reirei, tataro mwaaka ti ibukin ake a na rangi ni bongana ibukiia kain te kiraati. Te katoto teuana bwa ngkana ko tangiria ni katuka am iango iroun Tawita ao Koria, ko kona ni kabanea am tai ae uarereke ni maroroakina maiun Tauro.

1. Tauro e ukoukori kairiiri mai iroun Tamuera ao e kabiraki bwa te uea.

Reirei ao maroroakina 1 Tamuera 9–11.

- Tibun Iteraera a tangira aia uea n aroia aba ake irarikiia. Ibukin kukureia nakon ana bubuti Iteraera, te Uea e tuanga Tamuera bwa e na kabira Tauro bwa ana moan uea Iteraera. Tauro bon “te rorobuaka ae tamaroa, . . . ao akea riki te aomata temanna ibuakoia tibun Iteraera ae tamaroa riki

nakoina” (1 Tamuera 9:2). Tera ae karaoia Tauro imwain ae kabiraki bwa te uea, ao imwiina e kaota kateina aika tamaroa?

- a. E kaota te nano ae korakora ibukin ukoukoran ana taongki tamana (1 Tamuera 9:3–4).
- b. E korakora nanona ni kan ongo nako iai man iri ana reirei aika tamaroa taman ana toro (1 Tamuera 9:5–10).
- c. E onimakina te burabeti Tamuera ao man rereitaki ma ngaia (1 Tamuera 9:18–25).
- d. E nanorinano (1 Tamuera 9:20–21).
- e. E manga bungiaki n tamnei, ao e taetae ni burabetiaki (1 Tamuera 10:6–10).
- f. E mwaninga kabuakakana (1 Tamuera 11:11–13).
- g. E kina ana buoka te Uea ibukin ana tokanikai tibun Iteraera iaoia tibun Ammon (1 Tamuera 11:13).

2. E anga Tauro te karea ae kabuekaki n akea te kariaiakaki.

Reirei ao maroroakina 1 Tamuera 13:1–14.

- Uoua te ririki imwiin kabiran Tauro bwa te uea, a bobotia aia tanga ni buaka tibun Bwaretain ni buakaniia kaain Iteraera. A rangi ni maku ana aomata Tauro ao mwaitia a karabaia ao ni maenako. E aera Tauro e tangira te burabeti Tamuera bwa e na kawaria n te tai aei? (Tara 1 Tamuera 13:7–8. Tauro e tangira Tamuera bwa e na anga karea nakon te Uea ibukiia aomata.) Tera ae karaoia Tauro ngke Tamuera e aki roko n te tai are e a tia n tuangaki? (Tara 1 Tamuera 13:9. E anga te karea Tauro bon irouna e ngae ngke akea irouna te mwaaka are te merekitereka bwa e na karaoia.)

E koroboki Unimwaane James E. Talmage, “E katauraoa te karea ae kabuekaki Tauro, ma ni mwaninga e ngae ngke e uea, e mwaena te baunuea, ao ni karekea te oko, [akea] ana koaua ni karaoi mwakuri n te aobiti . . . n ana Nakoanibonga te Atua; ao ni karekea okona, ao ibukin aei ao bwaai riki tabeua n aron mwakuri ake e karaoi n akea te kariaiakaki ngaia are e a totokoaki iai iroun te Atua ao e a oneaki mwiina iroun temanna bwa e na uea” (*Taekan te Onimaki*, ka12 ni mwakoro [1924], 185).

- Tera ana kaeka Tamuera nakon ana karea Tauro ae akea kariaiakana? (Tara 1 Tamuera 13:10–14.)
- Tera ae kaotia ibukin ana anga karea Tauro ae aki kariaiakaki? (E aki riki ngaia bwa “ana aomata ae toua nanon [te Uea]” [1 Tamuera 13:14]. E a karikirakea te aki taotaonaki n nano, e bwaka n onimakinan te Uea, ao n aki ongeaba. Irarikin anne, ao e kukurei n taua iaona te kariaiakaki n anga karekea e kaotia n ana iango bwa e rangi ni kakaawaki ao ni mwaaka riki n aron are rimoa.) Ti kanga n tabetai n tia n aki taotaonaki n nano ma te Uea ke ma ana toro? Tera ae kona n riki man te aki taotaonaki n nano anne? Ti na kanga ni kabwanina ara onimakina iroun te Uea?

3. E aki ongo Tauro iroun te Uea n te buaka ma tibun Amareka ao e totokoaki bwa te uea.

Reirei ao maroroakina 1 Tamuera 15.

- Tera te bwai ae tuangaki Tauro iroun te Uea bwa e na karaoia nakoia tibun Amareka? (Tara 1 Tamuera 15:1–3.) Tera ae karaoia Tauro irarikina? (Tara

1 Tamuera 15:4–9.) Tera ae kaotia man ana mwakuri Tauro? (Tara 1 Tamuera 15:11. E ira oin ana babaire nakon karaaoan nanon te Uea.)

- E kanga Tauro ni kaitaia ni kakoaua ana aki kakaonimaki ni kamaiuan ana man Amareka ae te kabanea n tamaroa? (Tara 1 Tamuera 15:13–15, 20–21, 24. E bukinia ana aomata ibukin tangiran kamaiuakin te man.) Man ana rongorongo Tauro, bukin tera ana aomata a tangiria ni kamaiua aia man natin Amareka ae te kabanea n tamaroa? (Tara 1 Tamuera 15:15, 21.) N te anga ra ae n tabetai ti a manga kataia ni kakoaua aki karinean te Uea? (Ti kona n tuangira, “Ti te bure ae uarereke,” “I karinea are tiaki n te bwai ae koreaki, ma n te tamnei” “E aki kona n roti maiuia tabeman,” “N na kataia teuana te tai,” “A karaopia aomata tabeman,” ke “Te tua anne e aki kaineti nakoio.”) Ti na kanga n tokanikai iaon te nano ni karekean bukina are ko na inaomata mai iai ke ni kakoaua te bure?
- Tera ana kaeka Tamuera nakon ana kabwarabwara Tauro ibukin kamaiuakiia aia man tibun Amareka (Tara 1 Tamuera 15:22.) E na kanga ana taeka Tamuera ni kaineti nakoira?
- Ngke e katuaea Tauro ibukin ae imanono ao n totokoa ana taeka te Uea, e tuanga Tamuera, “Te imanono ai aron . . . taromauriakiia anti ni kewe” (1 Tamuera 15:23). E kanga te imanono n ti tebo ma taromauriakiia anti ni kewe? Tera tokin ana imanono Tauro ao ana totoko? (Tara 1 Tamuera 15:23, 26, 28.) Ti kanga n tabetai ni imanono ao n totoko? Tera tokin ara imanono ao ara totoko? Ti na kanga ni kinai ao n tokanikai iaon katei aikai?

4. Te Uea e rinea Tawita bwa te uea.

Reirei ao maroroakina 1 Tamuera 16. Ko na bae n tangira temanna kaain te kiraati bwa e na kabwarabwara te rongorongo aei ni kakimototoa. Kabwarabwara bwa e ngae ngke e kabira Tamuera Tawita bwa e na uea, e aki uea Tawita n te tai naba arei ma e uea imwiin maten Tauro a mwaiti ririki imwina.

- Tera ae reiakinna Tamuera ngke e tabe n iangoia bwa antai te uea are imwiina imarenaia natin Iete mwaane? (Tara 1 Tamuera 16:6–7.) E kanga ana kawai n rinerine te Uea n rinea Tawita ni kabotauaki ma ana kawai n rinea mataniwi n taai aikai? Tera ae ti reiakinna man 1 Tamuera 16:7 bwa e kanga te Uea n ata ara raoiroi ke ara buakaka? Tera ae taraia te Uea inanora?

Unimwaane Marvin J. Ashton e taku:

“Ti . . . taraia tabeman man tarakin tinanikun rabwataia: ‘tikiraoia,’ aia mwakuri, rikin aia utu, aia beeba man reirei aika ririeta, ke aron kaubwaia.

“E ngae n anne, iai kaokoron ana kainibaire te Uea, n aron bairean aron maiun te aomata. . . . E aki katobibia atun te aomata n te teibi n a naa korakoran ana iango, ke bwabwana ni kaota aron aintoana ni mwaane, ma e ana abwakin te nano man korakoran te aomata ao ana konabwai ni kakabwaiaia tabeman” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1988, 17; ke *Ensign*, Nobembwa. 1988, 15).

- E aera e rangi ni kakawaki ibukin ara itoman ma tabeman, bwa ti na aki ti tara are itinanikun rabwataia ma ti na tara naba are inanoia? Ti na kanga ni katamaroa ara konabwai ao katabeara ni karaoa aei?
- Bukina bwa e a tia n aki kawakin tuua Tauro, Tamnein te Uea e birinako mai irouna (1 Tamuera 16:14). E kanga Tauro ni ukoukora te kamaiuaki man

tamnein te buakaka are e roko nakoina? (Tara 1 Tamuera 16:15–23.) Baikara bwaai mai tinaniku are a kona aomata n tabetai n rairaki nako iai ngkana a kataia ni kakaea kamaiuakia man aia bure? Tera ana kawai te Uea ibukira ni kakaea buokara ibukin ara bure? (Tara Mataio 11:28–30; D&C 58:42.)

- Tera katein Tawita ae kakororaoia bwa e na riki bwa te tia kairiri? (Tara 1 Tamuera 16:18.)

5. Tawita e kamatea Koria man korakoran te Uea.

Reirei ao marorooakina 1 Tamuera 17. Ko bae n tangiria ni kan tuanga kaain te kiraati are e a tia ni katabeaki bwa e na kakimototoa te rongorongo aei.

- Tera te bwai ae a kona n tokanikai ke ni konaaki iai tibun Iteraera n tain te buaka ma Koria? (Tara 1 Tamuera 17:8–9.) Bukin tera e maku Tauro ma ana tanga ni buaka ni buakana Koria? (Tara 1 Tamuera 17:4–11. A aki kakoaua ae a na kona n tokanikai iaon Koria ibukin buburana, korakorana ana otanga ao ana bwai ni buaka.)
- E kanga Tawita ni karekea te korakora ni un ma Koria? (Tara 1 Tamuera 17:32–37, 45–47. E kakoaua Tawita bwa e a tia te Uea n anganna te tokanikai iaon te raian ao te bea ngke e tararuuaia ana tibu tamana, ao e onimakina te Uea bwa e na buokia n un ma Koria.)
- Tera ae taekinna Koria ngke e noora Tawita ni mwananga bwa e na un ma ngaia? (Tara 1 Tamuera 17:42–44.) Tera ana kaeka Tawita? (Tara 1 Tamuera 17:45–47.) E kanga ana kaeka Tawita ni buokira ngkana a kaenaenaira ke ni kakamakuira aomata?
- Ngkai te kairake, e a tia n tokanikai Tawita iaon te raian ma te bea ni buokia ni katauraoia ni kaaitara ana kakaewenako Koria. Baikara kakaewenako ae ti na kona ni kaitara ma ngaai ngkai, ake a na katauraoira nakon kakaewenako riki aika bubura? E na kanga ara kaeka nakon kakaewenako aikai n roti ara konabwai ni buakania taian Koria akana a na roko rimwi? Kakoaua bwa ngkana ti konaia taian raian ao taian bea inanon maiura, ao ti na bon kona ni karikirakea te onimakinaki, te aroaro, ao te onimaki n tokanikai iaoia ara Koria.
- Baikara taian Koria aika ti kakoauai n taai aikai? Tera ae ti kona n reiakinna mai iroun Tawita bwa ti na kona n tokanikai iaoia? (Tara 1 Tamuera 17:45; I-Ebeto 6:11–18.) E kanga n tia ni buokiko te Uea n tokanikai iaon te Koria are ko a tia ni kaaitara ma ngaia?

E taku Beretitenti Gordon B. Hinckley:

“Ko katobibiaki irouwia taian Koria, aintoa aika kakamaku ma nanoia aika buakaka ni kani kamaunananakoko. Tiaki aomata aika ruaiwa te buuti abwakiia, ma aomata ao botaki ake a tararuai anainano aika buakaka ake a na kona ni kakaewenakoko ao ni kamaunananakoko. E nanonaki ikai te biia ao aekan kamanging riki tabeua ao te bake. Aomata ake a kaboi nako bwaai aikai a tangiria bwa a na tautoroni ngkami ni kabonganai ngkami. Iai naba turaki (drugs) n aekaia nako ake, I a tia ni kangoaki bwa a aki kangaanga aron rekeia n angiin kuura aika rietata. Nakoia nake a kabooi nako, aio te tabo ni mwakuri ae mwaitikurikuri iai te mwane, ana kainikamwane te buakaka ae korakora. Iai tamnei, booki aika kaiangobuaka ni bwaitingako mani kakamataku ao n anai nano. E a tia n riki bwa te tabo ni mwakuri ae korakora, ae karaoi maekatiin,

tamnei, ao bwaai riki tabeua ake a karaoaki bwa a na ana am mwane ao ni kairiko nakon mwakuri ni kakukurei ake a na kona ni kamaunananakoko.

“Aintoa ake a boutoka te mwakuri aei a rangi ni korakora ao ni mwaatai. A tia ni karekei aia atatai aika mwaiti kurikuri n te buaka are a tia ni wakinna. A tangiria bwa a na kamwaneko.

“E kuri n rangi ni kangaanga n totokoa te roko nakon aia bwai ni bobwai. Ko kona n tarai bwaai aikai n iterana nako. Ma ko riai n aki maaku ngkana iai am bwai ni buaka ae te koaua inanon baim. Ko a tia ni kauntiranaki, n reireinaki ao ni kaungaaki. Iai iroum te atibu ibukin katei aika tamaroa ao te karinerine ao te kokoaua ae ko kona ni kabonganai ni kaaitarai am kairiribai aikai, aika a na kataia ni buakaniko. Man tabeaiangam, ko kona n oroia ni kakubanakoia.’. Ko kona n tokanikai iaoia man kakorakorakim n totokoa. Ko kona n taekinna nakoia ni kabane n aron are taekinna Tawita nakon Koria, ‘Ko na nakoim ma te kabaang, ao ma te kai n ewa, ma te otanga: ma I nakoim n aran te Uea te tia babairei arora, Atuaia ana tanga ni buaka Iteraera, are ko a tia n aki butimwai.’

“Te tokanikai bon am bwai. . . . Iai iroum Mwakana are ko kona naba ni kamatoako bon iroum. Iai am kona nakoia anera ake a tautaeka bwa a na kawakiniko. Tai kariaia Koria bwa e na kakamakuko. Kamanoi am koaua ao taua am tabo, ao ko na tokanikai” (inanon Conference Report, Eberi. 1983, 66; ke *Ensign*, Meei 1983, 46, 51).

Kabaneana

Kaungaia kain te kiraati bwa avna onimakina ao ni karinea te Uea. Berita nakoia bwa ngkana a karaoia ao a na rikirake ni korakora ao a na karekea ana koaua te Uea are e na buokiia n tokanikai iaon oin aia Koria. Kauringia kaain te kiraati bwa te Uea e tarai riki nanora, nakon kaubwaira ke ara tabo ke te kororaoi nakon Kainibaire aika kinaki.

**Iango n Angareirei
Riki Tabeua**

Bwaai n reirei aika imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa iteran te reirei..

1. Kakaea Bukini Karaoan Te Bure

A anaaki taeka aikai mai iroun Unimwaane Spencer W. Kimball inanon ami maroro iaon ana aki ongotaeka Tauro ni kaineti ma aia mwakuri tibun Amareka:

“E kamataatai bwaai Tauro. E bebete irouna bwa e na ongotaeka nakon kabwakakia tiaian uea, tera bonganen konakiia uea? Ma bukin tera a aki kaawakinaki tiibu ao kaaao aika marikarika? Tiaki e kakannato riki ana moti te uea nakon riki Tamuera ae mangori? . . .

“A kanga ni mwaiti katotoongan Tauro iaon Iteraera ni boong aikai. Temanna e na maeuakin ana kaotioti te Uea iaon maurim irarikin are e na iai ana mangko ni kobe n taai tabetai; e na aki kamanena te bake ke te moi matoatoa are akea nanona nako iai ma e na iai ana mangko ni kobe.

"E na taui mwakuri inanon te Ekaretia, bwa aikai mwakuri ni kakukurei aika e tangiri ao ni karinei man bane nanona nako iai, . . . ma kakaean raoi bukina e bebete tiaki n aron te kabwianibwai ae kunea bwa e aki kanganga bwa ko na aki kabwaka am kabwianibwai. E aki kona ni karaoia. . . . E aki koaua raoi bwa e tibwatibwaaki n tainako n aron are e kantaninga bwa e na karaoaki, ao antai ae ata aron kabwakana?

"Temanna e na nakon tabeua bootaki ma Tauro-e karekea angana ibukin aki karaoan te bwai ae riai ni karaoia nakon tokin te bong. E aera e na aki nakon te takakaro n te boro, tamnei, kamataku, ni karaoi ana mwakuri n te onaroka, ke ni waakina ana bitineti n aron are e tataneiai iai?

"Temanna e na karaoi ana mwakuri inanon te Ekaretia ma e na totokoi iango ibukin ana kanganga ana utu ni mwengana ke n aia tataro n utu ngkana e a rangi ni kanganga manga ikotan te utu.

"Anne bon aron Tauro. E kona ni karaoi bwaai aika kakawaki aika a kaineti riki nakoina ma e kona ni karekei anga ibukin bwaai ake a totokoa oin ana kantaninga" (inanon Conference Report, Okitobwa. 1954, 51).

2. Konaakin ara Koria

Korea te kora abwakina 9 1/2 te buuti (3 miita), katautauan abwakin Koria. Ana te kora, tabeua te teibi, tabeua beebea, ao te been ke te bwai ni mwaake nakon te kiraati. Kabaea te kora n teirake irarikin te oo ma tabona are teuana nako eta ao are teuana nako naano (ngkana e aki rangi n rietata te oo, kabira kabanean iteran te kora are teuana nako aon te burooa). Tuangia kaain te kiraati bwa te kora arei e tei ibukin Koria. Tuangia kaain te kiraati bwa a na ran bwaai ake a kona n rangi ni kakamaku nakoia (a kona am reke n aron kainikatonga, tamnei ni bwaitingako, bakantang, ao turaki (drugs). Koroi kabuanibwai iaon te mwakoro ni beebea ao kanim beebea ni kabane nakon te oo ao te kora, bwa e na taua te kora mai eta nako nano.

Kabwarabwara bwa ti tangiri bwaai ni buaka bwa ti aonga ni kona Koria. Tuangia kaain te kiraati bwa a na aran bwaai ni buaka ake a na kona n tokanikai iaon Koria (a kona reeve n aron aikai onimakinan te Uea, tataro, reirei man koroboki aika tabu, kamatebwai te koaua, katei aika kororaoi ao rineakia raoraom aika tamaroa). Ngkana a tabe n atong aia bwai ni buaka kaain te kiraati, kanakoa te beebea. Moanna mai tabon te kora are mai eta, kanakoa te beebea ao te teibi are taua te kora nakon te oo. Kariaia bwa e na bwaka te kora nakon te beebea are imwiina. Imwiin are e a tia ni kanakoaki te beebea ao te teibi, e na bwaka te kora nakon aontano ao Koria e na konaaki.

“E Mena Te Uea Imarenau Ma Ngkoe N Aki Toki”

1 Tamuera 18–20; 23–24

Kaantaninga	E na kaungaia kain te kiraati bwa a na bwaina te kokoaua nakoia raoraoia, n aron Ionatan ao Tawita, ao n tokanikai iaon te iango ni bakantang ao ni kairiribai, n aron Tauro.
Katauraoi	<p>1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aika inano aikai:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. 1 Tamuera 18:1–16. A karaoa te berita n tangira Ionatan ao Tawita (18:1–4). E karineaki Tawita irouia tibun Iteraera ibukin ana tokanikai n te buaka (18:5–7). E moanna ni bakantang Tauro ioun Tawita ao e kataia ni kamatea ma ana kainiwai raanti (18:8–16; taraia bwa ana Raitaeka Iotebwa Timiti n 1 Tamuera 18:10 e kaotia bwa tamnein te buakaka are roko ioun Tauro bon tiaki mai ioun te Atua). b. 1 Tamuera 18:17–30; 19:1–18. E buakania tibun I-Biritia ni kaboa mwiin kariaiakana ni mare ma natin Tauro te aine, n akea ataakina bwa Tauro e kaantaninga Tawita bwa e mate n te buaka (18:17–25). E tokanikai Tawita iaoia I-Biritia ao e mare ma natin Tauro te aine ae Mikara (18:26–28). Ionatan e tuanga Tawita bwa e na karaba ao e kataia n ana nanon Tauro bwa e na aki kamatea (19:1–7). E aki koro bukin ana iango Tauro ni kan tiringa Tawita ma ana kainiwai (19:9–10;). E kamaiuaki Tawita ioun Mikara ngke e a manga kataia ni manga kamwanea Tauro (19:11–18). c. 1 Tamuera 20. A kaboua aia berita ni iraorao ao n raoi Ionatan ao Tawita (taraia bwa te berita aei tiaki ti imarenan Ionatan ao Tawita ma imarenaia naba kaain bataia). Ngke e a manga kataaki naba n tiringaki Tawita ioun Tauro ao e kauringaki Tawita ioun Ionatan bwa e na nako. d. 1 Tamuera 23–24. E waaki nako ni buakania I-Biritia ao e birinako Tauro. Tawita e kunea Tauro ao e aki kabua maiuna. <p>2. Reitan te wareware: 1 Tamuera 14:1–16; 2 Tamuera 1.</p>

**Katautauan
Karikirakean
te Reirei**

Kamwakuran
te Iango

Ko na bae n tangiria ni kabongana te mwakuri ni kakukurei aei (ke teuana man oin am kario) ni moana te reirei iai.

Titirakinia kaain te kiraati titiraki aikai:

- Baikara bwaai aika kakawaki aika ko na tarai mai ioun raoraom? (Ko na bae n tangiria ni koroi aia reke kaain te kiraati iaon te burakibooti. Reeke a kona n aron aikai onimaki, kokoaua, ko aki iangoiko ibon iroum, tangira, ao te nanoanga.)

Kabwarabwara bwa te reirei aei e reirei bonganen te rao ni koaua.

Marooroakinan
Koroboki aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon kibun taeka aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua ni koroboki aika tabu.

1. A karaoa te berita n iraorao Ionatan ao Tawita. E moanna ni bakantang Tauro iroun Tawita ao e kataia n tiringnga.

Reirei ao maroroakina 1 Tamuera 18:1–16.

E waekoa n riki Tawita bwa te aomata ae ninikoria imwiin are e tiringa Koria. Ni kabane aomata n ueana a bane ni karinea. Ma e ngae n anne, ao akea ae kakoaua n ai aron Tawita ao Ionatan, natin Tauro te mwaane.

- Arora aia namakin Ionatan ao Tawita ibukiia n tatabemaniia nako? (1 Tamuera 18:1, 3.) Bukin tera bwa e na rangi ni bebete iroun Ionatan bwa e na bakantang iroun Tawita?
  - a. Ngkai ngaia bon natin Tauro te mwaane, ao Ionatan bon ngaia ae na riki ni uea imwiina. Ma e ngae n anne, ao te burabeti are Tamuera e a tia ni kabira Tawita bwa ngaia te uea are imwiina (1 Tamuera 16:6–13).
  - b. Ngke e rangi ni kamoamoaki irouia aomata Tawita n ana totokanikai n ana buaka, ao Ionatan e karekea tangirana ae uarereke ibukin ana totokanikai n te buaka (1 Tamuera 14:1–16).
- Bukin tera ko taku bwa e aki bakantang Ionatan iroun Tawita ke ni maku irouna? (1 Tamuera 18:1, 3.) E kanga Ionatan ni kaota ana boutoka nakon Tawita? (Tara 1 Tamuera 18:4. E anga ana ninira ae kakannato ao ana bwai ni buaka nakon Tawita.)
- E kanga ana namakin te uea are Tauro iroun Tawita imwin tiringakin Koria? (Tara 1 Tamuera 18:2, 5. Tauro e kaira Tawita nakon ana auti ao e kateia iaoia ana tautia.) E kanga Tawita ni kaota ana karinerine nakon te uea ae Tauro? (Tara 1 Tamuera 18:5.) Tera te bwai ae karika kaitaraan Tawita iroun Tauro? (Tara 1 Tamuera 18:6–9.) E aera n tabetai e rangi ni kanganga te kukurei man aia tokanikai tabeman? E kanga te bakantang ao te kamoamoa n roti maiura n tamnei?

E taku Beretitenti Ezra Taft Benson:

“E riki Tawita bwa ana kairiribai Tauro rinanon te kamoamoa. E bakantang ibukina ana botan aomata Iteraera aika aine a anene bwa Tauro e tiringiiia tengen ma Tawita e tiringiiia reebu’ (1 Tamuera 18:7; Tara naba 18:6, 8).

“Te kamoamoa e tei ni kakamaku ibukin aia motiki taeka aomata nakon ana kaeti taeka te Atua. . . . ‘Tera aia iango aomata ibuki?’ e kakawaki riki nakon tera ana iango te Atua ibuki?’ . . .

“Maakan aia motikitaeka aomata e kaotia bwa iai te kaiangatoa ibukin karekean aia kariaia aomata. Te kamoamoa e tangira ‘te neboaki irouia aomata nakon te neboaki are ma iroun te Atua’ (Ioane 12:42–43). Ara kaantaninga ibukin bwaai aika tikiraoi boni kaotan te bure ni kamoamoa. E taku, I aki toki ni kakaraoi bwaai aika e na kukurei iai te Atua (Ioane 8:29). Tiaki bwa e raoiroi riki ibukira, ngkana ti kakukureia te Atua nakon ae ti na kataia ni uotira rake iaoia tarira ma taan rabakau riki nakoia tabeman?

"Tabeman aomata aika kamoamoa, a aki rangi n tabe bwa e ngae ngke a tau aia mwane ni kaaitarai bwaa ika kainnanoi ma a rangi n tabe riki ni iangoi boia bwa e na raka riki nakoia tabeman. Kaniwangaia bwa e na raoiroi riki nakoia tabeman. . . .

"Ngkana e mena inanora te kainikatonga, ao ti na kabua inaomatara n te aonaaba aei ao n anga naba inaomatara nakon te karawawataaki ibukin aia motikititaeka aomata. E na takarua riki te aonaaba nakon ana wiirikiriki te Tamnei ae Raoiroi. Bairean taekaia aomata e a rangi ni kakawaki riki nakon ana kaotioti te Atua, ao aomata ake a kainikatonga a na kitana te kai te biti" (inanon Conference Report, Eberi. 1989, 4–5; ke *Ensign*, Meei 1989, 5).

- E kanga ni mwakuri Tawita imwiin ana kakabwaia te Uea nakoina man tokanikaina n te buaka? (Tara 1 Tamuera 18:5, 14–16.) Tera ae ti kona n reiakinna man te katoto aei? Tera ae nanonaki n "aroarom [aika] raraoi" ngkana ti tokanikai?

2. E aki koro bukin ana iango Tauro ni kan ana maeun Tawita tenua te tai.

Reirei ao maroroakina 1 Tamuera 18:17–30; 19:1–18.

- E anga natina te aine Tauro bwa e na mare ma Tawita ngkana e buakana tibun I-Biritia. Tera raoi oin ana kantaninga Tauro ibukin karaoan aei? (Tara 1 Tamuera 18:20–25. E kaantaningaia Tawita bwa e na mate irouia tibun I-Biritia.)
- E kanga n riki Ionatan bwa te rao ni koaua ngke Tauro e kataia n tiringa Tawita? (Tara 1 Tamuera 19:1–7.) Tera ae nanonaki n te rao ni koaua? N te anga raa bwa raoraom a koaua nakoim? Kam kanga ni koaua nakoia raoraomi?
- Ibukin ana iango Ionatan ni kan bita ana namakin Tauro nakon Tawita, e teimatoa Tauro ni kani kamatea Tawita (1 Tamuera 19:9–10). E kanga Mikara, buun Tawita, ni kaotia bwa e kokoaua nakon buuna? (Tara 1 Tamuera 19:11–18.)

3. A kaboua aia berita ae tabu n iraorao Tawita ao Ionatan, ao Ionatan e kamaiua Tawita.

Reirei ao maroroakina 1 Tamuera 20.

- Tera aron Tawita nakon ana mwakuri Tauro ni kairiribai ao nakon ana mwakuri ni kan tiringnga? (Tara 1 Tamuera 20:1.) E kanga Ionatan n teimatoa ni kaota ana tangira ngke e teimatoa Tauro ni kan tiringa Tawita.? (Tara 1 Tamuera 20:2–4, 13–17, 23; Tara naba 1 Tamuera 20:24–42, ae maroroakinaki inano.)
- E kanga te onimaki iroun te Atua ni kakorakora te iraorao imarenan Ionatan ao Tawita? (Tara 1 Tamuera 20:23.) E kanga ara tangira nakon te Atua n roota ara tangira ibukiia tabeman?
- Ngkana ti karimoa n ara iango n taainako nakon te Atua inanon maiura, tera ae ti na karaoia ngkana a karaoa te mwakuri ae bure raoraora? (Ti na kataia ni buokiia raoraora ma te tangira bwa a na riai ni bitaki.) Tera ae ti riai ni karaoia ngkana a tuangiira raoraora bwa ti na karoa te bwai ae bure? (Ti riai n aki karaoi mwakuri aika aki eti ae a tuangiira raoraora bwa ti na karaoia, n aki tabe ma te bwai ae na riki imarenara, ma ti riai ni kairoroia bwa a na karaoa te rinerine ae koaua.)
- E kanga Ionatan ni kaotia nakon Tawita bwa akea te kanganga ngkana e oki nakon ana bowi Tauro? (Tara 1 Tamuera 20:5–7, 18–22.) E kanga te Uea Tauro ni kaeka nakon buan Tawita ao ana kamaiu Ionatan nakoia raoraona? (Tara

1 Tamuera 20:24–33.) E kanga Ionatan ni kauringa Tawita bwa e na waekoa ni kitana Tauro? (Tara 1 Tamuera 20:35–42.)

4. E onrake Tauro n ribakin Tawita. Tawita e kamaiua Tauro.

Reirei ao maroroakina 1 Tamuera 23–24.

- E kakabwaiaaki Tawita ma te tokanikai ae teimatoa n te buaka (1 Tamuera 23:1–5). Bukin tera Tawita e na kitana te kaawa ae Keira imwin are e a tia ni kamaiua ana aomata mai irouia tibuia I-Biritia? (Tara 1 Tamuera 23:7–13.)
- Ngke e ataia Tauro bwa e mena i Keira Tawita, e katauraoia ana tanga ni buaka bwa e na urua te kaawa ni kabane (1 Tamuera 23:10). Tera ae bita Tauro man te uea ae kokoaua nakon te aomata ae tangiria n urua te kaawa ni kabane bwa e aonga n tiringa te aomata ae ti temanna? Bukin tera te bakantang ao te kairiribai e rangi ni korakora?
- Ngke e karaba Tawita mai iroun Tauro, Ionatan e kawara Tawita man “kakorakora nakon te Atua” (1 Tamuera 23:16). N am iango ao tera ae nanonaki n aei? Ti na kaga ni kakorakoraia raoraora nakon te Atua?
- N e tai ni kakae riki teuana ao n tiringa Tawita, e tiku Tauro ni motirawa n te bwanga ni matang, (1 Tamuera 24:1–3). Tera aia taeka ana aomata Tawita ngke a kunea Tauro? (Tara 1 Tamuera 24:4.) Tera ae karoia Tawita? (Tara 1 Tamuera 24:4–5. Te bukiniba 4a, are e kabwarabwara bwa Tawita e korea tabon ana kabae Tauro—mwakoron te kabae are e kanikinaea te kariaiakaki.)
- Bukin tera e rawa Tawita ni kamaraka Tauro? (Tara 1 Tamuera 24:6–12.) Tera ae reireiniira ana katoto Tawita ibukin kataean te kai ao ibukin ara kaeka nakoia akana a karaoi mwakuri aika buakaka nakoira? (Tara 1 Tamuera 24:12–15; Tara naba Moomon 8:20.) Tera ae taekinna Tauro ngke e kamaiua Tawita? (Tara 1 Tamuera 24:16–19.)

Kabaneana

Kaotia bwa te karaki ibukin Ionatan ao Tawita e kauringiira bwa te rao ni koaua ao te tangira e uotiira ni kaniira nakoia raoraora ao te Atua. E kauringiira karakinan Tauro bwa te bakantang ao te kairiribai a kona ni kakorakoraira ao ni kararoaira mai irouia raoraora ao te Atua. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na riki ni kokoaua nakoia raoraoria bwa a aonga ni koaua n taekinna nakoia, “Te Uea imarenau ma ngkoe n aki toki” (1 Tamuera 20:23).

**Iango N Angareirei
Riki Tabeua**

Nooran raoiroin te Iraorao

Kamanenai mwakuri ni kakukurei aikai ngkana ko tangiria ni kamatata kakaawakin te riki bwa rao ni koaua.

Angania kaain te kiraati te mwakoro ni beebea ao te kainikoroboki ke te bentira. Kabwarabwara bwa ko na titirakinia titiraki tabeua ake e na buokiia ni kakoauaia bwa rao ni koaua ngaiia. Tuangia kaain te kiraati bwa a na korei aia reke, man tuangiia bwa a na aki tibwauai aia reke. Ao titirakinia titiraki aikai:

1. Tera te kabanea ni bwai n akoi ae ko a tia ni karoia ibukin temanna?
2. Tera ae ko na karoia ngkana ko ongo mairouia tabeman bwa a taekin taeka aika aki raoiroi nakon temanna?
3. Tera ae ko a tia ni karoia ni buokiia raoraom bwa a na riki bwa aomata aika raraoi?

“Karika Te Nano Ae Itiaki i Nanou”

2 Tamuera 11–12; Taian Areru 51

Kaantaninga	E na kaungaia kaain te kiraati bwa a na raoiroi aia iango ao aia mwakuri ae itiaki ao man rairinanoia raraom man aia bure.
-------------	--

Katauraoi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aika imwiina:<ol style="list-style-type: none"> a. 2 Tamuera 11. Tawita e wene ni bure ma Bata-teba, are buun Uria (11:1–5). E aki koro nanon ana iango Tawita ni karaba ana bure (11:6–13). E bairea tiringan Uria n te buaka (11:14–17). Tawita e mareaki ma Bata-teba, ao a karika natia te mwaane (11:26–27). b. 2 Tamuera 12:1–23. Te burabeti are Natan e reirei iaon korakoran ana bure Tawita man karaki ni kaikonaki (12:1–6). E tuangaki Tawita bwa e na katuaeki ibukin ana bure (12:7–14; tara anne n ana Raitaeka Joseph Smith kibuna 13, e taku Natan, “E a tia te Uea n <i>aki</i> kamauna ana bure bwa e na aki mate”). Ana moan nati Tawita te mwaane ao Batiiba e mate ngke e bungiaki (12:15–23). c. Taian Areru 51. Te tia rairananona ae Tawita e kakaea kabwaraan ana bure. 2. Reitan te wareware: 2 Tamuera 2–10. 3. Ngkana ko kabongana kamwakuran te iango, uota te bwabwati ni karai ao te tati.
-----------	---

Katautauan Karikirakean te Reirei	
Kamwakuran te Iango	<p>Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.</p> <p>Karekea temanna ae angananona bwa e na tei i moan te kiraati ma n arorii nako baina. Kabaei toun baina ni uaai n te karai n aki rangi ni koo. Kamataata bwa te karai ae teaina aei e tei ibukin te iango ae aki itiaki. Imwiina tuangiia kaain te kiraati bwa a na urua te karai ni katawea katikan baina nako tinanikuna.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tera ae ti na karaopia ngkana e rin te iango ae aki itiaki inanon ara iango? (Ti riai ni kanakoa n aki baenikai.) <p>Tuanga kaain te kiraati anne bwa e na arorii nako baina riki. N niri toun baina n tabeua te karai —ae tau bwa e na matoa n aki kakai motikaki. Tuanga kaain te kiraati bwa e na kataia n motikii taian karai. Karaoa riki te waaki aei ni kabonganai bwabwati ni karai bwa e na matoa riki motikakina.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tera ae na riki ngkana ti kariaia iango aika aki itiaki bwa a na tiku inanon ara iango?

Kainaomatai baia kaain te kiraati ni korei taian karai n te tati. Kamataata bwa iteran te reirei aei e kaeineti ma mwiin kawakinan iango aika aki itiaki n ara iango. Te reirei aei e marooroakin kawai ni kainaomataira man iango aika aki itiaki.

Marooroakinan
Koroboki Aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon kibun taeka man koroboki aika tabu, maroorokinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua ni koroboki aika tabu. Ibuina bwa e kangaanga ni kababaneaki te titiraki ke n taekini iango ni kabane inanon te reirei, tataro mwaaka n rinei ake a na buokiia riki kaain te kiraati. Ko na bae n tangiria ni kangaraoi tabeua titiraki nakon aroia kaain te kiraati.

1 Tamuera 25 nakon 2 Tamuera 10 e karekei rongorongo aika kakawaki ibukin kamataatan taekan te reirei aei. Ibuina bwa mwakoro aikai a aki bane n taekinaki inanon te bokinreirei aio, tao ko na bae n tangiria ni kakimototoi n aron aikai:

E aki maan imwin Tawita ngke e aki kamatea Tauro, ao Tauro e a manga kataia naba ni kan kamatea Tawita. Ao Tawita e a manga reke naba ana tai ni kona ni kamatea te uea, ma e rawa ni karaaoia. A reitinako taian boo ni buaka imarenaia aomata ake kaain Iuta ma te botannaomata nako ake irarikia, ao Tauro ma Ionatan a tiringaki n teuana mai buakon taian buaka akanne. E onea mwiin Tauro Tawita n riki bwa te uea ao e riki bwa temanna te uea ae moan te kakannato n rongorongan Iteraera. E ikoti taian baronga bwa te botannaomata ae ti teuana, ao e kamanoi ao man tauii taekan bwain te aba ake a tia ni beritanaki nakoia ana aomata, ao e katea te tautaeka ae aanaki n ana tua te Atua. E ngae n anne, ma a kabuakakaaki nikiran kabanean maiuna inanon 20 te ririki n ana babaire aika bure ake a na maroroakinaki inanon te reirei aei.

1. E wenenibure Tawita ma Batateba ao e bairea kamatean Uria, are kaainaban Batateba.

Angareirei ao marooroakina 2 Tamuera 11.

- E nakonako Tawita iaon taubukin ana auti ao e a noora Batateba ao e kaririaki ni kan karaoa te wenenibure ma neiei (2 Tamuera 11:2). Tera te bwai are e na riai ni karaoi Tawita ngke e noora Batateba? Tera te bwai are e karaoria Tawita are e karika karaoran te bure ma neiei? (tara 2 Tamuera 11:2–4.) Tera te bwai are e na kariria aomata iai bwa a na karaoi bure ni wenenibure? Tera te bwai ae ti kona ni karaoria bwa ti na kararoa te kariiri ni karaoran te wenenibure?

Tao ko na bae n tangiria ni korei aia reke kaain te kiraati iaon te burakibooti ni kabongana te te beebwa ae bubura n aron ae oti inano. A kona reke ni kaairaki i buakon aikai:

<i>Bwaai aika a na tukaki</i>	<i>Aron tukaia</i>
Iango aika aki itiaki ke aki raoiroi	Katabea am iango ma iango aika a kakukurei.
Tamnei n terewition, kaotitamnei, maekatiin, booki, ao anene ake a kabinano taekaia ke iango aika a aki raoiroi	Rinei bwaai ni kaongora ake a na kairiko nakon karaoaan ae raoiroi.
Mwakuri ni boraraoi aika aki raoiroi	Iriiri katei ni maiu aika riai ibukin te boraraoi ake a reireiakinaki irouua burabeti ni bong aika kaitira ma ni koreaki inanon <i>Ibukin Kakorakoraia Kairake</i> .
Kikinano imwin te mare	Tangira kaainabam ma nanom ni kabane. Reitanako am “tangira” (karikirakea am iraorao) ma kaainabam.
Taabo ke waaki ni kakukurei ake a na aki karokoa irouum te Tamnei ae Raoiroi	Taraia raoi bwa taabo ake ko nako iai ao waaki ni kakukurei ake ko iiri a na karekea reitakim ae teimatoa ma te Tamnei ae Raoiroi.

Ko na bae n tangiria ni kabongana te moan iango n angareirei riki ni marooroakin aanga nako ni kamaunai iango aika aki itiaki.

- Tera are e kataia ni karoia Tawita ngke e a ataia bwa Batateba e a bikoukou? (Tara 2 Tamuera 11:6–13. E kataia ni kaoka Uria, are kaainaban Batateba, n okira mweengana nakon neierei. Bwa e aonga n tara n ae te ataei are e bikoukouaki aongkoa bon natin Uria.) E aera ngkai ana iango Tawita e aki koro bukina? (Tara 2 Tamuera 11:11. Uria e aki kan okira mweengana n te tai arei ibukina bwa e karoa ae koaua nakoia raona ni buaka are e bon riai n tiku irarikiia n tain te buaka.)
- Tera te bure ae rawawata are e karoia Tawita ngke e kataia ni karabai aroarona aika aki raoiroi? (Tara 2 Tamuera 11:14–17.) Mairoun antai ae ko taku bwa Tawita e iangoia ni karabai ana bure? A kanga aomata ni boong aikai ni karabai aia bure? Tera te bwai ae na riki ngkana ti kataia ni karabai ara bure?

E taku Unimwaane Richard G. Scott:

“Tai tiku ni kamweeraoiko n te koaua are am bure ibukin uruakan te tua aki ataaki irouia tabeman. Anne are kanga aron te otitereti (ostrich) ma atuna ae taunna iaan te tano. E ti noora te roo ao e mweeraoi bwa e taku bwa e a raba raoi. Ma ni koauana e na maama bwa e rangi n ootara. Aiaron naba ara mwakuri ni kabane a nooraki iroun Tamara are i Karawa ao Natina ae Tangiraki. A atai bwaai ni kabane ibukira. . . .

“Ngkana ko a tia ni karoa te bure ae rawawata, ko na bon aki kunea te raunnano ao te mweeraoi ae teimatoa ibukin te bwai are ko a tia ni karoia. Karekean bukin uruan te tua ni karabakina e na tara n ae akea iai te kangaanga, ma e bon aki. Te tia kariiri e na iangoia ni kaotaraoi burem ake moan te bubuaka nakon te botannaomata n te tai are ko na rangi n taonaki iai n te karawawataaki. Keewe a karoai banna ni katoto ake a na kamwaningako ao a

na riki bwa ana bwai ni kamane Tatan bwa e na raweiko n urua arom " (inanon Conference Report, Eberi. 1995, 103; ke *Ensign*, Meei 1995, 77).

Ko na bae n tangiria ni kabongana te kauoua ni iango n angareirei riki ni kaotairaoi aron kakamaakun karabaan ara bure.

2. E tuangaki Tawita bwa e na katuaeaki ibukin ana bure.

Angareirei ao maroroakina 2 Tamuera 12:1–23.

- Tera te taetae ni kaikonaki are e taekinna te burabeti are Natan ni kaotaraoi aron aki kukurein te Uea ioun Tawita? (Tara 2 Tamuera 12:1–4.) Tera ana iango Tawita ni kaineti ma te mwaane are e kaubwai n aron ana mwakuri ni kaaitara te mwaane are e kainnano inanon te taetae ni kaikonaki? (Tara 2 Tamuera 12:5–6.) E kanga ana mwakuri Tawita n riki kanga ai aron ana mwakuri te mwaane are e kaubwai? (Tara 2 Tamuera 12:7–9.) E kanga aron Tawita ngke e booaki ioun te Uea? (Tara 2 Tamuera 12:13.)
- E aera ngkai ko taku n am iango bwa Tawita e aki kona n nooria raoi bwa bon ngaia are e taekinaki bwa te mwaane are e kaubwai inanon te taetae ni kaikonaki? E aera bwa n tabetai ngaira ti aki kona n noorii raoi oin ara bure?
- Baikara mwiin ana bure Tawita? (Tara 2 Tamuera 12:10–14. Kakoroan nanon taetae ni burabeti aikai a kona ni kuneaki inanon kiibu 15–23 am mwakoro ake imwiina n te ka 2 n Tamuera ao 1 Uea; tara naba D&C 132:39. Ko na ataia bwa te wenenibure bon te bure ae rawawata, ma Tawita e kabuaa karietataakina ibukin bwa bukinaki ioun te Uea ngke e kamatea Uria.)

E taku Beretitenti Marion G. Romney: "Tawita, . . . e korakora tatangirana ioun te Uea (ngaia ngkoa, n aron ae ataaki, e taekinaki bwa te aomata ae iriira aron raoi nanon te Atua), e bwaka nakon te kaririaki. Arona aika aki itiaki e uotia nakon te tiriaomata, ao n tokina, a bua ana utu ao karietataakina " (inanon Conference Report, Eberi. 1979, 60; ke *Ensign*, Meei 1979, 42).

- Baikara mwiin mwakuri tabeua aika a buakaka ni boong aika? Baikara mwiin bwaai tabeua aika a kona n tiku-ni-maan iroura ibukin te aki rairannano?

3. Tawita are e rairananona e kakaea kabwaraan ana bure.

Angareirei ao maroroakina Taian Areru 51.

Inanon taian areru nakon te Uea, e kaota nanona Tawita ni kan buokiia naake a rairinanoia, n taekinan, "Ao N na reireniia taan urua te tua kawaim nako; Ao a na manga rairaki taan bure nako Im." (Taian Areru 51:13). Engae ngke Tawita e a tia n anaaki mairouna karietataakina ibukin ae e babairea aron kamatean Uria, ti kona n reireinaki man ana waaki n rairananona ngke e kakaea kabwaraan ana bure are te bure ni wenenibure. Ana taeka inanon Taian Areru 51 reireiniira iango aika mwaiti ibukin te rairannano raoi ni koaua. Ngkai ko reiakini taian areru ma kaain te kiraati, maroroakin aron kamwakuran ana waaki n rairannano Tawita nakon maiura.

- Inanon Taian Areru 51, Tawita e kakoua moa te Atua ao Ana nanoanga (Taian Areru 51:1). E kakoaua naba Tawita oin ana bure (Taian Areru 51:1–3). E aera bwa e kakawaki ti na kaota atakin kakannaton te Atua ao oin ara bure ngkana ti rairinanora man ara bure nako?

- Tera te bwai ae ti na taon nanora mai iai bwa ti aonga ni karekea kabwaraan ara bure nako? (Tara Taian Areru 51:16–17.) Tera n am iango ae nanonaki n ae “te nano ae uruaki ao n raraoma”?
- Tera aron ara bure nako “aki toki ni mena i matara” imwaain are a kabwaraaki ara bure? (Taian Areru 51:3). E kanga aron te bitaki imwin are a tia ni kabwaraaki? (Tara Taian Areru 51:10; Aramwa 36:17–19.) E kanga aron te Atua n tarai ara bure ake rimoa imwin are e a tia ni kabwarai ara bure? (Tara Taian Areru 51:9; Itaia 43:25; D&C 58:42.)
- E kabwarabwara Tawita kabwaraan buure kaanga aron te kaitiakaki (Taian Areru 51:1–2, 7, 9–10), te manga kaokaki (Taian Areru 51:12), ao te kamaiuaki (Taian Areru 51:14). Bukin tera kabwarabwaraan kakabwaia aikai a riai ibukin kabwaraan bure iroun te Atua?

Kabaneana

Kabwarabwara bwa e ngae ngke a koro bukin ara kaantaninga ke ni korakora, ti bon aki kona n ae ti na aki rootaki n te kaririaki. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na karaoi bitaki aika kakawaki inanon maiuia ake a na buokiia ni kaitiaki aia iango ao aia mwakuri. Kaota am tangira ibukin Iesu Kristo ao am kakaitau ibukin ana Mwakuri ni Kamaiu. Kakoaua bwa ibukin ana Mwakuri ni Kamaiu, a kona ni kabwaraaki ara bure nako.

Iango n Angareirei Riki Tabeua

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ae e katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa mwakoron kanonan te reirei.

1. Kamaunaan iango aika aki itiaki man ara kantninga

Tibwaua ana taeka Unimwaane Boyd K. Packer n oin am taeka, ibukin aron kamaunaan iango aika aki itiaki ake a tia n rin inanon ara iango aika aki tangiraki:

“Te iango kanga aiaron te tabo ni kaotioti. E irakeaki n tainako rokina, ma ti ngkana ti matu. Iai n tainako te kamataku are e karaoaki iaon te tabo ni kaotioti. E kona n ae tao te kangare, te kabuanibwai, e kona ni kakanongora ke e kabotu, e tamaroa ke e buakaka; ma n tainako e na iai te kamataku ae karaoaki n te tabo ni kaotioti inanon ara iango.

“Ko a tia n ataia bwa n akea oin nanom ni katabeam, ao inukan angin te kamataku, te iango ae buakaka ae uarereke e na kawakawarake man koonan te tabo ni kaotioti ao ni katika am iango? Taian iango aika buakaka aikai a na kataia ni katika am iango ni kabane. Ngkana ko karekea aia tai ni waakinako, taian iango ni kabane ake a raraoi a na bane ni kitana te tabo ni kaotioti. Ko na kitanaki, ibukina bwa ko anga te kariaia nakoia, nakon aia katikitiki iango aika aki raoiroi.

“Ngkana ko irarang irouia, a na karaoi kamataku nakoim iaon te tabo ni kaotioti inanon am iango te bwai n aki akaka nakon tokin am kona. A kona ni kaoti nakoim botoniango ibukin baika a kananokawaki, n aron te kooko, ke te kairiribai. E kona n ae te taetae buaka, waaki aika aki riai, ke karaoan ae buakaka. Ngkana a toka iaon te tabo ni kaotioti, ngkana ko kariaia, a na kamwaningako n te aro ae moan te anainano ni katika nanom. A kona ni karaoia bwa e na kakaongora, e nakoraoi, e katika am iango bwa e aki bure — ibukina bwa ti taian iango.

"Tera ae ko karaoria n te tai ae ai aron anne, ngke te tabo ni kaotioti n am iango e a tauaki taekana irouia riaboro aika buakaka aia iango, bwa tao tabeua a kureei (gray) ake a na tara ni kuri n itiaki ke te koraki ake a barekareka ake ko bon ataia bwa a bon buakaka? Ngkana ko kona ni barongai am iango nako, ao ko kona n tokanikai iaon taian katei ni maiu, ake a na kabuakaka katei ni maium. Ngkana ko reiakina aron taobaraaki, ko na karekea te maiu ae kakukurei.

"Aio te bwai ae N na reireini ngkami iai. Rineia mai ibuakon anene aika tabu n te Ekaretia ae te anene n taromauri ae tatangiraki, te anene ae kakukurei taekan mwanewena ao te anene ae e kaota te karinerine, ao te anene are e karekea te namakin ae titebo ma ko kairaki iroun te tamnei. Karaua n rinanona raoi n am iango. Kamatenanoa. E ngae ngke (tao) akea am reirei iaon te katangitang, ko kona n iangoia rinanon te anene n taromauri.

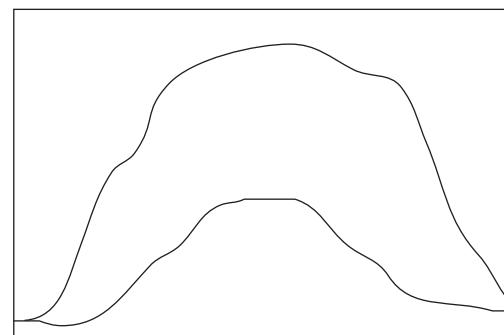
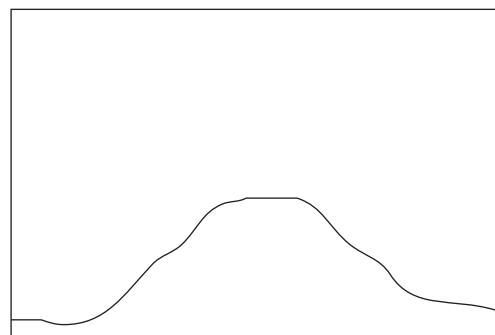
"Ngkai, kabongana te anene n taromauri aei bwa te tabo are a na nako am iango nako iai. Karaoria bwa te kawai n otinako n tain te kabuanibwai. N te tai are ko kunei iai taan kamataku aika buakaka bwa a rinnako mai irarikin am iango nako aon te tabo ni kamataku n am kantaninga, katanga te bwanaa, n aron are e memena ikekei. Ngke e a moanna n tang te bwanaa ao ngke a moanna n tei taian mwanewe n am iango, iango ake aki tau a na marannako ni karabaia. E na bita tein aron te tabo ni kamataku inanon am kantaninga. Ibukina bwa e karikirakeko ao e itiaki, iango ake a buakaka a na mauna. Ibukina bwa aroaro aika raoiroi, n rineaia, a na aki reitaki ma ae kammaira, te buakaka e aki kona moan te oota.

"E na iai taai ake ko na kunea bwa ngkoe, n taai tabetai, ko aneenenea te kuna inanom. Ao ngkana ko a manga kaoki am iango, ko kunei tabeua waakin te aonaaba ake a rotiko man kaungai iango ake aki tau bwa a na keerake nako aon te tabo ni kamataku inanon am iango, ao te anene e kuri n ae e a bon tang naba irouna.

"Ngkana ko a ataa aron kaitiakan te tabo ni kamataku n am iango man iango aika aki tau, katabetabea ma bwaai ake ko na reiakin ake a materaoi karaoakia. Bita aron am otawanin bwa aonga n reke bwaai ake a na karokoa te tamnei ao iango ake ko na kukurei iai. Katabeko ma bwaai aika raoiroi" (inanon Conference Report, Okitobwa. 1976, 99–100).

2. Te kangaanga ni kataan karabaan ara bure

Ngke e kataia ni karaba ana bure ni wenenibure, Tawita e a karaoa te bure ae rawawata riki. Ni maroroakinan te kabuanibwai ngkana ti na kataia ni karabai ara bure, kabotaua te bure ma te tabuki n tano. Kamataata n te korotamnei te koaua aio iaon te burakibooti n aron ae oti n te moan korotamnei iaon iteraniba 116.

- Tera ae na riki ngkana ti kataia n rabuna te bwariko ni bubu n tano ae uarereke? (Te tabuki e rikirake ni bubura ao e kona n nooraki. Kamataata te iango aei n aron ae kaotaki n te kauaoua ni korotamnei ane ieta.)
- E kanga rabunan ara bure ni boraoi ma rabunan te bwariko ni bubu n tano? (Te onrakera n te bure e rikirake ni korakora riki ngkana ti kataia n rabuni ara bure nako.)
- Ngkana ti aki tangiria aomata bwa a na noora te bwariko ni bubu n tano, tera ae ti riai ni karaoia? (Ti riai bwa ti na kanakoa te tabuki nakon are ti na rabunna.) Ti na kanga ni kanakoa te bure man maiura?

3. “Ao rimwi e ribaia Amnon n te riribai ae moan te korakora” (2 Tamuera 13:15)

2 Tamuera 13 e koreaki inanona karakin natin Tawita ae Amnon ao natin Tawita te aine ae Tama. Amnon e katikaki nanona nakon Tama ao e taumatoaia ni karaoa te wenenibure ma ngaia.

- 2 Tamuera 13:1 e taku bwa Amnon e tangira Tama. E kanga ana namakin Amnon ni bitaki imwiin karaoan te bure nakon neierei? (Tara 2 Tamuera 13:15.) E aera ngkai te kairiribai, ao ti aki te tangira, e aki toki n riki imarenaia aomata ake a urui moan tuua n aro ae riai?

E taku Beretitenti Gordon B. Hinckley: “I ongo ana taeka Unimwaane John A. Widtsoe . . . e taku, ‘Bon au taratara bwa te ataeinimwaane ao te ataeinnaine ake a tia n urui moan tuua n te raoiroi ao te buakaka ao n tokina a kairiribai imarenaia.’ I a tia n noori aekaki aikai. Tao a na iai taeka n tangira ni moanaki iai, ma a na iai taeka n un ao n riribai imwiina” (“True to the Faith” *Ensign*, Tuun 1996, 5).

4. Kantaninga ibukin te tia rairananona

Ngkana ko katuruturua ae aki kona n oimwii te rairannano, ko na bae n tangiria n tibwauai taeka mairoun Unimwaane Boyd K. Packer:

“Te iang ae kabwaranano bwa te kaairua, (ke n aekaia nako) e kabaenikaia te rairannano n akea tokina, e bon aki roko mairoun te Uea. E a tia n taekinna bwa *ngkana* ti na rairinanora, ti aki n ae na ti kabwarai ara bure n uruakan tuua nako, ma E na mwananga ao n aki manga uringii riki ara bure. . . . Te Rairannano kanga ai aron te toobu; e kona ni uaatia nako te bure. Memean-bareka aika matoatoa e na tangira te bwai ni kanako memea ae korakora ibukin kaetan te aroaro bwa e na kanakoa te memea, bwa a nako ao a na manga oki” (inanon Conference Report, Eberi. 1989, 72; ke *Ensign*, Meei 1989, 59).

“Kariai Bwaai ni Kabane Aika Maiu n Neboa te Uea”

Reirei
25

Taian Areru

Kaantaninga

Buokia kaain te kiraati ni kaoti aia kakaitau ibukin te Tia Kamaiu ao ibukin taian kakabwaia aika mwaiti are bwa a tia ngaia ma Tamara are i Karawa n anganira.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka n reiakini koroboki aika tabu aika a maroroakinaki inanon te reirei ao angin te boki ae Taian Areru ngkana ko kona.
2. Reiakina te reirei ao tataromwaaka n rinei koroboki aika tabu, botoniango, ao titiraki ake a kaineti raoi ma kainnanoia kaain te kiraati. Te reirei aio e aki kabanea raoi kanoan te boki ae Taian Areru. Ma kaanga, e riangi tabeua botoniango aika kakawaki ake a taekinaki rinanon nako te boki.
3. Ngkana ko kabongana moan kamwakuran te iango, uota tamnein te Tia Kamaiu ao aua ke nimaua bwaai ake a na onoi mwiin bwaai ake ko kakaitau iai, n aron koroboki aika tabu, tamnein ae ko tatangiria, te bwai teuana are e na tei ibukin am taarena, ke te bwai ae te amwarake. Ngkana ko kabongana kauouan kamwakuran te iango, tuanga temanna ke uoman kaain te kiraati bwa a na katauraoi n tibwaua aia kibu ae mamaten nanoia man taian areru ao ni kabwarabwara bwa tera kakawakina nakoiia.
4. Uoti teuana ke e raka riki taian tamnei ibukin tembora.

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran te Iango

Ko na bae n tangiria ni kamanena teuana mai buakon mwakuri ni kakukurei aikai (ke rinea teuana ae bon oin am kario) ni moana iai te reirei. Rinea te mwakuri ni kakukurei ae moan te tamara i ibukiia kaain te kiraati.

1. Kaota tamnein te Tia Kamaiu ao kaota am kakaitau ibukin maiuna ao ana mition. Kaoti bwaai ake a tei ibukin bwaai ake tabeua ake ko rangi ni kakaitau iai. Kaota am kakaitau ibukiia n tatabeua nako. Ao imwiina tabeki titiraki aikai:
  - Bwaai n tituaraoi ra ao aanga n tekeraoi ra mairoun te Uea are ko kona n anga am kakaitau iai ae raka arona? A na kanga ni iai maiumi ngkana akea taian kakabwaia aikai?

Kamataata bwa ni mwaitin taian areru a kaota te kakaitau ibukin taian kakabwaia ake e anganira te Uea. Iteran te reirei aei e kaineti nakon taian kakabwaia aikai ao iaon bwaai ake ti kona ni kaoti ara kakaitau iai ibukiia.

2. Butia temanna kaain te kiraati bwa e na wareka Taian Areru 23 n takarua. Ao imwiina tabeki titiraki aikai:
  - Aeka n namakin ra ake a kamataataki inanon taian areru? Tera am namakin ngke ko a wareki ao ni kakauongo nakon taian areru?

Tuanga temanna ke uoman kaain te kiraati bwa a na tibwaua teuana mamaten nanona ma n taian areru ao n taekinna bwa tera kakawakina nakoia.

Marooroakinan
Koroboki Aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngke ko angareirei iaon kibun taeka ni koroboki aika tabu, marooroakinna bwa a kanga ni kamanenaaki inanon maiura ni katoa bong. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua ni koroboki aika tabu.

Kamataata bwa te boki ae Taian Areru bon ikotakin taian kario ake a bon aneneaki ibukin te nebunebo ke te bubuti nakon te Atua. A mwaiti aika a koreaki iroun Tawita. Te boki aei kanga ai aron te boki n anene n taromauri mairouia Iteraera ake ngkoia. Mwanewena ake a karioaki a karikaki bwa tabeua maibuakon koroboki iaan ana kairi te tamnei ake a rang n tamaroa n te aonaaba, ni kabwarabwarai onimakinan te Uea ao te kantaninga ae nanorinano ni maiuakina te raoiroi.

1. Taetae ni Burabeti ibukin maiun ao ana mition Jesu Kristo

A mwaiti taetae ni burabeti n taian areru a ibukin ana mition Kristo ae ngaia te Meetia. Te Tia Kamaiu are e a tia n uti man te mate e katanoata, “Bwa e riai bwa a na bane ni kakoroaki bukin baike a koreaki n ana tua Mote, ao irouia burabeti, ao inanon taian areru, bwa taekau” (Ruka 24:44). Marooroakin kakoroan bukin tabeua taetae ni burabeti ibukin Kristo ake a koreaki inanon te boki ae Taian Areru:

<i>Taetae ni Burabeti</i>	<i>Kakoroannanona</i>
Taian Areru 107:23–30	Mataio 8:23–27. Iesu e katoka te ang ao te nao.
Taian Areru 69:8	Ioane 1:11; 7:5. Iesu e aki butimwaeaki irouia ana koraki.
Taian Areru 41:9; 55:12–14	Ioane 13:18, 21. Iesu e kamwaneaki iroun raoraona.
Taian Areru 69:20	Mareko 14:32–41. Iesu e korakai ni maraki i Ketetemwane.
Taian Areru 22:7–8	Mataio 27:39–43. Iesu e kakanikoaki.
Taian Areru 22:16	Mareko 15:25. Iesu e tauraki.
Taian Areru 22:18	Mataio 27:35. Tautia a kaiwani kunnikain Kristo.
Taian Areru 22:1	Mataio 27:46. Iesu e titirakina Tamana bwa e aera ngkai e kitanna.
Taian Areru 69:21	Ioane 19:28–30. Iesu e anganaki te beneka ngke e taka.
Taian Areru 34:20	Ioane 19:33–36. Akea riin Iesu ae mwaoto.
Taian Areru 31:5	Ruka 23:46. Iesu e kaki tamneina iroun Tamana ao imwiina e mate.
Taian Areru 16:10	Mwakuri 2:31–32; 13:34–35. Rabwatan te Tia Kamaiu e aki noora te mka, e na kautaki n te Mangauti.

- Iesu Kristo bon ti ngaia te aomata ae taetae ni burabeti aikai taikan bungiakina, maiuna, matena, ao mangautina irouia burabeti imwain bungiakina. Tera bukina ngkai taetae ni burabeti aikai a kababanea raoi n taekina maiun te Tia Kamaiu? (Taetae ni burabeti aikai a kamataata raoi bwa Iesu bon te Meetia are e taekinaki n te berita, te Tia Kamaiua te aonaaba.) E na kanga n riki bwa taetae ni burabeti aikai bon kakabwaia nakoia naake a karekei? (Taetae ni burabeti aikai a buokia aomata n reiakina taikan te Tia Kamaiu ao ni karekei aia koaua ibukina e ngae ngke e tuai ni bungiaki [tara Motiaeaa 3:13]. Taetae ni burabeti e buokia aomata tabeman bwa a na kina ngke e a roko.)

2. “Bwa E akoiko te Uea” (Taian Areru 116:7).

N reitaki riki ma taetae ni burabeti ni maiun te Tia Kamaiu ao ana mition, a mwaiti Taian Areru ake a kaoti taian kakaitau ibukin kakabwaia nako n aron karikan karawa ao aonaaba; ana nanoanga te Tia Kamaiu, kabwaraan bure, ao te tangira; koroboki aika tabu; ao te tembora.

Karikan Karawa ma Aonaaba

Marooroakini Taian Areru aikai ake a kaoti taian kakaitau nakon te Uea ibukin karikan karawa ao aonaaba:

Taian Areru 19:1

Taian Areru 104:5–7, 14, 24

Taian Areru 136:3–9

- E kanga aron karikan karawa ao aonaaba ni kakoaua mwaakan ao ana tangira te Atua? (Tara Aramwa 30:44; Moses 6:63.) Ti na kanga ni kaota ara kakaitau ibukin ana bwaintituaraoi te Karikibwai?

Ana Nanoanga, Kabwaranbure, ao ana Tangira te Tia Kamaiu

Marooroakin tabeua Taian Areru aika a kamataata ara kakaitau nakon te Tia Kamaiu ibukin ana nanoanga, kabwaranbure ao ana tangira:

Taian Areru 23 (ko na bae n aki kainanoa marooroakinan Taian Areru aikai ngkana ko kabongana inanon kamwakuran te iango)

Taian Areru 51 (ko na bae n aki kainanoa marooroakinan Taian Areru aikai ngkana ko a tia n ni marooroakin inanon reirei 24)

Taian Areru 59:16

Taian Areru 78:38

Taian Areru 86:5, 13

Taian Areru 100:4–5

Taian Areru 103:2–4, 8–11, 17–18

- Tera ae ti kona n reiakinna ibukin te Uea man Taian Areru aikai? Kaoia kaain te kiraati bwa taekina aron reken ataakin ana nanoanga, ana kabwarabure, ao ana tangira te Uea.
- Tera ae katikananom n ana onnon ni kabwaraan ana bure Tawita ake a koreaki inanon Taian Areru 51? Tera ae a reireinira iai Taian Areru aikai ibukin te rairannano ao te kabwarabure? (Tarai moan taeka inanon kiibu 2, 7, ao 12. Taian taeka aikai a taekin kanoan waakin te rairannano ae kakawaki. Tara naba kibu 17, are e kabwarabwara aron waakin te nano ae riai ngkana ti rairinanora ni koaua.)

Koroboki aika Tabu

Marooroakin Taian Areru ake a kaota te kakaitau nakon te Uea ibukin koroboki aika tabu:

Taian Areru 19:7–11

Taian Areru 119

- Taeka ra ake e kabonganai Tawita inanon Taian Areru 19:7–10 ni kabwarabwara taekan koroboki aika tabu? (Tirintaeka ibukin koroboki aika tabu bon *tuua, kakoaua, tuua aika bwaati, tuua ake tebwina*, ao *motikantaeka*. Nauna ni kaotiaro aika a na kabwarabwarai taekan koroboki aika tabu a rin iai *kororaoi, tau, aki nanououa, eti, kororaoi n te itiaki, koaua*, ao *kororaoi*. Koroboki aika tabu a

kabwarabwaraki taekaia bwa a tangiraki riki nakon te koora ao a karewe riki nakon ana karewe te manibeeru.)

- Baikara kakabwaia ake a na uoti taian koroboki aika tabu nakon maiura, n aron ae koreaki inanon Taian Areru 19:7–11? Ko na bae n tangiria ni korei taian kakabwaia aikai iaon te burakiboti:
  - a. Ao e kamaiua te tamnei (kiibu 7).
  - b. Ao e kawanawana ane e ro nanona (kiibu 7).
  - c. Ao a kakukureia te nano (kiibu 8).
  - d. Ao e kaotai mata (kiibu 8).
  - e. A anganira taeka ni kauring (kiibu 11).
- Te anga ra ae a tia koroboki aika tabu ni kakabwaiako inanon maium ke ni kawai riki tabeua?
- E takarua te Tia korei Taian Areru nakon te Uea, “Ai bati ra tangiran am tua I rou! Bon au bwai n iangoa te baei ni kabongnga” (Taian Areru 119:97; tarai naba kiibu 15–16, 33–35, 40, 47–50, 72, 92, 104, 174). Ti na kanga ni karekea te aeka n tangira aio ibukin koroboki aika tabu?
- A na kanga koroboki aika tabu n riki n aron “baeni waeu (waera) am taeka, ao otani kawaiu (ra)”? (Taian Areru 119:105).

Te Tembora

Marooroakin tabeua Taian Areru aikai ibukin te tembora. Ko na bae n tangiria ni kaota teuana ke raka riki tamnein te tembora nakoia kaain te kiraati ngkana a wareki Taian Areru aikai:

Taian Areru 5:7

Taian Areru 15:1–3

Taian Areru 24

Taian Areru 27:4

Taian Areru 65:4

Taian Areru 84:1–2, 4, 10–12

Taian Areru 122

Taian Areru 134

- Tera ae ti kona n reiakinna ibukin te tembora man kiibu n Taian Areru aikai? Tera ae ti kona n reiakinna ibukin katauraokira ni mwananga nakon te tembora?

Tao ko na bae n tangiria kaain te kiraati bwa a na anenea ke ni wareki taekan te anene n taromauri “We Love Thy House, O God” (Anene n taromauri, no. 247), ke kaoiia tabeman ataei man te Moanrinan bwa a na anenea “I Love to See the Temple” (*Aia Boki n Anene Ataei*, 95).

3. “Tera ae N na angan te Uea bwa boon ana akoi ni kabane nakoiu?” (Taian Areru 116:12)

- Inanon Taian Areru 116:12, e titiraki Tawita, “Tera ae N na angan te Uea bwa boon ana akoi ni kabane nakoiu?” E kanga Tawita ni kaeka te titiraki aei? Ko na bae n tangiria ni korei ana taeka Tawita n aron aika a oti inano:
  - a. “N na anaa mwangkon te kamaiuaki” (116:13).
  - b. “Ao N na . . . wetea aran te Uea” (116:13).

- c. "O te Uea, bon am toro ngai ni koaua" (116:16).
- d. "N na anganiko te karea ni katituaraoi" (116:17).
- e. "N na angan te Uea ana bwai ake I berita iai, eng I mataia ana aomata ni kabaneia, inanon oni mwaneaban te Uea" (116:18–19).

- Ti na kanga ni kabonganai ana kaeka Tawita ni kaota ara kakaitau nakon te Uea?

4. "Onimakina te Uea" (Taian Areru 4:5)

- "Onimakina te Uea" aio teuana maibuakon taeka ni kauring ae okioki man te boki ae Taian Areru (Taian Areru 4:5; 5:11; 9:10; 18:2; 56:11; 62:8; 118:8–9). Ti na kanga ni katuka ara onimaki iroun te Uea? Ko kanga ni kakabwaiaki ngkana ko onimakinna?

Kabaneana

Taian Areru e kaota te kakoaua ae korakora ibukin ana mition Iesu Kristo. A bon kauringira naba n taian kakabwaia aika mwaiti are ngaia ao Tamara are i karawa a tia n anganira. Ao a katautaui kawai ake ti na kona iai ni kaota ara kakaitau ibukin taian kakabwaia akanne.

Ko na bae n tangiria ni kaoia kaain te kiraati bwa a na wareki kabanean kiibу n Taian Areru (Taian Areru 150) ni kakimototoi taekan kibun te boki ae Taian Areru. Karin oin am koaua n nebonebo ao ni kakaitau.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e batи riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

1. Anene n taromauri ni Boong Aika Kaitira a kairaki man Taian Areru ake inanon te O Tetamenti.

Kamataata bwa booki n anene n taromauri a kona n nooraki bwa a boraoi ma taian areru n ara boong aika kaitira. Ko na bae tangiria n tuangiia kaain te kiraati bwa a na anenea teuana te kuna man anene n taromauri ni boong aika kaitira ae a kairaki man Taian Areru ake inanon te O Tetamenti.

2. Kakabwaia man anenean anene n taromauri

- Baikara tabeua botoniango man ara anene n taromauri ni boong aika kaitira? (A kona n rin reeve aikai te Tia Kamaiu, ara beku ngkai ngaira kaain te Ekaretia, teimatoa ni karokoa te toki, te onimaki, te mweenga ao te utu, te tangira, mwakuri ni mitinare, te tataro, nakoanibonga, burabeti, manga kaokan te euangkerio, te toa, beku n anganano, tokanikai iaon te kataaki, ao Tion.) E na kanga ni kakabwaiaira anenean anene n taromauri? (Tara D&C 25:12.)

Maroroakin tabeua kawai aikai bwa anenean anene n taromauri a kona ni kakabwaiaira:

- a. Anene n taromauri a karikirakei tamneira.
- b. Anene n taromauri a kairira iroun te tamnei bwa ti na maiu ni kororaoi.
- c. Anene n taromauri a kauringira n aron kakabwaiakira.
- d. Anene n taromauri a karekei ara tai bwa ti na anene n neboneboa te Uea.
- e. Anene n taromauri a karekea te anga nakon kaotan ara koaua.

- f. Anene n taromauri a buokira ni manga kaungai nanora nakon te Uea.
- g. Anene n taromauri a buokira n namakina te Tamnei.
- h. Anene n taromauri a buokira bwa ti na reitaki riki ma Tamara are i karawa.
- i. Anene n taromauri a buokira n reiakina reirein te euangkerio.

E taku te Moan Beretitentii:

“Katangitang aika a karokoa te tamnei bon te mwakoro ae kakawaki n ara bootaki n te ekaretia ae moan te kakawaki. Te anene n taromauri e karokoa Tamnein te Uea, e karekea te namakin ae mimitong, e katiteuanaira ni kaainan te ekaretia, ao e karekea te kawai nakoira n anga ara nebonebo nakon te Uea.

“Tabeua reirei aika moan te kakannato a tataekinaki n anenean taian anene n taromauri. Anene n taromauri a kamwakuriira nakon te rairannano ao karaoan mwakuri aika raoiroi, karikirakean te koaua ao te onimaki, kamweraoia naake a korakai, kabebeteaia naake a nanokawaki, ao ti na kairaki iroun te tamnei n teimaotoa ni karokoa te toki” (*Anene n Taromauri*, ix).

- Tabeua Taian Areru a taekinna bwa te anene kanga karaoan te “karongoa ae kakukurei nakon te Uea” (Taian Areru 98:4; 100:1; tara naba 66:1; 95:1–2). Ti na kanga ni kabongana anenean anene n taromauri n te aro ae raoi riki n tain ara bobotaki n te Ekaretia ao ni mweengara, ni kakoaua raoi bwa e kakukurei ao n iai nanona nakoira?
- N tain te Kabanea n Amwarake n te Tairiki, Iesu ao ana Abotoro a anenea te anene n taromauri (Mataio 26:30). Ko kanga n taku n am iango bwa anenean te anene n taromauri e buoka Iesu ma ana Abotoro ni katauraoia ni kakoroi nanon aia mwakuri ake a na roko?
- Bon imwain tiringan te Burabeti Iotebwa Timiti inanon te karabuti are i Carthage, e butia John Taylor bwa e na anenea “A Poor Wayfaring Man of Grief” (*Anene n Taromauri*, no. 29; tara naba B. H. Roberts, *A Comprehensive History of the Church*, 2:282–84). Ko na kanga n taku n am iango bwa anenean te anene n taromauri aei e buoka te Burabeti?

3. Boraoin Kamatenanoan Taian Areru

Reiakinan Taian Areru a na kona ni katamaroaki riki man ataan kawai ni karioan kamatenan ake e kabonganai Tawita ao tabeman riki i Ebera aika taan karioi kamatenano. Teuana maibuakon kawai aikai bon boraoin kamatenano. Teuana aron te boraoi ae rangi n ataaiki bon kaokiokan nanon te iango n taeka aika a kakaokoro, Te waaki ae okioki aei e kona ni karababa ke ni kamataata riki nanon te kantaninga. Teuana te katooto n aron te boraoi aei bon Taian Areru 102:1–2, ikai te iango ae titabo e kabwarabwaraaki n taeka aika kakaokoro nimaua te tai (“ongo au tataro,” “ao ke roko au wewete iroum,” “ko na tai karaba matam nakoiu,” “katanimaia taningam nakoiu,” ao “bareiko n ongo irou n te bong ae N na weteiko iai”). Taekinna bwa e kanga kaokiokan taeka ni kamataata te rongorongo.

Te Uea ae Toromon: Te Mwaane ae Wanawana, Te Mwaane ae Nanobaba

Reirei
26

1 Uea 3; 5–11

Kaantanginga E na kaungaia kaain te kiraati bwa a na kabonganai raoi kakabwaiakia ao n rin n te tembora ngkana a tauraoi nanoia.

- Katauraoi**
1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aika inano aikai:
    - a. 1 Uea 3:5–28. Toromon e onea mwiin tamana, Tawita, bwa te uea, ao n iriira te Uea. E kaoti te Uea nakon Toromon, ao e bubuti bwa e na kakabwaiaki ma te nano ae ataibwai (3:5–9). Te Uea e kakabwaia Toromon n te wanawana, te kaubwai, ao te karineaki (3:10–15). Uoman aine a uota te ataei nakon Toromon, are e baireia ma te wanawana bwa antai tinan te ataei (3:16–28).
    - b. 1 Uea 5–6; 7:1–12. Te Uea ae Toromon e bairea katean te tembora ae korakora (5–6). E kataea te auti ae te baretibukina (7:1–12).
    - c. 1 Uea 8:22–66; 9:1–9. E katabua te tembora Toromon ao e bubutia te Uea bwa E na kakabwaia te botanaomata ae Iteraera ni karikirakean maiun tamneia ao rabwataia (8:22–53). A taromauria te Atua aomata inanon 14 te bong (8:54–66). Te Uea e a manga kaoti nakon Toromon, e berita ni kakabwaia te botanaomata ae Iteraera ngkana a toro irouna ma e na karereantia ngkana a rairi nanoia nakoia atua riki tabeman (9:1–9).
    - d. 1 Uea 10–11. E rikirake kakannaton Toromon ibukin kaubwaina ao wanawanana (10:1–13, 24–25). E rikirake ni korakora kaubwaina (10:14–23, 26). E mare ma aine aika mwaiti ake tiaki kaain Iteraera ao a kairoroa bwa e na taromauria atua ni kewe (11:1–10). Te Uea e kateirakeia ana kairiribai Toromaon ni kaitara (11:11–25). Te burabeti e taekinna bwa uean Iteraera e na mwakoroua ibukin aron Toromon aika buakaka (11:26–40).
  2. Reitan te wareware: 1 Uea 2:1–12; 4:29–34; 7:13–51; 1 Rongorongo 29; Doctrine and Covenants 46.
  3. Ngkana e kona n reke tamnein te Tembora are e Kabonganaki n taai ake Rimoa, ko na bae n tangiria ni kabongana n tain te reirei (62300; Kete n Tamnei n te Euangkerio 118).

Katautauan Waakin te Reirei

- Kamwakuran te Iango** Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.
Wareka ke tuanga temanna kaain te kiraati bwa e na wareka ana taeka Unimwaane Dallin H. Oaks aikai:
“Ti aki toki n iangoia bwa Tatan e buakanira man te tabo are ti rangi ni mamara iai. . . Ma mamarara ti aki ti ngaia te waaki ni kamwamwane nakoira. Tatan e kona naba ni buakanira man te tabo are ti taku bwa ti a matoatoa iai—inanon

taabo ake ti a kamoaira iai bwa ngaia oin korakorara. E na waaki nakoira rinanon bwaai ake ti rangi ni tarena iai ao man reke naba iai bwaintituaraoi n tamnei. Ngkana ti aki taratara raoi, Tatan e kona ni karika bwakara n tamnei ni kamwaneira rinanon oin korakorara ao ni katereterei nako mamarara” (“Our Strengths Can Become Our Downfall,” *Ensign*, Okitobwa. 1994, 12).

- Tera tabeua korakorara ake a kona n riki bwa bwaai ake a na kabwakaira?

Kamataata bwa te reirei aio ibukin te Uea ae Toromon, te mwaane are e a tia ni karekei bwaai n tituaraoi mairoun te Atua ma imwiina e a manga kabonganai bwaai n tituaraoi akekei n te kawai ae aki raoiroi. Katautaua bwa kaain te kiraati a na tarai taai ake e kaota aron kekerikaakin Toromon. Katuruturua bwa ti na tara tibnakona ao ti aki motika taekana, ma ti na reireinaki man kairuana.

Marooroakinan
Booki Aika Tabu ao
Kamwakuraia

Ngke ko angareirei iaon kibun taeka man boki aika tabu, marooroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua aika tabu.

Imwain maten Tawita, Ioaba are te ibonga ao Natan are te burabeti e kabira Toromon bwa te uea ae boou. Toromon, are te natinmwaane mairoun Tawita ao Batateba, e karekei taeka n reirei aikai mairoun tamana: “Ma ngaia ae ko na korakora . . . , ao kona mwaane; ao kona kakawakina am tei mairoun te Uea ae Atuam, n nakonako i nanon ana aro, mani kakawakina ana aro n taromauri ma ana tua, ma ana moti, ma ana taeka nako, . . . bwa ko aonga n tetekeraoi ni bwaai ni kabane akana ko karaoi” (1 Kings 2:2–3).

1. Te Uea e kakabwaia Toromon ma te wanawana, kaubwai, ao te karineaki.

Angareirei ao marooroakina 1 Uea 3:5–28.

- E aki maan imwin rikin Toromon ni uea, e kaoti n te mi te Uea nakoina ao ni kangai, “Ko na butiae N na anganiko” (1 Uea 3:5). Tera are e bubuti Toromon? (Tara 1 Uea 3:9.) Tera ae nanonaki n te “nano ae ataibwai”? (Tara 1 Uea 3:28; 4:29.) E kanga n ae Toromon e namakinna bwa e onoti kainnanoan te kakabwaia aio? (Tara 1 Uea 3:7–8.) E na kanga ae karekean “wanawanan te Atua” e na buokira ma mwiokoara ni mweengara? n te mwakuri? n te reirei? inanon te Ekaretia? Ti na kanga ni karekea te wanawana aei?
- E aera te Uea e kukurei n ana bubuti Toromon ae te nano ae ataibwai? (Tara 1 Uea 3:11–12. Toromon e bubuti te bwaintituaraoi are e na buokia ni beku ibukia tabeman nakon te bwaintituaraoi are e ti kaonoti bukina.) Tera tabeua bwaintituaraoi n tamnei ake ti kona ni kakaei? (Tara D&C 46:13–26.) Tera te babaire ae te Uea e kona n anga te bwaintituaraoi n Tamnei? (Tara 1 Uea 3:14; D&C 46:8–12.) Ti na kanga ni kabongana te bwaintituaraoi ni beku ibukia tabeman?
- Tera riki kakabwaia ake e anga te Uea nakon Toromon? (Tara 1 Uea 3:13–14.) A na kanga aron kakabwaia aikai ni kabonganaki ni buokia tabeman?
- Tera ngkoa te moan bwai ae kainnanoaki iroun te Uea ae Toromon ni motikitaeka? (Tara 1 Uea 3:16–22.) E kanga Toromon ni katoka te kangaanga? (Tara 1 Uea 3:23–28.) E kanga Toromon ni kaekai kangaanga n te aro ae e kaota aron kakabwaiana n te wanawana iroun te Uea?

2. Te Uea ae Toromon e kaira katean te tembora ae korakora ao e katea te baareti ibukina.

Angareirei ao marooroakina 1 Uea 5–6; 7:1–12.

- N aron ae tuangaki iroun te Uea, Toromon e baireia bwa e na kateaki te tembora. (Ko na bae n tangiria ni kaoka teutana 1 Uea 5:1–6, 17–18; 6:15–36 ni katuruturua aron tein te tembora ae raka arona.) Tera bukina ngkai Toromon e kabonganai bwaai ni kateitei aika moan te tamaroa ni katean te tembora?
- A kanga taan kateitei ni kaota aron tabun te tembora inanon tain kateana? (Tara 1 Uea 6:7.)
- E kanga Toromon ni kabongana wanawanana, kaubwaina, ao te karinerine ni kanakoraoa raoi katean te tembora? (Tara 1 Uea 5:1–12. Ibukin taian korakora aikai ao e a kona ni karekei bwaai ni kateitei ao ni kamwakuria taan ibuobuoki aika moan te rabakau ibukin katean te tembora.)
- Tera te berita are e anganaki Toromon iroun te Uea ni kaineti ma te tembora? (Tara 1 Uea 6:11–13.) Tera te aeka ni berita ae anganira te Uea ni boong aikai? (Tara D&C 97:15–17.)
- Iai ana auti Toromon are e kateia ibukina. E kanga aron buburan ana auti ni kabotauaki ma buburan ana auti te Uea? (Tara 1 Uea 6:2–3; 7:2, 6–7.) E kanga aron kabonganakin kaubwaina aei ni kaota aron moan kekerikakina?

3. Toromon e katabua te tembora.

Angareirei ao marooroakina 1 Uea 8:22–66; 9:1–9.

- Imwiin itiua te ririki ni kateitei, e a katabuaki te tembora. Tera bwaai tabeua ake e taekin Toromon inanon ana tataro ni katabu? (Tara 1 Uea 8:22–53.) Ko na bae n tangiria ni korei aia reke kaain te kiraati iaon te tiaokibooti. A kona kaeka n riki n aron aikai:
  - a. Kaeka nakon taian tataro (1 Uea 8:28–30, 49–52)
  - b. Kabwaraanbure (1 Uea 8:33–39)
  - c. Karau (1 Uea 8:35–36)
  - d. Ibuobuoki n tain te rongo ao te aoraki (1 Uea 8:37)
  - e. Buokaia inanon te buaka (1 Uea 8:44–45)
- Inanon ana tataro ni katabu Toromon e tataro nakon te Uea bwa e na buokia ana botannaomata rinanon matoan kangaanga. E na kanga te nanakon te tembora ni buokira man taian kangaanga aika a karawawataira?

E taku Beretitenti Ezra Taft Benson: “Inanon raun taian tembora aika a tikiraoi aikai, n tabetai ao ti kunei kaekaan matoan kangaangan te maiu aei. Man ana kairiiri te Tamnei, n tabetai te wanawana ae itiaki e raanga nakoira n te tabo arei. Taian tembora bon taabo ni karekean kaotioti ibon ibukira. Ngkana I a taonaki n rawawatan te kangaanga ke te karawawataaki, I a nakon ana Auti te Uea ma te tataro inanou ibukin kaekaia. Taian kaeka aikai a roko ni mataata ao n akea kairuaia teuana” (“What I Hope You Will Teach Your Children about the Temple,” *Ensign*, Aokati. 1985, 8).

- E tataro Toromon bwa e na kona te tembora ni buokia naake akea aia onimaki bwa a na nakon te Uea (1 Uea 8:41–43). E na kanga ni karaoa aei te tembora?

(Kaoia kaain te kiraati bwa a na tibwauai katooto n aroia ke ibukia tabeman ni kona n reke nanoia n te Ekaretia ibukin bwakannanoia n te tembora.)

- Imwin are e a tia n anga te tataro ni katabu Toromon, ao e a manga reireinia ana botannaomata, “Ma ngaia ae a na moaniba n raoiroi . . . nanomi iroun te Uea ae Atuara” (1 Uea 8:61). Tera n am iango ae nanonaki bwa nanom “e na moaniba n raoiroi iroun te Uea”? E na kanga te nanakon te tembora ni buokira bwa e na moaniba n raoiroi nanora?
- Tera ae ti kona ni karaoia ni kateimatoa korakoran waakin te tembora inanon maiura? (A kona ni kakaokoro taian kaeka: Katataa rorokom ngkana e kona, kawakina am kariaia ae bwaati, ao katekei tamnein taian tembora inanon mweengara.)
- Tera ae a karaoia aomata imwiin katabuan te tembora? (Tara 1 Uea 8:62–66.) Tera anuaia aomata ngke a okiri mweengaia imwiin katabuan te tembora inanon te 14 te bong n neboneybo? (Tara 1 Uea 8:66.) Tera am namakin ngke ko a okira mweengam man te tembora?
- Tera ana rongorongo te Uea ngke e kawara Toromon imwiin katabuan te tembora? (Tara 1 Uea 9:3–9. Tara naba 1 Uea 6:11–13. Taraia bwa te Uea e taekina naba aio n tain katean te tembora.) Tera bukina n am iango bwa Toromon e kainnanoa kauringakina ibukin ana berita ae tabu? E kanga te Uea ni kauringira ibukin ara berita aika tabu?

4. Toromon e a kororake ni kaubwai ao e mareia aine aika mwaiti ake tiaki kaain Iteraera ake a kairoroa bwa e na taromauria boua.

Angareirei ao maroroakina 1 Uea 10–11.

- E kanga kaubwain ao karinean Toromon n rikirake imwiin katean te tembora? (Tara 1 Uea 10:1–15, 24–25.) E kanga Toromon n aki kabonganai raoi taian kakabwaia? (Tara 1 Uea 10:16–23, 26–29. Kaotia raoi bwa e kabongana ni katea oin ueana ao tiaki uean te Atua.) E na kanga aron kabonganaan te wanawana, kaubwai, ao te karineaki? (Tara Iakobwa 2:18–19.)
- E kanga aron rinean buun Toromon ni kaotia bwa e a tannako mairoun te Atua? (Tara 1 Uea 11:1–2. E mareaki itinanikun te berita ae tabu.) Tera ae a karaoia buun Toromon ake tiaki kaain Iteraera ni kabwakananova bwa e na karaoia? (Tara 1 Uea 11:3–8. Taraia bwa inanon ana Rairairi Iotebwa Timiti, kiibu 4 e taekinaki bwa nanon Toromon “e riki n aron nanon tamana ae Tawita” ao kiibu 6 e taekinna bwa “Toromon e karaoi mwakuri aika buakaka imatan te Uea, n aron tamana ae Tawita.”)
- Tera ae karaoia te Uea ngke e urua ana berita ae tabu Toromon ao man tannako? (Tara 1 Uea 11:9–14, 23–25, 33–36.)
- Ko kanga n iangoia bwa te kakabwaia n te wanawana, te kaubwai, ao te karineaki e karika bwakan Toromon? Te aro ra ae ko a tia n nooria bwa korakoran bwaai aikai a karika bwakaia aomata ni boong aikai? Ti na kanga n tarai a raoi bwa korakorara e na aki manga riki bwa kabwakaakira? (Tara 1 Uea 8:61; D&C 88:67.)

E taku Unimwaane Dallin H. Oaks:

“Tera aron . . . totokoan korakorara n riki bwa kabwakaakira? Te anua ae ti riai ni karikirakea bon te nanorinano. Te nanorinano bon te tia kamanoira ae korakora. Te nanorinano bon bwain katokan te kainikatonga. Te nanorinano

bon kaungaan reiakinan bwaai, moarariki bwaain te tamnei. Rinanon te burabeti ae Moronaai, te Uea e anganira te konabwai n atatai ae kakannato aei n rinanon waakin te nanorinano: 'I anganiia aomata mamaaraia bwa aonga n nanorinano; ao e tau au akoi nakoia aomata ni kabane ake a kananorinanoia i matau, bwa ngkana a nanorinano imatau, ma n onimakinai, ao ngkanne N na kakorakorai mamaaraia nakoia' (Ita 12:27).

"Ti kona n taku bwa ngkana mwaane ao aine a nanorinano imatan te Atua, e na buokia n totokoi bwaai ake a korakora iai bwa a na riki bwa mamaaraia ao kitarakia e kona ni kareketai n uruia. . . .

" . . . Ngkana ti nanorinano ao n ongeaba, n iiri nanon ana tua te Atua, aia taeka n reirei ana mataniwi, ao ana wirikiriki te Tamnei, ti kona ni kairaki ni kabonganaan bwaai n tituaraoi n tamnei, mwiokoara ake a bobongaraoi, ao ni kabane bwaai ake a kakorakorai ibukin te kororaoi. Ao ti kona ni kairaki n aron totokoan Tatan ni kan kabonganaan korakorara ni karika te bwaka nakoira.

"Inanon aikai ni kabane, ti riai n ururingnga ao man onimakina te Uea ni kairiira n te berita: 'Bwaina te nanorinano; ao te Uea ae Atuara e na kairiko n taua baim, ao ni kaekai am tataro nako' (D&C 112:10)" ("Korakorara A Kona n Riki ni Kabwakaira," *Ensign*, Okitobwa. 1994, 19).

Kabaneana

Kabwarabwara am kakaitau ibukin am kakabwaia n te maiu n tamnei ao n te maiu aei ake e anganiko te Uea ao ibukin naba te tembora. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na nanorinano imatan te Uea bwa aonga ni kabongana aia kakabwaia n ae riai ao man tau ibukin te rinnako n te tembora.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa mwakoron te reirei.

1. "Bwa e na aki karietataaki nanona iaoia tarina" (Te Tua-Kaua 17:20)

- Tuanga temanna kaain te kiraati bwa e na wareka Te Tua-Kaua 17:14—20 ni kabaibati. E na kanga kamwakuran te kibu ni boki aika tabu ni bita maiu Toromon ao maiuia ana aomata inanon abanueana?

2. Te tataro ni katabuan te tembora

Ngkana iai kaain te kiraati ae a tia n ira katabuan te tembora, butia temanna ke uoman mairouia bwa a na karakina aron te bwai are e a tia n riki nakoia. Ko na bae n tangiria ni butia kaain te kiraati bwa e na katauraoia ni tibwaua uoua ke teniua aron aia kona n noori koauan bwaai aika raba man te tataro ni katabuan te tembora ni boong aika kaitira. (Doctrine ao Covenants 109 kanoana bon te tataro are e taekinaki ni katabuan te Kirtland Tembora. Tataro ni katabuan tembora aika boou a kona ni koreaki inanon te *Ensign* n tabetai.)

- E na kanga te tataro ni katabu n roota aron maiura?

E taku Beretitenti Joseph Fielding Smith, "Ngkana ti katabua te auti nakon te Uea, te bwai ae ti karaoia bwa ti bon katabuiira ibukin karaoan ana beku te Uea, ma te berita ae tabu bwa ti na kabongana te auti n te kawai are E kantaningaia bwa ti na kabongana iai" (*Church News*, 22 Tianuare. 1972, 3).

Uaan aia Mwakuri Mataniwi aika Buakaka ao aika Kororaoi

1 Uea 12–14; 2 Te Tua-Kaua 17; 20

Kaantaninga Te kaungaia kaain te kiraati bwa a na karikirakea te anua ni kairiiri ae raoiroi bwa aonga n rooti maiuia tabeman bwa a na kororaoi.

-
- Katauraoi**
1. Tataro mwaaka n reiakin taian koroboki aika tabu aika imwiina:
    - a. 1 Uea 12:1–20. Ieroboam e onea mwiin tamana, Toromon, bwa te uea iaoia te baronga ni Iteraera ake tebwimaououa. E totokoi aia taeka n reirei taan rabakau aika mwaane ni beku ibukia ana aomata, ao e onea mwiina ni kakaei anga ni karawawataia (12:1–15). Abanueana e raaurenako ngke a manga bobuaka baronga ake tebwina (12:16–19; taian baronga ake tebwina a taua te ara are abanuean Iteraera, ao te baronga are Iuta ao Beniamina a tiku iaan ana tautaeka Ieroboam ao a aranaki bwa abanuean Iuta). Te abanuea ae Iteraera a rinea Ieroboam, te tia tararua ngkoia n ana tai n uea Toromon, bwa aia uea (12:20).
    - b. 1 Uea 12:25–33; 13:33–34; 14:14–16, 21–24. Ieroboam e kairia ana aomata nakon taromaurian taian boua ae e onei mwiia taian ibonga irouia mwaane ake tiaki kanoan Rewi (12:25–33; 13:33–34; ibukin kabwarabwaraan aan kaai nako aika mawawa ao taabo aika ririeta, tara te kauoua n iango n angareirei riki tabeua). Te burabeti e a kaman taekina kamaunaakin ana utu Ieroboam ao maenakon Iteraera (14:14–16). Reoboam e kairiia kaain abanuean Iuta nakon taromaurian boua (14:21–24).
    - c. 2 Te Tua-Kaua 17:1–10; 20:1–30. Ieotiabata, are tibutorun Reoboam, e uea ma te kororaoi n abanuean Iuta, e uruaki aan kaai nako aika mawawa ao taabo aika ririeta ao e kamwanangaia tibun Rewi ni kabuta Iuta ao n angareirei man te boki ibukin ana tua te Uea (17:1–10). Ngke a roko ana kairiribai Iuta ni kaaitaraia, Ieotiabata ao ana aomata a karaoa te tataro ao te aki mamatam. Te Uea e tuangia bwa te buaka bon tiaki aia bwai, ma bon a na bwaai. Ao aiaia a manga buakaniia i bon irouia ao ni kamateia i bon imarenaia (20:1–30).
  2. Reitan te wareware: 1 Uea 11:26–40; 2 Uea 17:20–23.
  3. Ngkana ko kamanena kamwakuran te iango, karekea te mwakoro ni kunnikai ae kona n raeaki ni kauarerekeaki ke mwakoro ni beeba ae bubura ae koreaki ae koreaki nakon bannan te mwakoro ni kunnikai.

**Katautauan
Karikirakean
te Reirei**

Kamwakuran
te Iango

Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.

Anaa te mwakoro ni kunnikai ke te mwakoro ni beeba are e koreaki n aiaron te kunnikai ao raeuaia nakon 12 taian mwakoro. Kamataata bwa nakon totokin

maiun Toromon, te burabeti ae Aia e taekinna bwa Ieroboam, temanna maibuakoia ana tia taratarai aia mwakuri, are e taua mwaitin te baronga ae Iteraera. Ni kamatataakina, Aia e anaa kaamenti ae boou, ao e raeuaia nakon 12 mwakorona, ao e anga 10 mwakorona nakon Ieroboam (1 Uea 11:29–32; bukiniba 32a e katerea bwa n aron ae kaotaki n te Septuagint, te raitaeka n te taetae ni Greek ibukin te O Tetamenti, uoua te baronga, tiaki teuana, ake a na tiku ni ueana ao n tauaki taekana iroun tibun Tawita).

Te Tia Kamaiu e reirei bwa “E uruaki te aba ngkana e koro-utu; e aki tei te kawa ke te bata ngkana e koro-utu” (Mataio 12:25). Kamataata bwa aio te bwai are e riki nakon uean Iteraera imwiin maten Toromon. Te reirei aei bon taekan korakoran mwiin aia mwakuri mataniwi aika buakaka ao aika kororaoi iaon uean Iteraera are e korekoreaki.

Maroroakinan
Booki Aika Tabu ao
Kamwakuraia

Ngke ko angareirei iaon kibun taeka man boki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kain te kiraati bwa a na tibwaua aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua aika tabu.

1. Uean Iteraera e a korekoreaki, moan oin bukina bwa ibukin ana kairiiri Ieroboam ae moan te matoatoa man aki akoi.

Angareirei ao maroroakina 1 Uea 12:1–20.

Ko na bae n tangiria ni korei taian taeka aikai iaon te tiaokibooti:

Te mataniwi ae raoiroi:

1. E anga te beku n anganano.

- Imwiin maten Toromon, e a riki n uea Ieroboam iaon Iteraera. Tera taian bitaki ake a tangiria kaain Iteraera bwa e na karaoia Ieroboam man ana kawai tamana n tautaeka? (Tara 1 Uea 12:3–4.) Baikara taeka n reirei ake unimwaane a angan Ieroboam bwa e aonga n nakoraoi ana tautaeka? (Tara 1 Uea 12:6–7; 2 Te Tua-Kaua 10:7.) E aera bwa ti kona n rootaki riki n ongeaba iroun te mataniwi ae akoi ao e beku n anganano ibukira? Ti na kanga ni kamwakura te taeka n reirei aei n mweenga? n te ekaretia? n te reirei? n te mwakuri? (Tara D&C 121:41–46.) Baikara tabeua katooto ake ko a tia n noori irouia kaaro ke mataniwi aika a tia ni kamwakura te taeka n reirei ao man nakoraoi?
- Imwiin aki butimwaean aia taeka n reirei unimwaane, Ieroboam e a rairaki nakoia ataeinimwaane ake bon raoraona inanon ana tai ni kairake. Tera ngko aia taeka n reirei? (Tara 1 Uea 12:8–11.) Baikara bwai ake a riki mwiin ana babaire Ieroboam n toui mwiin aia taeka n reirei? (Tara 1 Uea 12:12–17. Kamataata bwa te mwakoro n taeka “Iteraera a nakon aia uma ni mwananga” e nanonaki iai taian baronga ake tebwina ake a uamaenako man uean Ieroboam.) E na kanga ngko aokor mwiin bwai aikai ngke tao Ieroboam e iira aia reirei unimwaane? (Tara 1 Uea 12:7.)
- Ieroboam temanna ngko aokor mwiin bwai aikai ngke tao Ieroboam e iira aia reirei unimwaane te mwakuri ao te kaubwai. Nakon totokin uean Toromon, te burabeti Aia e taekinna bwa Ieroboam e na riki bwa te uea iaon ana baronga Iteraera ae mwaiti (1 Uea 11:29–31; tara kamwakuran te iango). E kanga ni kakoroaki nanon te taetae ni burabeti aio? (Tara 1 Uea 12:20, n ikotaki ma te bukiniba 20b. Te baronga ae Iuta ao Beniamina a tiku iroun Reoboam n Abanuean

Maiaki, ke uean Iuta. Taian baronga ake tebwina a iira Ieroboam inanon te Abanuean Meang ke uean Iteraera.)

2. Ieroboam ao Reoboam a kairi ueaia nakon taromaurian bouanti.

Angareirei ao maroroakin 1 Uea 12:25–33; 13:33–34; 14:14–16, 21–24.

Ko na bae n tangiria n ikotia ma am taeka ake ko a tia ni korei iaon te tiaokibooti:

Te mataniwi ae raoiroi:

1. *E anga te beku n anganano.*
2. *Onimakina ao ongeaba nakon te Uea.*

- Rinanon te burabeti ae Aiiia, e berita te Uea nakon Ieroboam bwa e na anganaki “te auti ni koaua” (kamatoaki ueana) ngkana e nakonako inanon kawain te Uea (1 Uea 11:38). E kanga Ieroboam ni kabuai taian kakabwaia ake kanoan te berita? (Tara 1 Uea 12:25–33.) E aera Ieroboam ngkai e katei tiibuteteei aika koora ao taabo aika ririeta ao e katabuia ibonga ni kewe? (Tara 1 Uea 12:26–33; 13:33–34.)

Kamataata bwa Ieroboam e maaku ibukia ana aomata bwa ngkana a nako Ierutarem n nebonebo iai, ao tao a na manga okira Reoboam. Ibukin ae kataia n taua aroia ana aomata ao ni kateimatoa aia karinerine, e a karaoi tiibuteteei koora inanon Bethel ao Dan, kawa aika uoua inanon te Abanuea i Meang, ao e kaoia ana aomata bwa a na nebonebo inanon taian kawa akanne. Inanon karaoon aio, e kariaia bwa maakuna e na taonanako ana onimaki ao ana berita nakon te Uea. Katerea raoi bwa te mataniwi ae wanawana e onimakina te Uea ao e aki kabotoa a na babaire iaon maakuna man aia motikitaeka aomata.

- Ngke e aoraki natina te mwaane, Ieroboam te kakaea ana ibuobuoki te burabeti ae Aiiia. Tera ana taetae ni burabeti Aiiia ni kaineti ma ana utu Ieroboam ao ueana? (Tara 1 Uea 14:14–16. Kakoroan nanon te taetae ni burabeti aio e kuneaki inanon 2 Uea 17:20–23.)
- N aiaron Ieroboam, Reoboam e aki ongeaba naba nakon te Atua ngke e kairia ana aomata nakon taromaurian bouanti (1 Uea 14:21–24). Te kairiiri ae buakaka irouia uea aika uoman aikai e tiku mwiina ae moan te abwaabwaki. Abanuea aika uoua aikai a uaia ni maenako ke a uotakinakoaki n taurononaki inanon ririki aika mwaiti ake imwiina (Iteraera irouia kaain Assyria ao Iuta irouia kaain Babylon) Ibukina bwa a teimatoa inanon aia katei aika buakaka. E na kanga temanna te tia kairiiri ni korakora mwiin ana mwakuri nakoia aomata aika a mwaiti?

Ko na bae n tangiria ni katerea raoi bwa ti na riai n aki katotongi aia mwakuri taan kairiiri aika buakaka n aroia kaain Iteraera ao Iuta. Te Atua e a tia n anganiira inaomatara n rinerine, ao ti kona ni kabongana te mwaaka n rinea ae raoiroi, e ngae ngke ara taan kairiiri a rinea ae buakaka (Ereman 14:30–31).

3. Ieotiabata e kaira abanuean Iuta bwa a na iriira te Uea ao Ana burabeti.

Angareirei ao maroroakina 2 Rongorongo 17:1–10; 20:1–30.

Ko na bae n tangiria n ikotia riki ma ake a rinan iaon te tiaokibooti:

Te mataniwi ae raoiroi:

1. *E anga te beku n anganano.*
2. *Onimakinna ao ongeaba nakon te Uea.*
3. *Karekea onimakinan te Atua.*
4. *Angareirei man koroboki aika tabu.*
5. *Iriira te burabetti.*

- Teniua te roro imwiin Reoboam, tibutoruna ae Ieotiabata e uea iaon te abanuea ae Iuta. E kanga Ieotiabata ni kaota arona ni kororaoi? (Tara 2 Rongorongo 17:3–4, 6.) E na kanga arora ae raba ni kakaonimaki ao n tangira n roota ara waaki ni kairia tabeman?
- Ieotiabata “e kanakoi taabo ake a rietata ao anikaai aika mawawa mai Iuta” (2 Rongorongo 17:6). Tera n am iango are a reiakinna aomata man aei? (Tara 2 Rongorongo 20:12–13, taraia bwa “ni kabane Iuta a tei imatan te Uea, ma ataei aika a uarereke, buuia, ao natia.”) Baikara ake tao ti na kanakoi man mweengara ke man maiura bwa ti aonga n neboa te Atua ma nanora ni kabane?
- Ieotiabata e kamwanangaia tibun Rewi bwa a na reireinia aomata ni kabuta abanueana man “ana boki n tua te Uea” (2 Rongorongo 17:9). Ko na kanga n taku bwa te reirei man koroboki aika tabu e rootia aomata iaon Iuta? E na kanga n tia ni buokiko wawarekan koroboki aika tabu ibon iroum ke n am utu? E na kanga reiakinan koroboki aika tabu inanon mweengara n roota ara utu ao te Ekaretia ae banin?

E angareirei Beretitenti Ezra Taft Benson: “Angiin te tai ti kabanei korakorara ni kataia ni karikirakea waakin nako ara titeiki. Ti mwakuri mwaaka ni kawaerakei mwaitia naake a roroko n te bootaki n toa. Ti mwakuri ni kakerakei mwaitia ataeinimwaane n nakon te mition. Ti keiaki ni kawaerakea mwaitia naake a na mareaki n te tempora. Aikai ni kabane bon waaki aika a riai n taekinaki ao a kakawaki ibukin rikiraken te abanuea. Ma ngkana kaain te aro n tatabeman ao taian utu a teimatoa ni barakiia wawarekan koroboki aika tabu, ao waaki nako aikai a na bon rikirake ibon irouia. Taian koaua a na rikirake. Motinnano a na kakorakoraaki. Taian utu a na kamatoaki. Ao kaotioti nakoia n tatabeman a na roroko” (*The Teachings of Ezra Taft Benson* [1988], 44).

- 2 Rongorongo 20 e taekina te tai n nakonnano ae kakamaku irouia kaain Iuta, ngke a buakanaki irouia teniua te baronga n aomata. Te kantaninga ni mwiin nako te buaka iroun te Uea ae Ieotiabata ma ana aomata e bon aki batu ni kakukurei nakoia, bwa e rangi ni karako mwaitia. Tera are e karaoria Ieotiabata ni karekea buokana? (Tara 2 Rongorongo 20:3–13.) Tera ana kaeka te Uea nakon ana tatato ni bubuti? (Tara 2 Rongorongo 20:14–17. Uringnga bwa te kaeka aio e roko nakon te burabetti ae Iaatiera.) Tera te taeka n reirei are e angania ana aomata Ieotiabata? (Tara 2 Rongorongo 20:20.) Ngkai ngaira Aomata aika Itiaki ni Boong aika Kaitira, ti kanga n rangi ni karako mwaitira n te bong aei n aroia ngkua kaain Iuta n taai akekei? Te aro ra ae ana taeka n reirei Ieotiabata e na kaineti nakoira?
- N uringan ana taeka te burabetti ae Iaatiera are e kamatoa bwa te buaka anne bon ana buaka te Atua, Ieotiabata e rineia taan anene ibukin neboan te Uea ao ti aki taan buaka. Ngkana a na moana aia anene, ao te Uea e kamanoia ni kamangaoia aiaia ni buaka ibon irouia ao man tiringia ake bon raoia (2 Rongorongo 20:21–24). E kanga arora ni kamanoaki ngkana ti uringi ao man ongeaba nakon ana taeka te burabetti ae maiu?

- Ni kaitaraan ae Ieroboam ao Reoboam, ake a kairia aia aomata nakon taromaurian bouananti, Ieotiabata e katiki nanoia kaain Iuta bwa a na nanorinano imatan te Uea (2 Rongorongo 20:3–4). Baikara katooto ake ko a tia n noori ma imwiin aia mwakuri taan kairiiri aika kororaoi? Baikara bwaai ake ti na kona ni karaoi ni buokia naake ti beku ibukia bwa a na maiu ni kororaoi?

Kabaneana

Kakoaua te mwaaka bwa taan kairiiri a na kairia aia aomata nakon te buakaka ke te kororaoi. Kauringia kaain te kiraati bwa mwiokoara ni kairiiri inanon katabeakira n te Ekaretia, inanon ara kaawa, n ara mwakuri, ao ni mweengara. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na riki bwa taan kairiiri aika raoiroi n anga te beku n anganano, onimakinan ao te ongeaba nakon te Uea, n onimakinna, n reirei man taian koroboki aika tabu, ao iriiran ana taeka te burabeti.

Iango n Angareirei Riki Tabeua

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e bat i riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

1. Totokoan te buakaka n irarang irouia raoraora

- Te abanuea ae Iteraera e bwenuauaki ibukina bwa Reoboam e rinea bwa e na iira aia taeka raoraona aika aki raoiroi (1 Uea 12:9–16). Ti na kanga n totokoa te kariiri n irarang n aia taeka raoraora aika aki raoiroi?

E taku Unimwaane Malcolm S. Jeppsen:

“A mwaiti ibuakomi . . . ake a na riki, n te taina ke n tabetai, kam na waerakeaki iroun temanna ke e bat i riki ‘raoraomi’ ake a na kabwakai nanomi ni karoan te bhai teuana ae ko ataia bwa ko riai n aki karoaia. . . .

“‘Akea temanna ae na ataia,’ e na taekinna raoraom anne. ‘Irarikina, tera te kaokoro ae na karoaia?’

“. . . Ko na aki totokoia raoraom aika a toua te kawai ae kairua; e aki riai bwa ko na kitaniia. Ko kona n riki bwa raraioa ae mwamwannanoia, n tauraoi ni buokia ngkana a tauraoi ni buokaki. Ko kona n taetae nakoia n tabekiarake ao ni kaota am koaua nakoia. Kairia man te katooto.

“Ma tai kairaki nakon aki kakukureian Taman are i Karawa irouia raoraom ake a na tuangko bwa ngkai raoraioa ngkoe, ao ko na riai n rinea imarenan aia kawai ke ana kawai te Uea.

“Ngkana e riki aio, rinea ana kawai te Uea ao kakaia raoraom aika boou” (inanon Conference Report, Eberi. 1990, 59; ke *Ensign*, Meei 1990, 45).

2. Nanon taabo aika rietata ao buakonikai

Taian nanontaeka aika imwiina a na buokiko ni kamataata te nebonebo ae kairua ake a moanaki irouia Ieroboam ao Reoboam.

Taabo aika rietaata (1 Uea 12:31): baonikarea ake a kateaki iaon taubukin maunga. Ngkana a bwaka aomata nakon taromaurian bouananti, rorokoa aia baonikarea ao a kabonganai ibukin taromaurian aia bouananti.

Buakonikai (1 Uea 14:15): taabo n nebonebo irouia beekan ike n tabetai aomata a karaoi mwakuri aika aki riai.

3. "Ao ane . . .kam toro irouia anti, aika aia mwakuri baia aomata" (Te tua-kaua 4:28)

- Ngke e katei tiibuteteei aika koora Ieroboam ao aomata a nebonebo n taabo aika rietaata ao inanon buakonikai, ngaia ma ana aomata aki tabeakinii taeka ni kauring mairoun Mote ake e anga 500 te ririki n nako (Te tua-kaua 4:25–28). Tera te maraia are e bon kamaneia iai? Tera te berita nakoia ngkana a nakon te Uea n onea mwiin taian bouananti? (Tara Te tua-kaua 4:29–31.)

4. Reirei ni kairiiri n te bwai

Uoti nakon te kiraati uoua te tiete ni buraoki (blocks)aika ti tabo taraakiia (ke aekaki ni bwai riki tabeua). Kaoia uoman kaain te kiraati bwa a na karaoa te bwaai ae na kaotaki arona. Anganiia n tatabeman taian tiete ni buraoki. Baireia bwa temanna e na riki bwa te tia kairiiri ao temanna bwa te tia kairaki. Tuangiia ni kauoman kaain te kiraati aikai bwa a na tei ni kaunii akuiia bwa a na uaia n aki noorii aia buraoki. Tuanga te tia kairiiri bwa e katawea ni karaoa te bwaai teuana man ana buraoki ao n anga te kaetieti nakon te tia kairaki n aron katean katotongan te bwai are e kateaki. Te tia kairaki e na aki tabeki titiraki ngkai e na ti iriira te kaetieti. Akea temanna mairouia ae na tara ana buraoki temanna ni karokoa e a tia raoi te mwakuri.

Ngkana te tia kairaki e a bane a na kateibwai, maroroakina aron kakawakin ae taan kairiiri a na anga te babaire ae mataata nakoia taan kairaki bwa a na kakauongo raoi. Ngkana te tia kairaki e a tia ni katia te bwai are e kateia ao e titebo tarakina ma ana bwai te tia kairiiri, kaaitauia ni kauoman ao titirakinia kaain te kiraati bwa a na kaotia bwa e aera ngkai a uaia n tokanikai. Ngkana te bwai are e kaotaki e noraki iai te kaokoro, tabeki taian titiraki aikai:

- E na kona te tia kairiiri n taekina raoi te babaire n te aro ae mataata? E na kona te tia kairaki ni kakauongo raoi riki? E na kanga n rangi ni ibuobuoki riki ngke tao te tia kairaki e na kona n tara te tia kairiiri inanon ana tai ni katea te bwai?
- Ti na kanga ni kamwakura te bwai ae ti a tia n reiakinna man te bwai ae karaoaki aei ni kaineti ma katabeakira n te Ekaretia ao inanon mweengara?

“Te Bwanaa ae Maraara n Rau Imwiin te Ai”

1 Uea 17–19

Kantininga	Kaungaia kaain te kiraati bwa a na karimoa te Atua inanon maiuia ao ni kakaea kairaia ao mweeraoia man ana taeka te burabeti ae maiu ao ana wirikiriki te Tamnei ae Raoiroi.
Katauraoi	<p>1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu aika imwiina:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. 1 Uea 17. Eria e kaina karawa man te karau, e birinako mairoun Aaba ao Ietebera, ao e kamaiuaki inanon te rereua n te aro ae kamimi (17:1–6). Te Uea e kanakoa Eria nakon te aine are e a tia ni mate buna ao e anganaki te amwarake ao te ran (17:7–16). Eria e kauta natin te aine ae te mwaane man te mate (17:17–24). b. 1 Uea 18. Imwiin uoua te ririki n rongo, Eria e kaitibo ma Aaba ao e kakae-wenakoia ana ibonga Baara bwa a na wewete nako karawa ni kabwaka te ai bwa e na urarake aia karea (18:1–2, 17–24). Ana ibonga Baara a konaaki n te bwai are a kataia, ma Eria e tataro ao te Uea e kabwaka te ai ni kaura ana karea are e a tia ni katauraoia (18:25–40). E tataro Eria ni katoka te rongo, ao te Uea e karokoa te karau (18:41–46). c. 1 Uea 19. Ietebera e kataia ni kamatea Eria (19:1–2). E birinako Eria nakon te rereua ao e kamwarakeaki iroun te anera (19:3–8). Eria e nako Oreba, ike e karauaki nanona iroun te Tamnei ae Raoiroi ao e tuangaki bwa e na waakina te mwakuri ibukin te Atua (19:9–19). <p>2. Bubutia temanna kaain te kiraati ni katauraoi n anga karakin Eria ngke e aitara ma ana ibonga Baara (1 Uea 18:17–40).</p>

**Katautauan
Karikirakean
te Reirei**

Kamwakuran
te Iango

Ko na bae n tangiria ni kamanena teuana mai buakon mwakuri ni kakukurei aika inano aikai (ke teuana ae bon oin am kario) ni waakina te reirei.

Tibwaua te karaki ae imwiina ae taekinna Unimwaane Thomas S. Monson:

“E bungiaki inanon te kainnano ma e ikawairake inanon te onimaki, [José García] e katauraoia nakon weteakina n te mition. I mena n te tai are e roko iai beban kariaiakina. Ike e a kaoti iai te taeka: ‘Tari García e na beku ma te karea ae korakai nakoia ana utu, ibukina bwa ti ngaia oin raoi karekean te maiu. Bon iai ma ti teuana ana bwai—te boki n titambwa ae kakawaki—are e tauraoi ni kabonakoa, ngkana e kona, ni buoka te kabanemwane ibukin ana mition.’

“Beretitenti [Spencer W.] Kimball e kakauongo raoi ngke e warekaki taeka aikai nakolina, imwiina e kaeka: ‘Karekea angan kaboon ana boki n titambwa. Te karea anne bon te kakabwaia nakolina.’”

Kaoia kaain te kiraati bwa a na iangoia bwa tera ae a na karaoia ngkana a tuangaki bwa a na kabanei aia bwai ma ni beku ibukin te Uea. Imwiina reitianako ma te karaki aio:

“Imwiina, ngke e kakeea matana ao ni moangare, te burabeti ae tatangira aei e taku, ‘Ni katoa namakaina n ana etekuata te Ekaretia ti karekei nga ma nga reta man mwakoron nako te aonaaba. Taraia bwa ti na kawakin titambwam reeta akanne ao n angan José n tokin ana mition. E na kareke, n akea boona, te kabanea n tamaroa ni boki n titambwa maibuakon aia boki ataeinmwaane iaon Mexico’” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1978, 83; ke *Ensign*, Nobembwa. 1978, 56).

Kamataata bwa ngkana ti karimoa te Atua iaon bwaai ni kabane inanon maiura, te kanuanga are ti na kareke a na korakora riki nakon bwaai ake ti a tia ni kareani iaon kawaira. Te reirei aei e taekinia uoman aomata—Eria ao te aine ae mate buna ae kaain Oreba—are e karekei kakabwaia aika mwaiti ibukina bwa e tauraoi n iriira te Atua e ngae ngke e kaitara ma kangaanga iai.

Marooroakinan
Booki Aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngke ko angareirei ni ikotan kibu n taeka man boki aika tabu, marooroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua aika tabu.

Imwiin Ieroboam ngke e kaira abanuean Iteraera nakon taromaurian bouananti, ngaia ma kanoana nako a kamaunaaki. A rimwiaki irouia tabeman uea aika taan taromauria bounanti. Maibuakoia taan tautaeka aikai, Aaba bon te uea ae “mwaiti riki kaunan te Uea ae Atuan Iteraera maibuakoia taian uea ake imwaina” (1 Uea 16:33). E mare ma Ietebera, e toua mwiin ana waaki n taromauria Baara, ao e kaungaia ana aomata n iriia n taromauria anti. Te burabeti ae Eria e anga taeka ni kauring nakon Aaba ao ueana.

1. Eria e kaina karawa, ao e kamaiuaki n te aro ae kamimi, ao e kauta natin te aine ae te mwaane man te mate.

Angareirei ao marooroakina 1 Uea 17.

- Ibukin aia waaki ae buakaka Aaba ao ana aomata, e katanoata Eria, , “Ao e naaki aoi ma ni karau inanon ririki aika, *ngkana I aki taetae moa* ” (1 Uea 17:1; kaotaki n te koroboki rariki). E aera ngkai Eria e taekin taeka aikai? (Ko na bae ni kabotaua Eria nakon Nibwaai, natin Ereman ae te mwaane, are e anganaki naba te aeka ni mwaaka aio. Oin bukina ngkai te Uea e kariaia bwaai ni kabane bwa a na karoaki n aron ana taeka Nibwaai a kona ni kuneaki inanon Ereman 10:4–5.)
- Imwiin are e katanoata Eria bwa a na akea te karau ae na bwaka inanon te abanuea, te Uea e tuangnga bwa e na birinako. E kanga ni kaeka Eria nakon a taeka te Uea? (Tara 1 Uea 17:2–5.) Tera are ti kona n reiakinna man ana kaeka Eria?

E taku Unimwaane Gordon B. Hinckley:

“I kareke aia korakora man ana taeka ae bebete te Burabeti ae Eria, are e kauringa te Uea ae Aaba ibukin te mautereter ao te rongo are e na roko iaon te aba. Ma Aaba e kaenaena. Ao te Uea e tuanga Eria bwa e na nako ni karaba irarikin te karanga are Kerita, bwa e na moi n te karanga ikekei, ao e na kamwarakeaki irouia reben. Ao boki aika tabu e korea te taeka ae tamaroa ao ni bebete: ‘Ao e nako ni kakairi n ana taeka te Uea.’ (1 Uea 17:5.)

"Akea te kauntaeka. Akea te karekeanga. Akea taeka ni karariki. Eria e a bon ti 'nako ni kakairi n ana taeka te Uea.' Ao e kamaiuaki man te kamaraiaaki ae kakamaaku are e bwakaria naake a kaenaena ao ni kauntaeka ao ni kau titiraki" (inanon Conference Report, Okitobwa. 1971, 159; ke *Ensign*, Ritembwa. 1971, 123–24).

- E kanga ni kamaiuaki Eria inanon te rereua ngke e a roko te rongo? (Tara 1 Uea 17:4, 6.) Tera te atatai ae ko karekea ngkana te Uea e a tia ni boutokaiko n te maiu n rabwata ke n tamnei?
- Antai are e katauraoia te Uea ibukin buokan Eria ngke e mauteretere te karanga are n te rereua? (Tara 1 Uea 17:7–13.) Tera ae ti kona n reireinaki iai n aron te Uea ni buokia naake a kainnano? (Kamataata bwa te Uea e aki toki ni buokia naake a kainnano rinanon aia beku n anganano tabeman aomata.) Ko kanga n tia n noria bwa te Uea e buokia naake a kainnano rinanon aia beku n anganano tabeman aomata? Tera ae ti kona ni karaoaia ni buokia naake a kainnano?

E taku Unimwaane Jeffrey R. Holland: "I ataia bwa ngaira nako ti kona ni karaoa te bwai teuana, tao e na uarereke taran te mwakuri anne. Ti kona ni kabwakai ara kabwianibwai ae koaua ao n anga ara angabwai n oinaraiang ibukin te aki mamamatam. . . . Ao ti kona n tarai riki kawai tabeua ni ibuobuoki. Ibukin waaki aika tau man materaoi karaoaia ao aomata ake a kainnano, ti kona n anga ara tai ngkana akea ara mwane, ao ti kona n anga te tangira ngkana ai akea ara tai ae kona n reke. Ti kona n tibwaua te kariki are iroura ao n onimaki bwa te Atua bwa e na kateimatoa nikiran te bwaa" (inanon Conference Report, Eberi. 1996, 41; ke *Ensign*, Meei 1996, 31).

- E kanga te aine are e a tia ni mate buna ni kaeka ana bubuti Eria ibukin te ran ni moi? (Tara 1 Uea 17:10–11. Neiei e aki tabara ni karaoaia.) Tera ae taekinna te aine are e a tia ni mate buna ngke e bubutiaki iroun Eria te amwarake? (Tara 1 Uea 17:11–12.) Tera ana berita Eria nakon neiei? (Tara 1 Uea 17:13–14.) Tera ae karaoaia te aine aei imwiina? (Tara 1 Uea 17:15.) Tera ae ti kona n reiakinna man ana kaeka te aine are e a tia ni mate buna?

E taku Unimwaane Holland bwa ana kaeka te aine aei ngke e bubutiaki iroun Eria ibukin te amwarake bon "kaotan te onimaki—ae korakora, iaan karawawata n taai akekei, n aron ae I ataia inanon boki aika tabu. . . . Tao e aki ataia raoi bwa tera boon ana onimaki are e na reke . . . , neiei e uota moa te buraua nakon Eria, e otaraoi n onimakinan ae ngkana arona bwa e aki tau nikiran te buraua, ao n tokina neiei ma natina a na bon mate ibukin te mwakuri ni karaoan te tangira ae itiaki" (inanon Conference Report, Eberi. 1996, 39; ke *Ensign*, Meei 1996, 29).

- Tera bukina ngkai te Atua e tuanga te aine are e a tia ni mate buna bwa e na kamwarakea Eria ngke e a uarereke are irouna? Tera te kakabwaia are e karekeia neiei ibukin ana ongeaba? (Tara 1 Uea 17:16.) Baikara tabeua bwaai are te Atua e bubutira ao e tara ni kangaanga? Inanon kawai ra ae ti na kakabwaiaki ngkana ti karimoa te Atua, ni karaoi bwaai ake te bubutira e ngae ngke e tara ni kangaanga?

E reirei Beretitenti Ezra Taft Benson:

"Ngkana ti karimoa te Atua, ao bwaai ni kabane a roko nakon taaia ke a na kitaniira inanon maiura. Ara tangira nakon te Uea e na tauataekan boon

mwiin ara mwamwannano, kabanean ara tai, karaoaan nako mamaten nanora, ao tein karaoaan bwaai ake a kakawaki nakoira. . . .

“E na kona ni kakabwaiaira te Atua ni karimoana (ngaia) ao, n tokina, ti na taia te rau n te maiu aei ao n te maiu ae akea tokina ma baninin te kimwareirei n te maiu ae na roko” (inanon Conference Report, Eberi. 1988, 3, 6; ke *Ensign*, Meei 1988, 4, 6).

- Tera ae karaioia Eria ngke e aoraki ao e mate natin neiei ae te mwaane? (Tara 1 Uea 17:17–22.) N te mwaaka ra ae Eria e a manga kauta natin neiei te mwaane? E kanga n tia ni kakabwaiaki maium rinanon mwaakan te nakoanibonga?

2. Eria e kakaewenakoia ana ibonga Baara ao e kauka karawa ni kabwaka te karau.

Angareirei ao marooroakina 1 Uea 18.

- Inanon te kateniua n ririki n rongo, te Uea e tuanga Eria, “Nako [kaotiko] ngkoe nakon Aaba; ao N na kanakomaia te karau nako aon te aba” (1 Uea 18:1). Tera aron Aaba ngke e nora Eria? (Tara 1 Uea 18:17. Katerea raoi ae Aaba e bukina Eria ibukin te rongo.) Tera oin rikin te rongo? (Tara 1 Uea 18:18.)
- N aron ana bubuti Eria, Aaba e ikitia ni kabuta Iteraera 850 ibonga ni kewe iaon te maunga ae Kareméra (1 Uea 18:19–20). Ngke a ikitaki aomata n ongora iroun Eria, e tuangiiia, “Tao ai ti maanra ngkami n okioki imarenan naano aika uoua?” (1 Uea 18:21). Tera n am iango ae nanonaki n okioki imarenan iango aika uoua? Ti kanga ngaira n tabetai n okioki imarenan iango aika uoua? (Tara Mataio 6:24. Katerea raoi bwa te taeka ae *mammon* e nanonaki iai bwaain te aonaaba.)

E taku Unimwaane Neal A. Maxwell: “Taian taeka ni kaunganano mairouia burabeti aika kakaokoro . . . e kaumakiira bwa ti na rineia, ni baireia, ao ti na aki toki. . . . ana rongorongo Eria iai angaraoina ae batu nakoira ni boong aikai, bwa ni kabane ti na rineia raoi imarenan atuan te aonaaba ke te Atua ae akea tokina” (*Bwa Au Utu A na Katongnga* [1974], 22).

Karekea temanna kaain te kiraati bwa e na anga ana ribooti ae uarereke ni kaineti ma ana aitara ni boo ma a na ibonga Baara (1 Uea 18:17–40).

- Tera oin ana kantaninga Eria ngke e kakaewenakoia ana ibonga Baara? (Tara 1 Uea 18:36–37.) Tera ae a karaioia aomata ngke a noora mwaakan te Uea? (Tara 1 Uea 18:38–39.) A kanga ni kakabwaiaki n ataakin te Uea ao mwaakana? (Tara 1 Uea 18:45.) Ti na kanga ni kaitaua raoi te Uea ibukin mwaakana? (Tara 1 I-Tetaronike 5:16–18; Aramwa 34:38; Moronaa 7:33–39.)

3. E boutokaaki Eria iroun te Tamnei ae Raoiroi ao e tuangaki n reita ana mwakuri te Atua.

Angareirei ao marooroakina 1 Uea 19.

E un ngke e tokanikai Eria iaoia ana ibonga Baara, Ietebera e na kataia ni kamatea. Eria e birinako nakon te rereua ao e tang nakon te Uea, ao e taku, “E a tau; ngkai, O te Uea, anaa maiu ngkai” (1 Uea 19:4). Te Uea e kakabwai Eria ni kanakoa te anera ma te amwarake ao te ran. Ko na bae n tangiria ni katerea raoi bwa burabeti naba a na rinanon te bwarannano ao ni kainnanoa te boutokaaki ao te kairaki bwa te Atua e kona ni ibuobuoki.

- E aera ngkai e a bwarannano Eria? (Tara 1 Uea 19:10, 14. E ngae ngke aomata a kaota nanoia ni kaineti ma nakoraoi kaotan mwaakan te Atua, Eria e namakinna bwa ti ngaia kaain Iteraera n tiku n taromauria te Atua ae koaua.) Tera ae karaoia ibukin karekean te rau? (Tara 1 Uea 19:4, 8. E tataro ao n aki mamatam.) Tera ae ti reiakinna man te bwai ae riki nakon Eria bwa e na buokira ngkana ti a taonaki n te bwarannano, te nanokawaki, ke te karawawataaki?
- E kanga te Atua ni boutoka Eria iaon te Maunga ae Oreba? (Tara 1 Uea 19:9–13.) Tera ae ti reiakinna man aio n aron te Atua n reitaki ma ngaira? E aera ngkai ko iangoia bwa te Atua e aki toki n reitaki rinanon te “bwanaa ae maaraara n rau” ibukin te Tamnei ae Raoiroi nakon ae rinanon te takarua ao ni kaotaki raoi n te mwaaka? Ti na kanga ni kina ana wirikiriki te Tamnei ae Raoiroi?

Ngke te tia kareke rongorongo e titirakina Beretitenti Hinckley bwa e kanga n reitaki ma te Atua, e kaeka te burabeti, “I taku bwa te kawai ae moan te raoiroi ni kamataata te kawai aei bwa N na kabotaua ma te bwai are e riki nakon Eria are e koreaki inanon te boki ae 1 Uea. E taetae Eria nakon te Uea, ao e roko te ang, te ang ae korakora, ma te Uea e aki mena n te ang. Ao e roko te mwaeiei, ao te Uea e aki mena n te mwaeiei. Ao e roko te ai, ao te Uea e aki mena n te ai. Ao imwiin te ai te bwanaa, ae maaraara n rau, ao I taekinna bwa a na wirikiriki te Tamnei” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1996, 71; ke *Ensign*, Nobembwa. 1996, 51).

E reirei Beretitenti Ezra Taft Benson: “Ko karekea te tai ni kakauongo nakon ana kairi te Tamnei? Taian kaeka nakon te tataro a roko n tainako n te bwanaa ae maaraara ao a na kinaaki n taian *namakin* inanora, ae moan te nano. I tuangkami bwa kam na kona n ata nanon te Atua ni kaineti ma ngkami ngkana kam karekea am tai n tataro ao ni kakauongo” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1977, 46; ke *Ensign*, Nobembwa. 1977, 32).

- Irarikin ae te Tia Buobuoki, te Tamnei ae Raoiroi bon te tia reirei naba (Ioane 14:26; 2 Nibwaai 32:5). Tera ae karaoia te Uea—rinanon te Tamnei ae Raoiroi—e tuanga Eria bwa e na karaoia? (Tara 1 Uea 19:15–16.) E na kanga te beku ibukin te Uea ni buokira ngkana ti a taonaki n te bwarannano?
- Teuana te kawai ae te Uea e boutoka Eria ngke e tuangnga bwa iai naba tabeman kaain Iteraera ake aki butimwaea taromaurian Baara (1 Uea 19:18). E na kanga te reitaki ni iraorao ma Aomata aika Itiaki ni boong aika kaitira ake kakaonimaki ni boutokaira? Baikara waaki ake iai irarikim ake a na buokiko n ataia bwa ti aki ti ngkoe? Tera ae ko kona ni karaoia ni buokia tabeman ngkana a tiku ni maroa?

Kabaneana

Kakoaua bwa ti na boutokaaki ao ni kairaki ngkana ti karimoa te Atua ao ni kakauongo nakon ana wirikiriki te Tamnei ae Raoiroi.

**Iango n Angareirei
Riki Tabeua**

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

Tamnein Eria

Aomata aika Itiaki ni Boong aika kaitira aki toki n tataekina Tamnein Eria. Te mwakoro n taeka aei e nanonaki iai te mwakuri ae ti karaoaia “n rairi nanoia kaaro nakoia natia, ao nati nakoia karo” (D&C 110:15). Te mwakuri aei e ikotaki ma kakaean rongorongan te utu ao te mwakuri n te tembora ibukia aika a maiu ao maate. Ti aranna bwa Tamnein Eria ibukina bwa Eria e a manga kaoki taian kiing ibukin mwaakan te kabaebae n te nakoanibonga nakon Iotebwa Timiti (D&C 110:13–16). Rinanon te mwaaka aei, otenanti ni kabaebae a kona ni karaoaki ni ikotia taian utu nakon are akea tokina.

E taku Iotebwa Timiti:

“Te tamnei, te mwaaka, ao wetean Eria bon, karekean te mwaaka n taui kiing ibukin te kaotioti, otenanti, karekean kaotioti, mwaaka ao entaumente ni kabwaninan te Nakoanibonga ae Merekiterka ibukin abanuean te Atua iaon te aonaaba; ao ni butimwaei, ni karekei, ao ni karaoi taian otenanti ibukin abanuean te Atua, ni karokoa ae a bitaki nanoia kaaro nakoia natia, ao nanoia naati nakoia kaaro, ao n nakoia naake a mena i karawa. . . .

“I tangiria bwa ko na otaraoi n te botoniango aei, ibukin bwa e kakawaki; ao ngkana ko karekea, aio ngkanne tamnein Eria, ae ti kabooia ara mate, ao n reitira ngaira ma tamara are i karawa, ao ni kabaeia ara mate bwa a na waerake inanon te moan mangauti; ao ikai ti a tangira mwaakan Eria ni kabaeia naake a maeka iaon te aonaaba nakoia naake a maeka i karawa. Aio mwaakan Eria ao kiingin abanuean Iehova” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, sel. Joseph Fielding Smith [1976], 337–38).

“E tabekirake . . . Niniran Eria”

2 Uea 2; 5–6

Kaantaninga

Ko na buokia kaain te kiraati bwa a na mataata n aron te kariaiakaki (niniran) ni waaki mairoun te burabeti temanna nakon temanna, ni kaungaia bwa a na ongeaba n aia taeka burabeti, ao ni kamatoa nakoia ae mwaakan te Atua e korakora riki nakon mwaaka riki tabeua.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka n reiakin boki aika tabu aikai:

- a. 2 Uea 2:1–18. Eria e katauraoa Eritai bwa te burabeti ae boou (2:1–10). Eria uotakirake nako karawa. Eritai e anaa niniran Eria ao e a riki bwa te burabeti (2:11–15). Nimangaun mwaane a kakaea Eria inanon teniua te bong e ngae ngke e kauringia Eritai bwa a na aki (2:16–18).
  - b. 2 Uea 5. Eritai e katoka aorakin Naaman ae te rebera (5:1–14). Naaman e neboa te Atua ao e angan Eritai kanuangana, ao Eritai e aki butimwaiia (5:15–19).
  - c. 2 Uea 6:8–18. Eritai e kaira uean Iteraera n tain te buaka ma kaain Aturia (6:8–10). Te uea mai Aturia e tuangia ana mwaane bwa a na kamanea Eritai, ao te taanga ni buaka a katobibia te kawa ae Totan (6:11–14). N aki maaku, e tataro Eritai, ao te Uea e kaota te maunga ae onrake n taian aoti ao taian kaa ae te ai, imwiina e oreia ana taanga Aturia ma te matakai (6:15–18).
2. Ngkana ko kabongana kamwakuran te iango, uota te mwakoro ni kunnikai ni kabongana bwa te ninira.

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran te Iango

Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.

Katoka te mwakoro ni kunnikai ni kabutai angam (ke ni kabutai angan temanna kaain te kiraati). Kamataata bwa te burabeti are Eria e katoka ninirana. Ti aki ataia raoi bwa te aekakira te ninira, ma e na bon karaoaki man te kunnikai. Bwatinakin te ninira mairoun Eria nakon Eritai e kanikinaea bwatinakin te kariaiakaki ni mwakuri ni burabeti nakon Eritai.

Inanon taai aikai ao n tabetai ti taekina te “ninira” ibukin te kariaiakaki are te burabeti e butimwaei ngke e katabuaki ao e kamatoaki. Ngkai tao burabeti ni boong aikai a aki uota niniraia ke te mwakoro ni kunnikai, te Atua e katokai iaoia taian kiing ibukin te nakoanibonga. Taian kiing aika e a anganna te mwaaka ni karaoi mwakuri n aran te Atua ngkai te tia kairiiri n te Ekaretia iaon te aba. Ngkana e mate te burabeti, te ninira ni kariaiakaki aei e anganaki te burabeti ae boou.

Marooroakinan
Booki aika Tabu ao
Kamwakuraia

Ngke ko angareirei iaon kibu n taeka man boki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua aika tabu.

1. Eritai e onemwiin Eria bwa te burabeti.

Angareirei ao marooroakina 2 Uea 2:1–18.

- Tera te reitaki ae riki imarenan Eria ao Eritai? (Tara 2 Uea 2:2–10.) E aera ngkai ko iangoia bwa Eritai e kantaningaia n tiku ma Eria? Tera ae karaoia Eritai imwiin uotakin Eria nako karawa? (Tara 2 Uea 2:11–13. Ngkana ko aki kabongana kamwakuran te iango, manga taraia ibukin kamataatan bwa tera niniran Eria ao e tei ibukin tera.)
- Antai ae iai irouna te ninira ibukin te burabeti n te bong aei? (Te Beretitenti n te Ekaretia ngkai.) E kanga ni uotaki nakon temanna te ninira ngkana e a mate te burabeti?

E kamataata Beretitenti Joseph Fielding Smith:

“Akea te bwai ae karabaki ibukin rineakin onean mwiin te Beretitenti n te Ekaretia. Te Uea e a kaman kaeta aron aio ma ngkoa, ao te *abotoro are te kabanea ni maan e a bon riki naba bwa te aobitia n tararua ibukin te Ekaretia*, ao e kamatoaki man te Kauntira n Tengaun ma Uoman are e a riki bwa te rabwata n tararua ibukin te Ekaretia ngkana ai akea te Moan Beretitentii. Te beretitenti e *aki rineaki*, ma e na riai ni *kamatoaki* iroun te rabwata ni kauoua ae tarina n te Kauntira n Abotoro ao irouia kaain te Ekaretia” (*Doctrines of Salvation*, comp. Bruce R. McConkie, 3 vols. [1954–56], 3:156).

Beretitenti Gordon B. Hinckley e kamataata aron waakinana ngke e katabuaki ao e anganaki te nakoa ae te burabeti ao te Beretitenti n te Ekaretia imwiin maten Beretitenti Howard W. Hunter:

“Ni maten Beretitenti Hunter, te Moan Beretitentii e maenako. Tari Monson ao Ngai, ake ti a tia ni beku bwa ana kauntira, ti okiri ara tabo inanon te Kooram n Tengaun ma Uoman, are e riki bwa te rabwata n tararua ibukin te Ekaretia.

“[Tabeua te bong imwina] ni kabane Abotoro ake a maiu man tia ni katabuaki a ikotaki inanon tamnein te aki mamamatam ao te tataro inanon te ru ietan te tembora. Ikai ti ikotaki n anenea te anene n taromauri ae tabu, ao ni ikotaki n tataro. Ti katonga ana toa te Uea ibukin te katairiki, ni kaboua inanon ae tabu, ni kauringi ara waaki ni kakoaua ma ara berita aika tabu ao ara reitaki ma Ngaia are bon te Tia Kaboira ae mimitong. E a manga moan baireaki kateakin te Beretitentii, n toua raoi waakinan are e a kaman kateaki raoi rinanon rooro ake ngkoa [te waaki ae e kamataataki inanon taeka ni kabwarabwara Beretitenti Joseph Fielding Smith]. Akea te anainano, akea te kaiangatoa, akea te tauanne ibukin te nakoa. E aki karongoa, rauraoi, bebete, ao e tabu. E karaoaki n aron te banna are te Uea E bon tia ni katikua ni nnena” (inanon Conference Report, Eberi. 1995, 92; ke *Ensign*, Meei 1995, 69).

Ko na tangiria ni katerea raoi bwa are e karaoia ngkoa, te Tia Kamaiu e a tia n anga taian kiing ibukin te nakoanibonga nakoia n tatabeman Abotoro ni boong aika kaitira. E ngae n anne, ti te Beretitenti n te Ekaretia, are ngaia te kabanea ni maan n Abotoro ae maiu, are e kona ni kabonganai taian kiing

aikai (ke ni kariaia tabeman ni kabonganai) n tei ibukin te Ekaretia ae banin (Tara D&C 132:7).

- Kanga tera ae a karaoia aomata ngke a noora Eritai ni karaoa naba te kakai are e a tia ni karaoi Eria are katabweena ranin Ioreta? (Tara 2 Uea 2:14–15.) E aera ngkai e kakawaki bwa ti na waekoa ni butimwaea ao ni kamatoa te Beretitenti n te Ekaretia ae boou mani katabuaki? (Tara D&C 43:2–3, 7.)
- E aki maan imwin anaakin Eria nako karawa, aomata a tangiria ni kanakoia 50 mwaane aika a korakora ni kakaea. Tera are e tuangia aomata Eritai? (Tara 2 Uea 2:16.) Kanga tera ae a karaoia aomata ngke e kaekaia Eritai? (Tara 2 Uea 2:17. A bubutia Eritai ni karokoa ae e anga te kariaia bwa a na mwananga mwaane.)
- Tera ae taekinna Eritai nakoia aomata ngke a oki 50 mwaane ao aki kunea Eria? (Tara 2 Uea 2:18.) Tera are ti kona n reiakinna man te bwai are a karaoia 50 mwaane? (Ti riai n toua mwiin aia taeka n reirei burabeti n te moan tai are ti ongo.) E aera ngkai n tabetai ti tataninga te burabeti ni manga taekina riki te taeka n reirei imwain are ti na iria? Tera taeka n reirei ake ti a tia n anganaki irouia taan kairiiri n te Ekaretia inanon ririki aika a tibwa nako? Kanga e kanga aron kakabwaiam ngke ko a tia n toui mwiin taeka n reirei aikai?

2. Eritai e katoka reeberan Naaman.

Angareirei ao maroroakina 2 Uea 5.

- Antai ngkoa Naaman, ao tera ngkoa te bwai are e maraki iai? (Tara 2 Uea 5:1.) E aera ngke e nakon Eritai? (Tara 2 Uea 5:2–9.) Tera are e taekinna ana tia ua rongorongo Eritai nakon Naaman bwa e na karaoia bwa e aonga ni katokaki aorakina? (Tara 2 Uea 5:10.) E aera, n te moan tai, Naaman e rawa n iira ana babaire Eritai? (Tara 2 Uea 5:11–12.)
- E kanga ana toro Naaman ni katika nanona ni karaoa are e tuangaki ioun Eritai? (Tara 2 Uea 5:13.) Tera are e riki ngke e a tia Naaman n ruo ao e kaitiua tebona inanon te Karanga ae Ioretan? (Tara 2 Uea 5:14.)
- Tera ae kona karakin Naaman n reireinira ibukin touan mwiin aia taeka n reirei burabeti—e ngae ngke ti aki kukurei ke n ota iai ke ngkana tao ibukin bwaai aika uarereke ao ni bebete aroia? Baikara bwaai tabeua aika uarereke, bebete ake ti a tia ni bubutiaki ni karaoi ioun te burabeti ke taan kairiiri n te Ekaretia? E aera ngkai bwaai akanne n tabetai a matoa karaoaia? Tera te anga ae ti na karikirakea te nano n tauraoi n iriira aia taeka n reirei taan kairiiri n te Ekaretia?

E titiraki Unimwaane Rex D. Pinegar, “Ti aki n tabetai ao ti katotonga Naaman, n tatarai bwaai aika korakora ke ni kakawaki ao ti karaoi ao ti katuai bwaai aika aki tara ni kakawaki ake a na kona ni bita maiura ao ni katoki marakira?” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1994, 106; ke *Ensign*, Nobembwa. 1994, 80).

Imwiin warekan riki karakin Naaman, e taku Unimwaane Gordon B. Hinckley: “Te kawai n te euangkerio bon te kawai ae bebete. Tabeua kanoana a na tara n aki kangaanga ao n aki kakawaki. Tai tinanikui. Bwaina te nanorinano ao nakonako inanon te ongeaba. I berita bwa bwaai aika a reke rimwi a na kamimi noorakia ao ni katokinano karaoakia” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1976, 143; ke *Ensign*, Nobembwa. 1976, 96).

- Tera ae reiakinna Naaman man katokan aorakina? (Tara 2 Uea 5:15.) E na kanga te ongeaba ni bwaai aika aki bati ni kakawaki ni kakorakorai ami koaua?
- Tera ae kataia ni karaoia Naaman nakon Eritai imwiin katokan aorakina? (Tara 2 Uea 5:15.) Tera bukina n am iango ngkai Eritai e aki butimwaea te bwai are e anganaki? E aera bwa e kakawaki bwa ti na beku ao n aki tabeakina boora iaon te aonaaba?

3. Eritai e kaira Iteraera ni buakana Aturia.

Angareirei ao marooroakina 2 Uea 6:8–18.

- E kanga Eritai ni buoka uean Iteraera ni buakan Aturia? (Tara 2 Uea 6:8–10.) Tera ae karaoia uean Aturia ngke e a ata te bwai are e karaoia Eritai? (Tara 2 Uea 6:11–14.)
- Tera ae a karaoia ana toro Eritai ngke a noori aia aoti ao aia kaa ni buaka kaain Aturia bwa a katobibia te kawa? (Tara 2 Uea 6:15.) Tera ae karaoia Eritai? (Tara 2 Uea 6:16.) Tera ae nanonna Eritai ngke e tuanga ana toro, “A mwaiti riki ake a mena iroura nakon ake a mena irouia”? (2 Uea 6:16). E kanga ae ko a tia n noria bwa ana taeka Eritai e koaua ni boong aikai?
- Baikara kanoan waakin boongin rikiraken te rabakau ake a na kona ni kairia tabeman maibuakora n onimakinna bwa e a bon aki kona n reke buokara ni kaitarai waaki aika buakaka n te aonaaba? E na kanga onimakinan raoi ae “a mwaiti riki ake a mena iroura nakon ake a mena irouia” ni buokira ni buakani taian waaki aika buakaka?

E taku Unimwaane Dallin H. Oaks: “Ngke I wareka te karaki ae moan te tamaroa aei inanon au tai n uarereke, I aki toki ni kinaki n aron ana toro Eritai ae kairake. I iangoia, Ngkana tao I a kuba ni katobibiaki n te taanga ni buaka ae buakaka inanon au tai ni beku ibukin te Uea, I kantaninga bwa te Uea e na kauki matau ao n anganai te onimaki n otaraoi bwa ngkana ti mena inanon te mwakuri ibukin te Uea, naake a mena irarikira a bon aki toki ni korakora riki nakoia naake a kaitaraira” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1992, 54; ke *Ensign*, Nobembwa. 1992, 39).

- E na kanga onimakinan raoi ae “a mwaiti riki ake a mena iroura nakon ake a mena irouia” ni buokira ngkana ti uota te euangkerio nakoia aomata ni kabane? (Tara D&C 84:87–88.)

E taku Beretitenti Gordon B. Hinckley: “Ti tuai raoi ni uota te euangkerio nakoia te botanaomata ni kabane, reeti, taetae, ao aomata. Ma ti a tia ni karaoi waaki ni mwananga aika kakannato. Ti a tia n nakon taabo ike ti a tia ni kariaiakaki bwa ti na nako iai. E kaira te kawai te Atua, ao taian mataroa a na kaukaki ni mwaakana n aron ana babaire ae mimitong. Ao n anne I a onimaki iai. Ao n anne I koaua iai” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1995, 93; ke *Ensign*, Nobembwa. 1995, 70–71).

- Tera are e tatato iai Eritai ibukin ana toro? (Tara 2 Uea 6:17.) E aera, n te moan tai, te toro e aki kona n noora te maunga ae onrake n taian aoti ao taian kaa ni buaka aika taian ai ake e kanakomaia te Atua? Tera ae ti na karaoia bwa a na uki matara riki nakon mwaakan te Atua inanon maiura n te aonaaba?

Kabaneana	Kakoaua bwa te Beretitenti n te Ekaretia bon ana burabeti te Atua. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na kamatoai taan kairiiri n te Ekaretia aika boou ao n iriira ana taeka n reirei te burabeti. Kakoaua bwa mwaakan te Atua e korakora riki nakon mwaaka riki tabeua.
-----------	--

Iango n Angareirei Riki Tabeua	Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e bat i riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.
-----------------------------------	---

1. Ana Kakai Eritai

E karaoi kakai aika kamimi Eritai, e kaota ana nanoanga ibukia aomata ao e kaota riki kakoauana bwa ngaia raoi onean mwiin Eria ae kariaiakaki. E katabwena ranin te karanga are Ioretan, e katoki aoraki n ranin Ieriko, e kamwaita ana bwaa te aine are e mate buuna, e katauta te ataeinimwaane man te mate, e katoki aorakia aomata ake a tia ni biotin, kamwarakeia ake a baki, e katoka reeberan Naaman, e kabeibeita te angara, ao kairiira te uea n te buaka. Ko na bae n tangiria ni kan okiri tabeua maibuakon taian kakai man 2 Uea 2–6.

- N am iango iai kakai aika riki ni boong aikai ake titabo ma n ana tai Eria? Tera te kangaanga ni kakaean kan nooran taian kakai aika kakamataku? Kakai ra aika a tara n aki kakawaki aika a tia n riki inanon maiura?

2. Te Ataeinaine ae Kaain Iteraera e taekina Eritai nakon Naaman

- E kanga Naaman n ata taekan Eritai ma mwaakana ni katoki aoraki? (Tara 2 Uea 5:2–4. Te ataeinaine are e kabureaki irouia kaain Aturia e tuanga buun Naaman ae iai te burabeti i Iteraera ae kona ni katoka aorakin Naaman.) E na kanga n riki bwa te katooto nakoira te ataeinaine ni Iteraera aio? (N aki tabeakinan ara ririki ni maiu, bwaai aika a na riki, ke weteakira n te Ekaretia, ti kona ni karaoa ae raoiroi riki ngkana ti kairiia aomata nakon te burabeti—ao te Uea.)

“Nakomai nakon ana Auti te Uea”

Reirei
30

2 Rongorongo 29–30; 32; 34

Kaantaninga

Ni kaungaia kaain te kiraati bwa a na karekei taian kakabwaia n te berita man te mwakuri n te tembora ao man reiakinan boki aika tabu.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka n reiakin koroboki aika tabu:

- a. 2 Rongorongo 29–30. Etekia, uean Iuta, e kauki mataroan taian tembora ao e tuangia ibonga ao tibun Rewi bwa a na kaitiaki ao ni katabui ibukin te nebonebo (29:1–19). Ngke e a tia ni kaitiakaki te tembora, Etekia ma ana aomata a neboa ao a kamoamoa te Uea (29:20–36). E kaoia ni kabane kaain Iteraera Etekia bwa a na nakon ana auti te Uea i Ierutarem (30:1–9). Tabeman a ngare ni kaenaena te kakao arei, ma taan onimaki mai Iteraera a neboa te Uea i Ierutarem (30:10–27).
  - b. 2 Rongorongo 32:1–23. Tennakeriba, uean Aturia, e ninia Iuta ao e taetae n aki akaaka nakon te Uea (32:1–19). Itaia ao Etekia a tataro ibukin buokaia, ao ana anera te Uea e urua mwaitia ana taanga ni buaka Aturia (32:20–23).
  - c. 2 Rongorongo 34. Imwiin natin Etekia te mwaane ao tibuna te mwaane n tautaeka inanon te buakaka, tibutorun Etekia te mwaane ae Iotia e a riki bwa uean Iuta. Iotia e urui taian bouananti inanon abanueana ao e karaoi uruakin te tembora (34:1–13). Te boki ibukin te tua e kuneaki inanon te tembora ao e warekaki nakon Iotia, ao ngaia e a tang ngke e a ataia bwa a rangi n raroa aomata man te tua (34:14–21). Ureta te burabeti n aine e taekina uruakin Iuta ma aio te taetae ni burabeti ae Iotia e bon aki kakoaua (34:22–28). Iotia ma ana aomata a karaoi aia berita ae tabu bwa a na beku iroun te Uea (34:29–33).
2. Reitan te wareware: 2 Rongorongo 31; 33; 2 Uea 18–19; 22–23; Itaia 37:10–20, 33–38.
  3. Ngkana a kona n reke taian tamnei aikai, ko na bae ni kamenai inanon te reirei: Kabonganaan te Tembora Ngkoa (62300) ao tamnein te tembora ni boong aika kaitira.

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran te Iango

Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.

Kamataata bwa buokan kamanoan Ierutarem ni kaitara buakanaia irouia kaain Aturia, te Uea ae Etekia e bita kawain te raanga n mai Gihon nakon neein Siloam, inanoan oon te kaawa (2 Rongorongo 32:2–4, 30; Bible Dictionary, “Hezekiah’s Tunnel,” 702). E karaoaki aei ni kenakin te kawain te ran n te nano ae tao 1770 buuti ae te nari te bwa. E anga ana babaire Etekia bwa te bwaro n ran are i tinanikun te kaawa e na rabunaki bwa aonga n aki kona n reke te ran nakoia

kaain Aturia. N akean te ran aei inanoan oon te kaawa, aomata i Ierutarem a na bon aki kona moaia kaain Aturia.

Katereao bwa te ran man te raanga n ran ae Gihon e bon kakawaki ibukin kamaiuan rabwataia ana aomata Etekia n tain aia bo ni buaka ma kaain Aturia, te ran ni kamaiu e kakawaki ibukin kamaiuan tamneira n tain te bo ni buaka ma Tatan.

- Tera te ran ae maiu? (Tara Ioane 4:10–14.)

E kamataata Unimwaane Bruce R. McConkie bwa te ran ae maiu bon “taekan te maiu ae akea tokina, rongorongan te kamaiuaki, te koaua ibukin te Atua ao abanueana; bon taeka reirein te euangkerio” (*Doctrinal New Testament Commentary*, 3 vols. [1966–73], 1:151).

- Ti na kanga ni kauka kawain te bwaibu n ran nakon te Uea bwa e aonga ni bwaro te ran ae maiu inanon maiura?

Kamataata bwa teuana te kawai ni karekea te ran ae maiu bon mwananga nakon te tembora, ana auti te Uea, ike ti kona iai ni karekei ara entaumente ma te mwaaka ao te ataibwai, ni karekei babaire mairoun te Uea, ao n namakina te rau ao te kimwareirei.

Katereao bwa te nebonebo inanon te tembora e bon kakawaki ibukin kamanoia kaain Iteraera n ana tain Etekia, ao e kona naba n riki bwa e bon kakawaki naba ibukin kamamoara ni boong aikai.

Maroroakinan
Booki Aika Tabu ao
Kamwakuraia

Ngke ko angareirei iaon kibun taeka man boki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua aika tabu..

1. E tuatua Etekia bwa e na kaitiakaki ana auti te Uea.

Angareirei ao maroroakina 2 Rongrongo 29–30.

- Taman Etekia ae, Aati, bon te uea ae buakaka are kakea mimitongin ana tembora te Uea ao e “kaini [nako] mataroaia” (2 Rongorongo 28:24). Ngke e a riki Etekia bwa uean Iuta (te Abanuea are i Maiaki) inanon 715 I.K., te moan bwai are e karaoia bon kaukan mataroan te tembora ao ibonga ma tibun Rewi a na kaitiaka ao ni katabua te tembora (2 Rongorongo 29:3–5). E aera, ngkai e taku Etekia, bwa e riai ni katabuaki te tembora? (Tara 2 Rongorongo 29:6–7.) N anga ra aika ti kona ni kairua naba iai ni “katanakoi nanora man ana tabo ni maeka te Uea”? Tera ae riki nakoia kaain Iuta ibukin aki mwannanoan te tembora irouia? (Tara 2 Rongorongo 29:8–9.)
- Tera ana kaantaniga Etekia ngke e kaitiaka te tembora ao e katauraoia ibukin te manga nebonebo? (Tara 2 Rongorongo 29:10.) E aera ngkai e kakawaki bwa a na kararoaki bwaai aika aki itiaki man te tembora? (Tara D&C 97:15–17.) Tera katabeara ni kamatoan raoi bwa a na akea te bwai ae aki itiaki bwa e na rin n te tembora? (Tara D&C 109:20–21. Ti riai ni kakoaua raoi bwa ti bon itiaki ngkana ti mwananga nakon te tembora.)
- Tera ae a karaoia Etekia ao kaain Ierutarem ngke e a tia ni kaitiakaki te tembora? (Tara 2 Rongorongo 29:20–21, 29–31, 36.) Antai are e kaoia Etekia nakon ana auti te Uea ni bukamarua toan te Riao? (Tara 2 Rongorongo 30:1, 6.) E kanga aron butimaean te kakao aei? (Tara 2 Rongorongo 30:10–11.)

- Tera te kakabwaia are a totokoia kaain Iteraera ngke a rawa n nakon te tembora? (Tara 2 Rongorongo 30:6–9. Kamataata bwa ngke euea Etekia, angin abanuean Iteraera [te Abanuea i Meanga] a tia n tauaki irouia kaain Aturia. Etekia e berita nakoia nikiraia kaain Iteraera bwa ngkana a “rairaki riki nakon te Uea,” a na kainaomataki aia taenikai. N onean mwiina, angia kaain Iteraera a totokoa ana kakao Etekia. Ibukin aia waaki te botanaomata aika buakaka, nikiran abanuean Iteraera anaaki n tauaki taekaia tabeua riri imwiina [2 Uea 18:10–12]. Kaain Iteraera ake a tauaki taekaia a riki bwa taian bwaronga ake tebwina ake a bua.)

2. Kaain Aturia a ninia abanuean Iuta. Itaia ao Etekia a tataro ibukin buokaia, ao ana anera te Uea e urua angin ana taanga ni buaka Aturia.

Angareirei ao marooroakina 2 Rongorongo 32:1–23.

- Imwiin taenikain abanuean Iteraera, kaain Aturia a moana buakanan abaunuean Iuta (2 Rongorongo 32:1). Tera ae karoia Etekia ngke e nora ana taanga ni buaka Tennakeriba ni babairea buakanakin Ierutarem? (Tara 2 Rongorongo 32:2–5.) Imwiin ana katauraoi Etekia nakon te buaka, tera are e tuangia ana aomata ibukin te buaka are e nang waaki? (Tara 2 Rongorongo 32:6–8.) Tera ae ti kona n reiakinna mairoun Etekia ni kaineti ma onimakinan oin korakorara ao onimakinan te Uea?
- E kanakoia ana toro Tennakeriba bwa a na taetae nakoia kaain Ierutarem. Tera are a taekinna ana toro? (Tara 2 Rongorongo 32:9–17.) E aera ngkai a taekin bwaai aikai? (Tara 2 Rongorongo 32:18.) Inanon kawai ra ae Tatan e na kataia ni bita ara iango bwa te Atua e na aki kona ni buokira?
- Tera ae a karoia Etekia ao te burabeti ae Itaia ngke a onga aia taeka ana toro Tennakeriba? (Tara 2 Rongorongo 32:20; Itaia 37:14–20.) E kanga te Uea ni kaeka aia tataro Etekia ao Itaia? (Tara 2 Rongorongo 32:21–22; Itaia 37:33–38.)
- Etekia ma ana aomata a karekea kamanoia mairoun te Uea ibukin aia kororaoi, are e kaotaki n aia neboneyo n te tembora. E na kanga te nanakon te tembora n riki bwa kamanoara? (Tara D&C 109:24–28.) Tera ae tina kona ni karoia bwa aron taura ao kawaran te tembora a na moanibwai inanon maiura?

E kaungaira Beretitenti Howard W. Hunter:

“Ti na riki bwa aomata aika aki toki n nanakon-te tembora. Nanakon te tembora n aron angaraoina ni kaineti ma aron katabeam nako. Kawakina tamnein te tembora inanon mweengam bwa aonga n nonoria am ataei. Reireinia bwa tera te kaantaninga ibukin ana auti te Uea. Karekea bwa ana moantai inanon aia ririki ni babaireia bwa a na nako ikekei ao n teimatoa n tau ibukin te kakabwaia anne.

“Ngkana aron raroan te tembora e na aki karekea te roroko, karekei ni kabane rongorongoia am utu ao katauraoi aara ake a na karoaki mwakuri n te otentanti ae tabu ibukia inanon te tembora. Te kakaei rongorongo ibukin te utu aei e kakawaki ibukin te mwakuri n te tembora, ao kakabwaia a na bon roko nakoia te koraki ake a karaoi mwakuri akanne” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1994, 8; ke *Ensign*, Nobembwa. 1994, 8).

3. Iotia ao ana aomata a karoai aia berita aika tabu ni beku ibukin te Uea.

Angareirei ao marooroakina 2 Rongorongo 34.

Etekia e oneaki mwiina ni uea iroun natina te mwaane ae Manate ao tibuna te mwaane ae Amon (2 Rongorongo 33). E tautaeka Manate iaon Iuta inanon te buakaka, e katikui taian bouananti inanon te tembora ao e kairia aomata nakon te bure. N tokina Manate e nanorinano, ngaianaba, e rairananona imwaain matena. Natin Manate te mwaane ae Amon e tautaeka naba n te waaki ae buakaka, e taromauria bouananti ake e a tia ni karaoi tamana. E aki rairananona Amon, ao e kamateaki iroun ana toro. Iotia ae natin Amon e kaeaki i Iuta ngke waniua ana ririki ni maiu. E riki bwa te uea ae kororaoi ao e totokoi kawai aika buakaka mairouia tamana ao tibuna te mwaane

- Te aeka n aomata tera te Uea Iotia? (Tara 2 Rongorongo 34:1–2; 2 Uea 23:25. Taraia bwa Tawita ae e taekinaki inanon 2 Rongorongo 34:2 bon te Uea ae Tawitai, bon ana bakatibu Iotia, tiaki oin tamana.)
- Tera bwaai aika a raoiroi ake e karoi Iotia ni moan ana ririki n tautaeka ni uea? (Tara 2 Rongorongo 34:3–8. E kakaea te Atua ae koaua, e urui bouananti inanon abanueana, ao e kanakoia aomata bwa a na manga karaoi uruakin te tembora. Katere aroi bwa Iotia ai tibwa 15 ke 16 ana ririki ni maiu ngke e moana karaoan bitaki aika kakawaki aikai.)
- Tera te bwai ae kakawaki ae kunea Irekia te ibonga ae rietata ngke e a onobwaiaki te tembora? (Tara 2 Rongorongo 34:14. E kunea bokin ana tua te Uea, ke boki aika tabu. Taraia bwa n taai aikai n taekan Iuta tuua ake a koreaki a bon ataaki bwa a tia ni bua ao e kuri n aki ataaki.) Tera ae karaoia Iotia ngke e a warekaki bokin te tua nakoina? (Tara 2 Rongorongo 34:19. Taraia bwa bon katein ngkoa Iteraera n raebiti, ke n raeuai, kunnikaia ni kaota tangia ke nanokawakiia ae korakora.) E aera Iotia ngkai e a urarake n un ngke e a ongora ni kanoan te boki n tua? (Tara 2 Rongorongo 34:21.)
- Tera are e taekinna te burabeti n aine are Ureta are e na riki nakon Iuta ibukina bwa aomata a tia n aki kawakina ana taeka te Uea ao n aki karaoa are e reirei iai boki aika tabu? (Tara 2 Rongorongo 34:22–25.) Tera ae na riki nakoira ngkana ti aki wareware ni boki aika tabu ao n aki irii aia reirei?

E taekini Beretitenti Ezra Taft Benson taian kabuanibwai ngkana ti aki tabeakina teuana te boki man boki aika tabu, ae Ana Boki Moomon:

“Inanon 1829, te Uea e kauringiia Aomata Aika Itiaki bwa a na aki kamangori bwaai aika tabu (Tara D&C 6:12). E koaua raoi bwa Ana Boki Moomon bon te bwai ae tabu, ao engae n anne ao a mwaiti aika a kamangoria, ke n taekana riki teuana, aki bati n tabeakinna, a taku bwa e aki rangi ni kakawaki.

“Inanon 1832, ngke tabeman mitinare n taai akekei a karairaki man aia tabo ni mwakuri, te Uea e booaia ibukin ae aki bati ni mwannanoa Ana Boki Moomon. Ao n tokin aia waaki ni katei anne, e taku, e a karoaki aia kaantaninga. Ti aki ti man aki mwannanoan te boki ae tabu aei are e karekea te karoaki nakon aia kaantaninga, e a tia ni uota te Ekaretia ae banin nakon te maraia, ni kabane naba nakoia natin Tion. Ao imwiina e taku te Uea, ‘Ao ana tiku iaan te kamaraiaaki aei ni karokoa a rairinanoia ao n uringnga te berita ae boou, n ikotaki naba ma Ana Boki Moomon’ (D&C 84:54–57). . . .

“Ngkana Aomata Aika Itiaki ngkoa a tia ni boaaki ibukin aroia nakon Ana Boki Moomon, ngaira ti na bon bae naba ni kamaraiaaki ni karaoan naba aei?” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1986, 3–4; ke *Ensign*, Nobembwa. 1986, 4–5).

- Tera are e taekinna Ureta bwa e na riki nakon Iotia? (Tara 2 Rongorongo 34:26, 28.) Kakoroan raoi nanon te berita aei e taekinaki inanon 2 Rongorongo 35:20–24.) E aera te Uea ngkai e karaoa te berita aio nakon Iotia? (Tara 2 Rongorongo 34:27.)
  - Imwiina ngke e ataia Iotia bwa ana aomata a na kamaraiaaki ibukina bwa aki karaoa are e tuangia boki aika tabu, e weteia ana aomata ni kabane nakon te tembora ao e wareki boki aika tabu nakoia (2 Rongorongo 34:29–30). E aera n am iango ngkai e karaoa aei? (Aki kona n iira ana tua te Atua aomata ngkana aki atai.) A na kanga kaaro n iira ana katotoo Iotia n reireinia natia tuua n te euangkerio? (Tara D&C 68:25, 28.)
  - Ti na kanga ni kaota aron kakawakin boki aika tabu? Katereia raoi bwa a rawa riki boki aika tabu n reke iroura nakoia riki kaain Iteraera, ao boki aika tabu a kai reke nakoira ngkai. Tera katabeara ngkai ibukin taian kakabwaia aikai?
- E taku Beretitenti Spencer W. Kimball: “Te Uea e anganira bwaai aika ao tiaki n ae akea bukina, bwa ‘ao ane anganaki baika bati, ao a na anaki baika a bati mairovia.’ (Ruka 12:48.) Angan reken bwaai aikai nanona bwa iai te mwiokoaki ibukin bwaai aikai. Ti riai n reiakini boki aika tabu n aron ana tua te Uea (Tara 3 Nibwaai. 23:1–5); ao ti na kariaia bwa a na taua taekan maiura” (“How Rare a Possession—taian boki aika tabu!” *Ensign*, Tebetembwa. 1976, 5).
- Ngke a mena Iotia ma ana aomata n te tembora, a karaoa aia berita ae tabu ma te Uea. Tera ae a na karaoia ibukin aia berita ae tabu? (Tara 2 Rongorongo 34:31–33.) Katereia raoi bwa inanon te tembora ti karaoi berita aika tabu ma te Uea, kakoroan nanona e na karekea nakoira taian kakabwaia iaon te aonaaba ao te karietataaki ae akea tokina. Ti na kanga ni katauraoira ibukin karaoran te berita ae tabu n te tembora? N te tai are ti a tia ni karaoi taian berita aika tabu aikai, e aera ngkai e kakawaki bwa ti na okioki nakon te tembora ngkana ti kona?

Kabaneana

Kamataata bwa aomata inanon abanuean Iuta a rikirake ni buakaka n te aro ae te Uea e a kariaia bwa a na taenikai (2 Rongorongo 36:14–21). N aia tai n tautaeka, ngkoia, Etekia ao Iotia a tia ni kakaea kakorakoraia aomata n kairia nakon te tembora ao boki aika tabu. Kakoaua bwa ngkana ti katurua ara iango n ongeaba nakon ana tua te Uea ao n tau n rin nakon te tembora, ti na bon kakabwaiaaki n te korakora n tamnei ao te kimwareirei. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na kakukureia n taian kakabwaia man te tembora ao ni maiu n tauraoi ao n roroko n angin te tai ngkana e angaraoi.

Iango n Angareirei Riki Tabeua

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e bati riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

1. “Te Beeba n taaraau iroun te Uea”

Teuana te wiiki imwain te angareirei iaon te reirei aei, bubutia temanna kaain te kiraati bwa e na kaman atai nanon ana taetae Beretitenti Gordon B. Hinckley ao ni katauraoi n tibwauaia n tain te kiraati:

“I taua imatami uoua te beebea n taaraau. A mwaiti ibuakomi aika a kaman atai aron taian beebea aikai.

"Te moan bon te beeба n taaraу n te bangke. E karekea au tai ni kona ni kabooi au kaako iaon te taaraу ao I a kabwakai booia rimwii n te tai ae ti teuana. Bon te bwai ae rangi ni kakawaki ao man riai ni kawakinaki. Ngkana e iraeaki ao ni kabonganaaki n te aro ae aki riai, e kona ni karika bua ae korakora ao tao te kamamaeaki ae riaon ae riai. Ngke I butimwaia man au bangke, I karaoa te boraraoi ao ni kabaеaki ni kanoan te boraraoi. Inanon butimwaean te beeба, I kariaia ni kaitarai kanoan nako te boraraoi are e a karaоaki iai.

"E karaоaki ibukin te maan ae teuana te ririki ao e na riai ni manga karaоaki riki ni katoa ririki ngkana arona bwa N na kukurei n reken au tai ni kaboakina. Bon tiaki raoi au bwai. Te bangke bon te tia bwaibwai. Ngkana I kabwaka nakon karaоan are kaantaningaki, ngkanne te bangke e na kaina te beeба ni katarau ao e na manga bwaina te beeа.

Te beeба are teuana ae iai irou bon te bwai are ti aranna bwa te kariaia nakon te tembora. E tei n oneamwiin te beeба ni kataaraу ma te Uea, are e a karekea nakoiu ana bwaintangira aika mwaiti mani kakannato. Te beeба man te bangke e ti tabeakinini bwain te aonaaba, ao te beeба ni kariaiakaki ma ana bwai te Atua.

"Ibukin karekean te kariaia nakon te tembora, te tia karekea e na riai moa ni kaota a na konabwai, ao te konabwai anne e boboto iaon kororaoin te aomata. Ngkana ko anganaki, e aki tiku iroum ni karokoa akea tokina ma e na manga kakarekeaki ni katoa ririki. Ao irarikin anne, e na kona naba n anaaki ngkana te tia bwaibwai e karaoa te bwaiteuana are e na kabwaka ana bwui ibukin tekeraoina.

"Te konabwai ni karekean te kariaia nakon te tembora e aki boboto iaon mwaitin am mwane. Anne bon akea rekerekena ma te mwane. E bon boboto iaon teimatoan katein temanna, iaon tein tamaroan maiun temanna. E aki tabeakinaki iteran te mwane, ma ti bwaai ake akea tokia.

"Te beeба man te bangke e kauka mataroan te kataaraу n te mwane. Te kariaia nakon te tembora e kauka te mataroa nakon ana Auti te Uea. E bon kaineti ma te karinrin nakon taabo aika tabu ao karaоan mwakuri aika tabu man mimitong.

...

"... Te kariaiakaki ae irou aei are a mwaiti naba ibuakomi ake iai irouia bon te bwai ae moan te kakawaki ao man tamaroa. E karika temanna bwa e na kona ni karekei anga ni katekeraoi aika a kakaonoti man moan te kamiimi—te katekeraoi n rin n te Auti arei are e koreaki iaon oona, 'Katabuaki nakon te Uea—te Auti ibukin te Uea.' Maiu n ae tau ibukin te beku inanon te auti arei. Kawakina aron tabuna. Karaoa tabem ni kawakini man ana auti te Uea bwaai nako ake aki itiaki ke waaki ake a kamwaraa ke te aomata. Kakukureiko n tikiraoina. Kakukureiko n tamaroan bwaai ake a taekinaki ikekei, tamaroan ao te kakabwaia ma taian otenanti ake a tataruaki karaоaia.

"Nakoia [naake] a tuai n roko n te tembora imwaaina, I kona ni kangai bwa ko na karekea am tai ni bwabetitoaki n onea mwiin te mate. Ao imwina karika te atatai ae tabu aei bwa boutokam inanon maium, bwa ko aonga ni karaоi nako mwakuri n taainako inanon waaki nako, ko na kona ni karekea te beeба ni kataaraу ae kakaonoti man tatiанаaki arona ma te Uea, n aron te kariaiakaki nakon Ana auti ae tabu, ike ko na kakukureiko n taian kakabwaia ao ni kariaiakakim" (inanon Conference Report, Eberi. 1990, 65, 69; ke *Ensign*, Meei 1990, 49, 52).

2. Kaantaninga ibukin taian tembora

Uoti taian tamnei ibukin tembora ni boong aika kaitira (inanon tein kateaia aika kakaokoro, ngkana e kona n reke). Katerea raoi bwa e ngae ngke taian tembora aika a kakaokoro tarakia mai tinanikuia, karaohan taian otenanti ao berita aika tabu inanon taian tembora aikai a bon bane n ti tebo.

Kamataata bwa e ngae ngkai tabeua mwakuri aika a karoaki inanon te tembora ngkao i Iteraera a kaokoro ma ake a karaoaki inanon taian tembora ni boong aika kaitira (n aron aikai, ti a aki kareanii maan ke taura nenea ao ribano inanon tembora ni boong aika kaitira), taian kaantaninga ibukin taian tembora n taai ake ngkao ao taian tembora ni boong aika kaitira a bon ti tebo: te katauraoira bwa ti na roko imatan te Uea ao ni katotongnga.

Ko na bae n tangiria ni kaoti "Tembora Ngkao," te mwakoro ae ruaiwa-te miniti manna man te *O Tetamenti Witeo Kabwarabwara* (53224), are e kaota aron Moote ma ana tabaenako ao tabeua waaki ni kakukurei ake a karaoaki ikekei.

3. Reiakinan koroboki aika tabu

- E aera bwa n tabetai ao iai ara kangaanga n reiakinan koroboki aika tabu?

Karinani aia reke kaain te kiraati ni kabwarikoi iaon te tiaokibooti. Imwina ao marooroakin kawai ake ti na kona n tokanikai iaon taian kangaanga aikai. N aron aei, bwa ngkana ti aki ataa nanon are ti warekia, ti kona n tataro ibukin ataakin nanoia ao n reiakini aia taeka burabeti ao abotoro ni kaineti ma ake ti a tia ni wareki inanon koroboki aika tabu; ngkana ti a rangi ni matuutu ni warekan koroboki aika tabu n te tairiki, ti kona ni manga kakaea te tai teuana n te bongina ni wareware iai. Karinani kaeka aikai n te bwariko teuana iaon te tiaokibooti.

Kakaewenakoia kaain te kiraati bwa a na kabanea riki aia tai n reiakini taian koroboki aika tabu.

“E a Kabwaia te Aomata ae Kunea te Rabakau”

Taeka n Rabakau ao Te Minita

Kaantaninga	Kairinanoia kaain te kiraati bwa a na riki ni katotonga Kristo ni karaoan taeka n reirei ake inanon booki ibukin Taeka n Rabakau ao Te Minita.
--------------------	--

Katauraoi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tataro mwaaka n reiakini koroboki aika tabu ao marooroakina kanoan te reirei ao ni kataia ni kabanei kanoan booki aika Taeka n Rabakau ao Te Minita ngkana ko kona. 2. Ngkana ko kamanena te moan waaki ni kamwakuran te iango, korei taian kibu n taeka aikai iaon te boutita ke iaon te tiaokibooti imwain rokon te kiraati:<ol style="list-style-type: none"> a. Te _____ e rimoan te kamaunaaki. b. Reireia te ataei arona ae _____ ngkana e unimwane ao e bon aki kitanna. c. Bon iai bongin bwaai ni bane, ao bon iai _____ ni bane iaan karawa. d. Ko na _____ inanon te Uea ma nanom ni kabane. e. E raira nako te un te _____ ae _____ f. Bwa aron ae _____ inanona, ao bon arona. 3. Ngkana te <i>O Tetamenti Witeo Kabwarabwara</i> (53224) e kona n reke, ko na bae n tangiria ni kaota “Trusting in the Lord,” te mwakoro ae nimaua-te miniti maanna, bwa iteran te reirei.
------------------	--

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran te Iango	Ko na bae n tangiria ni kamanena teuana mai buakon mwakuri ni kakukurei aikai (ke rinea teuana ae bon oin am kario) ni moana iai te reirei. Rinea te mwakuri ni kakukurei ae moan te tamaroa ibukiia kaain te kiraati. <ol style="list-style-type: none"> 1. Tuangia kaain te kiraati kiibu n taeka ake ko a tia ni korei ke iaon te burakiboti (tara “Katauraoi” i eta). Kamataata bwa aikai kibu n taeka aika a rangi n ataaki man booki aika Taeka n Rabakau ao Te Minita, ao tuangia kaain te kiraati bwa a na kanoai taabo ake akea kanoaia. Ngkana e riai, aanga kiibu aika a na taraaki aikai bwa aonga kaain te kiraati ni kakaei inanon koroboki aika tabu taeka ake aki atai nanoia.<ol style="list-style-type: none"> a. Taeka n Rabakau 16:18 (Kainikatonga) b. Taeka n Rabakau 22:6 (te ataei)
--------------------------------	---

- c. Te Minita 3:1 (tain te te tai, te tai)
d. Taeka n Rabakau 3:5 (Onimakinna)
e. Taeka n Rabakau 15:1 (te kaea ae beebete)
f. Taeka n Rabakau 23:7 (iangoia)
2. Tuanga temanna ke uoman kaain te kiraati bwa a na tibwaua mwakoron rongorongo man Taeka n Rabakau ke Te Minita ao n taekinna bwa e aera ngkai a kakawaki nakoia.

Marooroakinan
Booki Aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngke ko angareirei iaon mwakoron rongorongo man booki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga ni katoa bong. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua aika tabu. Ibukina bwa e na kangaanga tabekan titiraki ni kabane ke ni kabanei oin iango inanon te reirei, tataro mwaaka ni kona n rinei ake a na kona ni kaitarai kainnanoia kaain te kiraati. Ko ni kangaraoi tabeu titiraki ni kaineti ma aron aia waaki kaain te kiraati.

Taeka n Rabakau bon taeka aika kimototo ake aki toki n anga taeka n reirei ibukin maiuakinan te maiu ae raoiroi. E koreaki n te O Tetamenti bwa Toromon e “taekini teniua te nga taeka n rabakau” (1 Uea 4:32). Tabeua taeka n rabakau aika a karinaki inanon te boki ae Taeka n Rabakau. E ngae ngke Toromon ao tabeman riki ake korea te boki aio bon tiaki burabeti, ma a mwaiti man baike a korei a bon kairaki ni mwaakan te Uea. Aia koroboki e aki toki ni kaota aron onimakinan ae te wanawana ni koaua e roko mairoun te Atua.

Te boki ae Te Minita iai naba inanona taeka n rabakau, ao tabeman aomata a kakoaua bwa Toromon ngaia are e korei. Te rongorongo man te Minita bwa te maiu iai nanona ae kakawaki ti rinanon te Atua.

Te reirei aio e tibwaaki inanon itiua mwakoro ake a kaatuua te iango iaon botoniango aika kakawaki n Taeka n Rabakau ao Te Minita. Inanon am kamatebwai i bon iroum, ko na bae ni kunei botoniango tabeua ake ko na tangiria ni marooroakinna ma kaain e kiraati.

1. Te Wanawana

Angareirei ao marooroakin mwakoron rongorongo man Taeka n Rabakau ao Te Minita.

- Taian boki aika Taeka n Rabakau ao Te Minita a katuruturua kakawakin te wanawana. Tera te kaokoro imarenan te ataiwai ao te wanawana? (Tara Taeka n Rabakau 1:7; 9:9–10; 2 Nibwaai 9:28–29. Taekinna bwa n taetaen te baibara, maakakin te Uea nanona bwa ko karinea ao ko ongeaba nakoina. Kamataata bwa te wanawana e raka riki nakon te atatai; bon kamwakuran raoi te atatai. Nakoia kaain Iteraera, te wanawana e nanonaki bwa te ongeaba nakon ana tua te Atua.)
- Tera are ti kona n reiakinna man Taeka n Rabakau 2:2–6 ibukin aron karekean te atatai mairoun te Atua? Bukin tera ko taku bwa e tangira te botumwaaka karekean te atatai aei?
- E kanga aron kakawakin te wanawana ngkana e kabotauaki ma kakawakin kaubwain te aonaaba? (Tara Taeka n Rabakau 3:13–18; Te Minita 7:12. Taraia bwa taeka aika e ao *ana* n Taeka n Rabakau 3:15–18 e kaineti nakon te wanawana.) E kanga te wanawana ni karika te kakukurei ao te rau?

- Taeka n Rabakau 3:18 e taku bwa te wanawana bon “te kai ni kamaiu” nakoia akana anaia. Tera ae e kona te kanikina aei n reireinira n aron kakawakin te wanawana? (Tara 1 Nibwaai 11:8–11, 21–25, taraia bwa te kai ni kamaiu bon kanikinaean ana tangira te Atua.)
- Baikara anua ni maiu ake a koreaki inanon Taeka n Rabakau 9:9–10 ao 15:31–33? E aera ngkai anua ni maiu aikai a kakawaki ibukin karekean te wanawana?

2. Onimakina te Uea

Angareirei ao maroroakina Taeka n Rabakau 3:5–7.

- Baikara taeka n reirei ake ti kona ni karekei man Taeka n Rabakau 3:5–7? E na kanga te Uea ni kairi kawaira? Baikara bwaai aika a tia n reke nakoim ake a tia n reireiniko bwa ko na onimakina te Uea?
- Tera ae nanonaki n ae ti na butimwaea te Atua? (Tara Taeka n Rabakau 3:6; Aramwa 34:38; D&C 59:21.) E kanga aron kakabwaiakira ngkana ti ataia?

3. Taeka ake ti taekini

Angareirei ao maroroakin mwakoron rongorong man Taeka n Rabakau.

- Taeka n Rabakau 6:16–19 karinani itiua bwaai ake e riribai te Uea. Teniua man bwaai akanne—te kewe, te kaotioti ni kewe, ao karikirakean te ikakaiwi—a kaineti ma taeka ake ti taekini. E aera ngkai te Uea e tabeaianga ma taian taeka ake ti taekini? (Tara Taeka n Rabakau 16:27–28; 18:8; 25:18; Mataio 12:36–37.) Ti na kanga ni katoka te kangaanga ae te kewe, winnanti, ao te taetae ni kabuakakaia tabeman?
- E taku Taeka n Rabakau 16:24 bwa “taeka aika a raraoi kanga aiaron aia karewe maniberu, a kangkang ioun te tamnei.” E kanga ni koaua aio? Baikara uaan te taetae n akoi? (Tara Taeka n Rabakau 12:25; 15:1; 16:24.) Ko kanga ni buokaki man aia taetae n akoi tabeman?
- Tera te bwai ae tamaroa ae riki ngkana ti taetae n mamannei n tain te kauntaeka? (Tara Taeka n Rabakau 15:1.)

E taku Unimwaane Gordon B. Hinckley: “E karako ara kangaanga ngkana ti taetae n ni mamannei. Bon ti ngkana ti tabeki bwanaara ao te un e na rikirake ao e na karekea te ikakaiwi ae korakora te bwai ae uarereke ae tiaki te bwai ae kakawaki.” (inanon Conference Report, Eberi. 1971, 82; ke *Ensign*, Tuun 1971, 72).

Ibukin kamatoan riki kakawakin tataekinan taeka n akoi, ko na bae n tangiria kaain te kiraati n anenea “Let Us Oft Speak Kind Words” (*Anene n taromauri*, no. 232).

4. Kainikatonga

Angareirei ao maroroakina Taeka n Rabakau 8:13; 13:10; 16:18–19.

- Taeka n Rabakau 8:13 e taekinaki iai bwa te Uea e riba te kainikatonga. Bukin tera ngkai te kainikatonga bon te bure ae rawawata?

E taku Beretitenti Ezra Taft Benson:

“Oin raoi aron te kainikatonga bon te kairiribai nakon temanna—te kairiribai nakon te Atua ao te kairiribai nakoia raora. Te riribai nanona te ‘kairiribai

nakon temanna, karekekai nakon, ke te waaki ni kaitara.' Bon te mwaaka are Tatan e kan tautaeka iai iaora.

"N aron ae ataaki te kainikatonga iai te kaiangatoa n arona. Ti katikui ara kaantaninga ni kaitara te Atua. Ngkana ti kaeineti ara kainikatonga nakon te Atua, anne raoi tamnein 'au iango ao tiaki am iango ae na karoaoki.' N aron are taekinna Bauro, bwa a 'na ukoukori aia bwai, ao aki ukoukori ana bwai Iesu Kristo' (I-Biribi 2:21).

"Ara kaantaninga ni kaiangatoa nakon ana kaantuninga te Atua e kariaia tangiran bwaai, tangiran te amwarake, ao tangiran kan raoan bwaai ae korakora (tara Aramwa 38:12; 3 Nibwaai 12:30).

"Te kamoamoa e aki kona ni butimwaea mwaakan te Atua n tautaeka ao ni kairi maiuia (tara Ereman 12:6). A kabonganai aia iango ma aia koaua ni kaitara ana atatai te Atua ae korakora, aia konabwai ni kaitara mwaakan te Atua n te nakoanibonga, aia konabwai ni katiai bwai ni kitarai Ana mwakuri aika korakora.

"Ara kairiribai nakon te Atua a kona n aranaki bwa bwaai aika mwaiti, n aron te totoko, matoatoan te nano, te bonotanginga, te aki rairannano, te kamoamoa, te kakaiun, ao ukoukoran kanikina. Taan kamoamoa a tangiria bwa te Atua e na ira are irouia. Akea irouia te kan bita aia iango ni boraraoi ma te Atua. . . .

"Te kainikatonga bon te bure ae kona ni kabuakakaira ni koauan raoi nanon te taeka anne. E tiatiana ke e katoka te rikirake (tara Aramwa 12:10–11). E kangaanga reireinaia naake a kamoamoa (tara 1 Nibwaai 15:3, 7–11). A aki kona ni bita aia iango ni butimwaea te koaua, ibukina bwa ngkana a karoaia ao e kaota ae a tia ni kairua" (inanon Conference Report, Eberi. 1989, 3–5; ke *Ensign*, Meei 1989, 4, 6).

- Taeka n Rabakau 13:10 ao 16:18 e reirei bwa te kainikatonga e kairiiri nakon te ikakaiwi ao te kamaunaaki. E na kanga n riki aei man te kainikatonga? E na kanga te kainikatonga n rootia kaain ara utu?

E taku Beretitenti Ezra Taft Benson:

"Teuana riki aron kinaakin te kainikatonga bwa bon te ikakaiwi. Taian kauntaeka, un, tauaninne n ae kairua, akean te reitaki irouia kaaro ao naati, te raure, bwainikirinaia ainenumwa, kiriwe n ana tabo te botanaomata, ao uruan te rau a bane ni bwaka iaan te karinan ni kainikatonga.

"Te ikakaiwi inanon ara utu e kanakoa Tamnein te Uea. E kanakoia naba kaain ara utu aika mwaiti. . . .

"Te kaiangatoa e kitarai ao e rooti aron ara reitaki ni kabane—ara reitaki ma te Atua ao ana toro, imarenaia mwaanenumwa ao ainenumwa, kaaro ao naati" (inanon Conference Report, Eberi 1989, 5; ke *Ensign*, 1989, 6).

- Ti na kanga n tokanikai iaon te kainikatonga? (Tara Taeka n Rabakau 16:19.) Tera ae ti kona ni karoia bwa ti na nanorinano riki nakoia kaain ara utu ao ma te Atua?

5. Te Iraorao

Angareirei ao marooroakin mwakoron rongorongo man Taeka n Rabakau ao Te Minita.

- Ibukin tera ngkai ti a kauringaki ibukiia raoraora aika aki kororaoi? (Tara Taeka n Rabakau 13:20; 22:24–25.)
- Baikara tabeua anuaia raoraora aika tamaroa? (Tara Taeka n Rabakau 17:17; 27:9.) A kanga raoraom aika a tamaroa n tia ni buokiko inanon am tai ni kaaitara ma te kangaanga?
- Tera ae ti kona ni karoia ibukin karekeia raoraora ni koaua? (Tara Taeka n Rabakau 18:24. Taekinna raoi bwa ngkana ti na karekeia raoraora aika tamaroa ti riai moa n riki bwa rao aika tamaroa.)
- Tera ae na karoia raoraora ni koaua ngkana ti baireia bwa ti na rinea ae aki raoiroi? (Tara Te Minita 4:9–10.)

E taku Unimwaane Marvin J. Ashton:

“Iai temanna ae a tia n taekinna, ‘Te rao bon te aomata ae kukurei nanona ni kairai n arou nako.’ Butimwaean aio bwa kabwaranakoan nanon te taeka, I kona ni waekoa ni katautaua bwa ngaira bwaai aika ti mangori riki nakon te rao ni koaua ngkana ti kitana te aomata ao e tiku n arona ma ngke ti moan kunea. . . .

“Akea te kanuanga ae korakora riki nakoira ae kona n reke iroun temanna mai buakora ngkana ti beku nakon te ‘Kakaitau ae koaua ngkai ko riki bwa raoraou.’ Ngkana naake a kainanoa te ibuobuoki a kunei kawaia n oki mairoura, anne bon kamwakuran te iraorao. Ngkana naake a mamaara a kakorakoraki ao naake a korakora a kakorakoraaki riki rinanon maiura, te iraorao e a koaua. Ngkana te aomata e baireaki taekana irouia raoraona, e kona naba ni baireaki man korakoraia ao tamaroaia n te maiu n tamnei. . . .

“Eng, te rao bon te aomata ae kukurei nanona ni kairai n arou man kukurei nanona ni kona ni kitanai n arou ae e raoiroi riki nakon arou ngke e moan kuneai” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1972, 32, 35; ke *Ensign*, Tianuare. 1973, 41, 43).

- Ti na kanga ni kakorakora te reitaki ni iraorao imarenaia kaain ara utu?
- Iesu Kristo e aki toki n arania taan iriiria bwa raoraona (D&C 88:62; 93:45). E kanga ni kaotia bwa ngaia raoraora? (Tara Ioane 15:13.) Ti na kanga ni kaotia bwa ngaira raoraona? (Tara Ioane 15:14.) Ko kanga n tia n namakina ana iraorao?

6. Kaikawakiia Ataei

Angareirei ao marooroakini mwakoron rongorongo aikai man Taeka n Rabakau.

- E taekinaki n Taeka n Rabakau 22:6 bwa ti na “reireia te tei aroarona ae riai.” Tera ae a na karoia kaaro bwa a na ira te taeka n reirei aei? (Tara D&C 68:25–28.) Ti na kanga ni kona ni kanakoraoa riki ara angareirei nakoia ataei iaon moan tuua n te euangkerio ao ni boutokaiia n aia koaua?

E taku Unimwaane Richard G. Scott: “Ko na tauraoi ni kanakoi am waaki ake mamaten nanom ma n tabeakina arom ibukin waaki ni kakukurei n te utu, ao

n aki bitaki nakon te ekaretia, te reirei, ke te botannaomata ni kaungaia ke ni buokia ataei n rikirake ni waakin nako te maiu aei. E tangira te tai, te kekeiaki mwaaka, ao te anganano ae iai nanona nakon ‘reireian te tei aroarona ae riai.’ Ma ko na kunea iaa te kanuanga ae kakannato riki ibukin? te mwakuri ae karaoaki raoi?” (inanon Conference Report, Eberi. 1993, 43; ke *Ensign*, Meei 1993, 34).

- Bukin tera ngkai ataei a kainnanoi tuua, tiia, ao kaetaia n te tangira? (Tara Taeka n Rabakau 19:18; 29:17.) A na kanga ataei ni kaekai aia taeka n reirei aia karo aika raraoi? (Tara Taeka n Rabakau 6:20–23.) A na kanga karo ni kaetia natia? (Tara D&C 121:41–44.)

7. Te kukurei ao te manikangare ae raoiroi

Angareirei ao marooroakina Taeka n Rabakau 15:13 ao 17:22.

- E aera ngkai e kakawaki bwa ti na karikirakea te katei ae kakukurei ao namakinan te manikangare ae raoiroi? (Tara Taeka n Rabakau 15:13; 17:22.)

E taku Beretitenti Hugh B. Brown: “I tangiria bwa kam na moangare ibukina bwa imwiin bwaai ni kabane ti riai ni bwaina te mamanikangare bwa tera are roko. I iangoia aomata ni kabane iaon te aonaaba ao ti riai n riki bwa aomata aika kabanean te kukurei. Iai iroura te rongorongo ae moan te kakannato ao ma ni kakukurei n te aonaaba. I taku bwa ngkana ti a roko n te itera arei, iai temanna ae e na butimwaira ma te moangare (ti ngkana ti nakon te tabo ae kaairua ao iai temanna ae na ngare ni kaenaena), ma ngaia are ti na riai ni kukurei. Ma a riai kukureira ni koaua raoi—e na riai n roko mai inanora” (*The Abundant Life* [1965], 83).

- Tera ae ti kona ni karaoia ni kaungaa ao ni karikirakea te mamanikangare n ara utu? (Ko na bae n tangiria n titirakinia kaain te kiraati bwa a na taekini taai ake e a tia iai te mamanikangare ni buoka aia utu ni katoki kangaanga ao n karikirakea te tangira imarenaia.)

Kabaneana

Tibwauai am namakin ibukin taian botoniango ake ko a tia ni marooroakini. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na ururingi man toui mwiin taian taeka n reirei ake inanon Taeka n Rabakau ao Te Minita. Ko na bae n tangiria naba ni kaungaia bwa a na kamatenanoa mwakoron te rongorongo man teuana man booki akanne.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

1. Mwakuri ni kataneiai man Taeka n Rabakau

Korei tabeua iango aika taraaki man Taeka n Rabakau iaon mwakoro ni beebe aika a kakaokoro ao kaaki inanon te boora. Angania kaain te kiraati bwa a na ikaruoruo n rinei mwakoron beebe mai inanon te boora, ao wareki ikota ni kibu n taeka man koroboki aika tabu ake a koreaki iaon mwakoron beebe, ao ni kabwarabwara aron kamanenaan mwakoron te rongorongo anne inanon maiura.

2. Kamanenaan koroboki aika tabu

Korea tamnein te rabwata iaon te burakibooti. Tuangiiia kaain te kiraati bwa a na kakaei kiibu aikai ao ni korei kiibu ake a na taraaki irarikin bwain te rabwataa ae kaeineti mangaia. Ikotaki ni wareki taian kibu ao marooroakini aron kamanenaaia inanon maiura.

- a. Taeka n Rabakau 2:2 (taninga ao te nano)
- b. Taeka n Rabakau 3:5 (te nano)
- c. Taeka n Rabakau 3:7 (maata)
- d. Taeka n Rabakau 3:27 (te bai)
- e. Taeka n Rabakau 4:26–27 (te wae)
- f. Taeka n Rabakau 8:7 (te wi)
- g. Taeka n Rabakau 10:4 (te bai)
- h. Taeka n Rabakau 12:15 (maata)

3. “Te Aine ae raoiroi” (Taeka n Rabakau 31:10)

Angania kaain te kiraati bwa a na manga rinanon Taeka n Rabakau 31:10–31 ao korei taian anua ni maiu ibukin te aine ae raoiroi. Katerea raoi bwa aika taian anua ni maiu ae ngaira ni kabane, mwaane ao aine, ti na keiaki ni karikirakei. Ko na bae n tangiria ni korei aia kaeka kaain te kiraati iaon te burakibooti. A kona reeke aikai ni kariaiakaki:

<i>Tamaroan</i>	<i>Kiibu</i>
11	E kona n onimakinaki
13	Mwakuri ma te nano ae kukurei
20	E nananoanga
25	E korakora ao e karineaki
26	E taetae ma te wanawana ao te akoi
28	Te ainenumwa ao te tina ae e nanomwaaka
30	E ongeaba nakon te Uea

Kaoia tabeman kaain te kiraati bwa a na taetae ibukia aomata ake a ataia bwa a tia ni karababai taian anua maiu aikai.

“I Ataia Bwa E Maiu Te Tia Kabooira”

Reirei
32

Iobi 1–2; 13; 19; 27; 42

Kaantaninga

Boukia kaain te kiraati ni karikirakea te korakora ni kaitarai kangaanga n onimakinan te Uea, ni karikirakei aia koaua irouna, ao ni kateimatoa te etieti.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka n reiakini kiibu man koroboki aika tabu aika inano aikai
  - a. Iobi 1–2. Iobi, te mwaane ae tamaroa ao e kakaonimaki, e rinanon te kataaki ae rawawata. E teimatoa ni kakaonimaki nakon te Uea e ngae ngke a bua kaubwaina, natina, ao marurungina.
  - b. Iobi 13:13–16; 19:23–27. Iobi e kunea te korakora n onimakinan te Uea ao n ana koaua ibukin te Tia Kamaiu.
  - c. Iobi 27:2–6. Iobi e kunea te korakora n oin arona ni kororaoi ao n etieti.
  - d. Iobi 42:10–17. Imwiin ana kekeiaki mwaaka Iobi ni kataakina, te Uea e a kakabwaia.
2. Reitan te wareware: Taian mwakoro tabeua inanon Iobi; Doctrine ao Covenants 121:1–10.

Katautauan

Karikirakean te Reirei

Kamwakuran te Iango

Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.

Tibwaua the karaki ni kabotau aei nakoia kaain te kiraati(ke tuanga temanna kaain te kiraati bwa e na katauraoi n tibwauaia):

N te taina Unimwaane Joseph B. Wirthlin e karakinia taan ununiki inanon te rereua ae kabuehue i meangmaeaon Mexico ake “uniki aekaki ni koon ao taian biin ake a mamatoa ao a aki kona n rotaki n akean te ran. Aekaki aikai a kona ni maiu ao ni uee inanon matoatoan tauan kanoan te bong ike aroka ake tabeua a na rai ao ni mate iai. Teuana maibuakoia aroka aikai bon te “white tepary bean”. Koraan te aoroka aei e na otirake marewena ao e na rikirake ni maiu e ngae ngkana e karako bwakan te karau. E na kanakoi waakana rinanon te nano ae onoua te buuti nanona rinanon te tano te aba ae kiriatibu ma ni, kiritano ni kakaean te kanamwaimwai are e kainnanoia. E kona ni uee ao ni uaa inanon te 115-te kabuehue (Fahrenheit) aron kabuebuen te rereua are ti teuana iai bwakan te karau n te ririki. Baana a teimatoa ni kiriin, ma n aki batu n tetebokaki n te ran, ma n aki tabeakina kabuebuen nukan-Turai.”

- Tera ae ti kona n reiakinna man te karaki ni kabotau aei are e na kona ni buokira niaon te ni kaitarai ara kangaanga?

E katautaua Unimwaane Wirthlin: “Tao a na kona n ae kaain te Ekaretia ni karaoa ae tamaroa riki nakon kabotauan taian aroka aika mamatoa, ma ni korakora man korakora wakaia . Ti riai ni kanakoi wakaara rinanon tanon te

euangkerio. Ti riai n rikirake, ni maiureirei, ni uee, ao ni kariki uaa aika mwaiti n aki mweuti n te buakaka, te kariiri, ke n tiriburea temanna ae ti na aitara ma ngaia. Ti riai n reiakina aron te kanene n ekaanako kabuebuen te kangaanga” (inanon Conference Report, Eberi. 1989, 7; ke *Ensign*, Meei 1989, 7).

Kamataata bwa te reirei aei bon taekan Iobi, te mwaane are ana onimaki ao kororaoina e a tia ni buokia ni kekeiaki korakora n tain te kangaanga.

Maroroakinan
Booki Aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngke ko angareirei iaon mwakoron rongorongo man koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuuan koroboki aika tabu.

1. Iobi e a kataaki ni kamarakaki.

Angareirei ao maroroakina Iobi 1–2.

- Te aeka ni mwaane ra Iobi? Ko na bae n tangiria ni korei aekaki n anuan ni maiu nako aikai iaon te burakiboti. A mwaiti taian rongorongo aika kaineti ma taekan Iobi ake aki koreaki inanon te wareware ake a rineaki bwa a na warekaki, ma ngaia are tao ko na tangiria n titirakinia tabeman kaain te kiraati bwa a na tarai ao n taekini bwa anua ni maiu raa ake a kabwarabwaraaki.
  - a. Bon te mwaane ae tamaroa ae mamaaka te Atua ao e ririba te buakaka (Iobi 1:1).
  - b. E bon kaubwai ma e aki mwannanoa te kaubwai (Iobi 1:3, 21).
  - c. Iai irouna te etieti (Iobi 2:3).
  - d. E a tia ni kakorakorai bwaai aika mamaara (Iobi 4:3–4).
  - e. E nakonako inanon kawain te Uea ao E kawakin ana taeka nako te Uea (Iobi 23:10–12).
  - f. E nanoangaia aine ake a mate buuia, naake a kainnano, naake a mwauku, ao naake a matakai (Iobi 29:12–16).
  - g. E tabeaianga ibukia naake a riribaia ao e kabwarai aia bure (Iobi 31:29–30).
- Tera kataakin Iobi are e rinanona? Ko na bae n tangiria ni korei tabeua kataaki aikai iaon te burakiboti. A mwaiti taian rongorongo ni kaineti ma aei ake aki koreaki inanon te wareware are e rineaki bwa e na warekaki, ma ngaia are tao ko bae n tangiria n titirakinia kaain te kiraati n tabemania nako bwa a na tarai ao n taekini bwa kataakira ake a kabwarabwaraaki.
  - a. Buan ana toro, ana bwai, ao ana karekemwane (Iobi 1:13–17).
  - b. Buaia natina (Iobi 1:18–19).
  - c. Aorakin rabwatana ao te marakina (Iobi 2:7; 7:5; 16:16).
  - d. Te aki rau ni matu n irianaki ma te nibwaraa (Iobi 7:4, 13–14).
  - e. Taian bukibuki ni iowawa ao buan te boutoka mairouia raoraona ao ana utu (Iobi 2:9; 4:1, 7–8; 11:1–6; 19:13–22).
  - f. E a mino ana iango ibukina bwa e aera ngkai e na rinanon taian kataaki (Iobi 10:15).
  - g. Kaenaena mairouia naake a kukurei ni buan kaubwaina (Iobi 16:10–11; 30:1, 8–10).
  - h. Te namkin bwa e a tia ni kabwara ana bure te Atua ke e aki ongoraa nakoina (Iobi 19:6–8; 23:3–4; tarai bwa te taeka ae e ni Iobi 23:3–4 e nanonaki iai te Atua).

- E na kanga aron kataakin Iobi ni kabotauaki ma kataki ake a reke irouia aomata inanon ara bong aikai? (Ti tabo taian kataaki: buan bwaai, buaia ataei, buan te marurung, ao buan te tangira ao te reitaki n iraorao ma raora ao ara utu.)
- Tera are e ae taekinna Tatan ibukin raoiroin Iobi? (Tara Iobi 1:9–10.) E kanga Tatan ni kaman taekina te bwai ae na karaoia Iobi ngkana a anaaki kaubwaina ao kakabwaiaana ake tabeua riki? (Tara Iobi 1:11; 2:4–5.) Tera ae e karaoia Iobi ngke e riki aei? (Tara Iobi 1:20–22; 2:10.) Tera ae ti kona n reiakinna man bwaai aika riki aikai?
- E ngae n anne ma e aki tabe ma ana kangaanga ao e “aki bure Iobi, ao e aki kabuakaka naba te Atua” (Iobi 1:22). A kanga tabeman aomata aika nanobaba ni kabuakaka te Atua ngkana a nanokawaki, a tekebuaka, ke a karawawataaki? (A na kona ni bukina te Atua ke n raraoma ni wanawanana ke a na kakawakin, n namakinna bwa e aki ataia ke n tangiria. Tabeman a na titiraki ngkana tao bon iai.)

2. Iobi e kunea korakorana inanon te Uea.

Angareirei ao marooroakina Iobi 13:13–16; 19:23–27.

- Onimakinan te Uea iroun Iobi bon te bwai ae kakawaki are e reke mai iai kakorakoraana n tamnei (Iobi 13:13–16). Tera ae nanonaki n onimakinan te Uea? Ti na kanga ni karikirakea ara onimaki inanon te Uea bwa e aonga ni kateimatoira rinanon kataakira? (Tara I-Rom 8:28; 2 Nibwaai 2:2, 11, 24; D&C 58:2–4; 122:5–9.) Kakoaua bwa ngkai e tangirira te Uea, e a tia ni kakoaua nakoiria bwa ngkana ti kakaonimaki, bwaai ni kabane a tauaki ibukira ao e na tamaroa ibukira ao ni buokira n rikirake.
- Inanon mwakoro 19, e kabwarabwara Iobi aron taian kataaki ake a reke irouna, ao imwiina e kakoaua te Tia Kamaiu. E kanga ana koaua Iobi ibukin te Tia Kamaiu ni buokia n tokanikai iaon kataakina? (Tara Iobi 19:25–27.) E na kanga te koaua iroun te Tia Kamaiu n anganira te korakora n tain te kataaki? Tao ko na bae n tangiria kaain te kiraati n anenea “I a Ataia E Maiu Au Tia Kamaiu” (*Anene n taromauri*, no. 34), ke ko kona ni katanga te bwanaa iaon te anene n taromauri aio.

3. Iobi e karekea te korakora n raoiroina ao kokoauana.

Angareirei ao marooroakina Iobi 27:2–6.

- Kakaraoan te kokoaua iroun Iobi bon te anga teuana riki are e reke iai korakorana n tamnei inanon ana tai ni kataaki (Iobi 27:2–6). Tera te kokoaua? E na kanga ana kokoaua Iobi ni kakorakora Iobi n tain kataakina? E na kanga ara kokoua ni buokira n tain kataakira? (Ngkana ti kateimatoa ioura te kokoaua, ti kona ni karekea korakora man ataakin ara waaki inanon maiura bwa e kukurei iai te Uea.)

Unimwaane Joseph B. Wirthlin e kabwarabwara te *kokoaua* bwa kanga “kakaraoan ae eti ao ae tamaroa, n aki tabeakina te bwai are na riki imwiina. Nanona bwa karaoan ae raoiroi mai kabin raoi nanora, tiaki n ti ara mwakuri ma, ae kakawaki riki, inanon ara iango ao i nanora. Te etieti iroun temanna e irekereke ma te tauraoi n onimakinaki ao te aki kona ni karaoa ae bubuakaka bwa ti na n aki kona ni karaoa ae kaairua nakon te onimakinaki ke te berita ae tabu” (inanon Conference Report, Eberi. 1990, 38; ke *Ensign*, Meei 1990, 30).

4. Imwiin teimatoan Iobi ni kakaonimaki ni kataakina, e a kakabwaiaki iroun te Uea.

Angareirei ao maroroakina Iobi 42:10–17.

- Imwiin tian Iobi n teimatoa ni kakaonimaki iaon katataakina, e kanga te Uea ni kakabwaia? (Tara Iobi 42:10–15; Iakobwa 5:11.) E na kanga ni kakabwaiaira te Uea ngkana ti teimatoa ni kakaonimaki ni kataakira? (Tara Iobi 23:10; 3 Nibwaai 15:9. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai nako. Ko na bae n tangiria ni kan taekinna bwa e ngae ngke te Uea e kakabwaia Iobi mani “kabwatiaan kaubwaina uoua te tai,” te kakabwaia n tamnei are e anganira te Uea ngkana ti teimatoa ni kakaonimaki a korakora riki nakon te kakabwaia n rabwata.)

E taku Unimwaane Orson F. Whitney: “Akea te maraki ae ti korakai iai, akea te kataaki ae ti rinanona ae na banebuaka. E buoka ara reirei, ni karikirakean taian anua ni maiu n aron te taotaonakinnano, te onimaki, ninikoria ao te nanorinano. Ni kabane bwaai ake ti a tia ni korakai iai ao bwaai ni kabane ake ti a tia n tokoanikai iaoia, ai moara riki ngkana ti tokanikai ma te taotaonakinnano, e na karikirakei kateini maiura, e na kaitiaki nanora, e na korakorai rabwataro, ao e na karikiira bwa ti na nimamannei ao ni ibuobuoki, ao ni kona n tau bwa ti na aranaki bwa natin te Atua . . . ao n rinanon te nanokawaki ao te korakai, ni mwakuri korakora ao ni karawawataaki, bwa ti na kareke te reirei are ti roko ikai iai bwa ti na karekei ao ni kona riki n aiaroia Tamara ao Tinara i karawa” (quoted in Spencer W. Kimball, *Faith Precedes the Miracle*, 98).

E taku te Burabeti Iotebwa Timiti: “Kanga aiaron te atibu ae bubura ngai, te atibu ae kiritibutibu ae rabinorikaaki man te maunga ae rietata; ao te aro ae N na ti kona ni kaboraoaki iai ti ngkana tabeua au koonaa a tribeua ma bwaai tabeua ni kaaitiboaki ma te bwai teuana, ni kabwakai nako koonau ikai ao koonau ikekei. Ngkanne I a riki bwa kanga kanoan te kainikatebe ae maran ao ni karaneaneaaki iroun te Atua ae Moan te Mwaaka” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, sel. Joseph Fielding Smith [1976], 304).

Kabaneana

Kakimototoa am maroro man te boki ae Iobi, katuruturua bwa ti kona ni kareke te korakora n tokanikai iaon kataakira ti man onimakinan te Uea, ni karikirakei ara koaua irouna, ao ni kateimatoan arora ni kokoaua bwa ti aonga n ataia bwa maiura e kukurei iai. Ko na bae n tangiria ni kan tuangia kaain te kiraati te tai are ko kareke te korakora n tain am kangaanga. Baireia bwa kaain te kiraati a na karaua raoi ni iangoia bwa a na kanga ni kamwakuri moan tuua ake a maroroakinaki inanon te reirei aei ao ni buokia bwa a na kekeiakina kataakia.

**Iaongo n
Angareirei
riki Tabeua**

Bwaai n reirei aikai imwiina a onei mwiin reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae n tangiria ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa iteran te reirei.

1. Raoraon Iobi

- E kanga Eribati ao Biretata, raoraon Iobi ake uoman, ni kamataata arona ni korakai? (Tara Iobi 4:7–8; 8:6. A taku n aia iango bwa korakain Iobi bon katuaeakina mairoun te Atua ibukin buure ake e a tia ni karaoi Iobi.) Baikara kabuanibwai man kakoauaan te korakai ae e roko mairoun te Atua bwa te rekenikai ibukin ara bure?
- Baikara kairuaia raoraon Iobi ake a na reireinira bwa ti na kona ni buokia aomata ake a rootaki n te kangaanga?

2. Titiraki ake a na tabekai n tain te kangaanga

E taku Unimwaane Richard G. Scott: "Ngkana ko kaitara ma te kangaanga, ko kona ni kairaki n tabeki titiraki aika mwaiti. Tabeua a bongana tabekaia, ao tabeua aki. Ko na titiraki, bwa e aera ngkai e a riki aei nakou? Ibukin tera ngkai I a korakai ngkai? Tera ae I a tia ni karoia ae riki iai aei? ake a na akea manenaia. E bon aki tamaroa tabekan titiraki ake a na kaota kaaitaraan ana kantaninga te Atua. E riai riki te titiraki, bwa Tera ae I riai ni karoia? Tera ae N na reiakinna man te bwai ae riki aei? Tera ae N na bitia? Antai ae N na buokia? N na kanga n ururingi kakabwaiau aika mwaiti inanon taai ni kataaki?" (inanon Conference Report, Okitobwa. 1995, 18; ke *Ensign*, Nobembwa. 1995, 17).

3. Kateimatoan taraan are akea tokina n tain kataakira

E taku Beretitenti Spencer W. Kimball:

"Ngkana ti tara te maiu ae mamate bwa ngaia oin rikira, ngkanne te maraki, te nanokawaki, te bwaka, ao uarereken te maiu ai te kangaanga ae korakora. Ma ngkana ti tara te maiu bwa te bwai ae akea tokina are e tикинако nakon te aonaaba n tamnei are ngkoa ao n ninianako te maiu ae akea tokina imwiin te mate n te tai ae na roko, imwiina bwaai ni kabane ake a na riki a na baireaki raoi nakon aroia ae riai.

" . . . Ti aki katukaki ni kariiriaki nakon kataakin korakorara, te aoraki bwa ti na ataa iai te taotaonakinnano, te mate bwa ti aonga n aki mamate ao n neboaki?

"Ngkana a bane aoraki ake ti tatato ibukia ni kamarurungaki, ngkana a bane ake a kororaoi ni kamanoaki ao naake a buakaka a kamaunaaki, kanoan ana babaire ni kabane te Tama a na kakeaki ao oin moan tuua n te euangkerio, te inaomata n rinerine, a na toki. Akea aomata aika a na maiu n te onimaki" (*Faith Precedes the Miracle* [1975], 97).

4. Kaubwaia naake a buakaka aki tei-maan

- N tabetai naake a buakaka a tara n rikirake ni kaubwai ao naake a kororaoi a korakai. Tera te reirei man ana boki Iobi ibukin taraan rikiraken kaubwaia naake a buakaka? (Tara Iobi 21; 24.)

Tibwauaan te Euangkerio ma te Aonaaba

Iona 1–4; Mika 2; 4–7

Kaantaninga

Te kaungaia kaain te kiraati ni kakoroi mwiokoia ngkai ngaia aomata aika itiaki aika kaain Iteraera bwa a na tangiriia aomata ni kabane n te aonaaba ao n tibwaua te kakabwaia man te euangkerio ma ngaia.

Katauraoi

Tataro mwaaka n reiakini kiibu man koroboki aika tabu aikai:

- Iona 1–2. E wetea Iona te Uea bwa e na taetaekina te rairannano nakoia aomata i Ninewe. E kataia Iona ni birinako mairoun te Uea ngke e tokiaon te booti, e kabwautaki iroun te ika ae bubura, e tataro, ao e kaotinakoaki man birotan te ika.
- Iona 3–4. E taetae ni burabeti Iona ibukin bwakan Ninewe ao e un ngke kaain Ninewe a rairinanoia ao te Uea e kamaiua te kaawa (ana Raitaeka Iotebwa Timiti ibukin Iona 3:9–10 e kamataata bwa aomata, tiaki te Atua, rairinanoia) E kabongana te bangke ao te maata te Uea n reireina Iona bwa e riai n tangiria aomata ni kabane.
- Mika 2:12–13; 4:1–7, 11–13; 5:2–4, 7–8; 6:6–8; 7:18–20. E taetae ni burabeti Mika ibukin ana mition Iteraera ni kabanean boong.

**Katautauan
Karikirakean
te Reirei**

**Kamwakuran
te Iango**

Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.

- Iraman ataeinimwaane inanon te Ekaretia ae e tangiriia te Uea bwa a na beku ni mitinare ni kabwanina aia tai? (Ni kabane ake a tau, ataeinimwaane ake a marurung.) Ibukin tera ngkai e kakawaki bwa ataeinimwaane aikai a na kaeka te wewete aio? Antai riki aika a tau n rineaki n riki bwa mitinare aika bwanin aia tai? (Ataeinaine aika a tauraoi nanoia ao n tuai ni iein ae 21 te ririki ke e raka riki ao taanga aika a ikawai ngkana e angaraoi nakoia.)

Inanon 1979, Beretitenti Spencer W. Kimball e taekina kainnanoia riki mitinare ake a na kona n taetaekina te euangkerio nakoia aomata ni mwakoron nako te aonaaba. E katanoata: “I onimakinna bwa te Uea e kona ni karaoi bwaai ake e iangoia ni karaoia. Ma I kona n noora aki riaina ngkai te Uea e na kauki mataroa ake ti tuai n tauraoi n rin iai” (“The Uttermost Parts of the Earth,” *Ensign*, Turai 1979, 9).

N te reirei aei e na maroroakinaki aron maiun ao rongorongan Iona ao Mika ni kona ni buokira n atai mwiokoara bwa ti na tangiria aomata ni kabane ao n tibwaua te kakabwaia man te euangkerio ma ngaia.

Ngke ko angareirei iaon kibu n taeka man boki aika tabu, marooroakinna bwa a kanga n kabonganaaki inanon maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua aika tabu.

1. E weteaki Iona bwa e na kabwarabwara i Ninewe, ma e birinako.

Angareirei ao maroroakina Iona 1–2.

- Ibukin tera ngkai te Uea e tangira Iona bwa e na nako Ninewe? (Tara Iona 1:2.) E aera ngkai Iona e kuri n rawa ni butimwaea te wewete nakon te mwakuri ni mitinare i Ninewe? (Tara Naum 3:1–5, ike e kabwarabwaraaki aroia aika moan te buakaka ao ni iowawa kaain Ninewe. Kaain Ninewe, atun kaawan Aturia, bon aia kairiribai kaain Iteraera.)
- Ibukin tera ngkai Iona e birinako Taretiti? (Tara Iona 1:3.) Ni kawai ra ae n tabetai ti kataia ni birinako mairoun te Uea ke man te wewete are ti anganaki irouia ana taan tei ibukina? Baikara bwaai aika a riki man mwakuri aikai?
- E kanga aron te Uea ni kaota ana nanoanga ao ni buoka Iona n rairannanona? (Tara Iona 1:4–2:10.) Tera are e a ataia Iona ngke e mena inanon te ika are bubura? (Tara Iona 2:1–9.) E na kanga te Uea ni buokira n rairinanora ao n okiri ana kawai?
- Inanon ana tai ni waakina ana moan mwakuri n ibuobuoki n te aonaaba, te Tia Kamaiu e taekina te “kanikina ibukin te burabeti ae Iona” (Mataio 12:39). Tera nanon te kanikina aei? (Tara Mataio 12:39–41. Iona e kabanea tenibong te ngaina ao tenibong te bong inanon biroton te ika ae bubura ao imwiina e a uotaki ni kamaiuaki. Te Tia Kamaiu e na kabanea tenibong te ngaina ao te bong n taunaki iaan te tano ao imwiina e na waerake ni manga uti.)
- Rinanon ana burabeti, te Uea e a tia n tutuangai ni kabane ake a tau, ao ni marurung ataeimwaane bwa a na karaoi aia mwakuri ni mitinare ni bwanin aia tai. E a tia naba ni kaungaia taanga ake a ikawai bwa a na karaoi aia mwakuri ni mitinare aika a bwanin aia tai ngkana a kona. (Tara reitan iango n angareirei.) Tera tabeua bukin ae tabeman ataeinimwaane aika marurung ao taanga aika a maan a rineia bwa a na aki karaoi aia mition? (Akean te anganano ao te onimaki, te aki tau, te rawa ni kitana te mweeraoi n te mweenga ao te utu, te maaku n aron are e na kaantaningaaki mairouia.) Tera ae ti kona ni karekea man karakin Iona are e na kona ni buokira riki n ninikoria n ongeaba nakon te Uea ao n tibwaua te euangkerio?

2. A kaeka kaain Ninewe nakon ana Rongorongo Iona ao a rairinanoia.

Angareirei ao maroroakina Iona 3–4.

- Imwiin ana rairannano Iona, te Uea e a manga weteia bwa e na taetaekina te rairannano nakoia kaain Ninewe. A kanga ni kaeka ana rongorongo Iona kaain Ninewe? (Tara Iona 3:5–9. Inanon taai ake ngkoa, a kunnikaia aomata ni kunnikai aika matenten, ao a tekateka ibuakon te mannang ni kaotia bwa a nanorinano ao a rairinanoia.) Tera ae karaoia te Atua ngke a bitaki aroia aomata? (Tara Iona 3:10.)
- E taetae ni burabeti Iona ibukin bwakan Ninewe (Iona 3:4). Tera ae karaoia Iona ngke a kabwaraki aia bure kaain Ninewe iroun te Uea? (Tara Iona 4:1–3. E bon un ibukina bwa te Uea e nanoangaia aomata.)

- Tera te reirei are e karaoia te Uea ngke e karikirakea te aroka ae te bangketi are karekea te nu ao te mweeraoi ao imwiina e mate? (Tara Iona 4:4–11. E tangiria natina ni kabane te Atua. N aron are e kaota te nanoanga nakon Iona, e baireia bwa e na kaota te nanoanga nakoia kaain Ninewe ngke a rairinanoia.) Tera te bwai are e riki nakon Iona are e na reireinira bwa ti na tangiria aomata nako?

3. E taetae ni burabeti Mika ibukin ana mition Iteraera ni boong aika kaitira.

Angareirei ao maroroakina te ikota ni kibu n taeka mairoun Mika aikai imwiina. Te burabeti ae Mika e weteia te botannaomata ae Iteraera bwa a na rairinanoia man aia mwakuri aika buakaka ao n okira te Uea. E taetae ni burabeti ibukin kamaunan Iakobwa (Iteraera) ao Iuta. E taetae ni burabeti naba bwa Iteraera ni boong aika kaitira (Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira) e na kakoroi bukin ana kaantninga te Uea ma te mwaaka ae korakora.

- Tera ana berita te Uea are e anga inanon Mika 2:12–13? (E berita bwa e na bobotia kanoan Iteraera, bwa a na riki bwa te botanaomata ae korakora, ao e na kairiia.) A kanga ni kakoroaki nanon taian berita aikai ni boong aikai?
- Tabeua ana taetae ni burabeti Mika aika kakannato ibukin boong aika kaitira a koreaki inanon Mika 4:1–7. Tera ana taetae ni burabeti Mika ibukin te tembora ni boong aika kaitira? (Tarai kiibu 1–2.) Tera are e taetae ni burabetia ibukin te Merenium? (Tarai kiibu 3–7.) E aera ngkai a kakawaki taian taetae ni burabeti aikai nakoira?
- Tera ae ti kona n reiakinna mairoun Mika 4:11–13 ni kaineti ma kangaanga aika a na riki nakoia Iteraera ni boong aika kaitira? (N te aonaaba ngkoia, a kabonganaaki kao ni kamaantii wiita. A na nakonako iaon taian wiita, ni kaokoroi tinanikun te wiita. E tewakinako tinanikun te wiita ao a kawakinaki kanoana akawakinaki. Te botannaomata ake a kaitara Tion a na ikotaki ao man raumeaaki ao imwiina a na kamaantaki iroun Iteraera.) E na kanga kaokoroan tinanikun te wiita man kanoana ni kabotauaki ma Iteraera ni boong aika kaitira n aron mwiokoia ni karoan te mwakuri ni mitinare ni kabuta te aonaaba? (Tara D&C 29:7; 33:5–7.)
- Antai ae taetae ni burabeti Mika ni Mika 5:2–4? (Kabotaua te taetae ni burabeti aei ma are e koreaki n aron kakoroan nanona ni Mataio 2:4–6.)
- Tera aroia ana aomata te Uea ni kabotauaki ma are e koreaki inanon Mika 5:7? E na kanga katootongan tamnein te aooi ke bwakan te karau iaon te uteute ni kabotauaki ma aron aia mwakuri kaain te Ekaretia nakoia aomata iaon te aonaaba? Tera n am iango ae nanonna Mika ngke e taekinna bwa bwakan taian karau e na aki tataningaia “natia aomata”? (N aroia naba rabwata aika mamate aki kona ni katoka te aooi bwa e riki ke te karau bwa e na bwaka, akea te bwai ae kona ni katoka ana mwakuri te Uea bwa e na waakinako ni kabuta te aonaaba.)
- Tera aroia ana aomata te Uea ni kabotauaki ma are e koreaki inanon Mika 5:8? E na kanga te katautau ni katootongan tamnein korakoran ao mwaakan ana mwakuri te Uea? (N aroia taian nanai n tiibu akea mwaakaia ni katoka te raian ae uarereke, akea te mwaaka iaon te aba ae na kona n tuuka ana mwakuri te Uea.)

E katanoata te burabeti ae Iotebwa Timiti inanon 1842, “Akea te bai ae tuai ni katabuaki ae kona ni katoka te mwakuri man waakina; a kona n riki

bwainikirinaki, a kona taan iowawa ni bootaki teuana, a na ikotaka taanga ni buaka, taeka ni kabuakaka a na kabua kakannaton aram, ma te koaua ibukin te Atua e na waakirake ma te ninikoria, ao, te karineaki, ao n inaomata, ni karokoa e roko ni kabutai aaba nako ake a bubura, ni karoko n aono nako, ni kabutai aaba nako, ao n ongoraeaki n taian taninga ni kabane, ni karokoa ae ana kaantaninga ni kabane te Atua a na bobonga raoi, ao e na kangai Iehova ae Moan te Kakannato bwa e a tia raoi te mwakuri" (*History of the Church*, 4:540).

- E na kanga Mika 6:6–8 ni buokira ngkana ti namakina te taonakinako n rawawatan are e kaantaningaki mairoura?
- Imwiin te taetae ni burabeti ibukin ana mwakuri te Uea inanon boong aika kaitira, tera tokin ana babaire Mika ibukin aron tein rabwatan te Atua? (Tara Mika 7:18–20.) Taian mwakoro n taeka ra inanon taian kibu aikai ake a na kona ni kabonganaaki ma ana waaki te Uea ni kaineti ma kaain Ninewe? Taian mwakoro n taeka ra ake a kona ni kabonganaaki ma ana waaki te Uea ni kaineti ma ngaira?

Kabaneana

Kaota am koaua bwa te Uea e tangiria natina ni kabane ao ngaira, ae Iteraera ni boong aika kaitira, iai katabeara ae kakannato n tibwaua ana tangira ao taian koaua n te euangkerio ma aomata ni kabane. Titirakinia kaain te kiraati bwa a na tibwaua te bwai are a tia n reiakinna mairoun Iona ao Mika.

Iango n angareirei riki tabeua

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

1. Ataeinimwaane ni kabane aika tau, ao a marurung a riai ni katauraoi ni beku n te mition

Marooroakin kibu n taeka aikai mairoun Beretitenti Spencer W. Kimball:

"Ngkana I bubuti ibukia mitinare aika mwaiti riki, I aki bubuti ibukia tabeman riki aika akea-te koaua inanoia mitinare aika aki tau. I bubuti bwa ti na moantai ni kataneiaia raoi ara mitinare inanon nako ara mwaanga ao ara uooti nako inanon te aonaaba. Aio teuana naba te kakaewenako—bwa aomata aika rikirake a na ataia bwa bon te kareketai ae moan te tamaroa te mwananga nako ni karaoa te mition ao a na riai ni marurung raoi n rabwataia, n aia iango, n tamneia, ao bwa te Uea e na bon aki kan noora te bure naba ae uarereke ni kariaia.' . . .

"Te titiraki ae aki toki n okioki: A riai ataeinimwaane ni kabane ni kanoai aia mition? Ao te kaeka e a tia n anga te Uea. Ae bon 'Eng.' Ataeinimwaane ni kabane a riai ni kanoa te mition" ("When the World Will Be Converted," *Ensign*, Okitobwa. 1974, 7–8).

2. Kainnanoaia taian mitinare aika taanga

Marooroakina kibu n taeka aikai mairoun Unimwaane David B. Haight:

"N tei ibukia Taari, aio te wewete nakoia taanga ake a riitaea bwa a na karaua ni iangoia raoi bwa a na beku n te mition. Ti rangi ni kainnanoaia riki taanga bwa a na

buokira ni kainnanora. . . . E kerikaki iaan 50 te katebubua te bubuti ibukia mitinare aika taanga mairoun [ara] beretitenti n te mition aika a tabe ni kanoaki. . . .

“A kaantaningaia Taari bwa a mwaiti, a mwaiti riki taanga ake a na katauraoia ibukin karaoan aia mwakuri ae bwanin taina n te Ekaretia. E korakora te kainnano! Bubua ni ngaa kaain te aro aika boou a iira te Ekaretia ni katoa ririki, ao a kainnanaoa te ongora ni bwanaa ni iraorao aika boutoka mairouia kaain te aro aika a rianako rabakauia.

“Te kibu ni korati, ‘N na nako ike ko tangirai bwa N na nako iai, te Uea ae tangiraki’ (*Anene n taromauri*, 1985, nambwa. 270), e na raka riki n ae ti te anene n taromauri are ti a aneneia n te Tabati. E na riai n riki bwa oin ara tataro n onimaki n ara tai ni beku ike e kainnanoira iai te Uea” (“Couple Missionaries: ‘A Wonderful Resource,’ ” *Ensign*, Beberuare. 1996, 7, 12).

“N na Kainrouiko ma Ngai n te Raoiroi”

Reirei
34

Otea 1–3; 11; 13–14

Kaantaninga

Buokia kaain te kiraati bwa a na ataia bwa te Uea e bon tatangira ao e nananoanga ao e na kabwarai ara bure ngkana ti rairinanora ao n oki nakoina.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka ao reiakin kiibu man koroboki aika tabu aika imwiina:
  - a. Otea 1–3. Ni kabonganan te kabotau ibukin te mwaanenumwa ae kakaonimaki ao te ainenumwa ae wewenenibure, Otea e taekina aron te iraorao imarenan te Uea ao Iteraera.
  - b. Otea 11; 13–14. Ibukin ana tangira nakoia ana aomata, te Uea e reitinako ni kaoa Iteraera nakon te rairannano ao n oki nakoina.
2. Reitan te wareware: Ni kabanea nikiran Otea.
3. Ngkana ko kabongana kamwakuran te iango, korei n tatabeua taian mwakoro n taeka aikai iaon te mwakoro ni beebea ae onoti imwaain moanakin te kiraati. Ngkana e uarereke am kiraati, katauraoi mwakoro ni beebea ibukiia kaain te kiraati n n tatabemaniia.

“Ao mwaitia tibun Iteraera a na riki n ai aron tanoni marawa” (Otea 1:10)
“N na urakina uniu iaoia n ai aron te ran” (Otea 5:10)
“Ao te Uea . . . e na roko iroura n ai aron te karau” (Otea 6:3)
“E na roko n ai aron te ikare” (Otea 8:1)
“Te kai ae te kurebe ae maiu reirei Iteraera, ae kariki uaa” (Otea 10:1)
“E rikirake te moti ni karekekai n ai aron te kai ae kamamate n taubukibukin te tawana” (Otea 10:4)
“N ai aroni . . . bubun te ai mai nanon te nne ni bubu” (Otea 13:3)
“N na bo mangaia n ai aron te bea ae a anaaki bunna mairouna, ao N na raei kaorenin buroia” (Otea 13:8)
“Ai aron te maiango ae mawawa Ngai” (Otea 14:8)

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran te Iango

Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.

Tibwatibwai taian beebea ake ko a tia ni katauraoi nakoia kaain te kiraati (tara “Katauraoi” i eta). Kamataata bwa taian mwakoro n taeka aikai bon taian kabotau man ana boki Otea. Angania tatabeman kaain te kiraati ake a karekei beebea bwa a na wareka te mwakoro n taeka n takarua ao ni katautaua teuana nanon te kabotau. N aron te katooto, e taku temanna bwa kanga “ai aron te raiān” e na kona ni kaota te korakora ke te kakamaaku.

- Ibukin tera ngkai ko iangoia bwa Otea ao burabeti ake tabeman a kabonganai kabotau? (Kabotauan te iango ae kamangaongao ke ae aki batu n ataaki ma

teuana ae bebete ke ae rangi n ataaki e na kona ni kakaiota nakoia aomata ake a reireinaki. Te kabotau e buoka naba karekean te rongorongo ae bati inanon ti tabeua te taeka.)

Kamataata bwa n reitaki ma taian kabotau aika uarereke aikai, Otea e kabongana naba te kabotau are e maan riki taina, ake a aranaki bwa taian kataunari ke taian kabotau (*kabotau* bon te taeka ae kabonganaki inaon koroboki aika tabu). Te boki ae Otea iai inanona tabeua taian kabotau ake a buokira n ota n te waaki n reitaki imarenan Iesu Kristo ao ana aomata.

Maroroakinan
Booki Aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon kibun taeka man koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga ni kabonganaki maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua aika tabu.

1. Kabonganakan te kabotau ibukin te mwaanenumwa ae kakaonimaki ao te ainenumwa ae wewenenibure, Otea e kamataata aron te iraorao imarenan te Uea ao Iteraera.

Angareirei ao maroroakina Otea 1–3. Ngkana ko aki kabonganana kamwakuran te iango, kamataata bwa tera te kabotau imwaain ae ko moana te marooro.

Teuana te kabotau ae aki toki ni kabonganaki inanon koroboki aika tabu e kamataata bwa te Uea kanga te tia mare te mwaane (ke te mwaanenumwa) ao ana aomata ni berita kanga te tia mare te aine (ke te ainenumwa). Otea 1–3 e korakora kabonganakan te kabotau aio, kabotaua aron Iteraera n taromauria ana bouananti nakon te wenenibure. Inanon taian koroboki aikai te burabeti ae Otea e tei ibukin te Uea bwa kanga te mwaanenumwa ao Komera e tei ibukin Iteraera bwa kanga te ainenumwa.

- Inanon te boki are Otea, ana iraorao te Uea ma Iteraera (ao te Ekaretia n te bong aei) e kabotauaki ma aron te iraorao imarenan te mwaanenumwa ao te ainenumwa. Tera te reirei nakoira man te kabotau aei ibukin aron katabeara ao ara anganano nakon te Uea are e kaantaninga maioura?)
- N te kawai ra ae Iteraera ngkoa e kabotauaki ma Komera, are e taekinaki bwa kanga “te ainenumwa ae wewenenibure”? (Tara Otea 1:2–3; 2:5, 13. E a tia Komera ni kitana buuna te mwaane ibukia naake e tangira mangaiia; e a tia Iteraera ni mwaninga te Uea ao e riki ni buakaka.)
- Antai ke baikara ake “kareke tangira ma ngaia” Iteraera—taian bwai ake a katannakoia aomata mairoun te Uea? (Atua ake tabeua, bwaai n aekakiia nako, ao mwakurin nako te aonaaba.) Bwaai ra ake a na kona ni bitiira man ara kakaonimaki n iriira te Tia Kamaiu?
- Antai are e kamoamoa te ainenumwa ae wewenenibure ibukin karekean kanana ao kunnikaina? (Tara Otea 2:5.) Antai are bukinna Iteraera ibukin te aba ae kariki uaa are e maeka iai? (Tara Otea 2:5, 12; nakon atua ni kewe ke aia bouananti.) A kanga aomata ni boong aikai n anga bwai nakon antiia aika a kaairua ibukin taian kakabwaia ake a karekei?
- E kanga aron te mwaanenumwa ni kauringa buuna te aine are ngaia—tiaki ana tangira—ae e karekei amwarake nakon neiei, te ran, ao ana bwai riki ake tabeua? (Tara Otea 2:8–9.) E kanga te Uea ni karekei nakoim kakabwaia ni bwaai ao n tamnei? Ti na kanga ni kaota ara kaaitau nakon te Uea ibukin taian kakabwaia ake e anganira?

- Tera katein maiun te mwaanenumwa nakon buuna te aine ae aki kakaonimaki inanon Otea 2:6–13? Tera kaokoron te katei ni maiu aio inanon kiibu aika 14–23? (Taekinna bwa e ngkai te ainenumwa e a tia n aki kakaonimaki, te mwaanenumwa e teimatoa naba n tangira neiei ao ni kan kaokia nakoina. N ai aron naba, te Uea bwa e teimatoa n tangiriia ana aomata ake a kitanna, ao e tangiria bwa a na manga rairaki nakoina.)

E kamataata Unimwaane Henry B. Eyring: “Aio bon te karaki n tangira. Aio karakinan te berita ae tabu ibukin te mareaki ae kabaeaki n te tangira, ae te tangira ae matoatoa. . . . Te Uea, are I kakabwaiaki irouna n tia ni karaoi berita aika tabu, e tangirai, ao tangiriko, . . . ma n teimatoa n etieti ibukin te bwai are I aki toki ni miimi iai ao n tangiria ma nanou ni kabane ni katamaroa riki” (*Covenants and Sacrifice* [address delivered at the Church Educational System Symposium, 15 Aokati. 1995], 2).

- Tera ana berita te mwaanenumwa nakon buuna te aine ngkana e rairaki n oki nakoina? (Tara Otea 2:19.) Tera ana berita te Uea nakoia ana aomata ngkana a rairinanoia ao n oki nakoina? (Tara Otea 2:20, 23.) E aera ngkai te berita aio e kakawaki?
- Inanon Otea 3:1–2, te mwaanenumwa e kabooa buuna te aine mairouia naake a tatanna (ko na tangiria ni kamataata bwa n tain te O Tetamenti, aine a aki toki ni iangoaki bwa te bwai ao a kona ni kabooaki ke ni iokinibwaiaki). Tera ae kaantangingaia te mwaanenumwa mairoun buuna te aine ngkana e a tia ni kabooa? (Tara Otea 3:3.) Tera are e berita iai nakon neiei? N te aro raa ae e a tia ni “kabooira” iai Iesu Kristo? (Tara 1 Betero 1:18–19.) Tera ae na tangiria te Kristo mairoura ibukin aei?

2. E teimatoa te Uea ni kaoia Iteraera nakon te rairannano ao n oki nakoina, ibukin ana tangira kaoia ana aomata.

Angareirei ao maroroakina Otea 11; 13–14.

E booaia kaain Iteraera te Uea, ibukin aia bure ae korakora inanon ana boki Otea ni kabanea. Imwiin tian te Uea, ni kamataata rinanon Otea, taikan te tautoronaki ao te kamaunaaki ae na riki man mwiin aia buakaka Iteraera, e a manga kaoia riki ana aomata bwa a na rairinanoia ao n oki nakoina.

- Teuana te kabotau ae aki toki ni kabonganaaki inanon koroboki aika tabu ni kamatataan aron te iraorao imarenan te Uea ao ana aomata bon te iraorao iroun te mataniwi ma ana man. Te kabotau aio e kabonganaaki teutana inanon Otea 11:4. Tera ae ti reiakinna ibukin ana namakin te Uea ibukia ana aomata rinanon te kabotau? (Tara naba Otea 11:7–9. Taraia bwa ana Raitaeka Iotebwa Timiti e taku n te kibu 8 bwa e rairaki nanon te Uea nakon Iteraera n oneamwiin are nanona.)
- N taai tabetai te Uea e kauringia kaain Iteraera aroia aia bakatibu ngke a kaotinakoaki man te tautoronaki i Aikubita (Otea 11:1; 12:9, 13; 13:4–5). Kanga kabotauan tera te bwai ae riki aei? (Tara Otea 13:14. Kaanga ai aron te Uea ae kaotinakoia natin Iteraera man te tautoronaki i Aikubita, ngaia naba e na bon kaotinakoia—ao aomata ni kabane ake a nakoina—man te bure ao te mate.)
- Tera te bwai ae a na riai ni karoia kaain Iteraera n oki nakon te Uea ao ni karekea kamaiuaia? (Tara Otea 12:6; 14:2–3. A riai n rairinanoia man aia bure ao ni kakeaia taian atua ake a taromauria.) Tera are e berita iai te Uea bwa e na

karaopia ngkana a rairinanoia? (Tara Otea 14:4–7.) Tera are e berita iai te Uea bwa e na karaopia ngkana ti rairinanora man ara bure nako?

- E na kanga te kabotau n ana boki Otea ni buokiko n ataia raoi bwa tera ana namakin te Tia Kamaiu ibukim?

Kabaneana

Kakoaua bwa ngkai ana kakabwaia te Uea a kawakinaki ibukia naake a kawakin ana tua, ana tangira e teimatoa ao e tabangaki nakoia ni kabane. E ngae ngkana ti tannako mairouna ibukin te bure, te Uea e tangirira ao e tangirira bwa ti na rairinanora ao n oki nakoina. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na kakaonimaki nakon te Uea.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

1. “Ba I tangira te nanoanga, ao I aki tangira te anga-karea” (Otea 6:6)

N Otea 6:6 te Uea e tuanga Iteraera, “Ba I tangira te nanoanga, ao I aki tangira te anga-karea; ao I tangira riki atakin te Atua nakon karea aika a kabuokaki” N ana tai ni mwakuri ni ibuobuoki iaon te aba, e a manga okira te kibu aio Kristo uoua te tai ni kaekai aia taetae ni kabuakaka taian Baritaio (Mataio 9:13; 12:7). Imwiin tuoan kanoan koroboki aika uoua aikai (Mataio 9:10–13; 12:1–8), marooroakinna bwa tera nanon te kibu aei.

2. “O Iteraera, Ko kamaunako i bon irouum” (Otea 13:9)

N ana tai Otea ni ibuobuoki, Abanuean (Iteraera) are i Meang e buakanaki irouia kaain Aturia, ake a na bon kamauna te abanuea ao n tautoronia aomata. Ni bon koauana raoi kaain Aturia aika a bukintaeka ibukin kamaunaan Iteraera. Ma e taku te Uea, “O Iteraera, ko bon kamaunako i bon irouum” (Otea 13:9).

- Tera ae nanonaki n ae Iteraera e bon kamauna ibon irouna? Tera ti ana kantaninga Iteraera ibukin kamaiuana imwiin kamaunaan ana botanaomata? (Tara Otea 13:9–10; 14:1.) E kanga iriiran Iesu Kristo ni kamanoira man te kamaunaki n te maiu n rabwata ao n tamnei?

3. Te Rairannano

Ngkana arona bwa e kona n reke, ko na bae n tangiria ni kaota “Te Rairannano: E aki kona n rimwi,” te mwakoro ae onoua te miniti maanna man *Family Home Evening Video Supplement 2* (53277).

E Kaoti Bwai Aika Raba te Atua Nakoia Ana Burabeti

Reirei
35

Amota 3; 7–9; Ioera 2–3

Kaantaninga

E na reireinia kaain te kiraati bwa inanon boong aika kaitira, te Uea e kaoti bwaai aika raba nakoia ana burabeti ao e kabwaroa Tamneina nakoia aomata ni kabane.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka n reiakin taian kibu man koroboki aika tabu aika inano aikai:
  - a. Amota 3:6–7. E reirei Amota bwa te Uea e kaoti bwaai aika raba nakoia ana toro aika burabeti.
  - b. Amota 7:10–17; 8:11–13; 9:8–15. E weteaki Amota ioun te Atua bwa e na riki ni burabeti (7:10–15). E taetae ni burabeti ibukin tauronakia ao uamaenakoia Iteraera (7:16–17; 9:8–10). E taetae ni burabeti ibukin te rongo ni kan ongoraean ana taeka te Uea (8:11–13). E taetae ni burabeti bwa inanon kabanean boong Iteraera e na kateaki ao n riki bwa te botannaomata ae na rikirake ni kaubwai (9:11–15).
  - c. Ioera 2; 3:16–17. E taetae ni burabeti Ioera ibukin taian bobuaka ao taian kabuanibwai aika korakora ni kabanean boong (2:1–11). E weteia aomata nakon te rairannano (2:12–14; taraia bwa ana Raitaeka Iotebwa Timiti ni kiibu 13 ao 14 e kamataata bwa aomata, ao ti aki te Uea, ake a na rairinanoia). E taetae ni burabeti Ioera bwa te Atua e na kakabwaiaia ana aomata inanon boong aika kaitira ao e na kabwaroa Tamneina iaoia (2:15–32; 3:16–17).
2. Reitan te wareware: Iotebwa Timiti—Rongorongo 1:41; Doctrine and Covenants 1:14–28, 37–38.
3. Ngkana ko kamanena te kauoua ni kamwakuran te iango, ko na bae n tangiria ni babaire ibukin te katangitang are e na iira anenean te anene n taromauri. Ko na bae n tangiria naba ni kaoa temanna kaain te kiraati bwa e na tibwaua tabeua taeka n reirei aika ngkai naba mairoun te burabeti.
4. Ngkana e kona, karekea tamnein te burabeti ae maiu.

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran te Iango

Ko na bae n tangiria ni kamanena teuana mai buakon mwakuri ni kakukurei aikai (ke rinea teuana ae bon oin am kario) ni moana iai te reirei. Rinea te mwakuri ni kakukurei ae moan te tamaroa i ibukiia kaain te kiraati.

1. Tibwaua te karaki aei nakoia kaain te kiraati:

“Ngke te kairake n ainenumwa ao tina ngai, kaainabau e kabanea uoua te ririki inanon te taanga ni buaka iaannang. Ti maeka n auti ni maeka ibukia taan buaka iaon Long Island, New York. Ngke I tatabeakinia natira aika a uarereke, I aki toki ni kawaraki irouia kaainrarikira ake a roko man taabo nako. N te bong teuana Ngai ma kaainrarikira ti a taetae iaon ara onimaki,

e moanna n titiraki ibukin kaokoron Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira.

"I tuangnga teutana karakinan Manga Kaokan te Ekaretia, ao I kamataata bwa Ana Ekaretia Iesu Kristo ae a manga kaokaki iai ana burabeti ae maiu n te bong aei. Aio are e a tara ni katika nanona iai, ao e a kan ataia bwa tera ae e a tia n taekinna te burabeti. Ao ngke I a moanna ni karakinna nakoina taekan te Doctrine ao Covenants ao kaotioti aika ngkai naba, e taku neiei, 'Ma tera ae e a tibwa taekinna ngkai naba?' I tuangnga ibukin te maungatabu ni kabuta ao bwa te Ekaretia iai naba ana boki ni katoa namakaina ma te rongorongo mairoun te burabeti. Imwiina ao e a rangi ni katikaki nanona. I bon rangi ni maama ni kaotia bwa I tuai man wareka ana rongorongo ae ngkai naba. E motika ara marooro ngke e taekina aei, 'Ko nanonna bwa iai ami burabeti ae maiu ao ko aki ata te bwai ae taekinna?'" (Janette Hales Beckham, "Sustaining the Living Prophets," *Ensign*, Meei 1996, 84).

- Ngkana iai temanna ae titirakiniko bwa tera ae a tibwa taekinna te burabeti ae maiu, ko kona ni kaeka te titiraki aei?

Kamataata bwa te reirei aei e katuruturua kakawakin te ongongora ao iriiran te burabeti ae maiu.

2. Tuangia kaain te kiraati bwa a na anenea te anene n taromauri "Ti Karabwako, Te Atua, Ibukin am Burabeti" (*Anene n taromauri*, no. 19). Kamataata bwa e kakawaki ibukira bwa ti na reiakini ana taeka n reirei te burabeti ae maiu. Kaoia kaain te kiraati bwa a na tibwauai tabeua taeka n reirei are e a tibwa taekin ngkai naba. Ke kaoa temanna kaain te kiraati are e a kaman katabeaki bwa e na rinanon tabeua ana taeka n reirei te burabeti aika ngkai naba.

Maroroakinan
Booki Aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngke ko angareirei iaon kibun taeka man koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua ni koroboki aika tabu.

Amota bon te tia kawakin tiibu mai Tekoa, te kaawa ae uarereke imaiakin Ierutarem. E tararuia aomata man abanuean Iteraera tao man 800 nakon 750 i.k. Angiia aomata aikai a mena inanon tain kitankin te koaua. A tangiri taian kaubwai ao a bwainikirinia aika a kainnano, ao a rangi ni matoa nanoia n te aro ae te rongo ke butin te aoraki ae kamamate e aki angania te nanorinano. N te tai are Amota e kaitaraia aomata ma aia bure, e taetae ni burabeti ni karawawatai riki rekenikaia. Ma e ngae n anne, e katuruturua bwa te Atua e ingainga ni kaitiaka temanna anne e na rairananona, kairoroia, "Ukoukora te Uea, ao kam na maiu" (Amota 5:6). E taetae ni burabeti Amota ibukin boong aika kaitira.

E buokiia aomata ake kaain te abanuea ae Iuta te burabeti ae Ioera. Ti aki ata raoi ana tai ngke e maiu, ma ana taetae ni burabeti a rangi ni kakawaki nakoiria ibukina bwa mwaitina a kaineti ma boong aika kaitira. Ioera e kamanena te tamnei are e nooria n ana iango ae korakora are te bwariko n rokati aika ae a kaakang ni kanikinaea te urubwai ae korakora ni boong aika kaitira n te taanga ni buaka ao man ana motikitaeka te Atua. E taetae ni burabeti naba Ioera ibukin taian kakabwaia ni boong aika kaitira, ni moantai n nooria bwa te Uea e na "urakina tamneina iaoia aomata ni kabaneia" (Ioera 2:28).

1. E angareirei Amota bwa te Uea e kaoti bwai aika raba nakoia ana toro aika burabeti.

Angareirei ao maroroakina Amota 3:6–7.

- Ti kanga n ongo ana taeka te Uea inanon ara bong aikai? Tera are e taekinna te burabeti ae Amota ibukin kakawakia taian burabeti? (Tara Amota 3:7.) Taeka ra aika uoua ake a bitaki inanon ana Raitaeka Iotebwa Timiti n Amota 3:6–7? (Tara bukiniba 6b ao 7a; ni kibu 6 te taeka ae *ataaki* e kamanenaaki n onea mwiin *tia ni karoaki*, ao ni kibu 7 te taeka ae *ni karokoa* e kamanenaaki n onea mwiin. E na kanga taian bitaki aikai ni kabwarabwara raoi nanon mwakoron te rongorongo? Katerea raoi bwa ana n ti ngaia kanga te katooto ni bwaai aika raba iroun te Uea ake a kaotaki nakoia burabeti ibukin tekeraoirā.
- Tera ae ti reiakinna man Doctrine and Covenants 1:37–38 ibukin karineakin te rongorongo mairovia taian burabeti? (Kaota tamnein te burabeti ae maiu.) N aron ae koreaki inanon Doctrine and Covenants 21:4–5, tera te taeka n reirei ao te tua are e anga te Uea nakoia Aomata Aika Itiaki n te bong are e moan kateaki iai te Ekaretia? Tera te kakabwaia are e berita iai ngkana Aomata Aika Itiaki a karoa nanon aei? (Tara D&C 21:6.) E kanga aron ae ko a tia n noora te berita aio bwa e kakoroaki nanona inanon oin maium ngkai ko a tia n ongeaba nakon aia taeka n reirei burabeti?

2. E taetae ni burabeti Amota ibukin Iteraera ngkoa ao ni boong aika kaitira.

Angareirei ao maroroakina Amota 7:10–17; 8:11–13; 9:8–15.

- E aera ngkai Amatia, te ibonga inanon abanuean Iteraera, e butia Amota bwa e na kitana te aba? (Tara Amota 7:10–17. E taetae ni burabeti Amota bwa te buakaka e na roko nakoia aomata ma aia uea. Amatia ma ana aomata aki kan ongora te koaua ibukin aia waaki ae buakaka.) Tera ae ti reireinaki iai man taian kibu aika 14 nakon 17 ibukin te burabeti ae Amota? (Iai irouna te etieti ao te ninikoria. E aki kona ni bita are e a tia n tuangaki iroun te Uea ma e reitinako n taetae ni burabeti ae te waaki ae buakaka e na roko nakoia aomata ngkana aki rairinanoia.)
- E aera ngkai a mwaiti aomata, inanon rooro nako ake a totokoi ke a tannako man aia rongorongo taian burabeti? Tera mwiin ana taetae ni burabeti Amota ngkana Iteraera e totokoi aia taeka n reirei taian burabeti? (Tara Amota 8:11–13. Te rongo n te maiu n tamnei, ke kitanan te koaua, aika a na riki.) Baikara aika a na riki nakoira ngkana ti totokoi aia taeka n reirei taian burabeti?

Ana taetae ni burabeti Amota ibukin te rongo n te maiu n tamnei e kakoroaki nanona ibuakoia natin Iteraera imwiin ana tai Maraki, te kabanea ni burabeti n te O Tetamenti. Te tai aio e toki tao 400 te ririki imwiin Ioane te tia Bwabetito ngke e weteaki ni katauraoa te kawai ibukin Iesu Kristo. Ana taetae ni burabeti Amota e kaineti naba nakon Kitanan te Koaua ae Korakora, te tienture n rotongitong n te maiu n tamnei ao n rimwiiaki ni mateia ana Abotoro te Tia Kamaiu ao n toki ngke e a manga kaokaki te euangkerio rinanon te Burabeti ae Iotebwa Timiti.

- Ni kawai ra ae kona iai akean ana taeka te Uea e kabotauaki ma te rongo? Tera kakoauan ae ko nooria bwa aomata ni boong aika a mwamwananga “man te marawa teuana nakon te marawa teuana” ni kakaea ana taeka te Uea? E na kanga ni kona karekean te kakabwaia man manga kaokan te euangkerio ni kabotauaki ma te baka n amwarake?
- Tera te rongorongo ae kakukurei are e katoka ana boki Amota? (Tara Amota 9:8–15. Tibun Iteraera a na aki kamaunaaki ni kabane, ma a na uamaenako ibuakoia te botanaomata, ao inanon kabanean boong a na manga kateaki ao n riki bwa te botannaomata ae korakora ao ni kaubwai. Taraia bwa n tokin kibu 9, te Uea e kamataata bwa e tabeaianga ibukia kaain te bata ae Iteraera n tatabemania.)

3. E taetae ni burabeti Ioera bwa te Atua e na kakabwaiaia ana aomata ni boong aika kaitira ao ni urakina Tamneina nako aoia.

Angareirei ao maroroakina Ioera 2; 3:16–17.

E kamataata raoi bwaai tabeua aika a na riki te burabeti ae Ioera ni boong aika kaitira imwaain te Kauaoki. E kamataata mwanangan te taanga ni buaka ae korakora are e karika te urubwai ae korakora ibukin aia waaki ni buakaka aomata (Ioera 2:1–11). E tuangia kanoan Iteraera bwa a na rairinanoia ao n okira te Uea, e berita bwa te Atua e na mena ibuakoia, ao e taekina te tokanikai ae na roko ao te kamaiuaki nakon Iteraera (Ioera 2:12–32).

- Korea Ioera 2:12–32 ao Ioera 3:16–17 iaon te burakiboti. Bubutia kaain te kiraati bwa a na manga tarai mwakoron te rongorongo ao ni kakaei taian reke nakon titiraki aika imwina: Tera ana kakao te Uea are e anganiiia naake a maiu ni boong aika kaitira?

Korea te taeka ae *Kakao* iaon te burakiboti. Ngke a taekin mwakoro n taeka kaain te kiraati, koroi boto n taeka man taian kakao n tatabeua iaon te burakiboti. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na mwakeni taian mwakoro n taeka aikai inanon aia boki aika tabu. Aikai tabeua taian kakao ake tao a na taekinaki:

Taian Kakao

- “Kam na bon rairaki naba ngkai nakoiu ma nanomi ni kabane” (Ioera 2:12).
  - “Kam na raei nanomi” (Ioera 2:13, nanona bwa ko na urua nanom ke ko na nanorinano).
  - “Ao kam na rairaki nakon te Uea ae Atuami” (Ioera 2:13).
  - “Katabuaia kaain te taromauri” (Ioera 2:16).
  - “Aon te aba, ko na tai maku, ko na kukurei ma ni kimwareirei” (Ioera 2:21).
- Tera te katautau ae kakawaki man taian kakao aikai ibukin okiran te Uea ma nanora ni kabane? Tera ae ti kona ni karaoia n tabua rabwatara bwa ti aonga n tau ni karekei taian kakabwaia ake e berita iai ngkoa te Uea?
  - Tuangia kaain te kiraati bwa a na manga Ioera 2:12–32 ao Ioera 3:16–17 teuana riki te tai, ni kakaei taian reke nakon taian titiraki aikai: Baikara taian kakabwaia are e a tia ni berita te Uea iai nakoia naake a iriiria ni boong aika kaitira?

Korea te taeka ae *Kakabwaia* iaon te burakibooti. Ngke a taekin mwakoro n taeka kaain te kiraati, koroi boto n taeka man taian kakabwaia iaon te burakibooti.

Tao a na bae n tangiria kaain te kiraati ni mwakeni taian mwakoro n taeka aikai inanon aia boki aika tabu. Aikai tabeua taian kakabwaia ake tao a na taekinaki:

Taian Kakabwaia

- a. “E akoi ao E bati n nanoanga, E iremwe n un, ao E bati n atataiaomata, E bita te buakaka ni kanakoa mairoum” (Ana Raitaeka Iotebwa Timiti, Ioera 2:13; tara bukiniba 13b).
- b. Te Uea e na “nanoangaia ana aomata” (Ioera 2:18).
- c. Te Uea e na kararoa taangani meang mairoumi(e kamataata n te kiibu 1—11), ao N na kakioia nakon te tabo ae akea kanoana (Ioera 2:20).
- d. “Ao ane kam na bati n amwarake, ma n rauaki” (Ioera 2:26).
- e. “Ao kam na ataia bwa I memena ibuakoia Iteraera. . . ao a na aki kamamaeki au aomata” (Ioera 2:27).
- f. “N na urakina Tamneiu iaoia aomata ni kabane” (Ioera 2:28; tara naba kibu 29).
- g. A na taetae ni burabeti natim aika a ataei ao aika ikawai, a na miakin mi, ao n noori mi ni burabeti. (Ioera 2:28).
- h. “Ao ane e taboa aran te Uea ao e na kamaiuaki” (Ioera 2:32).
- i. “E na bekorara te Uea mai Tion, ma n anga bwanana mai Ierutarem” (Ioera 3:16).
- j. “E na riki te Uea bwa aia mwioko ana aomata” (Ioera 3:16).
- k. “E na riki te Uea bwa. . . korakoraia tibun Iteraera” (Ioera 3:16).
- l. “Ao kam na atai iai bwa bon te Uea ae Atuami Ngai, ae I maeka i Tion” (Ioera 3:17).
- Tera te reirei man taian kakabwaia aikai ibukin ana motinnano nakoia ana aomata ni berita? ibukin mwaakana n tei ibukia Aomata Aika Itiaki? ibukin ana nanoanga ao ana tangira? ibukin reken ara tai n tekeraoi inanon kabanean boong?
- E katanota Ioera bwa te Uea e na urakina Tamneina nako aoia aomata ni kabane inanon boong aika kaitira (Ioera 2:28–29) bon kaotan raoi riki te rongo are e taekinna Amota (Amota 8:11–12). Te anera ae Moronaa e a manga taekina ana taetae ni burabeti Ioera nakon Iotebwa Timiti man tuangnga ae e tuai ni kakoroaki nanona ma e na waekoa ni koro nanona (Iotebwa Timiti—Rongorongo 1:41). Baikara katooto ake ko a tia n noori ibukin urakinana inanon maiuia kairake ao ikawai ni boong aikai?

Kabaneana

Katuruturua bwa bon te kakabwaia ae korakora te maiu inanon boong aika kaitira, ngkai a mwaiti taetae ni burebatu ake a koro nanoia ao ngkai iai te burabeti ae maiu ibukin kairakira. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tataro mwaaka n reiakini ana taeka te burabeti ae maiu ao ni kamwakuri ana taeka n reirei inanon maiuia.

**Iango n Reirei
Riki Tabeua**

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e bati riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

1. A tiku n aoriia n Tion

- E kauring Amota nakoia aomata ake a tiku “n aoriia iaon Tion” (Amota 6:1). Tera ae nanonaki n te tiku n aoriia inanon Tion? (Tara 2 Nibwaai 28:19–24, 27, 29–30.) Inanon te kawai ra ae ti tiku n aoriira inanon Tion n te bong aei? Ti na kanga n tauraoi ni kaitara te waaki aei?

2. “N na urakina tamneiu iaoia aomata ni kabane” (Ioera 2:28)

- Taian kukune n rabakau aika boou ibukin te mwamwananga ao itoman a tibwa roko man te tai are e a manga kaokaki iai te euangkerio. A kanga taian karikirake aikai ni buoka kakoroan nanon ana taetae ni burabeti Ioera are e koreaki n Ioera 2:28–29? A kanga taian karikirake aikai ni buoka karababaan te mwakuri ibukin te Uea inanon ara bong aikai?

Ko na bae n tangiria ni wareki taian ikota ni kibu n taeka aikai ake mairoun Unimwaane Joseph Fielding Smith ni buokia kaain te kiraati bwa a na ataa tekeraoirae ae korakora man taian kukune aikai ni karoan ana mwakuri te Uea:

“I kateimatoa bwa ngke akea manga kaokan te euangkerio, ao akea bairean katean Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira, a na bon akea naba rerio; a na akea naba wanikiba, ao a na akea naba taian kukune aika tamaraoa ibukin bwaai n aoraki, keemiitiri, te iti, ao ai bwaai riki ake te aonaaba e a tia n toronibwai iai man taian kukune aikai. Ma ngke arona bwa aki riki waaki aikai taian kakabwaia aikai a na bon tauaki, ibukina bwa bon kaeineti nakon kanoan Koron Boong are bon manga kaokan te euangkerio ao bairean katean te Ekaretia ake bon boton oin te waaki, are e otanako mai iai Tamnein te Uea ni kabuta te aonaaba. Ana waaki ni kairiiri tamnein te Uea e a tia ni kairi aia iango aomata, n te aro ae a aki ataia, ma a kairaki iroun te Uea. N te aro aei e kairia nakon karoan ana beku bwa ana kaantaninga ao kororaoina, ngkana e roko taina, e na moamoa ni kabuta te aonaaba.

“ . . . I aki kakoaua n teutana te tai kukune aikai a bon roko n te waaki ni kamanenanti, ke tao a reke ibukina bwa iai te rabakau ae korakora irouia aomata ni boong aikai nakoia naake a maiu inanon taai ake ngkoa. A bon roko ao a bane n roko ibukina bwa e a bon boo taina, ibukina bwa te Uea e a tia ni baireia, ao ibukina bwa e a tia n urakina Tamneina nako aoia aomata ni kabane” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1926, 117).

Mimitongin Tion E Na Riki bwa te Tabo ni Kamanomano

Reirei
36

Itaia 1–6

Kaantaninga

Kaungaia kaain te kiraati bwa a na kararoai waakin te aonaaba aika buakaka ngkana ti tiku n tei inanon taabo aika tabu ao ni buokia ni karekea te korakora man naona ae kukurei ni beku Itaia.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka n reiakini mwkoron te rongorongo man Itaia 1–6 ake a marooroakinaki inanon te reirei.
  2. Reitan te wareware: 2 Nibwaai 11.
-

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran te Iango

Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.

Kamataata bwa te Uea e aki toki ni kaokioka te iango ae ti tebo inanon koroboki aika tabu. Korei kiibu ake a na taraaki aikai iaon te burakibooti ao titirakinia kaain te kiraati bwa a na kakaea bwa tera ana taeka n reirei te Uea are e a tia n anganira bwa buokara ni kekeiaki n taian kakatai inanon kabanean boong:

Doctrine and Covenants 45:32

Doctrine and Covenants 87:8

Doctrine and Covenants 101:22

Koreia iaon te burakibooti “*Tei ngkoe inanon taabo aika tabu, ao tai mwaewe.*”

- Tera n am iango n nanon te mwakoro n taeka aio? (Taian kaeka a kona n riki n aron ae aron taum n taainako, kabatian te kan memena inanon taabo aika tabu, te aki rinea te nakon taabo aika aki tabu, karekean te nano n onimaki bwa te Atua e na kairiira, ao te tei ibukin te koaua ao te tabo ae tabu.)

Kamataata bwa inanon te reirei aei, kaain te kiraati a na kunea bwa tera bukin ae te Uea e tuangira bwa ti na tei inanon taabo aika tabu ao taabo ra aika a tabu aikai.

Maroroakinan Booki Aika Tabu ao Kamwakuraia

Ngke ko angareirei iaon kibu n taeka man boki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuan boki aika tabu.

“A korakora bonganana taeka Itaia,” te Tia Kamaiu e katanoata ngke e tuangia taian Nibwaaita bwa a na ukoukori ana taetae ni burabetti Itaia (3 Nibwaai 23:1). Ana taetae ni burabetti Itaia a mwaiti riki manga atongaia inanon te Nu Tetamenti, Ana Booki Moomon, ao Doctrine and Covenants nakon riki aia taeka burabetti ake tabeman. E taetae ni burabetti ibukin bwaai aika mwaiti ao ibukin ana mition te Tia Kamaiu iaon te aba, ibukin kamaunaan Iteraera ni kaineti ma aia waaki aika buakaka, ao ana mition ao baika a na riki nakoia Iteraera ni boong aika kaitira.

1. E taekina raoi Itaia aron waakin te aonaaba inanon kabanean boong.

- A mwaiti ana taeka ni kauring Itaia ao ana taetae ni burabeti aika a uaia ni kaineti nakon ana tai, are bon te tai ae korakora iai te buakaka, ao nakon ara tai. A kanga aroaron te maiu ni kamataaki raoi inanon koroboki aika tabu aika kaotaki inano aikai bwa a na oota raoi n te aonaaba ni boong aikai? (Ko na bae n tangiria ni kan korei kiibu aika a na taraaki iaon te burakibooti ao tuangia kaain te kiraati bwa a na kakaei.)
  - a. Itaia 1:3–5 (A kaitara te Uea)
  - b. Itaia 1:11–15 (Te bootaki n taromauri ae akea manena ke akea te onimaki)
  - c. Itaia 2:7–8 (Taromaurian bwaain te aonaaba ao bwaain buaka ni kamanomano n onea mwiin te Uea; taraia bwa taian aoti ao kaanibuaka a kabonganaaki bwa bwaai ni buaka n taai ake ngkoa)
  - d. Itaia 2:11–12 (Kainikatonga)
  - e. Itaia 3:5 (A na karawawataki aomata ao a na nanorieta nakoia unimwaane)
  - f. Itaia 3:9 (Akea te mama ibukin te bure)
  - g. Itaia 3:14–15 (Kam bwainikirinia kainnano ao kam aki tararuuaia)
  - h. Itaia 3:16–24 (Katuruturuan te katikiraoi iaon rabwataia man boon te kororaoi ao te aroaro ae tamaroa)
  - i. Itaia 5:8 (Te nano ni mataai ni kan bwaibwai ni bwain te aonaaba ae batiri)
  - j. Itaia 5:11–12 (Aki toki ni kakaea kukureia ni bwain aonaaba n aki kakaea te Uea ma ana)
  - k. Itaia 5:20 (Atonga te buakaka bwa te raoiroi ao te raoiroi bwa te buakaka)
  - l. Itaia 5:21 (Onimakiniko iroum ao tiaki iroun te Atua)
  - m. Itaia 5:24 (A kaki ao a riba ana tua ao ana taeka te Atua)
- A kanga taetae ni burabeti aikai kakoroaki nanoia ni boong aikai? (Tarai iango riki tabeua n angareirei ibukin marooroakinakinan tabeua riki taetae ni burabeti aikai.)

2. E reireiniia naake a kakaonimaki Itaia bwa a na tei n taabo aika tabu.

- Taabo ra aika a karekea kamanoam man aroaro nako n te aonaaba n aron ae taekinna Itaia? Taabo ra aika teniua aika a tabu ake e taekinaki inanon Itaia 4:5–6?
  - a. Taabo ni maeka ni kabane ni maungan Tion (taian mweenga)
  - b. Bootaki nako (titeiki, uoote, ao mwaanga; tara naba D&C 115:5–6)
  - c. Tabaenako (tembora)
- E na kanga te mweenga n riki bwa te tabo ae tabu ae karekea te tabo ni kamanomano man waaki aika buakaka n te aonaaba? A na kanga taian titeiki, uoote, ao mwaanga n riki bwa taabo aika tabu ao taabo ni kantatan? E na kanga te tembora n riki bwa te tabo ae tabu ao tabo ni katantan? A na kanga taabo aika teniua aika a tabu aikai ni buokiko ni karekea kamanoam ni kaitarai waakin te aonaaba aika buakaka?

Ko na bae n tangiria ni korea *Tei n Taabo aika Tabu* iaon te burakibooti ao imwiina koreia iaia 1. *Mweenga*; 2. *Titeiki, Uoote, ao Mwaanga*; ao 3. *Taian Tembora*. Karinani aia taeka kaain te kiraati mai iaan atuu n taeka n tatabeua.

- Baikara taeka ake a kabonganaaki inanon Itaia 4:5–6 ni kamataata aron taabo aika tabu ni kamanoira?
  - a. “Te nubono inanon kabuebuen otan te ngaina”
  - b. “Te tabo ni kamanomano”
  - c. “Te nono [te tabo ni karaba ke ni katantan] man te angibuaka ao man te karau”
- A mwaiti naba ana koroboki Itaia ake a karinaki inanon Ana Boki Moomon. Angania kaain te kiraati bwa a na wareka 2 Nibwaai 14:5 bwa a na kunea bwa taeka ra ake a ikotaki nakon Itaia 4:5. (Taeka ibukin *Tion* a ikotaki.) Tera ae a ikoti taeka aikai nakon ara atatai ibukin te kibu aei?
- Taetae ni burabeti ra ibukin taian tembora ni kabanean boong ae karinaki inanon Itaia 2:2–3? (A mwaiti aomata ake a nakon ana auti te Atua, are bon te tembora, ao n anga naoia ni kan reiakin ana tua te Atua ao n nakonako inanon kawaina nako.) E aera n am iango ngkai Itaia e taekinna raoi bwa te tembora kanga “ana maunga te Uea”? (Burabeti ngkoia aki toki n nakon te maunga ao n taetae ma te Uea ao ni karekei taeka n reirei mairouna. Ikai e kaoti bwaai nakoia. Ti kona ni karekei namakin aika ti te arona inanon te tembora ni boong aikai.)

3. E kamataata raoi Itaia bwa Iteraera e na ikotaki ni boong aika kaitira.

Inanon Itaia 5:26–29, e kamataata raoi Isaiah ikotakin Iteraera ni boong aika kaitira. Te kanikina ae kateaki bon Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira. Te “te katiiti” bon te kanimomoi ke te wewete, are e na kaota te wewete nakon te botanaomata man te aba bwa a na ikotaki nakon te Ekaretia. Te ikotaki aei e na birimwaaka mani korakora.

- E kanga te taetae ni burabeti ae te botanaomata a na ikotaki nakon te Ekaretia e a tia ni koro nanona n te bong aei? (Mitinare a mwananga ni kabuta te aonaaba n reirei te euangkerio ao ni ikotia aomata nakon te koaua.) Tera ae ti kona ni karaoia ngaira n tatabeman ni buoka kakoroan nanon te taetae ni burabeti aei?

4. E kaeka ma nanona ni koaua Itaia nakon weteana bwa te burabeti.

E weteaki Itaia iroun te Uea bwa e na riki ni burabeti ma n nooran te mi ni burabeti are Itaia e noora iai te Uea inanon mimitongina. Te mi ni burabeti e koreaki inanon Itaia 6.

- E kanga Itaia n taekina raoi kamataata raoi mimitongin te Uea? (Tara Itaia 6:1–4.) Tera ana kaeka Itaia ngke e noora te Uea? (Tara Itaia 6:5. E namakinna Itaia ae aki tau ni mena imatan te Uea.) E kanga te Uea ni kaotia n te banna ni katooto bwa Itaia e bon itiaki imatana? (Tara Itaia 6:6–7.) E kanga ni kaeka Itaia ngke e weteaki iroun te Uea bwa e na riki ni burabeti? (Tara Itaia 6:8.)
- Ngke e butimwaea weteana, Itaia e kamanenai taeka n aron te Tia Kamaiu ngke E butimaea te mwikoaki ni karaoa nanon ana babaire ni kamaiu Tamara are i Karawa ibukia natina (Abraham 3:27). Aekaki ni waaki ra ao tao ti na bae ni kaeka nakon te Uea n taekin taeka naba akanne? (Taian kaeka a kona n aron weteakira ni beku n te mition, ngkana ti a butiaki bwa ti na beku inanon te Ekaretia, ao ngkana ti a bubutiaki bwa ti na kekeiaki inanon katakira aika mamatoa.)

- A mwaiti mwakoron booki ibukin Itaia ake a koreaki inanon Ana Boki Moomon, n ikotaki ma mwakoron booki aika 2 nakon 6. Tera bukina ngkai te burabeti ae Nibwaai e ikoti ni karini ana koroboki Itaia inanon ana rekooti? (Tara 2 Nibwaai 11:8.)
- Rongorongo baikara man mwakoron ana boki Itaia ae karekea nakoim te kimwareirei? Rongorongo baikara man mwakoron booki aikai ake ko namakini bwa a rangi ni kakawaki bwa e kaineti raoi nakoim?

Kabaneana

Ana taeka Itaia e reireinira bwaai aika mwaiti ibukin boong aika kaitira. N reiakinan ana taeka n reirei Itaia, ti kona n ataia bwa ti na kanga n tei n taabo aika tabu ao n tuki mwakuri aika buakaka n te aonaaba. Ngkana ti toui ana katooto, ti kona n riki bwa tooro aika tauraoi nanoia nakon Tamara are i Karawa.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

Marooroakinan riki ibukin ana taetae ni burabeti Itaia ake a koreaki n Itaia 1–6

Karaoaan ara waaki ni mwakuri inanon te aro bwa e na butimwaei te Uea

- N aron ae taekinna Itaia 1:11, 16–17, e aera ngkai aia karea natin Iteraera e aki butimwaiia te Uea? (E ngae ngkai tibun Iteraera a kataia n taua te aro n taraakia, ma nanoia a raroa mairoun te Atua. Tara naba Mataio 5:23–24; Moronaai 7:6–9.) E aera ngkai tabeman aomata a kataia n taua te aro n taraakia ma nanoia e raroa mairoun te Atua? E aera ngkai te waaki ni baritaio aei e kauna te Atua?

Taian kakabwaiia man te kakabwara bure

- Itaia e karekei uoua koauan iango ake a na buokira bwa ti na ataia bwa te Uea e na kabwarai raoi aia bure naake a rairinanoia. E taku, “Ngkana tao ai aron kunnikai aika uraura ami bure, ao a na riki ni mainaina n ai aron te tino; ngkana tao a uraura n ai aron te bwai ae moan te uraura, ao a na riki n ai aron buraen te tibu” (Itaia 1:18). A na kanga koauan iango aikai ni buokira ngkana ti a tia ni bure ao n namakina te raroa mairoun te Uea? (Tara naba D&C 58:42.)

Kararoaan tarakira n aron waakin te aonaaba

- E taku Unimwaane Joseph Fielding Smith bwa ana taetae ni burabeti Itaia are e koreaki n Itaia 3:16–24 e kaineti ma kaain te Ekaretia ni boong aikai ao “e kaineti nakoia mwaane ao nakoia naba aine” (*Answers to Gospel Questions*, e karaoaki iroun Joseph Fielding Smith Jr., 5 booki [1957–66], 5:174). E na kanga kateira ni bwainakin ara kunnikai ni kaota ae na roota aron maiura n tamnei? Tera ae nanonaki ni bwainakin kunnikai aika a bon riai man tararaoi? Tera te kabuanibwai ngkana ti a rangi ni katabei nanora n aron ara kunnikai ao aron tein taraakira? (Tara Aramwa 31:27–28.) Ti na kanga n reireinia ataei bwa a na kararoaia man tarakiia n aron waakin te aonaaba?

Atongan ae buakaka bwa e raoiroi ao ae raoiroi bwa e buakaka

- E aera ngkai Iteraera e a kaminoaki ana konabwai ni kina te raoiroi man te buakaka? (Tara Itaia 5:20.) Inanon kawai ra ae aomata ni boong aikai a arana ae buakaka bwa e raoiroi ao ae raoiroi bwa e buakaka? Tera ae ti kona ni karaoia bwa ti na kakoaua bwa ti na kina te kaokoro imarenan ae raoiroi ao ae buakaka? (Tara 2 Nibwaai 32:5; D&C 45:57.)

"Rabakau n oini mataia"

- Tera ae nanonna Itaia ngke e kauringia aomata bwa a na aki "rabakau n oini mataia, ao akana a baka ni wanawana n oini mataia"? (Itaia 5:21). Tera ae karika te kabuanibwai aei? E aera ngkai e kakamaku? Ti na kanga n tarataraira mai iai?

"Ae bon arora nako naba baina"

- Tera te rongorongo are e katuruturua Itaia n are koreaki n Itaia 5:25, 9:12, 9:17, 9:21, ao 10:4? E aera ngkai e kakawaki te rongorongo aei? Ko kanga n tia n ata koauan te rongorongo aei?

“Ko a tia ni Karaoi Bwaai aika Kamiimi”

Itaia 22; 24–26; 28–30

Kaantaninga	Te buokia kaain te kiraati n nakon Kristo rinanon kinaakin tabeua bwaai aika a kamimi ake e a tia ni karaoi.
Katauraoi	<p>Tataro mwaaka n reiakin taian kibu man koroboki aika tabu aikai:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Itaia 22:22. E kauka te mataroa te Tia Kamaiu nakon ana tabo Tamara are i Karawa. b. Itaia 24:21–22. E kaota ana nanoanga te Tia Kamaiu nakoia tamnei ake a mena n te nne ni kaikain. c. Itaia 25:1–4; 32:1–2. Bon te korakora ao te tia tantan te Tia Kamaiu. d. Itaia 25:6–9. E na katauraoa te baka n amwarake te Tia Kamaiu ao e na urua te “roki” e. Itaia 25:8. E na kaoi te Tia Kamaiu. f. Itaia 26:19. E na uota te Mangauti te Tia Kamaiu. g. Itaia 28:16. Bon aara ni koaua te Tia Kamaiu. h. Itaia 29:4, 9–14, 18, 24. E na manga kaoka te euangkerio nakon te aonaaba te Tia Kamaiu i. Itaia 30:19–21. E atai katakira te Tia Kamaiu ao e kairi kawaira.
Katautauan Karikirakean te Reirei	
Kamwakuran te Iango	<p>Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.</p> <p>Tuangia kaain te kiraati karakin teuana te utu ke raoraom are e a tia ni karaoa te bwai ae kamimi nakoim. Kaoia kaain te kiraati bwa a na karakinia aomata ake a tia ni karaoi bwaai aika kamimi nakoia. Bubutia bwa a na taekinna raoi ni kakimototoa aron aia namakin nakoia aomata akanne. Kamataata bwa te reirei aio e na katuruturui bwaai aika a kamimi ake e a tia ni karaoi te Tia Kamaiu.</p>
Maroroakinan Booki Aika Tabu ao Kamwakuraia	<p>Ngke ko anga reirei iaon mwakoron te rongorongo man koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua aika tabu.</p> <p>Kamataata bwa te burabeti ae Itaia e karaoi ana reirei aika mwaiti n taian taetae aika kanikina. Te taetae aei e aki angareirei ni kaineta raoi nanon are e taekinaki, ma ngaia are ti riai ni karaurau ni iangoi ana taeka Itaia ao ni kakaei taian koaua ake a reiakinaki.</p> <p>Tabeua ana taetae n te kanikina Itaia aika moan te tamara ao man otaraoi bon ibukin te Tia Kamaiu, are ngaia oin raoi te reirei aei. Ko na bae n tangiria ni korei iaon te burakiboti “Ao e na atongaki arana bwa e Kamimi” (Itaia 9:6). N am tai ni</p>

marooroakini taian taetae ni burabeti aikai ibukin te Tia Kamaiu, korei taekaia n tatabeua ao ma ni kakimototoi iaon te burakiboti.

1. E kauka te mataroa nakon ana tabo Tamara are i Karawa te Tia Kamaiu.

Marooroakina Itaia 22:22.

- Itaia 22:22 e taekinna bwa te Meetia iai irouna “kingin ana auti Tawita” Aio te kawai teuana n taekinna n te kanikina bwa te Tia Kamaiu iai mwaakana ni karina ke n tinanikua temanna te aomata man ana tabo Tamara are i Karawa. (Tara naba Te Kaotioti 3:7–8; 2 Nibwaai 9:41.) Tera ae karaoia te Tia Kamaiu ibukin kaukan te mataroa nakoira? Tera ae ti riai ni karaoia bwa ti aonga ni kona n rin iai? (Tara 2 Nbwaaaii 9:45.)

2. E kaota te nanoanga te Tia Kamaiu nakoia tamnei n te tabo ni kaikain.

Marooroakina Itaia 24:21–22.

- Tera te tabo ni kaikain are e taekinaki inanon Itaia 24:21–22? (Te tabo ni kaikain ibukia tamnei, te tabo ike tamneia tabeman ake a tia ni mate a nako iai ao a te Mangauti.) E aera ngkai tamneia tabeman ake a tia ni mate a mena n te tabo ni kaikain ibukia tamnei? (Tara D&C 138:32. Tabeman maibuakoia aki butimwaea te euangkerio iaon te aonaaba, ao tabeman aki ninikoria n aia koaua.)
- Tera ae karaoia te Tia Kamaiu ibukia tamnei ake a mena inanon te tabo ni kaikain? (Tara Itaia 42:5–7; D&C 138:29–37. E babaireia tamnei ake a kororaoi bwa a na reireinia te euangkerio.) E kanga karaaoan aei ni kaota raoi ana tangira te Tia Kamaiu ao ana nanoanga? (Tara Itaia 49:9–10.)

3. Bon te korakora te Tia Kamaiu ao tia kamanomano.

Marooroakina Itaia 25:1–4; 32:1–2.

- E koreia Itaia ae te Tia Kamaiu e kakorakoraira n tain te angibuaka, te ang, te rereua, ao taai ake ti un iai inanon maiura. Tera te reirei man taian koaua aikai ibukin te Tia Kamaiu are e na buokira ngkana ti kaitara ma taian kakawewnako?
  - a. Te tabo ni katantan man te ang ae baibaiti (Itaia 25:4).
  - b. Ngaia te nu man te kabuebue (Itaia 25:4).
  - c. E na riki bwa te tabo ni karaba man te anga (Itaia 32:2).
  - d. E na riki bwa te tabo ni katantan man te ang (Itaia 32:2).
  - e. Kanga ai aron karaanga n ran n te tabo ae mauteretere (Itaia 32:2).
  - f. Kanga aiaron nun te bwa ae rietata ae ababaki n te aba ae kua (Itaia 32:2).

4. E katauraoa te baka n amwarake te Tia Kamaiu ao e kamauna te “roki.”

Marooroakina Itaia 25:6–9.

- Teuana rairan nanon Itaia 25:6–7 bwa te maunga bon kanikinaean te tembora (tara naba Itaia 2:2; D&C 58:8–9). Tera te baka n amwarake are e taekinaki inanon Itaia 25:6? (Te baka n amarake n ana taeka ao ana reirei Kristo.) E na kanga te roroko n te tembora n ai aron te baka n amwarake?
- Te roki bon te rabuna ae manii. Kanga kanikinaean te aki onimaki are e totokoia aomata man te roko nakon Kristo (Moses 7:26). E na kanga te “roki” are e taona aonaaba ni kamaunaki? (Tara Itaia 25:7–9.)

5. E kaoi rannimatara te Tia Kamaiu.

Maroroakina Itaia 25:8.

- Tera ae ko ataia ngkana temanna ae ko tangiria e tang? E kanga te Tia Kamaiu ni “kaoi rannimatara”? (Katautaua bwa kaain te kiraati a na katea tamnein te karo ae kaoa rannimatan natina. Iai namakinan kaanra ni karaoaan aei. Bon kanikinaean te itangitangiri are e tibwauaki ti imarenaiia aomata ake a tangiriia ao n onimakiniia ni koaua imarenaia.)
- Baikara bairean waaki ake a taekinaki inanon Te Kaotioti 21:4 are e karika te tang? E na kanga te Tia Kamaiu ni kaoi rannimata ake a riki man bairean waaki aikai?

6. E na uota te Mangauti te Tia Kamaiu.

Maroroakina Itaia 26:19.

- E taetae ni burabeti ae Itaia bwa ngkana e roko te Meetia, e na mate ao e na mangauti (Itaia 25:8). Antai riki aika a na mangauti? (Tara Itaia 26:19; 1 I-Korinto 15:20–22; Aramwa 11:43–44. Ni kabane natin te Atua ake a tia ni maiu iaon te aba a na mangauti.) Tera ae katautaua Itaia 26:19 ibukin ara namakin ngkana ti a mangauti? (Tara naba D&C 138:12–16, 50.)

E taku te Burabeti ae Iotebwa Timiti: “Ngkana e a wewete te bwanaa nakoia maate bwa a na teirake, . . . tera te bwai ae na moan kimwareirei iai nanou? Te kaitibo ma tamau, tinau, tariu, mwaneu; ao ngkana a mena irarikiu, N na rabwatiia ao ngaiia a na rabwatai” (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, sel. Joseph Fielding Smith [1976], 295–96).

7. Bon aara ni koaua te Tia Kamaiu.

Maroroakina Itaia 28:16.

- Tera ae e tuangira Itaia ibukin te Tia Kamaiu ngke e taekinna bwa kanga te “atibu ae kataaki”? (Tara Moses 7:53.) E kanga Iesu Kristo bwa “aara ni koaua”? (Tara Ereman 5:12.) Tera ae ti kona ni karaopia bwa ti na kateia iaon aara aio? Tera ana berita te Uea ngkana ti kateitei iaon te aa aio? (Tara D&C 50:44.)

8. E na manga kaoka te euangkerio nakon te aba te Tia Kamaiu.

Maroroakina Itaia 29:4, 9–14, 18, 24.

- Tera are e moantaii n nooria Itaia ibukin mangakaokan te euangkerio ni boong aika kaitira? (Tara Itaia 29:4, 9–14. E moantaii n nooria bwa e na roko n tain te rotongitong n tamnei. E moantaii naba n noora rokon Ana Boki Moomon.)

Kabotaui taian kibu aikai man Itaia 29 nakon taian ikota ni kibu n taeka man Ana Boki Moomon, Pearl of Great Price, ao Doctrine and Covenants ni kakoaua bwa a kanga tabeua ana taetae ni burabeti Itaia ake a tia ni koro nanoia:

a. Itaia 29:4	Moronaai 10:27
b. Itaia 29:9–10, 13	Iotebwa Timiti—Rongorongo 1:18–19
c. Itaia 29:11–12	Iotebwa Timiti—Rongorongo 1:63–65
d. Itaia 29:14	Doctrine and Covenants 4:1; 6:1

- E taekinia aomata Itaia ake a kaania te Uea ni matanriaia ma nanoia e raroanako mairouna (Itaia 29:13). Ti na kanga n ataia raoi bwa ti kaania te Uea n ara iango ma ara mwakuri ao n ara taetae?
- E taekinna Itaia bwa Ana Boki Moomon e na buokia naake a bonotaninga ao a mataki n tamnei bwa a na kona n ongo ao n tara (Itaia 29:18, 24). E kanga te taetae ni burabeti aei n tia ni koro nanona? E kanga Ana Boki Moomon ni buokiko bwa ko na noraaba ao ni kona n ongo n te maiu n tamnei?

9. E atai kataakira te Tia Kamaiu ao e kairi kawaira.

Marooroakina Itaia 30:19–21.

- Tera ana reirei Itaia 30:19–21 ibukin te karawawataki? Tera te reirei man taian kibu aikai ibukin te Tia Kamaiu bwa tera ae na karaopia ibukira ngkana e a roko te kangaanga? (Tara naba Aramwa 37:37.)

Kabaneana

Kaota am koaua ibukin te Tia Kamaiu, kabwarabwara am kakaitau ibukin bwaai aika kamimi ake e a tia ni karaoi ibukira. Kaoia kaain te kiraati bwa a na rinanon bwaai ake a tia n rinan ni koreaki iaon te burakiboti ao ni kabwarabwarai aia namakin ngkana a iangoi bwaai aikai. Marooroakinna bwa tera ae ti kona ni karaopia ni kabooan aei. (Tara Itaia 35:3–4 ibukin katautau tabeua.) Ko na bae n tangiria naba kaain te kiraati n anenea “I Stand All Amazed” (*Anene n Taromauri*, no. 193).

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

1. Bwaai ake a tei n onei mwiin tabeua ana iango Itaia

Kaoti bwaai aika a kakaokoro ke taian tamnei ake a tei n onei mwiin tabeua ana iango Itaia, n ai aron te kiing, te atibu, ke tamnein te nuu inanon te rereua, n am tai ni maroroakin taian iango aikai.

2. Katangitang mairoun Handel te Meetia

Katanga te bwanaa ibukin “For unto Us a Child Is Born,” rairan nanon Itaia 9:6 mairoun George Frideric Handel *Meetia*.

3. “Te Ringaaki ni Bain te Matita”

Ngkana te *Family Home Evening Video Supplement 2* (53277) e kona n reke, ko na bae n tangiria ni kan kaota “The Touch of the Master’s Hand,” ae te 18-minitina ni kaotaki, bwa iteran te reirei.

Kaantaninga

Buokia kaain te kiraati bwa a na ataia bwa Iesu Kristo e aki kona ni kabotauaki n aron babanen nanona nakoia ana aomata ao bwa iai te mwakuri ae kamimi ibukia ae a na karaoia.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka ao reiakini taian ikota ni kibu n taeka aika mairoun Itaia 40–49 ake a maroroakinaki inanon te reirei aei.
2. Ngkana ko kamanena kamwakuran te iango, korei taeka iaon te beeба ae bubura ke iaon te burakiboti imwain te kiraati:
  - a. “Tera am iango ibukin te Kristo?” (Mataio 22:42).
  - b. “Ngaia are aekan aomata raa ngkami?” (3 Nibwaai 27:27).
  - c. “A taku aomata bwa antai Ngai ae natin te aomata? . . . Ao ngkami kam taku bwa antai Ngai?” (Mataio 16:13, 15).
  - d. “Antai ae mena n ana itera te Uea?” (Te Otinako 32:26).
  - e. “Kam a tia ni karekea tein tarakina i moami?” (Aramwa 5:14).
3. Ngkana e kona n reke te *Family Home Evening Video Supplement 2* (53277), ko na bae n tangiria ni kan kaota te mwakoro n tamnei ae nimaua minitina “What Think Ye of Christ?” bwa iteran te reirei.

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran te Iango

Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.

Kaotia nakoia kaain te kiraati taian bwariko n taeka ake ko a tia ni korei iaon te beeба ae bubura ke iaon te burakibooti (tara “Katauraoi” i eta). Imwiina tabeki taian titiraki aikai:

- Tera ae okioki inanon taeka aikai? (Ni kabane bon taian titiraki man koroboki aika tabu ake a buokira n tuo nanon ara koaua ibukin te Tia Kamaiu ma ara motinnano n riki bwa ana reirei.) E aera n am iango ngkai a rawata aekakin titiraki aikai inanon koroboki aika tabu?

Kamataata bwa iteran te reirei aei e boboto iaon taian titiraki man koroboki aika tabu ake a katuruturua aron kakannaton te Tia Kamaiu.

Maroroakinan Booki Aika Tabu ao Kamwakuraia

Ngke ko angareirei iaon kibu n taeka man koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua aika tabu.

1. E angareirei Itaia bwa te Tia Kamaiu e aki kona ni kabotauaki.

- Rinanon Itaia, ao te Uea e aki toki n tabeki aekakin titiraki ni kawai aika kakaokoro. Tera te titiraki ae tabekaki inanon taian kibu aikai?
  - a. Itaia 40:18 ("Ao ai antai ae kam na atonga te Atua bwa ai arona?")
  - b. Itaia 44:8 ("Iai te Atua temanna irarikiu ke akea?")
  - c. Itaia 46:5 ("Ao kam na kabotauai ma antai, bwa ti aonga n ti te arona?")
- Tera ae a boraoi iai taian titiraki ake mai mwaaina? (A bane n angareirei bwa te Tia Kamaiu e kakannato riki nakoia aomata ke bwaai ake a na kabotaua ma ngaia.) Ko na kanga ni kaekai taian titiraki aikai? A kanga ni kaekaaki inanon ana boki Itaia? (Tarai taian kibu aika koreaki inano, taraia bwa ni katoai nako titiraki ao te Uea e taetae nakoia taan taromauria bouananti ake a karaoi atuaia man te tirewa ao te koora.)
  - a. Itaia 43:11 ("Ao akea naba te tia kamaiu irarikiu.")
  - b. Itaia 44:6 ("Ao akea naba te Atua irarikiu.")
  - c. Itaia 45:5 ("Akea te Atua temanna irarikiu"; tarai naba kiibu 6, 14, 18, 21–22.)
  - d. Itaia 46:9 ("Bon te Atua Ngai, ao akea naba temanna ae ai arou.")
- E aera n am iango ngkai taian titiraki ao kaekaia a mwaiti okioquia inanon ana boki Itaia? A kanga taian titiraki ao kaeka aikai ni kaineti nakoira n ara bong aei?

2. E kabwarabwara Itaia anuan te Tia Kamaiu are e aki kona ni kabotauaki.

- E angareirei te Burabeti ae Iotebwa Timiti bwa ti riai "ni kaeti ara iango ibukin [te Atua] aroarona, kororaoina ao anuana" bwa ti aonga ni karekea onimakinana (*Lectures on Faith* [1985], 38). E anga ana kabwarabwara Itaia aika mwaiti man tamaroa ibukin aroaron ao anuan maiun te Tia Kamaiu. Tuangiia kaain te kiraati bwa a na wareki tabeua mwakoro n rongorongo aika a koreaki inano ao maroroakin taian titiraki aikai: Anuan maiun te Tia Kamaiu ra ae taekinaki inanon mwakoron te rongorongo ae taekinaki aei? E na kanga ataakin te anua ni maiu aei ni karikirakei ara onimaki iroun te Tia Kamaiu? Ko na bae n tangiria ni korei taian anua aikai iaon te burakibooti.
  - a. Itaia 40:13–14 (Akea ae reireinna ke ae kaetia n arona.)
  - b. Itaia 40:28–31 (E aki kona ni kua, e kakorakoraraira.)
  - c. Itaia 40:12, 21–22, 26; 45:12, 18 (E babairea ao e karika te karawa ma aonaaba ao e atai mwakorona ni kabane.)
  - d. Itaia 41:17–18 (E ongo ioura ngkana ti reke n te kangaanga ao e kabatia kakabwaiara.)
  - e. Itaia 42:1, 4 (Ane e na aki tae ana kai ao e na aki bwara nanona, ni karokoa a kakoroaki bukin ana kaantninga.)
  - f. Itaia 42:16 (E na kaotaa ao e na kaeti kawai ibukiia ana aomata ake a bua kawaia.)
  - g. Itaia 43:1–4 (E na buokia ana aomata rinanon nako kataakia.)
  - h. Itaia 43:25–26; 44:21–23 (E kamaunai ara bure ao N aki manga uring.)
  - i. Itaia 44:2–4 (E na urakina Tamneina iaoia ara kariki n aron te ran iaon te tano ae mauuteretere.)
  - j. Itaia 46:3–4 (E uotuotii ana aomata man te tai are a bungiaki iai ni karokoa ae a kara.)
  - k. Itaia 49:14–16 (E na aki kona ni mwananga taekara. A "koreaki arara" inanon baim.)

Kaoia kaain te kiraati bwa a na taekina aroia ngke a tia ni kakorakoraaki aia koaua man anuan maiun nako te Tia Kamaiu aikai.

3. E kaiangatoa te aonaaba (Baburon) ma te Tia Kamaiu ibukin ara tangira.

- E kaineti nakon antai Itaia 47? (Tara kiibu 1. Baburon bon te kaawa ao moan te korakora n te aonaaba ngkoa ma e kamaunaaki ibukin ana buakaka. Inanon koroboki aika tabu, Baburon e aki toki ni kabonganaaki bwa te kanikina ibukin te buakaka n te aonaaba.)
- Inanon mwakoro 47, e kauring Itaia bwa e na kamaunaaki Baburon ibukin ana buakaka. Taian taeka ni kauring aikai a kona naba ni kaineti nakon kamaunaakin naba te aonaaba ma mwakuri ae buakaka. Tera ae a reiakin mwakoron rongorongo aikai ibukin mwiin ukoukoran kawain te aonaaba aika buakaka?
  - a. Itaia 47:1, 5 (Te aonaaba e na uotaki rikaaki, nako buakon bubun aontono ao ni kainababu, ao n rotongitong.)
  - b. Itaia 47:7–9 (E ngae ngkai e iangoia te aonaaba bwa e aki kona n nooraki, e na kamaunaaki ao a na bua bwaai aika moan te kakawaki, e kanikinaeaki ni buan te mwaanenumwa ao naati.)
  - c. Itaia 47:10–11 (Ibukina bwa te aonaaba e katanoata bwa e kakannato riki nakon te Atua, e na taonaki aona n te kamaroa.)
- Inanon Itaia 47:8, 10, tera ae taekinna Baburon (te aonaaba) ni karoia bwa e na titebo ma ana katanoata te Tia Kamaiu i bon ibukina? (“Ngai, ao akea riki [temanna] irarikiu.”) Tera ae ko na n angan te aonaaba ni kabotaua ma are e anga te Tia Kamaiu? E aera ngkai a mwaiti aomata aika a anga aia tangira nakon te aonaaba n oneamwiin ae nakon te Tia Kamaiu? Tina kanga ni buokia tabeman bwa a na noora ae e anga te Tia Kamaiu?
- Inanon Itaia 48:17–18, e anga ana kakabwaia te Uea nakoia naake a ukoukoria ao tiaki te aonaaba. N te aro ra ae taian berita aikai a na karika te namakin ibukin irirakin te Tia Kamaiu ma nanom ni kabane?

4. E kabwarabwara Itaia ana mition Iteraera ni boong aika kaitira.

- Itaia 49 a mwaiti inanona taian taetae ni burabeti ibukin ana mition Iteraera ni boong aika kaitira. Taian taetae ni burabeti aikai a kona ni buokira n atairaoi kakawakin ana mwakuri te Uea ibukira n tatabemanira nako ake ti na karaoi. Tuangia kaain te kiraati bwa a na wareki tabeua mwakoron rongorongo aika a koreaki inano ao ni maroroakin taian titiraki aikai: Tera ae e reireiaki man mwakoron te rongorongo aei ibukin mwiokoara inanon boong aika kaitira? (Taraia bwa a mwaiti taetae ni burabeti aika a kaineti nakon ana mwakuri te Tia Kamaiu ao nakon ana mwakuri ana toro nako, te bata ae Iteraera [Itaia 49:3].)
  - a. Itaia 49:1, 5. “E weteai te Uea mainanon te biroto.” (Ti bane ni weteaki ma ngke ti buangiaki nakon kakoroan nanon ana mwakuri te Uea inanon kabanean boong; tara naba Ieremia 1:5.)
  - b. Itaia 49:2. “E karoao wiu bwa kanga te kabang ae kakang.” (Te iango aei e katautaua aron taekinan te taeka ae mwaaka ao e koaua—ana taeka te Uea; tara naba D&C 6:2.)
  - c. Itaia 49:2. “E karabai n nuni baina.” (E a tia te Uea ni kamanoira ao ni katauraoira ibukin mwiokoara ae kakannato; tara naba D&C 86:9.)
  - d. Itaia 49:2. “E karaoai . . . bwa kanga kanoan te kainikatebe ae karaneaneaki.” (Te kainikatebe ae karaneaneaki kaina e na kiba n eti kawaina ao ni koaua. Ti

- a tia ni karaneaneaki ao ni katauraoaki iroun te Uea bwa ti na kiba n te kawai ae eti ma te koaua nakon taabo ike e kanakoira nako iai.)
- e. Itaia 49:6. “Bwa e aonga n rota tabon aonaaba kamaiuan te aba i Rou.” (E a tia te Uea ni bubutia ana toro nako bwa a na kateirakea ao ni manga kaoka nikiraia Iteraera bwa a na riki bwa te ota nakoia Tientaire.. Inanon karaaoan aei ao ti na kona ni buokia ni karekea te kamaiuaki nakon tabon te aba; tara naba D&C 86:8–11.)

Kabaneana

Kakoaua bwa ana koroboki Itaia e na kona ni buokira ni karikirakea ara tangira nakon te Tia Kamaiu ao ni kakorakora ara atatai ibukin te mwakuri are e tangirira bwa ti na karaoia. Ko na bae n tangiria ni kaoia kaain te kiraati ke te kurubu ae uarereke bwa a na anenea “How Great Thou Art” (Anene n taromauri no. 86) or “Ngkami Aika Ana Tabu te Uea” (Anene n taromauri ma aia Anene Ataei, no. 06).

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e bati riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

1. Kanikina ake a kabonganaaki iroun Itaia

- E aki toki Itaia ni kaokioka kabonganaan te matakii bwa te kanikina ibukin te buakaka ao te aki atatai n te maiu n tamnei (Itaia 29:10, 18; 32:3; 42:6–7, 16–18; 43:8; 44:9). Ngkana ko karaua ni iangoi raoi taian kibu aikai, ururingnga bwa te Tia Kamaiu e katanoata n tainako bwa ngaia te Ota nakon te Aonaaba (Ioane 8:12). Ti na kanga ni kona riki ni kauki matara n te maiu n tamnei nakon Otan te Aonaaba?
- E aki toki Itaia ni kabongana te iango ibukin te ran (Itaia 12:3; 32:2; 41:17–18; 43:19–20; 44:3–4; 48:18, 21; 49:10). E kanga ana angareirei te Tia Kamaiu bwa ngaia te koburake n ran ni kamaieu ni buokiko n atai raoi ni mwakoron rongorongo aikai? (Tara Ioane 4:7–14.)

2. Te Katine iaan te Uea

- Tera nanon ae te “Katine iaan te Uea”? (Itaia 40:31). Inanon te kawai ra ae te Uea e kaboua korakoraia naake a katine iaana? (Tara Itaia 41:10.) Kaoia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai n aron ana waaki te Uea ni kaboua te korakora n te maiu n tamnei ao n rabwata nakoia aomata.

3. “Ma kam bon tuai mani weweteai”

- E aera ngkai tabeman aki toki n namakinna bwa te Uea e a kitania? Ngkana ti namakinna bwa te Uea e a kitania, kanga tera raoi ae bukina? (Tara Itaia 43:22–26; Motiae 5:13.) Tera ae ti kona ni karaoia bwa ti na namakina ae ti a manga kaan riki ma ngaia?

E taku Beretitenti Spencer W. Kimball: “I kunea bwa ngkana I moanna n aki tabeakina aron au iraorao ma te Atua ao ngkanne e a tara n ae akea te taninga n atua ae kakauongo ao akea te bwanaa n atua ae taetae, ngkanne I a raroa, raroa nako. Ngkana I kabanea korakorau ni reiakin koroboki aika tabu ao te raroa e tabe ni wariki ao te maiu n tamnei e oki” (*The Teachings of Spencer W. Kimball*, ed. Edward L. Kimball [1982], 135).

“Ai Tamaroara iaon Maunga”

Itaia 50–53

Kaantaninga	Te kakorakorai aia koaua kaain te kiraati n tatabemania ibukin ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tataro mwaaka n reiakini mwakoron rongorongo man Itaia 50–53 ake a maroroakinaki inanon te reirei aei. A kabotoa iaon ana karea ni kamaiu te Tia Kamaiu. 2. Reitan te wareware: Motiaeae 14–15. 3. Ngkana ko kamanena kamwakuran te iango, mwiokoia uoman ke teniman kaain te kiraati bwa a na rinea te anene n taromauri ae mamaten nanoia ibukin ana tangira te Tia Kamaiu ma ana karea ao ni katauraoi n tuangia kaain te reirei aron taekan te rongorongo man te anene n taromauri ao arona are e a tia n rootia. Ko na bae n tangiria ni kan taekina teuana te anene n taromauri ae mamaten nanom ae ibukin te Tia Kamaiu.
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Kamwakuran te Iango</p> <p>Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.</p> <p>Kamataata bwa a mwaiti anene n taromauri n te Ekaretia aika a buokira n ataraoi ana tangira te Tia Kamaiu nakoira are e kaotia ni karoan te karea ni kamaiu. Kaoia kaain te kiraati n tatabeman ake a tia ni mwiokoaki bwa a na karakina taekan te anene n taromauri ni kaineti ma ana tangira te Tia Kamaiu ao ana karea ibukira. Ibukina bwa te anene e kaoa Tamnein te Uea nakon te kiraati, ko na bae n tangiria ni tuangia kaain te kiraati bwa a na anenea teuana te anene n taromauri are e a tia ni maroroakinaki.</p> <p>Kabwarabwara bwa te reirei aei e na maroroakin tabeua ana taetae ni burabeti Itaia ibukin maiu te Tia Kamaiu ao ana mition.</p>
Maroroakinan Koroboki Aika Tabu ao Kamwakuraia	<p>Ngkana ko angareirei iaon kibu n taeka man koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuuan koroboki aika tabu.</p> <p>1. E taekinna Itaia taekaia taan uarongorongo ae aika uoti taeka aika a raraoi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • N Itaia 52:7, e kamataata Itaia n ai aron te kamatenanoa taekaia aomata ake a uota te rongorongo ae kakannato. E aera ngkai ko taku n am iango bwa Itaia e taekini waen te tia uarongorongo? (Inanon te aonaaba ake ngko, imwaain reken bwaai n itoman aika a mwakuri n te iti, rongorongo aika kakawaki aki toki n uotaki irouia taan biri ake a mwamwananga ni waeia. E kabongana Itaia waeia taan uarongorongo ni kanikinaeaia ae bon taan uarongorongo ngaia.) Tera ana namakin Itaia ibukia taan ua rongorongo aikai?

- E kanga Itaia ni kamataata te rongorongo are e uotaki? (Bon te rongorongo ae tamaroa taekana, rongorongan te rau ao te kamaiuaki.) Te burabeti ae Abinataai n Ana Boki Moomon e kabwarabwara bwa taan uarongorongo ake e taekini Itaia bon taian burabeti ao bon te Uea naba (Motiaeae 15:13–18). Tera te rongorongo ae kakannato ibukin te rau ao te kamaiuaki ake a uotia taan uarongorongo aikai? (Tara 2 Nibwaai 2:6–8.)
- Antai riki ae uota naba rongorongan te euangkerio nakon te aonaaba? Ko na bae n tangiria n titirakinia kaain te kiraati bwa a na taekina aia namakin ake a tia n karekei man tibwuan te euangkerio. Ko na bae naba n tangiria n titirakinia kaain te kiraati bwa a na taekina aia namakin ni kaineti ma naake a uoti rongorongo nakoia.

2. E taetae ni burabeti Itaia ibukin ana karea ni kamaiu te Tia Kamaiu.

Maroroakin taian taetae ni burabeti aikai ni kaineti ma ana karea ni kamaiu te Tia Kamaiu ao taian kakabwaia ake a reke nakoira mai iai.

- Itaia 50:5–7. Tera ae ti reiakinna man ni kaineti ma aroaron te Tia Kamaiu ibukin te anga karea ao moan te kakawaki are e na karaoia ibukira? Tera te reirei man kiibu aika Mataio 26:39 ao I-Biribi 2:8 ibukin aroaron te Tia Kamaiu n ana tai ni kaitara ma te korakai ni maraki?
- Itaia 51:6. Tera te kabotau ae e karaoaki n te kibu aei? A na maanra mwiin korakoran te Mwakuri ni Kamaiu? (Tara naba Motiaeae 16:9; Aramwa 34:10, 14.)
- Itaia 51:22. E bubuti ibukia antai te Tia Kamaiu? E kanga te Mwakuri ni Kamaiu ni kariaia bwa e na riki bwa ara ngaia te Tia Ibuobuoki ibukira? (Tara D&C 45:3–5.) Tera te “mwangko ibukin te ruru ni korakai ni maraki” are e a tia n nimma Iesu ibukira? (Tara D&C 19:15–20.) Tera ae ti riai ni karaoia bwa ti aonga ni karekei taian kakabwaia aika tabwanin rinanon te Mwakuri ni Kamaiu?
- Itaia 52:3. Tera ae nanonaki n ae te “kaboaki n akea te mwane”? (Tara 2 Nibwaai 26:27–28; Itaia 55:1–3.)
- Itaia 53:2–4. Tera ae a tuangira taian kibu aikai ni kaineti ma maiun te Tia Kamaiu? E aera ngkai e kona n atai nanokawakira ao nanomarakira? (Tara Aramwa 7:11–13; I-Ebeto 2:16–18; 4:15.) Ko na kanga n ataia bwa e atai nanokawakira ao nanomarakira?
- Itaia 53:5. Bukin tera e kukurei nanon te Tia Kamaiu ni korakai ni maraki ao ni kaikoakaki, n oreaki, ao ni kataereaki? (Tara 1 Nibwaai 19:9.)
- Itaia 53:6–7. Baikara anuan maiu ake e kaotii te Tia Kamaiu ngke e bainikirinaki, kamarakaki, ao e karaoaki bwa e na katokai ara bure nako iaona? Ti kanga n taai tabetai n “rairaki nako man kawai[ra]” nakon are ti na anga ngaira nakon Tamara are i Karawa? E na kanga ana banna ni katooto te Tia Kamaiu ni buokira bwa ti na ira nanon ana kantninga Tamara are i Karawa?
- Itaia 53:10. Tera ae nanonna Itaia ngke e taekinna bwa “e kariaia te Uea kamanatuan” te Tia Kamaiu? Tera ae ti reiakinna man mwakoron te rongorongo aei ibukin ana tangira Tamara are i Karawa ibukira? (Tara naba Ioane 3:16–17.)
- Itaia 53:8–11. Kabwarabwara bwa te burabeti ae Abinataai inanon Ana Boki Moomon e anga ana taeka ae moan te mwaaka iaon taian kibu aikai ngke e taetae nakoia ana ibonga te Uea are Noa aika a buakaka (Motiaeae 15:10–13). N aron ae taekinna Abinataai, antai ake a na riki bwa kanoan te Tia Kamaiu? (Tara naba Motiaeae 5:7–8.)

- Itaia 53:12. Kabwarabwara bwa n tokin te bobuaka, te mataniwi n te taanga are e tokanikai e tibwatibwai bwaai ake a karekei n tokanikaia imarenaia ma taan iriiria. Baikara bwaai aika ti kona ni karekei man mwiin ana tokanikai Kristo iaon te bure ao te mate are e tauraoi n tibwauaia ma ngaira? (Tara I-Room 8:16–17; 2 Timoteo 4:7–8.)

3. E Kamataatai tabeua mwiokoara Itaia.

- N aron ae koreaki n Itaia 51 ao 52, tera mwiokoara ae reke ngkai ngaira taan butimwaea ana Mwakuri ni Kamaiu te Tia Kamaiu?
  - Itaia 51:1, 4, 7. Ongo nakon ao ongeaba iroun te Uea; tai maakui aia taetae buaka aomata.
  - Itaia 51:12–13. Ururinga te Uea, are bon te Tia Karikibwai. Tai maaka Tatan.
  - Itaia 52:1–2. Utteirake ao katokaa korakoran te nakoanibonga (tara D&C 113:7–8). Katokaa te kamente ibukin te kororaoi ae raneanea ae itiaki (tara Te Kaotioti 19:7–8). “Kabwarako man kabean roroam” (tara D&C 113:9–10).
  - Itaia 52:11. Kitani mwakuri aika buakaka n te aonaaba. Tai ringi bwaai aika aki itiaki; teimatoa ni itiaki.
- Ti na kanga ni kona ni kakoroi nanon taian mwiokoaki aikai?

Kabaneana

Manga rinanon riki Motiae 15:18, ike te burabeti Abinataai e kamataata ae te Tia Kamaiu kaanga bon tararaoira iaon maunga waen teuare e na uouoti tekan bwaai aika a raraoi. Kamataata bukina teuana ae a raraoi waena bwa a kaoti bannan taian neera, bwa kanikinaean ana tangira ni kamaiu. Kaota am koaua ibukin aron ana angareirei Itaia n tia ni kakorakora am tangira ibukin te Tia Kamaiu ao am anganano ni kan teimatoa n tau ibukin karekean taian kakabwaia man ana karea ni kamaiu. Titirakinia kaain te kiraati bwa a na tibwaua aron kakorakorakin naba aia koaua.

**Iaongo n
Angareirei
riki Tabeua**

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e batiriki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

1. Nakonako inanon te ota

Manga rinanon riki Itaia 50:10–11 ao katerei raoi rinerine ake e anganira Itaia inanon taian kibu aikai. Ngkana ti rineia bwa ti na maaka te Uea, n ongeaba nakon bwanaan ana toro, ao n onimakinna, ti na karekea ana oota ni kairi kawaira bwa ti na aki nakonako inanon te rotongitong (Ioane 8:12; 12:46). Ngkana ti rineia bwa ti na nakonako inanon oin ootara, are e kabotaua ma otan te tibwaake, e kauringira te Uea bwa ti na “wene inanon te nanokawaki.”

2. Mwakuri ni mitinare

Ngkana *Family Home Evening Video Supplement 2* (53277) e kona n reke, ko na bae n tangiria in kaota “Mwakuri ni Mitinare: Tabera ae Moan te Kakannato,” nimaua te miniti maanna, bwa mwakoron kanoan te reirei.

“Kaabwabwaka Nnen Umwam n Rianna”

Reirei
40

Itaia 54–56; 63–65

Kaantaninga

Ter kaungaia kaain te kiraati bwa a na kakorakorai taian titeiki n Tion ao ni katauraoi ibukin te Kauaoki ao te Mirenium.

Katauraoi

1. Tataro mwaaka n reiakin mwakoron rongorongo man Itaia 54–56 ao 63–65 ake a maroroakinaki inanon te reirei.
2. Ngkana ko kamanena kamwakuran te iango, uota ana titeiki te umwa n rianna.
3. Ngkana e kona n reke tamnein Mangautin Iesu Kristo, ko na bae n tangiria ni kamanena n tain te reirei (62187; Kete n Tamnei n te Euangkerio 239).

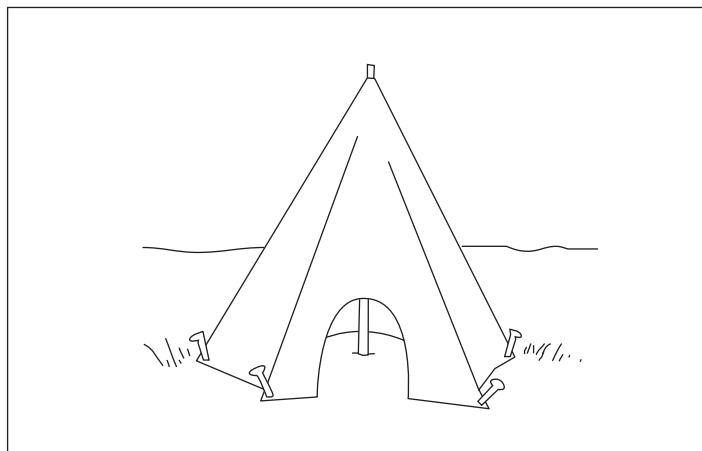
Katautauan

Karikirakean te Reirei

Kamwakuran te Iango

Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.

Koreia iaon te burakibooti tamnein te umwa n rianna n aron ae e otu inano. Imwina kaota te titeiki ibukin te umwa n rianna ao tabeki taian titiraki aikai.

- E aera ngkai te umwa n rianna aei e kainnanoi taian titeiki? Tera ae na riki ngkana te umwa n rianna e aki boutokaaki n taian titeiki?
- Kanikinaean te ra te umwa n rianna are e taekinaki n Itaia 54:2? (Ana Ekaretia Iesu Kristo.) E tei ibukin tera taian titeiki ibukin te umwa n rianna?

E taku Beretitenti Ezra Taft Benson:

“Te taeka ae *titeiki* bon te kanikina ae tei ibukin te bwai teuana. Katea tamneina n am iango te umwa n rianna ae bubura ae tauaki n taian roobu ake a reitaki nakon taian titeiki ake a unikaki ni kamatoaki raoi iaon tano.

"A kabotaua Tion ni boong-aika kaitira burabeti ma te umwa n rianna ae katobibia te te aonaaba. Te umwa n rianna anne e boutokaaki n taian roobu ake a kabaeki nakon taian titeiki. Taian titeiki akanne, ni koauana, bon taian bootaki nako aika kakaokoro ake a mena n taabo nako ni kabuta te aonaaba. N taai aikai, e a tia Iteraera ni ikotaki nakon taian titeiki aika kakaokoro inanon Tion" ("Strengthen Thy Stakes," *Ensign*, Tianuare. 1991, 2).

Tuangia kaain te kiraati bwa taian moan titeiki ibukin Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira a moan kateaki i Kirtland, Ohio, ao i Clay County, Missouri, n 1834. Ngke e tabe n rikirake te Ekaretia, a manga kateaki riki taian titeiki n aron ana tua te Uea (D&C 101:20–21). Ni boong aikai a warebubua taian titeiki ni kateaki ni kabuta te aonaaba.

Kamataata bwa te reirei aio e na kabwarabwara arora bwa ti na kanga ni kakorakora te titeiki ibukin Tion. E na maroroakina naba ana angareirei Itaia ae moan te korakora ibukin te Kauaoki ao te Mirenium.

Maroroakinan
Koroboki Aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon mwakoron te rongorongo man koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuuan koroboki aika tabu.

1. "Kaananaui riki maeān umwam, ao kamatoai riki kain umwam ae taian titeiki" (Itaia 54:2).

- Tera n am iango nanon te mwakoro n taeka ae "Kaabbawbawaka n nen umwam n rianna"? (Itaia 54:2). (E tangiriia kaain te Ekaretia te Uea bwa a na tibwaua te euangkerio ma aomata aika mwaiti bwa e aongo ni kabuta te aonaaba. E taetae ni burabeti Itaia bwa ni boong aika kaitira, te Ekaretia e na waekoa n rikirake ao a na mwaiti aomata ni kabuta te aonaaba ake a na rairaki nakon te koaua [Itaiah 54:3]).
- Baikara riki taeka n reirei ake a taekinaki Itaia 54:3 ibukin te umwa n rianna, ke te Ekaretia? Ti na kanga n ira te taeka n reirei aei? Ko na bae n tangiria ni kakimototoa te maroro iaon te burakiboti, n aron ae kaotaki inano.

Ana taeka n reirei Itaia	Tera Ae Ti Kona ni Karaoia
Taakin rokin te umwanrinna ao kaananaui riki maeān umwam.	Beku n ai aron te mitinare ae banin ana taina; tibwaua te euangkerio ma raoraom ao kaain rarikim.
Kakorakorai kain am umwanrianna aika taian titeiki.	Kakorakorai ara titeiki n ara tabo nako.

- Tera ae ti kona ni karaoia ni kakorakora te titeiki n ara tabo ake ti maeka iai? (A kona n rin reeve n ai aron aikai aikai: Karikirakea oin maium n tamnei, anai nanoia ara koraki ao raoraora bwa a na karaoa naba aei, beeku ibukia kaain ara Ekaretia membwa ao naake tiaki kaain te ekaretia aika kaain rarikira, ao ni butimwaei taian wewete mairouia mataniwi n te nakoanibonga nakon te beku inanon te Ekaretia.)

- A na kanga taian titeiki ni kakabwaiai maiuia aomata? (Tara D&C 115:5–6.)
A kanga taian titeiki n Tion n riki bwa taabo ni katantan ao ni kamanomano nakoira?

2. “N na manga botiko n te atataiaomata ae batī” (Itaia 54:7).

- E ngae ngke Iteraera e a tia ni uamaenako inanon ririki aika mwaiti, e berita te Uea bwa e na manga botia nakon te Ekaretia ae koaua inanon kabanean boong (Itaia 54:4–10). Tera ae ti kona n reiakinna ibukin te Uea man Itaia 54:4–10? Tera te kakabwaia ae onoti are e berita iai te Uea nakoia ana toro aika kororaoi? (Tara Itaia 54:13–14, 17.) E aera ngkai a kakawaki taian berita aikai?
- Antai ae e kaoaki bwa e na kakaea te tabo ae e na katanna iai man ikotakina ma Aomata Aika Itiaki? (Ni kabane natin Tamara are i Karawa.) Manga wareki riki mwakoron rongorongo mairoun Itaia are e kabwarabwarai kurubu n aomata ake e tangiria te Uea bwa a na nakoina ni kakaea kamaiuaia n te euangkerio:
  - a. Itaia 55:1–3. (Ni kabane ake a taka.) Te aeka n taka ra ae taekinaki inanon taian kibu aikai? Tera ae na riki ngkana ti kataia ni katoka te taka n tamnei ni kabanea te mwane ao korakorara iaon bwaain te maiu aei? E na kanga ni katokaki raoi nanon takara n tamnei? (Tara 2 Nibwaai 9:50–51; 3 Nibwaai 20:8.)
  - b. Itaia 55:6–7. (Naake a buakaka a na rairinanoia.) Tera te berita are e kaweneaki nakoia naake a rairinanoia?
  - c. Itaia 56:3, 5–8. (Ianena ake aki ata te Uea.) Tera ae na riai ni karaopia te ianena bwa e aonga ni butimwaeaki iroun te Uea?
- Tera ae a reiakinna mwakoron rongorongo aikai ibukin ana nanoanga te Uea? Tera ae a reireiakinna bwa ti na kanga n tarakiia natin Tamara are i Karawa?
- E koreia Itaia bwa ana taeka te Atua e kona ni kamwarakei tamneira n aron naba te karau ao te tino ni kamwarakea te koraa (Itaia 55:10–13). E na kanga ana taeka te Atua ni kamwarakei rabwatara ao tamneira? (Tara Aramwa 32:28, 41.)

3. E na riki te Mireniam bwa tain te rau ao te kimwareirei.

- Rinanon nako ana koroboki, e kakoaua Itaia bwa e ngae ngke iai te ikakorakora, taian kaririaki, ao te korakai ni maraki n te aonaaba aei, n tokina te raoiroi e na tokanikai iaon te buakaka, ao ibukia naake a raoiroi, taai aika a na roko a na onrake n te kimwareirei. E kakorakora n tataroltaia ibukin ana Kauaoki te Tia Kamaiu, are e na uota te katuaeaki ibukia naake a buakaka ao te kimwareirei ae korakora ibukia naake a raoiroi (Itaia 64). Tera te rongorongo ibukin ae kantanningaaki ao ni kakukurei are koreaki inanon Itaia 64:1–4? E na kanga te rongorongo aei ni karikirakea nanom ni kekeiaki mwaaka ni karokoa te toki ni beku ibukin te Uea?
- Ni kainakin mwakoron ana koroboki Itaia ao e kaota raoi tamnein te Mirenium ae rangi n tamaroa, te teuana ni nga n-ririki ibukin te rau e na kaairaki ni Kauaokin te Tia Kamaiu. N aron ae koreaki ni Itaia 65:17–25, baikara bwaai ake a kantanningaaki inanon tain te Mirenium? (Ko na bae n tangiria ni korei ni karerенai bwaai ake a kantanningaaki iaon te burakiboti; tara naba Itaia 11:6–9.)

- a. Te Uea e na karika karawa naba ngkai ma aonaaba naba ngkai (Itaia 65:17).
- b. E na korakora te kimwareirei ao a na akea te tang ibukia ana aomata te Uea (Itaia 65:18–19).
- c. Aomata a na aki mate ngkana a ataei; a na maiu ni kakoroa 100 te ririki ni maiu (Itaia 65:20).
- d. Aomata a na kukurei ni uaan oin aia mwakuri (Itaia 65:21–23).
- e. Taian tataro a na kaekaki ngkai naba (Itaia 65:24).
- f. A na akea te ikakaiwi imarenaia maan ni kaakang (Itaia 65:25).
- Tera ae reireiaki n Itaia 63:7–9 ibukin te raoiroi ao ana tangira te Uea ae akea tokina? (Titirakinia kaain te kiraati bwa a na katautaua te taeka ao mwakoro n taeka man kiibu aikai ake a kaota ana tangira te Tia Kamaiu ibukira. Ko na bae n tangiria ni korei aikai iaon te burakakibooti.) Inanon kawai ra ae e a tia te Tia Kamaiu ni kaotia nakoimi “ana tangira ma ana akoi ae mwaiti kurikuri”?

Kabaneana

Kakoaua bwa ngkana ti kakorakorai taian titeiki ibukin Tion ao n tibwaua te euangkerio ma aomata n te aonaaba, kaubwai aika akea tokia a tataningaira. Ti kona n tataninga Kauaokin te Tia Kamaiu ao te rau ma te kimwareirei are e na riki n tain te Mirenium. Ana taetae ni burabeti Itaia e kaungaira bwa ti na ururingnga bwa reken te tai ni beku ibukin te Uea ao e na kakabwaiaia ana reirei.

Iango n Angareirei Riki Tabeua

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

1. Te tua ni koaua ibukin te aki-mamatam (Itaia 58:3–12)

- Tera ae ti kona n reiakinna man Itaia 58 ibukin te aki-mamatam? Baikara bwaai aika riai ibukin te aki-mamatam ae koaua? (Tara Itaia 58:3–7.)

Teuana te bwai ae riai ibukin te aki-mamatam ni koaua bon te angamwane n ae riai ibukin te aki-mamatam. E taku Beretitenti Spencer W. Kimball, “I iangoia bwa ngkana ti a kaubwai, n aroia aika a mwaiti ibuakora ngkai, ti a riai ngkanne n rangi, rangi n tituaraoi. . . ao n angaanga bwai, n onean mwiiin te mwaiti are ti aki kabanea ibukin uoua ara tai n amwarake ibukin te aki-mamatam, tao e na mwaiti, ma ni mwaiti riki—tebwina te tai riki ike ti a kona ni karaoia” (inanon Conference Report, Eberi. 1974, 184).
- Baikara kakabwaia ibukin maiuakinan te tua ibukin te aki-mamatam ake a tia n riki bwa te berita inanon Itaia 58?
  - a. Ti rikirake ni korakora ni kaitarai kariiri (Itaia 58:6).
  - b. Karawawatakira a na kabebeteaki (Itaia 58:6).
  - c. Maurira n rabwata ao n tamnei a na rikirake (Itaia 58:8).
  - d. Ti riki n nanorinano ao n tauraoi n taetae ma te Uea (Itaia 58:9).
  - e. Ti buokia kainnano ao taan kan buokaki (Itaia 58:10).
  - f. Ti karekea kairara n tainako mairoun te Uea (Itaia 58:11).
  - g. A tia ni kanuaki rabwatara ngkana e batu te riringa ao ane ko na riki “n aron te koburake n ran, are e na aki kona n bane ranna” (Itaia 58:11).

Kaoia kaain te kiraati bwa a na tibwauai katooto man taian koroboki aika tabu, rongorongan te Ekaretia, ke namakina aika a tia n rinanoi ake a na kaoti taian kakabwaia ni maiuakinan te tua ibukin te aki-mamatam. (Tara Topical Guide, “Fast, Fasting.”)

- Ti na kanga ni kekeiaki riki ni maiuakina tuan te aki-mamatam?

2. Kabwarabwaran ana mwakuri ni mitinare te Tia Kamaiu

- Itaia 61:1–3 bon te katanoata ibukin wetean ao ana mwakuri ni mitinare te Tia Kamaiu. Ngke e moana ana mwakuri ni mitinare i Natareta, e taekin kibu aikai te Tia Kamaiu nakoia aomata ni kangai, “Te bong aei te koroboki ae tabu e a kakoroaki nanona inanon taningami” (Ruka 4:14–21). Baikara aika a reiakinaki man taian kibu aikai ibukin aroaron ao ana mition Iesu Kristo?

3. Kauaokin Kristo (Itaia 63:1–6)

- Kauaokin te Tia Kamaiu e kabwarabwaraki n Itaia 63:1–6. Tera matan ana kunikai ae mwarairai te Tia Kamaiu ngkana e a roko inanon mimitongina? (Tara Itaia 63:2; Te Kaotioti 19:11–13; D&C 133:46–48.) Tera ae kanikinaea te mata ae uraura? (Te rara are e a tia ni waawa nako ngke e korakai ni maraki ibukin ara bure i Ketetemane ao iaon te kaibangaki.)

“I A tia ni Karaoiko N te Bong Aei . . . bwa te Boua ae te Biti”

Ieremia 1–2; 15; 20; 26; 36–38

Kaantaninga	Kaungaia kaain te kiraati bwa a na teimatoa ni kakaonimaki inanon tain te kaitara ao te kataaki.
-------------	--

Katauraoi	<ol style="list-style-type: none"> Tataro mwaaka n reiakini mwakoron rongorong man Ieremia ake a maroroakinaki inanon te reirei aei. Te reirei aei e boboto iaon ninikorian ao nanomwaakan Ieremia ni kaitarai taian waaki ni kaitara mairouia aomata nako ake irarikina. Ngkana ko kamanena kamwakuran te iango, ao uota te oko te biti nakon te kiraati.
-----------	--

Katautauan Karikirakean te Reirei	
Kamwakuran te Iango	<p>Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.</p> <p>Kaota teoko te biti ao kaoia kaain te kiraati bwa a na kataia n oteia. Imwiina tabeki taian titiraki aikai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ngkana tao te bwai aio e tei n onea mwiin aroaron te aomata, e na kanga am katautau ibukin teuanne ke neienne? • Titirakinia kaain te kiraati bwa a na wareka Ieremia 1:17–19. Baikara mwakoro n taeka aika e kamanenai te Uea n te kibu 18 ni kabwarabwara aron Ieremia? Tera ae kataukatauaki man mwakoro n taeka aikai ibukin Ieremia bwa te aeka n aomata ra? E na kanga am namakin ngke arona bwa taeka aikai a kamanenaaki ni kabwarabwara arom ngke ko a tabe ni kakoroa nanon weteakim ke mwiokoam mairoun te Uea? <p>Kamataata bwa uea, nati ni uea, ibonga, ao aomata ni kabane iaon te aba a ekanako Ieremia n ana mition, ma e bon ninikoria ni karaoa are e tuangaki iroun te Uea. Manga okira teoko te biti ao kamataata bwa Ieremia bon te “boua te biti” are e bon korakora n aintoa inanon ana tai ni kaitara ma te bwainikirinaki ao e aki bwaoua ke ni mwaotoua.</p>

Maroroakinan Korobooki Aika Tabu ao Kamwakuraia	<p>Ngke ko angareirei iaon kibu n taeka man koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga ni kamanenaaki ni maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuuan koroboki aika tabu.</p> <p>E mwakuri ni ibuobuoki Ieremia n aia tai n tautaeka niman uea, mairoun Iotia nakon Etekia (626 nakon 586 I.K.). Ma Iotia, e kataia n rairia aomata man taromaurian bouananti ma karaoan waaki aika aki riai. Ma taian uea imwin Iotia a tautaeka inanon te waaki ae buakaka, ao aomata a mena inanon kekerikaakin</p>
--	--

te onimaki ae korakora. Ana mition Ieremia e na tabeka te bwanaa ni kauring nakoia aomata, ao ana waaki n tatakarua aia waaki aika buakaka bon ngaai aika moan te matoatoa taekana inanon koroboki aika tabu. Ana taeka bon teuana ae te kabanea ni bwanaa ni kauring imwain bwakan Iuta nakoia kaain Baburon.

E onrake maiun Ieremia n te nanokawaki, ma ana mwakuri ni kaeka nakon te kataki e na kona n reireinira mani karokoa te tamnei nakoira. E oreaki ao e kabureaki ibukin ae taetae ni burabeti ni kaitara abanuean Iuta. E aki toki ni kakamakaki. Ma n rinanon te kangaanga ni kabane ao ekakinakoana, Ieremia kanga ai aron te "boua te biti" (Ieremia 1:18). Ana boki Ieremia e karekei rekooti ibukin temanna, e karikirakea te onimaki n aron tauan mwiin ana kaeka te burabeti ibukin ana waaki aika kananokawaki ao baika a kabwaranano inanon maiuna.

1. E weteaki Ieremia iroun te Atua bwa e na riki ni burabeti.

Manga okira rongorongan Ieremia ngke e weteaki bwa e na riki ni burabeti n aron ae koreaki n Ieremia 1:4–10.

- E na kanga aron wetean Ieremia n reireinira ibukin te reirei ni kaineti ma katabuana imwain karikana? (Tara Ieremia 1:5.) Ko kanga n iangoia bwa e buoka Ieremia n ataia bwa te maiu n te aonaaba n tamnei e a kaman katabuaki bwa te burabeti imwain karikana?

E taku te Burabeti ae Iotebwa Timiti, "Aomata ni kabane ake iai weteakia bwa a na mwakuri ni ibuobuoki nakoia kaain te aonaaba a kaman katabuaki nakon te kaantaninga anne inanon tain te Bowi ae Kakannato i karawa imwain karikan te aonaaba aio" (*History of the Church*, 6:364).

- Tera ae karaoia te Uea ngke e a moanna ni mamara Ieremia ni kakoroa nanon weteakina? (Tara Ieremia 1:6–10.) Ko kanga ni manga kakorakoraaki iroun te Uea ngkana ko a tia n namakina te mamaara?

2. A mwaiti aomata ake a kauntaba Ieremia ao a kataia n tukia bwa e na aki kakoroa nanon ana mition.

Kamanenai kiibu man koroboki aika tabu ni marooroakina kauntabaan Ieremia are kaitara ma ngaiā ngke e kakoroa nanon ana mition are e anganaki iroun te Uea:

- a. Ieremia 20:1–6. E aki kukurei n ana taetae ni burabeti Ieremia, Batura, te mataniwi ni kowana ibukin te tembora, e orea Ieremia ao e kaki inanon te kai ni kabae wae. E taetae ni burabeti Ieremia bwa Batura, ana utu, ao raoraona a na taenikai irouia kaain Baburon ao e na mate i Baburon.
- b. Ieremia 26:7–15. A angia aomata iaon te aba, ni ikotaki ma taian ibonga, a kaitara Ieremia ma ana rongorongo (26:7–11). E ngae n anne, e bon ninikoria Ieremia ni kabuta te rongorongo are e tuangaki iroun te Uea bwa e na anga (26:12–15). E bon kitaraki naba Ieremia ao man ribaaki irouia kaain rarikina ma ana koraki (11:19–21; 12:6. Uringnga bwa Ieremia bon kaain te kawa ae Anatota).
- c. Ieremia 36:1–6, 20–32. Taikan ana taetae ni burabeti Ieremia a koreaki mwiaa ao a warekaki nakoia aomata (36:1–6). E kabueki taeka aikai te uea, ao e tuangaki Ieremia iroun te Uea bwa e na manga korei riki mwiin te rekooti (36:20–32).

- d. Ieremia 37:12–15; 38:4–13. E bukinaki n te aro ae aki riai Ieremia ao e kabureaki (37:12–15). Ao imwiina e teweaki nako nanon te kinono, ike e iinako inanon te bokaboka ae nano (38:4–6). E tua te Uea ae Tetekia, bwa na kabwaraaki Ieremia man te kinono ao ni kaokaki nakon te karabuti (38:7–13).
- Tera ae kaotaki n Ieremia 20:14–18 ni kaineti ma aron ana namakin Ieremia ngke e tokanikai iaon te mwakuri n totoko ae moan te korakora aei? Baikara bwaai ake ti kona n reiakini mairoun Ieremia bwa e na buokira ngkana ti rinanon te aro ae kangaanga aei? (Reeke aika a kona rin bwa Ieremia e reitaanako ana ongeaba nakon te Uea ni kakoroi nanon weteakina e ngae ngke e bwainikirinaki ao ni bwarananona; tara Ieremia 26:12–15.)
  - Ni Ieremia 2:13, Baikara uoua mwakuri aika buakaka are e taku te Uea bwa a tia ni karaoia ana aomata? (A tia ni mwaninga taekana, te koburake n ran ni kamaiu. Ao a tia ni karaoi oin aia tangke n ran aika uruaki ake a aki kona n taua ana ran ni kamaiu te Uea, nanona bwa a tia ni kakaea kamanoaia ao kakoroan nanoia n bwain te aonaaba.) E aera ngkai aomata ake iai irouia aekaki n aroaro aikai e na iai aia kangaanga ni butimwaea ana taeka Ieremia? E aera ngkai a na aki kona ni kaeka nakon te aro ae kangaanga n aron ae karaoia Ieremia? Ti kanga ngaira n tabetai ni karika te “tangke n ran ae uruaki” are e na aki kona n taua ana ran ni kamaiu te Tia Kamaiu?

E taku Unimwaane Marion D. Hanks:

“Ti kabanei ara tai aika mwaiti ibukin iangoakin te kaubwai ke iango n te aonaaba. Te ikakorakora ibukin bwai ake ti kainnanoi ke ibukin ake a riaon kainnanora a kabanei ara tai ao korakorara. Ti uaiakina karekean te kakukurei ke katokan botura, ke n rangi n irekereke ma bobotaki nako ke bwaikorakin te botanaomata. E koaua, aomata a kainnanoa te kakukurei, a riai n rikirake, a riai ni kareke tibwangaia; ma ngkana bwaai aikai a na roko n te waaki are a na urua te reitaki ni iraorao ma Kristo, e na bon rangi n rianako bobuakana.

“‘Bwa au botanaomata a tia ni karaoa uoua te waaki ae buakaka,’ e taku te Uea nakoia kaain Iteraera; ‘a tia ni kitanai ae te koburake n ran ni kamaiu, ao a tia n tatai aia tangke n ran, tangke n ran aika a uruaki, are e na aki kona n taua te ran.’ (Ieremia. 2:13.)

“Bwaai n Onomwi ake ti karaoi bwa a na onoea mwiin te Atua inanon maiura ni koauana e aki kona n taua te ran. Ngkana ti aki butimwaea te ‘ran ni kamaiu,’ ni karokoa te toki e na aki reke iroura te kimwareirei are ti na riai ni karekea” (inanon Conference Report, Eberi. 1972, 127; ke *Ensign*, Turai 1972, 105).

Ana taetae ni burabeti Ieremia are kaain Baburon a na kamauna Ierutarem a tia ni kakoroaki nanoia, n aron are e koreaki n Ieremia 39–40. E mena n te karabuti Ieremia ngke e a niniaki te kawa, ma imwina riki ao e a kainaomataki irouia kaain Baburon ao ni kariaia bwa e na tiku bwa nikiraia Iutaia n aban Iuta. Ioanan, te mataniwi irouia te koraki ake a tiku, e bubutia Ieremia bwa e na kakaea nanon te Uea ibukia ao a berita bwa a na ongeaba iai (Ieremia 42:1–6). Rinanon Ieremia ao te Uea e tuangia aomata bwa a na tiku n te aba ae Iuta ao e berita nakoia bwa e na kakabwaiaia ngkana a karaoia (Ieremia 42:9–22). Ma Ioanan e kairia aomata nako Aikubita, ike angia a reitanako aia waaki aika buakaka (Ieremia 43–44).

3. Ieremia e kakorakoraki inanon kamarakakina ibukin tangiran ana taeka te Atua.

Maroroakini kiibu man koroboki aika tabu aikai, are e na kaota aron ana taeka te Atua ni buoka Ieremia bwa e na teimatoa ni korakora inanon ana tai ni kamarakaki.

- N aron ae koreaki n Ieremia 1:9, tera are e katukua te Uea inanon win Ieremia? N aron ae koreaki n Ieremia 15:16, tera are e karaoia Ieremia ma ana taeka te Uea? (E kang, e nanonaki iai n te taetae ni kario bwa ana taeka te Atua e riki bwa raona.) E kanga ana namakin Ieremia ibukin ana taeka te Uea?
- Ti na kanga ni “kana” ana taeka te Uea n aron are e karaoia Ieremia? (Ni kamatebwain koroboki aika tabu ao aia taeka n reirei burabeti ni boong aika kaitira.) Te burabeti n Ana Boki Moomon ae Nibwaai e taku “kakukurei ngkami n ana taeka Kristo” (2 Nibwaai 32:3). E na kanga reiakinan ana taeka te Uea ni kakorakoraira?
- N Ieremia 20:9, e kanga Ieremia ni kabwarabwara ana taeka te Uea inanona? Tera n am iango ae nanonaki n ana taeka te Uea bwa e na riki n ura n aron te ai inanon riim? E aera n am iango ngkai Ieremia e aki kan tautau n angareirei ibukin ana taeka te Uea?

Kabaneana

Kaota am namakin ibukin ana katooto Ieremia ao riain te kakaonimaki inanon tain te kangaanga. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na ukeuke ao ni karaua ni iangoi ana taeka te Uea ni karokoa ae taian taeka aikai a na riki bwa kanga te ai ae ura inanon riia, ni kakorakoraira n aia tai ni karaoa ana mwakuri te Uea. Ngkana ko kamanena kamwakuran te iango, kaota te oko te biti ao kakaewenakoia kaain te kiraati bwa a na riki n aron, Ieremia, ae te boua te biti ibukin te Uea.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

1. “Bokaboka . . . inanon bain te tia karao mangko” (Ieremia 18:6)

- Manga rinanon taekan rokon Ieremia iroun te tia karao mangko, e koreaki n Ieremia 18:1–4. Tera ana reirei te Uea nakoia ana aomata rinanon te bwai are e riki nakon Ieremia? (Tara Ieremia 18:5–10. E kaotia te Uea nakoia bwa ngkana a rairinanoia ao e karaoia nakon te bwai ae tamaraoa riki, n aron te tia karao mangko are e a manga bita aron tein te mango are e a tia ni kinaki. E kauringia naba ae iai irouna te mwaaka ni kamaunaia ngkana aki rairinanoia.)
- E kanga te kabotau aio ni kaineti nakoira ni boong aikai? Ti na kanga n riki bwa te bokaboka ae tamaraoa inanon bain te Uea? (N riki n nanorinano—n ongeaba, rairinanora, onimakina te Uea, ao ukoukora nanona. Kaoia kaain te kiraati bwa a na tibwauai baika a tia n riki nakoia are e kaota iai aron te Uea ni bita aroia ao ni katauraoia aomata ibukin kakoroan nanon ana kantaninga.) Tera ae na riki ngkana ti rawa bwa e na onei aron maiura te Uea?

E katauraoi kabotau Beretitenti Heber C. Kimball ibukin kaotan iango ni bwaai ake a koreaki n Ieremia 18:1–10:

"Ni kabane [ake] a kona ni bitaki aroia inanon bain te Atua ao n ongeaba nakon Ana tua, bon bwaai ni mwakuri aika karineaki, ao a na butimwaeaki iroun te Atua" (*History of the Church*, 4:478).

"A mwaiti bwaai n amwarake aika a tia n uruakaki imwin are a tia ni borikaki nakon aron teia. Bukina bwa e aki raunanoia n aron tein te mangko are e reke irouia, ma n te tai naba anne a boriki aroia ake a kukurei nanoia iai; ma ngaia are a aki ata aron ana karaobwai te Atua, ao a urui n oin mwaakan aia rinerine. [Aomata aikai] a riai n rinanon manga borikan aroia ao teia, imwina . . . a na riai ni kabiraki ao ni kabuekaki; ao inanon kabuekakia, tabeua bwaai aikai a na raeuaki" (in Stanley B. Kimball, *Heber C. Kimball: Mormon Patriarch and Pioneer* [1981], 270).

2. E kabwarabwara Ieremia n te tai ae titebo ma te burabeti ae Riai n Ana Boki Moomon

Te burabeti Ieremia e angareirei ao ni kauringia te botannaomata ae Iuta n te tai are e kitana Ierutarem iai Riaai. A uaia n taetae ni burabeti Ieremia ao Riaai bwa Ierutarem e na kamaunaaki.

- E mena iaa Ieremia ngke e kitana Ierutarem Riaai ma ana utu? (Tara Ieremia 37:15–16; 1 Nibwaai 7:14.)
- E kabanea te tai ae mwaiti Ieremia n anga taeka n reirei nakon Tetekia, uean Iuta, ao e rawa Tetekia n ongeaba nakon ana taeka te Uea are e uotaki iroun Ieremia. Tera te bwai ae riki nakon Tetekia bwa boon a na aki ongeaba? (Tara Ieremia 39:4–7.)
- Ti a ataia man Ana Boki Moomon bwa iai temanna mai buakoia natin Tetekia mwaane ae aki kamateaki iroun kaain Baburon. Antai ngkoa arana? (Tara Ereman 8:20–21.) Ao e nakea? (Tara Ominai 1:15.)

“N Na Korei Bwaai Aikai Inanoia”

Reirei
42

Ieremia 16; 23; 29; 31

Kaantaninga	Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na ira waakin ana mwakuri ae kakannato te Atua ni boong aika kaitira bwa a na koreaki ana tua inanoia.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tataro mwaaka n reiakina Ieremia 16; 23; 29; ao 31. 2. Reitan te wareware: Ieremia 3–9; 13; 30; 32:37–42; 33; 35.
Katautauan Karikirakean te Reirei	<p>Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ngke arona bwa ko kakoaua ke n iira karaoaan teuana te karaki ke te bwai ae riki inanon te O Tetamenti, e nga iai ae ko na rineia? (Ko na bae n tangiria ni korei aia kaeka kaain te kiraati iaon te burakibooti.) • E aera ngkai ko na tangiria ni kakoaua ke n iira karaoaan te bwai aei? • Tera te bwai ae riki inanon te Ekaretia ni boong aikai ake a na kona ni kabotauaki ma bwaai ake ko a tia n rinei? <p>Kamataata bwa e ngae n ae Ieremia iai tabeua ana rongorongo ake e kaantaningai ibukiia aomata inanon ana bong, e a kaman noora te tai are e kaantaningaki inanon ikoikotaia Iteraera ni boong aika kaitira. Te reirei aei e marooroakin ana taetae ni burabeti Ieremia ibukin ikoikotaia Iteraera ni boong aika kaitira ae kakannato are ti iira karaoaana n te bong aei.</p>
Marooroakinan Koroboki Aika Tabu ao Kamwakuraia	<p>Ngke ko angareirei iaon kibun taeka man koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga kamanenaaki ni maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai baika a tia n riki nakoia ake a kaeti nakon moan tuuan koroboki aika tabu.</p> <p>1. E a kaman nooria Ieremia ikoikotaia Iteraera inanon boong aika kaitira.</p> <p>Ngkana e aki taekinaki karakinan otinakoia tibun Iteraera mai Aikubita inanon kamwakuran te iango, kamataata bwa aio teuana ae mona te kamiimi taekana inanon te O Tetamenti. E bon manga okiraki naba inanon ana boki Ieremia ao inanon booki riki tabeua n te O Tetamenti, ao ai arona naba inanon Ana Boki Moomon.</p> <ul style="list-style-type: none"> • E kanga ana namakin Mote ibukin kakawakin te Otinako? (Tara Te Tua Kaua 4:32–35.) Tera arona n am iango ngke tao ko iira otinakoia tibun Iteraera mai Aikubita?

- A mwaiti rooro imwiina, Ieremia e noori mii ni burabeti ibukin bwaai aika a na riki ni boong aika kaitira are e taekinna te Uea bwa a riki ni kakannato n aron te Otinako (Ieremia 16:14–16; 23:3–8). Tera te bwai ae riki are e kabwarabwaraki inanon Ieremiah 16:15 ao 23:3? (Ikoikotaia Iteraera ao rikiraken te Ekaretia.) Antai taan kawakin tiibu ake a taekinaki inanon Ieremia 23:4? (Mataniwiin Nakoanibonga ao mataniwiin te Ekaretia ake tabeman.) Antai te Uea are e taekinaki inanon Ieremia 23:5–6? (Iesu Kristo.) E aera ngkai ko taku n am iango bwa bwaai aika a riki aikai a bon kakannato n ai aron te Otinako?
- E taku Unimwaane LeGrand Richards bwa taan akawa ao taan kaaeman ake a kabwarabwaraki inanon Ieremia 16:16 bon mitinare n te Ekaretia (inanon Conference Report, Eberi. 1971, 143; or *Ensign*, Tuun 1971, 98–99). Tera te bwai ae iai irouia taan akawa ao taan kaaeman ae iai naba irouia mitinare? (Tara Mataio 4:18–19.) Ti na kanga n riki bwa mitinare aika nakoraoi riki aia mwakuri?

2. E na korei ana tua te Atua inanoia ana aomata.

- A mwiokoa Mote Tibun Iteraera bwa e na butimwaei kaotioti ibukia inanon aia tai ni maeka teutana inanon te rereua. Tera te bwai ae kai nanon Mote iai n aron ae kaotaki ni Warekaia Iteraera 11:29? (E tangiria aomata bwa a na reiakina ana tua te Atua ao n rabakau ni kakauongo nakon te Tamnei ibon irouia.)
- N aron ae koreaki ni Ieremia 31:31–34, tera ana berita te Uea are e na karaoia inanon boong aika kaitira? (Tara naba Etekiera 11:17–20; 36:24–28; 2 I-Korinto 3:2–3.) Tera nanon ae ana tua te Atua a na koreaki inanora? Tera ae ti riai ni karaoia bwa e aonga ni koreaki ana tua te Atua inanora?
- A na kanga n rootaki katein maiura ngkana e a tia ni koreaki ana tua te Atua inanora? Ko na bae n tangiria ni maroroakinna bwa e na kanga aei ni buokira bwa ti na ongeaba nakon taian tua aika a onoti, n aron:
  - a. Tangiria kaain rarikira.
  - b. Karineia ara karo.
  - c. Ti riai ni itiaki ni maiura.
  - d. Kawakina te bong ae te Tabati n tabuia.
  - e. Rinei tamnei aika raraoi, kamataku n te terewition, booki, ao maekatiin.
  - f. Baini kunnikai aika tararaoi.
  - g. Rinei katangitangi aika raraoi.
- N te taina ao e titirakinaki Iotebwa Timiti bwa e kanga n taui taekaia aomata aika moan te mwaiti. E taku, “I reireinia aomata reirei aika eti ao a bon taui taekaia irouia” (a rineaki iroun John Taylor, in *Journal of Discourses*, 10:57–58). E na kanga te kibu n taeka aei n irekereke ma koreakin ana tua te Atua inanora?
- E taetae ni burabeti Ieremia bwa 70 te ririki imwin tauakia kaain Iuta irouia kaain Baburon, a na okiri abaia ake a bungiaki iai ao a na manga maeka ni boraraoi ma te Atua (Ieremia 29:10–14; kakoroan nanon te taetae ni burabeti aei e maroroakinaki inanon reirei 47). N aron ae koreaki iroun Ieremia 29:12–14, tera ae ti kona ni karaoia bwa ti aonga ni kaan riki nakon te Atua? Tera irekerekene taeka aika *wewete, tataro, ukoukoria*, ao *kakaea* ma aroaro ake a riai n reke iroura ngkana ti kanene ni kaniira nakon te Atua? Kaoia kaain te

kiraati bwa a na tibwaua te bwai ae e a tia n riki nakoia ngke a ukoukora te aro ae a na kaan iai nakon te Atua.

Kabaneana

Kaota am koaua bwa ti maeka inanon te tai are a kaman tataekinna ma te kimwareirei burabeti ake tabeman ao Ieremia. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na ira waakinan ikoikotaia Iteraera ao ni kariaia korean ana tua te Atua inanoia.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

1. Ngkai bon te tai n rairannano

Ana nanoanga te Uea e aki toki n tangaina nakoia naake a rairinanoia. Ma, aomata ake a taotaona rairannanoia a na kunea bwa e rikirake ni matoatoa te rairannano.

E angareirei Beretitenti Joseph F. Smith: "Te aomata ae e a ikoiko ana bure ao man tuai rairananona e na kunea bwa e a rangi ni kangaanga kitankin te bure ao aron ana waaki n te aonaaba e na bwarananona iai; ao e na rangi ni kangaanga kitankin te bure irouna kiona bwa e a tia n aki kona ni karaoa te rairannano e bon rangi n tekebuaka iai. Kakaraoana ni katoa bong, imwina, kakaean te nanoangaaki mai karawa ao kabwaraan buure ngkai ti tabe ni waaki, e karekea korakorara ni kitani taian waaki aika buakaka" (*Gospel Doctrine*, 5th ed. [1939], 374).

- Tera te reirei man mwakoron taian ikota ni kibu n taeka ni kaineti ma kakawakin te kakaungo nakon ana taeka te Uea ao rairannanora ngkai naba?

Ieremia 5:1–5, 21–25

Ieremia 6:10–17

Ieremia 7:23–28

Ieremia 8:6–12, 20

Ieremia 13:11, 23

Ieremia 17:23

2. Kakauongo nakon aia taeka burabeti

- E kokoreia Ieremia bwa aomata a tia n aki kan ongo ana taeka (Ieremia 7:13; 25:3–4; 26:2–5; 32:33). Tera aia taeka burabeti ake ti riai ni iria riki ma nanora ni koaua?

3. Manga karaoan aia bure rooro ake imwaina

- E kauring Ieremia nakoia Iutaia inanon ana bong bwa buure ake a karaoi bon ti tebo ma buure ake a tia ni karaoi rooro ake ngkao ao are a tia ni katuaeaki korakora iai (Ieremia 11:1–12). Bukin tera ngkai ko taku am iango bwa rooro n ana tai Ieremia bon akea te bwai ae ataia man aia bure aia bakatibu, ai moara riki ngkai katuaeakia ibukin aia bure a karauaki raoi ni koreaki taekaia? Ti na kanga n tekeraoi riki man taian reirei ake ti reiakin man rooro aika a tia nako mairouia ana aomata ni berita te Atua?

4. Kakawakin onimakinan te Atua

- Baikara kabotau n Ieremia 17:5–8, ake a karoaki imareia aomata ake a onimakinia aomata ao naake a onimakina te Atua? Ko na kanga n tia n nooria bwa kabotau aikai a bon koaua raoi? Ti na kanga ni kaota ara onimaki iroun te Atua?

5. Burabeti ni kewe

- Te uea ae Tetekia e tatangiria burabeti bwa a na taekinna nakoina bwaai ake e ti kan ongora iai. Ao n tokina, a mwaiti burabeti ni kewe ake a berita bwa Ierutarem e na bwaka (Ieremia 28:1–4; 37:19). N te bong aei a mwaiti burabeti ni kewe ake a roko “ni baka n tiibu” (Mataio 7:15). Tera te kakoaua ae iai burabeti ni kewe ibuakora n te bong aei? Baikara tabeua aia rongorongo burabeti ni kewe n te bong aei? Ti na kanga ni tuuka kairara bwa a na bua kawaira irouia burabeti ni kewe?

Taan Kawakin Tiibu ibukin Iteraera

Reirei
43

Etekiera 18; 34; 37

Kaantaninga   Kaungaia kaain te kiraati bwa a na kakoroi nanon mwiokoia ae “taan kawakin tiibu ibukin Iteraera” (Etekiera 34:2).

- Katauraoi**
1. Tataro mwaaka n reiakin taian koroboki aika tabu aikai:
    - a. Etekiera 34. E boaia taan kawakin tiibu ake aki kakamwarakeia ana tiibu te Uea. E na kakaia tiibu ake a bua ao n riki bwa aia tia kawakin tiibu.
    - b. Etekiera 18:21–32. E angareirei Etekiera bwa taian bure ake a rairinanoia a na kamaiuaki ao naake a raoiroi ma a rairaki nakon waaki aika buakaka a na tweakinako.
    - c. Etekiera 37:1–14. E noora te mi ni burabeti Etekiera ae a mwaiti taian ri aika mauteretere ake a anganaki te maiu.
    - d. Etekiera 37:15–28. E taetae ni burabeti Etekiera bwa te kai ae Iuta ao te kai ae Iotebwa a na riki n ti teuana inanon bain te Uea.
  2. Reitan te wareware: Etekiera 2.

Katautauan Karikirakean te Reirei

**Kamwakuran
te Iango**   Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.

Wareka (ke koreia iaon te burakibooti) taian titiraki aikai:

- E na kanga ni kaokoro te tia kawakin tiibu ma te tia taraia tiibu?

Titirakinia kaain te kiraati bwa a na kakauongo nakon taian kaeka ibukin te titiraki aei inanon ana taeka Beretitenti Ezra Taft Benson (ko na bae n tangira temanna kaain te kiraati bwa e na wareki taeka aikai):

“Inanon ana tai Iesu, taan kawakin tiibu ake kaain Baretain a kinaki ibukin kamanoia aia tiibu. Tiaki n aroia taian taraia tiibu ni bong aikai, e aki toki te tia kawakin tiibu n nakonako imoaia ana nanai. E kairiia. E ataia ana tiibu n tatabemania te tia kawakin tiibu ao a bane n toa ma araia. Te tiibu e a kina bwanaana ao e onimakinna ao e aki kona n ira te ianena. Ma, ngkana e wewete, te tiibu e na nakoina. (Tara Ioane 10:14, 16.)

“N te tairiki te tia kawakin tiibu e na uotia ana tiibu nakon nanon te o are nneia te tiibu. E rietaata ona ni katobibia te nanai n tiibu, ao te kateketek e katukaki iaon te o n totokoia maan ni kakang ao taan iraa man tamarakeana.

“Ma, n tabetai, te man ni kakang ae bora ni baki e na kona ni kiba riaon te o nako nukaia tiibu, ni kakamakuia. N aron rikin aei ao e a kaota raoi okoron te tia kawakin tiibu ni koaua—temanna ae tangiria ana tiibu—man are e kaboaki—temanna are e mwakuri ti ibukin kaboakina n ana mwakuri.

“Te tia kawakin tiibu ni koaua e tauraoi n anga maiuna ibukia tiibu. E na nako buakoa tiibu ao n tei n un ibukin mweraoia. N te aro are teuana, te tia kaboaki, te moan bwai irouna bon oin maiuna nakoia tiibu ao e na birinako man te kabunibwai” (inanon Conference Report, Eberi. 1983, 61; ke *Ensign*, Meei 1983, 43).

Imwiin warekan taeka aikai, tuangia kaain te kiraati bwa a na kakimototoi taian kakaokoro imarenan te tia kawakin tiibu ao te tia taraia tiibu (ke ae kaboaki). Kabonganai taian titiraki aikai ngkana a riai, ao korei taian kaeka iaon te burakibooti:

- E nakonako n te tabo raa te tia kawakin tiibu n reitaki ma taian tiibu? E nakonako ia te tia taraia tiibu? (Te tia kawakin tiibu e nakonako imoaia tiibu ao e kairia; te taeka ae kaokaki aei e katerea raoi bwa te tia taraia tiibu e nakonako ibukiia ao e kakioia.)
- Tera aron ana reitaki te tia kawakin tiibu nakoia ana tiibu n tatabeman? Tera aron ana iraorao te tia tarai tiibu nakoia tiibu n tatabeman?
- Tera ae na karaoia te tia kawakin tiibu ngkana a reke n te kabuanibwai ana tiibu? Tera ae na karaoia te tia taraia tiibu?

Kamataata bwa iteran te reirei aei e maroroakina mwiokoara ae taan kawakin tiibu n te maiu n tamnei.

Maroroakinan
Koroboki Aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkai ko angareirei iaon mwakoron rongorongo man koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai baika a riki nakoia ake a kaeti nakon moan tuuan koroboki aika tabu.

Inanon 597 I.K. Uean Baburon ae Nebukaneta e uotia aomata aika mwaiti bwa taenikai man abanuean Iuta. Ibuakoia taenikai aikai bon Etekiera, are e weteaki nimaua te ririki inwiina iroun te Uea bwa te burabeti. Inanon 587 I.K. kaain Baburon a urua Ierutarem ao man anaia riki taenikai aika mwaiti. E ibuobuoki Etekiera nakoia aomata ake a kitani mweengaia ni karokoa 570 I.K.

N ana koroboki Etekiera e kaoti taian taeka ni kauring aika matoatoa ao taian berita aika mimitong ake a kaineti ti nakon abanuean Iuta ma nakoia ni kabane Iteraera, ni ikotaki ma kaain te Ekaretia ni boong aikai. E ngae ngke e a tia ni urua Ierutarem, e moan taai n noora te bong Etekiera are Iteraera e na ikotaki ao ni manga kaokaki. Te bwai ae riki aei e kanikinaeaki inanon mina ni burabeti ae te marua n ri ae mauteretere ao n ana taetae ni burabeti ibukin te kai ae Iuta ao Iotebwa.

1. Taan kawakin tiibu ibukin Iteraera

Angareirei ao maroroakina Etekiera 34. Inanon te mwakoro aei te Uea e kaota aki kukureina irouia taan taraia tiibu ake a bon ti tabeakinia i bon irouia man aki kamwarakeia tiibu. Imwiina e kabwarabwara taekana ae bon te Tia Kawakin Tiibu ae Raoiroi ae e na ikotia ana tiibu ni boong aika kaitira ao ni kairia n inanon Teuna Tenga te Ririki.

- Antai “taan kawakin tiibu ibukin Iteraera” ake a taekinaki inanon Etekiera 34? (Taan kairiiri n te aro n ana bong Etekiera.) E aera ngkai e aki kukurei te Uea irouia? (Tara Etekiera 34:2–4.) Tera ae na riki nakoia tiibu ngkana te tia kawakin tiibu e aki tabeakinia? (Tara Etekiera 34:5–6.)

- N aanga raa ngaira n tatabeman ae ti na kona iai n iangoaki bwa taan kawakin tiibu ibukin Iteraera? (Ti riai n tararuia ao ni kakorakoraia n tatabeman n aroia kaain te utu, kaain te Ekaretia, kaain rarikim, taan reirei n te mweenga ao taan kakawari, ao kaain taian kooram ao taian kiraati.)

E taku Unimwaane Bruce R. McConkie: “Temanna are beku n te nakoa teuana inanon te Ekaretia ike e mwiokoaki iai ibukin te maiu n tamnei ke te maiu n rabwata ibukiia natin nako te Uea bon te tia kawakin tiibu nakoia tiibu akanne. A bukinaki taan kawakin tiibu iroun te Uea ibukin kawakinaia (kamaiuaia) ana tiibu” (*Mormon Doctrine*, 2nd ed. [1966], 710).

- E aki kukurei te Uea irouia tabeman taan kawakin tiibu ibukina bwa a bon tabeakina amwarakeia ao aki kakamwarakea te nanai n tiibu (Etekiera 34:2–3, 8). A na kanga tabeman mai ibuakora ni karaoa te aeka ni kairua aei n te bong aei?
- N aron ae koreaki n Etekiera 34:11–16, tera ae a karaoria taan kawakin tiibu ni koaua nakoia aia tiibu? (tarai taian weabe aika *kakaia, ukoukoraia, kamaiuaia, ikotia, kamwarakeia, kabaeia*, ao *kakorakoraia*.) Ti na kanga ni kona ni buokia n tukiia tabeman man buan kawaia ke n uamaenako? Ti na kanga ni kona ni buokia n ikotia naake a tia ni bua kawaia? Ti na kanga ni kona ni kamwarakeia ao ni kakorakoraia kaain ana nanai te Uea? Ko kanga n tia ni kakabwaiaki irouia taan kawakin tiibu ni koaua ake a tia ni karaoi bwaai akanne?

E taku Beretitenti Ezra Taft Benson: “Ti weteingkami bwa kam na mwakuri mwaaka ni kaboui am motinnano . . . . Ti tangiringkami bwa kam na tararuia, ni kamwarakeia, ni boutokaia, ao ni kawakina te nanai ao, n te tai are a bua iai tabeman inanon tabeua te tai, ti kakaewenakoi ngkami bwa kam na kakaeria” (inanon Conference Report, Eberi. 1983, 64; ke *Ensign*, Meei 1983, 45).

- E kanga te Tia Kamaiu n riki n ai aron te tia kawakin tiibu nakoira? (Tara Etekiera 34:11–16; Taian Areru 23; Itaia 40:11; Ioane 10:11–15.) Ko na bae n tangiria ni maroroakina aron te Tia Kamaiu n tia ni karaoi bwaai ni kabane ake a kabwarabwaraki inanon koroboki aika tabu. Kaota am koaua ibukin te Tia Kamaiu n aron am namakin mairoun te Tamnei.

2. Te Rairannano ao kabwaraan bure

Angareirei ao maroroakina Etekiera 18:21–32.

- Tera te reirei man mwakoron te rongorongo aei ibukin te rairannano ao kabwaraan bure? (Tara Etekiera 18:21–22, 27–28.) Tera ae nanonaki ni “karaaoi . . . nanomi naba ngkai ma tamneimi naba ngkai”? (Etekiera 18:31). E aera ngkai e kakawaki bwa ti na ataia ae te rairannano e rin iai kitankin te bure ao karekean te bitaki n te nano? Ti na kanga n rinanon te bitaki n te nano aei? (Tara Aramwa 5:7–14.)
- Tera te reirei ae reireiakinaki man mwakoron te rongorongo aei ibukiia aomata ake a tannako ma ni kitana te raoiroi ao man aki rairinanoia? (Tara Etekiera 18:24, 26.)
- Tera ae reireiaki man mwakoron te rongorongo aei ibukin ana namakin te Uea ngke e katuaeia naake a buakaka? (Tara Etekiera 18:23, 32.)
- Tera ae reireiaki man mwakoron te rongorongo aei ibukin ana momotiraoi ao ana nanoanga te Uea? (Tara Etekiera 18:25, 29–32.) E aera ngkai e kakawaki bwa ti na ataia bwa te Uea e raoiroi ao e nanoanga?

3. Miin Etekiera ni burabeti ibukin te marua n ri

Angareirei ao maroroakina Etekiera 37:1–14. Kamataata bwa miin Etekiera ni burabeti ibukin te marua n ri e kanikinaea te Mangauti ao manga kaokakia natin Iteraera nakon abaia ni berita.

- E kanga ni kanikinaeaki te Mangauti inanon miin Etekiera ni burabeti? (Taian ri a ikotaki ni kabane, a rabunaki n te iriko ao te kun, ao a anganaki te maiu; tara Etekiera 37:1–10; tara naba Aramwa 11:42–44; 40:23.)
- E na kanga manga kaokakia tibun Iteraera nakon abaia ni berita ni kanikinaeaki inanon miin Etekiera ni burabeti? (Tara Etekiera 37:11–14. Te Mangauti e kamanenaaki ni kanikinaea te manga kaokaki aei.)
- Miin Etekiera ni burabeti e kona naba ni warekaki bwa kabwarabwaran te kabotau ni kabouan te “kantaninga” ibukin Iteraera (Etekiera 37:11). E ngae ngke te kantaninga ibukin Iteraera e mate n aron te “taanga ni buaka ae korakora” ibukia taian ri are e noria Etekiera, te Tia Kamaiu e kona ni kaokia nakon te kakamwakuri ao te maiu. E na kanga n tia ni kaboua am kantaninga te Tia Kamaiu? (Ko na bae n tangiria ni wareka Moronaai 7:41 ngke ko maroroakina te titiraki aei.)
- Taian ri inanon miin Etekiera ni burabeti a moanna ni karekea te maiu imwin ngke e tuangia Etekiera bwa a na “ongo ana taeka te Uea” (Etekiera 37:4). E na kanga ana taeka te Uea n anganira te maiu?

4. Te kai ibukin Iuta ao te kai ibukin Iotebwa

Angareirei ao maroroakina Etekiera 37:15–28. Kamataata bwa ana taetae ni burabeti Etekiera ni kaineti ma te kai ibukin Iuta ao te kai ibukin Iotebwa iai uoua nanona. E kaineti nakon ikotakin koroboki aika tabu ibukin Iuta ao Iotebwa (Iteraera) ni boong aika kaitira. E kaineti naba nakon ikotakia abanuean Iuta ao Iotebwa (Iteraera) ni boong aika kaitiria.

- E na kanga n tia ni kakoroaki nanon te taetae ni burabeti inanon Etekiera 37:15–20? (Tara 1 Nibwaai 5:14; 2 Nibwaai 3:12; D&C 27:5. Kamataata bwa te taeka ae *kai* inanon taian kibu aikai a kaineti nakon aekaki ni bwatua ni kai ake a kokoroboki iaona inanon ana bong Etekiera. Te kai ibukin Iuta e kanikinaea te Bwaibwara, ao te kai ibukin Iotebwa e kanikinaea Ana Boki Moomon.)

E taku Unimwaane Boyd K. Packer: “Te kai ke te rekooti ibukin Iuta—te O Tetamenti ao te Nu Tetemanti—ao te kai ke rekooti ibukin Eberaim—Ana Boki Moomon, bon kakoau naba taikan Iesu Kristo—ngakai a uaia n ikotaki n te aro are ngkana ko kamatebwaia teuana ao ko a katikaki naba nakon are teuana; ngkana ko reirei man teuana ao ko kaotaaki man are teuana. Ni koauna ai bon ti teuana inanon baira. Ana taetae ni burabeti Etekiera e a tei man tia ngkai ni kakoroaki nanona” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1982, 75; ke *Ensign*, Nobembwa. 1982, 53).

- Baikara kakabwaia ake a tia n reke man Ana Boki Moomon n ikotaki ma te Bwaibwara? (Tara 1 Nibwaai 13:39–40; 2 Nibwaai 3:12.) E kanga Ana Boki Moomon n tia ni buokiko bwa ko na mataata raoi riki n te Bwaibwara? E kanga n tia ni kamatoai nakoim kakoaua n te Bwaibwara ibukin te Uea ae Iesu Kristo?

- Tera ae taekinna Etekiera bwa e na riki imwiin ikotakiia kaai aikai?
  - a. Natin Iteraera a na ikotaki ni katiteuanaki inanon teuana te abanuea ma te Tia Kamaiu bwa aia Uea (Etekiera 37:21–22).
  - b. A na kaitiakaki aomata ao n riki bwa ana botanaomata te Atua (Etekiera 37:23).
  - c. A na toutou mwin au moti, ao a na kawakin ana tua te Uea (Etekiera 37:24).
  - d. A na maeka aomata n te aba ni berita (Etekiera 37:25).
- Baikara riki kakabwaia ake e berita te Uea inanon Etekiera 37:26–28? (Teuana te kakabwaia ae kakawaki bon manga kaokan ana tabo ae tabu ke ana tabaenako te Uea, e nanonaki iai te tembora. Te reirei ae imwina e maroroakini taian kakabwaia n te tembora ni kamataatai.)

Kabaneana

N ana angareirei Etekiera e buokira bwa ti na ataia bwa mwaitira ana tangira te Tia Kamaiu ao ana mwamwannano ibukira n tatabemanira. Bon ngaia ara Tia Kawakin tiibu. E ingainga ni kabwarabure. E karekea ibukira te mangauti. E babairea ikotakin Iteraera ni boong aika kaitira. Ao e anganira Ana Boki Moomon bwa te kauoua ni kakoaua ibukina. Kaoia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia koaua ibukin taian koaua aikai.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

1. Reiakinan te riki bwa te tia kawakin tiibu ae raoiroi

Ngkana kam maroroakin mwiokoara ae taan kawakin tiibu, ko na bae n tangiria ni wareka ke ni karakina te karaki ae mairoun Beretitenti James E. Faust:

“Ngke te ataenimwaane ngai ae rangi ni uarereke, tamau e kunea te tiibu tetei n ti ngaia n tionako inanon te rereua. Te nanai n tiibu are e mena tinana iai e a tia ni mwananga nako, ao n te aro ae aki ataaki ao te tiibu tetei e a raure nako ma tinana, ao te tia kawakin tiibu e aki ataia ae e a tia ni bua. Ibukina ngkai e aki kona ni maiu ibon irouna inanon te rereua, e a uotia tamau nakon mweengara. Ngke e katuka te tiibu tetei ikekei ao e na bon mate, n ae tao e na kanaki irouia maan ni kiba ake a kakang ke n te bora ni baki ibukina ngkai e uarereke ao e na riai ni miriki . . . . E anganai te tiibu tetei tamau, ao I riki bwa te tia kawakin tiibu.

“Inanon tabeua te wiiki ao I kaabuea mirikin te kao inanon ana bwatoro te ataei ni kamwarakea te tiibu tetei. Ti waekoa n riki bwa raa . . . . E a moanna n rikirake. Ngai ma au tiibu tetei ti tatakakaro iaon te uteute. N taai tabetai ti wene iaon te uteute ao I kawenea atu iaon rarikina ae maraurau, ni buraerae ao man tararake n tara karawa ae buru ao taian nanga aika mainaina man tootooa. I aki rokana au tiibu tetei n te ngaina. E bon aki bibirinako. E waekoa ni kona ni kana te uteute. I kona ni wetea au tiibu tetei man taabo nako inanon te o ni kataia ni katootonga raoi tangitangin te tiibu . . . .

“N te tairiki teuana ao e kare te angibuaka ae kakamaku. I a mwaninga ni karina au tiibu tetei inanon aia auti maan n te tairiki anne n aron ae I bon riai ni karaoia. I a nako ni matu. Raoraou ae uarereke e a rotaki n te maaku inanon te angibuaka, ao I kona n ongo tangitangina. I ataia bwa I riai ni buoka au man, ma I tangiria ni kan kamweraoai, n abue, ao ni mau iaon au kainiwene. I aki

teirake n aron ae I bon riai ni karaoia. N te ingabong are imwina I a otinako ao kunea au tiibu tetei ni mate. Te kamea e ongo naba tangitangina ao e a kamatea naba. E a uruaki nanou. I a tia n riki bwa te tia kawakin tiibu ae aki raoiroi ke te touati are e a tia tamau n onimakinai iai. E taku tamau, ‘Natiu, N na aki kona n onimakiniko ibukin kawakinan ti temanna te tiibu tetei?’ Ana taeka tamau aikai a rangi ni kamarakai riki nakon buan raoraou ae buraerae. I katokia naba n te bong arei, n aron te mwaane ae uarereke, bwa N na kataia n aki manga aki tabeakina nakoau n touati bwa te tia kawakin tiibu ngkana tao I a manga anganaki riki te nakoa.

“E aki rangi ni mwaiti te ririki imwin anne ao I a weteaki bwa te rao ae ataei nakon te tia reirei n te mweenga. Iai taai ngkana e a rangi kamwaitoro ke n angibuaka ao I a tangiria n tiku n te auti ni mweeraoi, ma inanon taningan au kantaninga I kona n ongo tangitangin au tiibu tetei, ao I ataia bwa I riai n riki bwa te tia kawakin tiibu ae raoiroi n nako ma raou ae ikawai. Inanon ririki akanne ni kabane, ngkana te tai are I a moanna ni kararoai mwiokoau, e na manga roko irou ururingan aron nanokawakiu n te tairiki inanon ririki ake a mwaiti n tia n nako ngke I a tia n riki bwa te tia kawakin tiibu ae aki raoiroi” (inanon Conference Report, Eberi. 1995, 62–63; ke *Ensign*, Meei 1995, 46).

2. Taekinan te bwanaa ni kauring mairouia taan tantani

- Ngke e weteaki Etekiera bwa te burabeti, e taku te Uea, “I a tia ni karaoiko bwa te tia tantani nakon te bata ae Iteraera” (Etekiera 3:17). E kanga katabean Etekiera ni burabeti n riki n ai aron tabeia taan tantani? (Tara Etekiera 3:17–21; 33:1–9. Inanon ana bong Etekiera, te tia tantani iaon te taua e na kauringia aomata n te kabuanibwai are e na roko mairouia aia taanga ni buaka aia kairiribai. E kauringia ana aomata Etekiera ibukia aia kairiribai ake a na karekea te kabuanibwai nakoia n te maiu n tamnei.)
- Antai ara tia tantani inanon boong aika kaitira? E aera ngkai e kakawaki bwa a na iai taan tantani aikai? Baikara mwiokoara n riki bwa taan tantani? (Tara D&C 88:81. Iteran te mwiokoaki aei bon te angareirei n te euangkerio nakoia naake a tuai ni karekea.)

Reirei kakawakin te ongeaba nakon ana taeka ni kauring te burabeti—ao ni kauringia kaain rarikira n reireinia taikan te euangkerio—Unimwaane Boyd K. Packer e karakina te urubekebeke n te ieka are e riki man ingunakon te Onran ae Teton iaon Idaho inanon 1976. Inanon kawain te karanganran ae bane butina iai 7,800 aomata. Ngke e birinruruon te karanganran n rinanon rabeen maunga, e urubekei 790 taian mweenga ao ni ikotaki ma 800 taian mweenga, umwantabu, reirei, ao taabo ni karikirake. Iangoa te mwaiti n ran, aron butina, ao te botanaomata n te aono, temanna te tia rabakau e katautaua bwa 5,300 aomata ake a na riai n tia ni mata. E kamiimi, bwa ti 6 aomata aika bwabwa.

E titiraki Unimwaane Packer:

“E kanga n ae iai te urubwai ae kakamaaku ma ti teutana buan te maiu? . . . Ibukina bwa a kauringaki! E aki abwabwaki aia tai, ma a kauringaki; ao naake a kauringaki, a kauringia kaain rarikiia . . .

"Tera aroia naake onoman ake a bwabwa? Temanna maibuakoia e mena i kabin te Onran ao akea riki a na anga. Naake uoman aki onimakina te kauring ni karokoa ae a oimwii. A kuneia rimwi ngaia ni kauoman inanon aia ka, bwa aki ongeaba nakon te kauring. Naake teniman a manga okiri aia bwai, ao ngaia are a bua maiuia.

"Ma bon te kakai ibukin te boraoi ae moan te korakora. Ngkai ngaira Aomata aika itiaki ni boong aika kaitira ao ti reireinaki bwa ti na ongeaba nakon taian kauring . . . .

"Ngkai, I noora te boraoi ae korakora ni bwaai aika a riki n te aonaaba, te nao ae korakora ibukin te buakaka ao aekaki ni bure nako n te aonaaba. A raanga nako teutantana imwiin teutana n otawaninira ao a rikirake n ririeta man ririeta. A moanna ni kabuanibwai maiura. Ara bwai nako a moanna n reke n te kangaanga. Inaomatara a reke n te kangaanga, ao ngaira ae ti bon karaoi tabera aika ti kakaraoi ao ti aki ataia bwa e a riai moa te aomata ni kabane ake a tia ni kauringaki bwa a na kauringiia kaain rarikiia . . . .

"Ti a tia ni kauringaki iroun te burabeti. Ti riai n ongeaba nakon te kauring, ke ti na riki n aroia naake onoman i Idaho ake a taku bwa te kauring bon tiaki ibukiia?" (*That All May Be Edified* [1982], 220–21, 223).

“Ao a na Bane ni Maiu Aika E Roko te Karanga Iai”

Etekiera 43–44; 47

Kantininga	Kaungaia kaain te kiraati bwa a na katoonga karekean te maiu, taian mwaaka ni katoki aoraki ake a kona ni karekeaki inanon te tembora.
------------	--

Katauraoi	<p>1. Tataro mwaaka n reiakin kiibu man koroboki aika tabu aikai:</p> <ol style="list-style-type: none"> Etekiera 43:1–12; 44:6–9, 23. E kaotaki nakon Etekiera n te mii ni burabeti te tembora are i Ierutarem. Etekiera 47:1, 6–12. Etekiera e noora te karanga n ran man te tembora are e karekea te maiu nakon te rereua ao e kamaiua te Dead Sea (Taari ae Mate). Etekiera 47:2–5. Etekiera e anaa abwakin marawan nanon te karanga ao e kunea bwa e keerake marawana ni katoa te tai are e ruo n nakonako inanona. <p>2. Kore te mabe iaon iteraniba 209 iaon te beeба ae bubura ke iaon te burakibooti imwain waakin te kiraati.</p> <p>3. Reitan te wareware: Etekiera 40–42; Ioera 3:18; Tekaria 14:8; Te Kaotioti 22:1–3; 1 Nibwaai 8:10–11; 11:25; Doctrine and Covenants 97:8–20.</p>
-----------	--

**Katautauan
Karikirakean
te Reirei**

Kamwakuran te Iango	<p>Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.</p> <p>Titirakinia kaain te kiraati titiraki n aiaron aikai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • E a tia n roko nanom ni kukurei ngke ko mataku n te takakaro ae karaoaki ke tabeua aekaki ni kamataku? • Ko a tia n rangi n rotaki n te bwai are e karaoaki n te aro are ko teirake ao n takarua ke ni kaungaunga? • Ko kona n iangoa te waaki ae tabu are tao e na karekea te ingainga ni kaotan te kukurei ao te kakaitau? Tabeua aekaki ni waaki aikai bon: <ul style="list-style-type: none"> a. Karikan te aba (Iobi 38:4–7). b. Rinin Iesu i Ierutarem ma te tokanikai (Ioane 12:12–16). c. Kauouan Rokon Kristo ao te Mangauti (1 I-Tetaronike 4:16). • E na kanga aron kakukurein te takakaro ke te kamataku ni kabotauaki ma te kimwareirei ni bwaai aika a karaoaki aika tabu? (Ngkai kakukurei n taian takakaro aika a karaoaki bon ti inanon te tai ae uarereke, te kimwareirei n reitaki ma bwaai aika tabu bon akea tokiia.) • Tera te bwai ae karaoaki ae tabu inanon te Ekaretia ike taan irilia a kaota kimwareireiia ma aia kakaitau n teirake, n takarua, ao ni katiotioi baia?
------------------------	--

(N tain katabuan te tembora, kaain te taromauri a ikotaki ni kaota kimwareireia ae korakora ni karaoaan te Takaaka n Otianna.)

“Takaruaean Otianna bon temanna-n-aomata, are ko bon kabanea iai anginnanom. Kaain te taromauri a tei ao a katiteuanaaki n takaruai taeka aika ‘Otianna, Otianna, Otianna nakon te Atua ao te Tiibu Teteei. Amen, Amen, ao Amen,’ ni kaokiokia teniua te tai. Aio e a kaairaki ma katiotioan te kawere ae mainaina ni kateitean te bai ngke e tatakaaruaeaki taeka aikai. Te taeka ae ‘Tiibu te Teteei’ e reitaki ma kamwangorakin ao ana mwakuri ni kamaiu Iesu Kristo” (in Daniel H. Ludlow, ed., *Encyclopedia of Mormonism*, 5 vols. [1992], 2:659).

Kamataata bwa te reirei aio e na buokia kaain te kiraati n atai tabeua kawai aika mwaiti ni karekean te kimwareirei man te tembora.

Maroroakinan
Koroboki Aika Tabu
ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon kibun taeka man koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuuan koroboki aika tabu.

1. E kaotaki n te mii ni burabeti nakon Etekiera te tembora are i Ierutarem.

Angareirei ao maroroakina Etekiera 43:1–12; 44:6–9, 23.

- Tuangia kaain te kiraati bwa a na wareka Etekiera 43:1–12 ao 44:6–9, 23. Baikara bwaai aika ti kona n reiakinibukin te tembora man kiibu aikai?

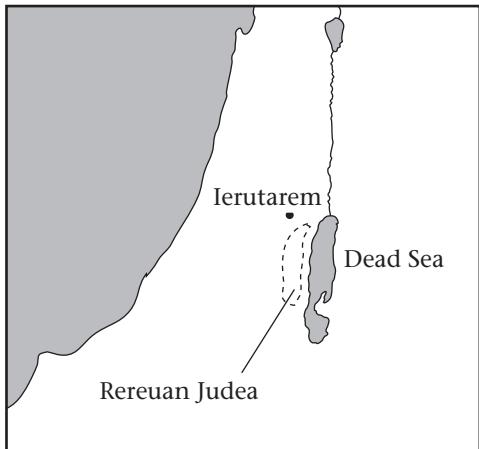
Ko na bae n tangiria ni karinani aia kaeka kaain te kiraati iaon te burakibooti ao ni maroroakin nanoia. Taian kaeka a kona n aron aikai:

- a. Mimitongin te Uea e kaona te tembora (Etekiera 43:2, 4–5).
- b. Te tembora bon “nnen ana kaintokanuea te Uea” iaon te aba (Etekiera 43:7).
- c. E nakonako te Uea inanon te tembora, e aranna bwa “nnen rauraun waeu” (Etekiera 43:7).
- d. Te tembora bon te tabo ike e na kona iai te Uea “ni maeka ibuakoia” ana aomata (Etekiera 43:7).
- e. Ti reiakinaki ana tua te Uea inanon te tembora (Etekiera 43:11).
- f. Iai taian otenanti ake e tangirira te Uea bwa ti na karaoi inanon te tembora (Etekiera 43:11).
- g. “E na riki ni moaniban te tabu ” ni kabane aon tano ni kabuta rarikin te tembora (Etekiera 43:12).
- h. Ti naake a tauraoi nanoia aika a riai n rin n te tembora (Etekiera 44:6–9).
- i. Inanon te tembora ti reiakinaki te kaokora imarenan ae tabu ao ae aki tabu ao imarenan ae itiaki ao ae aki itiaki (Etekiera 44:23).

2. Etekiera e noora te karanga n ran man te tembora are e karekea te maiu nakon te rereua ao e kamaiua te Dead Sea.

Angareirei ao maroroakina Etekiera 47:1, 6–12.

- Tera are e nooria Etekiera n roko man mataroan te tembora are mai mainiku i Ierutarem? (Tara Etekiera 47:1.) E raanga nakea te ran? (Tara Etekiera 47:8. Kaotia iaon te mabe ae rereuan Judea ao te Dead Sea a mena i mainikun Ierutarem.)

- Rereuan Judea bon te rereua ae akea te maiu iai, ao te Dead Sea e rangi n taorokoko ibukin kamaiuaia maan iai. N aron miim Etekiera ni burabeti, baikara bitaki ake a na riki inanon rereuan Judea ao te Dead Sea ibukin te raanga n ran man te tembora? (Tara Etekiera 47:6–12.)
- Inanon te mii ni burabeti are titabo ma miin Etekiera ni burabeti ibukin te tembora, e kaotaki nakon Ioane ae Tatangiraki ana kaintokanuea te Atua (Te Kaotioti 22:1–3. Taraia bwa n Etekiera 43:7, te Uea e arana te tembora bwa “nnen ana kaintokanuea”). Tera are e ranganako man ana kaintokanuea te Atua inanon miin Ioane ni burabeti? (Tara Te Kaotioti 22:1.) Tera “te ran ni kamaiu”? (Taian koaua n te euangkerio; tara kamwakuran te iango inanon reirei 30.) Ti na kanga n riki n ai aron rereuan Judea ao te Dead Sea ngkana ti aki katoonga te ran ni kamaiu?
- E na kanga te ran ni kamaiu are e kona ni karekeaki inanon te tembora ni kamaiua ao ni karekea te maiu nakoia taan mareaki? taian utu? ara bakatibu? te Ekaretia? Baikara riki aika raanganako man te tembora aika a karekea te maiu n tamnei ao te kamaiuaki? (A kona taian kaeka n aron aikai te koaua, wanawana, te kaotioti, ao taian berita aika tabu.)
- Etekiera 47:12 e kamataata te aoraka are e maiu imataniwin te karanga n ran ni miin Etekiera ni burabeti. Baikara bwaai aika a uaia n reke n te aroka ao n te karanga n ran? (Auia ni karekea te mwaaka ni kamaiu ao n anga te maiu.)
- Baikara ake a maiu rirakin te karanga inanon miin Ioane ni burabeti? (Tara Te Kaotioti 22:2.) Ia riki inanon koroboki aika tabu ae burabeti a kaotaki nakoia te aroka ni kamaiu? (Tara 1 Nibwaai 8:10–11; 11:25.) Inanon miin Riai ao Nibwaai, e tei ibukin tera te aroka ni kamaiu? (Tara 1 Nibwaai 11:25.)
- E kanga ana tangira te Atua ni kamaiu ao n anga te maiu? Baikara ikoaki n tamnei ao n rabwata ake a na kamaiuaki n ana tangira te Atua?

3. E bairea marawan nanon te karanga Etekiera.

Angareirei ao maroroakina Etekiera 47:2–5.

- Nanora te karanga ngke e moan nakonako inanona Etekiera? (Tara Etekiera 47:2–3.) Nanora ngke e a manga nakonako inanona n te kauoua n tai, te kateniua, ao te kaaua n tai? (Tara Etekiera 47:4–5.) Tera te koaua ake a katautauaki man kiibu aikai ibukin te tembora? (E na rikirake mwaakan te tembora inanon maiura ngkana ti katoatai n roroko iai.)

- Taian koaua aika kamiimi a reiakinaki inanon te tembora, angina rinanon taian kanikina. Ngkana n te moantai ara atatai ibukin taian koaua aikai ke ibukin taian otenanti n te tembora a ti toki “ni bubuan waera,” tera ae ti riai ni karaopia? (Tara Etekiera 47:2–5. Ti riai n ruo n nakonako inanon te “karaanga” teuana ao uoua riki te tai—ke, nanona riki teuana, roroko n te tembora ni kabatia riki te tai.)

Kabaneana

Tuangia kaain te kiraati bwa te Uea e a tia n arana te tembora “te tabo ni kakaitau” (D&C 97:13). Kaota am kakaitau ibukin taian kakabwaia ake a roko ibukina bwa iai te tembora, ao kaoia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia namakin ni kakaitau ibukin te tembora. Kakoaua bwa n aron te raanga n ran man te tembora e kamaiua rereuan Judea ao te Dead Sea inanon miin Etekiera ni burabeti, ana euangkerio Iesu Kristo e na kamaiuira ao ni kaitiakira ngkana ti katoongnga.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e batia riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

1. “I tangira nnen maneabam” (Taian Areru 26:8)

A mwaiti inanon Taian Areru ake a taekin taian kakabwaia ake ti karekei man te roroko nakon te tembora ao ni kamataatai namakin aika raraoi ibukin te tangira ao te kakaitau ibukin te tembora. Ko na bae n tangiria ni bubutia tabeman kaain te kiraati bwa a na taekin aia namakin ni kakaitau ibukin te tembora inanon maroroakinan taian kibu man taian areru aikai:

Taian Areru 24:3–4

Taian Areru 26:6–8

Taian Areru 27:1, 4–6

Taian Areru 65:4

Taian Areru 84

Taian Areru 122

Taian Areru 134

2. “Te Kanikina ae Kakannato ibukin Kaainakin te Ekaretia Iroura”

E taku Beretitenti Howard W. Hunter: “I kaoia Aomata Aika Itiaki ni boong aika kaitira bwa a na tara ana tembora te Uea bwa kanga te kanikina ae kakannato ibukin kaainakin te Ekaretia irouum. Bon au kantaninga ae korakora bwa a na kona ni kabane kaain te Ekaretia n tauraoi nanoia n rin n te tembora. E na kakukureia te Uea ngkana ni kabane kaain te aro aika ikawai a na tauraoi nanoia ibukin—ao ni uouota—te beebea ni kariaia n rin n te tembora. Bwaai ake ti riai ni karaoi ao n aki karaoi bwa ti aonga n tauraoi n nanora ibukin te beebea ni kariaia n rin n te tembora bon ti ngaia bwaai aika a na kamatoa bwa ti na kukurei n tatabemaniira ao n te utu” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1994, 8; ke *Ensign*, Nobembwa. 1994, 8).

- Ti na kanga ni karaoa te tembora bwa te “kanikina ae kakannato ibukin kaainakin te ekaretia iroura” inanon te Ekaretia? E na kanga tarakin te tembora n te aro aei n roota aron ara taratara iaon waakin te maiu ao ara kakaonimaki nakon ana mwakuri te Uea?

“Ngkana Tao N na Mate, ao N na Mate”

Taniera 1; 3; 6; Etita 3–5; 7–8

Kantaninga	Buokia kaain te kiraati bwa a na ninikoria ni maiu ni kaineti ma katei ni maiu aika kariaiakaki n te euangkerio.
------------	--

Katauraoi	1. Tataro mwaaka ao reiakini taian kibu man boki aika tabu aika imwina: a. Taniera 1. Taniera ao raoraona a rawa ni kamaraeaki ni kana kanan te Uea ae Nebukaneta (1:1–16; taraia bwa te tano bon te amwarake ae karaoaki man taian koraa ake a kakanaki). Te Uea e kakabwaiaia Taniera ma raoraona ma te marurung ao te wanawana (1:17–21). b. Taniera 3. Tiateraka, Metiaka, ao Abetenoko a rawa n taromauria ana bouannanti te Uea Nebukaneta (3:1–12). Te Uea Nebukaneta e tewenakoia nako nanon te ai ae uramwaaka, ao te Uea e kamaiuia man te mate (3:13–30). c. Taniera 6. Ana aomata te Uea Taraiati a kairoroa te uea bwa e na tiaina te tua bwa inanon teningaun te bong taian bubuti ni kabane a na bane n roko iroum ao tiaki nakon temanna ke te Atua (6:1–9). E ngae ngke a kamatoa ana tua te king, ao Taniera e tataro nakon te Atua (6:10–13). Katuaeana ibukin aki ongeabana nakon te tua, e a teweakinako Taniera nakon oia raian (6:14–17). E kanakoaki te anera iroun te Uea bwa e na kamanoa Taniera (6:18–23). d. Etita 3–5; 7–8. E aki katorobubua Moretekai imatan Aman (3:1–4). Aman e kairoroa te Uea Aatueruti bwa e na katauraoa te tua ibukin wetean kamateaia ni kabane Iutaia inanon abanueana (3:5–14). Etita e ata ana babaire Aman ni kan kamateia ana aomata ao e aki tabeakina maiuna ibukia ana aomata ao e nakon te uea ibukin buokana (4:1–17). E butimwaeaki Etita iroun te uea ao e kariaia ana bubuti bwa e na roko ma Aman nakon te bootaki n nim-wain (5:1–8). N tain te bootaki n nim-wain Etita e kaota ana waaki ni kamane Aman ni kan kamateia Iutaia (7:1–6). Te uea e kabaea roroan Aman (7:7–10). E karineaki Moretekai iroun te uea ao e anganaki ana bubuti Etita ni bitaki te tua ibukin Aman (8:1–17). 2. Reitan te wareware: Taniera 5; Etita 1–2; 6; 9–10. 3. Ngkana ko kamanena kamwakuran te iango, bubutia uoman kaain te kiraati bwa a na katauraoia ni karakinna n ae kimotooto te tai are tao bon ngaia ke temanna ae ataia bwa e a tia ni kaota ninikoriana n ongeaba nakon te Uea. 4. Ngkana taian tamnei aikai a kona n reke, ko na bae n tangiria ni kabonganai tabeua maibuakoia n tain te reirei: Taniera e totokoa ana Amwarake te Uea ma ana Wain (62094; Te Kete n Tamnei n te Euangkerio 114); Teniman Mwaane inanon te Ai ae Uramwaaka (62093; Te Kete n Tamnei n te Euangkerio 116); ao Taniera inanon Oia Raian (62096; Te Kete n Tamnei n te Euangkerio 117).

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran
te Iango

Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.

Tuanga temanna are e a kam mwiokoaki bwa e na karakinna ni kakimototoa aron te tai are ngaia ke temanna ae a ataia are e a tia ni kaota ninikoriana n ongeaba nakon te Uea.

Imwin ae a tia n tibwaua te bwai are e a tia n riki nakoia, kamataata bwa te reirei aei bon taekaia onoman aomata inanon te O Tetamenti ake a tia ni kaota ninikoriaia ae korakora n ongeaba nakon te Uea.

Maroroakinan
Korobooki
Aika Tabu ao
Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon kibu n taeka man koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia namakin ni baika a riki nakoia ake a kaeti nakon moan tuan koroboki aika tabu.

1. Taniera ao raoraona a rawa ni kana ana amwarake te Uea ae Nebukaneta; a kakabwaiaki ma te marurung ae tamaroa ao te wanawana.

Angareirei ao maroroakina Taniera 1.

Taniera bon te mwaane ae uarereke, ngke e uotakinako mai Ierutarem nako Baburon bwa e taenikai. Ngaia ao tabeman roronrikirake ake a bongana mai Ebera—n aroia raoraona aika Tateraka, Metiaka, ao Abeteneko—a kataneiaki inanon ana auti te Uea ae Nebukaneta.

- Tera are a taekinna Taniera ao raoraona ngke anganaki ana irikomaiu ao ana wain te uea? (Tara Taniera 1:8–14.) Baikara kakabwai ake a karekei ibukin ongeabaia nakon ana tua te Uea ibukin te mauri? (Tara Taniera 1:15, 17, 20.) A kanga kakabwai ake a karekei n ti te arona ma ana berita te Uea nakoira ngkana ti ongeaba nakon Tuan te Mauri? (Tara D&C 89:18–20.)

E angareirei ngkoaa Unimwaane Boyd K. Packer: “I a tia n ataia . . . bwa te kantaninga ae kakawaki ibukin Tuan te Mauri iai irekerekena ma te kaotioti. Man te tai are ngke ko uarereke ti reireiningkami bwa kam na kararoa te ii, kobee, kamangingin, baake, kamanging ake a na roota am iango, ao aekaki ni bwaai riki tabeua ake a na urua marurungim. . . . Ngkana e ‘rootaki n angina’ temanna man aki kona n ongo taeka aika mataata, a na kanga ni kona ni kaeka nakon taian wirikiriki mairoun te tamnei are e ringi aia namakin aika a kai rootaki? E kakawaki Tuan te Mauri n ai aron tuan te mauri, e kona n rangi ni kakawaki riki nakoim n te maiu n tamnei nakon te maiu n rabwata” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1979, 28–29; ke *Ensign*, Nobembwa. 1979, 20).

- Tera ae kona n reireinira te karaki aei n aron te kaeka ngkana ti namakina te kairoroaki ni karaoakin te bwai ae ti riai n aki karaoia? (Tara Taniera 1:5, 8.) Baikara waaki ni boong aikai ae e riai te ninikoria iroura n ongeaba nakon ana tua te Uea? Ti na kanga ni karikirakea te ninikoria ae ti kainnanoia n ongeaba n aaro aikai?

2. Te Uea e kamaiuia Tiaterake, Metiaka, ao Abeteneko man te mate inanon te nenikanaiai ae uramwaaka.

Angareirei ao maroroakina Taniera 3.

- E katea ana tua te Uea ae Nebukaneta bwa anne e aki taromauria ana bouananti e na tewakinako inanon te nenikanaiai ae uramwaaka (Taniera 3:1–6). A kanga Tiateraka, Metiaka, ao Abeteneko ni kaeka nakon te tua aei? (Tara Taniera 3:12.) Tera ae karaoia Nebukaneta ngke e kunea bwa aki taromauria ana bouannanti? (Tara Taniera 3:13–15, 19–20.)
- Tera ae a taekinna Tiateraka, Metiaka, ao Abeteneko ngke e kakamakuia te uea bwa a na tewakinako inanon te nenikanaiai ae uramwaaka? (Tara Taniera 3:16–18.)

E taku Unimwaane Neal A. Maxwell: “Ti na [aki] kona n taainako ni kamaiuaki man taian kangaanga inanon maiura, ma ti na bon kamaiuaki man te mate are akea tokina! Ma ngkai moa, ni kakorakoraan te kantaninga e karaoa ae ti na kona n taekin taeka naba ake teniua ake a kabonganaaki bubua n ririki n nako irouia teniman mwaane aika ninikoria. A ataia bwa te Atua e na kamaiuia man te nnenikanaiai ae uramwaaka ngkana E taku. ‘Ma ngkana e aki,’ a taku, e ngae n anne, a na bon teimatoa n toro Irouna!” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1994, 45; or *Ensign*, Nobembwa. 1994, 35).

- E na kanga aia kaeka Tiateraka, Metiaka, ao Abeteneko n reireinira aron te ongeaba nakon ana tua te Uea? (Tiateraka, Metiaka, ao Abeteneko a kukurei bwa a na ongeaba nakon te Uea e ngae ngkana e kamanoia ke e aki. Ara ongeaba e riai n aki baireaki arona bwa tao te Uea e na anganira te kakabwaia n aron ara kantaninga ke n te tai are ti kantaninga iai boona.) Tera te kabuanibwai ibukin te ongeaba nakon te Uea ti ibukina bwa ti na kantanigaia bwa e na anganira te aeka ni kakabwaia teuana bwa boona?)
- Tera te bwai ae riki ngke a tewakinako Tiateraka, Metiaka, ao Abeteneko nako nanon te nnenikanaiai ae uramwaaka? (Tara Taniera 3:21–27.) Antai are e raonii inanon te nnenikanaiai ae uramwaaka? (Tara Taniera 3:25.) E na kanga te Tia Kamaiu ni buokira ngkana ti nakoina n taain katakira?
- E kanga aron rootakin Nebukaneta n ninikoriaia Tiateraka, Metiaka ao Abeteneko? (Tara Taniera 3:28–30.) A kanga aron ara mwakuri n rootia kaain rarikira nakon waakin te Ekaretia?

3. E tataro Taniera n aki tabeakina ana tua te uea ao e tewakinako nanon nneia raian. E kanakoa te anera te Uea ni kamanoa Taniera.

Angareirei ao maroroakina Taniera 6.

Te Uea ae Nebukaneta e oneaki mwiina ioun natina ae Beretiata. Ngke e kamateaki Beretiata, “Ao e anganaki Taraiati are te I-Miria ueana”(Taniera 5:31), ao e rikirake Taniera ni kakannato n nakoana. (Taraia: Taraiati are te I-Miria bon tiaki titabo ma te Uea ae Taraiati are e tautaeka n te Embwaea ni Biritia imwiin Tairuti are a tabekarake aia bubuti Iutaia nakoina ibukin manga katean te tembora. Tara Etira 4–6; reirei 47; ao Bible Dictionary, “Darius,” iteraniba 653.)

- Tera bukina ngkai ana beretitenti te uea ao natina a kataia ni karekea bukinakin Taniera? (Tara Taniera 6:1–5. A bakantang ibukina bwa te uea e tatangira Taniera, ao a raraoma bwa te uea e na anganna riki te mwaaka.) Tera te tua are a katika iai

nanon te uea bwa e na kamatoa n tiainaia? (Tara Taniera 6:6–9. Ataia ae Taniera e tataro ni katoatai, a kairoroa King Taraiati bwa e na tiaina te tua bwa inanon 30 te bong ni kabane bubuti a na nakon te uea ao tiaki nakon temanna te aomata ke te Atua. Naake aki ongeaba nakon te tua aei ao a na teweakinako nanon nneia raian.)

- E kanga ana kaeka Taniera nakon ana tua te uea? (Tara Taniera 6:10.) Tera ae ti kona n reiakinna mairoun Taniera ibukin kakawakin te tataro? (E rangi ni kakawaki te tataro nakon Taniera ngaia are e bon reitinako n tataro e ngae ngke e na kamataeaki iai.) Kaoia kaain te kiraati bwa a na karaua ni iangoa aron kakawakin karekean te tai n tataro nakon Tamara are i Karawa.
- E kanga aron ana namakin te Uea ae Taraiati ngke a tuatua ana aomata bwa a tia n noora Taniera n tataro? (Tara Taniera 6:12–15.) E kanga te uea ni kaota ana onimaki iroun te Atua? (Tara Taniera 6:16, 18.)
- E kanga aron te Uea ni kakabwaia Taniera inanon nneia raian? (Tara Taniera 6:19–23.) Tera te bwai ae riki nakon te uea ae Taraiati ma ana aomata inaon ueana ngke a noora ana onimaki ao ana ninikoria Taniera? (Tara Taniera 6:24–28.)

E taku Unimwaane L. Tom Perry: “Ti aki ti ana beku Taniera ae tekeraoi iai te uea, ma ibukin ana onimaki Taniera iroun te Uea, e roota te aba ni kabuta. E kanakoa te katanoata te uea nakoia aomata ni kabane inanon abanueana bwa a na taromauria te Atua ni koaua ae maiu, ae Atuan Taniera are e taromauria. Ai korakorara mwaakan temanna te aomata ae kororaoi, ae e rootai aika a mwaiti, ngke e beku ‘inanon te aonaaba’ ike e maeka iai! E na kanga korakoran mwiin te beku ngkana ti reitinako ni karaoi oin ara beku ‘inanon te aonaaba’ are ti maeka iai!” (inanon Conference Report, Eberi. 1988, 16; ke *Ensign*, Meei 1988, 15).

4. E anga maiuna Etita ni kamaiuia ana aomata.

Angareirei ao maroroakina Etita 3–5; 7–8.

Etita bon te aine ae te Iutaia are e maiu teutana te tai imwiin ana tai Taniera. Imwiin mateia ana karo, ao e kaikawaaki iroun aimwaanena ae Moretekai. E bon rangi ni botonaine neie Etita, ao Aatueruti, te uea ibukin Persia ao Media, e rangi ni kukurei ni botonainen neiei ngaia are e a karikia bwa ana uea n aine.

- King Aatueruti e karikirakea Aaman nakon te nakoa ae moan te rietaata n natinuea te mwaane (Etita 3:1). E kanga Moretekai ni kaota ninikoriana ngke a tuangaki iroun te uea bwa a na bobaraaki ma toro ake tabeman imatan Aaman? (Tara Etita 3:2–4.) Tera te bwai are e karaoia Aaman? (Tara Etita 3:5–14. E roko unna ao e kairoroa te uea bwa e na tua kamateaia “tabeman aomata”—ni kabane Iutaia inanon te abanuea.)
- Ngke e ataia Etita ae iai te tangitang imarenaia Iutaia, neiei e kanakoa ana tia uarongorongo nakon Moretekai bwa tera ae riki (Etita 4:1–6). Tera ae bubuti Moretekai nakon Etita? (Tara Etita 4:7–9.) Ibukin tera ngkai e kakamaku ibukin Etita bwa e na nakon te uea n taetae ma ngaia? (Tara Etita 4:10–11. Bwa n te tua e kona te uea n tiringa temanna ae akea kariaiakakina n roko irouna.)
- Tera ana rongorongo Moretekai are e kanakoa nakon Etita ngke e a ongo ibukin tabeaianga bwa e na kawara te uea? (Tara Etita 4:13–14.) Tera n am iango n ana namakin Etita ngke e karaua ni kataautaua te kona n tia “n roko n te abanuea inanon te aeka n tai aei”? (Etita 4:14). Ti na kanga ni karekei

kakoaua bwa maiura iai te kaantanginga ibukina? E na kanga ni buokira te kantanninga ni kakoauan aei?

- Tera ana bubuti Etita nakoia ana toro aine ao nakoia Iutaia ake a maeka n te tabo arei ngke e a katauraoia bwa e na kawara te uea? (Tara Etita 4:16.) E kanga ni buokira katiteuanakiia aomata aika mwaiti n aki mamatam ao n tataro?
- E taekina ana iango ni kawara te uea, ao E taku Etita, “Ngkana N na mate, N na mate” (Etita 4:16). E na kanga te katanoata aei n riki n ai aron ana taeka Tiateraka, Metiaka, ao Abeteneko imwain tewakinakoia nako nanon te tabo ni kanaiai ae uramwaaka? (Tara Taniera 3:17–18.) E kanga te katanoata aei ni kaota ana tangira Etita ae korakora nakoia ana aomata ao nakon te Atua?
- Ngke e a kawara te uea Etita, e butimwaia ao e taku bwa e na anganna te bwai nako are e na bubuti (Etita 5:1–3). E bubuti neiei bwa te uea ao Aaman a na kaea te bootaki n nim wain (Etita 5:4–8). Inanon te kauoua ni bong ibukin te bootaki n nim wain, tera ana bubuti Etita nakon te uea? (Tara Etita 7:3–4.) Tera ae karaoia te uea ngke e a ataia bwa aomata ake e na kamwaneia ni kamateia Aaman bon taian Iutaia? (Tara Etita 7:5–10.)
- E kabaeaki roroan Aaman, ma te tua ibukin kamateaia Iutaia e a tia ni kabutaki rinanon te abanuea. Tera ana bubuti Etita nakon te uea bwa e na karaoia? (Tara Etita 8:5–6.) Baikara kakabwaia ake a karekei Iutaia ibukin ninikorian ao ana onimaki Etita? (Tara Etita 8:16–17.) Baikara kakabwaia ake ko a tia ni karekei ibukin aia ninikoria ma aia onimaki tabemwaang?
- Baikara kangaanga ake ti kaitara ma ngaii n te bong aei are e na kainnanoa te aekaki n ninikoria are iroun Etita? Baikara kakabwaia ake ti na karekei ngkana ti kanene ni karaoa ae eti ngkana ti kitarai mwiin kangaanga aika a na riki?

Kabaneana

Kakoaua bwa te Uea e na kakabwaiaira ngkana iai iroura te ninikoria n tei ibukin te koaua. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na toua mwin aia banna ni katooto Taniera, Tateraka, Metiaka, Abeteneko, Etita, ao Moretekai.

Iango n Angareirei Riki Tabeua

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e batu riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

1. Te katoki ni kakabwaia ibukin te ninikoria n ongeaba

- Tera te bwai ae a katiteuanaki iai Taniera, Tateraka, Metiaka, Abeteneko, Etita, ao Moretekai? (A bane ni iai irouia te ninikoria n karaoa ae eti, e ngae ngke karaoana e na kabuanibwai iai maiuia.) Baikara waaki ake ko a tia n aitara ma ngaii ike ko na baireia iai bwa ko na tei ke ko na aki ibukin ae ko ataia bwa e eti?

Kakoaua bwa ngkana ti kekeiaki ni kawakin taian tua, e na kakabwaiaira te Uea. Ma e ngae n anne, taian kakabwaia ake ti karekei a aki kona n noraki ngkai nab. Ni kamataataan aei ni kamataata, ko na bae n tangiria ni kan maroroakin kataakia aomata aikai ake a tia n tokanikai iaon katakiia:

- a. E aki roko n te kariki Tarai ni karokoa e koro ana ririki ae 90 (Karikanibwaai 17:15–17; 21:1–2).
- b. E kaboakinako Iotebwa irouia tarina ao rimwi riki e a manga kabureaki ibukin te bure ae aki karaopia (Karikanibwaai 37:27–28; 39:7–20).
- c. E kamwaneaki te Tia Kamaiu iroun raoraona, e bukinaki tiaki iaan te tua, ao e tauraki iaon te kaibangaki (Ioane 18–19).
- d. E taibaoaki Nibwaai ao imwiina e kabaeaki n te roobu irouia tarina (1 Nibwaai 3:28; 18:10–11).
- e. Aramwa ao Amureke a tauaki ma te matoa n tarataraia aine ao ataei ake a kabuekaki ibukin aia onimaki (Aramwa 14:8–11).
- f. E kabureaki ao man tiringaki Iotebwa Timiti (D&C 135).
  - E aera ngkai ko taku n am iango bwa te Uea e kariaia bwa aomata aikai a na korakai ni katakia? E aera n am iango ngkai a kona ni kekeiaki inanon katakia? Baikara ake ti kona n reiakin man aia banna ni katooto aikai?

2. Tei ibukin te koaua

Angania kaain te kiraati bwa a na karaoa te kaotioti n takakaro iaon waaki aika kakaokoro ike a na riai iai n tei ibukin te bwai ae a ataia bwa eti. Iangoi aekaki ni waaki ake a na kona n riki nakoia kaain te kiraati. Taian katautau aika imwiina a na kona ni ibuobuoki:

- a. Raoraom e kaakeaa bonganan temanna ao e kaungako bwa ko na karaopia naba.
- b. Temanna e kataia ni katika nanom bwa kona ongora nakon n anene aika aki raraoi.
- c. Temanna e tuangko bwa kona nakon te kirabu n amwarake n te Tabati imwiin te taromauri.
- d. Temanna e anganiko te kamangin ke te aeka ni bwai riki teuana are e kaitara Tuan te Mauri.

“Te Abanuea, Are E Na Aki Kona Ni Kamaunaaki”

Taniera 2

Kantininga	Kakorakorai aia koaua kaain te kiraati ibukin manga kaokan Ana Ekaretia Iesu Kristo ao kaungaiia bwa a na buoka katean abanuean te Atua iaon te aba.
-------------------	--

Katauraoi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tataro mwaaka n reiakin taian kibu man koroboki aika tabu aikai:<ol style="list-style-type: none"> a. Taniera 2:1–23. Te Uea ae Nebukaneta iai miina ao e tuangia ana tia iango bwa a na kamataata ao ni kabwara nanona (2:1–13). E tataro Taniera ma raoraona, ao te Atua e kaotia nakoina te mi ma kabwaraan nanona (2:14–23). b. Taniera 2:24–49. E kaotia Taniera bwa miin te Uea ae Nebukaneta e moantai ni kaota rikiraken ao bwakan abanuea aika kakannato iaon te aba ao tokanikain abanuean te Atua ni boong aika kaitira iaon abanuea nako. 2. Reitan te wareware: Doctrine and Covenants 65. 3. Kaoia uoman ke teniman kaain te kiraati bwa a na katauraoia ni kaoti aia koaua aika a kimototo ibukin koauan te Ekaretia. 4. Ngkana ko kamanena te mwakuri ni kakukurei, korea te tiaata mainano ibukin te iteraniba aio iaon te boutita ke iaon te burakibooti imwain waakin te kiraati. 5. Ngkana ko kamanena tamnein “Miin Nebukaneta” (tara iteraniba 218), korea iaon te boutita ke iaon te burakibooti imwain te kiraati. Tai korei araia abanuea n tatabeua ni karokoa ae ko a maroroakina te tamnei n tain te kiraati. 6. Ngkana e kona n reke tamnein Taniera ngke Kabwara nanon Miin Nebukaneta, ko na bae n tangiria ni kamanena n tain te reirei (62531; Kete n Tamnei n te Euangkerio 115).
------------------	---

**Katautauan
Karikirakean
te Reirei**

Kamwakuran te Iango	Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei. Kaira aia taratara kaain te kiraati nakon te tiaata are ko a tia ni korea iaon te beeба ae bubura ke iaon te burakibooti:
--------------------------------	--

	6 Eberi 1830	1880	1930	1980	1995	2000
	6	133,628	670,017	4,639,822	9,340,898	Raka iaon 11,000,000
	1	10	16	44	88	100
	0	23	104	1,218	2,150	2,581
	0	10	30	188	307	334
	0	1	7	19	47	102

- N am iango a tei nambwa aikai ibukin tera?

Angania tabeua te miniti nakoia kaain te kiraati bwa a na katautaui aia kaeka nakon te titiraki. Imwiina ao kabwanina te tiaata n aron ae kaotaki inano:

	6 Eberi 1830	1880	1930	1980	1995	2000
Kaain te Ekaretia	6	133,628	670,017	4,639,822	9,340,898	Raka iaon 11,000,000
Taian taetae ake a boretiaki iai Ana Boki Moomon	1	10	16	44	88 (39 baninraoi ao 49 aki baninraoi rairana)	100 (61baninraoi ao 39 aki baninraoi rairana)
Taian Titeiki	0	23	104	1,218	2,150	2,581
Taian Mition	0	10	30	188	307	334
Taian Tembora aika kamwakuraki	0	1	7	19	47	102

(Taian ware aika ngkai naba a kona ni kuneaki inanon booki n te Ekaretia aika boou. Ko na bae n tangiria ni ikota te rain nakon te tiaata ni karini taian ware.)

Kaoia kaain te kiraati bwa a na taetae teutana iaon birimwaakan rikiraken kaain te Ekaretia. Kabwarabwara bwa te reirei aei e taekina aron Taniera, te burabeti n taai ake ngkoa are e moantaa n noora tokanikain abanuean te Atua iaon te aba—Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira.

Maroroakinan Booki Aika Tabu ao Kamwakuraia

Ngkana ko angareirei iaon kibu n taeka man koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua aika tabu.

1. E anganaki te kaotioti Taniera are e kaotaki nakoina miin te Uea ae Nebukaneta ao e anganaki rairan nanon te mii.

Angareirei ao maroroakina Taniera 2:1–23.

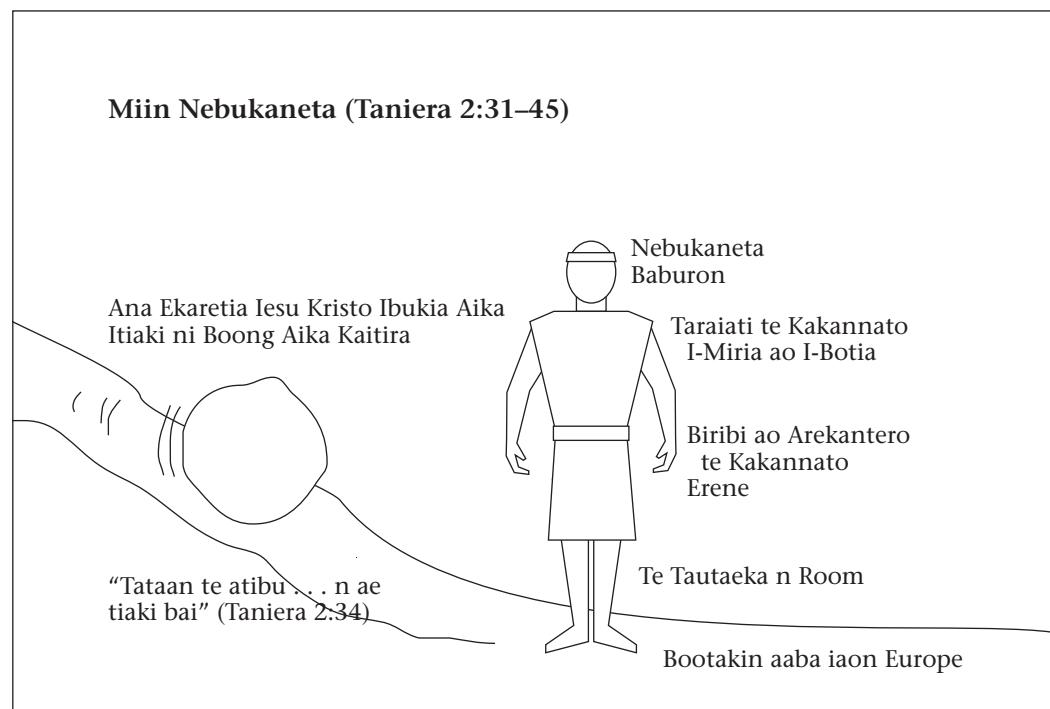
N te tairiki teuana ao e mii te Uea ae Nebukaneta n te aro ae kakamaku. E kan kataia ana taan kaeti taeka ngke e tuangia bwa e a mwaninga miina ma e tuangia bwa a na kaota miina ao a na kabwara nanona (Taniera 2:2–5; tarai iango man bukiniba 5a). Ngke a taekinna bwa aki kona ni kabwarabwara te mii, e kanakoa ana taeka Nebukaneta bwa a na kamateaki ni kabane taan rabakau mai Baburon, n ikotaki ma Taniera ao raoraona (Taniera 2:10–13). Ngke e roko ana mataniwi n atu ni buaka te uea nakon Taniera bwa e na kamateaki, e nakon te uea Taniera ao ni bubutia ana tai ni kabwara nanon te mii (Taniera 2:14–16).

- E kanga raon Taniera ni katauraoi nakon kabwaran nanon miin te uea? (Tara Taniera 2:17–18. E bubutia raoraona bwa a na tataro ma ngaia.) A kanga aia tataro kaain am utu ma raoraom n tia ni buokiko?
- A kanga aia tataro Taniera ma raoraona ni kaekaaki? (Tara Taniera 2:19, 27–28.) Tera are e karaoia Taniera imwin karekean te mii ni burabeti ibukin miin te uea? (Tara Taniera 2:20–23.) Tera ana namakin ake a kaoti man ana taeka ibukin te Atua? E aera ngkai e kakawaki bwa ti na kaota ara kakaitau nakon te Uea? E na kanga ni kaota ara kakaitau nakoina?
- Kaoti kakaokoron taabo ake a kakaei iai taian kaeka nakon taian titiraki Taniera ao Nebukaneta. (Tara Taniera 2:2, 19–23, 28.) Aekaki n taabo ra ae aomata ni boong aikai a nanako iai ngkana a kainnanoi kaekan titiraki aika matoatoa ke ni karaoan babaire? Tera te bwai ae totokoia aomata man kakaean ana kairiiri te Atua inanon aekaki n taai aikai?

2. Taniera e kabwarabwara ao e rairananon miin Nebukaneta.

Angareirei ao marooroakina Taniera 2:24–49.

- E kanga Taniera ni kabwarabwara te boua teaina ae abwabwaki are e a tia n noria te uea inanon miina? (Tara Taniera 2:31–33. Okira te tamnei are Taniera e Kabwarananon Miin Nebukaneta ke okira am tamnei ae oti inano.)

- A tei ibukin tera mwakoron nako te bouananti ake a kakaokoro? (Tara Taniera 2:36–43. Taian mwakorokoro a tei ibukin taian tautaeka aika a kakaokoro ake a na tei n onei mwiia n taua taekan te aonaaba.)

Korei araia taian tautaeka iaon te tamnei ngke ko a manga rinanon kabwaraannanona mairoun Beretitenti Spencer W. Kimball:

- a. Te atu are te koora e tei ibukin Nebukaneta ao ueana ae Baburon.
  - b. Ao nukana mai i eta ma baina tirewa e tei ibukin Taraiati ma ueana ake I-Miria ao I-Botia.
  - c. Ao birotona ma babatina burati e tei ibukin Biribi ao Arekantero ao abanuean Erene ke I-Maketonia.
  - d. Waena biti a tei ibukin te tautaeka n Room.
  - e. Waena biti ao tano a tei ibukin bootakin aban Europe. (Inanon Conference Report, Eberi. 1976, 10; ke *Ensign*, Meei 1976, 8.)
- Inanon miin Nebukanetar, tera are e urua te bouananti ake a tei ibukin taian tautaeka n aonaaba? (Tara Taniera 2:34–35.) E tei ibukin tera te “atibu ae koreaki . . . n tiaki baai”? (Tara Taniera 2:44–45; D&C 65:2.)

E angareirei Beretitenti Kimball: “E a manga kaokaki Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira inanon 1830. . . Bon aio te abanuea, are e kateaki iroun Atuan karawa, are e na aki kona ni kamaunaki ke n oneaki mwiina, ao te atibu ae koreaki man te maunga n tiaki baai e na rikirake bwa te maunga ae korakora ao e na kaona te aonaaba ni kabuta” (inanon Conference Report, Eberi. 1976, 10; ke *Ensign*, Meei 1976, 8–9).

- Tera ana taetae ni burabetti Taniera ni kaeineti ma te Ekaretia inanon boong aika kaitira? (Tara Taniera 2:34–35, 44.)

Ko na bae n tangiria ni korei ni karinani taian taetae ni burabetti aikai iaon te burakibooti. E taetae ni burabetti taniera bwa te Ekaretia e na:

- a. Bon “tataan te atibu n tiaki ni bai” (Taniera 2:34).
- b. E na riki “bwa te maunga ae korakora, ao ni [kaonrakea] te aonaaba ni kabuta” (Taniera 2:35).
- c. “Ae na bon aki uruaki n aki toki” (Taniera 2:44).
- d. “Ao e na aki katukaki [tauan taekana] nakon te botannaomata teuana” (Taniera 2:44).
- e. “Ma e na ururu ma ni kamaunai uea (akanne) ni kabane” (Taniera 2:44).
- f. “Ao e na teimatoa n aki toki” (Taniera 2:44).

- Tera ae nanonaki bwa te atibu e na “tataaki n tiaki ni baai”? (Tara Taniera 2:34. E na bon aki karaoaki irouia aomata.) E kanga manga kaokan Ana Ekaretia Iesu Kristo n riki n ai aron te atibu ae tataaki n tiaki ni baai?

E taku Unimwaane Joseph B. Wirthlin: “Ara Uea ao te Tia Kamaiu a tei bwa atun te ekaretia aio ao a kairia rinanon aia toro. Aio ana ekaretia te Uea; bon tiaki aia ekaretia aomata” (inanon Conference Report, Okitobwa. 1993, 4; ke *Ensign*, Nobembwa. 1993, 5).

- E na kanga ana taetae ni burabetti Taniera ibukin ae te Ekaretia e na “kanoa te aonaaba ni kabuta” ao “e na kona ni kamaunaaki” e a kakoroaki nanona n te bong aei? (Ko na bae n tangiria n okira te kauoua n tiaata ibukin kamwakuran te iango.)

E kakoaua Beretitenti Gordon B. Hinckley: "Te Ekaretia aio e bon koaua. E na totokoi nako taian angibuaka ake e aioro ma ngaia. E na kamangori taian taeka ni kabuakaka ake a tabekaki ni kaenaenaaki iai. E kateaki iroun te Atua te Tama are Akea Tokina ibukin kakabwaiakia Natina mwaane ao aine ibukin rooro nako. E katoka arana Ngaia are e tei bwa atuna, are bon te Uea ae Iesu Kristo, te Tia Kamaiu ibukin te aonaaba. E tautaekanaki ao ni kabutaki man mwaakan te nakoanibonga. E kanakoa nakon te aonaaba te kakoaua riki teuana ibukin te Uea bwa natin te atua. Kakaonimaki, raoraou. Kokoaua. Kakaonimaki ni koaua nakon ana waaki te Atua aika kakannato ake a tia ni kaotaki inanon taai aikai" ("Keep the Faith," *Ensign*, Tebetembwa. 1985, 6).

- Tera ae ti kona ni karaoia bwa ti na ira waakin katean abanuean te Atua inanon mweengara, inanon ara botannaomata, ao ni kabuta te aonaaba?

Kaoia kaain te kiraati ake ko a kaman tuangia bwa a na kaoti aia koaua ni kakimototoi ibukin kakoauan te Ekaretia.

Kabaneana

Kakoaua bwa Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira bon abanuean te Atua iaon te aba ao bwa Iesu Kristo e bon kairiia. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na ira te waaki ni katea abanuean te Atua iaon te aba.

“Ti Na Teirake Ma Ni Kateitei”

Reirei
47

Etira 1–8; Neemia 1–2; 4; 6; 8

-
Kantaninga	Kaungaia kaain te kiraati ni buoka katean Tion ao ni kaota ana tangira Kristo nakoia naake a totokoa ana mwakuri te Uea.
-
Katauraoi	1. Tataro mwaaka n reiakini taian kibu man koroboki aika tabu: a. Etira 1–6. E wareka arana te Uea ae Tairati inanon ana taetae ni burabeti Itaia ao e kaonaki n te iango ni kan karaoa ana kantninga te Uea. E kainaomataia Iutaia ake a taenikai i Baburon ao e kaoia bwa a na okira Ierutarem ni manga katea te tembora (Etira 1). Terubabera ao Ietua e kaira te mwaiti ae tao 50,000 aomata n okira Ierutarem, ao a moana manga katean te tembora (Etira 2–3). E anga nanona te I-Tamaria ni buoka te mwakuri iaon te tembora, aki butimwaeaki, ao a kataia ni katoka te mwakuri; e toki te manga kateitei (Etira 4). Tabeua ririki imwiina, te burabeti ae Akai ao Tekaria e kairoroia Iutaia bwa a na katia te tembora; a reitianako Itamaria n totokoia (Etira 5; tara naba Akai 1). Te uea ae Taraiati e kaboua ana tua Tairati ni manga katea te tembora, ao e tabanin kateana ao ni katabuaki tao 515 I. K. (Etira 6). b. Etira 7–8. E raka nakon 50 te ririki imwin katabuan te tembora, e karekea te kariaiakaki Etira mairoun te Uea ae Atatokititi are uean Botia bwa e na kairia teuana riki te kurubu ni Iutaia n okira Ierutarem. A aki mamamatam ao a tataro Etira ao ana aomata, ao te Uea e kamanoia inanon aia tai ni mwananga. c. Neemia 1–2; 4; 6. N ataakina ae taian Iutaia ake a tia n okira Ierutarem a “mena inanon te karawawataaki ae abwabwaki ao te taetaebuakaki,” E karekea te kariaiakaki Neemia mairoun te Uea ae Atatokititi bwa e na nako Ierutarem ni manga katea oon te kaawa (Neemia 1–2). Aiaia Iutaia a kataia n totokoia man manga katean taian oo. E anga bwaai ni buaka Neemia nakoia taan mwakuri ao ni kabutimwaaaka te mwakuri ni karokoa tian taian oo (Neemia 4; 6). d. Neemia 8. Imwiin tian katean taian oo ni katobibia Ierutarem, e wareki koroboki aika tabu Etira nakoia aomata. Ngke a ongo taekan tuua, a bane n tang aomata ao a iangoia bwa a na ongeaba nako iai. 2. Reitan te wareware: Akai 1; 3. Ko na bae n tangiria ni kaoa temanna kaain te kiraati bwa e na kabwarabwara rongorongan aron moan rikin aei n aron are e taekinaki ni moan koroboki aika tabu. 4. Ngkana te tamnei n te Tembora are e Kabonganaki Ngkoa e kona n reke, ko na bae n tangiria ni kamanena n tain te reirei (62300; Kete n Tamnei n te Euangkerio 118).

Katautauan Karikirakean te Reirei

Kamwakuran
te Iango

Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.

Tanga temanna kaain te kiraati bwa e na wareka ana taeka Unimwaane Dallin H. Oaks:

“Ti kona . . . ni kunea te kibu ae onoti inanon boki aika tabu ibukin te waaki ae okoro inanon te roro ae kaokoro e na kona, n ae iaan mwaakan te Tamnei ae Raoi n raitaeka, e anginira te rongorongo ae onoti nakoira are e kaitara raoi ma aron kainnanora n te bong aei. . . . Ngkana ti kakaea aron kabotauan kanoan boki aika tabu nakon maiura, ‘bwa ti aonga n raka man reireinaki iai’ (1 Nibwaai 19:23), te Tama i Karawa ae tatangira e kona ni kabonganai bwa e na kakabwaiaira n aron kawai aika a bon onoti nakoira” (*Studying the Scriptures* [te bootaki n tataro n te Salt Lake Tabernacle, 24 Nobembwa. 1985]).

- Ko a tia ni wareka te kibu ni koroboki aika tabu ao n namakinna bwa mwakoron te rongorongo anne e taetae ni kaineti nakoim? (Kaoia kaain te kiraati bwa a na tibwauai baika a tia n namakin.) E kanga n tia ni buokiko boki aika tabu ni karekea kairam ae onoti inanon maium?

Kabwarabwara bwa te bwai ae riki ae maroroakinaki inanon te ikota ni kibu n taeka e moanaki iroun te aomata are e kunea bwa mwakoron te rongorongo man koroboki aika tabu ake a koreaki 150 te ririki imwain bungiakina e taetae nakoina —n te koaua taekinaki nakoina n arana.

Maroroakinan
Booki Aika Tabu ao
Kamwakuraia

Ngke ko angareirei iaon mwakoron rongorongo man koroboki aika tabu, maroroakinna bwa a kanga ni kamanenaaki ni maiura ni katoa bong. Kaungaia kaain te kiraati bwa a na tibwauai baika a tia n rinanona ake a kaeti nakon moan tuuan koroboki aika tabu.

1. Te Uea ae Tairati e kaukia Iutaia bwa a na okira Ierutarem ni manga katea te tembora.

Angareirei ao maroroakina Etira 1–6.

Kaotia (ke mwiokoa temanna kaain te kiraati bwa e na kaotia) ni kakimototoa taekan moan rikin rongorongo aikai:

N 721 I.K., ngke a tauaki abanuean Iteraera (Abanuean Meang, ke baronga ake tebwina) bwa taenikai irouia Aturia, kaain te tautaeka n Aturia e bon rangi ni korakora n te aonaaba. E ngae n anne, ma n 612 I.K., te tautaeka n Aturia e a tia ni kamaunaaki irouia kaain Baburon. Iaan te Uea are Nebukaneta, Baburon e tautaekan angin aaba ake a tauaki irouia kaain Aturia. Aia tokanikai kaain Baburon iaon abanuean Iuta (Abanuean Maiaki) e reitinako man tao 605 I.K., ngke a uotia nako Iutaia aika mwaiti bwa aia taenikai, nakon 587 I.K., ngke a urua Ierutarem.

Imwiin maten Nebukaneta n 562 I.K., e waekoa ni kerikaki korakoran Baburon. N 539 I.K., Baburon e bwaka nakoia I-Miria ma I-Botia, a ikitaki iaan ana kairiiri Tairati. Tiaki n aron Nebukaneta, are e bainikirinia naake a taenikai, e tautaeka

Tairati ma te akoi. Ibukina bwa e akoia aomata ake a taenikai ao man karinea aia onimaki n aia aro, e tokanikai Tairati n aia kakaonimaki n ongeaba naake e tautaeckania.

E aki maan imwin taenikain Baburon, e kanakoa ana moti Tairati bwa e na manga kateaki te tembora i Ierutarem. E kaoia Iutaia inanon ana tautaeka bwa a na okira Ierutarem ma ni manga katea te tembora, ao e kaoki bwaai ake koora ao tirewa ake a iraeaki irouia ana tautia Nebukaneta man te tembora. (Tara 2 Rongorongo 36:22–23; Etira 1:1–3, 7. Te taetae ni burabeti ioun Ieremia ake a taekinaki ni kiibu aikai bwa taian Iutaia a na okira Ierutarem imwin 70 te ririki n taenikai irouia kaain Baburon; tara Ieremia 25:11–12; 29:10.)

- Tera bukina ngkai e kanakoa te kaetieti Tairati bwa e na riai ni manga kateaki te tembora i Ierutarem? (Tara Etira 1:1–2.) E kanga n ataia Tairati bwa e tangiria te Uea bwa e na karoao aei? Ana taeka Tairati a koreaki mwiia inanon Etira 1:2 okira te taetae ni burabeti n Itaia 44:28 are e taekina aran Tairati (tara naba Itaia 45:1–5; kamataata bwa ngkai karakin Tairati e roko imwain ana boki Itaia n te O Tetamenti, Itaia e maiu tao 150 te ririki imwain bungiakin Tairati). Te tia kawakin rongorongo ngkoa ae te Iutaia ae Flavius Josephus e ribootinna bwa Tairati e wareka arana inanon ana taetae ni burabeti Itaia, e rootaki n Tamnein te Uea, ao e baireia bwa e na kakoroa nanon are e koreaki (*The Works of Flavius Josephus, Antiquities of the Jews*, trans. William Whiston [n.d.], bk. 11, chap. 1, pars. 1–2).
- E na kanga am namakin ngkana ko wareka te kibu inanon boki aika tabu ao ni wareka te taetae ni burabeti are e taekina aram ao ni kamataatai bwaai aika onoti ake ko na karoai?

N te tai are Terubabera ao Ietua a kairia te moan kurubu ni Iutaia n okira Ierutarem, a kunea bwa iai taian I-Tamaria ikekei. Ko na bae n tangiria ni kamataata bwa I-Tamaria bon kanoaia kaain Iteraera ake a tia n aki reke bwa taenikai ao a tia ni mareaki ma kaain Aturia ao taan tautaeka n aia tai kain Baburon ake a kamwanangaki ioun te uea bwa a na tekateka iaon te aba.

- Tera are a bubuti I-Tamaria nakoia Iutaia ake a oki? (Tara Etira 4:1–2.) A kanga aia kaeka Iutaia nakon aia bubuti I-Tamaria? (Tara Etira 4:3. Taian Iutaia aki kariaia I-Tamaria bwa a na buoka manga katean te tembora ibukina bwa a taku bwa I-Tamaria bon tiaki raoi kaain Iteraera.) Tera ae a karoia I-Tamaria ngke Iutaia aki kariaia aia ibuobuoki? (Tara Etira 4:4–7, 11–24. A kataia ni katoka manga katean te tembora ni karoan aia tangitang nakon te uea are e onea mwiin Tairati.)
- N tokina e katokaki te mwakuri iaon te tembora. Tera are e karika manga waakinan te mwakuri irouia Iutaia imwin tabeua te ririki? (Tara Etira 5:1–2; Akai 1. Te burabeti ae Akai ao Tekaria a karekea te babaire ni kairiiri mairoun te tamnei.) Tera are taekinna te Uea, rinanon Akai, are e taekinna nakoia Iutaia ake a mena i Ierutarem ibukin te tembora? (Tara Akai 1:3–4, 7–8.) Tera aia katei ni waaki Iutaia are e na katabetabea manga katean te tembora? (Tara Akai 1:2.) Tera te katei ni waaki are e na katabeira man karoan te nebonebo ni katoa tai ao te anganano ni beku inanon te tembora?
- Taian I-Tamaria a manga kataia ni katoka manga katean te tembora ngke e a moanaki kateakina. Ma Iutaia a kamataata ana moti te Uea are Tairati, ao te Uea are Taraiati e kariaia te mwakuri bwa e na waaki nako (Etira 5–6). Tera ae a karoia Iutaia ngke e a tia karoan te tembora? (Tara Etira 6:15–22.)

2. E kaira teuana riki aia kurubu Iutaia Etira n okira Ierutarem.

Angareirei ao maroroakina Etira 7–8.

- N aron are e a tia ni karoia te Uea ni katika nanon te Uea are Tairati ni kainaomataia Iutaia, E a manga katika nanon te Uea are Aratokititi ni kariaia ana kurubu Etira ni Iutaia bwa a na okira Ierutarem (Etira 7:27–28; tarai naba kiib 11–26). Baikara katooto ibukin te Uea ni kamaraui nanoia mataniwin tautaeka nakon te Ekaretia ni boong aika kaitira? (ibukin te katooto, tara, Thomas S. Monson, (inanon Conference Report, Eberi. 1989, 65–69; ke *Ensign*, Meei 1989, 50–53.) Tera ae ti kona ni karoia ni kaunga kamarauan nanoia mataniwin tautaeka nakon te Ekaretia? (Reeka aika a kona n riai kamanenaaki te ongeaba nakon tuan te aba, karoan ae raoiroi, te katauraoi n angareirei ibukin te euangkerio ni kabuta te aonaaba, ao te tataro nakon te Uea ibukin kamarauan nanoia mataniwi. Tara D&C 58:21, 27; 98:4–6.)
- Tera ae karoia Etira bwa e na kakoaua bwa te kurubu ni Iutaia ake e kairia nako Ierutarem a kawakinaki? (Tara Etira 8:21–23, 31.) Ko a kanga n tia n ataia, bwa am utu, ke tabeman riki ake a tia ni kakabwaiaka n te aki mamatam?

3. E nako Ierutarem Neemia ni kairia aomata ni manga katea oon te kaawa bwa otangaia.

Angareirei ao maroroakina Neemia 1–2; 4; 6. Ko na bae n tangiria ni katerea bwa Neemia bon iai mwiokoana ae kakannato iroun te Uea ae Aratokititi ae te I-Botia. Aio te nakoa ae korakora onimakinana, e kantaningaki Neemia bwa e na taraia raoi bwa kanan ao niman te Uea a bon raoiroi. E ngae ngke Neemia e mena n te nakoa ae kakannato i Botia, e tabeakinia ana aomata ake i Ierutarem ao e kakaea aron buokaia ngkana e ongo bwa iai aia kangaanga.

- Tera ae karoia Neemia ngke e ongo taikan aia kangaanga ana aomata ake i Ierutarem? (Tara Neemia 1:4–11; 2:1–5.) E kanga ana kaeka te Uea are Aratokititi nakon ana bubuti Neemia? (Tara Neemia 2:6–8. Te Uea e anga ana kariaia nakon Neemia bwa e na nako, e karekeia ana tautia ao taan kamanoa iaon kawaina, ao e kariaia ni kamanena te kai man te buakonikai ni manga katea oon te kaawa.) Tera ae ti kona n reiakinna mairoun Neemia are e kona ni kairiira ngkana ti a reke n te kangaanga n aron aia korakai ni kainnano tabeman?
- E kanga ni kaungaia aomata Neemia ni manga katean taian oo ibukin te kaawa? (Tara Neemia 2:17–18.) E aera ngkai ko na iangoia bwa kamatoan te koaua ao tibwuan te atatai n tamnei e na iai mwaakana ni kairiira tabeman ni karoan ae raoiroi? E na kanga n tia ni kairiko aia koaua ao aia namakin n tamnei tabeman?
- Tanebarata bon te kowana i Tamaria, ao ngaia ma ana aomata bon aia kairiribai taian Iutaia ake a ira Terubabera n oki. Tera are karoia Tanebarata ibukin te babaire ni manga katean oon te kaawa? (Tara Neemia 2:10, 19; 4:1–3, 7–8, 11.) A kanga ni kaeaka Iutaia nakon te waaki ni katoka katean taian oo? (Tara Neemia 4:9, 13–15.)
- Tera ae karoia Neemia ngke e bubutiaki iroun Tanebarata bwa e na katoka te mwakuri bwa e na maroro ma ngaia? (Tara Neemia 6:1–4.) A kanga tabeman aomata ni kataia ni katika aia iango kaain te Ekaretia man karoan ana mwakuri te Uea ni boong aikai? Ti na kanga ni katoka te aekaki ni kamangao aei?

E anga ana taeka n reirei Unimwaane Marvin J. Ashton: "Tabeman aomata ao bootaki a kataia ni kaunira ni karaaoan te ikakaiwi ma ribooti ni kewe ae kona n reke iai te kabuanibwai, ni kamangora taekana, ao kabwarabwara aika kaairu. Ai aki wanawanara ngaira inanon te botannaomata ni boong aikai bwa ti na kariaia kamarakakira, kabwaraan nanora, ke kaunakira ibukina bwa tabeman a tara ni kukurei n te waaki ae a tataekina te kewe ibukira ao ni bwaai ake ti waakini. Ara moan tuua ke ara kainibaire a na kona ni keerikaaki riki nakoia ibukin aia taetae ni ikakaiwi. Tabera bwa ti na kamataata aron mwiokoara rinanon ae riai, te iraorao ni kairoro, ao taekai bwaai aika eti. Tabera bwa ti na tei n nene ao n aki konaki n taekinakin ae raoiroi n te bong teuana ao ibukin moan tuua n te euangkerio ake akea tokia, ma ti na aki ikakaiwi ma temanna ke bootaki. . . . Tabera bwa ti na kaongoia ao n angareirei. Tabera bon tiaki ti karaaoan te ikakaiwi, ma ti na taraia bwa waaki akanne a tinanikuaki" (inanon Conference Report, Eberi. 1978, 10; ke *Ensign*, Meei 1978, 8).

4. A kimwareirei aomata ngke e wareki koroboki aika tabu Etira nakoia.

Angareirei ao maroroakina Neemia 8.

- Ngke a tia aomata ni karaoa manga katean taian oo ibukin te kaawa, tera are a bubutia Etira iai? (Tara Neemia 8:1–2. Taraia bwa angia taian Iutaia a tia n riki bwa taenikai inanon te tai ae maan n te aro are a tuai man ongo ke ni wareki koroboki aika tabu.)
- Maanra Etira ni wareware nakoia aomata? (Tara Neemia 8:3, 17–18.) Tera aia kaeka iai aomata? (Tara Neemia 8:3, 6, 9, 12.) Ti na kanga riki ni kabanei nanora nakon warekan koroboki aika tabu? (Maroroakina aron are ti na kabanei riki nanora nakon koroboki aika tabu ao nakon ana wirikiriki te Tamnei inanon warekan boki aika tabu.) Ti na kanga ni karikirakea te aeka ni ungannano ibukin koroboki aika tabu n aroia aomata aikai?
- Tera ae karaoria Etira ni buokia ana aomata bwa a na mataata raoi ni koroboki aika tabu? (Tara Neemia 8:8.) Tera are e a tia ni buokiko n am kekeiaki ni kona n atai raoi nanon koroboki aika tabu ao ni buokia am utu bwa a na ataia raoi naba? (Ko na bae n tangiria ni kaoia kaain te kiraati bwa a na tibwauai bwaai tabeua aika a onoti ake a tia ni karaoi ni karikirakei oin aia wareware ni koroboki aika tabu ma aia utu.)
- Tera ae a taekinna Etira ao mataniwi riki ake tabeman ngke a maango n tang aomata ngke a ongora kanoan koroboki aika tabu? (Tara Neemia 8:9–11.) A kanga n tia ni karika te kimwareirei nakoim koroboki aika tabu?

Kabaneana

"Korakoran Neemia, konabwaina, waakina ni buoka abana n aki tabeakinna ibon irouna, ao oin ana waaki ni kokoaua e a karika ae boou, Iuta ae maiu reirei ni manga waaki riki. Te waaki ni manga kaokan Ierutarem, are e a tia ni wene n uruaki inanon te bubua ao nimabwi te ririki, e a tia ni moanaki. Etira, bon te ibonga ae raoiroi, man mwakuri korakora, e reitaki ma Neemia n te mwakuri aei, ao ngaia ni uoman a tokanikai ni manga kaokan te botannaomata ni Iutaia Ierutarem teuana riki te tai" (*Old Testament Student Manual:1 Uea-Maraki* [1982], 314).

Kamataata bwa n aroia Iutaia ae iai mwiokoaia ni manga katea Ierutarem, Aomata aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira iai mwiokoaia ni katea Tion ni kabuta te aonaaba. Ibukin buokara ni karaoan aei, ti riai n toui mwiin taian reirei ake inanon koroboki aika tabu ao ni ira te mwakuri n te tembora. Kaota am koaua ni kakoauan raoi koroboki aika tabu ao kakawakin te mwakuri n te tembora.

Kauringia kaain te kiraati bwa tabeman aomata a na kataia ni katoka te mwakuri ibukin te Uea. Ti riai ni kaota aron ana tangira Kristo nakoia ma ti na aki kariaia bwa a na katika ara iango man ara waaki ni katea abanuean te Atua.

Iango n Angareirei

Riki Tabeua

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e bati riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

1. “E korakora te mwakuri ao e ababaki, ao ti raure nako” (Neemia 4:19)

Inanon tain manga katean oon Ierutarem ni katobibia, Iutaia a karaureinakoia bwa n te aro are a na kona ni karaoa te mwakuri iaon mwakoron te oo ae kakaokoro n te tai ae ti teuana (Neemia 3; 4:19). Iai taai ake a rangi ni raroanako, ma a bane ni uaia ni mwakuri ibukin te kouru ae ti teuana, ao te mwakuri ni katiteuanaaki a kona ni katia te oo ni katabaninna. Kauringia kaain te kiraati bwa te Ekaretia e tibwatibwaki inanon mwakoro aika kakaokoro aika iunite (n aron utu, uoote, mwaanga, titeiki, mwakoro, ao kooram) ni kabuta te aonaaba. N tabetai iunite a tara n raroanako ma iunite ake tabeua. Ma ni kabane Aomata aika Itiaki a bane ni mwakuri nakon te kouru ae ti teuana, ao ngkana temanna irouna ao te iunite irouna a mwakuri ni kakaonimaki raoi, te Ekaretia ae bwanin e na reitinako n rikirake.

2. “Tembora Bon Ibukin Berita aika Akea Tokia”

Ngkana e kona n reke te *Family Home Evening Video Supplement 2* (53277) ko na tangiria ni kaota “Tembora Bon Ibukin Berita aika Akea Tokia,” ae manna onoua te miniti, ae mwakoron te marooro iaon kakawakin taian tembora.

“Ana Bong Te Uea ae Kakannato mani Kakamaku”

Reirei
48

Tekaria 10–14; Maraki

Kantininga	Kaungaia kaain te kiraati bwa a na (1) katauraoi nakon Kauaokin te Uea ae Iesu Kristo, (2) kabwakan te kabwianibwai ae kokoaua ao te angabwai n anganano ae riai, ao (3) namakinan taian kakabwaia ake a roko ibukin te mwaaka ni kabaebae ibukin te nakoanibonga.
Katauraoi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tataro mwaaka n reiakini taian ikota ni kibu n taeka man Tekaria 10–14 ao Maraki ake a maroroakinaki inanon te reirei aei. 2. Reitan te wareware: Doctrine and Covenants 45. 3. Ko na bae n tangiria ni korei tabeua kiibu man koroboki aika tabu man te moan mwakoron te reirei iaon mwakoro ni beeба ao n tibwatibwaia nakoia kaain te kiraati. 4. Ngkana ko kamanena kamwakuran te iango, karekea tamnein Te Kauaoki (62562; Kete n Tamnei n te Euangkerio 238). 5. Karekea katooton te <i>New Testament Class Member Study Guide</i> (31392) ni katoaia aomata inanon am kiraati. (Te uuote e na riai n tia n otani taian boki ni kairi aikai bwa kanoan te karikirum n te ririki; e na rian temanna kaain te bitioburiki n tia n angan te beretitentii n te Reirei n Taabati.)
Katautuan Karikirakean te Reirei	<p>Kamwakuran te Iango</p> <p>Ko na bae n tangiria ni kamanena te mwakuri ni kakukurei ae inano aei (ke teuana ae bon oin am kario) ni moana te reirei.</p> <p>Kaota tamnein Te Kauaoki. Imwiina tabeki taian titiraki aikai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tera am namakin ae reke ngkana ko a ongo taian taeka n aron ae <i>Kauaoki, kabanean boong, ke kanikina ibukin taai?</i> Ni koroboki aika tabu ao a taekinna bwa te Kauaoki ngka aiaron te “bong ae kakannato ma ni kakamaaku” (Maraki 4:5). A na kanga n riki ni kauoua? <p>E taku Beretitenti Ezra Taft Benson, n rokon “[Te Tia Kamaiu] e na uaia ni mimitong ao ni kakamaaku, e nakon aron maiun tamneia naake a tiku n oia” (“Prepare Yourself for the Great Day of the Lord,” <i>New Era</i>, Meei 1982, 49).</p> <p>Kamataata bwa te reirei aio e iai inanoia marooro ibukin (1) taian taetae ni burabeti ake Tekaria ao Maraki a taekin ibukin kabanean boong ao (2) ara katauraoi ibukin te Kauaoki.</p>
Marooroakinan Koroboki Aika Tabu ao Kamwakuraia	Ngkana ko angareirei iaon mwakoron rongorongo man koroboki aika tabu aikai, maroroakinna bwa a kanga n rooti maiura ni katoa bong. Kaungaiia kaain te kiraati bwa a na tibwauai aia atatai ake a kaeti nakon moan tuua ni koroboki aika tabu.

1. Tekaria ao Maraki a taetae ni burabeti ibukin mwaitin bwaai aika a na riki ni kabanean boong.

Maroroakin tabeua taian taetae ni burabeti mairoun Tekaria ao Maraki, ake a kamataatai bwaai aika a na riki ni kabanean boong. Ngkana ko a tia ni katauraoi mwakoron beebea ma taian kibu man koroboki aika tabu n tia ni koreaki iaona, tibwatibwai nakoia kaain te kiraati. Tuangia kaain te kiraati bwa a na wareki ni kabane mwakoron te rongorongo n tatabeua ao n taekinna bwa tera te reirei mai iai. Ngkana te ikota ni kibu n taeka e anga rongorongo ake a na kona ni buokira ni katauraoi nakon te Kauaoki, maroroakinna bwa ti na kanga ni kamwakuri.

Taian taetae ni burabeti ake a tia ni kakoroaki nanoia inanon te katauraoi ibukin te Kauaoki

- a. Maraki 3:1. E taetae ni burabeti Maraki bwa te tia uarongorongo e na katauraoa te kawai ibukin rokon te Uea. Ioane te Tia Bwabetito e katauraoa te kawai ibukin te Uea ni karaoan ana mwakuri ni mitinare n te maiu ae mamate, ao Iotebwa Timiti bon te tia uarongorongo are e katauraoa te kawai ibukin te Kauaoki (tara Mataio 11:10; Iotebwa Fielding Timiti, *Doctrines of Salvation*, comp. Bruce R. McConkie, 3 vols. [1954–56], 1:193–95, 3:10–14).
  - b. Maraki 4:5–6. E taetae ni burabeti Maraki bwa te burabeti ae Eria e na oki imwain te Kauaoki bwa e na rairi nanoia kaaro nakoia natia ao nanoia naati nakoia aia karo. Te taetae ni burabeti aei e kakoroaki nanona ngke e kaoti Eria nakon Iotebwa Timiti n te Kirtland Tembora, ni manga kaoka te kiing ibukin te mwaaka ni kabaebae (D&C 110:13–16). *Kamwakurana ae kona ni karaoaki*: Ti riai ni kakaei nako araia ara bakatibu ao ni karaoi taian otenanti ibukia n te tembora (e taekinaki raoi riki aei inanon te reirei rimwi riki).
- Ibukin tera bwa e na ibuobuoki ataakin tabeua taetae ni burabeti ibukin te Kauaoki ake a tia ni kakoroaki nanoia?

Taian taetae ni burabeti ake a na riai ni kakoroaki nanoia imwain rokon te Tia Kamaiu

- a. Tekaria 10:6–8. Ana aomata Iuta ao Iotebwa a na ikotaki, ao ana aomata Eberaim a na rikirake ni korakora. Te Uea e na “katang,” ke e na weteia, ana aomata ni ikotia. *Kamwakurana ae riai*: Ti kona ni ibuobuoki n te ikoikoti aei man tibwauan te euangkerio ma tabeman.
  - b. Tekaria 12:2–3, 8–9. E na iai te buaka ae korakora inanon ao ni katobibia Ierutarem, ma te Uea e na tukia ao e na kamaiuia kaain Ierutarem man te kamaunaaki. *Kamwakurana ae riai*: Ti riai n onimakina te Atua bwa e na kamanoia ana aomata n tain te kangaanga ni kabanean boong.
  - c. Tekaria 14:8. Raan ni kamaiu a na raanga man te tembora i Ierutarem ao e na kamaiua te Dead Sea ao rereuan Iutaia (tara naba Etekiera 47:1, 8–9).
- Mwaitin taian taetae ni burabeti ibukin kabanean boong a rin iai kabuanibwai n aron te buaka, ana urubwai te otawanin, ao butinakon te mwakuri ae buakaka. Ti na kanga ni kateimatoa ara kantaninga ngkana ti ongo taekan taetae ni burabeti aikai ao ni kakoauai kakoroan nanoia? (Tara D&C 38:28–30.)

Taian taetae ni burabeti ake a na kakoroaki nanoia ngkana e roko te Tia Kamaiu

- a. Tekaria 14:3–4. E na tei te Tia Kamaiu iaon te Maunga ae Oriwe, ao e na bwenauaki te maunga mai nuukana (tara naba D&C 45:48).
- b. Tekaria 12:10; 13:6. Aomata aika Iutaia ake a maiu inanon te tai are e na kamaiuaki iai Ierutarem a na noora Iesu Kristo ao a na maango n tang ibukina

bwa ngaia te botannaomata are e a tia n aki kakoaua bwa te Meetia (tara naba D&C 45:51–53).

- c. Tekaria 13:2. Bouannanti ni kewe, tamnei aika kammaira, ao burabeti ni kewe a na kamaunaaki.
- d. Tekaria 14:5. Naake a raoiroi ake a maiu iaon te aba a na uotakirake ni kaitibo ma te Tia Kamaiu. Naake a raoiroi ake a tia ni mate a na uotakirake ni kaaitiboaki ma ngaia (tara naba D&C 88:96–98).
- e. Tekaria 14:9. Te Uea e na uea ni kabuta te aba ao e na tautaeka inanon Tengaa te Ririhi.
- f. Tekaria 14:12–13; Maraki 3:13–18; 4:1–3. Naake a buakaka a na kamaunaaki, ao a na kamaiuaki naake a raoiroi (tara naba 1 Nibwaai 22:15–17, 19).
- Tera bukina n am iango ngkai te Uea e a tia ni kaoti taian taetae ni burabeti ibukin boong aika kaitira, te Kauaoki, ao te Mirennium? (Tara D&C 45:34–44.) Ti na kanga ni katauraoi ibukin Kauaokin te Tia Kamaiu? (Tara D&C 45:56–57.)

E taku Beretitenti Ezra Taft Benson: “Ngkai ti maiuakina ana tua te Atua, ti kona ni kariaria ma te kukurei n tataninga kauaokin te Uea ae Iesu Kristo ao n ataia bwa rinanon ara beku mwaaka ae ti a bon tauraoi n nanora, ma naake ti tatangiria, ni maeka irarikina n akea tokina. Bon akea te bwai ae matoatoa ni karekean te kouru ae kakannato aei. Ti aki kona ni katikua naba teutana. Ti riai ni kaotia, ni katoa bong inanon maiura, bwa ti tauraoi n anganano ni karaoan nanon te Uea—ni kabutanakoa te euangkerio are e a manga kaokaki, ni kakoaua nakon te aonaaba, n tibwaua te euangkerio ma tabeman” (*The Teachings of Ezra Taft Benson* [1988], 341).

- E na kanga ni buokiko ataakin ae karaoan te raoiroi e na bon tokanikai iaon karaoan te buakaka?

2. E angareirei Maraki ibukin taian kakabwaia ake a roko nakoia naake a kakabwakai aia kabwianibwai ao angabwai.

Angareirei ao maroroakina Maraki 3:8–12.

- Te aro ra ae aomata a “rawebwaia te Atua” ngkana aki kabwakai aia kabwianibwai ao angabwai?
- Tera ae nanonaki ni kabwakaan te kabwianibwai ae bwanin?

E a tia n taekinna te Moan Beretitentii: “Te kabanea ni bebete n taeka ae ti ataia bon ana taeka ngaia ae te Uea, are e kangai, bwa kaain te Ekaretia a riai ni kabwaka ‘teuana-te katebwiana man aia karekemwane n te ririki,’ are e bon mataata nanona bwa te karekemwane. Akea temanna ae na rauaki nanona ni manga taekina riki teuana irarikin aei” (te reta man te Moan Bertitentii, 19 Maati. 1970; tara naba D&C 119:1–4).

- Baikara kakabwaia ake e a tia ni berita nakoira te Uea ngkana ti kabwakai ara kabwianibwai? (Tara Maraki 3:10–12.) E kanga n tia ni kakabwaiako te Uea ngke ko a tia ni kabwakai am kabwianibwai ao angabwai?
- Tera te waaki ae kakawaki ibukin kabwakaan ara kabwianibwai ao angabwai?

Imwin taekinan taian kakabwaia are e anga te Uea nakoia taan kabwakai kabwianibwai, ao e taku Beretitenti Gordon B. Hinckley:

"Ngkai, tai taku bwa kam aki ota n ae I taekinna. I aki roki ikai bwa N na kangai bwa ngkana ko kabwaka am kabwianibwai ae kokoaua ao ko na kakoaua miim n reken am auti ae tikiraoi, te ka ae bobuaka, ao te motirawa i Hawaii. *Te Uea e na kauki mataroan karawa n aron kainnanora, ao ti aki nakon nanora ni mataai.* Ngkana ti kabwakai ara kabwianibwai ibukin karekean te kaubwai, ti bon karaoa aei n te kawai ae bure. Oin te kantaninga ibukin te kabwianibwai bon karekean te bwai ae kainnanoia te Ekaretia ibukin karaoan Ana mwakuri " (inanon Conference Report, Eberi. 1982, 60; ke *Ensign*, Meei 1982, 40).

- Ibukin tera bwa n tabetai te ongeaba nakon tuan te kabwianibwai ao bon te kangaanga nakoira? Tera te bwai ae e kona ni karaoaki n tokanikai iaon te kangaanga anne?

3. E taetae ni burabeti Maraki ibukin okin Eria ni manga kaoki kiing ibukin te mwaaka ni kabaebae.

Angareirei ao maroroakina Maraki 4:5–6.

- E taetae ni burabeti ae Maraki bwa Eria e na roko nako aon te aba imwain Kauaokin te Uea (Maraki 4:6). E kanga aron te taetae ni burabeti aei n tia ni kakoroaki bukina? (Tara D&C 110:13–16. E kaoti Eria inanon te Kirtland Tembora ni manga kaoki kiing nakon Iotebwa Timiti ibukin te mwaaka ni kabaebae.) Tera ae nanonaki n ae "rairan nanoia kaaro nakoia natia, ao nanoia naati nakoia kaaro"? (Nanona bwa ti na kabaeaki nakoia ara bakatibu—ara "karo"—ao nakoia kanoara—ara "ataei"—n aki toki. Ibukin te mwaaka ni kabaebae n te nakoanibonga ao taian otenanti n te tembora ibukia aika maiu ao aika mate, a kona ni kabaeaki utu n akea tokina.)
- Ko kanga n tia n namakina rairan nanom nakoia am bakatibu ngke ko a tia ni karaoa rongorongoia am utu ao te mwakuri n te tembora ibukia? A kanga taian berita n te tembora ibukin berita aika tabu n raira nanom nakoia am karo, buum, ao natim?
- Te rongorongo inanon Maraki 4:5–6 e reiakinaki ni bookin te Ekaretia aika tabu n tatabeua nako (Ruka 1:17; 3 Nibwaai 25:5–6; D&C 2:1–3; Iotebwa Timiti—Rongorongo 1:37–39). Ibukin tera ko taku n am iango bwa te rongorongo aei e aki toki ni kaokiokaki?

Kabaneana

Kaota am koaua ibukin bwaai ake ko a tia n rinei bwa ko na maroroakini inanon te reirei aei. N aron kainakin bairean kanoan te reirei te n te ririki aei, ko na bae n tangiria ni kaota am kaaitau ibukin angareirei n te O Tetamenti.

Angania kaain te kiraati n tatabemania nako katooton te *New Testament Class Member Study Guide* (31392; tara "Katauraoi," iteraniba 225). Kamataata bwa bairean kanoan te reirei n te ririki ae na roko bon te Nu Tetamenti. Kaungaia kaain te ekaretia bwa a na moana kamanenaan te boki ni kairi ibukin te katauraoi nakon te reirei n te wiiki ae na roko ao n reiakina te Nu Tetamenti ma kaain aia utu nako.

Iango n Angareirei**Riki Tabeua**

Bwaai n reirei aikai a ikotaki nakon kanoan te reirei ake a tia ni katautauaki. Ko na bae ni kan kamanena teuana ke e bati riki man iango aikai bwa mwakoron kanoan te reirei.

1. Kaotin te Tia Kamaiu ake a taetae ni burabeti

- Iai itiua taekan kaotin te Tia Kamaiu ni boong aika kaitira ake a tia n taekinaki inanon koroboki aika tabu. Iraua mai buakoia aika ko kona ni kaoti?

Rongorongo aikai a na kona ni ibuobuoki ni kaeka te titiraki aei:

- Nakon te Burabeti Iotebwa Timiti n te Moan Mii ni Burabeti (Mwakuri 3:19–21; Iotebwa Timiti—Rongorongo 1:15–17).
- Inanon tembora ni boong aika kaitira (Maraki 3:1; D&C 133:1–2).
- N tabo ae rinano i marenan maunga ae Adam-ondi-Ahman (D&C 116; Taniera 7:13–14, 22; tara naba D&C 107:53–56, e kamataata te bootaki ngkoa n te Adam-ondi-Ahman are titabo ma te bootaki are e na booaki n te tabo naba arei).
- I Ierutarem n tain te bobuaka ae kabuta te aonaaba are arana te buaka ae Amwaketon (Armageddon) (Etekiera 38–39; Tekaria 12–14; Kaotioti 11; D&C 45:47–53).
- N te kaawa ae Ierutarem ae boou, i Independence, Missouri (3 Nibwaai 21:24–26).
- Nakoia aika kororaoi n tain ana Kauaoki (Tekaria 14:5; 1 I-Tetaronike 4:16–17; D&C 88:96–98).
- Nakoia naake a buakaka (D&C 133:42–51).

2. E na roko n ningai te Kauaoki?

E a tia te Uea ni kamataata bwa ngkai e na manga roko riki, akea te aomata ae ataa raoi te tai (D&C 39:20–21; 49:7).

E taku Unimwaane Richard L. Evans: “Tabeman mai ibuakoia taari . . . a nakon [Beretitenti Wilford Woodruff] ao a . . . titirakinna bwa n aron ana namakin kanga e na roko nningai te toki —nningai te tai are e na roko iai te Mwatita? Aikai, n au iango, bon tiaki raoi ana taeka, ma a taekina tamnein ana kaeka are e ribootinaki: ‘N na maiu n te aro are ai aongkoa ai ningabong—ma N na bon reitinako n uniki arokau aika taian “cherry”! I taku bwa ti na riai ni bane ni karaoa te aekaki aei ao ni maiu n ae aongkoa te toki e na roko ningabong —ao n waaki nako n uniki arokara aika taian “cherry”! Inanon raraomaeakinan bwaai aika a riaon ara kona, ti riai n aki mwaninga taekan mwiokoara nakoia kaain ara utu ma raoraora; inanon raraomaeakinan bwaai aika iaon kawaia n riki ti riai n aki katinanikui bwaai aika a riai ni karaoaki ikai ao ngkai naba, ao aikai ake ti bon konai ni karaoi” (inanon Conference Report, Eberi. 1950, 105–6).